

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ**

Διδακτορική εργασία με θέμα:

Κοινωνικές δομές και κοινωνικές διαφοροποιήσεις στις μυθικές αναφορές: Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου και Κάβε Άσνγκερ του Φιρντουσί.

**Καθηγητής: Αείμνηστος Νεοκλής Σαρρής
Επιβλέπων Καθηγητής: Χάρης Μελετιάδης**

Όνοματεπώνυμο: Fateme Hiva Hossein Panahi

Αθήνα 2014

Στην αέναη αγάπη των γονέων μου

Και

Στην αγάπη των Κούρδων και Ελληνών

Περιεχόμεν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
Α ΜΕΡΟΣ.....	6
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	7
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΚΑΒΕΗ (ΚΑΒΕ)	7
1.1 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΜΗΔΙΚΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ	7
1.1 Η ΜΗΔΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ	13
1.2 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΤΗ ΜΗΔΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ	14
1.3 ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΤΡΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ.....	15
1.3.1 Ο ΜΠΑΧΜΑΝ (ΒΑΗΜΑΝ)	15
<i>Ο Μπαχμάν συμβολίζει την καλή σκέψη που στέκεται δίπλα στον Άχουρα Μαζντα (αγαθό πνεύμα) στη δεξιά πλευρά του και είναι προστάτης καλής ζωής στον άνθρωπο της.....</i>	<i>15</i>
1.3.2 Ο ΟΡΝΤΙΜΠΕΧΕΣΤ (ΟΡΔΙΒΕΗΣΗΤ).....	16
1.3.3 ΣΑΧΡΙΒΑΡ(ΣΗΑΗΡΙΒΑΡ).....	17
1.3.4 Η ΕΣΠΕΝΤΑΡΜΑΝΤ (ΕΣΠΕΝΔΑΡΜΕΝΤ).....	17
1.3.5 Η ΧΟΡΝΤΑΝΤ(ΚΗΟΡΔΑΔ).....	18
1.3.6 Η ΜΟΡΝΤΑΝΤ(ΜΟΡΔΑΔ)	18
1.3.7 Ο ΣΡΟΥΣ(ΣΡΟΥΣΗ)	18
1.4 ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ (ΑΡΙΜΑΝ).....	19
1.4.1 ΧΑΣΜ (ΧΑΣΗΜ).....	19
1.4.2 Ο ΑΖΤΙΝΤΕΧΑΓΚ(ΑΙΔΕΗΑΓ).....	20
1.4.3 Η ΤΖΑΧΙ (ΙΑΗΙ).....	20
1.4.4 ΣΑΟΕΛ (ΣΗΑΟΩΕΛ)	21
1.4.5 Ο ΤΙΡΙ (ΤΙΡΙ)	21
1.5 ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ.....	22
Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ.....	22
1.6 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ	22
1.7 ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.....	23
1.8 Η ΜΑΣΙΑ (ΜΑΣΗΙΑ) ΚΑΙ Ο ΜΕΣΙΑΝΕ (ΜΑΣΗΙΑΝΕ), ΟΙ ΠΡΩΤΟΠΛΑΣΤΟΙ ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΓΗ	24
1.9 Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ, Η ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	25
1.10 ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΘΕΟΙ ΣΤΗ ΜΗΔΙΚΗ ΜΥΘΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	25
1.11 Ο ΒΑΙΟΥ (ΒΑΙΟ), Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΥ.....	26

1.12	Η ΤΙΣΤΑΡ(ΤΙΣΗΤΑΡ), Η ΘΕΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	27
1.13	Η ΘΕΑ ΑΝΑΧΙΤΑ (ΑΝΑΗΙΤΑ)	27
1.14	Ο ΘΕΟΣ ΜΠΑΧΡΑΜ (ΒΑΗΡΑΜ), ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ	27
1.15	ΟΙ ΘΕΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΤΕΛΕΤΕΣ	28
1.15.1	ΑΓΚΙΡ (ΦΩΤΙΑ)	28
1.15.2	ΧΟΥΜ (ΗΟΥΜ)	28
1.15.3	ΓΚΕΟΣΟΥΡΒΑΝ (GASHORVAN)	29
1.16	ΟΙ ΘΕΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ ΠΟΥ ΕΝΣΩΜΑΤΩΘΗΚΑΝ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΖΩΡΟΑΣΤΡΙΣΜΟΥ	29
1.16.1	ΝΕΡΙΟΣΑΝΓΚ (NARIOSHANG).....	29
1.16.2	Ο ΙΡΜΑΝ (IRMAN).....	30
1.16.3	ΡΑΜ (RAM).....	30
1.16.4	ΑΡΣΤΑΝΤ (ARSTAND).....	30
1.16.5	ΜΠΕΓΓ(ΒΕΓ)	30
1.16.6	ΑΣΤΑΝΤ (ASTAND)	31
1.16.7	ΝΤΕΧΜΑΝ ΑΦΕΡΙΝ (DAHMAN AFERIN)	31
1.16.8	ΑΣΜΑΝ (ASMAN)	31
1.16.9	ΖΑΜΙΑΝΤ (ZAMIAD)	31
1.16.10	ΡΑΣΝΟ (RASHNO)	31
1.16.11	ΑΣΙ (ASHI).....	32
1.16.12	Η ΝΤΙΝ (DIN).....	32
1.16.13	ΖΕΡΒΑΝ (ZERVAN)	33
1.17	Ο ΜΙΘΡΑΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΑΡΧΑΪΚΟΣ ΘΕΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟ - ΖΩΡΟΑΣΤΡΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΩΝ ΔΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΧΕΣΕΩΝ	33
2.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	35
	ΈΠΟΣ ΣΑΧΝΑΜΕ ΤΟΥ ΦΙΡΝΤΟΥΣΙ (ΣΗΑΗΝΑΜΕΗ FIRDOUSI)	35
	ΚΑΙ Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ:	35
2.1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΩΣ ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΙΣ 969Μ.Χ ΜΕ 17.1 999 Μ.Χ ΣΕ ΦΑΡΣΙ ΜΙΑΝΕ(ΦΑΡΣΙ ΜΙΑΝΕΗ)	35
2.2	Ο ΚΙΟΥΜΕΡΘ (ΚΙΟΜΑΡΤΗ), Ο ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ	40
2.3	ΠΗΓΑΙΝΕΙ Ο ΣΙΑΜΑΚ (ΣΙΑΜΑΚ) ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙ ΤΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ ΚΑΙ ΣΚΟΤΩΝΕΤΑΙ	42
	ΧΑΙΡΕΤΑΙ ΤΟΣΟ Ο ΚΑΚΟΣ ΔΑΙΜΟΝΑΣ	42
2.4	Ο ΚΙΟΥΜΕΡΘ (ΚΙΟΜΑΡΤΗ) ΚΑΙ Ο ΧΟΥΣΑΝΓΚ (ΗΟΣΗΑΝΓ) ΠΟΛΕΜΟΥΝ ΤΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ. ΠΕΘΑΙΝΕΙ Ο ΚΙΟΥΜΕΡΘ (ΚΙΟΜΑΡΤΗ) ΚΑΙ Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΣΚΟΤΩΝΕΤΑΙ	43

2.5	Ο ΧΟΥΣΑΝΓΚ (HOSHNAĞ) : ΗΤΑΝ ΕΠΙ 40 ΧΡΟΝΙΑ ΒΑΣΙΛΙΑΣ	44
2.6	Ο ΧΟΥΣΑΝΓΚ (HOSHNAĞ) ΕΦΕΥΡΙΣΚΕΙ ΤΗ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΙΔΗΡΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΚΑΙ Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΑΝΤΑ (SADA) ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ	44
2.7	Ο ΤΑΧΜΟΥΡΕΘ (ΤΑΗΜΟΥΡΕΤΗ), ΓΝΩΣΤΟΣ ΩΣ ΔΑΜΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ, ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙΝΟΣ ΠΟΥ ΕΦΕΥΡΙΣΚΕΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΙ ΤΑ ΖΩΑ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ 47	
2.8	Ο ΤΑΧΜΟΥΡΕΘ (ΤΑΗΜΟΥΡΕΤΗ) ΔΑΜΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΟΜΩΣ ΠΕΘΑΙΝΕΙ.....	48
2.9	Ο ΤΖΑΜΣΙΝΑΤ (JAMSHID) ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΓΙΑ ΕΠΤΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΑ ΕΦΕΥΡΕΙ ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΕΣΑ.....	49
2.10	Ο ΤΖΑΜΣΙΝΑΤ (JAMSHID) ΑΓΝΟΟΥΣΕ ΤΙΣ ΕΝΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΙ ΕΤΣΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΕΛΟΣ Η ΧΡΥΣΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ	51
2.11	Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΝΤΑΣ, ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ ΜΕ ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΣΤΟΥΣ ΩΜΟΥΣ 51	
2.12	Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΦΙΛΗΣΕ ΤΟΥΣ ΩΜΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΚΑΙ ΦΥΤΡΩΣΑΝ ΔΥΟ ΦΙΔΙΑ	53
2.13	ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΗΤΑΝ ΕΝΝΙΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣΕ Η ΑΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ	54
2.14	Ο ΚΑΚΟΣ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (ΑΓΙΔΑΓΑΓΚ) ΕΙΔΕ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΤΟΝ ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FARAIDOUN).....	55
2.15	ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΡΙΝΤΟΥΝ	56
2.16	Ο ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FARAIDOUN) ΡΩΤΑΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ	58
2.17	ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΚΑΙ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΒΕ ΑΣΙΝΓΓΑΡ (ΚΑΒΕ ΑΣΙΝΓΓΑΡ).....	59
2.18	Ο ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FARAIDOUN) ΠΗΓΑΙΝΕΙ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙ ΤΟΝ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (ΑΪΔΕΗΑΓΚ) 63	
2.19	Ο ΚΕΝΤΡΟ ΠΗΓΑΙΝΕΙ ΣΤΟΝ ΚΑΚΟ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΑ ΝΕΑ	67
2.20	Ο ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FERIDOUN) ΣΤΑΥΡΩΣΕ ΤΟΝ ΚΑΚΟ ΒΑΣΙΛΙΑ ΣΤΟ ΝΤΕΜΑΒΑΝΤ (DAM WAND) 67	
3.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	69
	ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	69
3.1	Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ , ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΕΞΟΥΣΙΩΝ	69
3.2	Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ	80

3.3 Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ, ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ.....	85
3.4 Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ,ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ: ΓΝΩΣΤΟΣ ΩΣ ΔΑΜΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ	93
3.5 ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΥΡΑΝΝΙΑΣ :	95
Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΖΑΜΣΙΝΑΤ (JAMSHID) ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.....	95
3.6 Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΕ ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΗ, ΟΙ ΒΑΣΙΛΙΑΔΕΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΔΙΑΜΑΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ: Ο ΜΑΡΝΤΑΣ (MARDAS), Ο ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (AGIDAGAGG) ΚΑΙ Ο ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FARAIDOUN).....	97
3.6.1 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΜΑΡΝΤΑΣ (MARDAS).....	98
3.6.2 Η ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΣΥΝΟΜΩΣΙΑ, Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (AGIDAGAGG) ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΔΙΚΙΑ	99
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	104
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ, ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ.....	104
4.1 Η ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΠΑΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ: ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΒΕΣΤΑ ΣΤΟ ΣΑΧΝΑΜΑ.....	104
4.1.1 ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΜΥΘΟ ΤΩΝ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ.....	104
4.1.2 ΤΟ ΚΑΚΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΪΔΕΗΑΓΓ (ΑΡΙΜΑΝ) ΣΤΟ ΑΒΕΣΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑ	105
4.1.3 ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΕΔΡΑ: Η ΕΔΡΑ ΚΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΪΔΕΗΑΓΓ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΕΔΡΟΙ ΤΟΥ	111
4.1.4 Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ, Ο ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ.....	113
4.1.5 ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩΝ ΑΥΛΙΚΩΝ ΕΡΧΕΤΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΤΗ ΝΕΑ ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΔΡΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ: Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΥΛΙΚΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ.	116
4.1.6 ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΖΩΡΟΑΣΤΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΙΘΕΝΤΑΙ: ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΑΧΝΑΜΑ (ΣΗΑΗΝΑΜΑ)	119
4.1.7 Η ΦΕΡΙΝΤΟΥΣΙΑΚΗ ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΟΥ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (ΑΪΔΕΗΑΓΓ) ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΒΑ (ΚΑΒΑ) 126	
4.1.8 Ο ΜΑΚΡΙΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ	129
4.1.9 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑ.....	133
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	137
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ	137
5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΘΗ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	137
5.2 Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΣΤΟ ‘ΣΑΧΝΑΜΕ’	139
Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ (FARAIDOUN) ΑΠΟ ΤΟ ΙΡΑΝΖΑΜΙΝ	139

5.3	ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΗΣ ΦΑΡΑΝΑΚ (FARANAK), ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΦΕΡΙΝΤΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ 'ΚΑΒΕ'	142
5.4	ΟΙ ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:ΦΡΟΥΡΑ,ΠΟΡΕΙΑ ,ΠΟΛΕΜΟΣ	146
5.5	ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΩΣ ΤΑ ΠΕΡΑΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ	150
6.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	163
	Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.....	163
6.1	ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ	163
6.2	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.....	166
6.3	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΤΙΤΑΝΩΝ	167
6.4	Η ΘΕΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	168
6.5	Η ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΘΕΟΙ ΣΤΗ ΖΩΗ	168
6.6	Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΤΗΣ	169
6.7	ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑ	169
6.8	ΟΙ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΙΓΑΝΤΩΝ.....	170
6.9	Ο ΤΥΦΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΣ	171
6.10	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	171
6.11	Η ΘΕΜΙΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΑ	172
6.12	Η ΕΥΡΥΝΟΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΑ.....	172
6.13	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ	173
6.14	ΟΙ ΕΡΩΤΟΤΡΟΠΙΕΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙΑ.....	173
6.15	Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.....	174
6.16	Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΔΙΑ.....	175
6.17	Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΕ ΕΝΑ ΚΟΥΤΙ ΟΝΟΜΑΤΙ ΠΑΝΔΩΡΑ	176
6.18	Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΛΗΜΥΡΑ	176
6.19	Ο ΔΙΑΣ ΩΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ	177
6.20	Ο ΔΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΕΡΕΙΑ ΙΩ.....	178
6.21	Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΑ.....	179
6.22	Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΑΝΑΗ	180
6.23	Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΛΗΔΑ	181

6.24	ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΚΑΣΤΩΡ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ	181
6.25	Η ΘΕΑ ΉΡΑ	182
6.26	Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΉΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑ	183
6.27	Η ΘΕΑ ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΗΣ.....	199
6.28	Ο ΔΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΑ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ	200
6.29	Η ΘΕΑ ΛΗΤΩ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΣ	201
6.30	ΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ.....	203
6.31	Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ	204
6.32	Η ΜΑΡΠΗΣΣΑ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ	204
6.33	Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ	205
6.34	Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΥΑΚΙΝΘΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟ	205
6.35	Η ΘΕΑ ΆΡΤΕΜΗ	206
6.36	Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ ΚΑΙ Η ΥΒΡΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗ ΘΕΑ ΆΡΤΕΜΗ	206
6.37	Η ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΜΗΤΕΡΑ ΝΙΟΒΗ	207
6.38	ΟΙ ΑΜΑΖΟΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ.....	207
6.39	ΘΕΟΣ ΕΡΜΗΣ	208
6.40	Η ΘΕΑ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ.....	209
6.41	ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	209
6.42	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ	210
6.43	Η ΑΡΑΧΝΗ	210
6.44	Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΆΔΩΝΗ.....	211
6.45	Ο ΑΓΧΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΙΝΕΙΑΣ	212
6.46	Ο ΒΟΣΚΟΣ ΠΑΡΗΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ	212
6.47	Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΆΡΗΣ	213
6.48	Ο ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ	214
6.49	Ο ΆΔΗΣ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟ	215
6.50	Η ΜΟΙΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΩΝ	216
6.51	Ο ΘΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ	217
6.52	Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ	218

6.53	Ο ΗΡΩΑΣ ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ	219
6.54	Η ΤΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ	222
6.55	Ο ΘΗΣΕΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΤΟΥ	222
6.56	Ο ΑΟΙΔΟΣ ΟΡΦΕΑΣ, Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ	223
6.57	Ο ΈΡΩΤΑΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΗ	224
7.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ.....	226
	Η ΘΕΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ: Η ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ.....	226
7.1	ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ ΣΤΟΝ ΑΙΣΧΥΛΟ: ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΜΥΘΟ ΤΩΝ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ	226
7.2	Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗ ΘΕΟΓΟΝΙΑ ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ ΚΑΙ ΣΤΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.....	227
7.3	Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΣΤΟ ΑΞΟΝΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΑΛΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑ	231
7.3.1	Η ΔΙΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ: Ο 'ΔΙΑΣ', Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΕΛΕΙΩΤΗ ΤΙΜΩΡΙΑ	231
7.3.2	Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗΝ ΘΕΟΓΟΝΙΑ	235
7.3.4	Η ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ 'ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ': ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ.....	237
	ΈΒ ΜΕΡΟΣ:.....	250
8.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ.....	251
	ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΜΥΘΟΙ: ΟΙ ΔΥΟ ΗΡΩΕΣ ΩΣ ΚΟΙΝΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ	251
8.1	ΆΡΝΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΣΦΑΤΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗ ΤΑΞΗ, ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΟΙΡΟΛΑΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΦΡΟΝΗΜΑΤΟΣ.....	251
8.2	ΣΥΓΚΡΙΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΔΕΣΜΩΤΗ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΑΒΕ ΑΣΙΓΚΑΡ « ΚΑΒΕ ΑΣΙΝΓΑΡ» ΣΤΟ ΣΑΧΝΑΜΑ « ΣΗΑΗΝΑΜΕ»	252
8.3	ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ ΣΤΟΝ ΚΑΒΕ ΑΣΙΓΚΑΡ « ΚΑΒΕ ΑΣΙΝΓΑΡ» ΣΤΟ ΣΑΧΝΑΜΑ « ΣΗΑΗΝΑΜΕ».....	258
8.4	ΟΙ ΔΥΟ ΗΡΩΕΣ: ΚΑΒΕ ΑΣΙΓΚΑΡ « ΚΑΒΕ ΑΣΙΝΓΑΡ» ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ: Η ΚΟΙΝΗ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗΣ ΤΑΞΗΣ	263
8.4.1	Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΒΕ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ -ΑΙΙΔΕΗΑΓΓ	263
8.4.2	Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑ.....	269
9.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ	272

Ο ΚΑΥΚΑΣΟΣ, ΕΝΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ	272
9.1 ΟΙ ΧΩΡΟΙ, ΟΙ ΛΟΓΟΙ, ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ΣΤΑ ΔΥΟ ΕΡΓΑ: Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ	272
9.2 ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΡΣΙΑΣ ΣΤΑ ΔΥΟ ΚΕΙΜΕΝΑ	277
9.2.1 ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΟΥΣ ΤΟΥ ΣΑΧΝΑΜΑ « ΣΗΑΗΝΑΜΕ»	277
9.2.2 Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑ:	283
9.3 Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (ΑΓΙΔΑΓΑΓΓ) ΚΑΙ Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ:	285
9.3.1 Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΤΖΙΝΤΕΧΑΓΚ (ΑΓΙΔΑΓΑΓΓ)	285
9.3.2 Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ:	289
9.4 Ο ΚΑΚΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΝΕΜΑΒΑΝΤ (DAMWAND)	292
΄Γ ΜΕΡΟΣ :.....	295
10. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ	296
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΚΑΒΕ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	296
10.1 ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΚΑΒΕ ‘ΚΑΒΕΗ’ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΛΑΟ 296	
10.2 Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΚΑΒΕ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΛΑΟ	297
10.2.1 Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΚΑΒΕ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΚΟΣΜΟ : .	299
10.2.2 Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΚΑΒΕ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΚΟΣΜΟ:	300
10.3 Ο ΚΑΒΕ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ	303
10.4 Ο ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ ΘΕΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ, ΚΑΙ Ο ΗΡΩΑΣ ΚΑΒΕ, ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ	307
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	317
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	323
ΠΕΡΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	327
ΚΟΥΡΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	329
ΑΡΑΒΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	330
ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	330

Πρόλογος

Η παρούσα διδακτορική εργασία ήταν το αποτέλεσμα μακροχρόνιας ερευνάς και μελέτης, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Μια έρευνα στην οποία έχουμε προσεγγίσει με συγκριτική τους διάσταση τρία κοινωνικοπολιτικά συστήματα με αφετηρία τον μύθο του Προμηθέα και του Καβέ.

Τί εννοούμε με τον όρο «κοινωνικές δομές και διαφοροποιήσεις στις μυθικές αναφορές του Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου και του Καβέ από το Shahnameh Firdousi»; Πώς μπορούμε να ερμηνεύσουμε τον προκαθορισμένο κοινωνικό τύπο του συγκεκριμένου μύθου, που προάγει ένα πολιτειακό μόρφωμα με βαθιές πολιτιστικές ρίζες; Η σύνθεση όλων αυτών των δραστηριοτήτων αποτελούν τη μορφολογική πλαισίωση του κοινωνικού φαινομένου, με επίκεντρο τις δομές και λεπτομέρειες τους οι οποίες καθορίζουν τις σχέσεις εξουσίας.

Αναμφίβολα, ο μύθος και η μυθική σκέψη αφορούν πλειάδα λαών. Άλλα στις «κοινωνικές δομές και διαφοροποιήσεις των μυθικών αναφορών του Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου και του Καβέ από το Shahnameh Firdousi» διερευνούνται τρεις ιστορικοί λαοί. Οι Έλληνες, οι Πέρσες και οι Κούρδοι.

Το πολύπτυχο μωσαϊκό του μύθου του Προμηθέα και του Καβέ, ως στοιχείο των κοινωνικών δόμων, διατηρούν όπως αναμένεται σημαντικά μέρη από τις εμπορίες και αντιλήψεις του παρελθόντος.

Οι λεγόμενοι πολιτισμικοί κόσμοι των Ελλήνων, των Περσών, και των Κούρδων αναπτύσσονται, ο κάθε ένας, μέσα στο αρχαίο μοτίβο (τύπο) ενώ, η συνειδητή και ασυνείδητη προσφυγή στον μύθο του Προμηθέα και στον Καβέ μας δίνουν τη δυνατότητα για μελέτη των κοινωνιών αυτών. Μελέτη όσον αφορά τα κοινά στοιχεία τους, ενώ παράλληλα φωτίζονται πτυχές διαφοροποιήσεων που καθίστανται ουσιαστικές. Η έρευνα ενθαρρύνει την αποφυγή από την συστηματική γνώση ώστε να υποχωρήσουν τα νεότερα

μοντέλα κρατών και κοινωνιών καθώς τους αφαιρείται η δυνατότητα να αντικρίσουν τη ρίζα, την συνέχεια και το παρόν τους.

Είναι γεγονός ότι η ιδεολογική προέλευση του μύθου δεν αποτελεί ευθεία γραμμή αλλά έχουνε υπάρξει συγκλίσεις και ωστώσεις με διαφορετικές παραδόσεις. Το ίδιο ισχύει για τον Περσικό κόσμο, όπως και για τον Κουρδικό λαό ως κομμάτια των κοινωνιών του αρχαίου κόσμου μέχρι τις μέρες μας. Για τον Ελληνικό κόσμο έχουνε γίνει και γίνονται μελέτες πάνω στην προέλευση του μύθου. Για τον Περσικό κόσμο και την αξιολόγηση της προέλευσης του, συναντούμε ελλειμματικές μελέτες που περισσότερο έχουνε συμβάλλει στην προπαγάνδα παρά στην ουσία του. Στην περίπτωση του Κουρδικού κόσμου, λόγω του ότι ζει στην ίδια γεωγραφική και πολιτική ζώνη δίχως κρατική οντότητα, όλα όσα καταγράφονται θεωρούνται τις περισσότερες φορές ως μέρη των κρατικών μορφωμάτων τύπου Τουρκίας, Ιράν, Συρίας και Ιράκ. Παρ' όλα αυτά, κατά του τελευταίου μισό του 20^{ου} αιώνα, μέσα από τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, είτε στην περιοχή της εγγύς Ανατολής είτε στο παγκόσμιο κοινωνικό πολιτικό γίγνεσθαι, ο Κουρδικός κόσμος έχει γίνει πιο γνωστός. Η σύγκρουση των δεσποτικών καθεστώτων με τις δυτικές δυνάμεις, στις αρχές του 1991, με κορύφωση την ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν, δώδεκα χρόνια μετά, συνέβαλλαν στην διεθνοποίηση του Κουρδικού ζητήματος και στην Ντε Φάκτο αναγνώριση του. Πάνω σε αυτή την εξέλιξη, οι ορίζοντες φαίνονται ανοιχτοί για αναγνώριση μιας κρατικής οντότητας του Κουρδικού λαού στο εγγύς μέλλον. Η γνώση όσον αφορά στις ουσιαστικές διαφορές του Κουρδικού λαού με τους άλλους γειτονικούς λαούς καθίσταται αναγκαία για την διεξαγωγή της παρούσας αλλά και άλλων παράλληλων επιστημονικών μελετών.

Μέσα από το κοινωνιολογικό πρίσμα, ο μύθος παύει να συνδέεται μονοσήμαντα μόνο με τον μυθικό κόσμο ή με το απερίοριστο. Η κοινωνιολογία, στο βαθμό που αποτελεί αντικείμενο ανάλυσης και στοχασμού, αφορά τόσο την ιστορική βάση όσο και την επίδραση της στο παρόν και καταλήγει να ερμηνεύσει το μέλλον.

Η έρευνα αυτή ξεκίνησε το 2006 με την επίβλεψη του Αείμνηστου Καθηγητή Νεοκλή Σαρρή, ο οποίος υπήρξε Καθηγητής μου στο τμήμα Κοινωνιολογίας από το 2001 ως τα τέλη του 2011 που έφυγε απ' τη ζωή. Ο Αείμνηστος Σαρρής γνώριζε με έναν ιδιαίτερο τρόπο τόσο τον Ανατολικό κόσμο όσο και τον Ελληνικό κόσμο. Γι' αυτό υπήρξε πηγή πνευματικής έμπνευσης μου όλα αυτά τα χρόνια. Η απώλεια του στις 19.11.2011 ήταν μεγάλο πλήγμα καθώς είχε προχωρήσει η έρευνα υπό την επίβλεψη του και στην κλινική που νοσηλεύονταν και πήγαίνα να τον βλέπω μου έδινε οδηγίες και με διόρθωνε. Ευχαριστώ θερμά τον αείμνηστο Δασκαλό μου.

Η συλλογή των πληροφοριών επίσης υπήρξε ένα δύσκολο έργο, καθώς, απαιτούσε πολύ κόπο και χρήμα σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με ένος ευρρώς φάσμα πηγών, που απαιτούσαν μεταφράσεις στην Ελληνική από πολλές άλλες γλώσσες.

Επίσης, οφείλω να ευχαριστήσω τον Καθηγητή Κύριο Χάρη Μελετιάδη, για την ηθική του συμπαράσταση, ο οποίος μετά την απώλεια του Καθηγητού μου φρόντισε η έρευνα μου να διεξαχθεί υπό την επίβλεψη του.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω και στον Κούρδο-Καναδό Καθηγητή Amir Hassanpour, του Πανεπιστημίου του Toronto, τμήμα Μεσανατολικών σπουδών, για τις συμβουλές του.

Σε ό,τι αφορά το πολύπτυχο κομμάτι της Ελληνικής μυθολογίας, μου έχει παράσχει χρήσιμες πληροφορίες ο ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου του San Francisco και μεγάλος στοχαστής Νάνος Βαλαωρίτης, τον οποίο και ευχαριστώ από καρδιάς. Επίσης, να μην λησμονήσω τον σεβαστό Καθηγητή **Γεράσιμο Σπαθής** στο Ε.Μ.Π., Κύριο που μου παρείχε στέγαση στη Νέα Φοιτητική Εστία όλα αυτά τα χρόνια.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ πρέπει να αποδοθεί στον αδελφό και φίλο μου, Καθηγητή της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον Θεόφιλο Γ. Ροζενμπεργκ που όποτε τον χρειάστηκα ήταν πάντα δίπλα μου.

Η έρευνα χωρίζεται σε τρία μέρη, ως εξής:

Στο Α' μέρος εξετάσαμε τους μύθους και την ιστορική τους παρουσία σε ένα γενικό πλαίσιο, ενώ με την κοινωνιολογική ανάλυση και προσέγγιση εξετάσαμε πώς θεσμοθετούνται οι μύθοι. Ειδικότερα, αναλύσαμε τον μύθο του Καβέ ως μέσο σύνδεσης με την εξουσία. Ερευνήσαμε τα πλαίσια της διαμορφωσης του μυθου την κατανόηση των πλαισίων εκείνων που του παρέχουν αυτές τις δυνατότητες, την διαμόρφωση και έπειτα την επιβίωση στο να αναπαράγεται ως μέρος του κοινωνικού πολιτικού γίνεσθαι στον Περσικό κόσμο μέχρι τις μέρες μας.

Στο Β' μέρος εξετάσαμε την πορεία των Ελληνικών μύθων και τον ρόλο τους στην διαμόρφωση της Ελληνικής σκέψης, το οποίο μας χρησίμευσε πολλαπλώς δίνοντας μας λεπτομέρειες που ήταν αναγκαίες για την συγκριτική προσέγγιση του Ελληνικού με τον Περσικό κόσμο. Έτσι με την βοήθεια της ανάλυσης στα περιεχόμενα της τραγωδίας του Αισχύλου, του μύθου του Καβέ και του έπους Shahnameh Firdousi, καταλήξαμε στις συγκλίσεις και αποκλίσεις αυτών των τριών κόσμων.

Στο Γ' μέρος αφού εξεταστήκαν οι δυο κόσμοι, ο Περσικός και ο Ελληνικός κόσμος, καθώς και οι σχέσεις των κοινωνιών αυτών με τον μύθο του Καβέ και τον Προμηθέα, φτάσαμε στον Κουρδικό κόσμο και στις δομές του. Το ενδεχόμενο κοινού του στοιχείων Κουρδικού με τον Περσικό και

τον Ελληνικό κόσμο, καθώς και οι διαφοροποιήσεις τους, μπήκαν κάτω από το «ερευνητικό μικροσκόπιο».

Α ΜΕΡΟΣ

1. Κεφάλαιο πρώτο

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΚΑΒΕΗ (ΚΑΒΕ)

1.1 Οι πηγές της Μηδικής Μυθολογίας

Ο “Κάβε” είναι ένας από τους αρχαίους ήρωες της κουρδικής μυθολογίας. Σύμφωνα με τον μύθο, ο ήρωας “Κάβε” που λέγεται ότι ήταν ένας απλός σιδεράς, ο οποίος ύψωσε το ανάστημά του στην καταπιεστική και βίαιη εξουσία του βασιλιά Ατζίντεχαγγ, εκείνου του κακού ηγεμόνα που είχε σκοτώσει τον πατέρα του με πραξικόπημα και υφάρπαξε την εξουσία μετά την δολοφονία του Μαρντάς, ακολουθώντας τις συμβουλές που έπαιρνε από το κακό πνεύμα (Αριμάν). Εν συνεχεία ο Ατζίντεχαγγ ανέβηκε στο θρόνο και ως άνθρωπος αδιάλλακτος και εγωπαθής, επηρεάστηκε από τις συμβουλές του κακού πνεύματος (Αριμάν) τις οποίες τήρησε κατά γράμμα. Χαρακτηριστικό είναι το περιστατικό κατά το οποίο ο Αριμάν έφτασε στο σημείο να πάει στο μαγειρείο του βασιλιά και να του ετοιμάσει νέες νόστιμες τροφές που ευχαριστούσαν τον άμυαλο βασιλιά.

Με τον τρόπο αυτό, κέρδισε την εμπιστοσύνη του και έτσι τον πλησίασε από μέρα σε μέρα πιο πολύ ,σε σημείο που μια μέρα με τη δικαιολογία ότι επιθυμεί να τον ευχαριστήσει, τον φίλησε στους ώμους του κι έγινε καπνός. Όμως από τα φιλιά που του έδωσε φύτρωσαν δυο φίδια. Το κακό πνεύμα, όμως, ο Αριμάν, δεν σταμάτησε εδώ. Αφού μεταμορφώθηκε σε γιατρό είπε στον βασιλιά ότι γνωρίζει τη συνταγή που πρέπει να ακολουθήσει ώστε να ζήσει ήρεμα. Του πρότεινε, λοιπόν, κάθε μέρα να θανατώνονται δύο νέοι και από τα μυαλά τους να φτιάχνουν τροφή για τα φίδια του. Σύμφωνα με τον μύθο πολλοί νέοι θυσιάστηκαν για το φαί των φιδιών του βασιλιά. Ο “Κάβε”, όμως, αγανάκτησε σύμφωνα με τον ποιητή Φίρντουσι και, όταν οι στρατιώτες επιχειρήσαν να του πάρουν και το τελευταίο του παιδί τροφή

για τα φίδια, ο “Κάβε” οργάνωσε μια επανάσταση, έτσι ώστε να εκθρονίσουν τον κακό βασιλιά με τα φίδια και να βρουν έναν ηγεμόνα που να κυβερνά με αρετή, χωρίς ακρότητες. Για το θέμα αυτό περιγράφονται με δεξιοτεχνία από τον ποιητή διάφορα περιστατικά. Τελικά, βρίσκουν κάποιον ονόματι Φερίντουν, που είχε ευγενική καταγωγή, για να κυβερνήσει στη νέα τάξη των πραγμάτων.

Αυτός ο μύθος όμως με κάποια παραλλαγή παραδίδεται και από την κουρδική προφορική παράδοση, ότι δηλαδή στο πρόσωπο του “Κάβε” του ενσαρκώνεται η αποθέωση της δικαιοσύνης και η αποδέσμευση από τα κακά δεσμά της καταπιεστικής εξουσίας. Αυτό δείχνει από πολλές πλευρές ότι μύθος του “Κάβε” είχε άμεση σχέση με τον κουρδικό λαό καθώς ως μυθικός εθνικός ήρωας πλέον έχει εμφυσήσει την εθνική τους συνείδηση. Επιπλέον, η φημισμένη εορτή της Πρωτοχρονιάς, δηλαδή το Νεβρούζ που αρχίζει στις 21 Μαρτίου, αναβιώνει με πολύ έντονο τρόπο αυτή τη νέα τάξη πραγμάτων και ταυτίζεται με τον συγκεκριμένο μύθο και τον ήρώα του. Επίσης, οι Πέρσες εορτάζουν το Νεβρούζ και την ανατροπή του καθεστώτος από τον “Κάβε”, και αυτήν την άμεση σχέση του αγαπητού ήρωα των σύγχρονων Κούρδων τον έχει αποθανάτισει ο ποιητής ‘Ferdousi’ στο κείμενο του επίσης που θα το δούμε, όσοι θα σωθούν και διαφύγουν σε ορεινές περιοχές πριν να γίνουν τροφή των φιδιών του βασιλιά από αυτούς προέρχεται το γένος των Κούρδων, δηλαδή από τους διασωθέντες. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο, είναι ότι, στην κουρδική προφορική παράδοση, ο “Κάβε” είναι ο σιδεράς ο οποίος οργανώνει την ανατροπή του κακού βασιλιά με τη σοφία και την τέχνη του και δεν υπάρχει ο Φερίντουν από το γένος των βασιλιάδων να φέρνει μαζί του το καλό και να διώχνει το κακό. Σήμερα όμως ο κουρδικός λαός έχει ταυτίσει τη μοίρα του με τον μύθο του “Κάβε” λόγω της εθνικής καταπίεσης. Ο “Κάβε“ παρέμεινε ζωντανός λόγω των αναγκών που πηγάζουν από τα βάθη της ιστορίας αυτών των κοινωνιών. Εκείνο που έχει αλλάξει όμως σε σχέση με αυτόν τον μύθο είναι τα δεδομένα της σύγχρονης ζωής που φέρνει νέες ιδέες και ρεύματα και ο μυθικός ήρωας “Κάβε” βρίσκει έδαφος και συνεχίζει να υπάρχει μέχρι τις μέρες μας ως εθνικός πλέον ήρωας.

Για να προσεγγίσουμε τη Μηδική Μυθολογία¹ είναι ανάγκη να ανατρέξουμε στις πηγές αυτής της πλούσιας μυθικής παράδοσης και να ερευνήσουμε την προέλευση των λεγόμενων Μηδικών μύθων. Είναι σκόπιμο, λοιπόν, να μελετήσουμε από τη μια πλευρά την αρχαία Ινδική μυθική παράδοση - καθώς έχει αποδειχθεί ότι υπάρχει συγγενική σχέση ανάμεσα στη μυθική παράδοση των Ινδών και των Μήδικων-Περσών - και από την άλλη να μελετήσουμε την ίδια τη Μηδική-Περσική μυθολογία και τη φιλοσοφία που την διέπει. Από μια πλευρά οι Πέρσες και η παράδοσή τους έχει άμεση συγγένεια με τους Ινδούς, ενώ οι Κούρδοι έχουν συγγένεια με τους Έλληνες και τη λεγόμενη καθ' ημάς Ανατολή

Πιο συγκεκριμένα, για να ανακαλύψουμε την καταγωγή του μύθου του "Κάβε", που είναι και το αντικείμενο της έρευνάς μας, θα πρέπει σε πρώτη φάση να ανατρέξουμε στα θρησκευτικό-φιλοσοφικά κείμενα των Ινδών, τα λεγόμενα "Βέντα".

Τα κείμενα αυτά είναι τα αρχαιότερα της ινδικής γραμματολογίας και είναι γραμμένα στα σανσκριτικά. Οι ειδικοί μελετητές έχουν κατατάξει "τα Βέντα" ως εξής:

α) Τα "Ρινγκ Βέντα", τα οποία μαζί με τους "Γκάθες" (κείμενα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο των "Αβέστα") του μήδικου φιλόσοφου Ζωροάστρα, θεωρούνται ως τα αρχαιότερα ιερά κείμενα του κόσμου.

β) Τα "Γιατζούρ Βέντα", που περιλαμβάνουν πεζά κείμενα και ευχές οι οποίες απευθύνονται από τον άνθρωπο στο θεό αλλά και από τον θεό στον άνθρωπο.

γ) Τα "Άθουρ Βέντα", που περιέχουν έμμετρα κείμενα για τελετές που αφορούν τη μαγεία και ευχές για την απαλλαγή από τις αρρώστιες.

¹ Dr.Bahar Mehrdad, *Iranian Mythology*, Tehran, εκδ .Cheshmeh 2000 page32-33, B) Sarkhosh Curtis Vesta, *Persian Myths*, translated by Moxabir Abass1992 Tehran, εκδ.Markaz Γ) Dr.Bahar Mehrdad ,*Μια νέα έρευνα στην Μηδική μυθολογία* Tehran /εκδ.Agah

δ) Τα "Σάμε Βέντα", που περιλαμβάνουν τους ψαλμούς που απαγγέλλουν οι Βραχμάνοι (οι ιερείς των Ινδουιστών) κατά τη διάρκεια των θυσιών τους.

ε) Τα "Ουπανιστάχ", που αποτελούν μια σύνοψη όλων των ιερών κειμένων των "Βέντα" με προσευχές.

στ) Και τέλος τα "Μεχαμπεχάρτια" που είναι κείμενα τα οποία αναφέρονται σε θρύλους σχετικούς με τη ζωή των θεών.

Σε δεύτερη φάση, θα πρέπει να μελετήσουμε τα ιερά κείμενα του Ζωροάστρη² καθώς εμπεριέχουν πλούσιες αναφορές στη ζωή των Μήδων-Περσών θεών κι επομένως μας προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες για την προέλευση των μηδικών μύθων. Τα κείμενα αυτά που μας είναι γνωστά ως "Αβέστα", είναι γραμμένα στα Πεχλαβικά³ και η ιστορική έρευνα πιθανολογεί ότι αποτελούνταν από 21 συνολικά βιβλία. Ωστόσο στις μέρες μας έχουν διασωθεί μόνο τα 5 από αυτά, αφού τα υπόλοιπα κάηκαν κατά την περίοδο των επιδρομών του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην αρχαία Περσία. Βέβαια το περιεχόμενο των χαμένων βιβλίων δεν μας είναι εντελώς

² .Ο Ζωροάστρης σημαίνει χρυσό αστέρι , οι μελετητές συμφωνούν ότι γεννήθηκε δίπλα από την λίμνη Ορμιά στα βόρειο- δυτικά του σημερινού Κουρδιστάν, του Ιράν, αργότερα έκανε πολλά ταξίδια και δίδασκε την διδασκαλία σε πολλά μέρη τότε του γνωστού κόσμου , τελικά δολοφονήθηκε στην πόλη Βάλχη στο σημερινό Αζερμπαϊτζαν λέγεται ότι ήταν 77 ετών .ο αρχαίος ιστορικός Σοφά τον τοποθετεί 5000 χρόνια πριν τον τρώικο πόλεμο , το έργο του επίσης αναδεικνύει με το καλύτερο τρόπο το πέρασμα του ανθρώπου από την κτηνοτροφία στη γεωργική ζωή .Το έργο του Άβεστα σημαίνει θεμέλιο της γνώσης Ο Δαλάι φιλόσοφος Πέρσης της Ινδίας πιστεύει το Άβεστα προσέρχεται από την λέξη «οίδα» στα Πάχλαβικά που σημαίνει σοφή γνώση . Α). *Βλε.Marx Helma το βιβλίο των μύθων, εκδ Κονιδαρη, Αθήνα 20001/ σελ .888 Γ).An Encyclopedia of Zoroastrianism Jahangir Orshidari , Tehran 1999, published center Δ)Kavasji Edalji Kanga ,An Avesta Dictionary ,Bombay ,1909 E)Pul de Breuil ,ο Ζωροαστρισμός Καρδαμίτσα, Αθήνα 2003 ,Μετφ. Γ .Μουρούζη*

³ Τα Παχλαβικά θεωρούνται η πιο αρχαϊκή μορφή της σύγχρονης κουρδικής γλώσσα που συνέχιζαν να την χρησιμοποιούν ως επίσημη γλώσσα στην αυλή των Περσών αυτοκρατόρων μέχρι την κατάκτηση από τους αραβές μουσουλμάνους. Α) Dr.Maoloud Ibrahim Hassan /γυρεύοντας την αθανασία , Howler 2000,εκδ.Arras publish for Kurdish culture Β)Dr.Nabaz Jamal, Research of the Kurdish Mythology 1985 Stockholm , /Kurdish Academic for culture ³ .Για αυτό το λόγο σε συγκεντρώσεις που γίνονταν από περιοχή σε περιοχή έβρισκαν τα κατάλληλα άτομα και τα εκπαίδευαν να απομνημονεύουν , συνήθως τα πάντα τα γράφανε σε ποιητική μορφή που λόγω της μουσικότητας της η ποίηση να μην ξεχνιέται και κέρδιζε πάντα η ποίηση τον κόσμο και την παράδοση Β)Sajady Allaedin /Ιστορία της Κουρδική λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh C) Arbery ,A.J.,Legacy of Persia /oxford ,1963 D) Camerom,C.G/History of Early Iran ,Chikago,1936 E)Levy ,R,P /The Epic of the kings ,Shahn-nam /London 1967 F)Masani R.P/The religion of the good life ,London 1954

άγνωστο, γιατί η προφορική παράδοση έχει διασώσει περίπου χίλιους ύμνους, που αναφέρονται σ'αυτά. Αυτό αποτελεί γεγονός εξαιρετικής σημασίας, γιατί δείχνει πως σε μια ευάλωτη περιοχή και εύκολα προσβάσιμη στις κατακτήσεις των επιδρομέων, συναντάμε μια έντονη στροφή προς την προφορική διάδοση της ιστορίας και των παραδόσεων, η οποία αντανακλά τη θέληση ενός αρχαίου λαού να διατηρήσει τη μνήμη και την παράδοσή του ζωντανή κάτω από δύσκολες συνθήκες που δεν του επέτρεπαν να ξαναγράψει τα χαμένα βιβλία. Έτσι κατέφυγε στη χρήση του προφορικού λόγου για τη μετάδοση των χαμένων κειμένων, όπως τα "Αβέστα", από γενιά σε γενιά. Οι ειδικοί κατατάσσουν τα 5 βιβλία των διασωθέντων "Αβέστα" ως εξής:

α) Τα "Γιάσνα", που είναι περισσότερο γνωστά ως "Γκάθες", και περιέχουν 72 κεφάλαια με ύμνους και προσευχές προς τους θεούς.

Τα "Γκάθες"⁴, όπως προαναφέραμε, θεωρούνται τα αρχαιότερα από τα ιερά κείμενα του Ζωροάστρη.

β) Τα "Βίσπερντ", που αποτελούνται από 24 κεφάλαια.

γ) Τα "Ιάστ", που περιέχουν 21 κεφάλαια με ύμνους των θεών.

δ) Τα "Βαντινταϊντ", που χωρίζονται σε 24 κεφάλαια με αναφορές πάνω στις τελετές της ζωροαστρικής θρησκείας, οι οποίες καλύπτουν ανάγκες της καθημερινής ζωής. Δεν είναι λίγοι οι μελετητές των "Αβέστα", που θεωρούν ότι τα "Βαντινταϊντ" αποτελούν σύνοψη όλων των άλλων βιβλίων.

ε) Το πέμπτο και τελευταίο από τα διασωθέντα βιβλία των "Αβέστα", το "Μπένχεσεν"⁵, που έχει θεογονικό χαρακτήρα εφόσον αναφέρεται στη

⁴ Γκάθες" θεωρείται το πιο αρχαίο κομμάτι των Άβεστα και σημάνει θεϊκά τραγούδια υπάρχει αυτή η λέξη ακόμη στην νεότερη κουρδική γλώσσα προφέρεται Γκαζα , *Dr.Hajar Moykriany / Kurdish history and language Moscow 1979 , Center for Kurdish Culture*

⁵ "Μπένχεσεν"(Bendhashen) Ένα κείμενο που έχει ιστορικό- θρησκευτικό χαρακτήρα, θεωρείται από τα σημαντικότερα κείμενα που μας έχει διασωθεί ,αποτελεί από 13000 χιλιάδες λέξεις και έχει πολλές σημαντικές πληροφορίες για την δημιουργία και συντέλεια του κόσμου καθώς μας δια φωτίζει σχετικά με την δυναστεία των Κιανηδών (Kianian)που άνηκαν στην αυτοκρατορία των Σασσανιδών (Sasanian) και μας ήταν κάπως άγνωστη.

δημιουργία και τη συντέλεια του κόσμου.

Εκτός από τα ινδικά ιερά κείμενα των "Βέντα" και τα αντίστοιχα μηδικά-περσικά των "Αβέστα" υπάρχουν και άλλα μεταγενέστερα θρησκευτικό-φιλοσοφικά κείμενα, που αποτελούν πηγές της Μηδικής μυθολογικής παράδοσης. Στα μεταγενέστερα αυτά κείμενα ανήκει και το "Ζάντσπερμ", το οποίο αναφέρεται στη γέννηση του κόσμου και στον ερχομό του Ζωροάστρη. Επίσης, ένα άλλο σημαντικό κείμενο θεωρείται το "Ρενάιτ", στο οποίο γίνονται πολλές αναφορές σε ιστορικά και μυθικά γεγονότα και πρόσωπα, όπως στους πρωτόπλαστους Μασιά (η) και Μεσιανέ (ο), στον θεό Τζάμ (Jamshid – Iame) και στον μυθικό ήρωα Γκάρσασπ.

Πολλά από τα παραπάνω θρησκευτικό-φιλοσοφικά κείμενα-πηγές της Μηδικής-περσικής Μυθολογίας διασώθηκαν από Μήδους-Πέρσες, Ζωροάστρες στο θρήσκευμα, που κατέφυγαν στην Ινδική χερσόνησο μετά την κατάκτηση της Περσικής αυτοκρατορίας από τους Άραβες περίπου το 612 μ.Χ. Οι Άραβες βέβαια επέβαλαν, με τη δύναμη του ξίφους, τη δική τους θρησκεία στους κατακτημένους Πέρσες, οι οποίοι ωστόσο κατόρθωσαν όχι μόνο να προσαρμόσουν τη διδασκαλία του Ισλάμ στο δικό τους πολιτισμό, αλλά και να επηρεάσουν τον πολιτισμό των κατακτητών τους. Για ένα διάστημα 400 περίπου χρόνων, (ακριβείς χρονολογίες) οι Μήδοι διανοούμενοι έγραφαν τα έργα τους στην, κυρίαρχη τότε, αραβική γλώσσα. Αυτή η κατάσταση όμως άλλαξε όταν ο Πέρσης ποιητής και στοχαστής Φιρντουσί έγραψε το σημαντικότερο έργο του "Σαχναμέ" στην εθνική του γλώσσα, στη γνωστή ως μεσαία - περσική (Farsi mianeh) . Άλλωστε τις πληροφορίες που μπορούμε να αντλήσουμε από όλα τα παραπάνω κείμενα σχετικά με την προέλευση την Μηδικής Μυθολογίας

επιβεβαιώνουν και οι αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην ευρύτερη περιοχή

Για πρώτη φορά στην νεότερη εποχή αυτό το βιβλίο "Μπένχεσεν" έφτασε στην Ευρώπη από Ανκίλ δοπρεν (Anktil dopren) το 1771 από την Ινδία και εκτότε μεταφράστηκε στα γαλλικά ,αγγλικά ,και γερμανικά . Βλ.ε. *An Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari / Tehran 1999 , Published center*

της Μεσοποταμίας και της Περσίας. Σημαντικές βέβαια, είναι και οι πληροφορίες που μας παρέχουν οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς, οι οποίοι συχνά καταπιάνονται λεπτομερειακά με την καταγραφή της παράδοσης και της ιστορίας των συγχρόνων τους Μήδων-Περσών⁶

Στη μελέτη που ακολουθεί η κύρια πηγή που χρησιμοποιήσαμε για το μύθο του "Κάβε" είναι το οκτάτομο έπος του "Σαχναμέ", γραμμένο όπως προαναφέραμε, στη μεσαία-περσική γλώσσα (Farsi mianeh) .

1.1 Η Μηδική μυθολογία

Αυτό που χαρακτηρίζει έντονα τη Μηδική μυθολογία, είναι ότι έχει διττό χαρακτήρα, αφορά δηλαδή την πάλη του αγαθού πνεύματος (Άχουρα Μάζντα) με το πνεύμα του κακού (Αριμάν). Σύμφωνα με τη μυθολογία η γέννηση του κόσμου θα ολοκληρωθεί μέσα σε 12.000 χρόνια και, όπως θα δούμε, μέσα από τη μυθολογική αφήγηση για το Άχουρα Μαζντα, οι θεοί και οι άγγελοι με τη θεϊκή τους υπόσταση ζουν αόρατοι μέσα στη φύση, στα δέντρα, στα δάση, στις πηγές και στα βουνά⁷ (τα Εμσασπεντάν) που έχει πλάσει το αγαθό πνεύμα (Άχουρα Μάζντα). Στον αντίποδα βρίσκεται ο κόσμος του κακού που τον κυβερνά ο Αριμάν και τα δαιμονικά πλάσματα που έχει δημιουργήσει. Όμως, ο αγαθός θεός Άχουρα Μάζντα στη μάχη ενάντια στον κακό Αριμάν βγαίνει πάντα νικητής

Επίσης, κάποια κομμάτια του κόσμου μέσα στο διάστημα των 12.000 χρόνων βαίνουν προς την ολοκλήρωση. Είναι οι πρωτόπλαστοι (η Μασιά και ο Μεσιανέ) και άλλα ηρωικά πρόσωπα και τα κατορθώματά τους που αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα της μυθολογίας, καθώς και ο μύθος για τη γέννηση του Ζαρατούστρα και, τέλος, η εξιστόρηση της συντέλειας του κόσμου. Σειρά έχει αυτή τη φορά η ανάσταση.

⁶ .Πολλά από αραβικά κείμενα όπως του φιλόσοφου γνωστό ως δεύτερος δασκάλας Sohrewerdi, Farabi, Ibn Sina, Rdi, Abo Rahihan Birouni, Shamsh Tabrizi, Ibn Moqafah

⁷ Ηρόδοτος ,Πλούταρχος ,Στράβων ,Ξενοφώντας ,Πολύβιος κάνουν αναφορές σχετικά στους Μήδους και Πέρσες .

1.2 Η γέννηση και η εικόνα του κόσμου στη Μηδική μυθολογία

Όπως προαναφέραμε η γέννηση του κόσμου, σύμφωνα με τα ζωροαστρικά κείμενα, ολοκληρώθηκε μέσα σε 12.000 χρόνια⁸ Ο θεός του χρόνου⁹ έθεσε όρια στον αγώνα μεταξύ των διδύμων. Από το σώμα του Αχουρα Μάζντα θεωρείται ότι γεννήθηκε ο κόσμος και για αυτό είναι καλός και γεμάτος φως. Από το κεφάλι του γεννήθηκε ο ουρανός (Asman), από τα πόδια του η γη (Gin), από τα δάκρυά του τα νερά (Aw), από τα μαλλιά του τα φυτά (Giakan), από το δεξί του χέρι γεννήθηκαν οι βοσκοί που προσφέρουν τροφή σε άλλους ανθρώπους και από το μυαλό του γεννήθηκε η φωτιά¹⁰ που δίνει δύναμη για ζωή σε όλα τα πλάσματα.

Αν και οι κακοί δαίμονες (Dew) παλεύουν με τις δυνάμεις του καλού, αυτό νικάει πάντα.

Αυτά τα 12.000 χρόνια της δημιουργίας διαιρούνται σε 4 περιόδους και κάθε περίοδος διαρκεί 3.000 χρόνια. Πρώτα δημιουργήθηκε ο κόσμος του Μινούι (Minoui). Στον κόσμο του Μινούι (Minoui) δεν υπήρχε ακόμα η έννοια του τόπου και του χρόνου. Γίνεται επίσης αναφορά σε

⁸ Οι πιο αρχαϊκοί θεοί και θεές θεωρούνται η θεά γη (Gea, Gin) και ο θεός του ουρανού (Asman) και ο θεός του ανέμου (Ba) και ο Μίθρας (Mehr) θεός του φωτός και ήλιου

⁹ Ο θεός Ζερβάν (Zervan) περίμενε να αποκτήσει ένα γιο όμως κάποια στιγμή έχασε την ελπίδα του και απογοητεύθηκε και όμως απέκτησε δίδυμα, ένας ήταν από καλό πνεύμα και ο άλλος από το κακό, όμως έδωσε το λόγο του οποίος να γεννηθεί πρώτα να του αφήσει να κυβερνήσει. Το κακό γεννιέται πρώτα όμως ο καλός τον φυλακίζει και επικρατεί ειρήνη στο τέλος.

¹⁰ Υπάρχουν πέντε διαφορετικές φωτιές στην ιρανική μυθολογία που είναι οι εξής:

A)(berzisah) αυτή η φωτιά καίγεται μπροστά στον Αχούρα Μάζντα

B)(vohufrayana) αυτή η φωτιά καίγεται στο σώμα των ανθρώπων

Γ)(urvazishta) αυτή η φωτιά λέγεται ότι υπάρχει στα φυτά

Δ)(vazishta) αυτή η φωτιά υπάρχει στα σύννεφα (spanishta) η συγκεκριμένη φωτιά υπάρχει στην καρδιά της οικογένειας, επίσης Οι εορτές και οι τελετές που είναι συνεφιασμένες με γνωστές για την φωτιά είναι οι τελετές του Σάντε (Sade jashn) /Dr.Razi Hashem /The old deliberate in the Persia /Tehran 1989, University Publish page.235 b) Carnoy, A./Iranian Mythology "In mythology of all Races, Vol.VI, New York, 1964

διαφορετικούς κόσμους. Ο πρώτος κόσμος που ανήκει στον Άχουρα Μαζντα (καλό πνεύμα) χαρακτηρίζεται ως γεμάτος φως, ζωή, σοφία, χαρά και υγεία. Στον δεύτερο όμως κόσμο που ανήκει στον Αχριμαν (κακό πνεύμα, Ahriman), κυριαρχούν το σκότος, η καταστροφή, η αρρώστια και η λύπη .

1.3 Οι πρώτες τρεις χιλιάδες

Τα Εμσασπενταν (οι άγγελοι με θεϊκή υπόσταση), τα παιδιά του θεού Άχουρα Μάζντα, στο ιερό βιβλίο του Ζαρατούστρα αναφέρονται ως επτά διαφορετικές υπάρξεις που έχουν και υλική και πνευματική υπόσταση. Τα Εμσασπενταν ακολουθούν τον δρόμο του Μάζντα και θα βρεθούν κοντά στον αγαθότατο δημιουργό ο οποίος θα σταθεί με τη σειρά του κοντά σε αυτούς. Οι καλές σκέψεις κατά τον Ζωροάστρη έχουν δύναμη και μπορούν να οδηγήσουν τον άνθρωπο στην αθανασία.

1.3.1 Ο Μπαχμάν (Bahman)

Ο Μπαχμάν¹¹ συμβολίζει την καλή σκέψη που στέκεται δίπλα στον Άχουρα Μαζντα (αγαθό πνεύμα) στη δεξιά πλευρά του και είναι προστάτης καλής ζωής στον άνθρωπο της.

Οι καλές σκέψεις βοηθούν τον άνθρωπο να γνωρίσει την περιβάλλουσα ζωή και με αυτόν τον τρόπο να μπορέσει να πλησιάσει το θείο πνεύμα τόσο στην παρούσα όσο και στην μεταθανάτια ζωή. Ο Μπαχμάν χαιρετίζει τις ψυχές και τις καθοδηγεί στον παράδεισο. Επίσης προστατεύει το σιτάρι και την σοδειά και μεριμνά για την καλή απόδοση του. Οι καλές σκέψεις βοηθούν τον άνθρωπο να αξιοποιήσει τις ανώτερες ενάρτετες δυνάμεις που

¹¹ Μπαχμάν αποτελείται από δυο λέξεις ,με-χου από την αγαθοσύνη και αποσαφήνιση της σκέψης και αντιλήψεις ,αυτός ο Εμσασπεντ θεωρείται ότι ντύνεται με λευκό χρώμα και σύμβολο του είναι το λευκό Γιασνίν είναι πνεύμα και ο άγγελος της ειρήνης στον κόσμο (Minoui) ,ο προτελευταίος μήνας του Περσικού ημερολόγιο είναι στο όνομα του *Βλε.An Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari / 1999 Tehran , published center*

διαθέτει ώστε να φτάσει στην τέλεια αρμονία. Από την άλλη υπάρχουν οι δαίμονες που πολεμούν τον Μπάχμαν, όπως ο Χάσαμ (Xash - θυμός), ο Αζ (μη σωστές σκέψεις) και ο Ακουμέν (Akoumen - απειθαρχία). Ο άγγελος Μπαχμάν είναι αρσενικού γένους.

1.3.2 Ο Ορντίμπεχεστ (Ordibehesht)

Ο Ορντίμπεχεστ ¹²έχει χαρακτηριστεί ως ο ωραιότερος ανάμεσα στα Εμσασπεντάν (άγγελοι με θεϊκή υπόσταση). Ο Ορντιμπεχεστ είναι συμπαραστάτης της αλήθειας κι εκπροσωπεί τους ηθικούς νόμους του θεού στον κόσμο. Κάθε σωστός άνθρωπος που έχει επιλέξει τον δρόμο του Ορντίμπεχεστ θα ανταμείβεται στη μεταθανάτια ζωή του, με το να πηγαίνει στον παράδεισο. Το ισχυρό στοιχείο του Ορντίμπεχεστ είναι η εξασφάλιση της αρμονίας του κόσμου. Επίσης, το όνομα «Ορνίμπεχεστ» σημαίνει τις πιο ενάρετες αλήθειες. Επιπλέον, το στοιχείο της αρμονίας συμβάλλει στην καλή ανάπτυξη του σιταριού. Όσους δεν λένε καλές ευχές τους παρακολουθεί ο Ουρντίμπεχεστ και θα φροντίσει να μην ανταμειφθούν. Οι Εμσασπεντανηδες πάντα ανησυχούν για τη αρμονία στον κόσμο και η φωτιά θεωρείται στοιχείο των δυνάμεών τους.

Τα πνεύματα που συμπαραστέκονται δίπλα στον Ουρντιμπεχέστ είναι ο Αζάρ, ο Ναριουσάνγκ, ο Μπαχράμ και ο Σορούς. Αυτοί οι άγγελοι του αγαθού πνεύματος θεωρούνται ότι είναι αρσενικού γένους.

¹² Στα παχλαβικά Asha –vahisht που το asha σημαίνει ηθική ή καλύτερη και vahisht σημαίνει αλήθεια ,δηλαδή ,η ανώτερη αλήθεια ηθική του αλλού κόσμου και σε αυτή την ζωή προστατεύει τις φωτιές και δίνει τη δύναμη της ζωής είναι ένα από τα ονόματα του δεύτερου μήνα της άνοιξης .
Βλ. an Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari , 1999 Tehran / published center

1.3.3 Σαχρίβαρ(Shahrivar)

Ο Σαχρίβαρ¹³ συμβολίζει την καλή και εναάρετη βασιλεία και αντιπροσωπεύει την ισχύ και τη μεγαλειότητα του Άχουρα Μάζντα. Ως προς τη μεταθανάτια ζωή θεωρείται βασιλιάς του παράδεισου. Ο Σαχρίβαρ έχει την υποχρέωση να φροντίζει τους αδύναμους και να εξοντώνει την κακία και το σκοτάδι. Με αυτόν τον τρόπο θριαμβεύει ο Άχουρα Μάζντα.

Ο Σαχρίβαρ έχει την αρωγή και τη συμπαράσταση του θεού Μέχρ (θεός του ήλιου), του θεού του Ουρανού (Ασέμαν), του θεϊκού πνεύματος Χουμ και της θεάς Αναχίτα (θεά της ομορφιάς και του έρωτα). Μια άλλη ιδιότητα αυτού του θεού θεωρείται η προστασία του σιδήρου και των μετάλλων. Αυτό το στοιχείο υπογραμμίζει τον κοσμικό χαρακτήρα του. Ο Σαχρίβαρ θεωρείται αρσενικός άγγελος .

1.3.4 Η Εσπεντάρμαντ (Espendarment)

Η Εσπεντερμαντ¹⁴ (αγνότητα και υπομονή), μια θηλυκή παρουσία, θεωρείται κόρη του Άχουρα Μάζντα που κάθεται στην παρέα των θεών και των αγγέλων στον ουρανό, αριστερά του Άχουρα Μάζντα. Πιστεύεται ότι είναι η θεά της Γης η οποία φροντίζει για τη ζωή και την ζωντάνια. Χαίρεται με την προσπάθεια που κάνουν οι άνθρωποι να καλλιεργήσουν τη γη και τους την, ανταποδίδει. Η θεά χαίρεται με τη γέννηση των παιδιών και των ζωών. Όταν όμως οι άνθρωποι κάνουν λάθη πληγώνεται με τον ίδιο τρόπο που πληγώνεται και η γη.

¹³ Xeshtivar που σημαίνει πολιτεία και εξουσία ,δηλαδή, η ενάρετη πολιτεία ,επίσης θεωρείται προστάτης των μετάλλων και αδυνάμων ανθρώπων . Βλε.*An Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari, 1999 Tehran / published center*

¹⁴ *Sependament* σημαίνει ιερή η κόρη του Ahoura Mazda

Η θεά είναι υπομονετική και της παρέχει αρωγή και βοήθεια η θεά Αναχίτα (η θεά της ομορφιάς και του έρωτα).

1.3.5 Η Χόρνταντ(Khordad)

Η Χόρνταντ (ολοκλήρωση και τελειοποίηση) συμβολίζει την απελευθέρωση της ανθρωπότητας από όλα τα δεσμά που την εμποδίζουν να αναπτύξει τα σωματικά και πνευματικά της προσόντα. Θεωρείται προστάτιδα της φύσης και των νερών και είναι άγγελος με θηλυκή παρουσία.

Οι θεότητες Τίσταρ και Φρουχάρ θα της συμπαρασταθούν στην περίπτωση που το κακό πνεύμα (ο Αριμάν) επιτεθεί στα γλυκά νερά και τη φύση. Τότε θα προστατεύσουν τον κόσμο μέχρι να ξεκινήσει πάλι η βροχή που θα καθαρίσει τα πάντα και θα αποκαταστήσει τη ροή της ζωής.

1.3.6 Η Μορντάντ(Mordad)

Η Μορνταντ (το ονομά της σημαίνει αθανασία) ισχυροποιεί τη θέση της λόγω της αναγέννησης που υπάρχει στη φύση. Η φύση κάνει κύκλους και οι θεοί και τα θεϊκά πνεύματα (όπως οι άγγελοι Ράσεν, Ζαμίαντ και Ασταντ) της συμπαραστέκονται δυναμικά. Ο θεός Άχουρα Μαζντα έπλασε τα Εμσασπενταν για να πολεμήσει τον Αριμάν (το πνεύμα του κακού) ο οποίος έπλασε τους δαίμονες (Ντιβηδες) που επιτίθενται συνεχώς στους οπαδούς του Άχουρα Μαζντα.

1.3.7 Ο Σρούς(Srroush)

Ο Σρους θεωρείται ως ένας από τους πρωτόπλαστους του Άχουρα Μαζντα που ευλογεί την προσπάθεια του Άχουρα να επικρατήσει το καλό και το αγαθό. Το όνομα Σρους σημαίνει πειθαρχία και υποταγή στην εργασία .

Ο Σρους παρευρίσκεται σε όλες τις εορτές και τις τελετές και μεσολαβεί για την πορεία των καλών ευχών και την άνοδο των αγαθών ψυχών στον παράδεισο. Επίσης τάσσεται κατά της υποκρισίας και του ψέματος. Όταν βραδιάζει και απλώνεται το σκοτάδι ο Σρους προστατεύει τον κόσμο. Ο Σρους πολεμά και την «οργή» την οποία τελικά θα δαμάσει μαζί με τον Γόρζ που του συμπαραστέκεται. Ο Σρους διαμένει στα μέγαρά του που βρίσκονται στο βουνό Αλμπούρζ. Τα δωμάτιά του εκεί φωτίζονται από τα άστρα και με το γοργό αμαξάκι του πετάει παντού για να εξασφαλίσει την ασφάλεια στον κόσμο. Θεωρείται δημοφιλής άγγελος.

1.4 Οι δυνάμεις και το πνεύμα του κακού (Αριμάν)

Ο Αριμάν θεωρείται ο αρχηγός των δυνάμενων του κακού που πολεμούν τις δυνάμεις του αγαθού πνεύματος και επιφέρουν τις άλογες καταστάσεις, το σκότος, την ακαταστασία, τον θάνατο, την αρρώστια και τις λύπες. Οι δυνάμεις του κακού δεν είναι σε κατώτερη μοίρα και δεν έχουν καθόλου υλική υπόσταση σε αντίθεση με τις δυνάμεις του αγαθού που έχουν και υλική και πνευματική υπόσταση. Η γέννηση του Ζαρατούστρα δίνει τέλος στις δυνάμεις του κακού αφού έρχεται σε αντίθεση με αυτούς και έτσι στο τέλος επικρατούν οι δυνάμεις του Άχουρα Μαζντα.

1.4.1 Χάσμ (xashm)

Ο Χάσμ¹⁵, ο δαίμονας που συμβολίζει τη βία και τη σκληράδα, παλεύει για να επικρατήσει ο πόλεμος και η καταστροφή. Επίσης οι κακές σκέψεις και οι κακές κουβέντες βοηθούν ώστε να χάσει ο κόσμος την αρμονία του.

1.4.2 Ο Αζτίντεχαγκ(Ajidehag)

Ο Αζτίντεχαγκ συμβολίζει την κοροϊδία, το ψέμα και την καταστροφή. Αζτίντεχαγκ είναι ένα από τα επικρατέστερα επίθετα του Αχριμαν (του πνεύματος του κακού). Πρόκειται για ένα τέρας με τρεις μύτες και έξι ματιά που προσπάθησε να σβήσει το θεϊκό φως (Φαρ Ιζαντί) για να επικρατήσει εκείνος, όμως αποτράπηκε από τον Τζάμ. Ο Αζτίντεχαγκ μετά, με τις δυνάμεις που κατέχει, κατάφερε, ξεγελώντας τον, να επικρατήσει και μαζί να φέρει την καταστροφή και το σκότος. Πιστεύεται ότι ο μόνος ενάρτεος που μπορεί να τον δαμάσει είναι ο Φερίντουν .

Ο Αζτίντεχαγκ επίσης σαν δαίμονος παρομοιάζεται με αδιάλλακτο και κακό βασιλιά με τα επικίνδυνά του φίδια. Επίσης, ο Αριμάν με τη μορφή του Αζτίντεχαγκ στο έπος του Σαχναμε (Shahnameh) μετατρέπεται σε τέρας, αφού αρχίζει να συνομιλεί με δαιμονικά πνεύματα μέχρι που δυο κακά φίδια φυτρώνουν στους ώμους του και είναι υποχρεωμένος να βρίσκει τροφή γι' αυτά. Συνεπώς αρχίζει να σκοτώνει κάθε φορά δυο νέους για το φαί τους. Ο Κάβε χάνει 17 παιδιά που γίνονται τροφή των φιδιών του κακού βασιλιά, δηλαδή του Αζτίντεχαγκ. Στον τελευταίο γιο που χάνει, αγανακτεί και αποφασίζει να υψώσει το ανάστημά του. Οργανώνει μια λαϊκή εξέγερση και καλεί τους συμπολίτες του να συμμετάσχουν. Στο τέλος, επικρατεί το καλό και ο ενάρτεος βασιλιάς Φερίντουν παίρνει την εξουσία.

1.4.3 Η Τζάχι (Jahi)

¹⁵ Α)Strasbourg Bartolme / Encyclopedia name Avesta /1905 Β) Catrak /Zartosht sanctuary /translate by Keshawerz 1969 Tehran Γ)J.Nans /History of the religiousness / translate by Hekmat Asgar /Frakline center in Tehran 1975 Δ)Professor Mazandi /The Persian old culture /Bombai 1936

Η Τζάχι¹⁶ Είναι η κακιά μάγισσα η οποία έχει την ικανότητα να μεταμορφώνεται με διάφορα πρόσωπα. Με τον τρόπο αυτό, καταφέρνει να ξεγελά τους ανθρώπους οι οποίοι πέφτουν θύματα των δαιμονικών δυνάμεών της .

1.4.4 Σαοελ (Shaowel)

Ο δαίμονας (Ντίβ) Σαοελ θεωρείται ως προστάτης των βασιλιάδων που καταπιέζουν τον κόσμο .

1.4.5 Ο Τίρι (Tiri)

Προς το τέλος της δεύτερης περιόδου οι οπαδοί του Αριμάν ψάχνουν και βρίσκουν τους Ντίβηδες (δαιμόνιοι) που θα προσπαθήσουν να καταστρέψουν τον κόσμο. Αυτή τη φορά οι δαιμόνιοι θα προσπαθήσουν να καταστρέψουν τα νερά ανακατεύοντάς τα με βρομιές και αλάτι. Στο τέλος, όμως, ο Τισταρ και ο Βαι φέρνουν βροχή και έτσι διορθώνουν την κατάσταση.

Ο Χάσμ: είναι ο Ντίβ της οργής και ο ΑΖ είναι ο Ντίβ (δαίμονας) που αντιπροσωπεύει την αχορτασιά.

Οι υπόλοιποι Ντίβ είναι οι εξής: Ζεμάν, Μπουτ, Μαλκους, Ακέτας, Ασμουχ, Αντουγκ, Τρουμτί, Περίμπ, Πεντί, Ράσκ, Ενάστ και Αγγάς.

Ο Απους και ο Χίζ παλεύουν με τις καλές δυνάμεις ώστε να κυριαρχήσει η ξηρασία.

Ο Τσέσμακ φέρνει μεγάλους τυφώνες στο κόσμο .

¹⁶ Α) Proffessor Mehrin Abas /The history of the old Midian document /Tehran 1972 center Atai for culture Β)Strasbourg Bartolme / Encyclopedia name Avesta /1905 b) Catrak /Zartosht sanctuary /translate by Keshawerz 1969 Tehran Γ)J. Nans /History of the religiousness / translate by Hekmat Asgar / Frakline center in Tehran 1975 Δ)Professor Mazandi /The Persian old culture /1936 Bembai

1.5 Το τέλος της πρώτης περιόδου και η αρχή της τρίτης χιλιετίας.

Η σύγκρουση των δυνάμεων του καλού και του κακού

Ο μέγας Άχουρα Μαζντα που έχει γνώση των πάντων γνωρίζει ότι το πνεύμα του κακού Αριμάν (Ahriman) βρίσκεται στον σκοτεινό κόσμο. Όμως ο Αριμάν (Ahriman) αδυνατεί να νικήσει τον Άχουρα Μαζντα. Το απέραντό του φως και το αγαθό του πνεύμα (Άχουρα Μαζντα) δεν θέλει μόνο να σταματά το κακό αλλά σκοπός του είναι να εξαφανίσει το κακό έτσι ώστε να θριαμβεύει το καλό για πάντα .

Αρχίζει η πάλη μεταξύ τους και ο Άχουρα ζητά να υποκλιθεί στο απέραντο φως. Όμως το κακό πνεύμα αρνείται. Ο Άχουρα Μαζντα γνώριζε ότι αν διαρκέσει η πάλη τους το κακό πνεύμα ο Αριμάν (Ahriman) θα καταστρέψει τις δημιουργίες του. Έτσι, ο Άχουρα Μαζντα πρότεινε στον Αριμάν να ορίσουν την πάλη τους μετά από 9.000 χρόνια. Το πνεύμα του κακού Αριμάν δέχτηκε και έπεσε ζαλισμένο στον Κάτω Κόσμο όπου θα έμενε για 3.000 χρόνια. Έτσι, το αγαθό πνεύμα είπε τις περίφημες ευχές του Αχουνουρ (ευχές στο πνεύμα της αλήθειας) και συνέχισε την ευλογημένη δημιουργία του.

1.6 Η δημιουργία του κόσμου στη δεύτερη χιλιετία

Ο Άχουρα έπλασε το πνεύμα του χρόνου ώστε να ξεκινήσει να λειτουργεί και να ρέει η ζωή. Μέσα σε έξι περιόδους δημιούργησε¹⁷ τον κόσμο. Πρώτα έφτιαξε τον Άσεμνα (ουρανός) έπειτα τα Αου (τα νερά) ύστερα τη Ζαβι (τη γη) ακολούθως τα Για (τα φυτά) κι έπειτα τα Γγίνλαμπερ (τα ζώα και τους ανθρώπους).

¹⁷ A)Yarshater ,E/Iranian national history/ by Cambridge university 1989 2(3)B)Ibn Xaldoun /History translate bay Gonabady Tehran 1974 Γ)Professor Pour Dawoud / Avesta Morvarid Center for publish /Tehran 1955

Ο Άχουρα Μαζντα δημιούργησε τον Ασμαν ουρανό τόσο φωτεινό και απέραντο που στην αρχαιότητα ο Μηδικός κόσμος πίστευε ότι έχει φτιαχτεί από πολύτιμες πέτρες ή ως ένα πουλί που βγήκε από τη κάτω από τα φτερά του γι' αυτό την έχει κρυμμένη. Τα πρώτα κομμάτια της κάθε δημιουργίας του θεωρείται ότι ήταν τα εξής:

1. μια σταγόνα νερό που είχε στο πνεύμα του όλα τα νερά
2. ένα μικρό κομμάτι από τη γη που είχε μαλακά και σκληρά μέρη
3. ένα μικρό κομμάτι ενός φυτού για όλα τα είδη των φυτών
4. μια αγελάδα στη θέση των καλών ζώων
5. ο Κιουμαρθ (Kiomartha) για τον άνθρωπο θνητός

1.7 Το τέλος της δευτέρης χιλιετίας και η αρχή της τρίτης περιόδου.

Οι οπαδοί του κακού πνεύματος προσπαθούν να ενημερώσουν τον Αχριμαν για ό,τι γίνεται. Η Τζάχι, η κακιά μάγισσα, σπρώχνει τον Αχριμαν και φωναχτά του λέει: *«Έλα πατέρα μας, το πνεύμα του κακού αρχίζει τη μάχη του και μεγάλες τρύπες κάνει στον ουρανό. Ανακάτεψε τα νερά με βρομιές και αλάτι, όμως η θεά των ποταμών και ο άγγελος της ζωντάνιας έσωσαν το καθαρό νερό και δημιούργησαν τα ποτάμια και τις θάλασσες. Το κακό πνεύμα με τη μορφή ενός φιδιού κατέβηκε από τον ουρανό στη γη. Η γη σκοτεινίασε. Η Ζαβι (η γη) από τον φόβο της κουνήθηκε και δημιουργήθηκαν τα βουνά..»*

Το κακό πνεύμα κάνει τα φυτά να ξεραθούν, όμως ο Μουρντα (Mordad) και η θεά Τίσταρ (Tishtar) σώζουν τα φυτά και τα εξαπλώνουν στον κόσμο .

Ο Αχριμαν (Ahriman) χτυπά την αγελάδα η οποία ψοφά. Από το σώμα όμως της αγελάδας φυτρώνουν όλα τα βότανα και οι τροφές για τον άνθρωπο. Το έμβρυο της αγελάδας μεταφέρεται στο φεγγάρι και εκεί καθαρίζεται. Αυτή τη φορά επανέρχεται στη γη και συμβολίζει τα ζώα πάνω σε αυτή.

Ο Κιουμαρθ (Kiomartha) βρίσκεται στο στόχο του κακού πνεύματος το οποίο στέλνει τους δαίμονες του θανάτου κατά χιλιάδες σε εκείνον. Ο Άχουρα (Ahoura), όμως, κοιμίζει τον Κιουμαρθ (Kiomartha), ο οποίος όταν ξυπνάει τα βρίσκει όλα σκοτεινά και ανακατεμένα, πέφτει στην

αριστερή του πλευρά και πεθαίνει. Από το σώμα του δημιουργούνται τα μέταλλα, ο άγγελος της αντρείας και η Σπενταμαζ (Sependarmaz). Από το ένα κομμάτι του Κιουμαρθ (Kioumarth) θα γεννηθούν οι πρωτόπλαστοι, Μασιά και ο Μεσιανέ (Mashia, Mshiana), που αποτελούν την τροφή του. Από τον σκοτεινό κόσμο που βρίσκεται το σπίτι του βλέπει το απέραντο φως με τη μορφή ενός μαχόμενου άντρα τον οποίο φυλακίζει. Οι βροχές καθαρίζουν τον κόσμο και η ζωή κυλάει με ζωντάνια.

1.8 Η Μασιά (Mashia) και ο Μεσιανέ (Mashiane), οι πρωτόπλαστοι πάνω στη γη

Το «δείγμα» του Κιουμαρθ (Kioumarth) προστατεύεται από αγγέλους της γης και της αντρείας¹⁸. Μετά από 40 χρόνια, από μια τσουκνίδα του Ρέβας με 15 φύλλα σαν τα χρόνια τους, φυτρώνουν ο Μασιάς και η Μεσιανέ. Ο πατέρας και η μητέρα της ανθρωπότητας, αποτελούν γεγονός. Αυτοί οι δυο έχουν το ίδιο ύψος, τα ίδια χρόνια και είναι δεμένοι μαζί από το κάτω μέρος του σώματός τους. Ο Άχουρα Μαζντα δίνει τροφή στην ψυχή και στο πνεύμα τους για να πράττουν το καλό, να σκέπτονται το καλό και να λένε το καλό. Οι πρώτες κακές σκέψεις τους τιμωρούνται με πείνα και δίψα από τον Άχουρα Μαζντα. Μετά από την μετάνοια τους παντρεύονται και κάνουν παιδιά, τα οποία τους φαίνονται τόσο αγαπητά και γλυκά που τα καταπίνουν. Όμως, ο Άχουρα Μαζντα τους αφαιρεί αυτή τη δυνατότητα να επιβιώνουν οι άνθρωποι και η ίδια η ανθρωπότητα.

¹⁸ *Dr .Bahar Mehrdad /Research on the Persian mythology / 1990 Tehran Tous publish*

1.9 Η Τέταρτη περίοδος, η συντέλεια και η ανάσταση του κόσμου

Σε αυτήν τη φάση, δηλαδή την πρώτη χιλιετία από την Τέταρτη περίοδο, ο κόσμος έχει φτάσει σε ένα καλό επίπεδο. Είναι η ώρα του Ζαρατούστρα, σύμφωνα με τους μύθους για τη γέννησή του. Ο Ζαρατούστρα είναι άνθρωπος ως προς όλα του τα χαρακτηριστικά και αποτελείται από Τζαοχαρ ταν (σώμα μόνο), Γαοχαρε (θεϊκό φως του ανθρώπου) και Φαρα (Fareh), που έχει τη σημασία ότι οι άνθρωποι με τη γέννησή τους έχουν θεϊκό φως. Αν τυχόν τους φύγει αυτό το φως θα δυστυχήσουν. Το Φαρα Ιζαντί (θεϊκό φως) με το θάνατο του ανθρώπου δεν χάνεται, προστατεύει την οικογένειά του και τα φιλικά πρόσωπά τους πάνω στη γη.

Το Φαρα του Ζαρατούστρα, λέει ο μύθος, προερχόταν από τον Χουρσίντ (ήλιος), από το Μαχε (φεγγάρι), τα άστρα και τη φωτιά που είναι αναμμένη στο σπίτι των Φαραχιμ Ραβαν (αγαθές ψυχές) που είναι γονείς της μητέρας του Ζαρατούστρα. Η μητέρα του από την κακία των ανθρώπων υπέφερε μέχρι που γεννήθηκε ο Ζαρατούστρα, με την αρωγή των φυσικών στοιχείων, όπως τα φυτά, ο ήρεμος άνεμος και η βροχή. Τελικά, χαμογέλασε και ήρθε στον κόσμο με την αγάπη του Άχουρα Μαζντα, για να θριαμβεύσει το καλό έναντι του κακού για πάντα.

1.10 Οι αρχαίοι θεοί στη Μηδική μυθική παράδοση

Οι ιεροτελεστίες προς τον Άχουρα Μαζντα δεν ετελούντο σε ναούς¹⁹, αλλά σε μεγάλο υψόμετρο, ειδικά πάνω στα βουνά, διότι οι Μήδοι πίστευαν ότι οι ευχές με αυτόν τον τρόπο μόνο φτάνουν χωρίς διαμεσολάβηση στα ουράνια, δηλαδή εκεί που κατοικούσε ο Άχουρα Μαζντα. Επίσης, τελούνταν προσευχές και θυσίες για τον ήλιο, για το φεγγάρι, για τη γη, για τη φωτιά, για το νερό και τον άνεμο.

Οι θεοί της προ-ζωροαστρικής εποχής είχαν ανθρώπινα χαρακτηριστικά. Η πλειοψηφία αυτών διέθετε άμαξες, που τις τραβούσαν άλογα που είχαν αιώνια ζωή και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν πάθαιναν τίποτα.

Σε αντίθεση με τη ζαρατουστρική σκέψη όταν θεοί και θεότητες επικεντρώνονταν στα δυο ιδιότητες, αυτήν του αγαθού πνεύματος και εκείνη του κακού πνεύματος που δεν θεωρείτο αθάνατο. Το μόνο που θεωρείτο αθάνατο ήταν το καλό πνεύμα.

1.11 Ο Βαιου (Vaio), ο θεός του ανέμου

Αν και ο Βαιου²⁰ (θεός του ανέμου) ζει στο σύννεφο της ζωής, όμως δεν παύει να έχει διπλό χαρακτήρα, δηλαδή μπορεί να φέρνει βροχή και ζωντάνια ή καταστροφικούς τυφώνες. Είναι πολύ ισχυρός και τολμηρός θεός.

¹⁹ *Adi kendi Samouel /The first man and women in the Persian mythology /translate bay Badrei Feridoon /Tehran 2002 publish bay university*

²⁰ *A) Proffessor Mehrin Abas , The history of the old Midian document /Tehran 1972 center Atai for culture , Strasbourg Bartolme / B) Encyclopedia name Avesta /1905 Γ) Catrak , Zartosht sanctuary , translate by Keshawerz 1969 Tehran Δ)J.Nans History of the religiousness , translate by Hekmat Asgar, Frakline center in Tehran 1975 D)Professor Mazandi , The Persian old culture , 1936 Bembai*

1.12 Η Τίσταρ(Tishtar), η θεά της ζωής

Η Τίσταρ είναι μια από τις αρχαϊκές θεότητες που εμπεριέχει τη ζωή και τη ζωντάνια, εναντιώνεται στον Άπουρ, το τέρας που φέρνει την καταστροφή και την ξηρασία. Επίσης, η Τίσταρ αντιστοιχεί στον Ιούλιο, μήνα του ημερολογίου, που στις πρώτες 10 ημέρες αυτού του μήνα θεωρείται σαν δεκαπεντάχρονος άντρας που δρα για να αποκατασταθεί η ζωή και η αρμονία. Στο δεύτερο δεκαήμερο μεταμορφώνεται σε βόδι και στις τελευταίες δέκα ημέρες παίρνει τη μορφή ενός αλόγου, πηγαίνοντας τη βροχή παντού.

1.13 Η θεά Αναχίτα (Anahita)

Θεωρείται θεά τον γλυκών νερόντων ποταμών και του έρωτα. Το όνομα της Αναχίτα σημαίνει αγνότητα και όλες οι δημιουργικές δυνάμεις πάνω στη γη συνδέονται με τη θεά αυτή, καθώς τις συναγωνίζεται και ως προς το κάλλος της ψυχής της. Βοηθά τις νεαρές κοπέλες να βρουν γαμπρούς και να κάνουν οικογένεια και να υιοθετήσουν τις αρετές που χαροποιούν τη θεά. Χωρίς αυτήν δεν μπορεί να ανθίσει και να υπάρξει ζωή. Για αυτές τις χάρες και αρετές της η Αναχίτα φτάνει στο σημείο να θεωρείται από τον κόσμο των αρχαϊκών χρόνων μάνα του θεού Άχουρα Μάζντα. Οι πιστές γυναίκες προσεύχονται η θεά να τους βοηθά να συλλάβουν και να έχουν εύκολη γέννα.

1.14 Ο θεός Μπαχράμ (Bahram), θεός του πολέμου και της δύναμης

Ο Μπάχραμ ήταν γνωστός ως πρόδρομος που κανένας δεν μπορούσε να του αντισταθεί. Τα έντονα χαρακτηριστικά του τού είχαν δώσει τη θέση του θεού του πόλεμου. Παρά ταύτα οι πολλαπλες επίθετά του έχουν σχέση με τη μάχη, τη μάζωξη, την πνευματική του δραστηριότητα και τις

μεταμορφώσεις του σε άνεμο, σε βόδι και σε νεαρό άντρα, και τον είχαν κάνει δημοφιλή θεό με μεγάλη απήχηση.

Από τις πιο δημοφιλείς μεταμορφώσεις του ήταν το γεράκι ή το άγριο γουρούνι, που συμβόλιζαν την απέραντη δύναμη του. Στο τέλος, πάντα τον δοξάζει ο θεός Μπάχραμ με την αρωγή του οποίου βοηθά τους οπαδούς του είτε αυτοί πρόκειται να είναι ένας γενναίος πολεμιστής είτε ένας κοινός θνητός.

1.15 Οι θεοί που συνδέονται με θρησκευτικές τελετές

1.15.1 Αγκίρ (φωτιά)

Θεωρείται γιος του Άχουρα Μάζντα και είναι η αναμμένη φωτιά. Παρέχει θεϊκή προστασία και επίσης απομακρύνει την άγνοια και τον κίνδυνο από κάτι που μπορεί να επικρατήσει στη γη. Εγγυάται ειρήνη για πάντα, αφού τίποτα δεν μπορεί να χαλάσει την ισορροπία που παρέχει ο θεός Αγκίρ καθώς φροντίζει για την ηθική τάξη και δεν ηρεμεί ποτέ. Η φωτιά βρίσκεται στο κέντρο των τελετών του Ζαρατούστρα. Ο θεός του Αγκίρ στην ηρωική μάχη που είχε τον Ατζιντεχάγκ, το τέρας που αποσκοπεί να κλαπεί η θεϊκή δύναμη ,δηλαδή ,το Φαρ Ιζαντί, που είναι μια μυθική διήγηση πάνω στο μεγαλείο της φωτιάς που είναι κρυμμένη στα σύννεφα και μάχεται με τον κακό δαίμονα Απους για να τον εμποδίσει να καταστρέφει τον κόσμο

1.15.2 Χουμ (Houm)

Το Χουμ²¹ είναι θεός στον κόσμο του Μίνουι και ένα ιερό φυτό πάνω στη γη. Παρά ταύτα από το χουμ παρασκευάζεται ένα ιερό ποτό

²¹ *Βλ. An Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari 1999, Tehran published center*

που συνοδεύει τους πιστούς σε αυτή τη ζωή μέσω των τελετών και στη μεταθανάτια ζωή τους επίσης. Οι εκλεκτοί αυτοί που θα λάβουν μια δόση από το χουμ πιστεύεται ότι θα λάβουν προστατευτικές ουσίες στο σώμα και στην ψυχή τους και θα είναι αθάνατοι. Αν και το χουμ (ιερό φυτό) δεν υπάρχει στο βασίλειο των φυτών, το λευκό χουμ λένε ότι μεγαλώνει σε μια θάλασσα με το όνομα «Φεραχκερντ». Το χουμ λειτουργεί ως προστάτης των γενεών των θνητών και τους οδηγεί στην αθανασία. Επίσης τα τέσσερα πρώτα ηρωικά πρόσωπα που συμμετείχαν στην επεξεργασία του Χουμ θα ανταμείβονταν με καλούς και ενάρετους απόγονους.

1.15.3 Γκεοσουρβάν (Gashorvan)

Γκεοσουρβάν ²² Είναι εκείνος ο θεός που προστατεύει τα ζώα πάνω στη γη. Το πρώτο βόδι που στη μάχη με τον Αριμάν σκοτώθηκε παραπονέθηκε στον Άχουρα Μαζντα ότι οι βίαιες πράξεις θα επικρατήσουν στη γη ενάντια στα ζώα, όποτε ζητά από τον Άχουρα να επιστρέφουν τα ζώα στη γη μετά το θάνατό τους. Ο Άχουρα τον διαβεβαιώνει ότι δεν επιτρέψει την εξαφάνιση των ζώων και οι άνθρωποι μέσω της διδασκαλία του εκπαιδεύονται για τη φροντίδα τους.

1.16 Οι θεές και οι θεοί που ενσωματώθηκαν στη διδασκαλία του Ζωροαστρισμού

1.16.1 Νεριοσανγκ (Narioshang)

²² A) Professor Mehrin Abas , *The history of the old Midian document* , Tehran 1972 center Atai for culture Strasbourg Bartolme , B) *Encyclopedia name Avesta* , 1905 Catrak , Zartosht sanctuary , translate by Keshawerz 1969 Tehran Γ) J.Nans *History of the religiousness* , translate by Hekmat Asgar , Franklin center in Tehran 1975 Δ) Professor Mazandi , *The Persian old culture* 1936 , Bombay

Είχε τη φήμη του αγγελιαφόρου του θεού Άχουρα Μαζίντα. Σύμφωνα με τον μύθο είχε στοιχεία από τα ωάρια του πρώτου ανθρώπου, δηλαδή του Κιουμαρθ.

1.16.2 Ο Ιρμάν (Irman)

Ήταν ο άγγελος που γιάτρευε τους πόνους, τις πληγές και ταυτόχρονα είχε την υποχρέωση να παρέχει αισθήματα φιλίας και ασφάλεια στους θνητούς.

1.16.3 Ράμ (Ram)

Το όνομά του σημαίνει γαλήνη και προσφέρει γαλήνη στους πιστούς του Άχουρα. Οι 21^η κάθε μήνα είναι αφιερωμένη στον Ράμ που μοιράζει χαρές και βοηθά τον Μπάχμαν.

1.16.4 Αρσταντ (Arstand)

Αρσταντ²³, είναι το βόδι που συμβολίζει τη δικαιοσύνη μαζί με τον Ζαμίαντ, σε μια ζυγαριά, θα ζυγίσουν τις ψυχές των νεκρών .

1.16.5 Μπέγγ(Beg)

Αυτός ο άγγελος μοιράζει χαρά, ευτυχία, τύχη στους θνητούς .

²³ Βλε. an *Encyclopedia of Zoroastrianism* , Jahangir Orshidari , published center 1999 Tehran

1.16.6 Ασάντ (Astand)

Ένας άλλος συμβολισμός για τη δικαιοσύνης είναι ο άγγελος αυτός που συνοδεύει τον Ζαμίαντ, έτσι ώστε να κάνουν καλύτερους υπολογισμούς των ψυχών στη μεταθανάτια ζωή.

1.16.7 Ντεχμαν αφερίν (Dahman aferin)

Είναι η θεότητα προστάτιδα των προσπαθειών .

1.16.8 Ασμαν (Asman)

Θεωρείται θεός που προστατεύει τα ουράνια από τη πρώτη στιγμή που αυτός απέκτησε το μπλε ένδυμά του. Σύμφωνα με τους μύθους ο Ασέμαν έχει επτά επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο βρίσκονται τα σύννεφα, στο δεύτερο είναι ο χώρος των άστρων, στο τρίτο βρίσκεται το φεγγάρι, στο τέταρτο ο ήλιος, στο πέμπτο τα εμσασπένταν και στο έβδομο το ατελείωτο φως. Εκεί κατοικεί ο Άχουρα Μάζντα.

1.16.9 Ζαμίαντ (Zamiad)

Είναι ένα από τα θεϊκά πνεύματα που συμπαραστέκονται στους θεούς της δικαιοσύνης. Κάθε ευλογημένο πλάσμα μπορεί να έχει μια θεϊκή υπόσταση ή αριμάνικη.

1.16.10 Ρασνο (Rashno)

Ρασνο²⁴ Είναι ο υπεύθυνος άγγελος και προστάτης της δικαιοσύνης στη μεταθανάτια ζωή πάνω στη γέφυρα «τσινουντ» που λέγεται ότι θα την διασχίσουμε όλοι μετά θάνατον. Στη συνέχεια οι καλές και οι κακές πράξεις των ανθρώπων θα συνυπολογιστούν από τρεις θεούς, δηλαδή από τον θεό Μίθρα, τον Ραίνο και τον Σρους. Ο μεγαλοπρεπής θεός της δικαιοσύνης, ο Ρασνο, ποτέ δεν κάνει λάθος και έχει την ικανότητα να λαμβάνει υπόψη του κάθε μικρή λεπτομέρεια.

1.16.11 Ασί (Ashi)

Το όνομα της Αχρισβανγκ σημαίνει «απλό χέρι» και θεωρείται η άγγελος η οποία με τα φιλοδωρήματά της προς τους πιστούς συμβολίζει την αφθονία και τον πλούτο. Η Ασί θεωρείται η κόρη του Άχουρα Μαζντα που σε κάθε σπίτι μοιράζει καλή τύχη, γνώση και θέληση για τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής. Η εκθαμβωτική θεά τους εκπλήσσει όλους με τα χαρίσματά της και οι γυναίκες επηρεάζονται θετικά μέσω της παρουσίας της και επιλέγουν καλούς γαμπρούς. Η θεά αυτή προστατεύει τη γονιμοποίηση των νεαρών νεόνυμφων ως αδελφή της Ντινας, του Σρους και του Ρασεν. Η θεά προστατεύει και τους άντρες που δεν μπορούν να κάνουν παιδιά και παρέχει προστασία σε μικρές κοπελίτσες που δεν έχουν φτάσει στην εφηβική ηλικία τους ακόμη καθώς και στις ιερόδουλες.

1.16.12 Η Ντίν (Din)

Η Ντίν είναι ένας άγγελος, η οποία με τις εξαιρετικές ικανότητές της προστατεύει τη συνείδηση των ανθρώπων και συγχρόνως τους δίνει κουράγιο ώστε να κατευθύνονται προς το καλύτερο. Θεωρείται κόρη του

²⁴ Βλ. *An Encyclopedia of Zoroastrianism /Jahangir Orshidari 1999, Tehran published center*

Άχουρα Μαζντα και του Σπενταρ Μαντ, καθώς στο ζωικό Βασίλειο είχε χαρακτηριστεί ως θεά της διανοήσης του Άχουρα και κινητήρια δύναμη του Σπενταρ Μαντ. Η ψύχο-πνευματική θέση της θεάς κορυφώνεται στον παράδεισο, καθώς οι άνθρωποι διασχίζουν τη γέφυρα του «τσίνουντ» ανάλογα με τις πράξεις τους. Η θεά περιγράφεται ως εκθαμβωτική. Επίσης θεωρείται ότι προστατεύει τις γυναίκες που πηγαίνουν ταξίδι από έναν σε έναν άλλο τόπο και ότι τους συμπαραστέκεται στις επώδυνες πονεμένες και επικίνδυνες διαδικασίες της ζωής τους.

1.16.13 Ζερβάν (Zervan)

Ζερβάν Θεωρείται θεότητα του χρόνου με συνεχή παρουσία. Από τη στιγμή που αυτός ο θεός αμφέβαλε ότι ίσως δεν θα μπορούσε να κυριαρχήσει το αγαθό και το καλό πνεύμα πάνω στη γη, ο κόσμος βρίσκεται σε αναστάτωση. Ο Ζερβάν θεωρείται επίσης η αρχή και το τέλος των πραγμάτων.

1.17 Ο Μίθρας σημαντικός αρχαϊκός θεός της προ - ζωροαστρικής διδασκαλίας και θεός των δυνατών δεσμών και υποσχέσεων

Ο Μίθρας, αυτός ο σημαντικότερος θεός του οποίου το όνομα σημαίνει φιλία και δεσμευτικές υποσχέσεις, περιγράφεται ως ένας στρατηγός με μεγάλες δυνατότητες που παρατηρεί τα πάντα και έχει τη δύναμη των ισοροπιών. Πολεμάει το ψέμα, οπότε θα λάμψει η αλήθεια ως ο ήλιος ο οποίος συμβολίζει τον Μίθρα²⁵.

²⁵ A) Professor Mehrin Abas , The history of the old Midian document , Tehran 1972 center Atai for culture Strasbourg Bartolme , B) Encyclopedia name Avesta , 1905 Γ) Catrak , Zartosht sanctuary , translate by Keshawerz 1969 Tehran Δ)J.Nans , History of the religiousness , translate by Hekmat Asgar , Franklin center in Tehran 1975 E)Professor Mazandi , The Persian old culture1936 , Bombay

Ο θεός Μίθρας έχει μάθει τους ανθρώπους να φτιάχνουν σίδηρο - αφού με τη βοήθεια που παίρνει από τη φωτιά κάνει τις πέτρες να λιώνουν - να κατασκευάζουν πολεμικά εργαλεία και να πολεμούν για την τάξη στον κόσμο. Έτσι, οι πολεμιστές οφείλουν να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, ώστε να μπορέσουν να διασφαλίσουν τη δικαιοσύνη μεταξύ των ανθρώπων. Η γνώση της δικαιοσύνης λάμπει σαν τον ήλιο και η δύναμή του θα φωτίζει για πάντα. Στο στάδιο της κάθαρσης της ψυχής, ο Μίθρας κάθεται στην έδρα την δικαιοσύνης και κρίνει την τύχη των νεκρών. Όμως την τελική απόφαση θα την λάβει ο αγαθός θεός (Άχουρα Μάζντα).

Ο Μίθρας, ο οποίος μαζί με τον ήλιο από την ανατολή πάει προς τη δύση και, όταν ο ήλιος δύει, κατεβαίνει στη γη για να τηρήσει τις υποσχέσεις και τις δεσμεύσεις, έχει χαρακτηριστεί ως ο θεός που δεν κοιμάται ποτέ του. Ο Μίθρας είναι εκείνος ο οποίος κατέχει απέραντα στρέμματα γης και έχει χιλιάδες μάτια για να παρατηρεί τον κόσμο. Ζει στον Αλμπούρζ²⁶, το βουνό με τις μεγάλες ανέσεις που του προσφέρονται και με τα φτερωτά αμαξάκια φτάνει παντού. Τα κινούν ένα άγριο γουρούνι και ένας αετός .

Οι εορτές προς τιμήν του Μίθρα ήταν πολύ σημαντικές. Πολλές από αυτές τελούνταν στο πλαίσιο της εορτής του Μιχρεγγαν (Mehregan), στο τέλος της συγκομιδής, καθώς ο Μιχρ (Mehr mah) ήταν ο πρώτος μήνας του φθινοπώρου. Ο Μίθρας απεικονίζεται στα ευρήματα ως ήρωας που θυσιάζει ένα βόδι και το κουβαλάει στις πλάτες του. Την απόφαση να θυσιαστεί ένα τέτοιο ζώο, την πήραν οι θεοί, γιατί από τα διάφορα κομμάτια αυτού του ζώου γεννιούνται τα φυτά και τα δημητριακά²⁷.

²⁶ Alboorz ,το μεγαλύτερο βουνό στην πετσία που βρίσκεται κοντά στην Κασπία θάλασσα και έχει ύψος πάνω από 5.500 μέτρα λέει ο μύθος ότι ήταν κατοικία των θεών Μίθρας , Σορούς(Suroush)

²⁷ Dr.Jaleh Amoozgar ,Mythological history of Iran /publish center for research myth , Tehran 2003 page 22 ,έχουν βρεθεί αρκετά αρχαιολογικά ευρήματα που χρονολογείτε στα 1500 π.χ στο bogaz kouι στην μικρά Ασία και αφορά του θεού Μίθρα θέση που αναδεικνύουν τη σημαντικότητα του θεού Μίθρα .Μίτρα στα σανσκριτικά ,Μίθρα στα Αβεσταικα και στα πεχλεβη Μιτρ. Στην εκστρατεία του Άραξης 405 -359 και το 338 -359 μυστικό- θρησκευτική αίρεση τελικά μεταλλάχτηκε. Πολλοί λαοί τον συμπεριλάβανε στους θεούς τους, ιδιαίτερα συμβόλιζε τον ήλιο. Ο Κωνσταντίνος στο ρωμαϊκό ανατολικό κράτος προσπάθησε να εμποδίσει τη μετάδοση του Μίθρα ,όμως μετά όλες οι τελετές του

2. Κεφάλαιο δεύτερο

Έπος Σαχναμέ του Φιρντουσι (shahnameh Firdousi)

Και η σπουδαιότητα και Θέση του έργου:

2.1 Ιστορία της γραφής ως σημείο επαναφορά μνήμης στις 969μ.Χ με 17.1 999 μ.Χ σε Φαρσί Μιανέ(Farsi Mianeh)

Το έπος Shahnameh Firdousi, ως ένα πολύτιμο έργο, είναι γνωστό στη φιλολογική πραγματεία ξεκινά²⁸ με κοσμογονικές προσεγγίσεις που αφορούν τη ζωή και την ύπαρξη του ανθρώπινου γένους πάνω στη γη. Ο ποιητής συνεχίζει να εκθειάζει τη σκέψη και τον καλό «στοχασμό», επειδή

Μίθρα πέρασαν σαν χριστιανικές αντιλήψεις , 25 Δεκέμβριου την μέρα που σύμφωνα με τη μυθολογία έχει γεννηθεί ο Μίθρα υιοθετήθηκε από τους χριστιανούς σαν την μέρα που έχει γεννηθεί ο Χριστός .Στα γερμανικά son tang,Sunday στα αγγλικά .οι τελετές αυτές του Μίθρα στο δυτικό κόσμο λέγονται sol-Natalie ,συνοδεύταν όπως τα ορφικές και διονυσιακές τελετές των ελλήνων με κατανάλωση κρασιού ,χορούς και θυσίες. Α) *Dr.Razi Hashem , the old deliberate in the Persia , Tehran university , publish 1989 page.481*

²⁷ *Dr.Jaleh Amoozgar ,Mythological history of Iran /publish center*

²⁸ Το αρχαιότερο έργο που έχει γραφτεί στην περσική γλώσσα μετά από την κατάκτηση των Αράβων. Το Shahnameh Firdousi το οποίο αρχίζει να γράφεται γύρω στις 969 μ.Χ και ολοκληρώνεται, όπως λέει ο ποιητής Firdousi στο έργο του, μετά από 30 χρόνια. Ο Firdousi, σύμφωνα με τους ιστορικούς, γεννήθηκε το 319 , 379 h.Shmsi στο Xorasan του σημερινού Ιράν και πέθανε το 403. Ανατράφηκε σε μια εύπορη οικογένεια καλλιεργητών της περιοχής του έλαβε εκείνη την εποχή υψηλή παιδεία. Γνώριζε ελληνικά , αραβικά, παχλαβικά (αρχαία κουρδική γλώσσα) και περσικά / Βλ. Α) *Rouhani Mohama, Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ.115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, Β) Ahmadi Ahmad, Ο Firdousi και το έργο του, σελ.40 Tehran, εκδ. Πανεπιστημίου 2004*

από τον στοχαστή ποιητή Firdousi θεωρείται ως το κυριότερο στοιχείο που μπορεί να διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα υπόλοιπα ζώα. Έτσι συνεχίζει να περιγράφει με πάθος την κοσμοθεωρία του και μας διηγείται πως ολοκληρώνεται η γέννηση του κόσμου και αργότερα πως ακολουθούν τα φυσικά φαινόμενα στη γη. Έπειτα, είναι η σειρά των διαφωτιστών των λαών, δηλαδή των εκπροσώπων των θρησκειών και των απεσταλμένων προφητών. Επίσης, ο ποιητής Firdousi μιλάει για τις προσπάθειες που είχε κάνει ο προγενέστερός του, ο Daqiqi²⁹, ο οποίος δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει το έργο του. Εκείνος που εν συνεχεία θα το αναλάμβανε να το ολοκληρώσει ήταν ο Ferdowsi. Ο ποιητής στο shahnameh (το βιβλίο των βασιλιάδων) αναφέρεται επίσης στον Mahmoud Gaznavi, 30 τον οποίο ευγνωμονεί, επειδή ήταν εκείνος ο οποίος διέταξε να γίνει μια τέτοια προσπάθεια, έτσι ώστε να γραφτεί η ιστορία και ολόκληρη η παράδοση των Ajam 31. Όπως λέει ο ίδιος ο ποιητής Firdousi, αποτελεί ένα πολύτιμο έργο που διαθέτει αντοχές τόσο εξαιρετικές, ώστε να αποτελεί πρότυπο έμπνευσης και πηγαίας διαφώτισης για τον κόσμο. Στη συνέχεια, περιγράφει τον Kiomarh ως τον πρώτο άνθρωπο και συγχρόνως ως ηγεμόνα, δηλαδή ο ποιητής μας παίρνει από το χέρι και μας οδηγεί στα κατορθώματα του πρώτου ηγεμόνα και ανθρώπου, που τον ζηλεύει ακόμα και ο δαίμονας!

Προχωρούν οι περιπέτειες και ο ποιητής ρωτά εμάς τους αναγνώστες αν τα είχαμε ακουστά αυτά από κάπου ή μήπως έτυχε να έχουμε μελετήσει κάτι

²⁹ Daqiqi Tousi Abo Mansour γεννημένος το 369 ή 367 h.shamsi. Πιθανολογείται ότι καταγόταν από το Gazneh ή Toys. Οι παρακάτω ιστορικοί της εποχής του στα έργα τους έχουν αναφερθεί στο όνομα και στο βίωμα του Daqiqi Tousi: Α) Ιστορία του Baihaqi, επεξήγηση του ποιήματος του Abouhaisam, Β) Nezami Ganjawi / τέσσερις αναφορές πάνω στον ρυθμό του arouzi, Γ) Rashid Vetoat / hadaiq al sahar, Δ) Mousa ahrar / Tarjoman u Albelageh, Ε) Talih Hoshang / Ιστορία της αρχαίας Περσίας και ο Dr.Safa γράφει ότι ο Daqiqi ήταν Ζωροάστρης. Ο ποιητής στα ποιήματά του τοποθετείται καθαρά επί του θέματος του θρησκευμάτος του και λέει «Εγώ υιοθέτησα τέσσερα στοιχεία στη ζωή μου, τα παρακάτω, επί του αγαθού (Niky), ωραία χειλάκια, ακούγοντας άρπα και τσάνγγ (IPANIKΑ ΟΡΓΑΝΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ), ωραίο κρασί και ζωροαστρική πίστη, σελ.409 εκδ. πανεπιστημίου Τεχεράνης 1999, στ) Samerqandi Muhammad Siaqi, Οι πρωτοπόροι της ιρανικής λογοτεχνίας, εκδ. επιστημονικών μελετών.

³⁰ Mahmoud Gaznavi ο πιο γνωστός βασιλιάς της δυναστείας των Gaznavian που είχε έδρα στο Gazneh και φημολογείται ότι συναγωνίζονταν τους χαλίφηδες σε πολλά θέματα, για αυτό προσπαθούσε να έχει στην αυλή του χαρισματικούς λογοτέχνες ή σκεπτόμενους ανθρώπους της εποχής του. Την περίοδο 975-1187 μ.χ στο σημερινό Αφγανιστάν η δυναστεία του Gaznavi είχε την έγκριση του χαλίφη από τη Βαγδάτη διότι αυτοί ήταν συνίτες HANAFI Α) Ravandi Morteza / Κοινωνική ιστορία του Ιράν, εκδ. Τεχεράνης 1950, Β) Edmond Gilford / Ιστορία των Gaznavin, μετάφραση του Mouqadam, εκδ. Amir Kabir 1999

4 Οι Άραβες των μη αραβόφωνων-ιρανών ονομάζονταν Ατζάμ.

σχετικό με όλη αυτή την ιστορία, αφού είναι τόσο γνωστή ή αν κάποιος σοφός περιηγητής της γνώσης μέσα στις περιπλανήσεις του μας τη διηγήθηκε, καταθέτοντάς μας τις γνώσεις του ώστε να μας πει ποιος ήταν εκείνος που εφηύρε τον θρόνο και το στέμμα;

Ο ποιητής μας λέει ότι δεν αμφιβάλλει ότι έπρεπε να μιλήσει για τον Kiomarth τον μεγαλοπρεπή, εκείνον που την ημέρα που έγινε βασιλιάς φώτισε τον κόσμο με την παρουσία του. Εκείνη ήταν εκείνη η ευλογημένη ημέρα κατά την οποία μπαίνουμε στην ισημερία και η φύση και ο ήλιος περνά στο ζώδιο του κριού (η αρχή της ανοιξιάτικης ισημερίας και η εορτή του Nawrouz³²). Η καλή τύχη φάνηκε ότι είναι με το μέρος των ανθρώπων, δηλαδή ήταν η ώρα του βασιλιά να αρχίσει να χτίζει παλάτια και ήταν ο πρώτος που άρχισε να φοράει ρούχα που έφτιαχνε από δέρμα λιονταριού. Επίσης ήταν εκείνος που έμαθε στον κόσμο μαγειρική, ως πρώτος αρχηγός φρόντιζε τα ζώα και δάμασε μερικά από αυτά. Έτσι και τα ζώα υποκλίθηκαν στον πρώτο βασιλιά. Όμως η χαρά του ολοκληρώθηκε όταν απέκτησε ένα γιο σαν τον ήλιο στην ομορφιά και πολύ χαρισματικό. Ο Siamak ήταν καλλιτέχνης, ο βασιλιάς όμως ανησυχούσε ότι θα τον χάσει. Ο μόνος εχθρός του ήταν το κακό πνεύμα (Αριμάν). Μια μέρα, ο δαίμονας πήγε να εκθρονίσει τον βασιλιά, όλα ήταν σκοτεινά για κακή του τύχη. Όμως ο Siamak ήξερε ότι μόνο εκείνος ήταν άξιος να έχει δικαίωμα στον θρόνο του πατέρα του, όποτε δεν άντεξε μεγαλύτερη προσβολή από τον πολυλογά δαίμονα και αποφάσισε να τον πολεμήσει. Για αυτόν τον σκοπό μάζεψε ολόκληρο στρατό, τα ρούχα τους όμως δεν ήταν κατάλληλα για να αντέξουν στον πόλεμο. Ακόμη δεν έκαναν χρήση ασπίδας προστασίας και με αυτόν τον τρόπο ο κακός δαίμονας παρατηρώντας πως έχουν αδυναμίες άρπαξε τον Siamak και τον τραυμάτισε σοβαρά μέχρι που πέθανε.

Τα άσχημα νέα κυκλοφόρησαν ο βασιλιάς και η οικογένειά του έγιναν χίλια κομμάτια από τη θλίψη. Χρόνια πέρασαν έτσι και ήρθε μια μέρα που ο αγγελιοφόρος του θεού τους ανακοίνωσε ότι η θλίψη τους τελειώνει καθώς η

³² Η πανάρχαια εορτή του Νεβρούζ που εορτάζεται με πολύ λαμπρό τρόπο στην ευρύτερη περιοχή της Περσικής αυτοκρατορίας και της Μεσοποταμίας. Το Νεβρούζ τιμάει τον επαναστάτη Kaveh που αντιστάθηκε στον κακό βασιλιά Ajidehagg, για τον οποίο κάθε μέρα οι βοηθοί του θυσίαζαν δυο νέους ώστε να γίνουν τροφή των φιδιών του. Σε μια τέτοια μέρα που λέγεται «Nawrouz» επανήλθε η τάξη στον κόσμο. Επίσης η εορτή του «Nawrouz» στη μυθολογία έχει τη σφραγίδα του Jamshid, ο οποίος σε μια τέτοια μέρα ανέβηκε στον θρόνο του και έτσι ξεκίνησε η χρυσή εποχή σύμφωνα με τους μύθους. Βλ. Jahangir Orshidari, an Encyclopedia of Zoroastrianism, published center 1999 Tehran

μοίρα του δαίμονα ήταν να χαθεί όποτε θα αναλάμβανε ο μικρός γιος του Siamak τα καθήκοντά του. Ο Hoshang για να αποτελειώσει τον δαίμονα χρειαζόταν τη στήριξη όλων των ζωντανών πλασμάτων της γης. Έτσι όλα τα ζώα είτε μικρά είτε μεγάλα ομόφωνα είπαν ότι θα στηρίζουν τον νέο απόγονο στον πόλεμο ενάντια του δαίμονα. Ο Kiomarth πέθανε και ο Hoshang ανέλαβε την εξουσία. Σαράντα χρόνια διήρκεσε η ηγεμονία του, κυβέρνησε με σωφροσύνη και κατάφερε στην πράξη να αποθεώσει τη δικαιοσύνη, ήταν ο βασιλιάς που ανακάλυψε τη φωτιά από μια πέτρα, και το σίδηρο. Επίσης οι υπήκοοί του άρχισαν να κάνουν χρήση του νερού και έμαθε στους ανθρώπους την καλλιέργεια της γης. Ο σοφός βασιλιάς επίσης πίστευε ότι δεν τους έφταναν μόνο αυτά τα υλικά αγαθά καθώς η ψυχή χρειάζεται και μια πίστη, ένα ιδιαίτερο φως, όποτε το καλύτερο θα ήταν να πιστεύουν στη φωτιά που τους χάρισε τόσα πολλά και όλες οι ευχές τους θα ήταν προς τη φωτιά ως θεϊκό στοιχείο. Έτσι θεσπίστηκε η χαρούμενη εορτή του Sada ³³ η οποία άρχισε στην εποχή του, μια εορτή με χώρο και κρασί. Μετά από τον Hoshang θα πάρει την εξουσία ο Tahmoureth που ήταν γιος του και είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη καθώς είχε κατορθώσει να δέσει πολλούς δαίμονες και είχε κατάφερε να μάθει τους θνητούς να παίρνουν από τα πρόβατα υλικό για ρουχισμό. Επίσης ήταν θεραπευτής καθώς έμαθε τους θνητούς να θεραπεύονται χάρη στα θεραπευτικά βότανα ώστε να απαλλαγούν από νοσήματα. Ο Tahmoureth κατάφερε να υποτάξει όλους στους δαίμονες και οι δαίμονες ήταν τόσο φοβισμένοι που τον παρακάλεσαν να τους λυπηθεί με αντάλλαγμα να μαθαίνουν γράμματα στον βασιλιά. Όμως έφτασε η ώρα που ο Tahmoureth πέθανε και τώρα ήταν η σειρά του Jamshid γνωστού ως τέλειου απόγονου, να αναλάβει την ευθύνη.

Επτακόσια χρόνια λέγεται ότι ήταν η διάρκεια της βασιλείας του. Ο Jamshid εφηύρε τα πολεμικά εργαλεία χάρη στο σίδηρο. Επίσης ήταν εποχή μεγάλης αφθονίας ως προς όλα τα αγαθά, όποτε δημιουργήθηκαν τάξεις πολεμιστών για την προστασία της χώρας, μια τάξη για τους ανθρώπους της θρησκείας

³³ Μια από τις τρεις μεγάλες εορτές των Ιρανικών λαών είναι η εορτή του Sada που έχει την φήμη της εορτής της φωτιάς. Ο μύθος λέει ότι ο Hoshang μια μέρα που κυνηγούσε πέταξε μια πέτρα σε ένα φίδι. Η πέτρα χτύπησε μια άλλη και με αυτόν τον τρόπο ανακάλυψε την φωτιά Hoshang. Τότε δόξασε τον θεό που του άνοιξε τα μάτια και η φωτιά εκτιμήθηκε ως θεϊκό στοιχείο και αντικείμενο πίστης. Βλ. Α) Jahangir Orshidari, an Encyclopedia of Zoroastrianis, published center 1999 Tehran, 2) Shahnameh Firdousi.

και μια τάξη των τεχνητών και των γεωργών. Από αρχιτεκτονική άποψη κατάφεραν να αξιοποιήσουν το χώμα και τις πέτρες, ώστε να φτιάχνουν κατάλληλα υλικά για κατασκευαστική χρήση στα μέγαρα και στα αρχοντικού. Όλοι οι θνητοί είχαν τότε στεγασθεί.

Πολύτιμες πέτρες και διαμάντια ανακαλύφθηκαν και κοσμούσαν τους ανθρώπους. Ο βασιλιάς πήγαινε από μέρος σε μέρος άνετα, αφού οι δαίμονες τραβούσαν την άμαξά του που είχε φτερά. Όλα καλά και χαρούμενα χωρίς θάνατο και αρρώστια. Όμως ο βασιλιάς ξέχασε τις εντολές του αγαθού θεού και αποκάλεσε τον εαυτό του θεό, οπότε ήρθε το τέλος της χρυσής εποχής.

Τον τυφλό εγωιστή βασιλιά ακολούθησε ο «Mardas» ο οποίος ανέλαβε την εξουσία. Ήταν καλοσυνάτος, είχε έναν απόγονο που τον έλεγαν «Ajidehagg», σκληρό και αδίστακτο που τα ήθελε όλα για τον εαυτό του. Μια μέρα ήρθε κοντά του το κακό πνεύμα και του έδωσε συμβουλές ώστε να δολοφονήσει τον πατέρα του. Τον άκουσε και έγινε βασιλιάς ο ίδιος. Το κακό πνεύμα έκανε ό,τι μπορούσε ώστε να χαρεί και έτσι κατάφερε να πάρει θέση στην κουζίνα του και να φτιάχνει διάφορα φαγητά για τον κακό βασιλιά, φαγητά που δεν τα είχε γευτεί ποτέ του. Ο Iblis (το κακό πνεύμα) τον φίλησε στους ώμους του και σαν να τον κατάπιε η γη έγινε καπνός. Δυο φίδια φύτρωσαν στους ωμούς του βασιλιά. Πλέον ο κακός βασιλιάς για να ζήσει έπρεπε να φροντίζει να τρέφονται και τα φίδια του κι έτσι άρχισαν να σκοτώνουν δυο νέους κάθε μέρα για να γίνουν τροφή για αυτά. Ο Kaveh , ένας σιδεράς που είχε πολλά παιδιά και κάποια από αυτά έγιναν τροφή για τα φίδια του βασιλιά, μια μέρα επειδή έφτασε πάλι η σειρά του να του πάρουν και το τελευταίο του παιδί αγανάκτησε τόσο που πήγε να ζητήσει δικαιοσύνη οργισμένος στην αυλή του κακού βασιλιά. Όμως οι αυλικοί είδαν ότι ήταν οργισμένος και άφησαν ελεύθερο το παιδί του. Αποφασισμένος ο Kaveh συγκέντρωσε στη συνέχεια τον κόσμο ώστε να ανατρέψει τον κακό βασιλιά, αλλά ένας ευγενής ονόματι Faridoun αναζήτησε και έκανε βασιλιά κάποιον ο οποίος είχε καλά φρονήματα και αρετές για τη νέα εποχή που θα ακολουθούσε. Τον κακό βασιλιά τον έδεσαν στο βουνό Albourz στον Καύκασο και ο Faridoun έγινε ένας καλός ηγεμόνας. Όμως ο κόσμος δεν ξέχασε τον Kaveh ο οποίος ζει και αναβιώνει ως στοιχείο δράσης και ελπίδας για τον κόσμο.

2.2 Ο Κιουμερθ (Kiomarh), ο πρώτος βασιλιάς των Περσών

Μίλα αγρότη³⁴ μίλα

Μίλα για τα μεγαλεία του κόσμου

Ποιος άραγε ήταν εκείνος που ανέβηκε στον θρόνο;

Άραγε θυμάται κανείς το όνομα του πλέον;

Ανεβαίνει στον θρόνο ο Κιουμερθ (Kiomarh) και τον ζηλεύει ο δαίμονας

Άραγε θυμάται ο γιος από τον πατέρα

να σου τα περιγράψει ένα προς ένα

ποιός ήταν ο μεγαλύτερος από τους μεγαλοπρεπείς;

Κάτι για αυτούς άραγε ξέρει ή θυμάται κανείς;

Ένας σοφός δάσκαλος μήπως;

Που να απαντά με λεπτομέρεια σε όλα

Ποιος ήταν ο πρώτος εκείνος που έφερε τον θρόνο και το στέμμα;

Ήταν ο μέγας Κιουμερθ που έγινε βασιλιά

Βασίλευε εκείνη την μέρα που ο ήλιος πηγαίνει στο ζώδιο του

κριού³⁵

Αναγεννάται, λαμποκοπά όλος ο κόσμος

Τυχερή εκείνη η ανοιξιιάτικη μέρα

που χαρίζει νέα ζωή και ζωντάνια

³⁴ Πολύ πιθανόν η αγροτική ενασχόληση στην εποχή του ποιητή Ferdousi θεωρούνταν ακόμη αρετή λόγω της παράδοσης της ζωροαστρικής διδασκαλίας σύμφωνα με την οποία θεωρούνταν πράξη αρετής να καλλιεργεί κάποιος τη γη και να φροντίζει ώστε να ανθίζει το περιβάλλον.

³⁵ Τα μεγαλεία και η λάμψη ήταν χαρακτηριστικά της εορτής του Nawrouz. Σύμφωνα με τον μύθο, εκείνη τη μυθική μέρα ανέβηκε στον θρόνο του ο πρώτος βασιλιάς ο Kiomarh.

Πλέον βασιλιάς του κόσμου ήταν ο Κιουμερθ (Kiomarth)
Έχτιζε μέγαρα πολλά στα βουνά
που έγιναν πολύ γνωστά

Από το άγριο λιοντάρι του βουνού
φόρεσε ο βασιλιάς τον πρώτο του ρουχισμό
Κανείς δεν ήξερε πριν από εκείνον ούτε μαγειρική
Φώτιζε και βασίλευε ο πρώτος βασιλιάς
Φρόντιζε τα ζώα όλα όσα φαίνονται και δεν φαίνονται στον κόσμο
Όλα τα ζώα υποκλίθηκαν στον βασιλιά
που βασίλευε με τόση χαρά
Χαρά και ευτυχία που έκανε ο βασιλιάς ένα γιο σαν τον ήλιο
που συνδύαζε κάλλος και τέχνη ο μικρός πρίγκιπας
σαν τον πατέρα του αποθέωσε όλα εκείνα τα στοιχεία
Ονομάζονταν Σιαμακ, δοξασμένο το πνεύμα του
που χάρισε χαρά και ζωντάνια στον πατέρα
Τον αγαπούσε τόσο ο βασιλιάς
Ο βασιλιάς σαν πατέρας έπαιρνε δύναμη από τον γιο του
Χαρά και ελπίδα να του τα αφήσει μια μέρα όλα
Όμως είχε μια φοβία, ότι θα τον χάσει μια μέρα

Δεν είχε κανέναν εχθρό ο Σίαμακ εκτός από το κακό πνεύμα (Αριμάν)
Ο Αριμάν του ζήτησε να παλέψει με τον γιο του τον δαίμονα
Πήγε ο δαίμονας στον βασιλιά για να διεκδικήσει τη βασιλεία
Σκοτεινίασε όλος ο κόσμος, τύχη βουνό είχε ο δαίμονας
Άτυχοι όμως ο βασιλιάς και ο γιος του εκεί πέρα
Ο δαίμονας που ήταν τέκνο του κακού πνεύματος
Πολυλογούσε για τις χαρές που είχε και δεν είχε ακόμα
Όμως ο Σίαμακ (Siamak) που ήταν φωτισμένο τεκνό του μεγάλου βασιλιά
γνώριζε ότι μόνο εκείνος ήταν άξιος για τον θρόνο και το στέμμα
Η πολυλογία του δαίμονα έφτασε και στα αυτιά του Σίαμακ (Siamak)
Ενοχλήθηκε βαθιά από τις κακές προθέσεις του δαίμονα
Αποφάσισε να τον πολεμήσει δυναμικά
Μάζεψε έναν στρατό ενάντια στον δαίμονα

αν και ο ρουχισμός τους ήταν περιποιημένο δέρμα. Ακόμη δεν χρησιμοποιούσαν καμία ασπίδα για άμυνα.

2.3 Πηγαίνει ο Σίαμακ (Siamak) να πολεμήσει τον δαίμονα και σκοτώνεται

Χαίρεται τόσο ο κακός δαίμονας

καθώς είδε ότι έρχεται ο Σίαμακ (Siamak) χωρίς καμία ασπίδα
Δεν άφησε να χαθεί καθόλου χρόνος ο γιος του κακού πνεύματος
Τον τράβηξε από τη μέση τον Σίαμακ (Siamak)
τραυματίζοντάς τον πολύ σοβαρά
Το πονηρό κακό πνεύμα αποτελείωσε τον γιο του βασιλιά
Μαθεύτηκε ότι χάθηκε ο αγαπημένος γιος του βασιλιά Χείλια κομμάτια
έγινε με τα νέα
Κατέβηκε από τον θρόνο του θρηνώντας
Οι γυναίκες απελπισμένα χτυπούσαν τα πρόσωπά τους
Χορεύει η ψυχή, πόνος και αμέτρητη η θλίψη τους
Περνάει ο χρόνος, όμως δεν απαλύνει ο πόνος τους
Μέχρι που ο αγγελιοφόρος του θεού
Τους φέρνει χαρούμενα νέα εκ μέρος του
Όχι στεναχώρια όχι θλίψη πια
Μάζεψε το στράτευμά του ο γιος του κακού πνεύματος
Είναι γραφτό να τελειώσει η κυριαρχία του
Ο βασιλιάς περίμενε πώς και πώς να τιμωρήσει τον δαίμονα
Εκείνον τον εκπρόσωπο του σκότους και δαιμόνιο
Ο αείμνηστος Σίαμακ (Siamak) είχε έναν χαρισματικό παιδί ονόματι
Χουσάγκ (Hoshang)
Ένα παιδί γεμάτο ζωή και ζωντάνια
Τον χαρακτήριζε ακόμη μεγάλη ευφυΐα
Τον λάτρευε ο βασιλιάς

Καθώς του θύμιζε τον αγαπημένο σκοτωμένο του γιο

2.4 Ο Κιουμερθ (Kiomarh) και ο Χουσάνγκ (Hoshang) πολεμούν τον δαίμονα.

Πεθαίνει ο Κιουμερθ (Kiomarh) και ο δαίμονας σκοτώνεται

Ο βασιλιάς ευχολογούσε τον απόγονό του
που τον είχει κάνει ιδιαίτερα χαρούμενο
Του άνοιξε την καρδιά του
Διηγήθηκε όλη τη μακρινή ιστορία
Έπρεπε να αντιμετωπίσει τον δαίμονα
Εσύ παλικάρι μου είσαι ό,τι έχουμε και δεν έχουμε
Χρέος έχεις λεβέντη μου να αναλάβεις τις ευθύνες σου
Καθώς εγώ είμαι γέρος και η ζωή μου αργοσβήνει, πηγαίνω προς το τέλος
Μαζεύτηκαν τα είδη όλων των ζωών
Ήρεμο και άγριο, ό,τι υπήρχε στο ζωικό βασίλειο
Ομόφωνα είπαν όλα να δώσουν τέλος στον δαίμονα
που αντλεί δύναμη από το κακό πνεύμα

Φοβισμένος πολύ φαίνονταν ο δαίμονας
Έριχνε άγνωστη σκόνη στον ουρανό και φώναζε το τέρας
Επίθεση άρχισε και ο Χουσάνγκ (Hoshang) που ήταν πανούργος και σοφός
Τον εχθρό τον έκανε κομμάτια
Ο ισχυρός του σκότους πλέον ήταν νεκρός
Από τον δαίμονα έμεινε μόνο μια ιστορία
Από το τίποτα δεν βγαίνει τίποτα
Τις πράξεις τις παίρνεις μαζί σου στο τέλος της ζωής σου
Ο καλός θεός που μας έχει εκπρόσωπούς του στη γη
αρωγή και δύναμη χάρισε στον Χουσάνγκ (Hoshang)
Πήρε το θρόνο και το στέμμα του προγόνου του

2.5 Ο Χουσάνγκ (Hoshnag): ήταν επί 40 χρόνια βασιλιάς

Έτρεχαν μήνες και χρόνια

Όταν τα χρόνια έφτασαν στα σαράντα,

η καρδιά του βασιλιά γεμάτη δικαιοσύνη,

το μυαλό του γεμάτο σωφροσύνη,

είπε: *εγώ που είμαι ο βασιλιάς και κυβερνώ σε επτά σημεία της γης*

με τη βοήθεια του παντοδύναμου

δεν θα αφήσουμε τίποτα να μας χαλάσει αυτή την ισορροπία

2.6 Ο Χουσάνγκ (Hoshnag) εφευρίσκει τη φωτιά και το σίδηρο από την πέτρα και η εορτή του Σαντα (Sada) είναι δημιούργημά του

Ο Βασιλιάς, ο Χουσάνγκ (Hoshnag), με τις αρετές του προχωρά και
εφευρίσκει μια ουσία από μια πέτρα

Μια μέρα πηγαίνει ο Χουσάνγκ (Hoshnag)για κυνήγι στα βουνά

Για μια στιγμή μαζί με την παρέα του βλέπει κάτι μαύρο να κινείται γοργά

Εντυπωσιάζεται από την απίστευτα γρήγορη κίνησή του

Παρατηρεί τα κόκκινά του ματιά

Από το στόμα του βγαίνει ένα μαύρο αντικείμενο

Ο έξυπνος Χουσάνγκ (Hoshnag) παίρνει μια πέτρα

Στοχεύει πάνω του αλλά το φίδι δεν παθαίνει τίποτα

Όμως, η πέτρα χτυπάει μιαν άλλη πέτρα και έτσι ανακαλύπτει τη φωτιά

Ο Χουσάνγκ (Hoshnag), ο ηγεμόνας, δοξάζει εκείνον που έπλασε ολόκληρο τον κόσμο

που του χάρισε μια τέτοια στιγμή

ώστε να γίνει η φωτιά από δώ και πέρα κέντρο των ευχών

Αν έχει κανείς νοημοσύνη, πρέπει να πιστεύει στη φωτιά

Ξεχωρίζει και παίρνει τη φωτιά από την πέτρα

Με το νέο εύρημα θα δράσει πολύ σοφά

Αρχίζει να εργάζεται ως σιδεράς, ο ίδιος ο σοφός βασιλιάς

Από αυτή τη στιγμή οι θνητοί θα χρησιμοποιήσουν και το νερό

Από τον (Homoon) Χαμουν ³⁶ η θάλασσα φέρνει μια γραμμή στη γη του πέρα

Δεν χρειάζονται να παγιδεύονται πλέον οι θνητοί του βασιλιά

Πρέπει να καλλιεργήσουν τη γη, λέει ο ηγεμόνας

Φροντίζει να τους μάθει την καλλιέργεια και άλλα πολλά

Οι θνητοί μαθαίνουν τι είναι το κάθε πράγμα,

πώς να ρυθμίζουν και να φροντίζουν τη ζωή τους παραπέρα

Επίσης, φροντίζει για τον ρουχισμό τους,

να μην πεθάνουν από το κρύο κλίμα,

αφού το μόνο που φορούσαν ήταν κλαδιά και διάφορα φύλλα

Από εκείνη την ημέρα η ζωή τους παίρνει χρώμα

Τώρα βλέπει ότι χρειάζονται μια πίστη για παραπέρα

Δεν αρκούν μόνο τα υλικά αγαθά

όσο υπάρχει ψυχή και σώμα

Χαιρετίζει τον θεό που του έδειξε τη φωτιά εκείνη την ημέρα

Στη φωτιά πρέπει να πιστεύουμε, λέει ο βασιλιάς,

που από εκείνη την ημέρα μας χάρισε ευτυχία και τόση χαρά

Αν σμίξεις πέτρα με πέτρα θα ανάψει φωτιά

Θα δεις καθαρά τι πάει να πει η τέχνη και η φωτιά

Δοξασμένος ο θεός που μας άνοιξε τα ματιά

Ζητάμε αυτή η θεϊκή ουσία

³⁶ Μυθικό ιστορικό ποτάμι που βρίσκεται στην Περσία.

να είναι επίκεντρο των καλών μας ευχών

Εκείνη τη νύχτα στα βουνά
ανάβουν μια μεγάλη φωτιά
Από πού αρχίζει και που τελειώνει η φωτιά;
Δεν περιγράφεται εκείνη η χαρά
Μέσα στη χαρά και την ευεξία
είναι όλοι τους μαζεμένοι εκεί πέρα
πίνοντας κρασί και χορεύοντας
Πολλές τροφές σε αφθονία
Αυτή την εορτή Σαντε (Sada)³⁷ την ονόμασαν
Αν είσαι σοφός μάθε το και μην το ξεχνάς
Από τον Χουσάνγκ (Hoshang) έμειναν αυτά
Να ρέει πάνω στη γη ζωή και χαρά
Χάρισε τόσο πολλά ο έξυπνος ηγεμόνας
που δεν ξεχνιέται όσο να περνάει ο χρόνος
Ξέχωρα φρόντισε κάθε τετράποδο,
την αγελάδα με το βόδι,
τα πρόβατα μαζί και τα αλόγα ξέχωρα
Από το δέρμα των ήρεμων ζώων μάθαιναν να ντύνονται οι θνητοί
Ο ηγεμόνας κουράστηκε επί σαράντα χρονιά
Ευημερία επικράτησε στην επικράτειά του
Κουράγιο και δύναμή του ήταν η χαρά του κόσμου

Όταν έφθασε η ώρα του να κλείσει τα μάτια του
είπε, *δοξασμένος να' ναι ο θεός και η χαρούμενη φωτιά*
που μου χάρισε γενναίο απόγονο
Ο ατρόμητος Ταχμουρεθ (Tahmoureth) με τη φήμη και τη δράση του
από μένα να πάρει το θρόνο και το στέμμα, είπε ο Χουσάνγκ (Hoshang), που
σίγουρα έχει τη δύναμη και την ικανότητα

³⁷ Βλ. υποσημείωση «Εορτή του Σαντέ», σελ.3.

2.7 Ο Ταχμουρεθ (Tahmoureth), γνωστός ως δαμαστής των δαιμόνων, είναι εκείνος που εφευρίσκει τρόπους να εκπαιδεύει τα ζώα και ο πρώτος υφαντουργός και θεραπευτής

Εγώ ο Ταχμουρεθ (Tahmoureth) εγγυώμαι να μην αφήσω τους δαίμονες όπου και να βρίσκονται

Με υπομονή και επίμονη

έχω χρέος να τους υποτάξω, να τους αφανίσω,

να στηρίξω την ανάκαμψη των καλών δυνάμεων όλων

που θα επικρατήσουν με τέτοιον τρόπο

ώστε να φέρουν άφθονο πλούτο και άνθινο να γίνει όλος ο κόσμος

Από τις γίδες και τα πρόβατα οι υπήκοοι παίρνουν το μάλλινό τους νήμα

Αρχίζουν με τη βοήθεια και τις οδηγίες του ατρόμητου βασιλιά

Φτιάχνουν αρκετό υλικό από το οποίο φτιάχνουν τα ρούχα και αρκετά αλλά

Μαθαίνει ακόμη στους θνητούς να τρέφονται με τα πράσινα φύλλα και τα λαχανικά ακόμη και τα θεραπευτικά βότανα

Στα πουλιά του δάσους λέει να χαίρονται κι αυτά

που ο καλός θεός έδωσε κουράγιο στον βασιλιά

να μπορέσει με τέτοιον τρόπο να προχωρά

Δοξάζει τον παντοδύναμό του όλη την ημέρα με νηστεία

Πηγαίνει με πονηριά και δαμάζει τον δαίμονα

Υποταγμένος για πάντα ανεβαίνει πάνω του

ο ηγεμόνας της γης και του ουρανού

Οι δαίμονες όμως δεν δέχονται εκείνον τον τρόπο πλέον

Στο συμβούλιο των δαιμόνων λένε θα βρεθεί λύση να αφαιρεθεί

το λαμπρό στέμμα και ο θρόνος του

Όταν βραδιάζει με ευχές και θυσίες

ο μέγας βασιλιάς φτάνει σε ένα επίπεδο

που του φανερώνεται το γνωστό θεϊκό φως που λένε ³⁸

³⁸ Σύμφωνα με τη μυθολογία και την παράδοση των Περσών, οι βασιλιάδες είχαν ένα φωτοστέφανο γύρω από το κεφάλι τους που ονομαζόταν Far – izadi, το οποίο υπογράμμιζε τις ιδιαίτερες ικανότητές τους. Εν μέρει αυτές τις ικανότητες τις μεταφράζανε με μια θεϊκή υπόσταση που τόνιζε τη σχέση εξουσίας με τη θρησκεία. Βλ. Α) Louskaia Piglloo, *Η ιστορία του Ιράν από την αρχαιότητα μέχρι τον 18^ο αιώνα*, μετάφραση Keshaverz Krim, Tehran, 1953

2.8 Ο Ταχμουρεθ (Tahmoureth) δαμάζει τους δαίμονες όμως πεθαίνει

Φτάνει η ώρα που ο απρόμητος βασιλιάς
Κατορθώνει με δύναμη να τους διαλύσει
Διαδίδεται ότι οι δαίμονες παλεύουν με τον στρατό του βασιλιά
Σε μια στιγμή ανακατεύεται γη και ουρανός
αφού ο βασιλιάς διαθέτει πανουργία
Δυο από τους δαίμονες τους δένει με μάγια
Έναν άλλο δαίμονα τον αφανίζει με το δρεπάνι του
Κάποιοι λένε *μην μας κάνεις ζημιά βασιλιά*
Θα επανορθώσουμε με μια καλή μας πράξη
Από τότε ήταν που έμαθαν γράμματα στον σοφό βασιλιά
Όχι μόνο μια γλώσσα αλλά πολλές
Και Ρωμαϊκή και τη γλώσσα των Πάρθων και των Κινέζων
Καμιά διαφορά
Σε όλες τις γλώσσες ήταν καλός
Οι πράξεις του βασιλιά ήταν μοναδικές
Η τέχνη και τα γράμματα όχι δεν ξεχάστηκαν
Τις φρόντισε εκείνος ο έξυπνος βασιλιάς
Η ζωή του στη γη έφτασε στο τέλος της
Τα έργα του όμως παρέμειναν
Θα τον θυμάται ο κόσμος
Από τις δράσεις του θα παίρνουν κουράγιο και φως
μετά το ταξίδι του προς το άλλον κόσμο
Σειρά θα έχει ο Τζαμισιντ (Jamshid) ο πιο τέλειος απόγονος
Ο νέος ηγεμόνας είπε: *Μου έχει χαρίσει ο θεός*

εκείνες τις δυνάμεις για να κυβερνήσω στη γη και στα Ουράνια

2.9 Ο Τζαμσίνατ (Jamshid) θα είναι βασιλιάς για επτακόσια χρόνια και θα εφεύρει τα πολεμικά μέσα

Άρχισε να φτιάχνει εκείνα τα μέσα που θα έδιναν στους υπηκόους μεγαλύτερη σιγουριά

Με το θεικό του πνεύμα κατάφερε να επεξεργασθεί τον σίδηρο

Ως μεγάλη βοήθεια έχει τη φωτιά

Μέσα σε πενήντα χρόνια

έφτιαξε πολλά τέτοια εργαλεία

από αδιαπέραστο σκληρό σίδηρο

που θα προστάτευε το στήθος και την πλάτη των πολεμιστών

Το βασικό αμυντικό εργαλείο ονομάστηκε Τζαωσάν (Jawshan)

Το βαμβάκι και το μετάξι φρόντισε με σοφία

με την επεξεργασία να γίνουν καλός ρουχισμός

Τους εργαζόμενους τους μάζεψε όλους

Δημιουργήθηκαν τα σωματεία και ονομάστηκαν ένα προς ένα

Ονόμασε Κατουζιάν (Katoozian) εκείνους που είχαν σχέση με τη θρησκεία

Ονόμασε Νισαρίνα (Nesarina) εκείνους που γνώριζαν για την προστασία της χώρας, για το στράτευμα και τους πολέμους ενάντια στο κακό,

αυτοί που αναμμένη κρατούσαν τη φωτιά και προστάτευαν τον βασιλικό θρόνο, χάρη στον θεό που τους χάρισε εκείνη τη δόξα

Παντού και πάντα ακούγονταν ευχές γι' αυτούς τους άντρες

Όμως δεν θεωρείται ενάρετη πράξη

να τεμπελιάζουν οι λεβέντες όταν διαθέτουν νιάτα

Η απειθαρχία σκοτώνει τη λευτεριά

Η απειθαρχία μετέωρη θα καταντήσει την ψυχή

Ο τέλειος και θεϊκός βασιλιάς φρόντιζε για όλα
Μέχρι που οι θνητοί του να πατούν δυναμικά στη γη,
ώστε να αντιληφθούν πως επιτυγχάνεται το μέτρον άριστον
Από το μη επεξεργασμένο χώμα με σκέψη και τέχνη
δημιούργησαν μικρά μικρά κιβώτια
Το κάθε μικρό κιβώτιο Χεστί ονομάστηκε
Έγινε υλικό προς όφελος όλων τους
Στεγάστηκαν οι θνητοί ούτε κρύωναν τον χειμώνα
ούτε υπέφεραν πλέον το καλοκαίρι
Οι πέτρες και η κιμωλία στήριξαν εκείνα τα σπίτια
Πριν το ξεκίνημα σχεδίαζαν πως πρέπει να είναι τα σπίτια
Οπωσδήποτε τα Γαρμάμπε (Garmabe, λουτρά), όπως τα έλεγαν,
δηλαδή τα μεγάλα λουτρά
όπου καθαρίζει κάθε μέρα η ψυχή και το σώμα
Μεγάλοι τοίχοι χρειάζονταν αφού ο κίνδυνος τριγυρνούσε
Η τύχη σε αυτό το θέμα δεν βοηθούσε
Από κάποιες πολύτιμες πέτρες δημιούργησε
ανεκτίμητα διαμάντια, χρυσό και ασήμι
Κι αρώματα από βότανα σε αφθονία
Να επεξεργάζεστε το άρωμα το θεωρεί πολύ χρήσιμο
Ανακάλυψε τα μυστικά του κόσμου
Ταξίδεψε από μέρος σε μέρος
Ευτυχία και ηρεμία έβλεπε παντού
Τα ανακάτεψε όλα και άκρη έβρισκε ακόμα
Αυτά έκαναν τον βασιλιά να νιώθει μια μεγαλομανία
Απίστευτη κατάσταση που το μόνο που έφερε ήταν να του κλείνει τα μάτια
Έφτιαξε μια φτερωτή μηχανή για να πετάξει από το ένα μέρος στο άλλο
πάρα πέρα
Οι δαίμονες τράβαγαν το αμαξάκι του στον αέρα
Ο κόσμος χαρούμενος ανθοβολούσε τον θεό και τον βασιλιά
Αυτή την ημέρα ονόμασαν Ναβρουζ (Nawrouz),
δηλαδή νέα μέρα, που επί πολλά χρόνια,
τριακόσια μάλλον, δεν ήταν πολλά
Ο κόσμος ζούσε τόσο ευτυχισμένα

Ούτε πόνος ούτε αρρώστια
Μόνο ζωή και χαρά, ο θάνατος δεν υπήρξε καν σαν σκιά
Ο εγωισμός του όμως τον έφτασε στα άκρα
Σιγά σιγά άλλαξε και είπε: *είμαι θεός κι εσείς θνητοί για πάντα*

2.10 Ο Τζαμσίνατ (Jmashid) αγνοούσε τις εντολές του θεού κι έτσι λαμβάνει τέλος η χρυσή εποχή του

Με στόμφο τόσο έντονο φώναζε:
Βλέπετε κανένα άλλον εκτός από μένα στον κόσμο
Σας έμαθα τη τέχνη και τη δημιουργία
Ακτινοβολεί ο θρόνος και το δικό μου πνεύμα
Από μένα προέκυψε σε σας χαρά, υγεία και αφθονία
Ακόμη σας έμαθα να ντύνεστε,
να χτίζετε μεγάλα και μικρά σπίτια
Η ψυχή και το σώμα σας υπάρχει χάρη σε μένα
Ελατέ είμαι εγώ θεός και καλό πνεύμα
Αποκαλέστε με παντοδύναμο δημιουργό
Αν καταλαβαίνετε και δεν είστε οπαδοί του σκότους του κακού πνεύματος
Αυτά από τον μεγαλομανή βασιλιά
Που δεν αντιλήφθηκε πως θα ήταν στη συνέχεια τα πράγματα
Το μυαλό του θόλωσε και δεν κατάφερε να βρει τον λόγο
Αιμορραγούσε και η αιτία ποια να ήταν και πώς να θεραπευθεί και που;
Μια τέτοια κατάληξη θα έχει οποίος ξεχάσει τι σημαίνει λειτουργήμα και λειτουργία

2.11 Η ζωή του Μαρντάς, του πατέρα του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ με τα φίδια στους ωμούς

Εκείνη την εποχή ο Μαρντάς (Mardas) που ήταν γενναίος και ήρεμος

βασίλευε μετά από εκείνον τον τυφλωμένο βασιλιά
που οι πράξεις του επέφεραν κακοτυχίες πολλές
Φρόντιζε γίδια πολλά ,άρμεγε με τόση γαλήνη εκεί πέρα
Όλη η καλοσύνη ήταν δική του, όμως από κακή του τύχη
είχε έναν απόγονο ονόματι Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)
σκληρό, κακό και αλαζόνα
Ζούσε μόνο για τον εαυτό του
Δέκα χιλιάδες άλογα λένε ότι είχε
Έτρεχε σαν τρελός χωρίς να λογαριάζει
η άσεβης δράση του τι θα επιφέρει
Ο Ιμπλίσ (Iblis) που ήταν γνωστός αρχηγός του κακού
η κακία του φρόντιζε να απλωθεί παντού
Ήρθε κοντά στον Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και με γλυκόλογα του είπε:
*Θέλω να έχω τον λόγο σου άρχοντά μου
για να μπορέσω να ανοίξω την καρδιά μου
με εκείνα τα μυστικά που ξέρω
Λυπάμαι για τον γερο σου πατέρα
που αντί να φροντίζει εσένα που ανήκεις στη νέα γενιά
άρπαξε την εξουσία για τον εαυτούλη του
Άκουσέ με κανένας εκτός από σένα
δεν αξίζει το θρόνο και το λαμπρό στέμμα*
Ο άξεστος απόγονος πίστεψε στα λόγια του Ιμπλίσ (Iblis) Η οργή και η κακία
του Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)
τον έκαναν να κάνει ό,τι του έλεγε το κακό πνεύμα
Να τον κατευθύνει ζήτησε όμως από δω και πέρα
Είπε το κακό πνεύμα: *από όσα συζητήσαμε εδώ μεταξύ μας
καμία κουβέντα μην πεις πουθενά
Μεταξύ μας να θάφτει ό,τι είπαμε και δεν είπαμε εδώ πέρα*
Έτσι στον βασιλικό οίκο έχτισε έναν ειδικό χώρο ο Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)
για τον δαιμονικό του σύντροφο

Ένα κρυφό πηγάδι ετοίμασε ο Ιμπλίσ (Iblis)
που από τα δίχτυα του δεν θα γλίτωνε
Κανένα πλάσμα πάνω στη γη και στον γνωστό κόσμο

Οπότε, ένα βράδυ, ο αγαθός πατέρας
πήγε να δει σε αυτό το μυστήριο μέρος τι τρέχει
Εκείνο το βράδυ όμως το σκότος
ήταν ιδιαίτερα βαρύ κι ακόμα το φως των άστρων
είχε χαθεί από τον ουρανό, έσπασαν κι οι λαμπάδες
Το πηγάδι δεν φάνηκε
κι έπεσε στο πηγάδι ο βασιλιάς
Χείλια κομμάτια έγινε
Δεν βρήκε κανείς ίχνη του
Ο άξεστος απόγονος όχι μόνο δεν έπραττε κάτι καλό,
Συνέβαλε και στη δολοφονία του πατέρα του ακόμα
Ο νέος κακός βασιλιάς
παράτησε τα πάντα στους άλλους,
αφού το μυαλό του περνούσε από το στομάχι του
Με τις οδηγίες του δαίμονα
προσέλαβε έναν νέο συνεργάτη για την ευχαρίστησή του

Ο μέγας μάγεις ήρθε με την τέχνη του,
έσφαξε ζώα και πούλια τόσα και τόσα
Με νόστιμο φαί τον ξετρέλανε μέρα τη μέρα
Προσεγμένο με αρωματικά μπαχαρικά
είχε κάνει τον βασιλιά να τρέχει για χάρη του
Ό,τι ζητούσε στη στιγμή πραγματοποιούνταν
Αντίρρηση εάν έφερναν, απάντηση σκληρή θα έπαιρναν
Χαμένη ήταν η ζωή
όμως ο θάνατος ήταν παρόν και τριγυρνούσε στον κόσμο

2.12 Ο δαίμονας φίλησε τους ωμούς του βασιλιά και φύτρωσαν δυο φίδια

Με δαιμονισμένες σκέψεις και λόγια
είπε ο Ιμπλις : Σε αγαπάω βασιλιά μου με όλη μου την καρδιά
Θα έδινα και την ψυχή μου για χάρη σου
Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης να φιλήσω θέλω τους ώμους σου
Ο βασιλιάς το δέχτηκε με αφέλεια και τόση χαρά
Ο δαίμονας που ήταν κρυμμένος στη μορφή του μεγάλου μάγαιρα
έδωσε τα φιλά του στους ώμους του βασιλιά
Έπειτα έγινε καπνός
Ο βασιλιάς έμεινε έκπληκτος από αυτό το γεγονός
Δυο μαύρες σκιές αντίκρισε με φωνές δίπλα από τα αυτιά του
Τρόμαξε πολύ, έπεσε με πόνο στο πάτωμα,
φώναξε οργισμένος για βοήθεια
Οι γιατροί του τον εξέτασαν, όμως φάρμακο δεν βρήκαν
Τι θα μπορούσε να απαλύνει τον πόνο του βασιλιά
για να μην τον βλάπτουν εκείνα τα φίδια;

2.13 Του κακού βασιλιά η βασιλεία του ήταν εννιακόσια χρόνια και κυριάρχησε η αδικία και το κακό

Η ζωή είναι πολύ σοφή που δεν ξεχνά
πως πρέπει να εξελιχθεί το καθετί πάνω στη γη
Μικρή η ζωή και όλα βαίνουν προς το τέλος
Λεπτές και μικρές είναι οι ισορροπίες
Οι κακές και οι καλές πράξεις στιγματίζουν τα ονόματα πολλών
Οι ενάρετες πράξεις όμως αφήνουν ένα φως
Κάθε χρόνο από τη βασιλεία του ήταν σαν χίλια χρόνια
Επικράτησε το κακό και η αδικία
Βασίλευε η μαγεία και το ψέμα

Τι να περιγράψω, θλίβεται τόσο η καρδιά μου και γεμίζει πόνο
Η τέχνη και η μεγαλοψυχία κρυμμένη ήταν από αίμα
Οι αδελφές του Τζαμσίντ (Jamshid) οδηγήθηκαν με τη βία
στο παλάτι του κακού βασιλιά
Αναγκάστηκαν να εκτελούν έργα και επιθυμίες του δαίμονα

Καθώς αυτός που του έδωσε τη συμβουλή για θεραπεία

Δεν ήταν άλλος εκτός από το φίλο του Ιμπλιν

Αυτή τη φόρα μεταμορφώθηκε σε θεράποντα

Η κακία του ήταν αφόρητη και κάθε νύχτα

σκότωναν δυο νέους πολίτες

Καμία διάκριση από άποψη καταγωγής

Ο σκοπός ήταν να δώσουν ηρεμία στον αιμοβόρο βασιλιά

που είχε εκείνα τα φίδια και τρέφονταν με τα μυαλά των νέων ανθρώπων

Δυο σοφοί ονόματι Αρμαίελ (Armaiel) και Κερμαίελ (karmaiel)

δήλωσαν μάγειρες στην αυλή του βασιλιά

Με προσοχή όμως κάθε νύχτα άφηναν έναν νέο να διαφύγει

Αναγκαστικά τον άλλον θυσίαζαν

Ένα πρόβατο στη θέση του αλλού ανθρώπου έσφαζαν

Ανακάτευαν το μυαλό του μάρτυρα με το πρόβατο

Από εκείνους τους νέους που άφηναν

οι Κούρδοι έχουν καταγωγή πάνω στη γη

2.14 Ο κακός Ατζίντεχαγγ (Agidagagg) είδε στο όνειρό του τον Φερίντουν (Faraidoun)

Η καημένη Αρναβάζ (Arnawaz) είδε σε όραμα τρεις μεγάλους πολέμους

Γίνονται στην αυλή του κακού βασιλιά

Ένας δυνατός άρχοντας τον χτύπησε στο κεφάλι

εκείνον τον δαιμονισμένο βασιλιά,
τα χεριά του τα έδεσε με χοντρές αλυσίδες
Μέχρι το όρος του Ντεμαβάντ (Damawand)³⁹
Με φόβο και φωνές ξύπνησε η γυναίκα
Την άκουσε ο βασιλιάς και είπε: *Είσαι υποχρεωμένη να πεις τι είδες!*
Μην φοβάστε βασιλιά μου εσείς έχετε στην κατοχή σας
ό,τι μπορεί να χωρέσει ο νούς μας
Όμως, ο κακός βασιλιάς ζήτησε τη συμβουλή των Μουμπενταν
(Moubedan)⁴⁰
που ζητούν αποτελούσαν την εξουσία των σοφών της θρησκείας
Φοβήθηκαν όλοι, όμως ένας από αυτούς άνοιξε το στόμα του
Είπε στον κακό βασιλιά: *Να μάθεις κάτι πρέπει*
θα έρθει ένας νέος που θα σου πάρει την εξουσία
Ονομάζεται Φερίντουν (Faraidoun), δεν έχει γεννηθεί ακόμη
Από μια σοφή μάνα καρποφόρα γυναίκα
Δεν θα φτάσει το χέρι σου σε αυτούς βασιλιά
Όταν τελειώσει ο σοφός, λύγισε ο βασιλιάς,
έπεσε από το θρόνο του και είπε να ψάξουν
παντού για τα ίχνη του Φερίντουν (Faraidoun)

2.15 Περί της γέννησης του Φρίντουν

Πολύ άγχος δημιουργήθηκε στον κακό βασιλιά
ώστε να μην καταλαβαίνει πώς περνάει η ώρα
Μπέρδευε την ημέρα με τη νύχτα,
έτρεχε απελπισμένα και φώναζε δυνατά:
Τι είναι αυτή η κακοτυχία έλεγε που έπεσε σε μένα
Βρείτε το αυτό το καταραμένο παιδί

³⁹ Το μεγαλύτερο βουνό στην Περσία, που η κορυφή του φτάνει τα 5.700 μέτρα, από την οροσειρά Αλμπουρζ που ανήκει στα καυκάσια βουνά.

⁴⁰ Οι θρησκευτικοί εκπρόσωποι της Ζωροαστρικής πίστης.

*Τιμωρείστε τον που τόλμησε να ταράξει εμένα
Εγώ που είμαι η αρχή και το τέλος του κόσμου*

Όμως μια ευλογημένη μέρα γεννήθηκε το φωτεινό πνεύμα,
ο Φεριντουν (Faraidoun), χαρά θεού παιδί
Κάθε μέρα που περνούσε
σαν τα λουλούδια του κήπου των θεών άνθιζε
Χαρά της μάνας και της γενέθλιας ημέρας
Τον κοίταζε ο ήλιος και καμάρωνε τον κόσμο
Εκείνον τον κόσμο που θα φρόντιζε να κυβερνά με χαρά και ευτυχία
Ο Αμπτίν ήταν πατέρας του μικρού ευλογημένου πλάσματος
Μια μέρα κάποιοι άνθρωποι τον πήραν υπό τις διαταγές του βασιλιά
Τον πήραν και του πήραν το κεφάλι
Για εκείνα τα φίδια του βασιλιά
Έμεινε η νεαρή του γυναίκα η σοφή και τολμηρή μόνη
Ονομαζόταν Φαρανάκ (Faranak)
Όταν γεννήθηκε το ευλογημένο παιδί τους,
το πήρε και τρέχοντας στο δάσος,
εκεί που ήταν ο ναός του ιερού βοδιού
είπε: *Αφήνω το παιδί το δικό μου και του ήρωα Αμπτίν (Abtin)*
που όλες οι ρίζες του βρίσκονται σε ενάρετους άντρες
Μεγάλωσέ τον ώστε να μεγαλώσει μακριά από εκείνον τον κακό βασιλιά
Επί τρία χρόνια το βόδι έτρεφε τον ευλογημένο Φερίντουν (Faraidoun)
Τρέχει από τον φόβο της η μητέρα:
Όλοι σε ψάχνουν παιδί μου μονάκριβο
Θα σε πάρω και φεύγουμε πολύ μακριά
από τα χέρια του κακού βασιλιά
Πήγε η νεαρή σοφή μανά
στο υψηλό όρος του Ντεμαβεντα (Damawand)
Εκεί ήταν ένας αγαθός μοναχός
Για τα νέα του κόσμου δεν γνώριζε
Ευχές και ηρεμία ζητούσε από τον παντοδύναμο θεό
Του είπε η νεαρή Φαρανάκ:
Το ευλογημένο μου παιδί

*θα σκοτωθεί για χάρη του κακού βασιλιά
Χρειαζόμαστε την αρωγή σου
Είμαι μια ταλαιπωρημένη γυναίκα με καμένη καρδιά
Από το Ιράν προέρχομαι, μην με εγκαταλείψεις
Σε παρακαλώ θερμά*

Τον δέχτηκε ο μονάχος τον μικρό Φερίντουν (Faraidoun) και τη μάνα
Ο κακός βασιλιάς όμως έκανε κομμάτια
εκείνο τον ιερό βόδι
που έτρεφε το ευλογημένο πλάσμα επί τρία χρονιά

2.16 Ο Φερίντουν (Faraidoun) ρωτάει για την καταγωγή του από τη μητέρα του

Όταν πέρασαν αρκετά χρονιά,
ακριβώς δεκαέξι,
άρχισε να συζητά με την μητέρα του για την καταγωγή της οικογένειάς τους
Είπε: *Μάνα ποιος ήταν ο πατέρας μου;*
Με καημό είπε: *Τίνος είμαι μάνα, πες μου, οι ρίζες μου από πού είναι;*
Σε παρακαλώ λύσε τη σιωπή σου μάνα
Ρίξε λίγο φως σε αυτήν τη μυστήρια υπόθεση
Είπε η σοφή του μάνα:
Εντάξει παιδί μου, τώρα που, δόξα τον παντοδύναμο θεό,
μεγάλωσες θα σου δηγηθώ όλη την ιστορία
Από το Ιράνζαμιν (Iranzamin)⁴¹ ήταν ένας ενάρετος άντρας,
από εκείνους τους ευγενείς Κίανηδες (Kianian) έχεις ρίζες
Ο πατέρας σου ονομαζόταν Αμπτίν (Abtin),
απόγονος του Τεχμουρεθ (Tahmoureth) που λένε ότι δάμασε τους δαίμονες
Όμως τον κακό βασιλιά τον ενημέρωσαν κάποιοι
ότι επρόκειτο να του αφαιρέσεις την εξουσία
Αφού ενημερώθηκε για ένα τέτοιο ενδεχόμενο

⁴¹ Το Ιράν αποκαλούνταν εκείνη την εποχή Ιράν-Zamin, δηλαδή «προερχόμενοι από τη γη του Ιράν».

η ζωή σου κινδύνευε για μου
Αφού ο καλός σου πατέρα έγινε φαΐ για εκείνα τα φίδια
Που είχαν φυτρώσει στους ώμους του βασιλιά,
εγώ απελπισμένα έπρεπε να σε σώσω καμάρι μου
Δεν θα άντεχα να σε πάρουν και εσένα
για φαΐ των φιδιών του κακού βασιλιά

Σε φρόντισε το ιερό βόδι
Όταν έμαθε ο βασιλιάς γι' αυτό
το έκανε κομματάκια, όποτε εγώ σε πήρα
για να πάμε κάπου τόσο μακριά,
ώστε να μην φτάνουν τα χέρια τους σε σένα
Άφησα τα πάντα για να σώσω εσένα
Η καρδιά του Φερίντουν (Fareidoun) γέμισε πόνο
Η ιδέα της εκδίκησης γύριζε στο μυαλό του
Παρηγόρησε τη μάνα του λέγοντας:
Μην στεναχωριέσαι σεβαστή μου μητέρα
Όπως ξέρεις, το λιοντάρι με κυνήγι δυναμώνει,
είπε ο νεαρός ευγενής
Ετοιμάζομαι μάνα
από τη στιγμή που το έμαθα
Δέχομαι την απόφαση του αγαθού πνεύματος
να τον εξοντώσω
Τότε η σοφή манά είπε: Τίποτα δεν είναι για πάντα,
όπως λέει ο λαός, ό,τι έσπειρες θα το θερίσεις σύντομα

2.17 Οι σύμβουλοι του βασιλιά προτείνουν συγκέντρωση στο μέγαρο και διάλυση του συμβουλίου από τον Καβε Ασινγγάρ (Kave Asinggar)

Φώναζε συνέχεια ο κακός βασιλιάς
να παρευρεθούν εδώ και τώρα

από κάθε κρατίδιο που είχαν εξουσία
Είπε στους Μουμπένταν (Moubedan)⁴²:
*Ελάτε εσείς που έχετε φήμη για τον ανώτερο στοχασμό και την πίστη
Είστε ενημερωμένοι όλοι για τον εχθρό που έχω
Αν και νεαρός στην ηλικία του, όμως,
όπως ξέρετε, έχει ανώτατη καταγωγή
Είπε ένας από τους σύμβουλους που άκουσε τον βασιλιά:
Αν και είναι μικρός και νεαρός, τον εχθρό τον έχεις
Δεν είναι δείγμα σοφίας βασιλιά
να μην υπολογίζεις και να περιφρονείς
τους ασήμαντους εχθρούς εδώ και εκεί πέρα
Είπε μετά ο βασιλιάς:
Κάνεις λάθος,
δεν έχω εκτός από αυτόν κανέναν άλλο εχθρό
Έχω μεγάλο στρατό και πλούτο
Το μόνο που με φοβίζει είναι η ζωή
Να μην μου φέρνει ό,τι δεν έχω περιμένει
Έχω χάσει την υπομονή μου, όμως
θέλω να συντάξετε ένα ανακοινωθέν
Που να γράφει ότι ο μέγας βασιλιάς που είχε απέραντη καλοσύνη
στη διάρκεια της εξουσίας του λειτούργησε με σωφροσύνη*

Από τον φόβο τους εκείνοι οι σύμβουλοι, μικροί και γέροι,
άρχισαν να υπογράφουν μια τέτοια επιστολή
Για μια στιγμή ακούστηκαν φωνές πολλές
από την αυλή του βασιλιά
Κάποιος έλεγε ζητάω δικαιοσύνη
Φύγετε, να δω αυτόν τον παντοδύναμο βασιλιά
Αυτός που ζηταγε δικαιοσύνη ήταν ένας σιδεράς
ονόματι Καβε Ασινγκάρ (Kava Asenggar)

⁴² Η τάξη των θρησκευτικών ηγετών της ζωροαστρικής θρησκείας, βλ. Α) *Dr. Jahangir Ourshidi, Danishnameh Mazdisna*, εκδ. Κεντρώος, 1992

απελπισμένα χτυπούσε το κεφάλι του
Που βρίσκεται ο βασιλιάς που κάθε φορά με γεμίζει θλίψη
Κάθε φορά δεν κλείνουν οι καινούριες πληγές σε μένα
Με μαχαίρι του πόνου κομματιάζεται η ψυχή μου και το σώμα
Είπε ο αιμοβόρος βασιλιάς να πλησιάσει
Εκείνος συνέχιζε αγανακτισμένα:
Ξέρεις πόσα παιδιά μου έχεις πάρει βασιλιά;
Δεκαοχτώ μου παλικάριά έγιναν φαΐ των φιδιών σου
Πάλι όμως ήρθες σε μένα, ώστε να γευτώ την αδικία από εσένα
Μου έχεις πάρει το τελευταίο μου παλικάρι για φαΐ των φιδιών σου
Άφησέ το καθώς δεν περιγράφεται ο πόνος μου
Τι σου έχω κάνει, πες μου βασιλιά;
Δεν υπάρχει καμία δικαιολογία, αφού δεν φταίω σε τίποτα
Μην κοιτάς τα γερατειά μου, βασιλιά
Η καρδιά μου τρέφεται με το φως και την ελπίδα
Οι έργοιες με κάνουν να αναζητώ λύσεις

Οι σύμβουλοι προσπάθησαν να ηρεμήσουν τον σιδερά Καβε Ασινγκάρ
(Kava Asenggar)

Το παιδί σου θα το πάρεις μαζί σου, είπαν οι σύμβουλοι του βασιλιά
Όμως, ήρεμα, εντάξει όλα θα πάνε καλά
Πώς να ηρεμήσω; Άκουσέ με βασιλιά,
Λένε τόσα για σένα, ότι έχεις ακαταμάχητες δυνάμεις
Βασιλεύεις σε επτά σημεία της γνωστής μας γης
Από όλα αυτά γιατί να γευτούμε αδικία
Κι εκείνος είπε:
Αφήστε το παιδί του, όμως τον φώναξε ο βασιλιάς
Του είπε, άκουσε και εσύ κάτι αφού σε δικαίωσα τώρα
Έχεις χρέος να υπογράψεις αυτό το ανακοινωθέν
Έχουν βάλει όλοι τα ονόματά τους εδώ πέρα
Αυτή τη φορά ο Κάβε έχασε πλήρως τον έλεγχο του
Είπε: Εσείς οι συνεργοί του δαιμόνιου και γεμάτου κακία βασιλιά
ίχνος ανθρωπιάς δεν έχετε πάνω σας
Στην κόλαση είναι η θέση σας

Εγώ να ξέρετε ποτέ δεν θα υπέγραφα κάτι τέτοιο
Άρπαξε το ανακοινωθέν το έσκισε σε δευτερόλεπτα
Πήρε το παλικάρι του και έφυγε από την αυλή του βασιλιά
Οι σύμβουλοι είπαν στον βασιλιά:
Εμείς είμαστε δίπλα σε σένα
Τον Καβε για τον πόνο του και την αγανάκτησή του τον συγχώρεσε ο
βασιλιάς
Ο σιδεράς αδικημένος βγήκε από τα ανάκτορα
Πήγε προς την αγορά
Έσκισε την ποδιά του σιδερά που φόραγε χρόνια
κι από αυτήν έκανε μια σημαία
Καθώς ήταν μαζεμένος πολλής κόσμος στην αγορά φώναξε:
Μάθετε να πάρετε το δίκαιο στα χέρια σας
Ο σιδεράς Καβέ (Kave) επαναστάτησε ενάντια στον βασιλιά
Πρώτη του ενέργεια ήταν να βγάλει εκείνη τη γνωστή ως επαναστατική
ποδιά που φοράνε οι σιδεράδες την ώρα της εργασίας
Ύψωσε την πόδια πάνω σε ένα ακόντιο που βρήκε εκεί μπροστά του

Όταν βγήκε από το συνεργείο του φώναζε:
Όλοι σας ελάτε μαζί μου, φτάνει πια
Όποιος είναι με τον Φερίντουν (Feridouun) είναι ενάντια του κακού βασιλιά
Δεν ξέρανε αυτόν τον ευγενή απόγονο
Όμως το όνομά του ακουγόταν παντού
Τους ουρανούς φωτισμένους είδε ο σιδεράς
Το θεώρησε ένα ξεχωριστό σημάδι
Είπε: *ευλογημένο αυτό το φως στα ουράνια*
Μας περιμένουν καλύτερες εποχές
Μέσα στο σκοτάδι υπάρχει φως
Ο κόσμος θα γεμίσει όνειρα, ελπίδα και φως
Ο Φερίντουν (Faraidoun) είδε ότι το τέλος του κακού βασιλιά
είχε φτάσει καθώς δεν θα ανατρεπόταν με κανέναν τρόπο
Προσκύνησε τον Ήλιο για να πάει να πάρει εκδίκηση
Είπε στη μανά του:
Φεύγω για πόλεμο με το κακό

*Εσύ να με ευλογείς και να προσεύχεσαι για μας
Τα δυο του αδέλφια ενημέρωσε:
Ελάτε για πάλη πάμε
Στην αγορά ζήτησαν να τους εφοδιάσουν με καλό οπλισμό
Ένα δρεπάνι είπε για μένα
Θα ανταμειφθεί ο καλύτερος ανάλογα με τη λεβεντιά του
Πολλά λεφτά τους δώρισε καθώς πήρε ένα δρεπάνι για εκείνον
που ήτανε εξαιρετικό
Υποσχέσεις έδωσε ότι θα μοιραστούν αξιώματα σε αυτούς
Είπε τους συμπαραστάτες του ότι θα τους στηρίζει όλους
Να' μαστε καλά να δώσουμε τέλος στην εξουσία του κακού βασιλιά*

2.18 Ο Φερίντουν (Faraidoun) πηγαίνει να πολεμήσει τον Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg)

*Ο Φερίντουν είπε στους οπαδούς του:
Σήμερα έχουμε να τελέσουμε ένα έργο ενάντια στον αιμοβόρο βασιλιά
Όμως να είστε βέβαιοι ότι μετά όλα θα πάνε καλά
Εγώ ο ίδιος έχω χρέος να απαλύνω τους πόνους σας,
να φτιάξω έναν κόσμο που θα κοσμείται από τη δικαιοσύνη
καθώς μου έχουν δοθεί ευθύνες από τον αγαθό θεό
Στο στράτευμά του δεν θα βλέπεις που θα είναι η αρχή και που το τέλος*

*Οι αδικημένοι ήταν πολλοί και από πολλά μέρη
Έσπευσαν για να έρθουν κοντά του
για να συνεργαστούν ενάντια στον κακό βασιλιά
Όλα στάθηκαν πολύ τυχερά για τον Φερίντουν (Faraidoun)
Όταν βράδιασε τον πλησίασε ένας γέρος*

Παρά το γεγονός ότι ήταν μεγάλος
ήταν φωτεινός νους και έμοιαζε με άγγελο
Περπατούσε και έλεγε:
Ακούστε με όλοι, έχω ένα καλό νέο
Ο αγγελιαφόρος του θεού, ο Σρους (Sroush),
με φώτισε
Τώρα εγώ μπορώ να σας πω πολλά

Ήρθε κοντά στον ηγεμόνα
Τον έμαθε διάφορα μάγια
ώστε να ανοίξει εκείνες τις πόρτες που δεν άνοιγαν
εδώ και πολλά χρόνια
Ο Φερίντουν κατάλαβε ότι δεν είχε κακή πρόθεση
Αφού τον παρατήρησε πολύ είπε:
Ελα μάντη εδώ κοντά σε μένα

Ο μάντης χάρηκε που είδε ένα νέο άτομο
να χαρακτηρίζεται από εκείνες τις αρετές
οπότε έφτιαξε φαΐ
Τόσα πολλά έφαγε και ο Φερίντουν (Faraidoun)
Μετά του ήρθε επιθυμία
να κοιμηθεί για χρόνια
Τα δυο αδέρφια του, όταν αντιλήφθηκαν ένα τέτοιο γεγονός,
αποφάσισαν να του στήσουν παγίδα
Πήγαν στον λόφο κι έσπρωξαν μια μεγάλη πέτρα
χωρίς να πάρει είδηση ο νεαρός βασιλιάς
που κοιμόταν βαθιά και τον είχαν συνεπάρει τα όνειρα
Άρχισε να κατεβαίνει η πέτρα
κι αυτοί είπαν μέσα τους ότι ο βασιλιάς είναι νεκρός
Όμως, επειδή το ήθελε ο καλός θεός
ξύπνησε ο Φερίντουν (Faraidoun)
καθώς άκουσε την πέτρα να έρχεται
Με τα μάγια που του έμαθε ο μάντης
Έκανε την πέτρα να σταματήσει κάπου μακριά

Αρπαξε τον ρουχισμό του
Καμία κουβέντα δεν έκανε μαζί τους
αν και ήξερε για εκείνους που του έστησαν την παγίδα
Από την άλλη πλευρά ο σοφός σιδεράς,
ο γνωστός Καβέ (Kave), ανησυχούσε μαζί με το δικό του στράτευμα
Όλοι μισούσαν εκείνον τον κακό βασιλιά
Έδωσε εντολή ο Καβέ (Kave) να προχωρήσουν
προς το Αρβάντ ρουντ (Arvand rood)⁴³
Το σπίτι του νεαρού βασιλιά κοντά στον Τίγρη το χτένισαν
Φώναξε κάποιον που είχε καΐκι και του είπε:
Παρακαλώ να μας πας στην απέναντι όχθη

Όμως ο ιδιοκτήτης αρνήθηκε ρητά
οπότε άρχισαν να περνούν τον ποταμό
Υπήρχε ένα έργο, σκοπός στις καρδιές τους,
να πολεμήσουν τον κακό βασιλιά
Έφθασαν στην απέναντι όχθη
Αυτή τη φορά σειρά είχαν τα Ουρσαλιμα (Orshalim)
που στη γλώσσα των Ταζί ⁴⁴ σημαίνει ιερό σπίτι
Εκεί έμεινε ο κακός βασιλιάς
Κοίταξε γύρω του καλά ο νέος καλός ηγεμόνας
Είδε ένα μέγαρο απίστευτο σε χρώμα και σχήμα
Είπε στους στρατιώτες ακούστε με καλά:
*Πιστεύω να πάμε μπροστά χωρίς να τους δώσουμε καμία ευκαιρία
ώστε να κάνουν κάτι ενάντια μας που να είναι πολύ ζημιογόνο*
Με το δυνατό δρεπάνι του με έναν στρατό
που όλοι τους περίμεναν πώς και πώς να πολεμήσουν τον Αζτιντεχαγκ
(Ajidehagg)

⁴³ Το στρατηγικό ποτάμι που δόθηκε στην Περσία στα 1975, σύμφωνα με την συμφωνία της Αλγερίας. Σύμφωνα με αυτήν, τα δυο κράτη συμφώνησαν να συνεργαστούν για τη αποδυνάμωση του κουρδικού αγώνα. Βλ. Α) Dc. Xalīqi Hossei, *Βήμα βήμα με τη νεότερη ιστορία*, εκδ. Πανεπιστημίου Obsalla Swede, 1995.

Το 1980 άρχισαν να πολεμούν για 9 χρόνια το Ιράκ και τη νέα θρησκευτική ηγεσία του Ιράν με αρχηγούς το Aiat oulla Xomainy και τον πρώην δικτάτορα του Ιράκ, Saddam Hussein.

⁴⁴ Οι Πέρσες τους αραβόφωνους τους αποκαλούν με αυτόν τον όρο, δηλαδή Tazi.

Εκείνος που άφησε το βασιλικό του μέγαρο ήταν ο Αζτιντεχαγκ (Ajidehagg)

Ένα μέγαρο έχει τις ρίζες του στη γη και υψώνεται ως τα ουράνια

Πλέον δεν του ανήκει, καθώς ο νέος ηγεμόνας

με τις δυνάμεις του και τον αγαθό θεό

δημιούργησε τις δικές του υπηρεσίες

δίνοντας τέλος σε πολλούς,

καθώς πολλοί από αυτούς είχαν άδικα πολλά αξιώματα

Ο Φεριντούν αναζητά τον κακό βασιλιά, δεν τον βλέπει πουθενά

Από τα ιδιωτικά δωμάτια του Αζτιντεχαγκ (Ajidehagg)

έβγαλε τις γυναίκες του,

η μια πιο όμορφη από την άλλη

Πήρε το θρόνο του και το στέμμα

Έκαστε στη θέση του ο Φερίντουν (Feridoun)

και έδωσε διαταγές αυτές οι γυναίκες να πλυθούν πρώτα

Μετά άρχισε να τους μιλά

και να τις βοηθάει να καθαριστούν στην ψυχή και στο σώμα

Οι κόρες του Τζάμ μίλησαν σε εκείνον:

Να είσαι ευλογημένος πάντα και πάντοτε

που μας έβγαλες από τα δεσμά του κακού βασιλιά Αζτιντεχαγκ (Ajidehagg)

Δεν έχουμε ξαναδεί άντρα να μπορέσει να τα βγάλει πέρα μαζί του

Ακούστε, η ζωή έχει και τα πάνω της και τα κάτω της

Ποιος θα τα έχει όλα για πάντα;

Δηλώνω εγώ που είμαι γιος του Αμπτίν (Abtin),

εκείνου του αγαθού από το Ιρανζαμίν (Iranzamin) που έγινε φαΐ για τα φίδια του,

να τον εκδικηθώ για όλα όσα μας έκανε

Ακόμη τα έβαλε και με το Μπάρμαιε (Barmaieh) που ήταν ένα βόδι που έτρεφε εμένα

Με το δρεπάνι μου θα του σπάσω το κεφάλι

του κακού βασιλιά που έκοψε τόσα κεφάλια

Τώρα πρέπει όμως να πληρώσει εκείνος για όλα όσα έκανε

2.19 Ο Κεντρό πηγαίνει στον κακό βασιλιά τα νέα

Όταν έφτασε ο Κεντρό (Kenr) στην αυλή του βασιλιά
Έμεινε έκθαμβος με την κατάσταση που αντίκρισε
Πάνω στον θρόνο του είδε έναν άλλον
Από τη μια μεριά έβλεπε την Αρνάβαζ (Arnawaz)
Από την άλλη μεριά την Σαχνάζ (Shahnaz)
Η κάθε μια με κάτι νάζια
Χωρίς να ρωτήσει είπε: *Γεια και χαρά στον νέο βασιλιά*
Έκανε ότι θα πάει να προσευχηθεί στον θεό
για αυτό το τόσο καλό γεγονός
όμως κρυφά πήγε στον αφέντη του,
τον κακό βασιλιά,
του τα είπε όλα χωρίς να ξεχάσει καμία λεπτομέρεια
Του είπε:
Άκουσε βασιλιά μου, να ξέρεις ότι κινδυνεύεις
Του Αζτιντεχαγκ (Ajidehagg)
θόλωσαν τα ματιά του με εκείνα τα νέα
που του έφερε ο δούλος
Είπε: *Παραπάνε όμως αυτά*
Τον εξεδίωξε τον δόλου του γιατί έφερε εκείνα τα άσχημα νέα
Του είπε: *Δεν σε θέλω εσένα ποτέ ζανά σε καμία υπηρεσία*

2.20 Ο Φεριντούν (Feridoun) σταύρωσε τον κακό βασιλιά στο Ντεμαβάντ (Dam wand)⁴⁵

Ο κακός βασιλιάς έφτασε με το δικό του στράτευμα

⁴⁵ Η οροσειρά Αλπμουρζ στο σημερινό Ιράν κατατάσσεται στα καυκάσια όρη.

από εκείνα τα κρυφά μέρη του βασιλικού μεγάρου

Αυτά τα μέρη τα γνώριζε μόνο ο κακός βασιλιάς

Έγινε μια μάχη που δεν περιγράφεται

Ακόμη κι ο ήλιος σαν να μαύρισε στον ουρανό

Μάτι δεν έβλεπε το άλλο μάτι

Αυτή τη φορά ο κακός βασιλιάς κατάλαβε πως

πως έπεσε η κατάρα πάνω του

Ο νέος ηγεμόνας τον χτύπησε στο κεφάλι

Να σε αποτελειώσω θέλω, είπε

**Όμως ο αγαθός θεός του έστειλε ένα μήνυμα να μην σκοτώσει εκείνον
τον κακό,**

να τον δέσει στο Ντεμαβάντ (Damwand)

Έτσι η ιστορία του κακού παίρνει τέλος

Όταν βλέπεις κακία θα κάνεις το ανάποδο

Ο κόσμος έχει χαρά και ευτυχία

Χαιρετίζουν τον νέο ηγεμόνα

Μάθατε αυτά για εκείνον που άσκησε τη βασιλική εξουσία

με τέτοιον τρόπο που πλέον δεν υπήρχε φως

Κοίτα εκείνες τις πράξεις, σύγκρινε και επέλεξε

Ο Φεριντούν (Fareidoun) δεν ήταν θεός ή υπεράνθρωπος

απλά επέλεξε τη μια πλευρά,

δηλαδή ή θα είσαι στο κοπάδι

ή θα βρίσκεσαι στην θέση του τσοπάνη

3. Κεφάλαιο τρίτο

Οι κοινωνικές δομές στο βασιλικό σύστημα

3.1 Η αρχή του βασιλιά , συγκέντρωση εξουσιών

Η αρχή του ηγεμόνα (Σάχης) στο Σαχνάμε(Shahnameh) δεν χωρά καμία αμφιβολία ότι είναι το πλέον φανερό στοιχείο του έργου του ποιητή Φιρντουσί και έτσι μας παρουσιάζει τους βασιλιάδες και τα κατορθώματά τους στη γη.

Το πνεύμα της αυτοκρατορίας των Περσών φαίνεται να είναι με όλο το μεγαλείο του στους στίχους και όπως περιγράφονται, οι θρυλικοί βασιλιάδες ο ένας μετά από τον άλλον προσφέρουν ένα σημαντικό έργο στη ζωή και καταφέρνουν να χαρίζουν χαρές στους θνητούς τους.

Αυτή η κοσμοθεωρία φαίνεται να είναι μια πραγματικότητα, είναι τόσο βαθιά ριζωμένη στην ιστορική τους αντίληψη με αυτόν τον τρόπο, ώστε ασκεί δύναμη και φαίνεται να μην εξαντλείται, απλά κάθε φορά με μια πηγαία δυναμικότητα δείχνει, ότι διαθέτει εκείνα τα εφικτά μέσα, ώστε να αναπαράγεται σε βάθος χρόνου.

Και η σύνδεση της πολιτικής σκέψης σε αυτά τα πλαίσια αποκτά το δικό της νόημα και σηματοδοτεί την πολιτική τους σκέψη: προερχόμενη από την κοσμοθεωρία του Ζωροαστρισμού, η διαπάλη μεταξύ του καλού(Ahoura Mazda) και του κακού πνεύματος (Ahriman).

Οπότε, η πραγματεία του στοχαστή ξεκινά δυναμικά, περί κοσμογονίας και τα μεγαλεία του κόσμου από τη μια από τη άλλη, αυτά τα μεγαλεία του κόσμου τεκμηριώνονται στη συνέχεια με την ενθρόνιση του πρώτου βασιλιά δηλαδή, του Κιούμερθ (Kiomarh).

Η δημιουργία του βασιλικού συστήματος συμβαδίζει με την ανάδυση του ιδιωτικού⁴⁶ χώρου, μιας φιλοσοφίας, μιας ιδιότητας, που ιστορικά συνοδεύει τους κυριάρχους βασιλιάδες και μονάρχες.

⁴⁶ Σε όλους τους παραδοσιακούς πολιτισμούς, όπως αναφέρει ο καθ. **Φ.Σουαρς** στο βιβλίο του "**Η Νέα Ανθρωπολογία**": *"οι κοσμογονικοί μύθοι είναι εκείνοι που εξηγούν πως δημιουργήθηκε ο πρωταρχικός*** χώρος και πώς επέτρεψε στο υπόλοιπο να εκδηλωθεί . Ο Ιερός χώρος αναφέρει είναι η αναδημιουργία σε σμίκρυνση μέσα στον ορατό κόσμο, του πρωταρχικού χώρου"*.

Σε μικρότερη κλίμακα η εγκατάσταση και η ίδρυση ενός πολιτισμού σε ένα χώρο, αντιστοιχεί με την γέννηση λοιπόν του ίδιου του κόσμου. Ο Άνθρωπος, δημιουργεί σύμφωνα με ένα μοντέλο το οποίο του αποκαλύπτεται μέσα από τον **κοσμογονικό μύθο**. Σε κάθε πολιτισμό το μοντέλο αυτό απαιτεί προσαρμογές, που ανταποκρίνονται στον χώρο, στην χρονική έκφραση και εξέλιξη του κάθε πολιτισμού, αλλά όπως θα δούμε στην συνέχεια, στην περίπτωση του ελληνικού πολιτισμού απαιτήσε ριζικές αλλαγές, μια ολοκληρωτική μεταμόρφωση της εικόνας του κόσμου, της φύσης, της κοινωνίας, του τρόπου ζωής των ανθρώπων. Στον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό βλέπουμε μια τελείως διαφορετική προσαρμογή του μοντέλου ίδρυσης, που δεν είναι η ίδια με τους ως τότε πολιτισμούς. Υπάρχει μια ριζική αλλαγή στην νοοτροπία, βλέπουμε την εμφάνιση μιας νέας νοοτροπίας.

Με την γέννηση και την εγκαθίδρυση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού βλέπουμε το πέρασμα από μια αρχαία εποχή σε μία νέα. Αυτή η αλλαγή είχε ως αποτέλεσμα την μεταμόρφωση των τομέων που συνθέτουν ένα πολιτισμό δηλ. της ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, της ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ και της ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

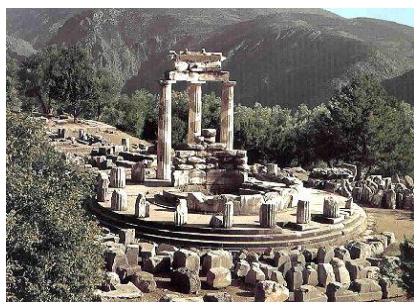
Ο χώρος στην αρχαία Ελλάδα είναι συμμετρικά οργανωμένος γύρω από ένα κέντρο, και δεν σχηματίζει όπως στους θεοκρατικούς πολιτισμούς της Ανατολής, μια πυραμίδα με κορυφή τον βασιλιά, και μια κατιούσα ιεραρχία αξιών, προνομίων, λειτουργιών αλλά διαγράφεται πάνω στο γεωμετρικό σχήμα του **κύκλου**. Το σχήμα αυτό επιτρέπει αντιστρεπτές σχέσεις, θεμελιωμένες πάνω στην ισορροπία και στην αμοιβαιότητα ανάμεσα σε ίσους. ΕΙΣ ΜΕΣΟΝ ΤΕΙΘΑΝΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ Η ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ δηλ του να καταθέτει κανείς την εξουσία στο κέντρο το κράτος βαλμένο στην μέση ξεφεύγει από την ιδιοποίηση.

Ο καθένας, κυβερνά τον εαυτό του και τους άλλους, συνάμα υπακούει και στον εαυτό του και στους άλλους. Για τους πολίτες μιας πόλης είναι το ίδιο πράγμα, να καταθέτουν το κράτος στο κέντρο και να δηλώνουν πως είναι ελεύθεροι από κάθε κυριαρχία.

Μια απάντηση για αυτή την αλλαγή μας δίνει ο **Jorge Livranga** από την εσωτερική όψη της ιστορίας λέγοντας ότι: " αυτό που ήθελαν οι σοφοί ήταν μια μετάβαση από τον μυθικό κόσμο και την μυθική νοοτροπία, που επικρατούσε στην Νοητική ή Λογική νοοτροπία, που θα χαρακτηρίσει την 4η υποφυλή της 5ης δηλ. το πέρασμα από την 3η στην 4η υποφυλή. Από την αστρική χροιά της μυθικορωϊκής νοοτροπίας, στην Νοητική της Κ.Μ, της Λογικής νοοτροπίας. Τώρα τα πάντα δεν θα θεμελιώνονται μυθικά με την βούληση του θεού αλλά φιλοσοφικά μέσα από την κατανόηση, την ανάπτυξη της

ελευθερίας, και την ικανότητα εκλογής όπως αρμόζει στο Κ.Μ . Σκοπός της φιλοσοφίας είναι το πέρασμα στο Μάνας.

Η Εστία, στο κέντρο της πόλης είναι στρογγυλή ενώ ο τετράγωνος Ερμής κινείται στον χώρο της αγοράς, τον χώρο κίνησης και ανταλλαγής ιδεών , εμπειριών , πραγμάτων κ.ο.κ. Η θεά Εστία στην πόλη, αναλαμβάνει τον ρόλο της συγκέντρωσης του πλούτου και της διανομής του. Έτσι, την θεά την συναντούμε με το όνομα Εστία-ταμία. Η λέξη ταμίας χρησιμεύει για να δηλώσει την διαχείριση των κρατικών χρημάτων ή των ιερών αγαθών στην ιδιοκτησία των θεών. Ένα παράδειγμα, αυτής της ιδιότητας ήταν ότι όταν ένα ζώο διαλεγόταν για θυσία στον θεό προστάτη της πόλης, το μετέφεραν στην αγορά και ο κήρυκας ανακοίνωνε δημόσια την τιμή του, τότε ο ιδιοκτήτης δήλωνε ότι οι συμπολίτες του δεν θα πλήρωναν σε αυτόν το ποσό, αλλά στην Εστία.

Η θεά, συνδεόταν με τον κλήρο της γης της πόλης , έτσι στην Αθήνα η πρώτη πράξη του άρχοντα - λειτουργού ήταν να διαλαλήσει με τον κήρυκα, ότι όσα είχε κάνει πριν αυτός αναλάβει το αξίωμα του, αυτά θα έχει και θα εξουσιάζει ως το τέλος της αρχής του. Η Γη συνδέεται με την Εστία, επειδή είναι σύμβολο σταθερότητας. Στην άλλη πλευρά βρίσκεται ο Ερμής ο κύριος των κοπαδιών του κινητού πλούτου της πόλης, που βρίσκεται στον χώρο του αγρού ,στην ποιμενική περιοχή , στα βοσκοτόπια, σε αντίθεση με αυτά που ήταν καλλιεργημένα και ήταν σταθερά . Μέσα από τις εκτάσεις του αγρού ο ποιμενικός Ερμής οδηγεί με το μαγικό του ραβδί τα κοπάδια που εξουσιάζει, ως θεός των βοσκών . Στην συνέχεια όταν περνάμε στη εποχή της άνθισης του εμπορίου, οι Έλληνες στην κίνηση των χρημάτων που αναπαράγονται συνεχώς θα δουν την παλιά αύξηση των κοπαδιών, κάνοντας τον Ερμή, θεό του εμπορίου.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η νέα κοσμολογική αντίληψη, για την οργάνωση του χώρου είναι στενά συνδεδεμένη, όπως θα δούμε και με την οργάνωση του κοινωνικού χώρου στην Αρχαία Ελλάδα στα πλαίσια της Πόλης -Κράτους . Αυτό που βλέπουμε στο πολιτικό επίπεδο είναι ότι, η Κοινή Εστία δεν είναι μια οποιαδήποτε Εστία, είναι τοποθετημένη στο κέντρο της Πόλης και σε αυτήν κατατίθεται το κράτος για να μην μπορεί να το ιδιοποιηθεί κανείς . Ονομάζεται κοινή, γιατί συμβολίζει το σύνολο μιας πολιτικής κοινότητας . Ο όρος κοινά δηλώνει τον πολιτικό τομέα , σημαίνει αυτό που είναι κοινό σε όλους , τις δημόσιες υποθέσεις. Έτσι τίποτα που να ανήκει στον δημόσιο τομέα, δεν μπορεί να ρυθμιστεί από ένα μόνο άτομο .

Ανάμεσα σ' αυτούς που συγκροτούν την πολιτική κοινότητα, όλα τα κοινά πρέπει να γίνονται αντικείμενο δημόσιας συζήτησης . Η πόλη προϋποθέτει μια διαδικασία που αφαιρεί τον ιερό χαρακτήρα από την κοινωνική ζωή και την εκλογικεύει. Δεν υπάρχει πια ο βασιλιάς-ιερέας, που τηρώντας ένα θρησκευτικό ημερολόγιο κάνει, ότι πρέπει να γίνει στο όνομα της ανθρώπινης ομάδας . Τώρα οι ίδιοι οι άνθρωποι, παίρνουν στα χέρια τους την "**κοινή τύχη**" και αυτοί αποφασίζουν μετά από συζήτηση. Οι υποθέσεις της πόλης ρυθμίζονται μετά από δημόσια συζήτηση, όπου ο καθένας μπορεί να παρέμβει και για να αναπτύξει τα επιχειρήματά του . Ο λόγος γίνεται το όργανο των δημοσίων συζητήσεων και η ικανότητα να σκέπτεται κανείς με επιχειρήματα , αυτά όλα ορίζουν τον άνθρωπο ως "**πολιτικό όν**".

Αυτή την σημασία που παίρνει ο προφορικός λόγος ως όργανο ,της πολιτικής ζωής αντιστοιχεί με την

Η οποιαδήποτε προβολή τους σε συνδυασμό με υπέρ φυσικές τους δυνάμεις, φαίνεται να έχει μια ιδιωτικοποίηση του χώρου. Κατέχουν τα πάντα, εξουσιάζουν για το καλό των θνητών και έχουν λύση για όλα όσα τους απασχολούν.

κοινωνική αλλαγή της γραφής . Στους λαούς τους μέχρι τότε η βασιλεία ήταν η μορφή διακυβέρνησης του κράτους και η γραφή ήταν προνόμιο των γραφέων μιας συγκεκριμένης ***κάστας . Την εποχή της πόλης -Κράτους το προνόμιο μιας κάστας γίνεται κοινό για όλους . Αυτό που παρατηρείται με την νέα νοοτροπία είναι ότι πολλά πράγματα περνούν από το χώρο του Εσώτερου στον χώρο του εξωτερισμού. Το κοινό σημείο του συμβολισμού του χώρου που το συναντάμε και στον πολιτικό τομέα είναι ότι και αυτός στηρίζεται στην **γεωμετρία του κύκλου**. Στον ελληνικό κόσμο είναι που βρίσκουμε το νέο σχέδιο, όπου όλα τα δημόσια κτίρια συγκεντρώνονται γύρω από την αγορά . Πολλοί λαοί μέχρι τότε ήταν έμποροι με καλύτερα συστήματα από τους Έλληνες αλλά κανείς δεν είχε αγορά . **Η προέλευση της αγοράς βρίσκεται στην τάξη των πολεμιστών .**

Όταν οι πολεμιστές συγκεντρώνονταν σχημάτιζαν ένα κύκλο . Μέσα στον χώρο δημιουργούταν ένας χώρος δημόσιας συζήτησης . Όταν κάποιος μιλούσε και τελείωνε έβγαινε από το μέσο και τότε έμπαινε κάποιος άλλος και απαντούσε. Η πολεμική σύναξη μετά από κοινωνικοοικονομικές αλλαγές θα γίνει η αγορά της Πόλης. Στο Πολιτικό επίπεδο όλες αυτές τις αλλαγές τις βλέπουμε να εκφράζονται με ολοκληρωμένο τρόπο στο πολίτευμα του **Κλεισθένη του Αθηναίου** . Οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη προκάλεσαν βαθιά μεταμόρφωση στην οργάνωση του χώρου αλλά και του χρόνου. Πρώτα η πόλη οργανώνεται με βάση την εδαφική αρχή και όχι των αριστοκρατικών γενών . Η πόλη προβάλλεται πάνω στον χώρο , Φυλές και δήμοι προβάλλονται πάνω στο έδαφος. "όλα προσανατολισμένα προς ένα κέντρο την κοινή Εστία.

Η Κοινή Εστία δίνει ένα νέο θρησκευτικό πλαίσιο αλλά πρόκειται πια για πολιτική. Ένας συγκερασμός του μαγικού και του λογικού. Όλα τα αξιώματα έχουν ένα θρησκευτικό χαρακτήρα . Ο θεσμός των Ιερατείων των Φυλών ανάγονται στο Κλεισθένη που κληρωνόταν ετησίως από το σύνολο των Φυλών . Το ίδιο σύστημα που υπάρχει και σήμερα αλλά δεν έχει κανένα θρησκευτικό υπόβαθρο. Αυτές οι τομές είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη της Φιλοσοφίας αλλά και της Σοφιστικής. Σπάζοντας συνήθειες της σκέψης ριζωμένες στη θρησκεία υιοθετεί τον αριθμό 10 αντί του 12 (Δώδεκα μήνες , δώδεκα θεοί κ.ο.κ) Η χρήση του δεκαδικού συστήματος έγινε κυρίως για την εξάπλωση του εμπορίου και του νομίματος για την καταγραφή των λογαριασμών. Μια εξήγηση για αυτό είναι ότι με την εξωτερίκευση της γραφής έρχεται στον δημόσιο χώρο αυτό το σύστημα αρίθμησης που ήταν για καθορισμένη χρήση και είχε πολιτικό και όχι θρησκευτικό χαρακτήρα .

Ένας καθαρός διαχωρισμός του εξωτερικού και του εσωτερικού χώρου . Πίσω όμως από όλες αυτές τις μεταρρυθμίσεις κρύβεται το **Μαντείο των Δελφών** . Επειδή ήταν αυτό που όρισε τον Κλεισθένη και αυτό που όρισε τον Ήρωα-προστάτη της κάθε φυλής στην αρχαία Αθήνα. Επίσης το Μαντείο συνδέεται και με την αποικιακή εξάπλωση των ελλήνων. Ο ίδιος ο Αναξίμανδρος ήταν επικεφαλής μίας αποικίας Μιλησίων στην Απολλωνία του Πόντου. Έτσι ερχόμαστε στην αρχή στα λόγια του Χ.Α.Λ που μας λέει ότι όλα αυτά έγιναν κάτω από την καθοδήγηση του Εσώτερου χώρου , του χώρου των Σοφών.

Βλ.α) FERNAND SCHWARZ, Η ΝΕΑ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ, Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη Βλ. β) JEAN-PIERRE VERNANT, ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ, σελ.139-243 εκδ. 'ΟΛΚΟΣ'

Ο βασιλιάς είναι αυτός που έχει χρέος να συνεχίσει το έργο των προκάτοχων⁴⁷ του, οι οποίοι, βρίσκονται σε πάλη με το πνεύμα του κακού(Ahriman)

⁴⁷ Το **Shahnameh** του Ferdowsi εκτός των άλλων βλέπουμε, πως προσπαθεί να συμπεριλάβει τα στοιχεία τα οποία στην σύγχρονη εποχή θεωρούνται Εθνικά, δυναμικά και να προσκαλούν μια εθνότητα σε ενότητα, όπως γλώσσα, πατρίδα και θρησκεία που έχουν δοτική σημασία, εφόσον αποτελούν ένα εγχώριο πολιτικό σύστημα.

Ferdowsi Tousi, (935–1020) is considered to be one of the greatest Persian poets to have ever lived. Among the national heroes and literary greats of all time, Ferdowsi has a very special place. His life-long endeavour, dedication and personal sacrifices to preserve the national identity, language and heritage of his homeland put him in great hardship during his lifetime, but won him fame and honour for one of the greatest poetic masterpieces of all time: the **Shahnameh**.

The **Shahnameh** is an enormous poetic opus written by the Persian poet Ferdowsi around 1000AD, is the national epic of the Persian speaking world. The **Shahnameh** tells the mythical and historical past of Iran from the creation of the world up until the Islamic conquest of Iran in the 7th century. Aside from its utmost literary importance, the **Shahnameh** written in almost pure Persian, had been pivotal for reviving the Persian language subsequent to the influence of Arabic. This voluminous work, regarded by Persian speakers as a literary masterpiece, also reflects Iran's history, cultural values, its ancient religions (Zoroastrianism), and its profound sense of nationhood. Ferdowsi completed the **Shahnameh** at the point in time when national independence had been compromised. While there are memorable heroes and heroines of the classical type in this work, the real, ongoing hero is Iran itself. It has been called the "Persian Quran" by Ibn al-Athir, even though this title is not common knowledge among the Persian speakers but somehow indicates the importance of this book for all Persian speakers of the Iranian world, including Afghanistan and Tajikistan, to other Persian speakers of Central Asia, as well as in India, Pakistan and as far as China. In short: a study of the **Shahnameh** gives us a literary excuse for exploring how culture moves across time and space, becoming part of the global common heritage.

The sources: There is an ongoing controversy among scholars about the sources of the **Shahnameh**. Ferdowsi's epic is probably based mainly on an earlier prose version which itself was a compilation of old Iranian stories and historical facts and fables. However, there is without any doubt also a strong influence of oral literature, since the style of the **Shahnameh** shows characteristics of both written and oral literature. Some of the characters of the Epic are of Indo-Iranian heritage, and are mentioned in sources as old as the ancient Avesta. The **Shahnameh** itself was written in Pahlavi Persian, which at the time was looking towards a bleak end.

The **Shahnameh** of Ferdowsi, an epic poem of over 60,000 couplets, is based mainly on a prose work of the same name compiled in the poet's earlier life in his native Tus. This prose **Shahnameh** was in turn and for the most part the translation of a Pahlavi work, a compilation of the history of the kings and heroes of Iran from mythical times down to the reign of Khosrau II (590-628), but it also contains additional material continuing the story to the overthrow of the Sassanids by the Arabs in the middle of the 7th century. The first to undertake the versification of this chronicle of pre-Islamic and legendary Persia was Daqīqī-e Balkhī, a poet at the court of the Samanids, who came to a violent end after completing only 1000 verses. These verses, which deal with the rise of the prophet Zoroaster, were afterward incorporated by Ferdowsi, with due acknowledgements, in his own poem.

The work itself:

The **Shahnameh** recounts the history of Iran, beginning with the creation of the world and the introduction of the arts of civilization (fire, cooking, metallurgy, law) to the Aryans and ends with the Arab conquest of Persia. The work is not precisely chronological, but there is a general movement through time. Some of the characters live for hundreds of years (as do some of the characters in the Bible), but most have normal life spans. There are many shāhs who come and go, as well as heroes and villains, who also come and go. The only lasting images are that of Greater Iran itself, and a succession of sunrises and sunsets, no two ever exactly alike, yet illustrative of the passage of time.

Father Time, a Saturn-like image, is a reminder of the tragedy of death and loss, yet the next sunrise comes, bringing with it hope of a new day. In the first cycle of creation, evil is external (the devil). In the second cycle, we see the beginnings of family hatred, bad behavior, and evil permeating human nature. Shāh Fereydūn's two eldest sons have greed and envy toward their innocent younger brother and, thinking their father favors him, they murder him. The murdered prince's son avenges the murder, and all are immersed in the cycle of murder and revenge, blood and more blood.

In the third cycle, we encounter a series of flawed shahs. There is a Phaedra-like story of Shāh Kay Kāūs, his wife Sūdāba, and her passion and rejection by her stepson, Sīyāvash.

In the next cycle, all the players are unsympathetic and selfish and evil. This epic on the whole is darker over all than most other epics, most of which have some sort of resolution and catharsis. This tone seems reflective of two things, perhaps: the conquest of the Persians by the Arabs, and a reflection of the last days of Persian Zoroastrianism. The old religion had been fraught with heresies, and somehow Zoroaster's optimistic view of man's ability to choose had become life denying and negative of this world. There is an enormous amount of bad luck and bad fate here.

It is only in the characterizations of the work's many figures, both male and female, that Zoroaster's original view of the human condition comes through. Zoroaster emphasized human free will. We find all of Ferdowsi's characters complex. Nobody is an archetype or a puppet. The best characters have bad flaws, and the worst have moments of humanity.

Shāhnāma and its impact on Modern Persian

After Ferdowsi's **Shahnameh**, a number of other works similar in nature surfaced over the centuries within the cultural sphere of the Persian language. Without exception, all such works were based in style and method on Ferdowsi's Shāhnāma, but none of them could quite achieve the same degree of fame and popularity.

Some experts believe the main reason the Modern Persian language today is more or less the same language as that of Ferdowsi's time over 1000 years ago is due to the very existence of works like Ferdowsi's **Shahnameh** which have had lasting and profound cultural and linguistic influence. In other words, the **Shahnameh** itself has become one of the main pillars of the modern Persian language. Studying Ferdowsi's masterpiece also became a requirement for achieving mastery of the Persian language by subsequent Persian poets, as evidenced by numerous references to the **Shahnameh** in their works.

The **Shahnameh** is one of the few original national epics in the world. Many peoples of the world have their "own" national epics, but more often than not, the original theme of such national epics are borrowed from other, usually neighbouring, cultures. This is not the case with the **Shahnameh**, which is based on original Iranic stories.

The **Shahnameh** has 62 stories, 990 chapters, and contains 60,000 rhyming couplets, making it more than seven times the length of Homer's Iliad, and more than twelve times the length of the German Nibelungenlied. There have been a number of English translations, almost all abridged. In 1925, the brothers Arthur and Edmond Warner published the complete work in nine volumes, now out of print.

The mythical age

After an opening in praise of God and Wisdom, the **Shahnameh** gives an account of the creation of the world and of man as believed by Sasanians. This introduction is followed by the story of the first man, Keyumars, who also became the first king after a period of mountain dwelling. His grandson Hushang, son of Sīyāmak, accidentally discovered fire and established the Sadeh Feast in its honor. Stories of Tahmuras, Jamshid, Zakhāk, Kāwa, Fereydūn and his three sons Salm, Tur, and Iraj, and his grandson Manuchehr are explained in this section. This portion of the Shāhnāma is relatively short, amounting to some 2100 verses or four percent of the entire book, and it narrates the events with the simplicity, predictability, and swiftness of a historical work. Naturally, the strength and charm of Ferdowsi's poetry have done much to make the story of this period attractive and lively.

The heroic age

Almost two-thirds of the **Shahnameh** is devoted to the age of heroes, extending from Manuchehr's reign until the conquest of Alexander the Great (Sekandar). The main feature of this period is the major role played by the Sagzi (Saka) or Sistānī heroes who appear as the backbone of the Persian Empire. Garshāsp is briefly mentioned with his son Narimān, whose own son Sām acted as the leading paladin of Manuchehr while reigning in Sistān in his own right. His successors were his son Zāl and his son Rostam, the bravest of the brave, and then Farāmarz.

The feudal society in which they lived is admirably depicted in the **Shahnameh** with accuracy and lavishness. Indeed, the Masters' descriptions are so vivid and impressive that the reader feels himself participating in the events or closely viewing them. The tone is significantly epic and moving, while the language is extremely rich and varied.

Among the stories described in this section are the romance of Zal and Rudāba, the Seven Stages (or Labors) of Rostam, Rostam and Sohrāb, Sīyāvash and Sudāba, Rostam and Akvān Dīv, the romance of Bižan and Manīža, the wars with Afrāsīyāb, Daqiqi's account of the story of Goshtāsp and Arjāsp, and Rostam and Esfandyār.

It is noteworthy to mention that the legend of Rostam and Sohrāb is attested only in the **Shahnameh** and, as usual, begins with a lyrical and detailed prelude. Here Ferdowsi is in the zenith of his poetic power and has become a true master of storytelling. The thousand or so verses of this tragedy comprise one of the most moving tales of world literature.

The historical age

A brief mention of the Ashkānīyān dynasty follows the history of Alexander and precedes that of Ardashir I, the founder of Sassanid dynasty. After this, the Sassanid history is related with a good deal of accuracy. The fall of the Sassanids and the Arab conquest of Iran are narrated romantically, and in a most moving poetic language. Here, the reader could easily see Ferdowsi himself lamenting over this catastrophe, and over what he calls the arrival of "the army of darkness".

According to Ferdowsi, the final edition of the **Shahnameh** contained some sixty thousand distiches. But this is a round figure; most of the relatively reliable manuscripts have preserved a little over fifty thousand distiches. Nezami-e Aruzi reports that the final edition of the **Shahnameh** sent to the court of Sultan Mahmud of Ghazni was prepared in seven volumes.

The Shāhnāma's message

Ferdowsi's style is that of a superb poet. His epic language is so rich, moving and lavish that it truly enchants the reader. Personal touches in the **Shahnameh** prevent it from falling into a dry reproduction

The **Shahnameh** stresses that since the world is transient, and since everyone is merely a passerby, one is wise to avoid cruelty, lying, avarice, and other evils; instead one should strive for justice, truth, order, and other virtues which bring happiness, ease, and honor.

The singular message that the **Shahnameh** of Ferdowsi strives to convey is the idea that the history of Sassanid Empire was a complete and immutable whole: it started with Keyumars, the first man, and ended with his fiftieth scion and successor, Yazdegerd III, six thousand years of history of Iran. The task of Ferdowsi was to prevent this history from losing its connection with future Iranian generations.

Sources and references

English Sources

- Abolqasem Ferdowsi, Dick Davis trans. (2006), *Shahnameh: The Persian Book of Kings* ISBN 0-670-03485-1, modern English translation, current standard. See also
- Clinton, Jerome W. (translator) *The Tragedy of Sohrab and Rostam: From the Persian National Epic, the Shahname of Abdol-Qasem Ferdowsi* 2nd ed. (University of Washington Press, 1996) (abridged selection)
- Clinton, Jerome W. (translator) *In the Dragon's Claws: The Story of Rostam and Esfandiyar from the Persian Book of Kings* (Mage Publication, 1999)
- Davis, Dick, (translator) *Stories from the Shahnameh of Ferdowsi*
- Vol. 1, *The Lion and the Throne*, (Mage Publications, 1998)
- Vol. 2, *Fathers and Sons*, (Mage Publications, 1998)
- Vol. 3, *Sunset of Empire*, (Mage Publications, 2003)
- Davis, Dick, (translator), *The Legend of Seyavash*, (Penguin, 2001) (abridged)
- Levy, Reuben (translator), *The Epic of the Kings: Shah-Nama, the National Epic of Persia*, (Mazda Publications, 1996) (abridged prose version)
- Warner, Arthur and Edmond Warner, (translators) *The Shahnama of Firdausi*, 9 vols. (London: Keegan Paul, 1905-1925) (complete English verse translation)

Web Resources

έχουν χαθεί. Ο κάθε νέος βασιλιάς έχει να τελέσει κάποιο έργο για το καλό και για την σωστή εξέλιξη των ανθρώπων, καθώς πρέπει να τηρήσει ήθος και αρετές, ώστε να δικαιώσει το αγαθό πνεύμα (Ahoura Mazda), στην διάρκεια της βασιλείας του.

Έτσι με αυτόν τον τρόπο όλες οι υποθέσεις του κοινωνικού και πολιτικού βίου, οδηγούνται στα πλαίσια μιας «ιδιωτικής» θεώρησης του κόσμου.

Από την άλλη, το γεγονός ότι για να είναι αποδεκτός ένας νέος μονάρχης επιβάλλεται να περάσει από τους λεγόμενους ‘Μάγους’⁴⁸ με αποτέλεσμα την απόλυτη εξάρτηση του βασιλιά από το ιερατείο και τους γραφειοκράτες της θρησκείας.

- SHĀHNĀMEH; THE HERO TALES OF ANCIENT IRAN

- *Shahnameh*, English translation by Helen Zimmern.

- *Shahnameh*. Helen Zimmern translation.

- *Shahnameh*, Arthur and Edmond Warner translation.

- New Translation of 'Persian Book of Kings' - March, 2006 from NPR, and "The Epic of Iran" - April, 2006, from the New York Times. Also, on 14 May 2006, Washington Post Pulitzer Prize winning book critic Michael Dirda reviewed Dick Davis's translation "Shahnameh: The Persian Book of Kings" "This marvelous translation of an ancient Persian classic brings these stories alive for a new audience.". The illustrated three-volume slipcase edition of this translation is

⁴⁸ Οι ‘Μάγοι’ (Mogs) είναι ονομασία της τάξης των Ιερών της Ζωροαστρικής πίστης.

Παρατηρούνται συγκρούσεις στους κόλπους της κυριαρχίας με αποτέλεσμα το πνεύμα του κακού (Ahriman) να βρίσκει έδαφος, να ριζώνει, να καταστρώνει τα σχέδια του και να εμπλέκεται με τα δρώμενα του πολιτικού και κοινωνικού γίνεσθαι.

Μέρος αυτής της πάλης μεταξύ του κακού (Ahriman) και του αγαθού πνεύματος (Ahoura Mazda), θεωρείται ο σιδεράς Καβέ(Κaveh) και τα παιδιά του και όλη η νεολαία που έπεσαν θύματα των ορέξεων του κακού βασιλιά. Από την άλλη, μαρτυρούν μια πραγματικότητα που θεωρείται⁴⁹ συνδυετικός κρίκος μιας κοσμοθεωρίας, που της προσδίδει μια έμμεση νομιμότητα σε βάθος χρόνου.

3.2 Ο χαρακτήρας των υπευθύνων της εξουσίας

Απ' όλα όσα περιγράφονται από τον ποιητή Φιρντουσί στους πρώτους στίχους, στο έργο του Σαχνάμε(Shahnameh), συνάγονται και τα πρώτα ιδεολογικά στίγματα και τα πιστεύω του.

Μέσω των μυστηρίων, των μύθων οικοδομείται μια αντίληψη και μια πανάρχαια κοσμοθεωρία γύρω από τη ζωή και τη σημασία της. Με αυτόν τον τρόπο ο στοχαστής θέτει κάποια ζητήματα προς το κοινό του, δηλαδή, ξεκαθάρα βλέπουμε τον κόσμο των μύθων, των ανθρώπων, και τον κόσμο των μυστηρίων. Με άλλα λόγια ο κόσμος συνέχεια αναπαράγεται σ' αυτές τις τρεις διαστάσεις.

Η Περσική σκέψη αρχίζει με την άνοδο του πρώτου βασιλιά του Κιούμαρθ (Kiomarth). Η βασιλεία του, κατά τον ποιητή, υπήρξε σημείο αναφοράς για την ανθρωπότητα. Στο ορισμό της εξουσίας, ο βασιλιάς αντλεί δύναμη από

⁴⁹ Αυτό το στοιχείο το βλέπουμε και στην νεότερη εποχή, πώς λειτουργεί και λειτουργούσε μειονεκτικά στην περιοχή και ήταν ένα δυναμικό εργαλείο στα χεριά των κυβερνητών και ακόμη των αποικιοκρατικών δυνάμεων στην περιοχή. Βλ. α) Abrahamian, Ervand, Iran between tow Revolutions, Princeton, Princeton University, 1982 Βλ. β) Almond, Gabriel and Bingham Powell, Comparative Politics: A Developmental Approach, Boston, Little Brown, 1996 Βλ. γ) Zonis, Marvin, The political Elite of Iran, Princeton. N.J. Princeton University Press, 1971 Βλ. δ) Said A.Miri, History of Cultural Despotism of Iran, Iranian Ethnic bibliotheca, Tehran, 2003 Βλ. ε)

τις υπερφυσικές δυνάμεις του και τις αξιοποιεί για το κόσμο⁵⁰ των θνητών και όχι μόνο.

“Ποιος άραγε ήταν εκείνος που ανέβηκε στον θρόνο;
Άραγε θυμάται κανείς το όνομα του πλέον;
Ανεβαίνει στον θρόνο ο Κιουμερθ (Kiomarh)
Και τον ζηλεύει ο δαίμονας
Άραγε θυμάται ο γιος από τον πατέρα
να σου τα περιγράψει ένα προς ένα
ποιός ήταν ο μεγαλύτερος από τους μεγαλοπρεπείς;
Κάτι για αυτούς άραγε ξέρει ή θυμάται κανείς;
Ένας σοφός δάσκαλος μήπως;
Που να απαντά με λεπτομέρεια σε όλα
Ποιος ήταν ο πρώτος εκείνος που έφερε τον θρόνο και το στέμμα;
Ήταν ο μέγας Κιουμερθ που έγινε βασιλιάς
Βασίλευε εκείνη την μέρα που ο ήλιος πηγαίνει στο ζώδιο του
κριού⁵¹ Αναγεννάται, λαμποκοπά όλος ο κόσμος
Τυχερή εκείνη η ανοιξιάτικη μέρα
που χαρίζει νέα ζωή και ζωντάνια”

Στην αποτύπωση και νομιμότητα της εξουσίας αυτό που κεντρίζει ως βασικό στοιχείο για την εδραίωση της, είναι ο θρόνος. Ο θρόνος στην πολιτική μνήμη των ανθρώπων δεν φαίνεται να είναι κάτι άγνωστο και μακρινό, καθώς προϋπήρχε, όπως και μέρος της πολιτικής τους ζωής ακόμη περισσότερο μέρος της κοινωνικής, πολιτισμικής τους ταυτότητας και πραγματικότητας.

Οι συνδέσεις στις οποίες καταφεύγει ο ποιητής, είναι σπουδαίες αφού όλες προέρχονται από την Περσική παράδοση καθώς στάθηκαν, ως σημείο αναβίωσης του πολιτισμού τους, εκείνη τη δύσκολη εποχή.

Όλες αυτές οι αναφορές γίνονται, για να υπενθυμίζει στο κοινό του, κάτι από το ιστορικό γόητρο των Περσών, και τη δύναμη που τους χαρακτήριζε στα ιστορικά δρώμενα.

⁵⁰ Αξιοσημείωτο είναι να πούμε εδώ πώς η δοξασία του Ζωροαστρισμού και όλα όσα συνδέονται με την περιβάλλουσα φύση στο έπος του ‘Shahnameh’, έχουν ρίζες πριν από χιλιάδες χρόνια, και αποτυπώνονται εκ νέου στην ποίηση του.

⁵¹ Η αναφορά στο ζώδιο του κριού μας παραπέμπει στις εορτές της πρωτοχρονιάς και Ναβρούζ που θεωρούνται άγιες μέρες. Βλπ. Υποσημειώσεις

Η εξ Ουρανού ιερή εξουσιοδότηση του αγαθού πνεύματος (Ahoura Mazda) συνοδεύει το σκεπτικό του πολιτικού βιώματος, με έμμεση υπενθύμιση για όλα όσα διαδραματίζονται, στην τότε παρούσα ζωή των ανθρώπων. Έτσι προσπαθεί να συνδέσει το κακό που έχει βρει τον 'Περσικό' κόσμο από τον 'Αραβικό ζυγό', αντιπαραβάλλοντάς το με το πνεύμα του κακού (Ahriman). Η εκπλήρωση όλων των αναγκών που αφορά στους θνητούς φαίνεται να συμπεριλαμβάνεται στις υποχρεώσεις των μοναρχών, με αυτόν τον τρόπο συμβάλλοντας στην πρόοδο και ευημερία τους. Και υπό αυτό το πρίσμα δικαιολογείται η εμφάνιση τους, ως ηγετών, για το «Καλό» του ανθρώπινου γένους.

«Από το άγριο λιοντάρι του βουνού
φόρεσε ο βασιλιάς τον πρώτο του ρουχισμού
Κανείς δεν ήξερε πριν από εκείνον ούτε μαγειρική
Φώτιζε και βασίλευε ο πρώτος βασιλιάς»

Ο στοχαστής «Ferdowsi» Φερντουσί στην προσπάθειά του να αποδώσει τη μεγαλοπρέπεια των βασιλιάδων, κατάφευγε ακόμη σε μακρινές και αόρατες εποχές της πρωτόγονης ζωής των ανθρώπων στο ζωικό βασίλειο. Έτσι περιγράφει την εξέλιξη του ανθρωπίνου γένους, που πια αποκτά δύναμη και παρουσία. Με το να 'υποκλίνονται' στο βασιλιά, κάνει τον αρχαϊκό ιστορικό μύθικο να καταδεικνύει σύνδεση ότι, ο πιο δυνατός όλων των ανθρώπων ήταν ο βασιλιάς. Με άλλα λόγια, θα λέγαμε ως 'δόγμα' η αρχή και το τέλος του κόσμου.

«Όλα τα ζώα υποκλίθηκαν στον βασιλιά
που βασίλευε με τόση χαρά»

Στους πάρα πάνω στίχους επίσης υπενθυμίζεται ότι, η κοινωνία είναι πατριαρχική και η εξουσία ως κληρονομιά συνήθως μεταβιβάζεται από πατέρα σε γιό. Ένας, ο λαμπρός απόγονος είναι ο σημαντικός, ώστε να συνεχίζεται το γένος. Οι άντρες της οικογένειας, έτσι αποκτούν ένα παραπάνω δυναμικό στοιχείο στο πλαίσιο του ιστορικού-κοινωνικού γίγνεσθαι.

«Χαρά και ευτυχία που έκανε ο βασιλιάς ένα γιο σαν τον ήλιο
που συνδύαζε κάλλος και τέχνη ο μικρός πρίγκιπας

σαν τον πατέρα του αποθέωσε όλα εκείνα τα στοιχεία

Ονομάζονταν Σιάμάκ, δοξασμένο το πνεύμα του

που χάρισε χαρά και ζωντάνια στον πατέρα

Τον αγαπούσε τόσο ο βασιλιάς

Ο βασιλιάς σαν πατέρας έπαιρνε δύναμη από τον γιο του

Χαρά και ελπίδα να του τα αφήσει μια μέρα όλα»

Από τη μια οι εκλεκτοί νέοι απόγονοι, που προορίζονταν για να βασιλεύουν, η ύπαρξη τους πλέον ήταν γεγονός και από την άλλη, το πνεύμα του κακού το Αριμάν(Ahriman) έχει τους δικούς του κανόνες επίσης. Το Αριμάν(Ahriman) σε αυτή τη μυθική φάση της ζωής των ανθρώπων φαίνεται ότι έχει μια απόλυτη ευκολία, ώστε να συσχετίζεται με τα δύσκολα καιρικά φαινόμενα, που ταλαιπωρούσαν τη ζωή τους.

Με αυτόν τον τρόπο Το Αριμάν(Ahriman) στους πρώτους στίχους του Σαχνάμε(Shahnameh), μας δίνει ένα άλλο δυναμικό στοιχείο, που εμφανίζεται ως «Αόρατο» στην πολιτισμική παράδοση.

Αυτό το«Αόρατο» ως αρχέγονο στοιχείο της μυθικής εποχής της ζωής, στην διαδικασία της επιβίωσης του, φαίνεται ότι δεν χάνεται γιατί κάθε φορά ύστερα από τις κοινωνικό ιστορικές αλλαγές, αναπαράγεται μέσω των δομών του. Λοιπόν, αυτό για μας έχει μεγάλη σημασία, να δούμε πώς αποκτά νόημα και δυνατότητα σε αντίθεση με όλα τα άλλα δρώμενα της κοινωνίας.

Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι το καλό και το κακό, παλεύουν συγχρόνως από τα βάθη της ιστορίας και των μυθικών χρόνων ακόμη, εκεί που κατά κάποιο τρόπο εστιάζεται 'Μήτρα' όλων των πραγμάτων.

«Ο Αριμάν του ζήτησε να παλέψει με τον γιο του τον δαίμονα

Πήγε ο δαίμονας στον βασιλιά για να διεκδικήσει τη βασιλεία

Σκοτεινίασε όλος ο κόσμος, τύχη βουνό είχε ο δαίμονας

Άτυχοι όμως ο βασιλιάς και ο γιος του εκεί πέρα

Ο δαίμονας που ήταν τέκνο του κακού πνεύματος

Πολλολογούσε για τις χαρές που είχε και δεν είχε ακόμα

Όμως ο Σιάμακ (Siamak) που ήταν φωτισμένο τέκνο του μεγάλου βασιλιά

γνώριζε ότι μόνο εκείνος ήταν άξιος για τον θρόνο και το στέμμα ,αν και ο ρουχισμός τους ήταν από περιποιημένο δέρμα

Ακόμη δεν χρησιμοποιούσαν καμία ασπίδα για προστασία»

Σ' αυτή τη νέα πραγματικότητα, όσο προχωρεί η ζωή και εξελίσσεται, έτσι εξελίσσονται και αποκτούν ουσιαστικότερη δύναμη οι βασιλείς. Και αυτός φαίνεται να είναι ο λόγος για τον οποίο στο επόμενο στάδιο, ο αρχαϊκός άνθρωπος-Βασιλιάς καταφέρνει μετά από απώλειες και θυσίες, να δαμάσει την αγριάδα των ζώων και έτσι εισέρχεται με αυτόν τον τρόπο σε ένα άλλο επίπεδο.

«Μαζεύτηκαν τα είδη όλων των ζώων

Ήρεμο και άγριο, ό,τι υπήρχαν στο ζωικό βασίλειο

Ομόφωνα είπαν όλα να δώσουν τέλος στον δαίμονα

που αντλεί δύναμη από το κακό πνεύμα

Επίθεση άρχισε και ο Χουσάνγκ (Hoshang) που ήταν πανούργος και σοφός

Τον εχθρό τον έκανε κομμάτια

Ο ισχυρός του σκότους πλέον ήταν νεκρός»

Στην συνέχεια το δυναμικό στοιχείο, το οποίο θα αποτελέσει σταθμό για μια μεγάλη πρόοδο και θα καθορίζει την εξέλιξη της ζωής των ανθρώπων είναι η 'Φωτιά'. Σε αυτό το σημείο η κοινωνία των αρχαϊκών ανθρώπων, δείχνει να έχει μια άλλη δυναμικότητα, η πρόοδος που πραγματοποιείται δεν μπορεί να συγκριθεί με κάτι άλλο, που να προϋπήρξε στην ζωή των ανθρώπων.

Ο Βασιλιάς, ο Χουσάνγκ (Hoshnag) με τις αρετές του προχωρά και

εφευρίσκει μια ουσία από μια πέτρα ,

η πέτρα χτυπάει μιαν άλλη πέτρα και έτσι ανακαλύπτει τη φωτιά»

Ο Χουσάνγκ (Hoshnag), ο λεγόμενος σοφός βασιλιάς, όπως τον χαρακτηρίζει ο ποιητής Φιρντουσί(Ferdowsi) στο πρόσωπο του συναντάμε τον εφευρέτη της Φωτιάς. Αυτή η σπουδαία ανακάλυψη, όπως θα δούμε στους στίχους θα συμβάλει στην πρόοδο και στην ισορροπία της ανθρωπότητας. «Με το νέο εύρημα θα δράσει πολύ σοφά»

«Αρχίζει να εργάζεται ως σιδεράς, ο ίδιος ο σοφός βασιλιάς»

Ο βασιλιάς συγχρόνως έχει τον ρόλο ενός δυνατού και χαρισματικού πατέρα, που φροντίζει τα πάντα και για όλα έχει λύση. Οπότε ο βασιλιάς Χουσάνγκ (Hoshnag) τους μαθαίνει να φτιάχνουν ρουχισμό, ώστε να προστατευθούν από τη φύση και τις κλιματολογικές αλλαγές της. Όμως το

σημαντικό στοιχείο, το οποίο συντελεί ώστε να αλλάξει η ζωή των ανθρώπων είναι η Φωτιά.

Η ανακάλυψη της Φωτιάς θα σταθεί σημείο αναφοράς, στην κοινωνική ζωή τους, καθώς με αυτόν τον τρόπο σημειώνεται μια ραγδαία βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους, κάτι που δεν προϋπήρξε. Έτσι φαίνεται να τους δόθηκαν άλλες δυνατότητες, άλλες προοπτικές στο χώρο και στο χρόνο.

3.3 Ο βασιλιάς και η καθιέρωση της πίστης, σημεία σύνδεσης και ταύτισης με την καλλιέργεια της γης

Εκείνος ο οποίος έχει την ικανότητα και τη δυνατότητα να διακρίνει στοιχεία, τα οποία θα βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, φαίνεται να είναι μόνο ο βασιλιάς. Μια από τις σημαντικές διαπιστώσεις που κάνει στην συνέχεια ο βασιλιάς, είναι το 'Υδωρ'. Η χρήση και η διαχείριση του νερού, θα συμβάλει στην ανάπτυξη⁵² και επιβίωση των

⁵² Η μυθική παράδοση και η διήγηση εδώ, αναφέρουν ότι στα πρώτα χρόνια οι άνθρωποι ζούσαν με φυτά και το χορτάρι όπως τα πρόβατα, όμως ο θεός Άνου μια συγκεκριμένη μέρα στέλνει εκπρόσωπο από τα καταπράσινα λιβάδια των ουρανών, την θεά της γεωργίας στην γη. Εκείνη η θεά μετά από την αποστολή της, με την σειρά της είχε στο νου της, να φέρνει ένα δώρο στους θνητούς οπότε έφερε τα δημητριακά στην γη. Μία άλλη μεταγενέστερη εκδοχή όπως αναφέρουν οι πηγές, αφορά τον θεό 'Ενλίλ' και ο ρόλος του στην φροντίδα και μεταφορά του σιταριού, λέει συγκεκριμένα ο μύθος ότι «θεός ο 'Ενλίλ' μεταμορφώνεται σε μορφή κριαριού και πήρε τα μονοπάτια προς τα ψηλά βουνά, κάποια στιγμή σηκώνει τα μπροστινά του και παρατηρεί τα λιβάδια πώς έχουν γεμίσει στάρι και ο θεός Ενλίλ φροντίζει να πάρει με αυτόν τον τρόπο τα δημητριακά στις ορεινές περιοχές, έτσι αυτοί οι δυο θεοί είναι υπεύθυνοι για την ευτυχία και την αφθονία της τροφής πάνω στην γη και ως πολύτιμο δώρο στους ανθρώπους για την επιβίωση τους». Ακόμη παρά πέρα ο μύθος με το δικό του ζωντανό στοιχείο θα συνεχίζει να δίνει ερμηνείες για την σχέση των θεών και ανθρώπων και πώς αυτές έχουν προκαθορισμένες υποστάσεις. Έχει ενδιαφέρον να δούμε άλλη εκδοχή αυτής της σχέσης όπως αποτυπώνεται. Λέει στην παράδοση «ότι ένα μεγάλο μαγικό δέντρο, που το ύψος φτάνει μέχρι τα ουράνια και έχει ρίζες στην γη. Αυτό το δέντρο σκεπάζει όλο τον κόσμο, την κοινωνία των θεών και την κοινωνία των ανθρώπων. Στο σημείο που ονομάζεται άβυσσος συνήθως γίνονταν οι επαφές με τους θεούς. Οι θεοί διέθεταν πολλούς ναούς στους οποίους περιγράφονται με πολλά σκαλάκια που έμοιαζαν με πύργο, τον αποκαλούσαν συνδετικό κρίκο ανάμεσα στον ουρανό και στην γη, απ'κει οι θεοί άκουγαν τους ανθρώπους». Η κοινωνία των θεών επίσης έχει πολλά κοινά στοιχεία με την κοινωνία των ανθρώπων. Με άλλα λόγια, σημειώνονται τάξεις και κανόνες ιεραρχίας όπως μας τα παρουσιάζουν οι πηγές, αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «ο μεγαλύτερος θεός ήταν ο θεός του ουρανού – Άνου (Ασμάν) με μια ιδιαίτερη ανωτερότητα από όλες τις πλευρές έπειτα ακολουθούσε ο θεός του Άνεμου και της καταιγίδας, Ενλίλ, εκείνος έστελνε τις καταιγίδες και εκείνος τις σταματούσε πάλι, μετά ήταν η μεγαλύτερη θεά Νινουρσάγκ, η οποία γέννησε τους άλλους θεούς, ένας άλλος σημαντικός θεός ήταν ο Ενκί ήταν υπεύθυνος για την τύχη των ζώων και ανθρώπων οπότε ο ουρανός ήταν εκείνο το μέρος που

κατοικούσαν οι θεοί, η γη ήταν το μέρος που κατοικούσαν οι άνθρωποι. Η θεά Νημού που έδινε ζωή στα πάντα ζούσε στην θάλασσα εκείνη ήταν η μητέρα όλων των θεών, είχε τον γιο της τον Ένκι που εξουσίαζε τον κόσμο των ανθρώπων.» Βλε Helma Marx, Α)το βιβλίο των μύθων /μετάφραση Μαρούλα Κοντή /εκδ. κωνιδάρη, Αθήνα 2001 Β)History Of Religious Studies, 1979, CPU, University of The California, Γ)Magazine K.R. Cama Oriental Institute, 1980, Bombay Δ)P.Sykes, A History Of The Persia, 1930, London Ε)Malcom A.R, The Parthian, London, 1967 Ζ)Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press Η)The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations Θ)History From Tabarestan, Ibn Esfandiari, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar Αυτό που είναι άξιο της προσοχής μας, είναι ότι τα βασιλικά συστήματα εξουσίας είτε είναι οι Μηδική, είτε είναι η Περσική αυτοκρατορία με τη σειρά τους ενσωματώνουν όλες αυτές τις παραδόσεις, μύθων, τελετών και θρησκευτών μέσα στους κόλπους της λειτουργίας τους. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε η βασική οικονομία της ζωής τους και παραδόσεις καθόριζαν το πολιτικό σύστημα. Το οποίο, όχι μόνο δεν αποδυναμώνεται με τα θεμέλια που διέθετε, αλλά διαμορφώνονταν και κάθε φορά αναπαράγονταν. Σύμφωνα με τους Σουμέριους ο θεός Άνου (θεός των ουρανών) ήταν αρχηγός όλων των θεών και των θνητών. Από το θρόνο του στον ουρανό εξουσίαζε το παν και τα πάντα. Στον θεό Άνου (θεός των ουρανών) παρείχε βοήθεια ο θεός της καταιγίδας. Εκείνος ο οποίος όμως στο τέλος έπαιρνε όλες τις δύσκολες και σκληρές αποφάσεις ήταν μόνο ο θεός Άνου (θεός των ουρανών). Η θεά μητέρα Νινουρσάγκ ήταν εκείνη, που μαζί με τρεις άλλους θεούς τον Άνου, τον Ένκι και τον Ένλil δημιούργησαν τους ανθρώπους και τους αποκαλούσαν «μαύρα κεφάλια», εν συνεχεία ο θεός της καταιγίδας έκανε τους σπόρους των χορταριών να φυτρώνουν στην γη, έδωσε ονόματα στους ανθρώπους και όριζε την μοίρα τους. Έπειτα, τα γαμήλια σύμβολα της εξουσίας μια μέρα ήρθαν από τον ουρανό στην γη εκ μέρους των θεών για τους επιστάμενους βασιλιάδες, που εκλέγονταν και εκτελούσαν τα καθήκοντα τους πάνω στην γη.

Οι βασιλιάδες βρίσκονται στο επίκεντρο της κοσμικής θεώρησης του κόσμου καθώς έπρεπε ο βασιλιάς να είναι χωρίς ελαττώματα να είναι προικισμένος με όσο πιο πολλές αρετές θα μπορούσε, εδώ αυτό που δικαιολογεί αυτό το σκεπτικό είναι η παράδοση, η οποία θεωρεί την κάθε νέα μορφή 'Ζωή', στοιχείο 'Αρετής' και 'Δόξας' και αυτός ο οποίος θα εμπνέει από αυτή την θέση τη ζωή και τη ζωντάνια θεωρείται ιερό πρόσωπο. Αυτό το πρόσωπο είναι ο βασιλιάς ο οποίος λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος, συνδέει τους θεούς με τους ανθρώπους, είναι εκείνος που πρέπει να ρυθμίσει τα πάντα πάνω στην γη του, η ευτυχία των ανθρώπων εξαρτάται από την διάθεση και τα προσόντα του βασιλιά. Οι υποχρεώσεις των βασιλιάδων αποτελούνταν από τα :Α) Ο βασιλιάς φρόντιζε για την λειτουργία των ιερών ναών καθώς το παραμικρό έλλειμμα θεωρούνταν ένδειξη εκδίκησης των θεών όποτε κινδύνευε. Ο ηγεμόνας όλη η ζωή στην επικράτεια του. Β) Ο βασιλιάς θεωρούνταν εκπρόσωπος των θεών, εννοείται ότι δεν λογοδοτεί γύρω από καμία από τις επιλογές και πράξεις του. Επίσης υπήρχε το έθιμο για να λάβουν κάποια ιδιαίτερη απάντηση συνήθως έκαναν θυσίες προς την τιμή των θεών. Γ) Ο βασιλιάς ήταν εκείνος που είχε την δύναμη από τους θεούς να κατευθύνει το κοπάδι όπως κατευθύνει ένας τσοπάνης το κοπάδι του, ήταν μόνο εκείνος που μπορούσε να μοιράζει την δικαιοσύνη και νόμους σ' όλα τα επίπεδα, σε όλους τους τομείς. Ο βασιλιάς ήταν εκείνος που καθόριζε την μοίρα όλων των θνητών, από τη μέρα της γέννησης ως το τέλος της ζωής τους. Δ) Ένα άλλο σημαντικό θέμα που έπρεπε να φροντίζει ο βασιλιάς ήταν το θέμα της καλής σοδειάς και καλής τροφοδότησης της γης. Οι πιο πολλές τελετές που γίνονταν είχαν ως επίκεντρο τους τα ύδατα και την βροχή. Όπως μας πληροφορούν οι πηγές οι άνθρωποι του αρχαίου κόσμου στην Μεσοποταμία πίστευαν, ότι όλα αυτά ρυθμίζονται από τον χαρισματικό ηγεμόνα τους καθώς δεν έλειπε και η πεποίθηση ότι ο βασιλιάς έχει άμεση σχέση με την επιβίωση τους. Έτσι σε αυτές τις τελετές οι μύθοι είναι ανακατεμένοι. Ο βασιλιάς επιβλέπει όλες τις τελετές γονιμότητας της γης και μονιμοποιείται έτσι παντοτινά η εύνοια τους. Μια από τις πιο γνωστές τελετές θεωρείται η τελετή περάσματος από το ιερό σπίτι 'Ακτίβ' θεού στην γη, κάθε χρόνο σε ένδειξη φροντίδας περνούσε από το σπίτι 'Ακτίβ', στο οποίο εργαζόνταν ιερόδουλες και χάριζαν την παρθενιά τους, ως ένα πολύτιμο δώρο στον θεό 'Ντεμουζί' και την θεά 'Ισταρ'. Ο βασιλιάς περνούσε από τον μεγάλο ναό και υποδέχονταν εν συνέχεια τις ιερόδουλες, άφηνε το αξίωμα του στο μεγάλο "Καχέν" που ήταν και ανώτατο θρησκευτικό αξίωμα και έπειτα είχε χρέος πάλι να διεκδικήσει την εξουσία του ο βασιλιάς καθώς προσπαθούσε να αποδείξει ότι είναι άξιος για την θέση που κατέχει και ζανά περνούσε από εκείνες τις τελετές που ορίζονταν για την επάνοδο του στην εξουσία. Αυτήν την μέρα ο βασιλιάς ως ένδειξη συνεργασίας και συγχρονισμού βγαίνει καθώς κρατά το χέρι του αγάλματος του 'Μερντούκ', που ήταν ο μεγάλος θεός όλων των θεών και θεοτήτων με αυτόν τον τρόπο ο βασιλιάς εισπράττει αποκτά θεϊκές δυνάμεις. Με αυτόν τον τρόπο εκ νέου παρουσιάζεται ως δυνατός και ικανός για το αξίωμα του. Με άλλα λόγια θεωρείται ότι είναι σε θέση να ορίζει την τύχη των ανθρώπων και τις αποφάσεις

ανθρώπων, σαν κοινότητα και μεταγενέστερα, ως παραδοσιακή μόνιμη κοινωνία.

Η οποία αυτή, η λεγόμενη παραδοσιακή κοινωνία, αυτό που την ξεχωρίζει και της δίνει μια ώθηση, που μέχρι τότε δεν υπήρχε είναι η ‘Καλλιέργεια’ της γης, έτσι μετά από αυτό το σπουδαίο γεγονός, η ανθρωπότητα αρχίζει να πρωτοστατεί σε όλα τα επίπεδα.

“Από αυτή τη στιγμή οι θνητοί θα χρησιμοποιήσουν και το νερό

Από τον (Homoon) Χαμουν ⁵³ η θάλασσα φέρνει μια γραμμή στη γη του πέρα

Δεν χρειάζονται να παγιδεύονται πλέον οι θνητοί του βασιλιά

Πρέπει να καλλιεργήσουν τη γη, λέει ο ηγεμόνας»

Η κοινωνική εξέλιξη των ανθρώπων στην παραδοσιακή κοινωνία, φαίνεται να έχει άμεση σχέση με την εξέλιξη της πίστης και της κοσμοθεωρίας των ανθρώπων, εκείνης της εποχής.

Ο βασιλιάς, ως χαρισματικός εκλεγμένος είναι ο άνθρωπος ο οποίος, κατά τον ποιητή Φιρντουσί(Ferdwsi) προέρχεται από εποχές και χρονικές στιγμές που η μνήμη είναι πολύ αδύνατη. Ο Φιρντουσί(Ferdwsi) ως ραψωδός του Περσικού λαού, το θέτει εξάρχης του και έτσι οι μόνοι που είχαν μια παρουσία και πάλευαν να βρουν λύσεις για όλα αυτά, φαίνεται να είναι οι βασιλείς.

Είναι άξιον προσοχής να πούμε, ότι ο τρόπος με τον οποίο ο ποιητής προσπαθεί να υπογραμμίσει το στοιχείο αυτό, φαίνεται ότι επισημάνει ακόμη πιο έντονα τον εκλεγμένο ρόλο των Περσών βασιλιάδων.

Γύρω σε αυτό το πνεύμα είναι που ο βασιλιάς Χουσάνγκ (Hoshang), μετά από τις εξελίξεις και εφευρέσεις του, που συμβάλανε στην ποιότητα της

για τις λειτουργίες που αφορούσαν την γονιμότητα της γης. Βλε Helma Marx ,το βιβλίο των μύθων, μετάφραση Μαρούλα Κοντή, εκδ. Κονιδαρη ,Αθήνα 2001

⁵³ Μυθικό ιστορικό, ποτάμι που βρίσκεται στην Περσία.

ζωής και στην ευτυχία των θνητών, συνειδητοποιεί πια ότι είναι αναγκαίο οι άνθρωποι πιστεύουν σε μία ανώτερη δύναμη, για να προχωρούν στη ζωή τους. Μετέπειτα, μας εξηγεί καθαρά, ότι μακροπρόθεσμα θα φτάσουν σε αδιέξοδα καθώς τα υλικά αγαθά, όσο και απαραίτητα να είναι, δεν θα τους καθησυχάζουν.

Η σύνδεση των χαρισματικών βασιλιάδων –μοναρχών με την πίστη, η οποία καθορίζει την πνευματική διάσταση των πολιτών τους, έχει άμεση σχέση με την μορφή και τον τρόπο της εξουσίας τους.

Αυτοί λειτουργούν ως ξεχωριστοί του γίνεσθαι, οπότε με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται και οικοδομείται αυτή η ιστορική βάση, στην οποία θα στηριχτούν όλα τα μελλοντικά καθεστώτα στην ευρύτερη περιοχή.

« Τώρα βλέπει ότι χρειάζονται μια πίστη για παραπέρα

Δεν αρκούν μόνο τα υλικά αγαθά

όσο υπάρχει ψυχή και σώμα

Χαιρετίζει τον θεό που του έδειξε τη φωτιά εκείνη την ημέρα

Στη φωτιά πρέπει να πιστεύουμε, λέει ο βασιλιάς»

Από την άλλη, η ευτυχία και η χαρά για το ανθρώπινο γένος ξεκινά με την ανακάλυψη της φωτιάς. Η Φωτιά, η οποία έδωσε τη δυνατότητα να ξεπεράσουν τις λεγόμενες τυφλές εποχές, αυτές οι οποίες εμπόδιζαν και ταλαιπωρούσαν την ανθρώπινη ύπαρξη καθώς κινδύνευε να χαθεί. Έτσι είναι που όταν αργότερα ανακαλύφθηκε η Φωτιά, είχε τόση αξία για τον άνθρωπο που μετατρέπεται σε θεό.

Με αυτόν τον τρόπο η Φωτιά⁵⁴ μετατρέπεται σε επίκεντρο της πίστης των ανθρώπων στην Μηδία και στην Περσία αργότερα με τέτοιο δυναμικό

⁵⁴ Η φωτιά για τους αρχαίους Έλληνες επίσης θεοποιήθηκε σε μια άλλη διάσταση. Η θεά της Εστίας, ήταν αυτή η οποία καίγονταν στην καρδιά του σπιτιού και προστάτευε το σπιτικό στοιχείο συνοδεύοντάς το.

Ενώ είναι συγγενικό στοιχείο στην Μηδική, στην Περσική και στην Ελληνική παράδοση. Η Φωτιά με σημείο αναφοράς την ανθρώπινη ψυχή, συνοδεύει τον άνθρωπο από την γέννηση μέχρι το θάνατο του και η διατήρηση της μνήμης του με το ‘Καντηλάκι’ ή με το ‘Κεράκι’, μας δίνει αποκρυσταλλωμένη εικόνα για τη σημασία της, από τότε μέχρι σήμερα. Και ακόμη η έκφραση ότι είσαι το «φως μου» μας δίνει την απαραίτητη σύνδεση και ταύτιση του ανθρώπου με το έμμεσο θεϊκό στοιχείο, δηλαδή, τη Φωτιά.

Τα τέσσερα στοιχεία της φύσης

Σύμφωνα με την **θεωρία των τεσσάρων στοιχείων**, όλα τα υπάρχοντα απαρτίζονται από άλλα, βασικά στοιχεία, τα εξής τέσσερα :

- τη φωτιά
- το νερό
- τον αέρα
- και την γη.

Ο αρχαίος έλληνας φιλόσοφος Θαλής ο Μιλήσιος (624-546 π.Χ.) υποστήριζε την άποψη, ότι τα υλικά σώματα αποτελούνται από το βασικό υλικό, που είναι το νερό. Ο Αναξίμανης (585-525 π.Χ.) αντίθετα υποστήριζε ότι το βασικό υλικό είναι ο αέρας, και ότι τα άλλα δύο στοιχεία, το νερό και η γη, αποτελούνται από συμπυκνωμένο αέρα. Ο Ηράκλειτος από την πλευρά του, υποστήριζε ότι η φωτιά είναι το βασικό στοιχείο. Ο Εμπεδοκλής τελικά διατύπωσε την θεωρία, ότι και τα τέσσερα στοιχεία είναι θεμελιώδη , και ότι το κάθε στοιχείο έχει βασικές ιδιότητες, έτσι ώστε από την σύνθεση των τεσσάρων αυτών στοιχείων να σχηματίζονται όλα τα υπόλοιπα υλικά.

Αργότερα, ο Πλάτων (περ. 428-347 π.Χ.) πρόσθεσε τον Αιθέρα και όρισε για κάθε στοιχείο ένα γεωμετρικό (πλατωνικό) σώμα:

- το τετράεδρο για την φωτιά,
- το εξάεδρο για την γη,
- το οκτάεδρο για τον αέρα,
- το δωδεκάεδρο για τον αιθέρα,
- και το εικοσάεδρο για το νερό.

Ο Αριστοτέλης (384-322 π.Χ.) καθόρισε τις ιδιότητες των τεσσάρων στοιχείων (κρύο/ζέστη, ξηρό/υγρό) και έδωσε στον αιθέρα την υπόσταση του «πνεύματος» των υπόλοιπων τεσσάρων στοιχείων:

Τα τέσσερα στοιχεία της φύσης αξιοποιήθηκαν από τον άνθρωπο από την αρχαία εποχή: η φωτιά ως μέσο αποστείρωσης και θέρμανσης, ο άνεμος(και συγκεκριμένα η αιολική ενέργεια) για τις μετακινήσεις τους, για να καλλιεργήσουν και να εξασφαλίσουν την τροφή και το νερό ως μέσο

απολύμανσης, ως εμπορική οδό, αλλά και για την άρδευση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων τους. Μη μπορώντας να τα κατανοήσουν απόλυτα, τα θεοποιούσαν, τους προσέδιδαν μαγικές ιδιότητες και τα θεωρούσαν σύμβολα. Το νερό αποτελούσε ένδειξη καθαρότητας, αγνότητας και αναγέννησης. Ένα άλλο σημαντικό κοινό στοιχείο στην Κούρδο- Μηδική παράδοση και την Ελληνική για την κάθαρση και το λυτρωτικό χαρακτήρα του νερού ήταν : όταν ήθελαν να απολυμανθούν (μετά από κάποιο λοιμό που ίσως να μάλιστα για εβδομάδες την περιοχή) ή απλώς να καθαριστούν , κατέφευγαν στο κοντινότερο ποτάμι ή στη θάλασσα. Όταν πάλι ήθελαν να απαλλαγούν από μια τιμωρία ή κατάρα, έκαναν μπάνιο σε νερό. Κομμάτι του σημερινού ελληνικού υδρογραφικού δικτύου θεωρείτο από τους «αρχαίους ημών προγονούς» ο αγωγός στον Άδη, τον κόσμο των νεκρών. Είναι ο ποταμός Αχέροντας, ο οποίος οφείλει το όνομά του στη λέξη «άχος», που σημαίνει θλίψη για την απώλεια, για το θάνατο. Στην αρχαιότητα πίστευαν ότι ο Αχέροντας αποτελούσε τον ποταμό που ο «ψυχοπομπός» Ερμής διέσχισε για να παραδώσει τις ψυχές των νεκρών στο Χάροντα, οι οποίες κατέληγαν στο βασίλειο του Άδη.

Η κάθε ψυχή, περνώντας από το πορθμείο του Χάροντα έπρεπε να δώσει από έναν οβολό για τη μεταφορά, ενώ αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση του Μενίππου, τον οποίο αναφέρει ο Λουκιανός, ως τον μοναδικό που διέσχισε τον Αχέροντα χωρίς να πληρώσει. Στο δρόμο του ο ποταμός διασταυρωνόταν με τους Πυριφλεγέθοντα και Κωκυτό, στο σημερινό χωριό Μεσοπόταμος, στο σημείο όπου βρίσκεται το αρχαίο Νεκρομαντείο του Αχέροντα, στο οποίο οι ζωντανοί μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τους νεκρούς. Αχέρων, Κωκυτός και Πυριφλεγέθων αποτελούσαν τους τρεις ποταμούς του Άδη, και οι τρεις με θλιβερά ονόματα (Αχέρων = χωρίς χαρά, Πυριφλεγέθων = πύρινος, Κωκυτός = θρήνος) συμβολίζοντας την θλίψη και τους θρήνους του θανάτου και δίνοντας το συμβολισμό της πύρινης κολάσεως, όπως διατηρείται και σήμερα στην χριστιανική θρησκεία. Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση τα νερά του ποταμού ήταν πικρά καθώς ένα "στοιχείο" (τέρας) που ζούσε στις πηγές του δηλητηρίαζε τα νερά. Μια άλλη εκδοχή λέει πως κατά την Τιτανομαχία, οι Τιτάνες έπιναν νερό από τον Αχέροντα για να ξεδιψάσουν γεγονός που προκάλεσε την οργή του Δία, ο οποίος μαύρισε και πίκρανε τα νερά του. Ο Όμηρος στην «Οδύσεια» αναφερόμενος στην κάθοδο του Οδυσσέα στον Άδη για να πληροφορηθεί από το μάντη Τειρεσία για την επιστροφή του στην Ιθάκη περιγράφει λεπτομερώς το σημείο συνάντησης του Αχέροντα με τον Πυριφλεγέθοντα και τον Κωκυτό(κ' ραψωδία).

Αλλά και ο Σοφοκλής στην «Αντιγόνη» αναφέρει το όνομα Αχέροντας: «...Ήιδας ζῶσαν ἄγειτᾶν Ἀχέροντος ...»(4ο επεισόδιο)
Επίσης και ο Λουκιανός στο έργο του «Νεκρικοί διάλογοι», το οποίο σατιρίζει κοινωνικά γεγονότα που έχουν σχέση με τη μεταφορά των νεκρών στον Άδη περιστρέφεται γύρω από το όνομα του ποταμού. Μεγάλος αριθμός ποιητών και συγγραφέων της αρχαίας ελληνικής παράδοσης αναφέρονται στον Αχέροντα καθώς, τα ιερά αυτά νερά ήταν αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη μετάβαση των νεκρών στην κοινωνία των ψυχών. Κατά τη μυθολογία, η Στύγα ήταν θεότητα της Ολυμπιακής Θρησκείας και ένα από τα ποτάμια των πυλών του Κάτω Κόσμου (η ομώνυμη πηγή βρίσκεται σήμερα στη βόρεια Πελοπόννησο, στην ανατολική πλαγιά του Χελμού). Θεοί και θνητοί έδιναν όρκο στα νερά της και η παραβίαση του όρκου από τους θεούς ισοδυναμούσε με δέκα χρόνια λήθαργο όμοιο με το θάνατο. Στα νερά αυτά η Θέτιδα είχε βουτήξει τον Αχιλλέα όταν τον γέννησε, καθιστώντας όλο το σώμα του άτρωτο, εκτός από τη φτέρνα του, από την οποία τον κρατούσε, την ώρα που τον βούτηξε στην πηγή. Όποιο έμβρυο όν έπινε από το νερό της πέθαινε ακαριαία, ενώ ακόμη και τα μέταλλα που εμβαπτίζονταν σε αυτό έλιωναν. "...ἀγρει νυν μοι ὄμοσον λάατον Στυγὸς ὕδωρ" Ιλιάς Ξ 271
Η πηγή - λίμνη της Στυγός είναι η πηγή των δύο ποταμών του Κάτω Κόσμου, του Κωκυτού, του ποταμού των Στεναγμών και του Αχέροντα, του ποταμού της Λήθης. Το ύδωρ της Στύγας προερχόταν από τα Τάρταρα. Ωστόσο, έβρισκε διέξοδο και έφτανε στο μαντείο της Δωδώνης.

Από εκεί το έπαιρνε η Ίρις, η αγγελιοφόρος του Διός, και το μετέφερε στο ανάκτορό του, στον Όλυμπο. Ο ψυχοπομπός Ερμής περίμενε τις ψυχές των νεκρών στις όχθες που σχηματίζουν τα ύδατα της για να τις οδηγήσει στο μέρος απ' όπου δεν υπήρχε γυρισμός, στον Άδη. Ο Κατακλυσμός του Δευκαλίωνα είναι η αρχαία ελληνική εκδοχή του κατακλυσμού που αναφέρεται σε παραδόσεις πολλών αρχαίων πολιτισμών (όπως π.χ. στην Εβραϊκή - Χριστιανική παράδοση με τον κατακλυσμό του Νώε). Σύμφωνα με τον μύθο, την εποχή που στη Θεσσαλία βασιλεύε ο Δευκαλίωνας,

τρόπο, που στην διάρκεια της ιστορίας των νεώτερων χρόνων, θα χαρακτηριστούν⁵⁵ ως Πυρολάτρες λαοί. Ένα στοιχείο που δείχνει καθαρά

ο Δίας αποφάσισε να εξαλείψει τη διαφθορά εξαφανίζοντας όλους τους διεστραμμένους ανθρώπους από τον κόσμο, με εξαίρεση τον δίκαιο βασιλέα και την γυναίκα του, την Πύρρα. Ο Δευκαλίωνας λοιπόν μετά από συμβουλή του πατέρα του κατασκεύασε ένα πλοίο συγκέντρωσε τα απαραίτητα εφόδια για την επιβίωση τους και επιβιβάστηκε στο πλοιάριο μαζί με την γυναίκα του. Στο μεταξύ ο Δίας ανοίγει τους καταρράκτες του Ουρανού και το έδαφος της Ελλάδας γεμίζει με νερό και οι άνθρωποι χάνονται. Για εννέα μέρες και εννέα νύχτες το βασιλικό ζευγάρι περιπλανιόταν στη θάλασσα, που είχε δημιουργήσει η πλημμύρα μέσα στο πλοιάριο. Τη δέκατη όμως ημέρα, προσάραξαν στο όρος Όρθρυς ή κατά άλλη εκδοχή στον Παρνασσό ή στον Άθω. Όταν οι βροχές σταμάτησαν και τα νερά υποχώρησαν, ο Δευκαλίων και η Πύρρα κατέβηκαν στην ξηρά και το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν θυσία στον Φύξιο Δία (τον προστάτη των φυγάδων). Ο θεός που επικαλέστηκε ο θεοσεβής Δευκαλίων έστειλε τον Ερμή για να τους μεταφέρει την υπόσχεση του πατέρα των θεών ότι θα πραγματοποιούσε την πρώτη ευχή του Δευκαλίωνα και της Πύρρας δεν ήταν άλλη, από το να δώσει και πάλι ζωή ο Δίας στο ανθρώπινο γένος. Κατά μία άλλη εκδοχή, η οποία προέρχεται από την Φωκίδα, ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα πήγαν στους Δελφούς και στο ιερό της Θέμιδας για να εκφράσουν και σ αυτή την ίδια επιθυμία. Η θεά τους άκουσε και τους απάντησε με τον παρακάτω χρησμό: «Αν θέλετε να φέρετε στη ζωή νέους ανθρώπους θα πρέπει να καλύψετε τα πρόσωπά σας και να ρίχνετε πίσω από την πλάτη σας τα οστά της μητέρας σας». Εκείνοι κατανοώντας το χρησμό, άρχισαν να πετούν πέτρες πίσω από την πλάτη τους, αφού αυτές προέρχονταν από τα σπλάχνα της μάνας Γης. Οι πέτρες που πετούσε ο Δευκαλίωνας μεταμορφώνονταν σε άνδρες και αυτές που πετούσε η Πύρρα μεταμορφώνονταν σε γυναίκες. Από την πρώτη δε πέτρα που πέταξε ο Δευκαλίωνας προήλθε ο Έλληνας, γενάρχης των Ελλήνων. Για τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα υπάρχουν και άλλες παραλλαγές όπως π.χ. ότι αυτός έγινε όταν βασιλιάς στην Βοιωτία ήταν ο Ωγύγος, πρώτος βασιλιάς της χώρας των Βοιωτών, ή κατά τους Μεγαρείς, από τον κατακλυσμό σώθηκε μόνο ο Μέγαρος, ο οποίος κατέφυγε στην οροσειρά των Γερανίων. Παρ' όλα αυτά, η εκδοχή του Δευκαλίωνα και της Πύρρας είναι η πιο διαδεδομένη, αυτή που επικράτησε όλων των άλλων και αυτή που κατά την εποχή του Πλούταρχου εμπλουτίστηκε και με άλλα στοιχεία και λεπτομέρειες που προήλθαν από ασιατικές φυλές.

Βλπ, Christentum; Oceanside, The Rosicrucian Fellowship; Internetausgabe, CA, 9204 The Illustrated Bartsch / founding ed, Walter L. Strauss. General ed. John T. Spike New York, NY, Abaris Books, 1978 .

⁵⁵ Οι 'Πυρολάτρες' ήταν και ταυτόχρονα υποτιμητικός χαρακτηρισμός για τους πιστούς του Ζωροαστρισμού, από τα μεγάλα δόγματα άλλων θρησκειών όπως οι Χριστιανοί και μεταγενέστερα οι Μουσουλμάνοι. Και κατά βάθος ο σκοπός που υπηρετούσε αυτή η

προπαγάνδα από μέρος τους ήταν να απομονώσει τους πιστούς με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποζητήσουν προστασία στην νέα πίστη. Βλπ.

1. Dianakof, *Median Empire, Moscow translate from Russians keshawerz. Mohamad Tehran 1968.*

2. Paul de Breuil, *ζωροαστρισμός, μετάφρ: Γ. Μαυρουδής, εκδ. Καρδαμίτσα, 1993.*

ότι ενώ ο ποιητής βρίσκεται στην εποχή της 'Ισλαμικής κυριαρχίας' έχει το μάτι του στα πατροπαράδοτα ζητήματα και στην πίστη.

Για αυτό και την Φωτιά την κατατάσσει ως «θεική ουσία» , που έχει τόση δύναμη, ώστε να βρεθεί στο επίκεντρο ευχών, αφού έφτασε τον άνθρωπο και τον πολιτισμό σε ανώτατα στάδια προόδου και ευτυχίας, και θεωρείται το ανώτατο σύμβολο του πνεύματος του αγαθού 'Αχούρα Μάζντα'.

*«που από εκείνη την ημέρα μας χάρισε ευτυχία και τόση χαρά
Ζητάμε αυτή η θεική ουσία*

να είναι επίκεντρο των καλών μας ευχών»

3.4 Ο βασιλιάς υπεύθυνος για την ισορροπία του κόσμου ,θεραπευτής: Γνωστός ως δαμαστής των δαιμόνων

Μετά το θάνατο⁵⁶ του χαρισματικού Χουσάγκ (Hoshnag), που χάρισε την Φωτιά και τη πίστη στους θνητούς και συνέβαλε, ώστε η κοινωνική ζωή τους να έχει νόημα και περιεχόμενο, αυτή την φορά σειρά θα έχει ο απόγονος του, ο Ταχμουρέθ (Tahmoureth).

Το πρώτο δυναμικό χαρακτηριστικό του νέου βασιλιά Ταχμουρέθ (Tahmoureth),το οποίο υπογραμμίζεται από τον στοχαστή ποιητή Φιρντουσί(Ferdwsī) είναι η γενναιότητα του. Με αυτό το χαρακτηριστικό φαίνεται να είναι, που βρίσκει τρόπους να εκπαιδεύει ζώα, να υφαίνει. «Από τις γίδες και τα πρόβατα οι υπήκοοι παίρνουν το μάλλινό τους νήμα

⁵⁶ Εδώ αυτό που παρατηρούμε και δείχνει μια σημαντική διαφορά με τον ελληνικό πολιτισμό είναι, ότι ενώ οι βασιλιάδες χαρακτηρίζονται 'Χαρισματικοί' και τα θρησκευτικά τους πιστεύω , επιβεβαιώνονται σε πολλαπλά επίπεδα, αλλά δεν θεωρούνται αθάνατοι. Βλπ. Α) Lefkowitz Mary. *Θνητοί και αθάνατοι :Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων* ,μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005.

Β) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005 Γ)Λεκατσάς Παναγής, *Έρωσ: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2003.

Δ) Vernant Jean-Pierre.*Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική* ,μετάφραση Μ.Ι.Γιόση- Αθήνα,Σμίλη,2003

Ε) Bun Lucilla.*Μύθοι των Ελλήνων* ,μετάφραση Αντ. Η.Σακελλαρίου-Αθήνα,Παπαδήμας,1996

Ζ) Richerpin Jean.*Ελληνική μυθολογία* ,μετάφραση Θεόφιλος Πασχ.Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα,Παπαμάρκου,1998

Η) Kerényi Carl.*Η μυθολογία των Ελλήνων*, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση-Αθήνα, Βιβλιοπωλείο της Εστίας,1996

Θ) Μαραγκάκης, Εμμανουήλ Ν, *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*-Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π,2002

Ι)Buxton Richard.*Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενα της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη,University Studio Press,2002.

Κ) Κοντογόνης , Κωνσταντίνος, *Η ελληνική μυθολογία: Αποσυμβολισμοί μύθων και ετυμολογική*

ανάλυση,Θεσσαλονίκη,Δίον,1996

*Αρχίζουν με τη βοήθεια και τις οδηγίες του ατρόμητου βασιλιά/
Φτιάχνουν αρκετό υλικό από το οποίο φτιάχνουν τα ρούχα και αρκετά άλλα».*

Και πιο συγκεκριμένα για τον νέο βασιλιά, είναι ‘Ατρόμητος’, και μπορεί να αντιμετωπίζει το κάθε σκοτεινό, το καθετί κακό που προέρχεται από τον Αριμάν (Ahriman). Οπότε στην διαδρομή του με μια ιδιαίτερη επιμονή και υπομονή, που δείχνει κατάφερε να χαρίζει και άλλα αγαθά στο ανθρώπινο γένος. Οι προσπάθειες του εν μέρει έχουν απώτερο σκοπό, ώστε και ο κόσμος να φτάσει σε μια ισορροπία, η οποία του λείπει.

«Με υπομονή και επίμονη

έχω χρέος να τους υποτάξω, να τους αφανίσω,

να στηρίζω την ανάκαμψη των καλών δυνάμεων όλων

που θα επικρατήσουν με τέτοιον τρόπο

ώστε να φέρουν άφθονο πλούτο και άνθινος να γίνει όλος ο κόσμος»

Από τα σημαντικότερα έργα του που στοιχειοθετούν εκείνη την περίοδο, εκτός από τη τέχνη της Υφαντουργίας και της επεξεργασίας μαλλιού από τα ζώα για το ρουχισμό τους, φαίνεται να είναι και η θεραπευτική φροντίδα. Έτσι με τη γνώση των βοτάνων και της φύσης, μεριμνά ώστε το γένος των ανθρώπων να αντιμετωπίσει τις ασθένειες. *«Μαθαίνει ακόμη στους θνητούς να τρέφονται με τα πράσινα φύλλα και τα λαχανικά ακόμη και τα θεραπευτικά βότανα»*

Λοιπόν, ένα άλλο σημαντικό έργο του βασιλιά, εκείνης της εποχής που αναφέρεται με σαφήνεια, αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο Ταχμουρέθ (Tahmoureth) επιστρατεύει τις δυνάμεις που τις διαθέτει. Αυτές οι δυνάμεις σαν μεταφορικό μέσω εξέλιξης μας ξεκαθαρίζουν ένα βαθύτερο νόημα πολιτισμικής και κοινωνικό πολιτικής πραγματικότητας. Οπότε μας παρουσιάζεται ως «Ατρόμητος», όχι όμως τέλειος. Υπό αυτό το πρίσμα και χάρη στην πανουργία που διαθέτει, στην εποχή του αναπτύσσονται οι τέχνες και τα γράμματα και έτσι πριν ν’αφήσει τον κόσμο για να τον διαδεχθεί ο απόγονος του σε μια ισορροπία και αρμονία, που έλειπε από τα έργα των προκάτοχων του.

«Η τέχνη και τα γράμματα όχι δεν ξεχάστηκαν

Τις φρόντισε εκείνος ο έξυπνος βασιλιάς

Η ζωή του στη γη έφτασε στο τέλος της

Τα έργα του όμως παρέμειναν

Θα τον θυμάται ο κόσμος»

3.5 Το βασιλικό σύστημα προς την διαμόρφωση Τυραννίας :

Ο βασιλιάς Τζαμσίνιατ (Jamshid) εφευρέτης των πολεμικών μέσων

Στην εποχή του Τζαμσίνιατ (Jamshid) η ανθρώπινη κοινωνία με ένα απίθανο τρόπο εξελίσσεται και προδευεί. Από την άλλη, η Φωτιά επιτρέπει στον νέο βασιλιά, Τζαμσίνιατ (Jamshid) να επεξεργαστεί πολλά και διάφορα, όπως μέταλλα, κάτι που πριν την βασιλεία του, για το ανθρώπινο γένος, ήταν αδιανόητο. Οπότε στα πρώτα του βήματα μετά από την ανάληψη των καθηκόντων του, ήταν να χαρίσει σιγουριά στους θνητούς του.

Έτσι σε αυτό το κλίμα είναι που τα πολεμικά μέσα κρίνονται ως απαραίτητα εργαλεία, στην προσπάθεια του για κατασκευή όπλων, θα έχει σύμμαχο του τη Φωτιά, καταφέροντας να εφεύρει όλα εκείνα τα πολεμικά μέσα για την προστασία των πολεμιστών.

«Άρχισε να φτιάχνει εκείνα τα μέσα που θα έδιναν στους υπηκόους μεγαλύτερη σιγουριά

Με το θεϊκό του πνεύμα κατάφερε να επεξεργασθεί τον σίδηρο

Ως μεγάλη βοήθεια έχει τη φωτιά

Μέσα σε πενήντα χρόνια

έφτιαξε πολλά τέτοια εργαλεία

από αδιαπέραστο σκληρό σίδηρο

που θα προστάτευε το στήθος και την πλάτη των πολεμιστών

Το βασικό αμυντικό εργαλείο ονομάστηκε Τζαωσάν (Jawshan)»

Ο τρόπος με τον οποίο ο ποιητής Φιρντουσί(Ferdusi) μας παρουσιάζει, άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά που αναπτύχθηκαν στην εποχή του βασιλιά Τζαμσίνιατ (Jamshid), είναι η δημιουργία των τάξεων και των στρωμάτων της κοινωνίας, που τους δίνονταν η ευκαιρία να εκπροσωπούνται σε

διαφορετικά σωματεία όπως αναφέρει συγκεκριμένα :«*Τους εργαζόμενους τους μάζεψε όλους*

Δημιουργήθηκαν τα σωματεία και πήραν ονόματα ένα προς ένα

Ονόμασε Κατουζιάν (Katoozian), εκείνους που είχαν σχέση με τη θρησκεία και συγχρόνως κρατούσαν αναμμένη τη φωτιά και προστάτευαν τον βασιλικό θρόνο, χάρη στον θεό που τους χάρισε εκείνη τη δόξα.

Ονόμασε Νισαριάν (Nesarina), εκείνους που γνώριζαν κάθετι για την προστασία της χώρας, για το στράτευμα και τους πολέμους ενάντια στο κακό.

Η εποχή του βασιλιά Τζαμσίνατ (Jamshid), όπως φαίνεται είναι μια εποχή που η κοινωνία περνά σε οργανωμένα στάδια καθώς βρίσκεται σε περίοδο προόδου και εξέλιξης. Αυτή η πρόοδος υπογραμμίζεται με τη δημιουργία των τάξεων. Αυτές οι τάξεις η κάθε μια, έχει την δική της ξεχωριστή πορεία και επιτελεί έργο. Έτσι αναλαμβάνει να ασχολείται η κάθε μία μόνο με τα θέματα και τα ζητήματα που την απασχολούν.

Το στοιχείο της διαφθοράς στην διάρκεια της εξουσίας του βασιλιά Τζαμσίνατ (Jamshid) αποτελείται από δυο σκέλη :πρώτον, ότι ο βασιλιάς έλαβε με μια ανώτερη εντολή να κυβερνά τον κόσμο, οπότε το έργο που επιτελούσε ήταν λειτούργημα και δεύτερο εάν κάποια στιγμή παραβιάζονταν αυτή η εντολή μετά ακλουθούσε η τιμωρία, με την οποία επισφραγίζεται και το τέλος του .

Αυτό το λειτουργικό στοιχείο απορρέει από την πάλη μεταξύ του καλού (Αχουρα Μάζντα- μAhoura Mazda) και του πνεύματος του κακού (Αριμάν-Ahriman). Με αυτόν τον τρόπο ο Τζαμσίνατ (Jamshid) και η διεφθαρμένη του εξουσία χαρακτηρίζονται, ως μια μορφή παρεκτροπής από το δρόμο του καλού πνεύματος, που βαδίζει προς την λανθασμένη και σκοτεινή κατεύθυνση του πνεύματος του κακού Αριμάν(Ahriman), **με αλλά λόγια προάγεται το πολιτικό σύστημα προς από την Τυρρανία στην λεγόμενη παραδοσιακή κοινωνία.**

«Με στόμφο τόσο έντονο φώναζε:

Βλέπετε κανέναν άλλον εκτός από μένα στον κόσμο

Σας έμαθα την τέχνη και τη δημιουργία

Ακτινοβολεί ο θρόνος και το δικό μου πνεύμα

Το μυαλό του θόλωσε και δεν κατάφερε να βρει τον λόγο

Μια τέτοια κατάληξη θα έχει οποίος ξεχάσει τι σημαίνει λειτουργήμα και λειτουργία»

3.6 Η εξουσία σε παρεκτροπή, οι βασιλιάδες στο επίκεντρο της διαμάχης για τη κυριαρχία: Ο Μαρντάς (Mardas), ο Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και ο Φερίντουν (Faraidoun)

Η αρχαϊκή κοινωνία των θνητών στο έργο του Σαχνάμε(Shahname) του Φιρντουσί(Ferdwsi) οφείλει όλες τις εξελίξεις της στους χαρισματικούς μονάρχες -βασιλιάδες.

Ο κάθε νέος βασιλιάς μετά από την ανάληψη των καθηκόντων του για να συνεχίζεται αυτή η δυναμική προσπάθεια, αισθάνεται υποχρεωμένος να υπηρετεί με τις δραστηριότητες του τον κόσμο για να τον οδηγήσει σε ασφαλέστερες εποχές .

Με άλλα λόγια, ο χαρακτήρας των βασιλιάδων, καθορίζει τις εξελίξεις και αποτυπώνεται με αρκετή σαφήνεια σε όλο το κείμενο, σε όλα τα επεισόδια του έπους Σαχνάμε(Shahname).

Σύμφωνα με τον ποιητή Φιρντουσί(Ferdwsi) επί βασιλείας Χουσάνγκ(Hoshang) η αναγκαία πάλη που παρατηρείται μεταξύ του καλού πνεύματος και του πνεύματος του κακού, παίρνει μια νέα διάσταση και διαμορφώνεται, και γεννιέται ως ιστορικό γεγονός, η πίστη.

Μ' αυτό τον τρόπο το γραφτό και το πεπρωμένο των πραγμάτων ενσωματώνεται με τέτοιο τρόπο που από τη μια, αποδέχεται το αναπόφευκτο συγκρουσιακό στοιχείο, μεταξύ του κακού με το καλό, ώστε στην τελική μάχη να επικρατήσει και να θριαμβεύσει το καλό πνεύμα. Με άλλα λόγια, εδώ έχουμε να κάνουμε με μια διευρυμένη κοσμοθεωρία που θέτει η πίστη και έχει τη δύναμη να καθορίζει την πολιτική αντίληψη στο σύνολο της κοινωνικό-πολιτικής ζωής.

Σε μια τέτοια κοινωνία φαίνεται να είναι και αναπόφευκτο η παρουσία της ιερατικής τάξης και των εκπροσώπων της Κατουζιάν (Katoozian), να αποκτούν μεγάλη δύναμη στην διακυβέρνηση καθώς με τη δύναμη αυτή καθαυτή κατά καιρούς, ανεβάζουν και κατεβάζουν βασιλείς και αυτοκράτορες. Η άμεση σύνδεση της πολιτικής αντίληψης με την πίστη, ότι κάποια στιγμή επανέρχεται η τάξη και τιμωρείται το κακό δίνει κουράγιο στον Περσικό κόσμο, ώστε με χαρά αναμένει τη νέα αλλαγή.

Μετά από την τιμωρία του βασιλιά Τζαμσίνατ (Jamshid) από τις δυνάμεις του πεπρωμένου, σε αυτό το κλίμα είναι που ο βασιλιάς Μαρντάς (Mardas) αναλαμβάνει την εξουσία.

Η περίοδος της βασιλείας του Μαρντάς (Mardas), έχει δυο σημαντικά γεγονότα: ότι η χρυσή εποχή έλαβε τέλος και μαζί με το τέλος της εποχής αυτής, το ανθρώπινο γένος και η πολιτική ζωή φαίνεται να πηγαίνει προς μια άλλη φάση. Με άλλα λόγια εντείνονται οι πολιτικές και πολιτειακές συγκρούσεις, κάτι που μέχρι, τότε ήταν άγνωστο.

3.6.1 Η εποχή του βασιλιά Μαρντάς (Mardas)

Ο Μαρντάς (Mardas) που ήταν γενναίος και ήρεμος, βασίλευσε μετά «τον τυφλωμένο βασιλιά», εννοώντας τον Τζαμσίνατ (Jamshid) *«όλη η καλοσύνη δική του, όμως από κακή του τύχη είχε έναν απόγονο ονόματι Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)»* Ο Μαρντάς (Mardas) στο έπος του Σαχνάμε(Shahname) περιγράφεται με όρους: καλοσυνάτος άνθρωπος, ήρεμος, όμως ως βασιλιάς και από τη πολιτική ισχύ και δύναμη χαρακτηρίζεται ως ανύπαρκτος. Σε ένα τέτοιο κλίμα, είναι που η αδυναμία που χαρακτηρίζει τον βασιλιά Μαρντάς (Mardas) δίνει τις αφορμές και τον κατάλληλο χώρο, να αναπτυχθούν πονηρές κακιές δυνάμεις, εν αγνοία του. Το κακό που τον βρίσκει και αρχίζει να τον αμφισβητεί είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο, δεν έρχεται από μακριά, είναι ο ίδιος, ο γιος του, ο Ατζίντεχαγκ (Agidagagg).

Ο κακός απόγονος σύμφωνα με τον Φιρντουσί(Ferdwsi) ήταν

«σκληρός, κακός και αλαζόνας

Ζούσε μόνο για τον εαυτό του»

Η διαμάχη για τη εξουσία και αφαίρεση του θρόνου από τον αδύναμο βασιλιά Μαρντάς (Mardas), όπως φαίνεται δεν ήταν δύσκολο. Μέσα στους οικογενειακούς κόλπους είναι που, ο απόγονος του, ο Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) με τον αρχηγό του κακού πνεύματος ονόματι Ιμπλίσ (Iblis) θα συμμαχήσει για την εξαφάνιση του πατέρα του έτσι:

«Ένα κρυφό πηγάδι ετοίμασε ο Ιμπλίσ (Iblis)

που από τα δίχτυα του δεν θα γλίτωνε

κι έπεσε στο πηγάδι ο βασιλιάς

Χείλια κομμάτια έγινε

Δεν βρήκε κανείς ίχνη του»

Η κριτική στην αρχή της βασιλείας του Μαρντάς (Mardas), που δεν διέθετε τις δυνάμεις να κυβερνά τον κόσμο, τον έφερε σε σύγκρουση με τον ίδιο τον γιο του, τον Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), που είχε πειστεί ότι τον αδίκησε:

« Λυπάμαι για τον γερό σου πατέρα

που αντί να φροντίζει εσένα που ανήκεις στη νέα γενιά

άρπαξε την εξουσία για τον εαυτούλη του»

3.6.2 Η οργανωμένη συνομοσία, η βασιλεία του Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) του κακού βασιλιά και η απόλυτη αδικία

Στην δεύτερη φάση η οργανωμένη συνομοσία πέτυχε και έτσι αρχίζει η εποχή του βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), ο οποίος όπως φαίνεται, δεν έχει διάθεση να ασχοληθεί με τα κοινά και τα καθήκοντα του ως βασιλιάς, καθώς στην πορεία το αποδεικνύει στην πράξη, αφήνοντας όλα στους άλλους.

Ένας από τους χαρακτηρισμούς με τον οποίο ο στοχαστής συνεχίζει να καταγγέλλει τον Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) ότι είναι ο «άξεστος», άρχει με τα μέσα και τη διάθεση του με τέτοιο τρόπο που η εποχή του, η πολιτική μοίρα όλων μεταφορικά και κυριολεκτικά περνά από το στομάχι του. Αυτό

το κλίμα θα ωφελήσει τους εμπλεκόμενους στην εξουσία με τέτοιο τρόπο που θα μετατραπούν σε μηχανισμούς που όχι μόνο θα παροτρύνουν, αλλά θα οξύνουν την κατάσταση.

«αφού το μυαλό του περνούσε από το στομάχι του

Με τις οδηγίες του δαίμονα

προσέλαβε έναν νέο συνεργάτη για την ευχαρίστησή του

Ο μέγας μάγισσος ήρθε με την τέχνη του,

έσφαξε ζώα και πούλια τόσα και τόσα

Με νόστιμο φαί τον ξετρέλανε μέρα τη μέρα»

Ο κακός και ο ανάξιος βασιλιάς Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και η συγκέντρωση όλων αυτών των αρνητικών στοιχείων στο πρόσωπο και στον τρόπο της διακυβέρνησής του, αποτελούν μια σκοτεινή αφόρητη εποχή.

Από τη μια βρίσκονται οι θνητοί και από την άλλη οι συνωμότες και οι στενά εμπλεκόμενοι συνεργάτες του κακού βασιλιά, που το μεγαλύτερο στοιχείο, που τους ωθεί να καιροσκοπούν φαίνεται να είναι οι αδυναμίες και τα πάθη του βασιλιά.

Είναι προσηλωμένος στα προσωπικά του πάθη με τέτοιο τρόπο που για να ευχαριστιέται ιδιαίτερα, προσλαμβάνει έναν προσωπικό μάγισσο για την κουζίνα του. Στην συνέχεια, έτσι όπως θα αποδειχθεί, αποκτά μια ιδιαίτερη στενή σχέση και επιρροή, που επιτρέπει στον αυτό του κάθε υπέρβαση.

Ο βασιλιάς πολύ δυσκολεύεται και βυθίζει τη ζωή των θνητών στα σκοτεινά δρώμενα και από την άλλη, η τραγική διαπίστωση, ότι ένας μάγισσος μπορεί να έχει τόση ισχύ, ώστε να καθορίζει το πολιτικό γίγνεσθαι.

«έσφαξε ζώα και πούλια τόσα και τόσα

Με νόστιμο φαί τον ξετρέλανε μέρα με τη μέρα

είχε κάνει τον βασιλιά να τρέχει για χάρη του»

Με την καθιέρωση, του ειδικού ρόλου, για τον γνωστό μάγαιρα και επίβλεψη του σε άλλους θεσμούς του βασιλικού συστήματος, όλο και πιο πολύ περιορίζονται οι αντιδράσεις γνωρίζοντας, ότι η απάντηση εκ μέρους του βασιλιά είναι σκληρή.

«Ό,τι ζητούσε στη στιγμή πραγματοποιούνταν

Αντίρρηση εάν έφερναν, απάντηση σκληρή θα έπαιρναν

Χαμένη ήταν η ζωή

όμως ο θάνατος ήταν παρόν και τριγυρνούσε στον κόσμο»

Με αυτόν τον τρόπο ο μάγαιρας καταφέρνει να τρομοκρατεί τους αυλικούς και όσοι είχαν κατά νου να φέρνουν κάποια αντίρρηση για όλα όσα διαδραματίζονταν. Αυτή η σχέση του βασιλιά με τον δαίμονα, δείχνει σε τέτοιο σημείο την ταύτηση που δεν αφήνει περιθώριο να διαχωρίζεται ο βασιλιάς από τον δαίμονα-μάγαιρα και ειδικό του σύμβουλος.

Σε μια νέα διάσταση αυτής της σχέσης με την συγκατάθεση του ιδίου, του κακού βασιλιά, συμβολικά ο πονηρός δαίμονας φιλά τους ώμους του, με συνέπεια να φυτρώνουν δυο επικίνδυνα φίδια επάνω τους. Η εξουσία του κακού βασιλιά περνά σε μια νέα περίοδο και η δικαιολογία του για τον τρόπο και τον φόβο, που σπέρνεται στην κοινωνία είναι εκείνα τα φίδια, τα οποία εμφανίζονται μετά από τη φιλική χειρονομία του δαίμονα, να του δώσει φιλιά στους ώμους.

«Με δαιμονισμένες σκέψεις και λόγια

είπε ο Ιμπλις : Σε αγαπάω βασιλιά μου με όλη μου την καρδιά

Θα έδινα και την ψυχή μου για χάρη σου

Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης να φιλήσω θέλω τους ωμούς σου»

Έτσι όλος ο βασιλικός μηχανισμός, βρίσκεται υπ' ατμον με γνώμονα να βρει ζωή και ηρεμία μοναχά ο βασιλιάς. Οι αυλικοί γνωρίζοντας την καταστροφική μανία του βασιλιά από τη μια και από την άλλη μες στην αγωνία τους να μην χάσουν τα προνόμια, τα οποία έχουν αποκτήσει, όσο είναι εκείνος βασιλιάς, φτάνουν στο σημείο να υποκύπτουν στις πιο σκληρές λύσεις.

Για να εμποδίσουν κάθε επικίνδυνο ενδεχόμενο που παραμονεύει να τους τα ακυρώσει όλα αυτά, σε συνεργασία με τους θεραπευτές τους, ανάμεσα τους φαίνεται να βρίσκεται και ο Ιμπλίζ –το πνεύμα του κακού, αυτή τη φορά σε μορφή ενός μεγάλου θεράποντα, αρχίζουν με τις συμβουλές του να τρέφουν τα φίδια με τα μυαλά νέων ανθρώπων.

«Καθώς αυτός που του έδωσε τη συμβουλή για θεραπεία

Δεν ήταν άλλος από το φίλο του Ιμπλίζ

Αυτή τη φορά μεταμορφώθηκε σε θεράποντα»

Αυτό το πολιτικό γεγονός ως αποκορύφωμα, έρχεται και δένει με ξεκάθαρο τρόπο δείχνοντας ότι: ο δαίμονας- το πνεύμα του κακού αφενός και αφετέρου η διεφθαρμένη εξουσία φαίνεται να είναι ταυτισμένες . Με άλλα λόγια η μία αναπαράγει την άλλη και έτσι παρουσιάζονται ως κύριοι πρωταγωνιστές. Αυτό το οποίο κυριαρχεί εκείνη την περίοδο του κακού βασιλιά, βασίζονταν στον τρόμο και την εξόντωση των αντιπάλων του.

Είναι γεγονός ότι από τους πρώτους στίχους του Σαχνάμε(Shanameh) του Φερντούσι(Ferdowsi) αναδεικνύονται ότι ως σύμβολα οι χαρισματικοί βασιλιάδες, αντλούν μια ανωτερότητα, με την ξεχωριστή τους παρουσία μπορούν να αποκρούσουν το κάθε κακό και το κάθε τελούμενο πάνω στη γη, με άλλα λόγια έτσι βρίσκουν δύναμη να ευνοούν την κοινωνική δικαιοσύνη.

Από ένα σημείο και έπειτα όμως οι βασιλιάδες και οι θνητοί έχουν και ένα κοινό κοινωνικό σημείο αναφοράς, που καθορίζεται από το καλό και το αγαθό πνεύμα δηλαδή, Αχουρα Μάζντα(Ahoura Mazda) και το πνεύμα του κακού ο Αριμαν (Ahriman).

Έτσι όταν το πνεύμα του κακού παρίσταται στο κορυφαίο πεδίο του κοινωνικού πολιτικού γίνεσθαι και παρασύρει τα πάντα στο σκότος, η ελπίδα και επανέρχεται το φωτεινό δυνατό πνεύμα μάχεται να δώσει ένα τέλος, κυφορώντας μια νέα εποχή. Τελικά αυτό θεωρείται απόδειξη της αλήθειας, που αντανακλάει στην συνείδηση της κοινωνίας.

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο μύθος του Ατζίντεχαγκ, του κακού βασιλιά

4.1 Η πηγή της διαπάλης μεταξύ του καλού και του κακού πνεύματος: Αλλαγή και σύνθεση του Αβέστα στο Σαχναμά

4.1.1 Οι αναφορές στο μύθο των παντοδύναμων νέων και παλαιών νικητών και νικημένων

Η πηγή στις πρώτο-Μηδικές απαρχές βρίσκεται στην παράδοση της Μεσοποταμίας, στις βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις της για τον κόσμο, έναν κόσμο που τον γύρευαν μία μέσα από τις εκδηλώσεις της φύσης, στον εαυτό τους και τελικά αυτός ο κόσμος έτσι όπως φαίνεται από την αρχαϊκή ζωή τους ήταν αχώριστο κομμάτι δεμένα της ύπαρξής τους.

Σ' ένα τέτοιο περιβάλλον φαίνεται από τις έρευνες και ανασκαφές ότι γεννήθηκε και οργανώθηκε η πρώτη οικονομική και κοινωνική επανάσταση της ανθρώπινης ιστορίας. Δηλαδή, η γεωργική επανάσταση, που ως ένα πολυδιάστατο γεγονός συνέβαλε στην θέσπιση πολιτευμάτων, όπως ήταν η Μηδική-Περσο- αυτοκρατορία.

Τα πολιτικά συστήματα διακυβέρνησης υπήρξαν το ένα συνέχεια του άλλου. Για παράδειγμα, ο Περσικός κόσμος είχε μεγαλύτερες επιρροές από τους

Ινδούς, από την άλλη όμως ο Μηδικός κόσμος ήταν σε μεγάλο βαθμό σε αλληλοεπίδραση με τον Ελληνικό κόσμο, αλλά με δομικές διαφοροποιήσεις και λειτουργίες ανεξάρτητες. Η επικρατεία της Μηδικής αυτοκρατορίας σύμφωνα με τους μελετητές αποτελούνταν απ' όλα τα σημερινά κουρδικά εδάφη μαζί με κάποια μέρη του σημερινού Καυκάσου και εκτενόταν το μέσο του σημερινού Ιράν⁵⁷ και την Μεσοποταμία. Έτσι, γείτονες των Μήδων φαίνεται να είναι οι Έλληνες της Ιωνίας⁵⁸ με τους οποίους είχαν συνεχές επαφές λόγω των εμπορικών τους συναλλαγών αλλά και πολέμους τους,⁵⁹ απ' την άλλη ο Περσικός κόσμος από τα κεντρικά του συνόρευε με τον Ινδικό κόσμο, έτσι, μ' αυτό τρόπο οι δυο γείτονες ήταν σε συχνές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους, βάση ο πολιτισμός παρά τις συγγενικές ρίζες είναι διαφορετικός. Αυτό φαίνεται καθαρά στην πορεία, την εξέλιξη και την ιστορική⁶⁰ τους επιβίωση.

4.1.2 Το κακό πνεύμα Ajidehagg (Αριμάν) στο Αβέστα και το έργο του Ζαρατούστρα

Ξεκινάμε από μία και μοναδική αποκαλυπτική επαφή που είχε ο ποιητής – στοχαστής Φερντουσί (Ferdousi) με τα αρχαιότερα κείμενα της τότε επίσημης Παχλαβικής⁶¹ γλώσσας και πολιτισμού, που όχι μόνο δεν του ήταν ξένη και άγνωστη, αλλά ήταν μέρος της παράδοσης του. Ο ποιητής-στοχαστής μοιραζόταν αυτό το πάθος και την περηφάνια, που αναδεικνύεται μέσα στο έργο του και απορρέει από την δράση του. Ειδικά η Ζωροαστρική πίστη και φιλοσοφία ήταν από αιώνες ένα κομμάτι της καθημερινότητας των Μήδων-Περσών και πολύ έντονα ριζωμένες και

⁵⁷ Dianakof, Median Empire, Moscow translate from Russians keshawerz Mohamad Tehran 1968.

⁵⁸ Paul de Breuil, ζωροαστρισμός, μετάφρ: Γ. Μαυρουδής, εκδ. Καρδαμίτσα, 1993.

⁵⁹ Jacqueline de Romilly, Αρχαία ελληνική γραμματολογία, μετάφρ. Θεώνη Χριστοπούλου – Μικρογιαννάκη, εκδ. Καρδαμίτσα, 1988.

⁶⁰ Αν και μετά από τις επιδρομές που έκανε ο Μέγας Αλέξανδρος κοντά στην ινδική χερσόνησο εκτός από κάποιους νομάδες σήμερα δεν υπάρχει ίχνος από το μεγαλείο που ανήγγειλε ο στρατηλάτης και οι κληρονόμοι του μετά το θάνατο του.
Dr. Mehrda Bahar, Iranian Mythology, 2000, Tehran, page. 425 εκδ. Cheshmeh.

⁶¹ Τα παχλαβικά θεωρούνται η πιο αρχαϊκή μορφή της σύγχρονης κουρδικής γλώσσας, που συνήθιζαν να γράφουν στην αυλή των περσών αυτοκρατόρων μέχρι την κατάκτηση από τους Ααραβές μουσουλμάνους.

Dr. Maoloud ibrahim Hassan, γυρεύοντας την αθανασία, Arras publish for Kurdish culture, 2000 (Howler B) Dr.Nabaz Jamal, Research of the Kurdish mythology, 1985 Stockholm/Kurdish Academic for culture.

καταγρεμμένες στις συνειδήσεις των ανθρώπων. Αυτές τις μικρές φλόγες δεν κατάφεραν οι κατακτητές μουσουλμάνοι ούτε με την δύναμη των όπλων ούτε με τα ξίφη να ξεριζώσουν από τις ψυχές και το πνεύμα τους.

Όπως αναβιώνει η φλόγα της ύπαρξης και της ζωής στην μυθική παράδοση, το ίδιο συμβαίνει και με τη φλόγα που συμφώνα με την Ζωροαστρική κοσμοθεωρία είναι τοποθετημένη σε κάθε κομμάτι του κόσμου που μας περιβάλλει. Αυτή τη μικρή φλόγα την εντόπισε ο Φερντουσί (Ferdousi) και ένιωσε την ανάγκη να την παραδώσει στις επόμενες γενιές.

Έτσι, η παράδοση της διαπάλης του καλού και του κακού παίρνει και μια πραγματική διάσταση, δηλαδή η πάλη των κατακτητών Αράβων μουσουλμάνων παρομοιάζεται με το κακό πνεύμα (Αριμάν), που το κακό πνεύμα αντιπροσωπεύει τη βία και την καταστροφή. Από την άλλη πλευρά σε ομηρία βρίσκεται ο Περσικός κόσμος και όλη η παράδοσή του, ένας πολιτισμός που απέβλεπε στο πνεύμα του καλού και στην επικράτηση του. Ο στοχαστής είναι προβληματισμένος διακρίνει πως πάει να εξαφανισθεί όλη η παράδοση από τους νέους κατακτητές, οι οποίοι έφεραν μια μορφή παράδοσης πολύ κατώτερη από τη δική τους, που είχε την σφραγίδα μιας αναπτυγμένης αγροτικής ταξικής κοινωνίας.

Όπως ο Όμηρος⁶² σε μια άλλη εποχή ένιωσε τις φυλές των Ελλήνων, έτσι ο Φερντουσί αναφέρει με περηφάνια ότι «πέρασα δύσκολα τριάντα χρόνια όμως είμαι σίγουρος ότι το γένος των Ατζάμ θα επιβιώσει με τα περσικά πλέον⁶³».

Μεταξύ των δυνάμεων του καλού(Ahoura Mazda) και των δυνάμεων του κακού(Αριμάν), μετά από διαρκή πάλη επικρατεί το πνεύμα του κακού. Γιατί το πνεύμα του κακού χρησιμοποιεί όλα τα αήθη μέσα για να επιτύχει το σκοπό και να κυριαρχήσει, σε αντίθεση με το πνεύμα του καλού που έχει ηθικό χαρακτήρα και κανόνες λειτουργίας.

⁶² Όμηρος, *Οδύσσεια και Ηλιάδας*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, 1956.

⁶³ Ferdousi, *Shahname*, (6 T)Moscow, εκδ. University publish 1960.

Όμως, σε σύγκριση με τις δυνάμεις που διαθέτει ο Αριμάν ως εκπρόσωπος του κακού, ο (Αχουρα Μάζντα) που είναι το πνεύμα του καλού διαθέτει μια ανωτερότητα και αιωνιότητα, ταυτίζεται με το απόλυτο φως και επιμένει εμφατικά σε ένα ελπιδοφόρο φωτεινό μέλλον, δηλαδή, στο θρίαμβο των δυνάμεων του καλού.

Στους κόλπους αυτής της θρησκευτικής πίστης και σκέψης, επιπλέον αυτό που υπογραμμίζεται είναι η τελική δικαίωση, η χαρά μετά από τις λύπες που προκαλεί το κακό (Αριμάν). Έτσι, όλη αυτή η κοσμοθεωρία ξεπερνά τις ατομικές σκέψεις και παρουσιάζεται ως ένα σύστημα ιδεών και λειτουργιών που επηρεάζουν όλο το πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Διαβάζουμε στους πρώτους στίχους του Ζωροαστρικού κειμένου, γνωστά ως Ιασνά Hat 28⁶⁴ (Iasna): *ανώτατέ μου στοχασμέ εσύ (Ahoura Mazda) προσεύχομαι σε σένα, σου ζητώ να επικρατήσει ζωή και ζωντάνια, ειρήνη και ηρεμία παντού για όλους, θέλω να χαρεί ο άγγελος Ordibehesht (σύμβολο αλήθειας και προστάτης του φωτός).*

Οι πιστοί του Ζαρατούστρα μέσα από τα βάθη της ψυχής τους πρέπει να προσεύχονται με την καλύτερη θέληση και την αγνότερη σκέψη. Η αγαθή σκέψη φαίνεται να είναι ο μόνος δρόμος. Και, έτσι, μπορεί να πραγματοποιήσει τις ευχές τους το καλό πνεύμα (Ahoura Mazda) που κατέχει τον απώτατο στοχασμό, είναι εκείνο που επιπλέει μέσα στο αγαθό, εκείνο που έχει τις ρίζες στο τελειότερο φως. Με αυτόν τον τρόπο περιγράφεται ο δημιουργός και εκείνα που ζητάνε οι πιστοί του Ζαρατούστρα από το καλό πνεύμα.

Είναι κατανοητό πως με την ηρεμία που κρύβει η ζωροαστρική παράδοση και σκέψη μαθαίνει στον άνθρωπο να είναι δημιουργικός, να καλλιεργεί τη γη, ταυτόχρονα να συμμετέχει με όλο του το είναι σ' αυτήν την διαδικασία παραγωγής. Εκεί στο βάθος της γης, όπως ο σπόρος φυτρώνει την

⁶⁴ Ζωροάστρας, *Αβέστα, Ιασνα Hat 28.*

κατάλληλη στιγμή μετά από τους δύσκολους καιρούς, έτσι έρχεται η σειρά της ζωής και της ζωντανίας.

Τότε επικρατεί ο ανώτατος στοχασμός (Ahoura Mazda) που είναι γεμάτος από αισιοδοξία και φως, εκείνος που μεριμνά για τη ζωή και τη ζωντανία του κόσμου ισότιμα παράλληλα με την παρουσία των μουσών και αγγέλων. Η πάλη μεταξύ του καλού και των κακών δυνάμεων αναθερμαίνεται τη στιγμή που οι κακές δυνάμεις στην πραγματική καθημερινή ζωή παλεύουν με την γονιμότητα και άνθιση στον κόσμο, οπότε εμποδίζεται η γη, να μπορεί να καρποφορήσει έγκαιρα.

Έτσι, την ταλαιπωρούν ποικιλοτρόπως είτε οι μεγάλες πλημμύρες, είτε η έντονη κακοκαιρία που συνοδεύεται από σκοτάδι. Με αυτόν τον τρόπο τελειοποιεί τα σχέδια του ο Αριμάν, συνοδευόμενος από δαίμονες και πνεύματα του κακού.

Όλη η προσπάθεια των δαιμόνων και τα παράγωγά τους έχουν έναν απώτατο στόχο: να αποτελειώσουν την ανθρώπινη ύπαρξη πάνω στη γη, να επιβάλλουν τους νόμους του Αριμάν. Χαρακτηριστικά «ο Αζτίντεχαγγ (Ajidehagg) το τέρας με τα τρία κεφάλια και τα έξι μάτια στην χώρα «Μπουρί» εκατό άλογα και χίλια αγελάδες και δέκα χιλιάδες πρόβατα προσέφερε στην Αναχίτα [Anahita]⁶⁵ στο ναό της και της είπε: «εσύ Αναχίτα(Anahita) μεγαλόπρεπη θεά εσύ που κατέχεις τις ανώτερες δυνάμεις, εσύ που είσαι η αγνότερη ικανή, δώσε το μου την ικανοποίηση να εξοντώσω τους θνητούς σε επτά χώρες σου, όμως η μεγάλη θεά αρνήθηκε να τον ικανοποιήσει»⁶⁶. Όμως οι δυνάμεις του καλού που συνοδεύονται από μια σειρά αγγέλων με την αρωγή που τους παρέχει ο θεός του αγαθού πνεύματος, δηλαδή, ο (Ahoura Mazda) φροντίζει να επικρατήσει στο τέλος το καλό και με αυτόν τον τρόπο να χαρεί παντοτινά ο θεός και δημιουργός

⁶⁵ Anahita η θεά της γονιμότητας και του πολέμου και τις ανώτερες δυνάμεις Dr.Hajar Moykrian, Kurdish history and language, 1979, Moscow Center For Kurdish Culture.

⁶⁶ Ζωροάστρας, Αβέστα, Aban Iasht (29-31).

που είναι ο ανώτατος στοχασμός, εμπνευσμένος από μια αυθόρμητη αισιοδοξία, η οποία μπορεί να διαχέεται όπως η βροχή σε όλα τα επίπεδα.

Αυτή η κοσμοθεωρία δίνει ασυνείδητη καταγραφή στις συνειδήσεις των ανθρώπων μέσω της καλλιέργειας της γης. Με αυτόν τον τρόπο αναπαράγει και χτίζει ένα κοινωνικό και πολιτικό σύστημα, στο οποίο παλεύουν οι καλές δυνάμεις με τις δυνάμεις του κακού. Έτσι, αισιοδοξεί και αισθάνεται ως ένα κομμάτι της γης, αναμένοντας να φτάσουν οι καλύτερες εποχές, διότι η ελπίδα φαίνεται να μην χάνεται ποτέ.

Το βλέμμα των ανθρώπων είναι στραμμένο στον ουρανό και βλέπει τον ήλιο, τους κύκλους που κάνει η φύση και η απώτερη σημασία των εποχών χάνεται και ταυτόχρονα διεισδύει τόσο βαθιά μέσα στους μύθους και στην αρχαϊκή ιστορία τους. Τελικά όμως φαίνεται να είναι ο καθρέπτης, που καθρεπτίζεται το κοινωνικό-πολιτικό βίωμα.

Χαρακτηριστικά στο κεφαλαίο *Aban Iasht*,⁶⁷ η θεά *Anahita* είναι αυτή η οποία βοηθά τους πολεμιστές να πάρουν δύναμη ενάντια στο κακό, εκείνα τα δαιμονικά πνεύματα του κακού που είναι εχθροί του καλού και Αγαθού πνεύματος (*Ahoura Mazda*). Πολλοί και διάφοροι αναζητούν, όμως βοήθεια από την θεά στο ναό της με θυσίες προς την τιμή της. Η θεά δεν τους βοηθά όλους, αλλά μόνο εκείνους που εγκρίνει και εμπιστεύεται ότι οι πράξεις τους έχουν μια σωστή κατεύθυνση.

Χαρακτηριστικά αποσπάσματα⁶⁸ από το «Αβέστα»: ο *Houshng Pishdadi* ως ένα από τα πρόσωπα που εμπνέεται από το αγαθό πνεύμα, τής προσέφερε εκατό⁶⁹ άλογα, χιλιάδες αγελάδες, δέκα χιλιάδες πρόβατα και της ζήτησε: *«μεγαλειότητά μου, δώσε με δύναμη να γίνω ο μεγαλύτερος ηγεμόνας όλων των χώρων, να νικήσω το ψέμμα και εκείνους που το υπηρετούν ή τους «kereres» που καταπιέζουν τον κόσμο, να εξοντώσω τα περισσότερα*

⁶⁷ Ζωροάστρας, *Αβέστα, Aban Iasht*

⁶⁸ Ένας ευεργέτης ηγεμόνας στην μυθική εποχή και ένα από τα πρόσωπα που περιγράφει ως ευεργέτης της φωτιάς ο Φιρντουσί στο έργο του

⁶⁹ Ζωροάστρας, *Αβέστα, Aban Iasht, kour dai (1)* από το *Aban Iasht* : (21)

δαιμονικά πλάσματα (23), καθώς η θεά χάρηκε με τα δώρα άκουσε τον καλό ηγεμόνα *Houshng Pishdadi* και πραγματοποίησε τις ευχές του».

Επίσης, ένα άλλο σημαντικό στοιχείο σχετικά με το πνεύμα του στοχαστή Φερντουσί (Ferdousi) είναι ότι έχει στραμμένα τα ματιά της ψυχής του στο φωτεινό παρελθόν και στην παράδοση των προγόνων του.

Έτσι, η επιλογή του μυθικού ευγενή βασιλιά Φερντούν (Feridoyn) δεν είναι τυχαία. Ο συγκεκριμένος απόγονος ευγενών περιγράφεται και στο βίβλο του Ζαρατούστρα ως καλός ηγεμόνας.

Χαρακτηριστικό απόσπασμα από το κεφαλαίο *Aban Iasht*:⁷⁰ Ο «*Feridoyn*», ο γιος του *Abtin*, της είπε δοξασμένη μου θεά *Anahita* σου προσφέρω εκατό άλογα, χίλιες αγελάδες και δέκα χιλιάδες πρόβατα, δώσε μου την δύναμη να πολεμήσω τον *Ατζίντεχαγγ* (*Ajidehagg*), τον κακό δαίμονα που έχει τρία κεφάλια και έξι ματιά, εκείνον τον δαιμονικό, που είναι ο πιο δυνατός ανάμεσα στους δαίμονες και πολεμά την ειλικρίνεια και φέρνει σκοτάδι και ψέμα, το τέρας που έκλεψε τις αγνές κόρες του *Jamshid*. Δώσε μου δύναμη να τους σώσω, αξίζουν καλύτερα παλικάρια να τους κάνουν κάλους απογόνους. Η θεά που χαιρόταν με τα δώρα άκουσε τον ηγεμόνα *Feridoyn*, γιο του *Abtin* και πραγματοποίησε τις ευχές του».

Με αυτό το απόσπασμα από το «Αβέστα» επιβεβαιώνεται γι άλλη μια φορά ότι την εποχή που ήταν σε εξέλιξη το έργο του ποιητή, αντλούσε συνέχεια από τα αρχαία κείμενα της παράδοσης των Περσών και των πιστών της Ζωροαστρικής παράδοσης.

Τότε εκ νέου συναντάμε αυτόν τον καλό ηγεμόνα Φερντούν (Feridoyn), τον μεγαλοπρεπή που πολέμησε το κακό τέρας (*Ajidehagg*). Αργότερα, στο έργο του στοχαστή Φερντουσί (Ferdousi) θα συναντήσουμε τον *Ατζίντεχαγγ* (*Ajidehagg*), αυτή τη φορά όμως σε ρόλο κακού ηγεμόνα.

Εκείνο το τέρας (*Ajidehagg*) που με τις οι ενέργειές και την παρουσία του είχε ταλαιπωρήσει σε μεγάλο βαθμό τον κόσμο είναι το ίδιο δαιμονικό

⁷⁰ Ζωροάστρας, *Αβέστα*, *Aban Iasht*, *kour dai* 34-35

πρόσωπο που ελέγχουν τα αόρατα φαινόμενα, κατά το κείμενο του Φερντουσί (Ferdousi).

4.1.3 Τιμή και έδρα: Η έδρα και η εξουσία του Ajidehagg και οι πάρεδροί του

Ο ποιητής Ferdousi (Φερντουσί) με τα μάτια του κοίταζε την εποχή του και με τα μάτια της ψυχής κοίταζε το παρελθόν και την πολιτιστική κοσμογονία των Περσών, όπως και την πίστη τους.

Έτσι, με την θαρραλέα έκφραση και τόλμη του απέναντι στη μυθική παράδοσή του, της δίνει εύσημα και ανατρέει πάλι στο Αβέστα, να δανειστεί και να αντλήσει στοιχεία τα οποία θα μπορέσουν να του φανούν χρήσιμα στην δύσκολη πορεία του.

Οι δυνάμεις του κακού βρίσκουν τις αντίστοιχες ταιριαστές δυνάμεις για την επίτευξη συνεργασίας στην νέα τάξη πραγμάτων και ειδικότερα εστιάζουν την προσοχή τους σε εκείνες τις συντηρητικές δυνάμεις που πάντα επιβιώνουν στο πολιτικό σύστημα.

Όταν αλλάζει ένα πρόσωπο ή ένας βασιλιάς οι συντηρητικές δυνάμεις συσπειρώνονται γύρω από την ηγεσία του νέου ηγεμόνα–βασιλιά.

Με αυτόν τον τρόπο ο στοχαστής–ποιητής συγκεντρώνει την προσοχή των ακροατών⁷¹ σε σημαντικές ώρες πολιτικής ιστορίας, δηλαδή, τα πρόσωπα που βρίσκονται δίπλα από τον κακό απόγονο του Mardas (Μαρντάς) έχουν μια ιδιαιτερότητα και μεταφέρουν τη σκέψη του ακροατή σε άλλες εποχές, που η ιστορική πραγματικότητα δεν ήταν ξεκάθαρη, δηλαδή στρέφονται προς τους μύθους.

⁷¹ A) Το Σαχναμέ απαγγελόταν και συνεχίζει ακόμη και σήμερα μια ειδική εκπαίδευση ώθησε να απαγγείλει κανείς το Σαχναμέ. Dr. Kazazi Mir Jalal, *Mazhai Ra, New Research a abut Shahnama Firdausi*, 1990, Tehran Publish Center B) Mohsen Farzana, *Shahnama and Zahag*, 1998, Tehran Publish bay researcher Δ) Dr. Sfa, *Zabiholla, Epigraphy In The Iran*, 1989 Tehran Amir Cabir Publish Γ) Dr. Dostxah and Jahangir korji, *Revive In The Shahnama*, 1991, Rood Center for Publish E) Dr. Xojasteh Kia, *Shsahnama Firdausi and Athens Tragedy*, 1989, Tehran, Company for publish and Culture Z) Dr. Mahjoub Jafar, *Cogranulations Firdausi*, 1992, Tehran, Mervardid publish

Έτσι, αναπαράγονται οι δομές και μπορούμε να βρούμε στοιχεία του πολιτικού βίου και αρχέτυπα που συνολικά χαρακτηρίζονται από λέξεις κλειδιά του πολιτικού βίου.

Δηλαδή, ο Ajidehagg (Ατζίντεχαγκ) κατάφερε με τις συμβουλές που κατά καιρούς έπαιρνε από τον εκπρόσωπο του Αριμάν, τον Eblis (Εμπλίσ) να παγιδέψει τον πάτερα του και να δώσει τέλος στην εποχή του Mardas (Μαρντάς) αρπάζοντας, που, την εξουσία:

*Θέλω να έχω τον λόγο σου, άρχοντά μου
για να μπορέσω να ανοίξω την καρδιά μου
με εκείνα τα μυστικά που ξέρω.
Λυπάμαι για τον γέρο σου πατέρα
που αντί να φροντίζει εσένα που ανήκεις στη νέα γενιά
άρπαξε την εξουσία για τον εαυτό του.
Άκουσέ με, κανένας εκτός από σένα
δεν αξίζει το θρόνο και το λαμπρό στέμμα.*

Ο άξεστος απόγονος πίστεψε στα λόγια του Ιμπλίσ (Iblis). Η οργή και η κακία του Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) τον έκαναν να πάρει ό,τι του έλεγε το κακό πνεύμα. Όμως, σαν αντάλλαγμα ζήτησε να τον κατευθύνει από δω και πέρα.

Και το κακό πνεύμα είπε:

*Απ' όσα συζητήσαμε εδώ μεταξύ μας
καμία κουβέντα μην κάνεις πουθενά.
Μεταξύ μας να θάφτει ό,τι είπαμε και δεν είπαμε.*

Στη νέα τάξη πραγμάτων ο Eblis (Εμπλίσ) αποκτά μια ιδιαίτερη τιμή, μια νέα τιμητική έδρα. Δηλαδή, εκτός από τις θέσεις που θα λάβουν οι παλαιές δυνάμεις στην νέα αυλή ετοιμάζεται μια νέα έδρα για εκείνον, που δεν υπήρξε πιο πριν στο βασιλικό μέγαρο.

Ο βοηθός και σύμβουλος του στην νέα μόνιμη και νόμιμη έδρα του, πλέον, καταστρώνει νέα σχέδια, διότι από τα χέρια του νέου βασιλιά κατανέμονται οι νέες θέσεις και αναγγέλλονται τιμές.

Ο όρος «νέα τιμητική έδρα» εμφανίζεται σε μια κρίσιμη στιγμή για τα πολιτικά δρώμενα στο βασιλικό μέγαρο. Μετά από την δολοφονία του πάτερα του ο Ατζίντεχαγκ βρίσκεται αντιμέτωπος με μια νέα κατάσταση, να υπάρχει και σύγκρουση συμφερόντων, και καλείται ως νέος ηγεμόνας να βρει λύσεις.

Έτσι, μια νέα δύναμη εκπλήσσει το ακροατήριο του Ferdousi (Φερντουσί). Αυτή η νέα τιμητική έδρα, προορίζεται για τον έμπιστο συνεργάτη του νέου βασιλιά, δηλαδή, τον Εμπλίσ.

Από τη στιγμή που ο νέος κακός βασιλιάς εμπιστεύεται το κακό πνεύμα (Εμπλίσ) και συνομιλούν για πολλά και διάφορα θέματα, εμφανίζεται αυτός ο νέος θεσμός με επιγραμματική και σύντομη αφήγηση με σκοπό να εδραιωθεί.

Χτίζεται η έδρα του ειδικού βοηθού, ως ένα στοιχείο της κοινωνικής και πολιτικής ζωής στην εποχή του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ: *«Έτσι, στον βασιλικό οίκο έχτισε έναν ειδικό χώρο ο Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) για τον δαιμονικό του σύντροφο».*

4.1.4 Η διαφθορά, ο καταμερισμός των ευθυνών και ο ρόλος του νέου βασιλιά

Ο νέος κακός βασιλιάς, από εκείνη τη στιγμή αρχίζει να κάνει σύντροφο τον Ιμπλίσ (Iblis) και τον συμβουλεύει για όλα όσα έχουν σχέση με την συνεργασία του κακού πνεύματος, καταφέροντας να πάρει την εξουσία στα χεριά του.

Ο πραξικοπηματίας, ο κακός ηγεμόνας αρνείται να ασχοληθεί με τα κοινά και τα αναθέτει σε άλλους. Έτσι, αδιαφορεί και είναι απερίσκεπτος. Ο ρόλος

που του αποδίδεται περιγράφεται με πλήρη αδιαφορία για τα κοινά. Αυτή είναι η πολιτική εξουσία του νέου βασιλιά-Ατζίντεχαγκ.

Το μόνο που τον απασχολεί είναι να διασκεδάσει και να περνά καλά. Αυτό που διασαφηνίζει ο στοχαστής, παραθέτοντας την ανευθυνότητα του βασιλιά είναι η άρνησή του τη στιγμή των αποφάσεων, ο αποπροσανατολισμός της κοινωνίας και η αποξένωση του πολιτικού συστήματος από τον λαό, δηλαδή, το μόνο που τον απασχολεί είναι θέματα άσχετα με την θέση του.

Στην ουσία δεν έχει τα απαραίτητα προσόντα να κυβερνήσει. Η καλή ζωή είναι στις προτεραιότητες του και προσωπική ικανοποίηση. Ο στοχαστής εμβάθυνει και περιγράφει πώς ένας τέτοιος τύπος στην εξουσία δεν αναλαμβάνει ποτέ την ευθύνη των αποφάσεων και των πράξεων του. Έτσι, οι αποφάσεις του είναι σε συνεργασία με τους αυλικούς, ένα αόρατο στοιχείο [το «κακό πνεύμα»], που συνεχώς αλλάζει πρόσωπα και κάνει την κατάσταση χειρότερη.

Αυτό το αόρατο στοιχείο στην προκειμένη περίπτωση είναι ο βοηθός και έμπιστος συνεργάτης του, είναι εκείνος που φροντίζει να βρει κάποιον κατάλληλο «μάγειρά» του, έτσι, ο εκπρόσωπος του Αριμάν πολλαπλασιάζεται και έχει δυνατότητα να μεταμορφώνεται σε πολλά πρόσωπα.

Η καθημερινή πολιτική ζωή όπως προβάλλεται έχει προσωπικό χαρακτήρα. Κάθε πονηρός μπορεί να πλησιάζει το βασιλιά, από την στιγμή που έχει πάρει ένα τέτοιο δικαίωμα (κατά τον ποιητή μπορεί να ζητήσει και κάποιες χάρες) και έτσι μια μέρα τον πλησίασε πονηρά ο μάγειρας που είναι και το μέρος εκείνου του αόρατου στοιχείου. Σαν χάρη ζήτησε από τον βασιλιά να του επιτρέψει να του φιλήσει τους ωμούς του.

Απαλλάσσεται λοιπόν ο βασιλιάς από την άμεση ευθύνη και το κακό βρίσκει την κατάλληλη στιγμή να πάρει πολύ μεγαλύτερη έκταση, με αποτέλεσμα η κακία και η αδικία να επικρατούν και ο βασιλιάς δέσμιος της κακίας του να ρίχνει τα βάρη στο λαό, που θα πληρώσει το σκληρό τίμημα.

Με άλλα λόγια, η αλαζονεία και εκμετάλλευση της θέσης που κατέχει δεν αποδίδεται σε εκείνον αλλά σε αόρατα πνεύματα. Είναι αξιοσημείωτο να αναφέρουμε ότι ο Ferdousi (Φερντουσί) με πραγματική δημιουργική διάνοια περιγράφει ένα προβληματικό πολιτικό σύστημα που θα διατηρηθεί υπό τέτοιες προδιαγραφόμενες συνθήκες.

Το κοινό που ακούει το Σαχναμέ ζωντανεύει στην μνήμη του τις σημαντικές ώρες της αρχαίας ιστορίας, που του είναι πολύ γνωστές. Με άλλα λόγια μέσα από τα πρόσωπα στο έπος του παρατηρούμε ότι όπου δεν υπάρχει σχέδιο στην πραγματική πολιτική ζωή υπερέχει ο μύθος και η μυθοπλαστική προσέγγιση των γεγονότων, δηλαδή όλη η πολιτική κρίση περνά στον μύθο και απογυμνώνεται έμμεσα από τις πραγματικές της διαστάσεις.

Ο δαίμονας που ήταν κρυμμένος στη μορφή του μεγάλου μάγιστρα (Ιμπλιν) είπε:

«Σε αγαπάω, βασιλιά μου, με όλη μου την καρδιά.

Θα έδινα και την ψυχή μου για χάρη σου,

Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης να φιλήσω θέλω τους ώμους σου.

Έδωσε τα φιλά του στους ώμους του βασιλιά και έγινε καπνός.

Ο βασιλιάς έμεινε έκπληκτος από αυτό το γεγονός

Αντίκρισε δυο μαύρες σκιές με φωνές δίπλα από τα αυτιά του.

Τρόμαζε τόσο πολύ που έπεσε με πόνο στο πάτωμα,

φωνάζοντας οργισμένος για βοήθεια.

Οι γιατροί του τον εξέτασαν, όμως φάρμακο δεν βρήκαν.

Τι θα μπορούσε να απαλύνει τον πόνο του βασιλιά

για να μην τον βλάπτουν εκείνα τα φίδια?»

Στο έργο της νέας μοιρασιάς των ρόλων ο Ferdousi (Φερντουσί) προσθέτει ένα πολύ σημαντικό ρόλο για το πνεύμα του κακού. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο διερευνώντας την εξήγηση και αντίσταση του «Κάβα Ασυνγκάρ», υψώνοντας την φωνή και το ανάστημά του και έχοντας, συγχρόνως, την ικανότητα του απλού λαού να φέρνει την εξουσία σε δύσκολη θέση, να την αμφισβητεί με σκοπό να λειτουργήσει ως καλό στοιχείο, απέναντι στο διεφθαρμένο και κακό πολιτικό σύστημα.

4.1.5 Το παλαιό γένος των αυλικών έρχεται πρώτο στη νέα διανομή εδρών και τιμών: Η συνεργασία της θρησκευτικής ηγεσίας με τους αυλικούς και η ένωση συμφερόντων.

Η εκθρόνιση του πατέρα του κακού βασιλιά από τον ίδιο και τους συνεργάτες του δίνει στον στοχαστή Ferdousi (Φερντουσί) την αφορμή να μας περιγράψει την βαρβαρότητα με την οποία επιβάλλεται η νέα τάξη πραγμάτων.

Εκείνα τα πρόσωπα σιώπησαν, είτε λόγω της επιβίωσής τους, είτε λόγω της θέσης που κατείχαν και ως συντηρητικές δυνάμεις που ήταν συμφώνησαν να συνεργάζονται στη λήψη αποφάσεων σε συνεργασία πάντα με τα συμφέροντα που εκπροσωπούσαν μέσα στην αυλή.

Σε μια τέτοια πραγματικότητα, οι γυναίκες βρίσκονται σε δυσμενή θέση, έχοντας ως συνέπεια να τις περιμένει μια ανεξέλεγκτη βία εκ μέρους εκείνων που πρέσβευαν τη νέα τάξη πραγμάτων.⁷²

Αυτό, όμως, δεν ήταν άγνωστο φαινόμενο, καθώς οι συγκρούσεις των διαφόρων δυνάμεων πάντα έφερναν ως αποτέλεσμα την υποδούλωση των γυναικών μέσα στο νέο κυρίαρχο σύστημα. Οι γυναίκες της αυλής υποτάσσονται για να σωθούν, γίνονται σύζυγοι και ότι άλλο τους ζητηθεί.

Αυτή η συμβολική περιγραφή αποτυπώνεται στην ιστορική πορεία της Περσίας και σύγχρονως τονίζει την πολεμική παράδοση που δεν εξαφανίστηκε με το πέρασμα των χρόνων και παραμένει μέρος της ιστορικής πραγματικότητας χωρίς καμία αμφιβολία: «Οι αδελφές του Τζαμσίντ (*Jamshid*) οδηγήθηκαν με τη βία στο παλάτι του κακού βασιλιά και αναγκάστηκαν να εκτελούν έργα και επιθυμίες του δαίμονα».

Φαίνεται να ήταν πολύ φρέσκα στην μνήμη του στοχαστή εκείνα τα γεγονότα, που συντελέστηκαν τον καιρό μαζί με τις επιδρομές των «Αράβων-Μουσουλμάνων» και τις βίαιες πράξεις τους, οι οποίες είχαν μια ισχυρή δικαιολογία με κάλυμμα που προσέφερε η νέα θρησκευτική ιδεολογία. Έτσι, μαζί με τις νέες θρησκευτικές οδηγίες, απέκτησαν μια

⁷² Lousi Morgan, *Socaiety In The Old Century*, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran ,Center For The research Culture

B)Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992 , Tehran,Amir Kabir center for Publish Δ) P.Sykes ,A History Of The Persia,1930, London Γ)Malcom A.R, The Parthian ,London, 1967 E)Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran,N.J 1971 , Princeton University Press

προνομιούχα θέση, ώστε να εκτελέσουν την αποστολή τους με τελειότερο τρόπο κατά την δική τους πίστη.⁷³

Ο στοχαστής περιγράφει ως αφόρητη την κατάκτηση στους στίχους, προβάλλοντας και μια άλλη πηγή της οδυνηρής πολιτικής πραγματικότητας, δηλαδή τη συνεργασία διαφόρων ομάδων στο όνομα της καλής και της κακής πράξης, σε αντιπαραβολή με αυτήν την ανεξέλεγκτη τρομακτική πραγματικότητα.

Χαρακτηριστικό είναι το επεισόδιο της σφαγής των νέων, για να τρέφονται τα φίδια του αιμοβόρου βασιλιά, δηλαδή οι δυο υποτιθέμενοι «μάγεις» ακολουθούν το δρόμο που χάραξε το πνεύμα του κακού (Αριμάν) στο όνομα της υποτιθέμενης καλής πράξης, ενάντια σε μια άλλη αναγκαία κακή πράξη. Έτσι, αναλαμβάνουν το ρόλο του χασάπη και το ρόλο του μάγιστρα. Αυτές οι θέσεις είναι κρίσιμες και μέρος του πολιτικού συστήματος, αυτοί οι δύο, κυριολεκτικά, έχουν τη δυνατότητα να ανατρέψουν πολλά με τις οδηγίες και ρυθμίσεις τους.

Η πρώτη εντύπωση που δίνουν είναι ότι ασκούν τα καθήκοντά τους, ώστε να μην χαθούν πολλές ζωές. Όμως, ο Αρμαίελ (Armaiel) και ο Καρμαίελ (Karmaiel), δεύτερη γενιά μετά από το πνεύμα του κακού (Αρίμαν) εμφανίζονται στο Σαχναμά (Shahnama), όμως, με το ίδιο λειτουργικό πνεύμα. Η μόνη διάφορά τους, που προβάλλεται ως ριζοσπαστική, είναι ότι κάθε μέρα σφάζουν ένα νέο άτομο και όχι δυο μαζί.

Στη θέση του νέου άντρα θα ανακατέψουν το μυαλό ενός προβάτου με το μυαλό του προηγούμενου, που τον θυσίασαν εκείνη την ημέρα και, έτσι, αποκτά την ελευθερία του ο άλλος.

Αποτελεί, λοιπόν, μια γενιά που συμβιβάστηκε με τους όρους και τις αποδοχές της εξουσίας και με την πρώτη ευκαιρία που βρίσκουν νομιμοποιούν και αναγνωρίζουν τον κακό τύραννο και την απόλυτη εξουσία

⁷³ Lousi Morgan, *Socaiety In The Old Century*, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran, Center For The research Culture

A)Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992 ,Tehran ,Amir Kabir center for Publish B)P.Sykes, *A History Of The Persia*,1930, London Γ)Malcom A.R , *The Parthian* ,London, 1967 Γ)Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran*, N.J 1971, Princeton University Press Δ)The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004 ,Tehran, Publish Center For The New Observations E)History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940 ,Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar

του. Είναι κατηγορηματικοί στο να επισπεύσουν μια κατάσταση στο να κατηγορηθεί ο κακός ηγεμόνας και να συνεχιστεί η σφαγή και η αδικία.

Όμως, ο στοχαστής Φερντουσί (Ferdousi) αποτυπώνει αυτήν την πρακτική αδυναμία της Περσικής σκέψης, καθώς δεν διστάζει ακόμη να χαρακτηρίσει ριζοσπαστική σοφία τη συντηρητική τάση των δυο αντρών.

Τότε, ως εικονική ανάπλαση το πνεύμα του κακού τού θυμίζει μια εικόνα της πάλης του καλού και το κακού. **Οι δυο τύποι ονόματι Αρμαίελ (Armaiel) και Κερμαίελ (Karmaiel) χαρακτηρίζονται σοφοί και όχι συνεργάτες της κακοδαιμονίας:**⁷⁴

«Δυο σοφοί ονόματι, Αρμαίελ (Armaiel) και Κερμαίελ (Karmaiel)

δήλωσαν μάγειρες στην αυλή του βασιλιά

Με προσοχή, όμως, κάθε νύχτα άφηναν έναν νέο να διαφύγει

Αναγκαστικά τον άλλον θυσίαζαν

Ένα πρόβατο στη θέση του αλλού ανθρώπου έσφαζαν

Ανακάτευαν το μυαλό του μάρτυρα με το πρόβατο»

Μια άλλη σημαντική τάξη, που ιστορικά έβρισκε τρόπους μέσα σε διάφορες αυλές και συστήματα εξουσίας, όχι μόνο μπορεί να επιβιώσει, άλλα και να συνεργαστεί μαζί τους. Αυτή η τάξη ήταν η **θρησκευτική ηγεσία**. Σε κάθε νέο βασιλιά και σε κάθε κατακτητή δεν του ήταν δύσκολο να μάθει πώς οι θρησκευτική ηγεσία είναι αυτή που θα συμβάλλει στην σταθεροποίηση της εξουσίας τους και θα τους φάνει εξαιρετικά χρήσιμη συνεργάσιμη σε πολλά και ευρεία θέματα. Έτσι έγινε με τον Ατζίντεχαγκ τον κακό βασιλιά: *«ο κακός βασιλιάς ζήτησε τη συμβουλή των Μουμπένταν (Moubedan)⁷⁵ που αποτελούσαν εκπρόσωπους της εξουσίας των σοφών της θρησκείας»*.

⁷⁴ A)The History Of The Despotism In Iran ,Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations B)History From Tabarestan, Ibn Esfandiar ,1940 ,Tehran ,The Bibliotheca Of The Xavar , Δ)Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran, 1984,Tehran ,Xarazmi Publish , Γ)Eshpooler ,Brattled, The History Of The Moguls In Iran , Translated buy Mir Aftab ,1988,Tehran , Center For The research Culture E)The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza ,Ansaffoor ,1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish, Z)Jovaini Jahangosha ,The History Of The Jhangosha ,1989, Tehran, Center for Book Publish, H)Nezamolmolk Xaje ,Siasatnama,1980 , Tehran

⁷⁵ Οι θρησκευτικοί εκπρόσωποι της Ζωροαστρικής πίστης ,A)History Of Religious Studies ,1979 ,CPU, University of The California, B)Magazine K.R .Cama Oriental Institute , 1980 ,Bombay Δ)P.Sykes ,A History Of The Persia, 1930, London Γ)Malcom A.R, The Parthian, London ,1967 E)Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran,N.J 1971 ,Princeton University Press Z)The History Of The Despotism In Iran ,Prof. Ahmad Miri ,2004 , Tehran ,Publish Center For The New Observations H)History From Tabarestan, Ibn Esfandiar ,1940 ,Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar

Αυτήν την ισχυρή τάξη προβάλλει ο Φερντουσί (Ferdousi) και την κριτικάρει αλλά έμμεσα προβάλλει και μια άλλη πηγή της πολιτικής πραγματικότητας, δηλαδή, την συνεργασία τους με την νέα τάξη πραγμάτων στην αυλή.

4.1.6 Τα δάνεια από τα Ζωροαστρικά κείμενα και τα ερωτήματα που τίθενται: Οι αλλαγές και η δομή του Σαχναμά (Shahnama)

Πρώτα ας κοιτάξουμε την επιλογή των μύθων και των προσώπων που βρίσκονται στο βιβλίο του Ζαρατούστρα (Αβέστα) και από όπου εμπνεύστηκε ο στοχαστής.

Είναι ένα έργο που φαίνεται να χτυπά με δυνατούς παλμούς και με περηφάνια. Είναι μια ιδιαίτερη κοσμοθεωρία με ηθικούς κανόνες λειτουργίας σε σύγκριση με τους κατακτητές, που τους χαρακτήριζε μια ιδιαίτερη βαρβαρότητα σε συνδυασμό με την άγρια φυλετική τους παράδοση, που έδειχνε από την αρχή να είναι αταίριαστη με την ταξική κοινωνία των Περσών. Όμως, ως ένας ποιητής των δύσκολων καιρών προσπαθεί να χρησιμοποιήσει τις μέγιστες δυνάμεις που διαθέτει, ώστε να φυλάξει τις ρίζες του πολιτισμού τους και, έτσι, εμπνέεται πολλαπλά και μπορούμε να κατατάξουμε αυτά τα στοιχεία και δάνεια από το (Αβέστα) ως εξής:

Α) Η πάλη του κακού Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) ως ένας γνωστός δαίμονας που πάλευε να κερδίσει την εμπιστοσύνη της θεάς Αναχίτας, θεά της ομορφιάς, γονιμότητας και πολέμου. Προσφέρει θυσίες στο ναό της, αλλά η θεά καταλαβαίνει ότι ο κακός Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) είναι συνεργάτης του κακού και δεν τον στηρίζει.

Αυτό το στοιχείο ο ποιητής-στοχαστής το πλάθει και του δίνει μια νέα διάσταση και με αυτόν τον τρόπο η πάλη του καλού με το κακό πνεύμα γίνεται ένα ιστορικό γεγονός στο έπος του.

Όσα διαδραματίζονται, εν συνεχεία, εκλαμβάνονται από το ακροατήριο ως ιστορική μνήμη. Οι μύθοι στην αναγκαία εποχή φαίνεται πως μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα συστατικό, που φέρνει το κοινό σε αμεσότερη επαφή με την παράδοση του.

Εκείνο που προσθέτει ο Φερντουσί (Ferdousi) στον δαίμονα Ατζίντεχαγκ⁷⁶ (Ajidehagg) είναι η σκοτεινή πλευρά του ηγεμόνα που έχει επικρατήσει και που με την παρουσία του γεμίζει τον κόσμο με πόνο και καταπίεση. Έτσι, αυτό το σκοτεινό και σεβαστό στοιχείο συνειδητά και ασυνείδητα ρήτα και στο άρρητα, ταυτίζεται με τον κακό βασιλιά που είναι αιμοβόρος και ζει από τα μυαλά των νέων ανθρώπων.

Β) Ο μύθος του Φερίντουν (Feridoun), απόγονος ενός ευγενούς που παλεύει με το κακό και μας λέει επίσης, ότι ζήτησε τη συμπαράσταση της ισχυρής θεάς Αναχίτας στο (Αβέστα)⁷⁷ και ότι πήρε την στήριξη του καλού πνεύματος. Ο στοχαστής Φερντουσί (Ferdousi) πάλι στρέφεται προς το έργο του Ζαρατούστρα μας λέει την αγροτική ταξική κοινωνία και δανείζεται την ίδια κοσμοθεωρία από την παράδοση των Μήδων-Περσών στο έπος του, οπότε αξιολογεί τον ευγενή Φερίντουν (Feridoun) ως κατάλληλο πρόσωπο για να αναλάβει την εξουσία μετά από την εξόντωση του κακού και την επικράτηση του καλού.

Ένα τέτοιο πρόσωπο έχει φυσικό δικαίωμα να πάρει κυβερνητική θέση αφού κατάγεται⁷⁸ από το γένος των ευγενών. Αν ο 'Καβά' είναι ο σιδεράς που αδικήθηκε και ύψωσε το ανάστημά του, όμως για να διωχθεί το κακό

⁷⁶ «Ο Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) το τέρας με τα τρία του κεφαλιά και τα έξι ματιά» Ζωροάστρας, Αβέστα, *Aban Iasht* (29-31)

⁷⁷ Α) Zartousht, *Aban isht* Dr. Bahar Mehrdad, *Iranian Mythology, Tehran*, εκδ. Cheshmeh 2000 page 32-33, Β) Sarkhosh Curtis Vesta, *Persian Myths, translated by Moxabir Abass* 1992 *Tehran*, εκδ. Markaz Δ) Όμηρος, *Οδύσσεια και Ηλιάδας*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, 1956.

⁷⁷ Ferdousi, *Shahname*, (6 T) Moscow, εκδ. University publish 1960.
Όμηρος, *Οδύσσεια και Ηλιάδας*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, 1956.

Α) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations Β) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Δ) Feridoun Adamiat, *The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Γ) Eshpooler, *Brattled, The History Of The Moguls In Iran*, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture Ε) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War* Golam Reza, Ansafpoor, 1977, Tehran Dr. Bahar Mehrdad, *Μια νέα ερευνα στην Μηδική μυθολογία* Tehran, εκδ. Agah

⁷⁸ Α) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations Β) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Δ) Feridoun Adamiat, *The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Γ) Eshpooler, *Brattled, The History Of The Moguls In Iran*, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture Ε) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*

πνεύμα πάλι στρέφονται προς τον απόγονο του ‘Αμπτίν’, δηλαδή, τον Φερίντουν (Feridoun) που είναι ευγενικής καταγωγής από αρχαίο γένος βασιλιάδων.

Η περιγραφή και η αναζήτηση του ευγενούς προσώπου κατά τα πρότυπα, που γνώριζαν οι Πέρσες και η παράδοσή τους είναι το κύριο μέλημα τους. Σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα, τα πρόσωπα που θεωρούνται κατάλληλα για ηγεμονία είναι πάντα ευγενικής προελεύσεως.

Ταυτόχρονα οι ευγενείς απόγονοι μπορούν να εξασφαλίσουν την σύνδεσή τους με το καλό πνεύμα (Ahoura Mazda). Ο ευγενής και το καλό πνεύμα στην προκείμενη περίπτωση είναι ο περίφημος Φερίντουν (Feridoun) σε αντιπαράθεση με τον εκπρόσωπο του κακού Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg).

Γ) Αξιοπρόσεκτα είναι τα αποσπάσματα που δεν βρίσκονται στο βιβλίο του Ζαρατούστρα (Αβέστα) και τα προσθέτει με δεξιοτεχνία ο στοχαστής στο δικό του έπος, έτσι καταφέρνει με αυτόν τον τρόπο να αλλάξει το σκηνικό. Αν και ο ‘Καβά’ είναι ένα πολύ σημαντικό πρόσωπο, από τη στιγμή που τον παρουσιάζει ως εκπρόσωπο των καταπιεσμένων από τον κακό βασιλιά, ένα θνητό που εκπροσωπεί την ταλαιπωρημένη τάξη των αγροτών και τεχνιτών.

Μέσα στα πλαίσια της ταξικής κοινωνίας της αρχαίας εποχής που ακόμα καλά κρατεί και μέσα στην σύγχυση των καιρών που ζει ο ποιητής, έχουμε να διατυπώσουμε συνολικά κάποιες σκέψεις και προβληματισμούς,⁷⁹ που με βάση αυτούς και την ροή του έπους ο ‘Καβά’ φαίνεται από τις προσεγγίσεις των ‘Ιρανών’ μελετητών⁸⁰ να είναι ένα υπαρκτό πρόσωπο

⁷⁹ A) Arturo Christian Sen, *Kava Asingar And Derafsh Kaviani*, Translated buy Manjeh Ahad Zadegan Ahani, 2004, Tehran B) Arturo Christian Sen , *The First Man and The First King*, 2004, Tehran, 1998

⁸⁰ A) *The History Of The Despotism In Iran* ,Prof. Ahmad Miri , 2004 ,Tehran , Publish Center For The New Observations B) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar ,1940 , Tehran ,The Bibliotheca Of The Xavar , Δ) *Feridoun Adamiat ,The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran , Xarazmi Publish Γ) *Eshpooler ,Brattled, The History Of The Moguls In Iran*, Translated buy Mir Aftab ,1988, Tehran, Center For The research Culture E) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*

μιας ιστορικής στιγμής. Όμως, πρωταρχική σημασία έχει και το γεγονός ότι όλη η προσπάθεια για αποκατάσταση της δικαιοσύνης δεν οργανώνεται από τον ευγενή Φερίντουν (Feridoun). Ο ‘Καβά’, που είναι ένα απλό θνητό, εργαζόμενο και κατά επανάληψη αδικημένο από τον κακό βασιλιά, πρόσωπο, αποφασίζει να αναζητήσει το χαμένο δίκαιο του.

Όμως, ο συγκεκριμένος αδικημένος δεν ήταν και τόσο απλοϊκός όπως φαίνεται. Ήταν βέβαια σιδεράς, ένα επάγγελμα που έδινε τη δυνατότητα να κατασκευάσουν πολεμικά μέσα για πολεμικές επιχειρήσεις και ανατροπές. Πάντοτε η αγορά ήταν ένα σημαντικό μέρος για όλη την λειτουργία του κράτους από μια πλευρά και από την άλλη οι εργαζόμενοι ήταν εκείνοι οι οποίοι πάντα μπορούσαν να ανατρέψουν ένα κάθεστώς.

Δ) Μια άλλη σημαντική παράμετρος, που πρέπει να δούμε με προσοχή είναι η πραγματική διάσταση ενός μυθικού προσώπου όπως είναι ο ‘Καβά’ και η σχέση του με τον κουρδικό λαό μέσω του έπους του Φερντουσί (Ferdousi).

Αυτήν τη μικρή αναφορά την κάνει από τη στιγμή που ο στοχαστής νιώθει την ανάγκη να προβάλει αυτό το στοιχείο και δείχνει με πλάγιο τρόπο πώς οι ρίζες του μύθου χάνονται στο βάθος των αιώνων. Έτσι, από το έπος του στοχαστή φαίνεται ότι αυτός ο μύθος έχει άμεση σχέση με τον κουρδικό λαό. Χαρακτηριστικά τονίζει ο ποιητής ότι όσοι σωθήκαν και δεν έγινα βορά των φιδιών του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) κατέφυγαν στα βουνά «Από εκείνους τους νέους που άφηναν, οι Κούρδοι έχουν καταγωγή πάνω στη γη».

Έτσι, παίρνουμε αυτά τα στοιχεία, που υπογραμμίζει ο στοχαστής για να δείξουμε πως ο κουρδικός λαός⁸¹ βιώνει τον μύθο και πως ο ‘Καβά’ επηρεάζει ως εθνικός ήρωας μέχρι σήμερα αυτόν τον λαό, αλλά και πώς χαρακτηρίζεται μέχρι στις μέρες μας.

⁸¹ Α) Mardox Baba, *History Of The Kurdistan, Iran B) Mastora Ardalani, Ardalani History, 1825*, Stockholm, Dr. Abdurrahman Qasemlo, *Kurd And Kurdistan*, University of The Prague Δ) Sharaf xan Bedlisi, *Sharafnama*, 1925, Tehran Γ) Mestafa Nawshirwan, *Kurd And Ajam Political History Kurdistan*, Kurdistan Center Strategically researchers, 2005, Sulaimania

Για μια ακόμη φορά μέσα από την αφήγησή του ανακαλύπτουμε νέα στοιχεία από τη δομή της σκέψης⁸² και διαχείρισης της εξουσίας εκ μέρους των Περσών. Έτσι, δεν μπορεί κανείς να παραβλέψει τις υπερβολικές σκηνές που περιγράφουν τη νέα γενιά μαγείρων που παίρνουν την πρωτοβουλία να συμμετάσχουν στην αυλή του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) ως μάγειρες, οι οποίοι δηλώνουν έτοιμοι να διαχειρίζονται την κουζίνα του κακού βασιλιά.

Όπως υπό τη νέα διαχείριση των νέων μαγείρων στην αυλή του, παρουσιάζονται ως θύματα, ως ένα αναγκαίο στοιχείο για μια άλλη επιλογή. Από τη στιγμή που το κακό είχε φτάσει σε εκείνο το άπιαστο σημείο η φροντίδα τους επικεντρώνεται στο λιγότερο προσπαθούν μόνο να σφάξουν ένα άτομο και το άλλο να το αφήσουν ελεύθερο.

Από αυτά τα στοιχεία ο Φερντουσί (Ferdousi) υιοθετεί κάποια από αυτά. Μάλλον, δεν τον εξυπηρετεί πλήρως ο μύθος οπότε από το πνεύμα του καλού (Άχουρα Μάζντα) και το πνεύμα του κακού (Αριμάν) στο έργο του μεγάλου σοφού Ζωροάστρη, παίρνουν μια άλλη διάταξη, δηλαδή, εκείνα τα πνευμάτα αντικαθίστανται από τα πραγματικά πρόσωπα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, ταυτίζονται και βιώνουν το παρόν και γεφυρώνουν το μακρινό παρελθόν, φέρνοντας μέσα τους δείγματα καλού και κακού πνεύματος.

Ένας από τους νέους ρόλους φαίνεται να είναι ο παραδοσιακός τρόπος εξουσίας κατά γέννη, ο γιος του βασιλιά στην θέση του πατέρα. Τον σιδερά 'Καβά' τον θεωρούν ως μια⁸³ μυθικό-ιστορική πραγματικότητα.

⁸² A) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations B) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Δ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Γ) *Eshpooler, Brattled, The History Of The Moguls In Iran*, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture E) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*

⁸³ Ανάμεσα στους ερευνητές δεν είναι λίγοι αυτοί που ισχυρίζονται ότι μάλλον ο σιδερας 'Καβά' ανήκει στην εποχή της δυναστείας των 'Ασκανιδών' (Ashkanian) ήταν ένα πραγματικό πρόσωπο με την γνωστή του αντίσταση. A) Dr. Vahedoust Mahwash, *The Craters Mythological In The Shahnama Firdausi*, 1999, Tehran, Publish Seroush, A) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations B) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Γ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish,

Ο ποιητής στο δικό του πρόσωπο επιλέγει να δώσει πρωταγωνιστικό ρόλο, δηλαδή, στα σωζόμενα αποσπάσματα του έργου του Ζαρατούστρα δεν βλέπουμε καμιά αναφορά στο όνομα του Κάβε. Αν προυπήρχε κάτι σχετικά με εκείνον, έχει σβηστεί ή πολύ πιθανόν⁸⁴ έχει χαθεί.

Ο Καβέ θα άλλαξε τάξη και θα τοποθετούνται πάνω από τους απλούς θνητούς. Αν αναλάμβανε ο ήρωας την εξουσία θα γίνονταν μια μεγάλη ριζοσπαστική λαϊκή κυριαρχία μέσω ενός αδικημένου και σοφού σιδερά.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο στην σκέψη και σύλληψη του έργου του ποιητή-στοχαστή είναι και τα άλλα ιερά κείμενα, που τα είχε μελετήσει και που επηρέασαν και τρόπο σκέψης του.

⁸⁴ Ο κόσμος στα πλαίσια της παραδοσιακής αγροτικής κοινωνίας κατέβαλαν μεγάλο μερίδιο φόρων στην κεντρική αυτοκρατορική εξουσία που λειτουργούσε με βάση τις μεγάλες αποδοχών όποτε ο Καβέ(kava) φαίνεται ότι δεν ήταν άγνωστο αφού πολλές φορές οι ραγιάδες έρχονταν σε σύγκρουση γιατί ένοιωθαν μεγάλη αδικία από τους εκπροσώπους του αυτοκράτορα-βασιλιά. Α) *The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations Page 34-90* Β) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar* Δ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Arthur Christensen* στο περίφημο έργο του ο Καβέ(kava) και η σημαία του Καβίανη χαρακτηριστικά αναφέρει ότι' σε πολλά κείμενα της Αβέσταικης και μεταγενέστερα δεν βλέπουμε καμιά αναφορά στον ηρώα αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν τον γνώριζαν, εκτός από Σαχναμα και οι ιστορικοί στην εποχή ισλαμικής αυτοκρατορίας. *Dinawari, Aboo Hanifa, History, Bagdad publish, 600 μ.Χ σελ.28 -29* και *Tabari, Jari part (2) History, 900 μ.χ.* Στην εποχή των Σασανειδών πριν την κατάκτηση των αράβων οι ιστορικοί και συγγραφείς του έργου 'Χονταικα Ναμά' ήθελαν να δείξουν την μεγαλοπρεπή πλευρά των βασιλιάδων τους, όποτε οι μυθικοί ηρώες οι γίνονται άνθρωποι που κατοικούν στην γη, χωρίς να χαθεί το στοιχείο της φαντασίας ή μυθικής τους πλευρά, το γένος των κυβερνητών ταυτίζεται με πρόσωπα από την μυθική εποχή, η ιστορία και ο μύθος αναμειγνύονται. *Arthur Christensen, Smeden Kavah, OG DET, Gamle Persiske Rigsbanner, Kopenhagen, 1919, Translation buy Ahmad Zadegan. M Page (29-31)*

Ετυμολογία της λέξης Καβά: καίω, `ε-καυ-σα, (καύσις)

Στα σανσκριτικά Kavih σημαίνει χαλκουργός, ποιητής και τεχνίτης. Στην μυκηναϊκή γραφή σημαίνει χαλκεύς (KA= ⊕). Vis στα σανσκριτικά σημαίνει γνωρίζω και με την λέξη Videre στα λατινικά και οίδα στα ελληνικά και την λέξη Zanim στα κουρδικά έχουν κοινή ρίζα. Επίσης ο Tvastρ είναι θεότητας ο οποίος έφτιαχνε τα όπλα της θεάς του πολέμου, δηλαδή, της (Indira) και tvaks σημαίνει φτιάξιμο και κόψιμο. *Arthur Christensen, Smeden Kavah, OG DET, Gamle Persiske Rigsbanner, Kopenhagen, 1919, translator buy Ahmad Zadegan. M Page(47)*

Δ) *Eshpooler, Brattled, The History Of The Moguls In Iran, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture* Γ) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*

Ειδικά οι ιστορικές συνθήκες εκείνης της εποχής έμοιαζαν με παρόμοιες συνθήκες στην Παλαιά Διαθήκη όπως η γέννηση του Μωσή μακριά από τον τύραννο Φαραώ, ο τρόπος με τον οποίο σώθηκε ο προφήτης και ελευθερωτής⁸⁵ της Αιγύπτου 'Μωσής' φαίνεται ότι έχει και κοινά

⁸⁵ Υπάρχουν και άλλες σημαντικές αναφορές για τον Φερίντουν (Feridoun) στο Αβέστα στο κεφαλαίο Hom Iasht επίσης (7-8) θεωρείτε ότι ήταν ο πρώτος από ισχυρό γένος των Παχλάβηδων(Pahlavian) ο οποίος πήρε τον ιερό φυτό στα σανσκριτικά 'Som' και 'Hom' και το χρησιμοποίησε στον κόσμο των θνητών για αυτό το λόγο ο Thraetaona ήταν χαρισματικός απόγονος του που κατάφερε να σκοτώσει τον Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) το αιμοβόρο τέρας. Trita Artya στα Βέντα των Ινδών είναι εκείνος που σκοτώνει ένα τέρας που έχει τρία κεφαλιά και έξι ματιά, όποτε φαίνεται ποσό είναι πάλαιο είναι η ιστορία .A)Dr.Safa Zabiholla, *The Epic-graphica In Iran Page 473 , 1998 Tehran , Publish from Amir Cabir.* άλλο σημαντικά στοιχεία της κοινής προσωπικότητας του Φερίντουν (Feridoun) και το Thraetaona στα Παχλαβικά Μηδικά κείμενα είναι οι δυο είναι ήρωες που κατοικούν στα ψηλά βουνά των οροσειρά του Αλμπούρζ ,επίσης ο Προμηθεύς ταυτόχρονα έχει στοιχεία κοινά μαζί του και με τον αντιστασιακός ήρωας Καβά(kava).καθώς η αντιμετώπιση του κακού βασιλιά εναντία στα νεογέννητα παιδιά και την δικαιολογία ότι κάποια μέρα θα γεννηθεί ένα παιδί και θα τον εκθρονίσει όποτε η μανά του καταφεύγει στην Ινδία ώστε να σωθεί ο Φερίντουν (Feridoun)όποτε η Φάρανακ(Faranak)σαν την Ρέα που εξοργίστηκε με την πράξη του Κρόνου και όταν ήταν να γεννηθεί ο τρίτος γιος της τον γέννησε στην κάρδια της νύχτας τον έδωσε στην μανά γη και τον μετέφερε τον Δια και εκεί τον έθρεψε η Αμάλθείας ένα ιερό βόδι. Γκριβς Ρομπέρτ , Οι Ελληνικοί μύθοι ,μετ. Λεωνίδα Ζενάκου ,αθηνα ,εκδ.Κακτος σελ.19 με τον ίδιο τρόπο ανατράφηκε και ο Φερίντουν (Feridoun)από τον ιερό βοδιού που ονομάζονταν 'Μπάρμαια'

Έμεινε η νεαρή του γυναίκα η σοφή και τολμηρή μόνη
Ονομαζόταν Φαρανάκ (Faranak)
Όταν γεννήθηκε το ευλογημένο παιδί τους,
το πήρε και τρέχοντας στο δάσος,
εκεί που ήταν ο ναός του ιερού βοδιού
είπε: *Αφήνω το παιδί το δικό μου και του ήρωα Αμπτίν (Abtin)*
που όλες οι ρίζες του βρίσκονται σε ενάρετους άντρες
Μεγάλωσε τον ώστε να μεγαλώσει μακριά από εκείνον τον κακό βασιλιά
Επί τρία χρόνια το βόδι έτρεφε τον ευλογημένο Φερίντουν (Faraidoun)
Τρέχει από τον φόβο της η μητέρα:
Όλοι σε ψάχνουν παιδί μου μονάκριβο
Θα σε πάρω και φεύγουμε πολύ μακριά
από τα χέρια του κακού βασιλιά
Πήγε η νεαρή σοφή μανά
στο υψηλό όρος του Ντεμαβεντα (Damawand)
Εκεί ήταν ένας αγαθός μοναχός
Για τα νέα του κόσμου δεν γνώριζε
Ευχές και ηρεμία ζητούσε από τον παντοδύναμο θεό
Του είπε η νεαρή Φαρανάκ:
Το ευλογημένο μου παιδί
θα σκοτωθεί για χάρη του κακού βασιλιά
Χρειαζόμαστε την αρωγή σου

στοιχεία, με τα στοιχεία της ζωής του ευγενή Φερίντουν (Feridoun). Μετά την εποχή του αιμοβόρου βασιλιά ανεβαίνει στο θρόνο και έχει ένα ακόμη λόγο να κατέχει αυτή τη θέση, αφού ήταν απόγονος του Αμπτίν, ο οποίος πριν γεννηθεί ο γιος του, έγινε τροφή των φιδιών και γι' αυτό περιγράφεται ως ενάρετος.

4.1.7 Η Φερντουσιακή σύλληψη του μύθου και οι χαρακτήρες του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) και του Καβά (Kava)

Εκείνο που κεντρίζει την προσοχή του ποιητή με την εκλογή και επεξεργασία του μύθου, θα το δούμε συνοπτικά από την θέση του ακροατή θεατή, πώς, δηλαδή, προβάλλεται ο μύθος και πώς κλιμακώνεται οι χαρακτήρες, των ηρώων. Στην πρώτη εικόνα ένας σιδεράς που εισβάλλει στο χώρο, που είναι η αυλή ενός τυράννου και εκείνος επιζητά και απαιτεί τη δικαιοσύνη από κάποιον που έχει την φήμη του παντοδύναμου, που στη συνέχεια θα φανεί ότι τον είχε αδικήσει (κείμενο σελ. 20).

Στην προκειμένη περίπτωση ο βασιλιάς περιγράφεται ως παντοδύναμος, αλλά φαίνεται να μην είναι τόσο δυνατός, αφού τρέφεται, καταπιέζοντας και

Για προφητικά όνειρα στην αρχαία εποχή έχει κάνει αναφορά και ο Ηρόδοτος και εξηγεί το φόβο του τελευταίου βασιλιά των Μηδων Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) και τον Κύρο εγγόνι και ιδρυτή της Περσικής αυτοκρατορίας 'ότι ένα αμπελόφυλλο φύτρωσε και μεγάλωσε εγκυμονούσα κόρη του βασιλιά 'Ηρόδοτου Ιστορία' Μαντάνα η οποία είχε παντρευτεί έναν Πέρση ευγενή και είδε να γκρεμίζει τα πάντα στο μέγαρο του. A) *The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations*. Είναι σημαντικό να αναφερθούμε ότι στην αρχαία Μήδεια η κοινωνία είχε μητριαρχική δομή η εξουσία από μάνα πήγαινε στα παιδιά, με σύναψη γάμο με ξένο η εξουσία των Μηδων πέρασε στους πέρσες με πατριαρχική δομή που στηρίζονταν σε ισχύ και πολέμους και επέκταση της αυτοκρατορίας. A) *The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004 σελ.25-87, Tehran, Publish Center For The New Observations* B) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar* Δ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran, 1984, Tehran, Xarazmi Publish* Γ) *Eshpooler, Brattled, The History Of The Moguls In Iran, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture* E) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*. Επίσης μας αναφέρει και ο γνωστός μελετητής του Αβέστα ο Darmestter :ότι ο Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) είναι ένας αρχαιότατος μύθος που εξέφρασε τις καταστροφές στο περιβάλλον που έμοιαζε με τέρας όμως με το πέρασμα των αιώνων έχει υποστεί εξελίξεις που στα Βέντα επίσης είναι εκείνο το τέρας Αχι που πολεμά με την 'Ινδிரά'. σύμφωνα με τις διηγήσεις του 'Βέντα' Triata Artya (Τρίτο τέκνο του Απ) κατάφερε να σκοτώσει εκείνο το τέρας με τρία ματιά και έξι κεφάλια και εκείνο το τέρας λέγονταν Ντάς (Das) A) *Darmestter, Zand Vesta (2), page 580-581* B) *Dexouda, Dictionary (11)1924, University of Tehran*

πικραίνοντας κοινούς θνητούς σαν τον Καβά (Kava). Αρχικά η σχέση εστιάζεται μεταξύ των αδικημένων προσώπων, τα οποία συσπειρώνονται δίπλα από τον αδικημένο σιδερά.

Όμως, η κοινωνική τάξη και η θέση που βρίσκονται οι ήρωες σαν τον απλό θνητό Καβά (Kava) δεν του επιτρέπουν να γίνει ηγέτης της αντίστασης ενάντια στην παράνοια του κακού ηγεμόνα. Τότε βρίσκουν έναν αδικημένο από τον κακό βασιλιά τυχαίνει να είναι και ευγενής. Έτσι, ο Καβά (Kava) έχει τη δυνατότητα να τιμωρεί τον κακό και να επισφραγίζει το τέλος του.

Ο ποιητής με αυτόν τον τρόπο επιλέγει να ρίξει φως στο πρόσωπο του Καβά (Kava) και στη συνοδεία του, μια σειρά από αποφασισμένους και αδικημένους που οργανώνονται να έρθουν σε ρήξη με την εξουσία. Ο μύθος Καβά Άσνγκερ ήταν πολύ γνωστός αφού ο σιδεράς ήρωας εκπροσωπούσε τη ρήξη των εργαζομένων ή αγροτών με τους υπάλληλους του βασιλιά και της κεντρικής εξουσίας. Συνήθως, αυτός ήταν και ο κανόνας.

Όμως, ο πόνος και η αδικία του κλιμακώνεται από τη στιγμή που ο κακός Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) για δική του ευχαρίστηση σκοτώνει νέους ανθρώπους για να τρέφονται τα φίδια του.

Εκείνο που κεντρίζει την προσοχή του κοινού είναι ότι ο υποτιθέμενος παντοδύναμος δεν φαίνεται να είναι και τόσο δυνατός αφού τρέμει με την ιδέα της ρήξης της εξουσίας του με τον αγανακτισμένο κόσμο. Έτσι, αποφασίζουν να επιστρέψουν το παιδί του σιδερά.

Η ανασφάλεια του κακού ηγεμόνα κορυφώνεται με δυο στίχους που εκφωνούνται από τον σιδερά: *«Η καρδιά μου τρέφεται με το φως και την ελπίδα, οι έγνοιες με κάνουν να αναζητώ λύσεις».*

Έρχεται σε δύσκολη θέση και αναζητά τη νομιμότητα μέσω των υπογραφών που συγκεντρώνει. Η σύγκρουση με το σύστημα κορυφώνεται αφού ο αδικημένος σιδεράς ξεκάθαρα κατανομάζει τον κακό βασιλιά και τους συμβούλους του και σκίζει το ανακοινωθέν που ήταν υπογεγραμμένο και αναφερόταν στις υποτιθέμενες αρετές που διέθετε ο Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg).

Βλέπουμε ότι η επιλογή της κεντρικής μορφής εξουσίας συνδέεται άμεσα με τη δυνατότητα να φτάσει στον αγώνα και να ξυπνήσει εκείνες τις φωτεινές δυνάμεις που επιζυγούν δικαιοσύνη και απαλλαγή από το καθετί σκοτεινό.

Ο στοχαστής-ποιητής με την επιλογή του μύθου και του ήρωα προσπαθεί να δείξει και να προβάλλει ένα οικουμενικό αίτημα, δηλαδή, ότι το τέλος του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) είναι η κατάληξη όλων των δυνάμεων του κακού.

Οι δυνάμεις και εξουσίες που αποτρέπουν να αναδειχτούν τα χαρίσματα του ανθρώπου, είτε σε ατομικό επίπεδο, είτε σε συλλογικό.

Η επεξεργασία του μύθου από τον ποιητή Φερντουσί (Ferdousi) δίνει νέες διαστάσεις στο ιστορικό αίτημα αφού ο Καβά (Kava) έγινε σύμβολο αγωνιστικότητας των αδυνάμων ενάντια στους ισχυρούς.

Η έντονη αντίδραση και καταγγελία της βίας από τον σιδερά στο βασιλικό μέγαρο με την παρουσία όλων των συντηρητικών δυνάμεων και η καθαρή άρνηση του σιδερά να συνυπογράψει οτιδήποτε που να τον χαρακτηρίζει ως σύμμαχό τους έχει απειλητικό χαρακτήρα για την εξουσία και συγχρόνως αναγγέλει μια νέα εποχή.

«Αυτή τη φορά ο Κάβα έχασε πλήρως τον έλεγχό του

Είπε: Εσείς οι συνεργοί του δαιμόνιου και γεμάτου κακία βασιλιά

ίχνος ανθρωπιάς δεν έχετε πάνω σας

Στην κόλαση είναι η θέση σας

Εγώ να ξέρετε ποτέ δεν θα υπέγραφα κάτι τέτοιο

Άρπαξε το ανακοινωθέν, το έσκισε σε δευτερόλεπτα».

Από τη άλλη μεριά, όμως, με την επιμονή και το πείσμα ο στοχαστής προβάλλει το μαρτύριο του Κάβε (Kava) ως κοινωνική και ιστορική ευθύνη. Ο αιώνιος αντιστασιακός δεχόταν καταπίεση και πίκρα. Ως θέμα ήταν τέλειο εύρημα, που επέτρεψε στον ποιητή να δώσει ένα σύμβολο, ελπίδας που δεν ξεχνά την πνευματική του αποστολή στην γη και τις αξίες του. Φαίνεται ξεκάθαρα η πάγια και σταθερή του θέληση, ώστε να γεφυρώσει το ιστορικό παρελθόν και ένα ελπιδοφόρο μέλλον για όσους βιώνουν ανθρώπινα βάσανα.

4.1.8 Ο μακρινός χρόνος του μέλλοντος και δρόμος της αντίστασης

Αμέσως πληροφορείται ο ακροατής - θεατής ότι ο Κάβα (Kaveh) θα έχει πολλά να κάνει για την αντίσταση και ρήξη του με τον κακό βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg), αφού οργανώνει τα πάντα σχετικά με την συγκρότηση στρατού, που έχει στόχο να αποτελειώσει τον κακό βασιλιά.

Στην συνέχεια έρχεται στην επιφάνεια ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της τότε Περσικής σκέψης, ότι λόγω της ταπεινής του καταγωγής δεν μπορεί να κυβερνήσει. Βλέπουμε την κεντρική επιλογή του προσώπου να συνδέεται με την επιθυμία προβολής, της αντίστασης απέναντι ενός ιδιόμορφου χαρακτηριστικού του πολιτικού συστήματος των Περσών⁸⁶ ενάντια στο αλλότριο στοιχείο (των Αράβων κατακτητών) εκείνης της ιστορικής εποχής. Μια προσπάθεια να αφυπνιστούν οι αντιστασιακές δυνάμεις του ανθρώπου και μια θέληση για βελτίωση των συνθηκών της πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

Στην προκειμένη περίπτωση η επεξεργασία του μύθου από τον Φερντουσί (Ferdousi) έδωσε στο ιστορικό αίτημα νέες διαστάσεις.

⁸⁶ A) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations B) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar*, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar Δ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish Γ) *Eshpooler ,Brattled, The History Of The Moguls In Iran, Translated buy Mir Aftab*, 1988, Tehran, Center For The research Culture Ε) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War*

Ο Καβέ (Kava) εκπροσωπεί τα ταπεινά στρώματα των κοινωνιών και ακόμη προχωρεί παραπέρα καθώς κλιμακώνεται η δράση του, και παίρνει νέες διαστάσεις μαζί με τις νέες καταγγελίες της βίας που επιβάλλει η στυγνή εξουσία του βασιλιά.

Επίσης, η άρνησή του στο να συνυπογράψει ένα ανακοινωθέν για χρήση του βασιλιά του αποφέρει κέρδος καθώς η αφού βλέπουν, ήδη, η αμφισβητούμενη πραγματικότητα καθιστά τον κακό ηγεμόνα, ευάλωτο.

Η στάση του Καβέ (Kaveh) χαρακτηρίζεται αμετακίνητη εκφράζοντας την αγανάκτησή του στο να συσπειρώνει το κοινό δίπλα του. Είναι ο μυθικός ήρωας που κάνει ορατή με δραματικό τρόπο την ιστορική ευθύνη σε άμεση σχέση με τον ιστορικό χρόνο.

Ο ποιητής αποτυπώνει με μεγάλη πίστη και πεποίθηση ότι η δυναμικότητα της μάζας μπορεί να ανατρέψει τη θέση ότι μόνο οι ελίτ έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στα πολιτικά δρώμενα και αφήνει μια ανοικτή θύρα στο μελλοντικό χρόνο να ξεπεράσει ίσως και αυτό το στάδιο, που επιβάλλει σε κάθε κοινωνική τάξη να συναλλάσσεται στην ίδια ταξική κατηγορία με την κοινή προοπτική.

Φαίνεται καθαρά η θέλησή του να γεφυρώσει το μακρινό παρελθόν με μια σημαντική στιγμή εκείνης της εποχής, για την πλειοψηφία των ταλαίπωρων θνητών, υπό την καταδίωξη του κακού και βάρβαρου δαίμονα, που δεν είναι άλλος από τους Άραβες μουσομάνους κατακτητές των Περσών.

Το έπος του Φίρντουσι γράφτηκε⁸⁷ σε δύσκολες ιστορικές συνθήκες, αναδεικνύοντας το αισιόδοξο και ελπιδοφόρο σκεπτικό του πνεύματος του

⁸⁷ A)Strasbourg Bartolme , Encyclopedia name Avesta , 1905 B) Catrak /Zartosht sanctuary , translate by Keshawerz , 1969 Tehran Δ)J.Nans , History of the religiousness , translate by Hekmat Asgar Frakline center in Tehran , 1975 Γ)Professor Mazandi , The Persian old culture, Bembai, 1936 Professor Mehrin Abas , E)The history of the old Midian document ,Tehran 1972 Center Atai for Culture Strasbourg Bartolme, Z) Encyclopedia name Avesta , 1905 H) Catrak, Zartosht sanctuary ,translate by Keshawerz ,1969 ,Tehran Θ)J.Nans , History of the religiousness , translate by Hekmat

καλού (Ahoora Mazda) που γίνεται δράση για μια δημιουργική πορεία, μια δράση που μπορεί να σπάσει την ρουτίνα της καθημερινότητας και την υποταγή σε όλα.

Στο Σαχναμά (Shahnama) του Φερντουσί (Ferdousi) υπάρχει προγραμματισμένος ο χρόνος του. Υπάρχει ο χρόνος της αρχής και του τέλους. Εκεί βρίσκεται ο πόνος και η χαρά, η δόξα και η φθορά, η πάλη και οι θυσίες, ένας αγώνας για δημιουργικό μέλλον, αφού θα επικρατήσει το καλό πνεύμα ενάντια του κακού, δηλαδή, υπάρχουν πολλές όψεις του ιστορικού χρόνου και πορείας.

Από εκείνη τη στιγμή (έπος μετά σελ. 20) η παράνοια του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) δεν έχει όριο, μόλις ο Κάβα (Kaveh) σπάσει την σιωπή του.

Τα πρώτα στοιχεία της προσωπικότητάς του αποκαλύπτει ο ποιητής. Για παράδειγμα, το εύρος των μαρτυριών που έχει υποστεί εκ μέρους του κακού βασιλιά. Ο επιδέξιος τεχνίτης σιδεράς Κάβα (Kava) βρίσκεται στην αγορά και τα γεγονότα παρουσιάζονται σαν τις αλυσίδες που φτιάχνονται από τα ίδια του τα χέρια.

Αυτή τη φορά αναζητά δικαιοσύνη και υπογραμμίζει πόσο αυτή τον απασχολεί. Μια ξεκάθαρη δήλωση του καθώς τίποτα, πλέον, δεν τον εμποδίζει στο να εξεγερθεί εναντίον του βασιλιά. *«Η καρδιά μου τρέφεται με το φως και την ελπίδα, οι έργοις με κάνουν να αναζητώ λύσεις».*

Τα λόγια του Κάβα (Kaveh) συντελούν δυναμικά στην δημιουργία συνείδησης του ιστορικού χρόνου, στην προσπάθεια που να συνδέσει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Αυτά προκαλούν την προσοχή μας ενώ προβάλλονται και με ιδιαίτερη επίμονή εκείνη την δύσκολη εποχή, που οι λαοί της Περσικής αυτοκρατορίας βρίσκονται υπό την κατοχή των Αράβων κατακτητών.

Asgar, Frakline Center in Tehran 1975 I) Professor Mazandi, The Persian old culture, 1936
Bombai

Ο ποιητής παρατηρεί πώς ακόμη και ολόκληρη η Περσική διάνοηση περνάει στην απέναντι όχθη και τους γοητεύει η δόξα και η δύναμη της εξουσίας, οπότε και γράφουν τα έργα τους στην αραβική γλώσσα.⁸⁸ Εκείνος, όμως, πηγαίνει κόντρα στο ρεύμα και γράφει στα περσικά ένα έπος με ρίζες στα χαμένα χρόνια και τις χαμένες δόξες.

Η συμμαχία Καβέ (Kaveh) με τον απόγονο ενός ευγενούς στην εξουσία υποδηλώνει μια μορφή διαχείρισης λαϊκής εξουσίας, πάντα στο πλαίσιο της περσικής παράδοσης που διαφοροποιείται τελείως από το μοντέλο διακυβέρνησης στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.⁸⁹ Πρόσωπα και σύμβολα στο έργο, συνοδεύουν την αγωνία του ποιητή να διασωθεί ο ⁹⁰ πολιτισμός των Περσών εκείνες τις σκοτεινές εποχές.

Οι υπερβολικές και ακραίες πράξεις των πρωταγωνιστών, είτε αφορούν τον κακό βασιλιά και το επιτελείο του, είτε τον Κάβα (Kaveh), όλα πάντως αισίως, καταλήγουν με την επικράτηση του καλού. Συνεπώς, ως τέλεια συμβολική παρουσία μέσα στην ιστορία με έντονη και την χροιά ενός ηθικού προβληματισμού.

⁸⁸ Ο Spuler Bertold αναφέρει χαρακτηριστικά ότι « Η παρακμή των λαών της Περσίας είναι η καταστροφική επίθεση των Αράβων, καθώς οι οδυνήρες της συνέπειες συνεχίζουν να υφίσταται», *Iran in Fruh-Islamischer Zeit. A)Balami , Abo Ali, History , B)Fehrest u Al Manabeh Δ))Tabari, Jarir, History, Dinawari , Γ)Axbar u Tawal, Masoydi ,Marwaj u Dahab , E)Ibn Xalakan, Wafiat u Alian*

⁸⁹ Ο Αριστοτέλης διακρίνει τα πολιτεύματα ανάλογα με τον αριθμό των προσώπων που ασκούν την εξουσία :ένας ,λίγοι ο λαός, ο δήμος. δεύτερη βάση θεωρεί ότι είναι ο σκοπός που επιδιώκεται με την άσκηση της εξουσίας'εξυπηρέτηση του ατομικού ή του κοινού συμφέροντος, στην πρώτη κατηγορία κατατάσσει την βασιλεία ,αριστοκρατία, πολιτεία, στην δεύτερη τυραννίδα ή ολιγαρχία ,δημοκρατία ,με αυτόν τον τρόπο ο φιλόσοφος αναλύει την πολιτική πραγματικότητα στην χώρα των βαρβάρων και την εξουσία στις ελληνικές πόλεις . *Ο Αριστοτέλης, Τα Πολιτικά, δεύτερος μέρος 'ιδανική πολιτεία', 1993 , Αθήνα ,εκδ. Κάκτος*

⁹⁰ *A) Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan , 1992 ,Tehran, Amir Kabir center for Publish B)P.Sykes , A History Of The Persia,1930, London Δ) Malcom A.R, The Parthian ,London, 1967 Γ)Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran,N.J ,1971 ,Princeton University Press E) The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri , 2004 , Tehran , Publish Center For The New Observations H) History From Tabarestan, Ibn Esfandiar ,1940, Tehran ,The Bibliotheca Of The Xavar «Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι 'ο χαλίφης Ομάρ Χταμπ όταν είδαν την σημαία των Σασανειδών στην πόλη Τισιφόνη ήταν στολισμένη με κοσμήματα και μαργαρίτες κεντίδες την έσκισαν και την μοίρασαν μεταξύ των πολεμιστών τους , η ολική καταστροφή» A)Arthur Christensen, Smeden KavaH ,OG DET ,Gamle Persiske Rigsbanner ,Kopenhagen ,1919 ,Translation buy Ahmad Zadegan . M Page (66-68) Birouni Aboraihan, Athar u Albaqia translator by Danesh Seresht Akbar, Publish Amir Cabir ,1996 Tehran*

4.1.9 Πολιτική αντίσταση, αισιοδοξία και ευεργεσία

Ο ήρωας Καβέ (Kava) αναπαραίσιτα με λεπτομέρεια ως οραματιστής, πάνω στην σκηνή της πραγματικής ζωής των 'Περσών' εκείνες τις δύσκολες εποχές της κατάκτηση από τους Αραβές. Το 'Ισλάμ' ως νέα ιδεολογία επεκτείνει την ισχύ του και ο κόσμος των Περσών αδυνατεί να βρει δυνάμεις για αντίσταση. Η διανόηση⁹¹ γοητεύεται από την νέα εξουσία των μουσουλμάνων κατακτητών και πορεύεται μαζί της.

Ο ποιητής – στοχαστής Φερντουσί (Ferdousi) φαίνεται να είναι η εξαίρεση όλων των κανόνων εκείνης της εποχής, αφού ψάχνει να βρει στοιχεία να συνδέσει το σήμερα με το παρελθόν και το μέλλον.

Τότε ο Καβέ αυτομάτως, μάς συνδέει με τον μεγάλο μυθικό ευεργέτη:

«Ο έξυπνος Χουσάγκ (Hoshnag) παίρνει μια πέτρα

Στοχεύει πάνω του, αλλά το φίδι δεν παθαίνει τίποτα

Όμως, η πέτρα χτυπάει μιαν άλλη πέτρα και έτσι ανακαλύπτει τη φωτιά»

Σε αυτήν τη σκηνή φανερώνονται οι άλλες όψεις της πολιτικής και πνευματικής ζωής, της εφεύρεσης της φωτιάς από τον Χουσάγκ (Hoshnag) μέχρι τον ήρωα Καβέ (Kaveh), που ταυτίζεται μ'αυτόν και ολοκληρώνεται στο πρόσωπό του. Η μεγάλη και σημαντική αξία που έχει η φωτιά, που ανακαλύπτεται από τον Χουσάγκ (Hoshnag) στα πρώτα βήματα του ανθρώπου εκείνη την εποχή έχει άμεση σχέση με την επιβίωση του ανθρώπου και τους τρόπους που εμπνεύστηκαν οι λεγόμενοι 'βασιλιάδες – ηγεμόνες', που συγχρόνους υπήρξαν μητέρες και πατέρες των ανθρώπων.

Επίσης, στο πρόσωπό τους αποτυπώνονται όλα τα ανθρώπινα πάθη και οι ανασφάλειες από τη μια πλευρά και από την άλλη, η μαεστρία και η συνεχόμενη πάλη του ευεργέτη. Έτσι, προσπαθεί ο άνθρωπος ώστε να

91

επιβιώσει σε βάθος χρόνου από κακουχίες, παγετώνες και όλα όσα ταλαιπωρούσαν τον άνθρωπινο γένος.

Η ζωή και η ζωντάνια είναι εκείνα τα στοιχεία που ενσωματώνονται με την φιλοσοφία και τη σκέψη στην αρχαία ‘Μηδία-Περσία’. Ενώ με την σειρά τους επηρέαζαν και επηρεάζουν μέχρι τις μέρες μας το κοινωνικό⁹² και πολιτικό γίγνεσθαι.

Η ανακάλυψη της φωτιάς προσέφερε φωτεινό μέλλον στον άνθρωπο και έδωσε τέλος στις σκοτεινές και τυφλές του εποχές, εποχές που τον γέμιζαν με χαοτικά κενά.

Έτσι, η φωτιά που φαίνεται ότι είναι πρωταρχικό εργαλείο της εργασίας του ηρώα Καβέ (Kaveh) και αυτή τη φορά μέσω της τάξης των ‘σιδεράδων – εργαζομένων’, που εκπροσωπεί, εκφράζει μια ανάγκη στην συγκεκριμένη ιστορική περίοδο. Η δράση του φέρνει ένα ξεκάθαρο μήνυμα με έντονο πολιτικό και πολιτισμικό χαρακτήρα. Μια πραγματική δικαιολογία παρμένη από απλησίαστες μυθικές εποχές της ανθρώπινης ύπαρξης. Με αυτόν τον τρόπο η φωτιά καθίσταται ως «θεός» ή θεϊκό σημάδι.⁹³

⁹² Πολύ σημαντικό κομμάτι για την ιστορική μνήμη ώστε να μπορέσει να φανεί έτσι η άνοιξη για τους Μήδους και μεταγενέστερα για τους Πέρσες που είχε χαρακτήρα μια νέας εποχής και νέο ξεκίνημα όπως και η λέξη του ‘Nawrouz που σημαίνει Νέα μέρα, New day , πάλι ενάντια στους δαίμονες και ισχυρότερα όντα από αυτούς αν και δεν μπορούσε να τους υποτάξει σε βαθμό που επιθυμούσε όμως οι κύκλοι των εποχών ασυνείδητα τους έμαθε να ελπίζουν σε ευνοϊκότερους καιρούς. η φιλοσοφία του ‘Nawrouz’ και των εορτών του από εκεί πειράζεται .«Πλέον ο βασιλιάς του κόσμου ήταν ο Κιουμάρθ/ Βασίλευε εκείνη την μέρα που ο ήλιος πηγαίνει στο ζώδιο του κριού Αναγεννάται, λαμποκοπά όλος ο κόσμος/Τυχερή εκείνη η ανοιξιάτικη μέρα ,που χαρίζει νέα ζωή και ζωντάνια» Βλ. Α) *An Encyclopedia of Zoroastrianism, Jahangir Orshidari, 1999 Tehran, published Center, Page 330* Β) *Strasbourg Bartolme , Encyclopedia name Avesta , 1905* Δ) *Catrak , Zartosht sanctuary , translate by Keshawerz 1969, Tehran* Γ) *J.Nans , History of the religiousness , translate by Hekmat Asgar, Frakline Center in Tehran , 1975* Ε) *Professor Mazandi , The Persian old culture, Bembai, 1936*

⁹³ ‘Atr’ στο Αβέστα του Ζαρατούστρα και στα Κουρδικά ‘Agir’ είναι όνομα ενός θεότητας που προστατεύει την φωτιά που καίγεται στο ‘Ναό’ σημαίνει φως και ελπίδα , ενάτη μέρα κάθε μηνός των πιστών του Ζαρατούστρα είναι αφιερωμένο σε ‘Atr’ και ένας ολόκληρος μηνός επίσης . Βλ. *An Encyclopedia of Zoroastrianism, Jahangir Orshidari , 1999 ,Tehran, Published Center, Page 58*

Ο ποιητής αυτό το φως το ονόμασε Πίστη. Η πίστη ότι τα δύσκολα θα είναι προσωρινά ότι θα κρατηθούμε από τις θεϊκές δυνάμεις του φωτός, είτε συνειδητά, είτε ασυνείδητα, *«ώστε να γίνει η φωτιά από δώ και πέρα κέντρο των ευχών μας, αν έχει κανείς νοημοσύνη, πρέπει να πιστεύει στη φωτιά»*.

Το φως παρουσιάζεται με την με πνευματική και φιλοσοφική του υπόσταση. Η φωτιά αναδεικνύεται ως εργαλείο για δημιουργία πολιτισμού. Έτσι, στα επόμενα βήματα που έκανε ο Χουσάγκ (Hoshnag) θα προβληθούν άλλες πλευρές της νέας ανακάλυψης του σοφού βασιλιά.

Ο ίδιος ο βασιλιάς-ευεργέτης σύμφωνα με τον ποιητή φαίνεται ακόμη δεν είχε αποκτήσει μια ξεχωριστή θέση. Έτσι, επεξεργάζεται ο ίδιος το σίδηρο με την βοήθεια της φωτιάς.

Μαθαίνοντας τους θνητούς του να καλλιεργούν τη γη, μια φροντίδα που δεν έχει προηγηθεί αφού με αυτόν τον τρόπο οι άνθρωποι θα φτάσουν σε ένα επίπεδο πολιτισμού και κοινωνικο-πολιτικής οργάνωσης αφενός και αφετέρου στη δημιουργία ιστορικής μνήμης.

Ο Καβά (Kava) και ο Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) από την μυθολογική Ζωροαστρική παράδοση επέτρεψαν στον Φερντουσί (Ferdousi) να προχωρήσει σε μια αποκαλυπτική δημιουργία από τους πρώτους στίχους στο έργο του.

Με άλλα λόγια φαίνεται πόσο τον απασχολούσαν διαρκώς όλο και πιο εντατικά όλα όσα συνέβαιναν στην εποχή που ζούσε. Ο Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) εμφανίζεται ως ο κακός δαίμονας που προϋπήρξε στα «Αβέστα» του Ζαρατούστρα.

Περιγράφεται με έξι μάτια και τρία κεφάλια ως μυθικό πρότυπο των κακών δυνάμεων. Τώρα όμως από τον ποιητή θα πάρει πραγματικές διαστάσεις ενός κακού ηγεμόνα που ταυτίζεται με όλες τις σκοτεινές δυνάμεις. Μια αληθινή

δραματική ιστορία που εκφράζεται δυνατά, ώστε να αποτυπώνεται ως ένα ιστορικό γεγονός της εποχής του.

Στο κείμενο από την αρχή και μέχρι το τέλος, με συνεχή προσπάθεια προβάλλονται οι βασιλιάδες σαν εκπρόσωποι του καλού πνεύματος να εργάζονται και να δημιουργούν. Όμως, αν κάποιος από αυτούς παραβιάσει τους κανόνες θα τιμωρηθεί. Σύμφωνα με την εξέλιξη του έπους, στο τέλος θα επικρατήσει το πνεύμα του καλού και το φως. Ο αγωνιστής ποιητής στο τέλος επικαλείται μια τέτοια μορφή, διότι ελπίζει ότι ο κόσμος θα βελτιωθεί.

Η αδιαλλαξία και η παράνοια που επιλέγει το καθεστώς του Ατζίντεχαγκ (Ajidehagg) με τη συμπεριφορά του, από την αρχή φανερώνει το δαιμονικό και το πνεύμα του κακού που τον κυριεύει. Όλα γυρίζουν γύρω από αυτόν και όπως φαίνεται αυτήν την περίπτωση έχει και έναν σύμμαχο, τον κακό Εμπλίζ, με τον οποίο σχεδιάζει τα πάντα. Έτσι, μετακομίζει κάποια στιγμή στο βασιλικό μέγαρο, όπου αρχίζει να κορυφώνεται η τραγωδία με τη μορφή αδιαλλαξίας του κακού πνεύματος.

Από την άλλη, όμως, ο πόνος και η καταπίεση που γεύεται ο Καβέ (Kaveh) είναι η οδός και η κατεύθυνση μιας θέλησης και απόφασης, που μετατρέπει το πάθημα να μετατραπεί σε μάθημα. Τότε η δράση κατά του πνεύματος του κακού αρχίζει και, όμως, στο τέλος θα θριαμβεύσει το φως του καλού πνεύματος.

Από το πρόσωπο του Καβέ (Kaveh) στο έργο του ποιητή Φερντουσί (Ferdusi) όχι μόνο δεν απουσιάζει το αγωνιστικό και το πολεμικό φρόνημα, αλλά οι δραστηριότητές του παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανατροπή των δεδομένων. Όλες οι περιγραφές και οι προετοιμασίες γίνονται ώστε να συγκεντρώσουν ένα στρατό για να δώσουν τέλος στην κακία και καταπίεση.

Η συμμαχία του Καβέ (Kaveh) ο οποίος προέρχεται από την τάξη των εργαζομένων με την τάξη των αριστοκρατών προς το τέλος δείχνει μια άλλη πλευρά απαιτείται συμβιβασμός των τάξεων για να επιτύθει ειρήνη.

5. Κεφάλαιο πέμπτο

Ιστορική γεωγραφία και χώροι

5.1 Ιστορικά πάθη, ιστορικοί στόχοι

Σε αυτό το κεφάλαιο θα ξεκινήσουμε την αναφορά μας σε διάφορους γεωγραφικούς χώρους που συναντάμε στο ‘Αβέστα’⁹⁴, οι οποίοι έχουν μεγάλη σημασία και λειτουργούν ως σημείο αναφοράς του ποιητή και στο

⁹⁴ Στο ιερό βιβλίο των πιστών της Ζωροαστρικής πίστης και ένα από τα αρχαιότερα κείμενα της Μηδικής γραμματολογίας, σύμφωνα με τον Πλίνιο και τον Διογένη Λαέρτιο οι αρχαίοι τοποθετούσαν τον Ζωροάστρα σε εποχή μυθική, 6000 χρόνια πριν τον θάνατο του Πλάτωνα (*Εύδοξος*) ή 5000 χρόνια πριν από τον Τρωικό πόλεμο (*Ερμόδωρος, Πλούταρχος*). ‘Αβέστα’ σημαίνει γνήσιο. Η χώρα των Μήδων ονομάζεται στο έργο του Ζαρατούστρα ‘Αρη’ σε μια εποχή κατά την οποία δεν είχαν ανακαλυφθεί ακόμη τα μέταλλα. Ο Dala, Πέρσης φιλόσοφος κάτοικος της Ινδίας, πιστεύει ότι η λέξη ‘Αβέστα’ προέρχεται από τη ρίζα “vida” η οποία έχει κοινή ρίζα με τη λέξη «οίδα» που στα αρχαία Ελληνικά σημαίνει γνωρίζω. Από το ιερό αυτό βιβλίο έχει σωθεί το 1/5 από το πρωτότυπο, σύμφωνα πάντα με τους πιστούς του Ζωροάστρα. Τα παχλαβικά είναι η γλώσσα στην οποία έχει γραφτεί το ‘Αβέστα’ και θεωρείται η πιο αρχαϊκή μορφή της σύγχρονης κουρδικής γλώσσας την οποία συνέχιζαν να χρησιμοποιούν ως επίσημη γλώσσα στην αυλή των Περσών αυτοκρατόρων μέχρι την κατάκτηση από τους Άραβες μουσουλμάνους. Γι’ αυτόν τον λόγο, σε συγκεντρώσεις που γίνονταν από περιοχή σε περιοχή έβρισκαν τα κατάλληλα άτομα τα οποία εκπαίδευαν ώστε να απομνημονεύουν τη λογοτεχνικά- ιστορικά και φιλοσοφικά κείμενα να μην χαθεί η παράδοση με στόχο αυτή να μην χαθεί. Συνήθως τα πάντα γράφονταν σε ποιητική μορφή καθώς λόγω της μουσικότητας της έμμετρης μορφής της διευκολυνόταν η αποστήθιση. Βλ. Α) *Dr. Maoloud Ibrahim Hassan / Γυρεύοντας την αθανασία, Howler 2000, εκδ. Arras publish for Kurdish culture*, Β) *Dr. Nabaz Jamal/ Research of the Kurdish Mythology 1985 Stockholm*, /*Kurdish Academic for culture*, Γ) *Sajady Allaedin /Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh*, Δ) *Arbery ,A.J.,Legacy of Persia /oxford ,1963*, Ε) *Camerom,C.G/History of Early Iran ,Chikago,1936*, ΣΤ) *Levy ,R,P /The Epic of the kings ,Shahn-nam /London 1967*, Ζ) *Masani R.P/The religion of the good life, London 1954*

έργο ‘Σαχναμα’.⁹⁵ Σε αυτό προστίθενται και επιπλέον τόποι και πρόσωπα εκτός από αυτά του ‘Αβέστα’.

Αυτοί οι χώροι αφορούν κυρίως την ιστορική γεωγραφία, τις διάφορες χαμένες πατρίδες και τους παλαιούς τόπους καταγωγής των Περσών. Έτσι, έμμεσα αποκαλύπτονται και οι διάφοροι στόχοι του ποιητή, όπως για παράδειγμα η κατάληξη ορισμένων πρόσωπων σε συγκεκριμένους τόπους, καθώς η βασική παράμετρος είναι αυτοί οι τόποι στους οποίους εκτυλίσσεται η δράση των προσώπων ή –στην αντίθετη περίπτωση- ένας συγκεκριμένος τόπος στον οποίο, παραμένουν παντοτινά καθηλωμένα κάποια πρόσωπα.

Θα προσπαθήσουμε λοιπόν να βρούμε πρώτα γιατί δεν ήταν καθόλου τυχαίο αυτό που κέντρισε την προσοχή του Φερντουσί (Ferdousi) μέσα σε αυτήν την πλουσιότατη πηγή σκέψης και μύθων. Αυτοί οι ιστορικοί χώροι είναι μέρη που σχετίζονται ουσιαστικά με την ιστορική θύμηση και είχαν σκοπό και σκεπτικό να συνδυάσουν και να θυμίσουν στο κοινό γεγονότα του ένδοξου παρελθόντος των Περσών.

Εκείνες οι καταστάσεις, το 999 μ.Χ., την εποχή του ποιητή, έφεραν στη μνήμη του κοινού την πάλη του πνεύματος του καλού και του πνεύματος του κακού και τη ριζική ανατροπή του παρελθόντος, των θέσεων και των προσώπων, δηλαδή, τη νέα τάξη πραγμάτων η οποία ήταν σε εξέλιξη μετά την εισβολή των μουσουλμάνων Αράβων, υπό το πρίσμα της αναγγελίας του νέου θρησκευματος του Ισλάμ. Οι μύθοι στο Αβέστα είχαν στόχο να συντελέσουν στην ολοκλήρωση αυτής της νέας πραγματικότητας σε κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο δίνοντας ερμηνείες σε ό,τι διαδραματιζόταν στην εποχή του δημιουργού. Έτσι οι μύθοι αυτοί είτε προβάλλονται ως άμεσοι κίνδυνοι που εγκυμονούσαν ακραίες καταστροφές

⁹⁵ Το αρχαιότερο έργο που έχει γραφτεί μετά από την κατάκτηση των Αράβων στην Περσική γλώσσα είναι το *Shahnameh Firdousi*, το οποίο αρχίζει να γράφεται γύρω στο 969 μ.Χ και ολοκληρώνεται, όπως λέει ο ποιητής Firdousi μετά από 30 χρόνια. Ο Firdousi, σύμφωνα με τους ιστορικούς, γεννήθηκε το 319 / 379 h. shmsi στο Xorasan του σημερινού Ιράν και πέθανε το 403. Ανατράφηκε από μια εύπορη οικογένεια καλλιεργητών της περιοχής του και πήρε εκείνη την εποχή υψηλή παιδεία. Γνώριζε Ελληνικά, Αραβικά, Παχλαβικά (αρχαία Μηδική γλώσσα) και Περσικά. Βλ. Α) *Rouhani mohamad/ Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας*, σελ.115-195, εκδ. Ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, Β) *Ahmadi Ahmad / Ο Firdousi και το έργο του*, σελ.40 Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004

για την κοινωνία της εποχής του ποιητή, είτε λειτουργούσαν ως σωτηρία για όλους.

Ξεκινάμε με την εξέταση της πολιτικής διπλωματίας εκείνης της εποχής, η οποία είχε ως στόχο τη μέγιστη προβολή της αξίας της καταγωγής από τα συγκεκριμένα μέρη. Ο ποιητής Φερντουσί (Ferdousi) στην αρχή του έργου του 'Σαχναμα' ήδη είχε προβάλει την καταγωγή ως σημαντικότερο στοιχείο ύφους και αρετής για τους ήρωες του. Όπως φαίνεται στην περσική κοσμοθεωρία, ότι είναι καλό στοιχείο ανήκει στο πνεύμα του 'Ahoora Mazda'. Έτσι τελειώνουμε την εξέταση της πολιτικής γεωγραφίας στο 'Σαχναμα' με χώρους και μέρη, όπως είναι τα βουνά και τα ποτάμια, χώροι οι οποίοι γεννούν ή αναγεννούν ερωτήματα.

5.2 Η προβολή της καταγωγής και οι ρίζες στο 'Σαχναμέ'

Ο ευεργέτης Φερίντουν (Faraidoun) από το Ιρανζαμιν⁹⁶

Η σωτηρία του δαιμονισμένου Ιρανζαμίν αποδίδεται από το 'Σαχναμα' στον Φερίντουν (Faraidoun), ενώ στο προγενέστερο κείμενο, το 'Αβέστα' του Ζαρατούστρα που προηγείται κατά πολλούς αιώνες, ο Φερίντουν (Faraidoun) θεωρείται ενάρετος ηγεμόνας που καταπολεμά το κακό πνεύμα (Αριμάν). Στο σχετικό απόσπασμα διαβάζουμε: «Ο Φερίντουν (Feridoyn), ο γιος του Abtin, της είπε: *δοξασμένη μου θεά Anahita σου προσφέρω εκατό άλογα και χίλιες αγελάδες και δέκα χιλιάδες πρόβατα. Δώσε μου τη δύναμη να*

⁹⁶ Το Ιράν αποκαλούνταν εκείνη την εποχή Ιράν-Zamin, δηλαδή «προερχόμενοι από τη γη του Ιράν». Η ονομασία του Ιράν προέρχεται από το όνομα του προγόνου του Δαρείου του πρώτου που αναφέρεται στις επιγραφές του Κήρου «εγώ ο Άριος», "Ariamana". Επίσης, στο ιερό βιβλίο των Ζωροαστρικών, στο Αβέστα, αναφέρεται σε δυο διαφορετικά κεφάλαια. Βρίσκουμε το όνομα Ιράν στο κεφάλαιο "Eshiat esht I" και στο "Sirozeh kochak9" Ιρανός σημαίνει ευγενής. Βλ. Α) Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish, Β) P. Sykes, A History Of The Persia, 1930, London, Γ) Malcom A.R, The Parthian, London, 1967, Δ) Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press.

πολεμήσω τον Ατζίντεχαγγ [Ajidehagg], τον κακό δαίμονα που έχει τρία κεφάλια και έξι ματιά, εκείνον τον δαιμονικό που είναι ο πιο δυνατός ανάμεσα στους δαίμονες που πολεμά την ειλικρίνεια και φέρνει σκοτάδι⁹⁷ και ψέμα...»

Έτσι βλέπουμε ότι από τον γέροντα Ζαρατούστρα στο 'Αβέστα' - που μεταγενέστερα ενέπνευσε τον Φερντουσί (Ferdousi) - γίνεται αναφορά μόνο στον ευεργέτη Φερίντουν (Faraidoun) ως απόγονο του Abtin.

Ο εκ 'Χορασαν' στοχαστής -ποιητής⁹⁸ όπως είδαμε, φαίνεται να ξανά διάβασε το 'Αβέστα'. Όμως, η ανωτερότητα της καταγωγής του ευεργέτη τονίζεται πιο πολύ ως βασικός λόγος για τη συσπείρωση των δυνάμεων σε εκείνους τους δύσκολους καιρούς. Πράγματι, ο Περσικός πολιτισμός κινδύνευε από τους Άραβες κατακτητές που στη συνέχεια άφησαν πολλά βαρβαρικά στοιχεία⁹⁹ τα οποία δεν προϋπήρχαν στην κουλτούρα της οργανωμένης ταξικής κοινωνίας των Περσών.

Στη Μηδική και αργότερα στην Περσική πολιτική διπλωματία η καταγωγή των ανθρώπων από έναν μεγάλο ήρωα - ευγενή, με ό,τι μπορεί να συνεπάγεται αυτή η ανώτατη καταγωγή, ήταν μεγάλο προνόμιο. Με αυτόν τον τρόπο αποκτούσαν μια σύνδεση με το καλό πνεύμα. Τους βοηθούσε αυτή η ανωτερότητα ώστε να αποκτήσουν ένα είδος «ηθικής νομιμότητας»¹⁰⁰.

Σχεδόν όλοι όσοι βρέθηκαν σε θέσεις σημαντικές και βασίλευσαν στην περιοχή προσπαθούσαν, είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο, να συνδέονται με μυθικούς¹⁰¹ ήρωες. Φημολογείται ότι οι ήρωες αυτοί

⁹⁷ Ζωροάστρας, Αβέστα, *Aban Iasht*, *kourdai* (1) από το *Aban Iasht* : (21)

⁹⁸ Ο *Firdousi*, ποιητής - στοχαστής, κατάγεται από αυτήν την πόλη ανατολικά του Ιράν. Βλ. Α) *Rouhani Mohamad* / *Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας*, σελ. 115-195, εκδ. Ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, Β) *Ahmadi Ahmad* / *Ο Firdousi και το έργο του*, σελ. 40, *Tehran* / εκδ. Πανεπιστημίου 2004

⁹⁹ Α) *Ravandi Morteza* / *Κοινωνική ιστορία του Ιράν*, εκδ. Τεχεράνης 1950, Β) *Edmond Gilford* / *Ιστορία των Gaznavin*, μετάφραση του *Mouqadam*, εκδ. *Amir Kabir* 1999

¹⁰⁰ Βλ. Α) *Sajady Allaedin* / *Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh* Β) *Arbery, A.J.*, *Legacy of Persia* / *oxford*, 1963, C) *Camerom, C.G.* / *History of Early Iran*, *Chikago*, 1936, E) *Levy, R.P.* / *The Epic of the kings*, *Shahn-nam* / *London* 1967 E) *Masani R.P.* / *The religion of the good life*, *London* 1954.

¹⁰¹ Ακόμη και οι ξένοι κατακτητές αυτό αναζητούσαν ώστε να νομιμοποιήσουν την παρουσία τους / Βλ. Α) *The History Of The Despotism In Iran*, *Prof. Ahmad Miri*, 2004, *Tehran*, *Publish Center For The*

έπαιξαν κάποια στιγμή στο μακρινό παρελθόν ρόλους σημαντικούς κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας τους.

Ο Φερντουσί (Ferdousi) με άλλα λόγια διηγείται ότι ο Φερίντουν (Faraidoun) ήταν απόγονος ενός ευγενή ονόματι ‘Αμπτίν’, που επίσης αδικήθηκε από τον βασιλιά και ήταν εκπρόσωπος του πνεύματος του κακού. Η μάνα του η Φαρανάκ (Faranak) αφηγείται στον νεαρό γιο της ότι όλοι οι πρόγονοί του υπήρξαν ήρωες και δυνατοί γιατί μπόρεσαν και δάμασαν τους δαίμονες. Οι δαίμονες στη Ζωροαστρική σκέψη είναι σκοτεινά όντα συνδεδεμένα απόλυτα με το κακό πνεύμα.

Στην τιμητική προβολή που γίνεται στον Φερίντουν (Faraidoun) αποδεικνύεται έτσι περίτρανα ότι ήταν ταυτισμένος όπως είναι ο Φερίντουν (Faraidoun) με ένα μεγάλο γένος έτσι φαίνεται ξεκάθαρα ότι υπήρχε η ανάγκη για συσχέτιση του με τίτλους λαμπερούς, ώστε αυτή τη φορά ως ένας δυνατός ηγέτης να εμπνεύσει μια λαμπρή ηγεσία. Αυτό αποτελεί το πρώτο σημείο σχετικά με την προσωπικότητα του ευεργέτη Φερίντουν (Faraidoun) και την προβολή της ένδοξης οικογενειακής του κατάστασης.

Η Περσική παράδοση, μετά από την κατάκτηση των μουσουλμάνων ‘Αράβων’, βρισκόταν σε μεγάλη κρίση. Οπότε ο ποιητής – στοχαστής προσπαθεί μέσα από το έργο του να δώσει μια εθνική ανάταση στον περήφανο λαό των Περσών. Αυτό που υπονοεί ο στοχαστής έχει ένα βαθύτερο πολιτικό νόημα, καθώς αναγγέλλει ένα είδος εθνοπροσύνης υπέρ των Περσών, ώστε ο πολιτικός κόσμος να συσπειρωθεί γύρω από έναν ευεργέτη, όπως είναι ο Φερίντουν (Faraidoun) από το Ιράν - Zamin.

Αυτό που προβάλλεται συγκεκριμένα είναι ότι όλα τα πρόσωπα στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των Περσικών συμφερόντων, τόσο των εδαφικών όσο και

New Observations, B) History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Γ) Feridoun Adamiyat, The Amir kabir And Iran, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Δ) Eshpooler, Brattled, The History Of The Moguls In Iran, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture, E) The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza, Ansafpoor, 1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish, ΣΤ) Jovaini Jahangosha, The History Of The Jhangosha, 1989, Tehran, Center for Book Publish, Ζ) Nezamolmolk Xaje, Siasatnama, 1980, Tehran.

των πολιτικών, των πολιτιστικών και των οικονομικών, τα οποία εκείνη την εποχή βρίσκονταν σε διαρκή κίνδυνο.

Ακόμα, στο πρόσωπο του 'Καβε' δικαιολογείται η παρουσία της τάξης των εργαζομένων, καθώς αυτή στόχευε συνολικά στην καθιέρωση μιας εξουσίας που να εκπροσωπεί το καλό πνεύμα.

5.3 Οι άθλοι της Φαρανακ (Faranak), οι Άθλοι του Φερίντουν και οι Άθλοι του 'Καβε'

Κατά το 'Σαχναμα' στον μύθο του 'Καβε' γίνεται αναφορά στον Φερίντουν ως ευεργέτη μόνο, όχι ως ευεργετούμενο. Όλα όσα διαδραματίζονται, λαϊκό θέτονται ως μέρη μιας αλυσίδας που καταλήγουν στο πρόσωπό του. Έτσι, ο Φερίντουν τελικά καταφέρνει να σώσει την πατρίδα του από τα δεσμά του κακού βασιλιά (Αζτίντεχαγγ).

Στο 'Αβέστα', όμως, δεν βλέπουμε καμία ανηφόρα στον 'Καβε'. Πολύ πιθανόν αυτές οι αναφορές να χάθηκαν¹⁰².

Όμως ο Φερίντουν στο 'Αβέστα' ως καλός ηγεμόνας συμμετέχει στις προσφορές και τις θυσίες της σημαντικής θεάς Αναχιά, έτσι ώστε αυτή να του παρέχει εκείνες τις ευεργετικές δυνάμεις που μόνο αυτή διαθέτει.

Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να καταπολεμήσει τον κακό δαίμονα 'Αζτίντεχαγγ' που εκπροσωπεί τις δυνάμεις και το πνεύμα του κακού.

¹⁰² Όπως φαίνεται από τους πιστούς του Ζαρατούστρα, τις μεγάλες βιβλιοθήκες τις έκαψε ο Μ. Αλέξανδρος στις επιδρομές του. Έτσι, κείμενα της Ινδίας μεταγενέστερα από τους Ζωροάστρες κάνουν αναφορά στο πρόσωπό του ως εκπρόσωπο του Αριμάν του πνεύματος του κακού. Βλ. Α) *History Of Religious Studies*, 1979, CPU, University of The California, Β) *Magazine K.R. Cama Oriental Institute*, 1980, Bombay, Γ) *P.Sykes, A History Of The Persia*, 1930, London, Δ) *Malcom A.R, The Parthian*, London, 196, Ε) *Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran*, N.J 1971, Princeton University Press, ΣΤ) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations, Ζ) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar*, 1940, Tehran, *The Bibliotheca Of The Xavar*.

Όπως φαίνεται υπάρχει μεγάλη συμμετρία ανάμεσα στο προγενέστερο έργο και την παράδοση των Ζωροαστρικών και το έργο του στοχαστή – ποιητή Φερντουσί (Ferdousi).

Στο ξεκίνημα του έργο του ο ποιητής είτε ως προς τα γεγονότα είτε ως προς τα πρόσωπα φαίνεται εμπνευσμένος από το ‘Αβέστα’, όπως προαναφέρθηκε, γι’ αυτό επιλεγεί ένα πρόσωπο για να συνδεθεί με την εποχή του κακού βασιλιά. Αυτό το πρόσωπο είναι ο Φερίντουν που τυχαίνει να είναι απόγονος ενός ευγενή ονόματι ‘Αμπτίν’ (Abtin), ο οποίος με άδικο τρόπο σκοτώθηκε για να γίνει τροφή για τα φίδια του κακού βασιλιά .

Οι άθλοι της Φαρανάκ (Faranak), της μητέρας του Φερίντουν (Faraidoun), που κυριαρχούν στην αρχή του έργου, αφορούν στις περιπέτειες τις οποίες υπέστη η μάνα του ευγενή ήρωα. Μετά από τη γέννηση του «μονάκριβού» της, τον οποίο ονομάζει καρπό της ζεύξης της με τον «ενάρετο» και «ευγενή» σύζυγό της που τον θυσίασαν για χάρη του κακού βασιλιά, αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα ώστε να σωθεί ο σημαντικός γιος που πλέον έχει αποκτήσει.

Το μαρτύριο της Φαρανακ (Faranak) χαρακτηρίζεται ως πόνος, άθλος και μόχθος, καθώς περιγράφεται με μεγάλη λεπτομέρεια η διαδρομή και η προσπάθεια που κάνει ως μητέρα για να σώσει το παιδί της με αποτέλεσμα να πάρει τον δρόμο της προσφυγιάς.

Στην αρχαιότερη παράδοση της Ζωροαστρικής κοσμοθεωρίας η οποία φαίνεται καθαρά να αποτελεί σημείο αναφοράς για τον ποιητή δεν βλέπουμε πουθενά τη Φαρανακ¹⁰³ (Faranak). Ποιοί λόγοι οδήγησαν τον στοχαστή να επιχειρήσει μια τέτοια προσθήκη και επιλογή;

¹⁰³ Μετά από τις μεγάλες καταστροφές που βίωσαν οι Ζωροάστρες στη διάρκεια των επιδρομών του Μ. Αλέξανδρου και την εξόντωση των τάξεων της εξουσίας, οι πιστοί του Ζωροάστρα κατέφυγαν ως πρόσφυγες στην Ινδία και πήραν μαζί τους ένα τμήμα του κειμένου του Ζαρατούστρα. Βλ. Α) Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran*, N.J 1971 ,Princeton University Press, Β) *The History Of The Despotism In Iran* ,Prof. Ahmad Miri ,2004 , Tehran ,Publish Center For The New Observations, Γ) *History From Tabarestan*, Ibn Esfandiar ,1940 ,Tehran, *The Bibliotheca Of The Xavar*.

Το πρόσωπο της Φαρανάκ (Faranak) του προσφέρει ένα ακόμη πρόσωπο με μεγάλη δραματικότητα, του προσφέρει έναν ακόμη άθλο που αντιστοιχεί στους άθλους του 'Καβέ'.

Η πρώτη αντίδραση της Φαρανακ (Faranak) μετά από τη γέννηση του παιδιού της ήταν να το πάρει και να κρυφτεί στα δάση από τον φόβο της καταδίωξης της εξουσίας του κακού βασιλιά . Όμως, εν συνεχεία, αφού βλέπει ότι το δάσος δεν είναι πλέον ασφαλές μέρος για να μείνει ο αγαπημένος της γιος, ξεκινά το ταξίδι της.

Στη διαδρομή που κάνει η Φαρανάκ (Faranak) κρύβεται η μεγίστη μελλοντική ελπίδα των κατοίκων του «Ιράν-Zamín» για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης, από τον γιο της στην εποχή μετά τον κακό βασιλιά. Η Φαρανάκ (Faranak) βιώνει μεγάλο πόνο από τη στιγμή που περιπλανιέται στα σκληρά μονοπάτια του βουνού 'Ντεμαβαντ' (Damavand). Εκεί καταφεύγει σε κάποιον μοναχό και του ζητά αρωγή και ασυλία ώστε να σωθεί το παιδί της.

Το βουνό Ντεμαβαντ' (Damavand) φαίνεται να είναι σημείο αναφοράς πολλών και διαφόρων καταστάσεων. Εκτός των άλλων είναι και το μέρος που θα σταυρωθεί ο κακός, αιμοβόρος βασιλιάς Ατζίντεχαγγ (Ajidehagg).

Όμως, οι αναφορές αυτές είναι τελείως διαφορετικές. Για τον νεαρό που λαχταρά να σωθεί η μάνα του, είναι ένα μέρος για προσωρινό καταφύγιο, ενώ για τον κακό βασιλιά Ατζίντεχαγγ (Ajidehagg) είναι μέρος αιώνιας τιμωρίας καθώς είναι καταδικασμένος σε ακινησία.

Η Φαρανάκ (Faranak) είναι καταδικασμένη σε μακροχρόνιες ταλαιπωρίες και σε προσφυγιά. Όμως, όπως επιβεβαιώνεται από την παράδοση η καταγωγή της ήταν μέρος της πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής εκείνης. Αυτός είναι ο κύριος λόγος που εκδιώχθηκε με τόση βία η Φαρανάκ (Faranak) μαζί με τον γιο της. Από την άλλη μεριά, έχουμε τους άθλους του Καβέ, του σιδερά, και το μαρτύριο που περνά εξαιτίας του δαιμονισμένου βασιλιά. Αυτή η μαρτυρική του κατάσταση κορυφώνεται συνεχώς, μέχρι που θυσιάζονται σχεδόν όλα τα παιδιά του .

Αυτό το αποτυπώνει ο ποιητής στο έπος του, καθώς οι εκπρόσωποι της αυλής έρχονται πάλι στον σιδερά Καβέ και του παίρνουν το τελευταίο του παιδί. Ένα άλλο συμβολικό και πολυδιάστατο πρόσωπο στην φαντασία του στοχαστή ποιητή, ο Καβέ, προσφέρει έναν άλλου τύπου άθλο, αντίστοιχο των άθλων της Φαρανακ (Faranak) και του γιού της. Αυτός ο άθλος παρουσιάζεται αναλυτικά και φαίνεται να έχει διάρκεια και να ξεπερνά κάθε όριο.

Ο σιδεράς είναι ένας κοινός θνητός που γεύεται την καταπίεση πάντα από τον ίδιο τον τύραννο. Επίσης, το κεντρικό πρόσωπο που επιτελεί τους υπεράνθρωπους άθλους και τις προσπάθειες ανήκει στον σιδερά Καβέ και στην ασθενή τάξη των εργαζόμενων. Το μαρτύριό του αποτελεί λοιπόν το αντίστροφο μαρτύριο από αυτό που είχε υποστεί η μάνα του Φερίντουν (Faraidoun), δηλαδή η Φαρανάκ (Faranak) στον ίδιο χώρο: ακινησία (πιο συγκεκριμένα έγιναν τροφή για τα φίδια του κακού και οι δεκαεπτά γιοί του. Στο τέλος, όμως, αγανάκτησε ξαφνικά, όταν ήθελαν να του πάρουν και το τελευταίο του παιδί).

Αντιθέτως, η Φαρανάκ (Faranak) όταν κατάλαβε ότι η αδιαλλαξία του κακού, θα βάλει σε κίνδυνο και το γιο της, αντέδρασε και δραπέτευσε, ώστε να σώσει τον ενάρετο απόγονο. Αυτές οι δυο περιπτώσεις αδικημένων ηρώων, που ο ένας αναγνωρίζει τον άλλον, είναι στενά ενωμένες ως προς τη μοίρα και το πεπρωμένο τους, όμως έχουν και μια πολύ σημαντική διαφορά. Ο σιδεράς Καβέ είναι ένας κοινός εργαζόμενος που θα εργαστεί για τον ευγενή απόγονο στη μετά τον κακό βασιλιά εποχή. Αν και παίζει έναν πρωταγωνιστικό ρόλο, στο τέλος αυτό που θα μετρήσει φαίνεται να είναι η απώτατη καταγωγή που διαφοροποιεί τον Φερίντουν (Faraidoun) από τον σιδερά Καβέ.

5.4 Οι ποιητικές μεταφορές: φρουρά, πορεία, πόλεμος

Οι ποιητικές εικόνες τις οποίες παρακολουθούμε μας συνδέουν με τους άθλους που διέπραξαν οι πρωταγωνιστές, είτε αυτοί είναι ο Καβέ και τα παιδιά του και όλοι οι κάτοικοι της επικρατείας, είτε είναι η Φαρανάκ με τον ευγενή Φερίντουν γιο της, που στην περίπτωση του κινητοποιείται η μάνα για να τον εξασφαλίσει και να τον σώσει από τα δεινά.

Μόλις εμφανίστουν τα φίδια στους ώμους του κακού βασιλιά αρχίζει μια μανία με την η καταστροφή, η οποία συμβολίζει την συγκεκριμένη αδιαλλαξία του τυράννου που όπως εξελίσσεται στην συνέχεια στο έργο, φαίνεται να επηρεάζει με καθοριστικό τρόπο το πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Από τη στιγμή που εκείνος θεωρείται παντοδύναμος βασιλιάς, η βία και η καταστολή της επιβραβεύονται με την έντονη παρουσία ‘φρουράς’ που προσφέρει τη δύναμή της στον νέο βασιλιά .

Τα πρώτα στρώματα της κοινωνίας που βρίσκονται σε ευάλωτες θέσεις και ζημιώνονται πολλαπλά, φαίνεται σε πρώτη φάση, να είναι οι γυναίκες και, όπως περιγράφεται, η θλιβερή κατάστασή τους συνεχίζεται διαρκώς και σε οποιαδήποτε στρώμα και αν ανήκουν δεν γλυτώνουν τη βία και την καταστολή. Με άλλα λόγια η αποδυνάμωση των γυναικών ξεκινά από την άρχουσα τάξη και τελειώνει στα χαμηλότερα στρώματα της κοινωνικής πραγματικότητας:

*«Οι αδελφές του Τζαμσίντ (Jamshid) οδηγήθηκαν με τη βία
στο παλάτι του κακού βασιλιά.*

Αναγκάστηκαν να εκτελούν έργα και επιθυμίες του δαίμονα.»

Στις επόμενες εικόνες, μετά από την επικράτηση των δαιμονισμένων δυνάμεων του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγ (Ajidehagg) εκ νέου συναντάμε τη βία από τους φρορούς ενάντια των γυναικών, μέσα στο παλάτι από μέρους του έτσι «*Η καημένη Αρναβάζ (Arnawaz) είδε σε όραμα τρεις*

μεγάλους πολέμους και με φόβο και φωνές ζύπνησε η γυναίκα» γιατί ο βασιλιάς την υποχρέωσε να πει τι έχει δει : «Είσαι υποχρεωμένη να πεις τι είδες!» Με άλλα λόγια η δύναμη της καταστολής κυριαρχεί.

Ενδεχομένως εδώ να συνοδεύεται αυτό το σκηνικό με το_όνειρο της Αρνάβαζ(Arnavaz), από μια ποιητική υπερβόλη έκφραση όμως με άμεσο τρόπο πάλι μπορούμε να πούμε ότι εκφράζει μια πραγματικότητα που ήταν σε εξέλιξη επί αιώνες.

Με αυτόν τον τρόπο αποκαλύπτεται ένα άλλο κομμάτι του πάζλ σχετικά με τη βία του βασιλικού συστήματος, το γεγονός ότι η φρουρά και η βίαιη καταστολή συμπεριλαμβάνει γυναίκες και παιδιά, οπότε από μικρό παιδί ο Φερίντουν (Faraidoun) βρίσκεται υπό συνεχή καταστολή.

Άλλες έντονες εκφράσεις συγκαταλέγονται ως τραγικές και υποδηλώνουν μια αφόρητη κατάσταση μέσα στους κόλπους της εξουσίας και έτσι αυτήν την φόρα είναι η σειρά του σιδερά 'Καβέ', ενός απλού θνητού εργαζόμενου. Εκείνος εκφράζει την αφόρητη αγανάκτησή του αφού, όπως περιγράφει : *«Με μαχαίρι του πόνου κομματιάζεται η ψυχή μου και το σώμα»*. Έτσι οι κακουχίες, η σκληρή αντιμετώπιση συμπεριλάβαν όλους, εκτός από τους φρουρούς και έμπιστους του κακού βασιλιά, δηλαδή τα όργανα της απόλυτης - αυταρχικής εξουσίας .

Στο κομμάτι που διηγείται την ιστορία του σιδερά Καβέ τα μαρτυρία του προκαλούν τρόμο. Η αναφορά περιστρέφεται πάλι, γύρω από την καταστολή του συστήματος. Έτσι η συνεχόμενη καταπίεση του από τον κακό βασιλιά και οι μαρτυρία του σε συνδυασμό με το τραγικό τέλος των δεκαοκτώ παιδιών τον κάνουν να επωμιστεί έναν ιστορικό ρόλο ώστε αυτή τη φορά να μπορέσει να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τον καταπονημένο λαό που εξεγείρεται. Επίσης ο Καβέ με την δράση του γίνεται 'φρούριο' ώστε να σωθεί το τελευταίο του παιδί από την σφαγή .

Στο ίδιο σκηνικό ακόμη συναντάμε εικόνες που περιγράφουν την πολιτική συμπεριφορά του κακού βασιλιά και τις επιλογές του και ακόμη εικόνες που δηλώνουν 'φρούριο'. Ο κακός βασιλιάς είναι καθηλωμένος στις κακές

επιλογές του και τα φυτρωμένα φίδια στους ώμους του είναι ‘φρουροί’. Συμμετέχουν συμβολικά στη δημιουργία και στην τροφοδοσία όλου του πολιτικού γίνεσθαι.

Στη διάρκεια της εξέλιξης του συστήματος ‘φρουρίου’, μέσα από την αφήγηση διακρίνουμε και την πορεία των πραγμάτων μέσα από τη διαδοχή των γεγονότων. Όλα είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους, κάθε ένα γεγονός φέρνει το επόμενο, μια προεπιλεγμένη πορεία φαίνεται να είναι συνέπεια άλλων γεγονότων. *«Η κακία του ήταν αφόρητη και κάθε νύχτα σκότωναν δυο νέους πολίτες. Καμία διάκριση από άποψη καταγωγής. Ο σκοπός ήταν να δώσουν ηρεμία στον αιμοβόρο βασιλιά που είχε εκείνα τα φίδια τα οποία τρέφονταν με τα μυαλά των νέων ανθρώπων.»*

Αμέσως μετά από το γεγονός της εμφάνισης των φιδιών, εντοπίζουμε τον όρο «καμία διάκριση» που με άλλα λόγια υποδηλώνει τη στάση της εξουσίας του κακού βασιλιά απέναντι στους πολίτες του. Παρατηρούμε ότι ο στόχος που έχουν οι διαφορές πορείες των πρωταγωνιστών όλες με την σειρά τους έχουν πολιτική διάσταση και η «φρουρά» από όλες τις μεριές όπως διαδραματίζεται δεν φαίνεται να επιτυγχάνονται με ηρεμία. Αντίθετα, απαιτούν σκληρή βία. Αυτή η βία μπορεί να έχει ψυχολογικό χαρακτήρα είτε να φέρνει χαρακτήρα κοινωνικό-πολιτική βία .

Ο κακός βασιλιάς αναλαμβάνει με βία, δράση κατά του πάτερα του και αρχίζει να εξουσιάζει. Από την άλλη, όμως, για να συνεχίσει την «πορεία» του καταλήγει με τη βοήθεια των συμβούλων του να διεκδικήσει τη νομιμότητα και μονιμότητα με τη βία κατά των πολιτών του. Επίσης παρατηρούμε ότι ο αγώνας της μητέρας του Φερίντουν και ακόμη του σιδερά Καβέ, θεωρείται ως ένα από τα πρώτα βήματα κατά του αυταρχικού συστήματος.

Ο «πόλεμος» και η βία του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγγ (Ajidehagg) κατά του ποιητή είναι διαφορετικός. έχει διαφορετικό στόχο και επίσης διαφορετικό προορισμό. Έτσι ένας πόλεμος κατά του κακού και δαιμονισμένου βασιλιά κατατάσσεται στους αντιστασιακούς αγώνες. Συνεπώς, και από την άποψη του περιεχομένου ο πόλεμος διεξάγεται για να αποδώσει δικαιοσύνη, ενώ η

κυριαρχία του κακού βασιλιά εντάσσεται στην καταπίεση και στη βία για προσωπικό όφελος.

Η πολεμική αντίσταση του «Καβέ» ξεκινά από τη στιγμή που πηγαίνει στο βασιλικό μέγαρο για να πάρει το παιδί του και αρνείται να συνυπογράψει το ανακοινωθέν που έχουν συντάξει οι αυλικοί υπέρ του κακού βασιλιά. Έτσι φαίνεται καθαρά ότι αυτή η στάση του είναι σημείο αναφοράς για την αντίσταση.

Η πολεμική συμμαχία του «Φερίντουν» με τον «Καβέ» πηγάζει από το γεγονός ότι ο κόσμος αναζητά δικαιοσύνη. Όμως για να αποδεχτεί ένα πρόσωπο ως ηγέτη για την επίτευξη αυτού του στόχου έπρεπε να είναι και κοινωνικά αποδεκτός από όλους. Στο πρόσωπο του «Φερίντουν» βρίσκουν αυτό το ζητούν, έτσι ώστε να μπορέσουν να δώσουν ένα τέλος στην κυριαρχία του κακού βασιλιά .

Με αυτόν τον τρόπο το τέλος των μόχθων του λαού έρχεται με την προσπάθεια και οργάνωση του σιδερά «Καβέ» και την παρουσία του ευγενή «Φερίντουν». Με άλλα λόγια αυτός ο πόλεμος και η προετοιμασία γι' αυτόν συσπειρώνει ανθρώπους από διαφορετικές τάξεις ενάντια στον κοινό εχθρό. Αυτός ο κοινός εχθρός, όπως φαίνεται, είναι ο κακός βασιλιάς.

Ο κοινός αγώνας θα ολοκληρωθεί με την τελική σταύρωση του κακού στην κορυφή του βουνού¹⁰⁴ 'Ντεμαβάντ' (Damavand). Έτσι αρχίζει μια νέα τάξη πραγμάτων στην πολιτική σκηνή. Η μετέπειτα από τον κακό βασιλιά εποχή

¹⁰⁴ Το «Ντεμαβάντ» (Damavand), το μεγαλύτερο βουνό στο Ιράν από την οροσειρά "Alboorz" βρίσκεται βόρειο ανατολικά της Τεχεράνης. Έχει ύψος 5671 και κατέχει σημαντική θέση στη θρησκευτική Ζωροαστρική παράδοση και στη φιλολογική πραγματεία ως το μέρος όπου ο "Agash" στέλνει τα βέλη του ή ως το μέρος όπου πήγε και κρύφτηκε η μητέρα του "Feridoun" για να γλυτώσει από τα χεριά του κακού βασιλιά. Ακόμη πιο πολύ είναι γνωστό ως το μέρος στο οποίο, στο έργο του ποιητή "Ferdousi", σταύρωσαν τον κακό βασιλιά σύμφωνα με τον ποιητή Φίρντουσι. Αποτελεί σύνθεση δυο λέξεων: "Dema" που σημαίνει το μέρος που σκεπάζεται από ατμό και "vand" (κατάληξη) που δηλώνει κάτι που έχει πολύ έντονο ατμό επειδή υπήρξε ηφαίστειο. Εκεί είναι φυλακισμένος ο κακός βασιλιάς σύμφωνα με τον "Feridoun". Ακόμη υπάρχουν πολλά παραμύθια λαϊκά για διάφορους ήρωες που κατά καιρούς κατέφυγαν στο συγκεκριμένο βουνό. Βλ. *An Encyclopedia of Zoroastrianism, Jahangir Orshidari, 1999, Tehran, Published Center, Page 281.*

θα είναι αυτή του ενάρετου ευγενή καθώς αυτός φαίνεται να έχει την εύνοια του αγαθού¹⁰⁵ πνεύματος.

5.5 Από τη γενέτειρα ως τα πέρατα της γης

Υπάρχει μια επιμονή του ποιητή - στοχαστή Φερντουσί (Ferdousi) στα θέματα της οικίας - πατρίδας καθώς το επισημαίνει με ένα ιδιαίτερο σκεπτικό και φαίνεται να είναι σημείο αναφοράς στο έργο του.

Ο ποιητής διηγείται γεγονότα για εκείνους που είναι στο πατρικό τους σπίτι και για εκείνους που είναι μακριά από τα πάτρια εδάφη ή κατά κάποιον τρόπο έχουν αποκοπεί ή έχουν αποκοπεί από τις ρίζες τους.

Είναι πολύ σημαντικό για εκείνη την εποχή, όταν το κοινό του στοχαστή ακούει για τη δύσκολη διαδρομή της μητέρας του «Φερίντουν» προς την ξενιτιά, ώστε να σωθεί ο απόγονός της, που έχει δεσπόζουσα σημασία για εκείνη και τον κόσμο της πατρικής γης του Ιράν, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Το κοινό του ποιητή ακούγοντας για την τύχη και το πεπρωμένο των πρωταγωνιστών, του στοχαστή συνθλίβεται, και βιώνει έντονα τους μόχθους. Με αυτόν τον τρόπο φέρνουν τα πάθη από τη μια μεριά από την άλλη μεριά και οι άθλοι έρχεται ανάγλυφα στην επιάνεια το κρυφό αίσθημα των ανθρώπων, το αίσθημα της αγάπης για την οικία – πατρίδα .

Έτσι όπως φαίνεται τους θυμίζει αγώνες και διαδρομές που έχουν γίνει στα βάθη της ιστορίας και ταυτίζονται με το σήμερα. Αυτή τη φορά τα βιώνουν μέσω του μαγικού λόγου του στοχαστή - ποιητή. Στο ‘Σαχναμα’ τις χαρές

¹⁰⁵ Η εξουσία που διασφαλίζει την εύνοια του πνεύματος του καλού με θεϊκή και ουράνια υπόσταση από τότε φαίνεται να είχε ρίζες στη συνείδηση της παράδοσης των Περσών και, όπως αποδείχθηκε πολλούς αιώνες αργότερα, αυτές οι ιδέες και αναζητήσεις συνέβαλαν ασυνείδητα στις αντιλήψεις του κόσμου. Πιο ειδικά η επανάσταση του 1979 συνέπεσε με την ανατροπή του «Σάχη» καθώς είχε χρώμα αριστερών ρευμάτων, όμως κάποιοι άλλοι παράγοντες επένδυσαν συστηματικά πάνω σε αυτήν και τελικά έγιναν πειστικοί ως προς το ότι οι άνθρωποι του θεού και εκπρόσωποί του θα ήταν οι πιο σωστοί στο να διαχειριστούν την εξουσία. Αυτό όπως συνέβη με την άνοδο των μουλάδων και την επικράτηση του θεοκρατικού καθεστώτος.

της εστίας - πατρίδας τις απολαμβάνουν κάποιοι και τα βάσανα και τις ταλαιπωρίες για την πατρίδα κάποιοι άλλοι. Όμως φαίνεται να είναι πολύ σημαντικοί και καίρια δραματικοί ως αξωνές και οι δυο αυτοί πόλοι.

Αυτούς τους πόλους με απλά λόγια θα τους ονομάσουμε «Εστία» ή πατρίδα και «έξω από την Εστία» δηλαδή, έξω από την πατρίδα.

Το κοινό του ποιητή βλέπει πως πλέον ο λαός έχει χωριστεί στα δυο καθώς ετοιμάζονται να πάρουν πιο σκληρές αποφάσεις ως προς την εξουσία του κακού βασιλιά χάρη στον «Καβέ» και τον «Φερίντουν». Πηγαίνουν για πόλεμο με τον κακό βασιλιά και δεν διστάζουν ακόμη και να τον κυνηγήσουν μακριά από τη πατρίδα με κάθε κόστος.

Αυτός ο πόλεμος δεν είναι μόνο κατά του κακού βασιλιά. Στην προκειμένη περίπτωση ο πόλεμος και το κυνηγητό κατά του βασιλιά φέρνουν στην επιφάνεια διάφορα μέρη, τα οποία κάποτε ιστορικά άνηκαν στην Περσική αυτοκρατορία. Φαίνεται πως όλα τα κομμάτια της χαμένης πατρίδας έχουν απορροφήσει την προσοχή και την ψυχή του στοχαστή ποιητή και τον απασχολούν με τον ίδιο τρόπο που απασχολούν και το κοινό του.

Με άλλα λόγια φανερώνονται και άλλες πτυχές του ένδοξου παρελθόντος των Περσών, αφού ο κακός βασιλιάς ταυτίζεται ως εκπρόσωπος του πνεύματος του κακού με τους μουσουλμάνους Άραβες κατακτητές, οι όποιοι διέλυσαν τη δόξα των Περσών μετονόμασαν τα μέρη τους και τα περιέλαβαν στην κυριαρχία τους. Έτσι, όταν ξεκίνησε ο Καβέ (Kave) και οι οπαδοί του ενάρτετου απογόνου Φερίντουν το πολεμικό τους ταξίδι πέρασαν από εκείνα τα μέρη που είχαν μεγάλη σημασία στην ιστορική μνήμη του λαού και πλησίασαν τα Ουρσαλιμα .

«ο γνωστός Καβέ (Kave), ανησυχούσε μαζί με το δικό του στράτευμα.

Όλοι μισούσαν εκείνον τον κακό βασιλιά.

Ο Καβέ (Kave) έδωσε εντολή να προχωρήσουν

προς το Αρβάντ Ρουντ (Arvand rood)¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Το στρατηγικό ποτάμι που δόθηκε στην Περσία στα 1975 σύμφωνα με τη συμφωνία της Αλγερίας. Τα δυο κράτη συμφώνησαν να συνεργαστούν για την αποδυνάμωση του κουρδικού αγώνα. Βλ. *Dr. Xaliqu Hossein / Βήμα βήμα με τη νεότερη ιστορία / εκδ. Πανεπιστημίου Obsalla Swede, 1995.*

Το σπίτι του νεαρού βασιλιά κοντά στον Τίγρη το χτένισαν.
 Όμως ο ιδιοκτήτης αρνήθηκε ρητά
 οπότε άρχισαν να περνούν τον ποταμό.
 Υπήρχε ένα έργο, σκοπός στις καρδιές τους,
 να πολεμήσουν τον κακό βασιλιά.
 Εφθασαν στην απέναντι όχθη.
 Αυτή τη φορά σειρά είχαν τα Ουρσαλίμα (Orshalim)
 που στη γλώσσα των Ταζί¹⁰⁷ σημαίνει ιερό σπίτι.
 Εκεί έμεινε ο κακός βασιλιάς.
 Κοίταζε γύρω του καλά ο νέος καλός ηγεμόνας.
 Είδε ένα μέγαρο απίστευτο σε χρώμα και σχήμα.
 Είπε στους στρατιώτες, ακούστε με καλά:
 Πιστεύω να πάμε μπροστά χωρίς να τους δώσουμε καμία ευκαιρία
 ώστε να κάνουν κάτι ενάντιά μας που να είναι πολύ ζημιογόνο.
 Με το δυνατό δρεπάνι του, με έναν στρατό
 που όλοι τους περίμεναν πώς και πώς να πολεμήσουν τον
 Αζτιντεχαγκ (Ajidehagg)»

Αυτός ο πόλεμος κατά του κακού βασιλιά παρατηρούμε πόσο κομβική
 σημασία έχει στο έργο του ποιητή, καθώς δίνεται με αυτόν τον τρόπο ένα
 τέλος σε εκείνον τον κακό_ και την κυριαρχία του. Επίσης δίνει μια ελπίδα
 στον πληγωμένο λαό των Περσών και τους αναγγέλλεται μια νέα μέρα¹⁰⁸
 και ένα νέο ξεκίνημα.

Το 1980 άρχισαν να πολεμούν για 9 χρόνια το Ιράκ και τη νέα θρησκευτική ηγεσία του Ιράν με αρχηγούς
 τον Aiat oulla Xomayni και τον πρόην δικτάτορα του Ιράκ, Saddam Hussein.

¹⁰⁷ Οι Πέρσες τους αραβόφωνους τους αποκαλούν με αυτόν τον όρο, δηλαδή Tazi.
 Βλπ. Α) P.Sykes, A History Of The Persia, 1930, London Β) Malcom A.R, The Parthian, London, 1967
 Δ) Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press

¹⁰⁷ Lousi Morgan, Society In The Old Century, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran, Center For
 The research Culture Γ) Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992
 ,Tehran, Amir Kabir center for Publish Ε) P.Sykes, A History Of The Persia, 1930, London Ζ) Malcom
 A.R, The Parthian, London, 1967 Η) Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton
 University Press Θ) The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish
 Center For The New Observations Ι) History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The
 Bibliotheca Of The Xavar

¹⁰⁸ Η πανάρχαια εορτή της πρωτοχρονιάς που εορτάζεται από πολλούς λαούς εορτάζεται από τους
 Κούρδους και τους Πέρσες με λαμπρό τρόπο και έχει χαρακτηριστεί ως εθνική εορτή στο έπος του
 Σαχνάμα, του εθνικού ποιητή των Περσών. Ο Φίρντουσι αναφέρει την εορτή ως κατόρθωμα του
 μυθικού ηγεμόνα Τζαμσίντ και συμπίπτει επίσημα με την αρχή της άνοιξης. Ένας σημαντικός
 ιστορικός ονόματι Τζαέζ (Jahez), που χρονολογικά ζούσε μέχρι το 255 Hj, δηλαδή, το 750 μ.Χ, στο

έργο του 'Mahasin u Alzdad' αναφέρει «οι τελετές των εθίμων του Ναβρούζ ξεκινούσαν χαράματα. Στα σπίτια των ευγενών, των κρατικών λειτουργών και όλων των απλών πολιτών, πάνω στο τραπέζι τοποθετούνταν κλαδιά από τα εξής δέντρα, του ρόζου, της ελιάς και του ευκαλύπτου. Ο Omar Khaiam στο έργο του 'Nawrouz nama' αναφέρει «έτσι ονομάστηκε η μέρα Ναβρούζ αφού εκείνη τη μέρα ο ήλιος μπαίνει στο ζώδιο του κριού, εκείνη τη μέρα φυτεύουν επτά πράγματα που έχουν σχέση με τη ζωή μας καθώς υποχρεωτικά το πρώτο γράμμα τους είναι 'Σ'. Αυτά σε μετάφραση είναι :sew (μήλο),smaq (ένα μπαχαρικό τοπικό), serenchik (τοπικός καρπός), samana(σιτάρι),sir (σκόρδο), serka (ξύδι), sawza (χορτάρι). Τα επτά 'Σ' είναι προϊόντα που είναι αναγκαίο για τη επιβίωση καθώς το κάθε προϊόν συμβολίζει και μεταφέρει ένα κομμάτι μιας κοσμοθεωρίας. Έτσι ξεπερνούν το απλό μέσο της επιβίωσης.

Εκτός από τα παραπάνω στο γιορτινό τραπέζι τοποθετούνται: καθρέφτης, ζωντανά ψάρια και ένα βάζο, το ιερό βιβλίο του Ζαρατούστρα, νερό, γλυκό. Την ώρα που κλείνει η χρόνια τα μέλη της οικογενείας χαιρετίζουν τη νέα χρονιά και εύχονται ο ένας στον άλλο, ανταλλάσσουν κλαδιά ροδιού, αρωματίζει τον άλλον και γεύονται με μικρά κομμάτια από ξερών φρούτων ή γλυκά αγκαλιάζονται και ψέλνουν τα αρχαία ζωροαστρικά άσματα. Επίσης λέει η παράδοση ότι ο Ζαρατούστρα γεννήθηκε την άνοιξη. Όμως η εορτή του Ναβρούζ είναι ξακουστή και αγαπητή, κάτω τον μύθο τις ανοιξιάτικες μέρες έρχονται τα καλά πνεύματα στη γη και μας εννοούν πολλαπλά. Από τις 21 Μάρτιου μέχρι τις 12 Απριλίου είναι μέρες ιερές κατά την παράδοση. Τα καλά πνεύματα, τα Εμσασπντάν (Emshaspandan) θεωρείται ότι είναι επτά και πηγαινούν σε επτά σημεία της γης όπου αφήνουν την ιερή παρουσία τους στην πρωτοχρονιά. Ονομάστηκε έτσι λέει ο *Aboo Raikhan Birooni* στο *Asar Al Baqie* σελ292: *ότι έτσι την ονόμασαν αφού ο ηγεμόνας Τζαμσίντ ως ηγέτης της δικαιοσύνης μοίρασε χαρά και πλούτη σε όλους η νέα μέρα και το νέο ξεκίνημα αρχίζουν από τότε, δηλαδή, το Ναβρούζ.*

Βλ. An Encyclopedia of Zoroastrianism, Jahangir Orshidari, 1999, Tehran, Published Center, Page.455-457

Στην εορτή του Ναβρούζ έχουν ενσωματωθεί οι εορτές Zegmoug της Μεσοποταμίας που ήταν εορτή προς τιμήν μεγάλου θεού του Mardouk σε μια τέτοια μέρα όλοι οι θεοί μαζεύαν στον ναό του Mardouk. Αυτή τη μέρα έπρεπε να παραβρεθεί και ο βασιλιάς στο ναό του μεγάλου θεού. Σε μια τέτοια μέρα ο βασιλιάς ως ένδειξη πίστης κρατούσε το χέρι του μεγάλου θεού στο ναό του. Μια από τις πιο σημαντικές τελετές εκείνη την μέρα ήταν να ανάψουν φωτιά. Οι θεοί (οι ιερείς) εκείνη τη μέρα καθόριζαν την τύχη του βασιλιά και τη ζωή των θνητών. Επίσης με τις αστρονομικές γνώσεις τους καθόριζαν την παραγωγή. Ακόμη και σήμερα στους Κούρδους της αίρεσης. Yezidis (μια αίρεση του Ζωροαστρισμού) αυτό το έθιμο υφίσταται. Οι Yezidis πιστεύουν ότι αυτήν τη μέρα ο θεός κάθεται στο θρόνο του και λέει στους θνητούς του «σε αυτήν τη χαρούμενη μέρα έρχομαι εγώ». Αυτό το ονομάζουν «σερζάλ»'serisal', δηλαδή αρχή του νέου έτους. Στην παραδοσιακή κοινωνία της Μεσοποταμίας πίστευαν ότι οι τροφές ήταν ιερές και γι'αυτό έδειχναν μεγάλο σεβασμό. Ακόμη και σήμερα το πεσμένο κομμάτι από ψωμί ή σιτάρι θεωρείται ασεβής πράξη και αμαρτία. Το περιβάλλον εμπνέει έναν ιδιαίτερο σεβασμό. Εκτός από το Ναβρούζ που είναι σημαντική εορτή και αφορά την αρχή της άνοιξης ημερολογιακά, που ζωντανεύει όλη η φύση, άλλη σημαντική εορτή είναι το τέλος του καλοκαιριού που συμπίπτει με την αλλαγή του καιρού και το τέλος της αγροτικής χρονιάς που ονομάζεται ' αυτή η γιορτή «Mehregan» και όλες οι ετοιμασίες περιστρέφονται γύρω από την άφηξη του χειμώνα. Όπως φαίνεται πριν τη διάδοση της Ζωροαστρικής κοσμοθεωρίας οι πολυθεϊστές είχαν μεγάλη επιρροή στην θρησκεία ευρύτερη περιοχή της Μεσοποταμίας και της Μηδίας. Έτσι ενσωματώθηκαν στη διδασκαλία τους οι δυο μεγάλοι θεοί οι οποίοι ήταν η θεά Anahita (θεά της γονιμότητας, της ομορφιάς, του πολέμου και της σκέψης. ο Μίθρας, Mithra, ο θεός των δυνατών δεσμών. Σε κάποιες περιοχές η γέννηση του θεού Μίθρα (Mithra) εορτάζονταν ως αρχή της χρονιάς καθώς συμπίπτει με τη μεγαλύτερη νύχτα της χρονιάς και η γέννηση του Μίθρα –ηλίου ήταν χαρμόσυνο γεγονός του Δεκεμβρίου. Όπως λένε οι ερευνητές, ο Δαρειού συνέβαλε σε κάποιες

μεταρρυθμίσεις ώστε να ρυθμιστούν οι γιορτές αυτές όμως όπως φαίνεται στην πορεία αυτές οι εορτές και τα προβλήματα του ημερολογίου παρέμειναν μέχρι τον Δαρείο με τις ξακουστές μεταρρυθμίσεις του έδωσε ένα τέλος. Έτσι καθορίστηκε ως αρχή της νέας χρονιάς το Νεβρούζ . Ο Μίθρας (Mithra) απεικονίζεται συνήθως ως ήλιος ή ένας άντρας με τον ήλιο (θεός του πολέμου, των δυνατών δεσμών). Ο Μίθρας, αυτός ο σημαντικότερος θεός του οποίου το όνομα σημαίνει φιλία και δεσμευτικές υποσχέσεις, περιγράφεται ως ένας στρατηγός με μεγάλες δυνατότητες που παρατηρεί τα πάντα και έχει τη δύναμη των ισορροπιών. Πολεμάει το ψέμα, οπότε θα λάμψει η αλήθεια ως ο ήλιος ο οποίος συμβολίζει τον Μίθρα. Ο θεός Μίθρας έχει μάθει στους ανθρώπους να κατεργάζονται σίδηρο - αφού με τη βοήθεια, που παίρνει από τη φωτιά λιώνει και έτσι κατασκευάζουν πολεμικά εργαλεία για να πολεμούν για την τάξη στον κόσμο. Οι πολεμιστές οφείλουν να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, ώστε να μπορέσουν να διασφαλίσουν τη δικαιοσύνη μεταξύ των ανθρώπων. Η γνώση της δικαιοσύνης λάμπει σαν τον ήλιο και η δύναμή του θα φωτίζει για πάντα. Στο στάδιο της κάθαρσης της ψυχής, ο Μίθρας κάθεται στην έδρα της δικαιοσύνης και κρίνει την τύχη των νεκρών. Όμως την τελική απόφαση θα την λάβει ο αγαθός θεός (Άχουρα Μάζντα). Ο Μίθρας, ο οποίος μαζί με τον ήλιο κινείται από την ανατολή προς τη δύση και, όταν ο ήλιος σβήνει, κατεβαίνει στη γη για να διεκπεραιώσει τις δεσμεύσεις του, έχει χαρακτηριστεί ως ο θεός που δεν κοιμάται ποτέ του. Ο Μίθρας είναι εκείνος ο οποίος κατέχει απέραντα στρέμματα γης και έχει χιλιάδες μάτια για να παρατηρεί τον κόσμο. Ζει στο Αλμππούρζ, το βουνό με τις μεγάλες ανέσεις που του προσφέρονται και με φτερωτά αμαξάκια φτάνει παντού. Μπροστά από αυτά κινούν ένα άγριο γουρούνι και ένας αετός. Οι εορτές προς τιμήν του Μίθρα ήταν πολύ σημαντικές. Πολλές από αυτές τελούνταν στο πλαίσιο της εορτής του Μιχρεγγαν (Mehregan), στο τέλος της συγκομιδής, καθώς ο Μιχρ (Mehr mah) είναι ένα ακόμη όνομα ενός μήνα του Ιρανικού ημερολογίου του φθινοπώρου. Ο Μίθρας απεικονίζεται στα ευρήματα ως ήρωας που θυσιάζει ένα βόδι που κουβαλάει στις πλάτες του. Την απόφαση να θυσιαστεί ένα τέτοιο ζώο την πήραν οι θεοί γιατί από τα διάφορα κομμάτια αυτού του ζώου γεννιούνται τα φυτά και τα δημητριακά. Βλ. Dr.Jaleh Amoozgar , *Mythological history of Iran /publish center for research myth /Tehran 2003, page 22.*

Έχουν βρεθεί αρκετά αρχαιολογικά ευρήματα στο bogaz kouι στην Μικρά Ασία - που χρονολογούνται στα 1500 π.χ - σχετικά με τη λατρεία του θεού Μίθρα, σε τέτοια θέση που αναδεικνύουν τη σημαντικότητα του θεού αυτού. Στα σανσκριτικά Βέντα γίνεται αναφορά στον Μίτρα ως θεό που παρέχει αρωγή (Μίθρα στα Αβεσταικά και στα Πεχλεβικά Μίτρ). Ο Aboo Raikhan Birooni στο Asar Al Baqie σελ. 295 αναφέρει ότι: «Μεχέρ σημαίνει ήλιος και ζεστασιά. Είναι μέρα εορτής, ο κόσμος αλλάζει και ντύνεται στα καλύτερά του καθώς αποδέχεται τον χειμώνα, στολίζει τα πάντα, αρχίζει να χορεύει και όλοι ανταλλάσσουν μεταξύ τους δώρα». Ο Abdull Malak Athalebi στο έργο του Iatima Aldaher λέει «149 μέρες μετρώντας από την εορτή του Ναβούζ είναι οι εορτές του Mehreggan. Αυτή η μέρα θεωρείται αρχή του χειμώνα. Σε αυτή τη μέρα μοιράζουν νέο ρουχισμό μεταξύ των Σπαχίδων (στρατός). Επίσης από όλα τα μέρη στέλνονται δώρα στον ηγεμόνα. Οι Άραβες πρώτη φορά είδαν τέτοια έθιμα. Ο κόσμος των Περσών έστελναν ο ένας στον άλλον κάρτες που τις έφτιαχναν στα σπίτια τους και τις κοσμούσαν με ζωγραφιές, με ευχές και ποιήματα». Τα έθιμα του Μίθρα στους

Στο σκηνικό που περιγράφεται με δεξιοτεχνία βλέπουμε ότι συνεχώς απασχολεί τον στοχαστή ο πόλεμος κατά του κακού και η κυριαρχία του καλού. Επίσης, διαφαίνεται η λαχτάρα του στοχαστή να περιγράψει το μεγαλείο του Περσικού στρατεύματος. Στο έπος αυτό παρουσιάζεται επίσης στο κοινό η επιστροφή του καλού σε μια μεγάλη μάχη με το κακό. Έτσι δεν ξεχνά να περιγράψει τη συγκινητική, θερμή αποδοχή από τις γυναίκες της αυλής του ενάρτετου απογόνου Φερίντουν, που τους απάλλαξε από τα δεσμά του πνεύματος του κακού-βασιλιά. Ακόμη καταφέρνει να εκφράσει τον θαυμασμό του για το λυτρωτικό στράτευμα της πατρίδας και εν μέρει αποτυπώνει την περιφρόνησή του για όσους δεν πήγαν να πολεμήσουν. Φυσικά, όπως φαίνεται, δεν λείπει το διδακτικό στοιχείο του στοχαστή

Κούρδους είναι πολύ χαρακτηριστικά, καθώς τον χειμώνα τον μοιράζουν σε 2 40 μέρες (chla), δηλαδή το μεγάλο Τσέλα (σημάνει 40 εικοσιτετράωρα) και το μικρό Τσέλα. Σύμφωνα με την παράδοση αυτά ήταν δυο αδέλφια. Το μικρό Τσέλα ταλαιπωρεί τον κόσμο μεγαλώνει η νύχτα και επικρατεί φοβερό κρύο, όμως όταν φτάνει στην τελευταία μέρα του μέχρι να παραδώσει στον αδελφό του εκείνη τη νύχτα ο κόσμος πανηγυρίζει καθώς μέσα στο σκότος και το κρύο μπαίνει ο ήλιος στο Ζώδιο του τοξωτή.

Η 26^η Δεκεμβρίου συμβολίζει την αρμονία που έρχεται μετά από δύσκολες νύχτες γιατί μικραίνει η νύχτα. Στην εκστρατεία του Ξέρξη (το 405 -359 και το 338 -359) η μυστική - θρησκευτική αίρεση τελικά μεταλλάχθηκε. Πολλοί λαοί συμπεριέλαβαν τον Μίθρα στους θεούς που συμβόλιζαν τον ήλιο. Ο Μ. Κωνσταντίνος στο ανατολικό Ρωμαϊκό κράτος προσπάθησε να εμποδίσει τη διάδοση της λατρείας του Μίθρα. Αργότερα όμως όλες οι τελετές του Μίθρα ενσωματώθηκαν στις χριστιανικές αντιλήψεις. Η 25^η Δεκεμβρίου, η ημέρα που σύμφωνα με τη μυθολογία έχει γεννηθεί ο Μίθρας, υιοθετήθηκε από τους χριστιανούς σαν την ημέρα που έχει γεννηθεί ο Χριστός (son tang στα γερμανικά, Sunday στα αγγλικά). Οι τελετές αυτές του Μίθρα στον δυτικό κόσμο λέγονται sol-Natalie και συνοδεύονται όπως και οι άλλες εορτές των Ελλήνων, οι ορφικές και οι διονυσιακές με κατανάλωση κρασιού και κρέατος. *Βλ. Dr.Razi Hashem /The old deliberate in the Persia /Tehran university publish 1989, page 481, Dr.Jaleh Amoozgar, Mythological history of Iran /publish center /Manazer Mohamad Ahsan, Η κοινωνική ζωή στη δυναστεία των Αμπασιδών, 1955, Publish from Dameshq.*

καθώς πάλι η θυμοσοφία του οφείλεται στην παράδοση και την κοσμοθεωρία του Ζωροαστρισμού.

«Όταν βλέπεις κακία θα κάνεις το ανάποδο.

Ο κόσμος έχει χαρά και ευτυχία.

Χαιρετίζουν τον νέο ηγεμόνα.»

Ένα άλλο κομμάτι που παράλληλα εμπλέκεται στην υπόθεση της μάχης κατά του κακού, όπως φαίνεται, είναι ο αγαθός θεός που παρεμβαίνει στις αποφάσεις των εξεγερμένων, ακόμη και του ίδιου του ενάρτετου απόγονου, του Φερίντουν, ώστε με την παρέμβασή του δεν σκοτώνουν¹⁰⁹ τον κακό

¹⁰⁹ Έτσι όπως φαίνεται ένα σημαντικό κομμάτι της πολιτικής σκέψης του Περσικού πολιτεύματος ήταν η συνεχής αναπαραγωγή και άμεση εμπλοκή των θρησκευτικών πεποιθήσεων στην ιστορική πραγματικότητα. Με αυτόν τον τρόπο δεν κατάφερε ο Περσικός λαός μέχρι σήμερα, με ουσιαστικό τρόπο, να τραβήξει τη γραμμή μεταξύ θρησκείας και ιστορικής αναγκαιότητας, οπότε σε κάθε περίοδο συνεχώς έκανε κύκλους και επέστρεφε στα ίδια. Με αλλά λόγια στην πολιτική πραγματικότητα, που επιβάλλεται πάλι μέσω των νέων θεσμών και αλλαγών, το πολίτευμα καθώς είχε αδυναμίες δεν εσωμάτωνε ουσιαστικές αλλαγές. Το μόνο που φαίνεται να αλλάζει είναι τα πρόσωπα. Ένα καλό πρόσωπο θα πάρει τη θέση και θα αντικαταστήσει την κυριαρχία του κακού, οπότε κάθε φορά αναπαράγονται οπισθοδρομικές αντιλήψεις που κρατούσαν την πολιτική και όλη την κοινωνία σε ομηρία μέσω των συμφερόντων που ενδεχομένως εκπροσωπούσαν. Αντιθέτως, στην Ελληνική πολιτική ζωή με την προσπάθεια των νομοθετών και πολιτικών της εποχής το πολίτευμα επιδέχεται ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο Σόλων και ο Λυκούργος ήταν από εκείνους τους σπάνιους ανθρώπους που έκαναν πολύ σοβαρές νομοθετικές ρυθμίσεις. Ειδικά ο Σόλων θεωρείται ο πρωτεργάτης των αλλαγών κατά του ολιγαρχικού συστήματος των Αθηνών καθώς ήταν στο στόχαστρο της τάξης των ολιγαρχικών αφού ο Σόλων είχε υπαγράψει ρητά με βάση αυστηρούς νομούς τη μη επιστροφή στα παλαιά καθεστάτα. Εκείνος έδωσε δικαίωμα πολιτογράφησης στους μέτοικους, απελευθέρωσε τους δούλους και επανέφερε την πατροπαράδοτη δημοκρατία συνδυάζοντας σωστά τα αντίθετα συστήματα, αφού ο θεσμός της Βουλής, του Άρειου Πάγου, ήταν ολιγαρχικός, ενώ η ανάδειξη στα αξιώματα με ψήφο ήταν θεσμός αριστοκρατικός και μόνο των δήμων ήταν δημοκρατικός. Θεωρείται βέβαιο ότι ο Σόλων δεν κατήγγησε τους δυο πρώτους θεσμούς που προϋπήρχαν, δηλαδή τη λαϊκή παρουσία αναθέτοντας στο λαό τη δικαστική εξουσία. Για αυτό και κατηγορήθηκε ότι έδωσε όλη την εξουσία στα δικαστήρια - αν και ήταν κληρωτά - καταλύοντας τις άλλες δυο εξουσίες. Φαίνεται ότι ο Σόλων έδωσε στον λαό όση δύναμη ήταν απαραίτητο ώστε να εκλέγει τους άρχοντές του και να τους ζητήσει να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους (γιατί αν δεν διέθετε αυτό το στοιχείο ο λαός θα παρέμενε δούλος και εχθρός της πόλης) Βλ. Α) *Τα Πολιτικά, Αριστοτέλης β μέρος, 1993, Αθήνα, Εκδ. Κάκτος, σελ. 185-187*, Β) *Σγουρίτσας Χ. Γ. «Πολίτευμα», στο Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, Τομ. 20ος, Φοίνιξ (Αθήνα χ.χ.), Γ) J. Goldstein, Historia, Vol. 21, 1972, Δ) M. Grant, The Rise of the Greeks. New York: Charles Scribner's Sons, 1988, Ε) E. Harris, 'A New Solution to the Riddle of the Seisachtheia', in *The Development of the Polis in Archaic Greece*,*

βασιλιά μόνο τον αφήνουν να τιμωρείται αιωνίως στο βουνό¹¹⁰ Ντεμαβάντ' (Damavand).

«Ο νέος ηγεμόνας τον χτύπησε στο κεφάλι.

Να σε αποτελειώσω θέλω, είπε

Όμως ο αγαθός θεός του έστειλε ένα μήνυμα να μην σκοτώσει

εκείνον τον κακό, αλλά να τον δέσει στο Ντεμαβάντ (Damwand).

Έτσι η ιστορία του κακού παίρνει τέλος.»

eds. L. Mitchell and P. Rhodes, Routledge, 1997, Z) C. Hignett, *A History of the Athenian Constitution to the End of the Fifth Century B.C.*, Oxford, 1952, H) K. Hubbard, *Homosexuality in Greece and Rome: a sourcebook of basic documents*, Uni. California Press, 2003, Θ) H. Innis, *Empire and Communications*, Rowman and Littlefield, 2007, I) G. Kirk, *Historia*, Vol. 26, 1977, K) D. Lewis, 'Cleisthenes and Attica', *Historia*, 12, 1963, Λ) M. Miller, *Arethusa*, Vol. 4, 1971, Μ) I. Morris, *The Growth of City States in the First Millennium BC*, Stanford, 2005, Ν) C. Mosse, 'Comment s'elabore un mythe politique: Solon', *Annales, ESC XXXIV*, 1979, Ξ) M. Ostwald, *From Popular Sovereignty to the Sovereignty of the Law: Law, Society and Politics in Fifth-Century Athens*, Berkeley, 1986, Ο) P. Rhodes, *A History of the Greek City States*, Berkeley, 1976, Π) P. Rhodes, *A Commentary on the Aristotelian Athenian Politeia*, Oxford Uni. Press, 1981, Ρ) K. Robb, *Literacy and Paideia in Ancient Greece*, Oxford Uni. Press, 1994, Σ) B. Sealey, 'Regionalism in Archaic Athens', *Historia*, 9, 1960, Τ) G. R. Stanton, *Athenian Politics c. 800–500 BC: A Sourcebook*, London, Routledge, 1990, Υ) M. L. West (ed.), *Iambi et elegi Graeci ante Alexandrum cantati*: Callinus. Mimnermus. Semonides. Solon. Tyrtaeus. Minora adespota, Oxford: Clarendon Press, 1972, revised.

¹¹⁰ Το «Ντεμαβάντ» (Damavand) είναι το μεγαλύτερο βουνό στο Ιράν από την οροσειρά "Alboorz". Βρίσκεται βόρειο ανατολικά της Τεχεράνης, έχει ύψος 5671 και αποτελεί σημαντικό μέρος της θρησκευτικής Ζωροαστρικής παράδοσης και τη φιλολογική πραγματεία ως όπως φαίνεται από τα μυθολογικές διηγήσεις και παραδοσιακά αφηγήματα υπήρξε τόπος συναντήσεις και σύγκλιση πολλών και διαφόρων προσώπων και καταστάσεων ,σαν τον γνωστό ο "Arash Kamangir" και εδώ η μητέρα του "Feridoun" για να γλυτώσει από τα χέρια του κακού βασιλιά. Ακόμη πιο πολύ αποτελεί γνωστό μέρος στο έργο του ποιητή "Ferdousi" καθώς σε αυτό σταύρωσαν τον κακό βασιλιά. Το όνομά του αποτελείται από δυο λέξεις: "Dema " που σημαίνει εκεί που σκεπάζεται από ατμό και "vand": η κατάληξη σημαίνει ότι έχει πολύ έντονο ατμό επειδή υπήρξε ηφαιστειο. Εκεί κρατήθηκε φυλακισμένος ο κακός βασιλιάς σύμφωνα με τον "Feridoun". Ακόμη υπάρχουν πολλά παραμύθια λαϊκά για διάφορους ήρωες που κατά καιρούς κατέφυγαν στο συγκεκριμένο βουνό. Βλ. *An Encyclopedia of Zoroastrianism, Jahangir Orshidari , 1999 ,Tehran, Published Center, Page 281.*

Όπως φαίνεται, το τέλος του κακού υπαγορεύεται από τις θεϊκές δυνάμεις, η τιμωρία καθορίζεται από τον θεό. Με αυτόν τον τρόπο ξανασυναντάμε το Ζωροαστρικό στοιχείο και τη Ζωροαστρική κοσμοθεωρία, δηλαδή την πεποίθηση ότι το καλό (Αχούρα Μάζντα) θα επιβληθεί στο κακό (Αριμάν). Έτσι επανέρχεται το φως και η δικαιοσύνη στη ζωή.

Αυτές οι παραδόσεις είναι ριζωμένες βαθιά στη σκέψη και στη συνείδηση του δημιουργού τους οπότε με πηγαίο τρόπο επανεμφανίζεται στην γραφή του ποιητή στοχαστή Φέρντουσι, με αλλά λόγια το αγαθό πνεύμα (Αχούρα Μάζντα) ως προστάτης και το καλό έρχεται σε αντιπαράθεση με το πνεύμα του κακού (Αριμάν). Η παρουσία του πνεύματος του καλού και η μεσολάβησή του ώστε να μην σκοτώσουν τον κακό βασιλιά, αλλά να τον δέσουν στο βουνό, προτάσσεται ως 'φόρος'. Όπως φαίνεται, το αγαθό πνεύμα επιβλέπει και καθορίζει την τύχη του κακού βασιλιά και όλα τα δρώμενα στην κοινωνική - πολιτική ζωή του τόπου.

Το μαρτύριο του κακού βασιλιά και ο τρόπος με τον οποίο σύρεται μέχρι το βουνό αποπνέουν σκληρό πολεμικό χαρακτήρα καθώς έτσι κορυφώνεται το τέλος του κακού βασιλιά με την επικράτηση των δυνάμεων του καλού επί του κακού, δηλαδή του ενάρετου απόγονου Φερίντου και του κόσμου που εμπνέεται από αυτόν.

«Ο αγγελιοφόρος του θεού είπε ακόμη στον νέο βασιλιά:

*Να προσέχεις να μην εμφανιστούν γνωστοί μαζί σου,
ώστε να μην μαθευτεί και να τον δέσεις για τα καλά»*

Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην πορεία που κάνει πλέον ο κακός βασιλιάς προς την τελευταία κατοικία του ώστε να τον δέσουν και να παραμένει μακριά από το νέο καλό κόσμο που δημιουργήθηκε.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο αγγελιοφόρος του θεού φαίνεται να είναι εκείνος που έχει τον ρόλο του 'φρουρού' με αποτέλεσμα να φροντίζει να 'περιφρουρεί' ώστε να δέσουν τον κακό βασιλιά με τέτοιο τρόπο που να μην ενοχλεί τη νέα τάξη πραγμάτων.

Συνοπτικά το μαρτύριο του Καβέ είναι σκληρότατο. Αν και είναι οπαδός του αγαθού πνεύματος και εργάζεται¹¹¹ σκληρά ως σιδεράς, όμως δοκιμάζεται από τη μοίρα της ζωής πολλαπλά και υφίσταται σκληρές δοκιμασίες ο ίδιος και η οικογένεια του, αφού θυσιάστηκαν οι αγαπημένοι του γιοί για χάρη του κακού βασιλιά.

Στο διάστημα εκείνο που μεσολαβεί για να ωριμάσουν οι συνθήκες της αντίστασής του ενάντια στον κακό τυραννικό βασιλιά ο Καβέ επιβάλλεται στα πάθη του. Οι ταλαιπωρίες του Καβέ και της Φαρανάκ παρουσιάζονται σαν προσχέδιο για την καταπολέμηση του κακού. Με αλλά λόγια για κάθε ταλαιπωρία τους υπάρχει ηθικός λόγος. Έτσι οι πόνοι και οι ταλαιπωρίες τους προβάλλονται ως ηθικό μαρτύριο. Ο θνητός Καβέ δεν γνωρίζει πότε θα πάρει τέλος η τυραννική συμπεριφορά του κακού βασιλιά.

Στην περίπτωση της Φαρανάκ όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Είναι απόλυτα πεπεισμένη για τον αγώνα που κάνει, τον δρόμο και τη δράση της. Εκείνη αγωνίζεται να διασφαλίσει τη ζωή του απόγονου, του καλού ηρώα, σε αντίθεσή με τον σύζυγό της που τον θυσίασαν και δεν μπόρεσε να σωθεί από την τυραννία του κακού βασιλιά και τα αιμοβόρα φίδια του.

Επίσης η μητέρα του Φαρανάκ παρουσιάζεται ως γνώστης των αδικιών του παρελθόντος και σημερινή αγωνίστρια του παρόντος, αυτό που την χαρακτηρίζει είναι η απολυτή πίστη της στο να σώσει το γιο της που τον

¹¹¹ Κατά τη Ζωροαστρική κοσμοθεωρία ο οπαδός του αγαθού πνεύματος είναι εκείνος που συμμετέχει στην οικονομική ζωή την οποία στήριζε και δίδαξε ο στοχαστής Ζωροάστρας. Αυτό σημαίνει να εργάζεται κανείς πάνω στη γη ή η εργασία του να συνδέεται με κάτι καλό στην κοινωνία. Για αυτόν το λόγο η πρώτη οικονομική επανάσταση στην παραδοσιακή κοινωνία συνδέεται με την κοσμοθεωρία-δράση του στοχαστή και των οπαδών του. Έτσι τα τρία βασικά κομμάτια της πίστης τους είναι: ο καλός στοχασμός, η καλή δράση, ο καλός λόγος, οπότε με αυτόν τον τρόπο εντάσσεται στην καλή πράξη η εργασία. Βλ. Α) *Dianakof, Median Empire, Moscow translate from Russians keshawerz Mohamad Tehran 1968*, Β) *Paul de Breuil, Ζωροαστρισμός, μετάφρ, Μαυρουδής, εκδ. Καρδαμίτσα, 1993*, Γ) *Lousi Morgan, Socaiety In The Old Century, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran, Center For The research Culture, Δ) Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish.*

θεώρει πολύτιμο για αυτήν και για το μέλλον του Περσικού λαού όπως και είναι απόλυτα σίγουρη για την τελική δικαίωσή της. Έτσι ο Καβέ και όλη η ιστορία του, φαίνεται να μοιάζει με την πορεία του απλού στρατιώτη. Αν και είναι σκληρός εργαζόμενος δεν προβλέπεται κάποιο τέλος για το μαρτύριο του, οπότε από μόνος του επιχειρεί να δώσει ένα τέλος σ' αυτό.

Αυτή τη φορά, όταν επανήλθαν οι εκπρόσωποι του βασιλιά και πήραν τον τελευταίο του γιο προκειμένου να τον θυσιάσουν, ο ήρωας, αν και αισθάνεται την υπομονή να φτάνει στα όρια της. Ως αποτέλεσμα εξεγείρεται κατά του βασιλιά. Με άλλα λόγια με μια τέτοια κατάσταση πρακτικά αποδοκιμάζεται όλο το πολιτικό σύστημα, από δράση του Καβέ. Αντίθετα, το μαρτύριο που βιώνει η μάνα του Φερίντουν είναι εκείνο το μαρτύριο που η ίδια γνωρίζει με βεβαιότητα ότι θα έχει καλό τέλος, και η ίδια θα δικαιωθεί.

Η Φαρανάκ αναθρεμμένη με την Ζωροαστρική παράδοση πιστεύει ότι το Αριμάν που στην προκειμένη περίπτωση εκπροσωπείται από τον αιμοβόρο κακό βασιλιά δεν μπορεί να υφίσταται για πάντα και το αγαθό πνεύμα θα τους παρέχει την βοήθεια του και θα δώσει δύναμη στον γιο της ώστε να δικαιωθεί ο αγώνας του. Επίσης, η μάνας του Φερίντουν είναι εκείνη που γνωρίζει τα σχέδια του πεπρωμένου για αυτήν και περισσότερο για τον ενάρετο απόγονό της που τον χαρακτηρίζει καρπό της ένωσής της με τον Αμπτίβ, τον ενάρετο σύζυγό της που τον θυσίασαν για τα φίδια του βασιλιά.

Εκείνη είναι πλέον απόλυτα πεπεισμένη ότι το αγαθό πνεύμα θα την δικαιώσει, αφού με θάρρος και πίστη αντιμετώπισε όλες τις δυσκολίες, ώστε να ζήσει μια τέτοια μέρα, δηλαδή θα λάβει την ανταμοιβή της με την αποκατάσταση της δικαιοσύνης, μέσω του γιού της. Η μάνα του Φερίντουν φαίνεται να πιστεύει ότι από τη στιγμή που ο γιός της βίωσε τέτοιες καταστάσεις από μικρή ηλικία, μπορεί να φέρει έναν καλύτερο κόσμο. Τον

πόνου που προκαλείται τον αντιλαμβάνεται ως δοκιμασία, για την υπερίσχυση του καλού.

Στην κουζίνα του βασιλιά οι δυο ψευτομάγισσες, ο Αρμαίλε και ο Καρμίλε, είναι μεσολαβητές - φίλοι της εξουσίας. Αυτοί φαίνεται να είναι μέρος της συντήρησης ενός κατεστημένου με πολύ παλαιά ιστορία. Αυτοί οι δυο χαρακτηρίζονται ως πρόσωπα που ισορροπούν το απολυτό κακό. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι υπάρχει ή ακόμη ότι τίθεται το συμφέρον του κοινού και της κοινωνίας.

Το τίμημα που φέρνει η μοίρα για τον Καβέ είναι ένα από τα βαρύτερα έργα της στρατιωτικής ζωής, η Φρουρά. Ο ίδιος είναι Φρουρός του αβάσταχτου πόνου του.

Ο άλλος άξονας της βαριάς στρατιωτικής πραγματικότητας φαίνεται να είναι η πορεία και η εξέλιξη των γεγονότων προς μια συγκεκριμένη προκαθορισμένη κατεύθυνση με αισιόδοξο τέλος.

Έτσι φαίνεται να εξηγείται η πορεία και το πεπρωμένο εκείνων και των συντρόφων τους, οι πόνοι και οι άθλοι τους στα χέρια του πεπρωμένου και ο απώτατος στόχος της μοίρας για αυτούς. Έτσι όπως παρουσιάζονται οι άθλοι και οι ταλαιπωρίες τους στόχο ώστε να συμβάλλουν στην ανατροπή της κακής πραγματικότητας.

Οπότε με αυτόν τον τρόπο θα λάβει τέλος η τυραννία του αιμοβόρου βασιλιά και ο Φερίντων θα συντελέσει στη δημιουργία μιας άλλης πραγματικότητας που θα χαρακτηρίζεται από το καλό στοιχείο του αγαθού πνεύματος.

Οι μόχθοι και οι πόνοι θεωρούνται ότι είναι μέρος αυτού του σχεδίου της μοίρας, δηλαδή, *αν δεν υπάρχει το σκοτάδι δεν θα λάμψει το φως, αν το φως δεν το εκμεταλλευτούν κάποιοι, δεν φτάνουμε στο σκοτάδι.*

Έτσι παρατηρούμε να εμφανίζονται πρόσωπα που συγχρόνως είναι φρουροί, στον χώρο και στον χρόνο. Παράλληλα όμως η προβολή του Καβέ στους

αρχαϊκούς στίχους στο Σαχνάμα και η άμεση σύγκρουσή του με το κατεστημένο την χρονική περίοδο της Περσικής ιστορίας και το ένδοξο παρελθόν της έχει αλωιωθεί από τους Άραβες κατακτητές.

Η προβολή του Καβέ ως δυναμικού στοιχείου από τα κοινωνικά στρώματα που καταπιέζονται επαναπροσδιορίζει τον αγώνα των διαφόρων στρωμάτων κατά της επικράτησης των Αράβων εποχής, καθώς μεταφέρει την αγωνία και τον αγώνα διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων που πράγματι αντισταθήκαν ηρωικά στο τότε Αραβικό¹¹² στοιχείο, με αλλά λόγια ο στοχαστής επιθυμεί με συμβολικό τρόπο να περάσει τον αντιστασιακό Καβέ ως πρόσωπο που εκφράζει πατροπαράδοτες πεποιθήσεις ρεύματα. Όλα όσα διαδραματίζονται λαμβάνουν τέλος με την επικράτηση του απογόνου του καλού, του ευγενή πατριώτη των Περσών, Φερίντουν.

¹¹² Σε πολλά κείμενα μεταγενέστερα ο κακός βασιλιάς είναι Άραβας, A) *Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish* B) P. Sykes, *A History Of The Persia, 1930, London* Γ) Malcom A.R, *The Parthian, London, 1967* Δ) Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press* Ε) *The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations* Ζ) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiari, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar*

6. Κεφάλαιο έκτο

Η Ελληνική μυθολογία

6.1 Οι πηγές της Ελληνικής μυθολογίας

Οι Έλληνες ανήκουν στην λεγόμενη φυλή των Ινδοευρωπαϊκών λαών. Οι πηγές τοποθετούν ¹¹³ τις μετακινήσεις πολλών φύλων από την Ασία στη

¹¹³ Α) Σιέττος Γεώργιος Β, *Αρχαία ελληνικά μυστήρια: Καταγωγή, χρονολόγηση, τελετουργικά και δρώμενα*, έκδοση(1),Αθήνα, Πύρινος Κόσμος, 2002 Β) Lefkowitz , Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων* , μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα , έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005, Γ) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας-5* έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2005, Δ)*Μαγικά λόγια των από Ζωροάστρου Μάγων* Ε)Γιώργος Βασιλείου-Μιχαήλ.*Αμάρτημα και τιμωρία-1^η* έκδοση-Αθήνα,Πατάκη,1998, Ζ) Μελάς Λέων, *Ο μικρός Πλούταρχος*, Αθήνα, Πελεκάνος,2004.
Η) Marolles Michel de.*Ο ναός των Μουσών: Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα,Μίλητος,2004.*
Θ) Σφυρόερα Σοφία *Ν.Η μυθολογία των Ελλήνων-Αθήνα,Ελληνικά Γράμματα,2003.*
Ι) Χωρεάνθη Ελένη, *Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα,ΖαχαρόπουλοςΣ.Ι,2002.*

Δύση, και πιο συγκεκριμένα στην Ανατολική Μεσόγειο, στη δεύτερη χιλιετία π.Χ. Επιπλέον, οι ειδικοί επισημαίνουν ότι πρώτοι κατέβηκαν οι Αχαιοί, μεταγενέστερα οι Ίωνες και τελευταίοι οι Δωριείς.

Οι Έλληνες, όντως στην πλειοψηφία τους πολεμικός και νομαδικός λαός, υπήρξαν κτηνοτρόφοι, ερχόμενοι όμως σε επαφή με γεωργικούς πολιτισμούς έμαθαν την τέχνη της γεωργίας και την υιοθέτησαν. Μ' αυτόν τον τρόπο, απέκτησαν¹¹⁴ μόνιμη κατοικία και σταθερή κοινωνική ζωή.

Κ) Φαρούπος, Νίκος, *Ο κόσμος των φανταστικών όντων των αρχαίων Ελλήνων :Δαιμονικά, τέρατα, πλάσματα της νύχτας και χθόνιες θεότητες*-Αθήνα,Κέδρος,2005.

Λ)Houtzager Guus, *Ελληνική Μυθολογία: μύθοι ,θεοί και ήρωες της αρχαίας Ελλάδας*-Αθήνα,Καρακώτσογλου,2004 Μ) Καλογεράκη ,Στέλλα, *ελληνική μυθολογία*, Αθήνα, Mediterraneo, Editions, 2004 Ν) Πέτρος Κράβινγκερ, *Περσικά και Ιρανικά μυστήρια*, Μιχαήλ Ψελλός

Ξ)Κοκορέλη ,Αργυρώ, *Προμηθέας: Οι πρώτοι άνθρωποι*, Αθήνα,Πατάκη,1989

Ο)Φραγκούλης Αθανάσιος Κ. *Προμηθέας Δεσμώτης Γ Γυμνασίου*, Αθήνα Γ)Χρήστου Χρύσανθος, *Ο μύθος του Προμηθέα και ο ζωγραφικός διάκοσμος της Ακαδημίας Αθηνών*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών.

Π)Αισχύλος, *Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου*, Αθήνα ,Σαβάλας,2003.

Ρ)Ludlum Robert.*Επιχείρηση Προμηθέας, μετάφραση Πητ Κωνσταντέας*, Αθήνα , Bell/Χαρλένικ Ελλάς,2002 Ζ) Καλογεράκης Γεράσιμος, *Η διαθήκη του Προμηθέα: Για τη δημιουργία και τους Έλληνες*-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Δίον Σ)Λαζογιώργος , Ελληνικός, Δημήτρης.Οι αποκαλύψεις του Αισχύλου για την Ατλαντίδα:Ο αληθινός Προμηθέας -3^η έκδοση-Αθήνα, Νέα Θέσις

Τ)Ντούσκος Πέτρος Δ. *Γεωστρατηγική και σύγχρονος κόσμος: Ήφαιστος και Προμηθέας στον Καύκασο*-1^η έκδοση-Αθήνα,Gutenberg,2000 Υ)Δαμιανάκου Βούλα.*Ουίλιαμ Σαίξπηρ : Από τον Προμηθέα Δεσμώτη στον Άμλετ*-1^η έκδοση-Αθήνα, Επικαιρότητα

Φ)Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου,μετάφραση Νίκος Μαραγκός-1^η έκδοση, Αθήνα, Σιδέρης Ι,1994 Ψ)Ζωγραφίδου, Δάγιοι Ελένη, *Η λύτρωση του Προμηθέα*,Αθήνα,Ιδεοθέατρον.2001 Χ)Lallement Michel, *Ιστορία των κοινωνιολογικών ιδεών*, μετάφραση Μπάμπης Λυκουδής-1^η έκδοση , Αθήνα, Μεταίχμιο, 2004

Ω)Harrison Jane Ellen , *Μυθολογικές όψεις του πεπραγμένου: Προλεγόμενα στη μελέτη της ελληνικής θρησκείας*, μετάφραση Ελένη Παπαδοπούλου, Αθήνα, Ιάμβλιχος, 1996.

¹¹⁴ Α)Lefkowitz Mary.*Θνητοί και αθάνατοι :Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005.

Β) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005 Γ)Λεκατσάς Παναγής, *Έρως: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2003.

Δ) Vernant Jean-Pierre.*Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι.Γιόση- Αθήνα,Σμίλη,2003

Ε) Bun Lucilla.*Μύθοι των Ελλήνων*, μετάφραση Αντ. Η.Σακελλαρίου-Αθήνα,Παπαδήμας,1996 Ζ)

Richerpin Jean.*Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ.Αναστασίου-1^η έκδοση-

Αυτό θα συντελέσει στην ανάπτυξη και ανάδειξη ενός θαυμαστού πολιτισμού, που θα επηρεάσει με την σειρά του, επί αιώνες, το παγκόσμιο πολιτικό- κοινωνικό –πολιτισμικό γίγνεσθαι.

Στην αρχή σχηματίζουν μικρά βασίλεια, με έναν σαφή κοινωνικό διαχωρισμό των τάξεων: οι πολεμιστές και οι ιερείς, μετά οι βοσκοί, έπειτα οι αγρότες, οι τεχνίτες, οι έμποροι και στο τέλος οι σκλάβοι.

Η βάση της κοινωνικής συγκρότησης των Ελλήνων ήταν πατριαρχική, όμως, όπως αποδεικνύεται από την μυθολογία τους, δεν λείπουν και οι ισχυρές μορφές θεοτήτων, οι οποίες εμπεριέχουν στοιχεία από τη μητριαρχική περίοδο της κοινωνικής ζωής της ανθρωπότητας, στην ευρύτερη περιοχή.

Οι Έλληνες από πολύ νωρίς κατάφεραν να αναπτύξουν γραφή, επηρεασμένοι από τα γραπτά των Φοινίκων. Η πρώτη τους γραφή ονομάζεται γραμμική Α και εμφανίζεται στην Κρήτη. Εν συνεχεία ανακάλυψαν την γραμμική Β.

Από εκείνη την περίοδο έχουν διασωθεί κάποια κείμενα, τα οποία χρονολογούνται γύρω στο 800 π.Χ.

Από τα κείμενα αυτά αξίζει να αναφερθούν η «Ιλιάδα» και η «Οδύσσεια» του Ομήρου, η «Θεογονία» και τα «Έργα και Ημέρες» του Ησίοδου, έργα τα οποία θεωρούνται ως η πηγή της ελληνικής μυθολογίας.

Λόγω της σημαντικότητας γεωγραφικής θέσης της Ελλάδος,¹¹⁵ κάθε περιοχή της παραπέμπει σ' ένα ξεχωριστό κράτος -πολιτισμό.

Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998 Η) Kerényi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων*, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση-Αθήνα, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1996 Θ) Μαραγκάκης, Εμμανουήλ Ν, *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*-Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002 Ι) Buxton Richard. *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενα της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002. Κ) Κοντογόνης, Κωνσταντίνος, *Η ελληνική μυθολογία: Αποσυμβολισμοί μύθων και ετυμολογική ανάλυση*, Θεσσαλονίκη, Δίον, 1996

Στους κόλπους της ιστορίας μας, η θέση αυτή της Ελλάδος αποτελεί οδηγό είναι οδηγτική στη μελέτη μας, καθώς φέρει στοιχεία από την ιστορία και από τις ρίζες των λαών της περιοχής, τα οποία ενσωματώθηκαν με θαυμαστό τρόπο στον Ελληνικό πολιτισμό.

Αυτός ο πολιτισμός θα επηρεάσει μελλοντικά όχι μόνο τους ευρωπαϊκούς λαούς, αλλά θα λειτουργήσει και ως θεμέλιο της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς

6.2 Η γέννηση και η εικόνα του κόσμου στη Ελληνική μυθολογία

Η γέννηση του κόσμου στην Ελληνική μυθολογία εκκινεί από το χάος,¹¹⁶ που χαρακτηρίζεται ως μια ακατέργαστη μάζα του επάνω και του κάτω κόσμου.

Α) Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005 Β) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005

Γ) Λεκατσάς Παναγής, *Έρωσ: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2003 Δ) Vernant Jean-Pierre. *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι. Γιώση-Αθήνα, Σμίλη, 2003 Ε) Bun Lucilla. *Μύθοι των Ελλήνων*, μετάφραση Αντ Ε) Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996 Η) Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ. Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998 Θ) Kerényi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων*, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996 Ι) Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*-Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002, Κ) Buxton Richard. *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφοραζόμενά της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002

Στο ανώτερο σημείο αυτού του χάους γεννιέται η θεά Γαία, η οποία θεωρείται θεά της ζωής και της ύπαρξης, ενώ από τον κάτω κόσμο προήλθε το σκοτάδι (Ερεβος). Από το χάος επίσης προήλθε και ο ουρανός.

Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν η θεά γη, ο κάτω κόσμος και ο ουρανός. Στη συνέχεια γεννήθηκε ο θεός Έρως, που λογιζόταν ως η κινητήρια δύναμη ολόκληρης της δημιουργίας και της ζωής.

Όπως αναφέρει ο μύθος, από το κατώτερο χάος γεννήθηκε ο κάτω κόσμος, μαζί με την νύχτα. Από το άνω χάος προήλθαν τα πνεύματα των πηγών, δηλαδή οι νύμφες, και τα βουνά.

Έτσι, η θεά γέννησε τη θάλασσα, που θεωρείται ότι είναι η αρσενική δύναμη του νερού. Η σκοτεινή νύχτα γέννησε τον Αιθέρα και την Ημέρα. Το Σκότος και το Φως μπορούν να διαδέχονται το ένα το άλλο, ενώ το απόλυτο φως υπάρχει μόνο στον κόσμο των θεών.

6.3 Η γέννηση και η κυριαρχία των Τιτάνων

Ο Ουρανός και η Γαία ως ζευγάρι γέννησαν δώδεκα παιδιά, εκ των οποίων έξι αγόρια, έξι κορίτσια και τους Τιτάνες.

Τα ονόματα των αρσενικών Τιτανίδων σύμφωνα με τις πηγές, ήταν τα κάτωθι: Ωκεανός, Κοίος, Κρείος, Υπερίων, Ιαπετός και Κρόνος. Στο γένος των θηλυκών Τιτάνων τα ονόματα ήταν τα εξής: Θεία, Ρέα, Θέμις, Μνημοσύνη, Φοίβη και Τηθύς.

Ο Ωκεανός και η Τηθύς ζευγάρωσαν και εν συνεχεία γέννησαν τα 3000 ποτάμια της γης. Ο Υπερίων και η Θεία έγιναν επίσης ζευγάρι, φέρνοντας στον κόσμο τον Ήλιο και την Σελήνη.

Έπειτα έσμιξαν ο Κοίος και η αδελφή του η Φοίβη, αποκτώντας τη Λητώ. Στη συνέχεια ο Κοίος ή Κρείος με την Ευρυβία απέκτησαν τον γίγαντα

Λ) Κοντογόνης Κωνσταντίνος, *Η ελληνική μυθολογία: Αποσυμβολισμοί μύθων και ετυμολογική ανάλυση*, Θεσσαλονίκη, Δίον, 1996

Πάλλαντα. Τέλος, ο Ιαπετός ζευγάρωσε με την ανιψιά του Κλυμένη και γέννησαν τον Άτλαντα.

6.4 Η θεά Αφροδίτη

Η μεγάλη θεά Γαία ζευγάρωσε με τον θεό Ουρανό και γέννησαν πολλά παιδιά: Γίγαντες, Κύκλωπες και Δαίμονες.

Η θεά Γαία όμως, κουρασμένη από τις πολλές εγκυμοσύνες, αποφάσισε να εκδικηθεί τον σύζυγο της. Εξώθησε τον γιο της Κρόνο να τον αφανίσει με ένα δρεπάνι. Όταν όμως επιχείρησε να τον πλησιάσει, ο Κρόνος του έκοψε τα γεννητικά του όργανα.

Το σπέρμα με το αίμα του ανακατεύτηκαν και έπεσαν στη θάλασσα. Με αυτόν τον τρόπο ήρθε στον κόσμο η θεά Αφροδίτη. Εν συνεχεία, ένα μέρος του αίματός του έπεσε στη γη και από αυτό, όπως αναφέρει ο μύθος, προήλθαν οι Ερινύες. Η θεά, η οποία ήταν καρπός μεγάλου έρωτα, έγινε προστάτιδα του έρωτα στη γη για τους θνητούς και στα ουράνια για τους θεούς.

6.5 Η νύχτα και οι πρώτοι θεοί στη ζωή

Έρχεται η στιγμή που ο Τιτάνας Κρόνος γίνεται δυνατός και κυρίαρχος της γης. Η νύχτα, που ήταν σκοτεινή μητέρα, γέννησε και άλλα θεϊκά παιδιά χωρίς την αντρική μεσολάβηση, συνέβη δηλαδή ένα είδος παρθενογένεσης. Έτσι ήρθε στο κόσμο μας η Μοίρα και μετά ο Θάνατος, ο Ύπνος και τα Όνειρα, και στην συνέχεια ο Πόνος και η Νέμεση.

Στο «νησί των Μακάρων» υπήρχε ένας υπέροχος κήπος στον οποίο φύτεωναν δέντρα με χρυσούς καρπούς. Αυτό το νησί το φύλαγαν οι Νύμφες της νύχτας.

Η σκοτεινή μητέρα γέννησε και τους εξής Δαίμονες: την Προδοσία, το Γήρας, την Τρυφερότητα, την Έριδα, τη Λήθη, την Πείνα, τον Πόλεμο και τον Όρκο. Με αυτό τον τρόπο η νύχτα απέκτησε την ευθύνη όλων των σκοτεινών γεγονότων της ζωής.

6.6 Η θάλασσα και οι Δαίμονες της

Σύμφωνα με τους μύθους, στη θάλασσα ζούσαν αναρίθμητοι Δαίμονες. Στα καλά πνεύματα της θάλασσας ανήκουν οι Νεράιδες. Εικάζεται πως οι Νεράιδες με τα τραγούδια τους στο πατρικό παλάτι, αποπλανούν τους ναυτικούς. Ανάμεσα στους κακούς Δαίμονες της θάλασσας συμπεριλαμβάνονται οι δίνες της ερήμου και ο καταστροφικός άνεμος.

Άλλα δαιμονικά πλάσματα θεωρούνται και τα αρπακτικά πουλιά, που εφορμούν στα πλοία και στους ναυτικούς. Στην ομίχλη ζούσαν επίσης άλλα δαιμονικά πλάσματα που παρουσιάζονται με την μορφή τριών γραιών που οι αδελφές τους είναι οι τρεις Γοργόνες - σκοτεινά και επικίνδυνα τέρατα. Σύμφωνα με τον μύθο, τα μάτια τους μπορούσαν να καταστήσουν τον κάθε άνθρωπο απολίθωμα, ενώ τα μαλλιά τους έμοιαζαν με φίδια. Τα πλάσματα αυτά προκαλούσαν φόβο και τρόμο σε θεούς και θνητούς.

6.7 Περί της γέννησης του Δία

Σύμφωνα με τον μύθο, ο Κρόνος ζευγάρωσε με την αδελφή του Ρέα και απέκτησε έξι παιδιά: την Εστία, τη Δήμητρα, την Ήρα, τον Άδη, τον Ποσειδώνα και τον Δία. Ο Κρόνος θεωρούσε τα παιδιά του ως ανταγωνιστές του. Πίστευε ότι κάποια μέρα θα τον εκθρονίσουν και για τον λόγο αυτό καταβρόχθισε τα πέντε απ'αυτά αμέσως μετά τη γέννηση τους.

Η Ρέα όταν γέννησε το μικρότερο γιο του Δία, αποφάσισε να τον κρύψει σε μια σπηλιά στην Κρήτη. Έπειτα ξεγέλασε τον Κρόνο, δίνοντας του μια πέτρα να καταπιεί. Με αυτόν τον τρόπο σώθηκε ο Δίας και μεγάλωσε με την φροντίδα της νύμφης Αμάλθειας. Μεγαλώνοντας ο Δίας είχε μια σύντροφο ονόματι Μήτιδα, η οποία του έδωσε ένα μαγικό φυτό. Εκείνος έδωσε το φυτό στον πάτερα του Κρόνο να το φάει. Ο Κρόνος αισθάνθηκε άσχημα, έκανε εμετό και έβγαλε τα πέντε παιδιά του, που τα είχε καταβροχθίσει .

Με αυτόν τον τρόπο ο Δίας κατάφερε να σώσει τα αδέλφια του. Έτσι εκείνα με τη σειρά τους στάθηκαν στο πλευρό του και πολέμησαν τον τύραννο πάτερα τους. Ο αγώνας τους διήρκεσε δέκα χρόνια. Τελικά οι νέοι θεοί κατάφεραν να επικρατήσουν επί των παλαιών θεών και των Τιτάνων, ρίχνοντάς τους στον Άδη. Μετά τη νίκη τους, μοιράστηκαν αξιώματα και θέσεις στη νέα τάξη πραγμάτων. Έτσι όλοι τους αναγνώρισαν τον κυρίαρχο της μάχης αυτής, που ήταν ο Δίας. Ο Άδης έγινε ο κυρίαρχος του κάτω κόσμου, ενώ ο Ποσειδώνας ανακηρύχτηκε βασιλιάς των θαλασσών.

6.8 Οι νέοι θεοί και ο αγώνας τους κατά των Γιγάντων

Οι νέοι θεοί στην διαδρομή τους προς την εξουσία αντιμετώπισαν κάποια εμπόδια, μέχρι την τελική επικράτηση τους.

Η μητέρα γη (Γαία), σύμφωνα με τον μύθο, ήταν πολύ λυπημένη, καθώς οι Τιτάνες γιοι της ήταν φυλακισμένοι στον κάτω κόσμο. Οπότε άρχισε ένας νέος πόλεμος μεταξύ των Γιγάντων και του Δία. Το πλεονέκτημα των Γιγάντων απέναντι στους νέους θεούς βρισκόταν κρυμμένο στη μαγική δύναμη που τους προστάτευε.

Ο Δίας όμως με την βοήθεια της συζύγου του, της Μήτιδος, κατάφερε να βρει το μυστικό της μαγικής τους δύναμης. Έτσι, άρχισε μια σκληρή μάχη με

τους Γίγαντες. Στη μάχη χρησιμοποιήθηκαν σκληρά όπλα, όπως βράχοι και δέντρα, τα οποία έμοιαζαν να φλέγονται.

Ο Δίας έριξε τον κεραυνό του έχοντας δίπλα του την κόρη του Αθηνά, που τον βοηθούσε, και τον Ποσειδώνα με την τρίαινά του.

Ο Ηρακλής, που ήταν μισός θεός και μισός άνθρωπος, αποδείχθηκε ήρωας στη μάχη. Αποκάλυψε το μυστικό των Γιγάντων και έτσι οι νέοι θεοί κατάφεραν να κερδίσουν τη μάχη που ονομάστηκε Γιγαντομαχία.

6.9 Ο Τυφώνας και ο Δίας

Η θεά Γαία και ο Τάρταρος είχαν έναν νεότερο γιο ονόματι Τυφώνα. Ήταν γιγαντόσωμος, καθώς το ύψος του έφτανε μέχρι τα βουνά.

Σύμφωνα με τον μύθο, ο Τάρταρος αντί για χέρια είχε εκατό κεφάλια δράκων, ενώ φίδια είχε και στο κάτω μέρος του σώματος του. Από τα μάτια του έβγαιναν φλόγες, ενώ πετούσε με τα τρομακτικά, μεγάλα του φτερά. Όταν τον είδε ο Δίας, εξαπέλυσε εναντίον του κεραυνό.

Έτσι, κάθε φορά που διεξάγεται μια μεγάλη μάχη πληγώνεται, επειδή οι θεοί αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον ουρανό. Μερικοί θεοί πήραν το δρόμο για την Αίγυπτο και έπειτα ενσαρκώθηκαν με τη μορφή ιερών ζώων.

Δίπλα στον Δία στεκόταν πάντοτε η κόρη του, η θεά Αθηνά. Αυτή τη φορά στην μάχη με τον Τυφώνα πληγώνεται το πόδι του. Ο Ερμής και ο Πάνας τον γιάτρεψαν. Οι αλληπάλληλοι κεραυνοί ανάγκασαν τον Τυφώνα να πάει μέχρι το όρος της Αίτνας. Εκεί έμεινε αιχμάλωτος για πάντα και από το θυμό του έβγαζε καπνό και φωτιά.

6.10 Η γέννηση της θεάς Αθηνάς

Η θεά Μήτιδα και ο Δίας ήταν στην αρχή σύζυγοι. Μια μέρα όμως, προειδοποιήθηκε μέσω μιας προφητείας ότι θα αποκτούσε δεύτερο γιο από τη Μήτιδα, ο οποίος θα τον εκθρόνιζε. Έτσι ο Δίας, για να αποκλείσει τελείως ένα τέτοιο ενδεχόμενο, κάταπιε τη σύζυγο του η οποία ήταν και

έγκυος. Όταν έφτασε η ώρα να γεννήσει όμως, ο Δίας ένωσε φοβερό πονοκέφαλο.

Ο βασιλιάς τότε των θεών, ο Δίας, ζήτησε από τον Ήφαιστο να του ανοίξει το κεφάλι του με ένα τσεκούρι.

Από το κεφάλι του Δία γεννήθηκε η θεά Αθηνά. Από τη στιγμή της γέννησής της ήταν αρματωμένη. Η θεά Αθηνά χάρισε ανδρεία στους ανθρώπους, προικίζοντάς τους παράλληλα με σοφία. Η πόλη των Αθηνών τέθηκε υπό την προστασία της.

6.11 Η Θέμιδα και τα παιδιά της με τον Δία

Η δεύτερη σύζυγος του θεού Δία ονομαζόταν Θέμιδα και καταγόταν από το γένος των Τιτάνων. Υπήρξε προστάτιδα του νόμου και της δικαιοσύνης. Από την ένωση της με τον βασιλιά των θεών, Δία, γεννηθήκαν τρεις κόρες : οι τρεις Ώρες και οι τρεις Μοίρες. Η Θέμιδα ήταν προστάτιδα των τεσσάρων εποχών του χρόνου, της τάξης ανάμεσα στους ανθρώπους και, τέλος, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας. Οι Μοίρες κατόρθωσαν με τις ξεχωριστές τους δυνάμεις να επιβάλλουν τη βλάστηση και την ωρίμανση των καρπών.

Οι Μοίρες καθόριζαν το πεπρωμένο των ανθρώπων. Όταν μια ζωή έφτανε προς το τέλος της έκοβαν το νήμα της ζωής του ανθρώπου.

6.12 Η Ευρυνόμη και τα παιδιά της με τον Δία

Η τρίτη σύζυγος του Δία ονομάζονταν Ευρυνόμη, καταγόταν από το γένος των Ωκεανίδων. Από την ένωση της με τον βασιλιά των θεών γεννήθηκαν οι τρεις Χάριτες: η Αγλαΐα, που ήταν προστάτιδα της χαρούμενης διάθεσης, η Ευφροσύνη, που ήταν προστάτιδα της δόξας και η Θάλεια, η ανθηρή. Αυτές οι κόρες δωρίζουν με την σειρά τους στους αγρούς και στα λιβάδια τη βλάστηση και τη γονιμότητα. Χορεύουν και τραγουδούν στο βουνό του

Όλυμπου μαζί με τις εννέα Μούσες. Συνοδεύουν πάντα την θεά Αθηνά, θεά του πολέμου και της εργαζόμενης γυναίκας.

6.13 Η γέννηση των Μουσών και η Μνημοσύνη

Η Μνημοσύνη ήταν άλλη μια γυναίκα με την οποία ζευγάρωσε ο Δίας. Προερχόταν και αυτή από το γένος των Τιτάνων. Σύμφωνα με το μύθο, τη μέρα που τελούνταν ο γάμος του Δία με τη Μνημοσύνη ο Δίας ρώτησε τι λείπει από τους θεούς και αυτοί υπέδειξαν τις Μούσες. Οι εννέα Μούσες, κόρες της Μνημοσύνης και του Δία, είχαν καλλιτεχνική ικανότητα. Προσέφεραν χαρά και διασκέδαση σε όλους τους θεούς. Στην κοινωνία των ανθρώπων θεωρούνται προστάτιδες των τεχνών, των γραμμάτων και των εξής πνευματικών δραστηριοτήτων και ιδιοτήτων: της μελέτης, της αυτοπεποίθησης, της σοφίας, της γνώσης του παρελθόντος, και της λησμονιάς των ανθρωπίνων πόνων.

Οι μούσες μετά από κάθε μάχη τραγουδούσαν και παίνευαν τους νικητές. Τα ονόματά τους είναι: Καλλιόπη, η μούσα της ποίησης, Κλειώ, η μούσα της ιστορίας, Πολύμνια, η μούσα της αρχιτεκτονικής, Ευτέρπη της φλογέρας, Τερψιχόρη της ποίησης, μουσικής και χορού, Ερατώ της χορωδίας, Μελπομένη της τραγωδίας, Θάλεια της κωμωδίας και Ουρανία της αστρονομίας. Στην κοινωνία των ανθρώπων, όλες οι τέχνες προστατεύονται από τις μούσες.

6.14 Οι ερωτοτροπίες του θεού Δία

Ο Δίας, ο βασιλιάς των θεών, εκτός από τις προαναφερθείσες θεές είχε και άλλες συντρόφους στην ερωτική του ζωή. Μια από αυτές ήταν η Λητώ, με την οποία απέκτησε και δύο παιδιά: την Άρτεμη και τον Απόλλωνα.

Από μια άλλη σύντροφό του, ονόματι Μαία, απέκτησε τον Ερμή, ο οποίος ήταν ο αγγελιοφόρος των θεών. Ο βασιλιάς των θεών ζευγάρωσε ακόμη και με θνητές γυναίκες, των οποίων τα παιδιά ονομάστηκαν «Ημίθεοι».

Με τη γνωστή θνητή Αλκμήνη, απέκτησε τον Ηρακλή, ο οποίος έκανε πολλά γνωστά κατορθώματα. Με μια άλλη γυναίκα ονόματι Σεμέλη, απέκτησε τον Διόνυσο, θεό του κρασιού και της μέθης.

Η τελευταία σύζυγος του Δία ήταν η θεά Ήρα, η οποία ήταν αδελφή του. Με την Ήρα, με την οποία αποφάσισε να ζει πια μόνιμα, απέκτησε τρία παιδιά: τον Άρη, θεό του πολέμου, τη θεά της νιότης Ήβη και την προστάτιδα των επιτόκων Ειλείθυια. Η θεά Ήρα επίσης γέννησε τον Ήφαιστο, προστάτη της φωτιάς, χωρίς όμως τη συμμετοχή του Δία αλλά μέσω θεϊκής δύναμης.

6.15 Η γέννηση των ανθρώπων

Συμφώνα με τους μύθους, οι θεοί και οι άνθρωποι¹¹⁷ προήλθαν από την ίδια πηγή. Η μητέρα θεά στην περίπτωση της Ελλάδος έχει πολλά και διαφορετικά τοπικά ονόματα. Συνολικά είναι εκείνη η θεά που γέννησε τα όντα που αποτέλεσαν τους προγονούς του ανθρωπινού γένους, την συνόδευαν Δάκτυλοι, Κουρήτες, Κορύβαντες, Κάβειροι, τους οποίους γέννησε μονή της και έπειτα διάλεξε ανάμεσα τους τον σύζυγο της.

Οι πολεμιστές και οι ιερείς κατάγονταν από τους θεούς. Οι απλοί καθημερινοί άνθρωποι όμως, όπως και οι αγρότες, οι κτηνοτρόφοι, οι εργάτες, οι έμποροι και οι σκλάβοι, γεννήθηκαν μέσα από τη γη, από τις νύμφες Μελίες, και μεταμορφώθηκαν από μυρμήγκια σε ανθρώπους.

¹¹⁷ Α) Ησιόδος, Θεογονία, Έργα και Ημέραι Αθήνα, εκδ. Ι. Ζαχαρόπουλος Β) Η μυθολογία των Ελλήνων, Αθήνα, εκδ. Βιβλιοπωλείων της Εστίας, 2005

Στο Άργος αφηγούνταν για τον πρώτο άνθρωπο, τον Φορωνέα, γιο του θεού των ποταμών και μιας νύμφης. Η ψυχή του ήταν ένα με τα φυτά και τα ζώα. Ο Φορωνέας ζευγάρωσε με μία γυναίκα και μαζί της διαίωνισε τη ζωή.

Στην Αρκαδία επικρατούσε ο μύθος ότι ο πρώτος άνθρωπος λέγονταν Πελασγός και είχε γεννηθεί από τον ήλιο, πριν ακόμη να υπάρξει σελήνη. Από τότε οι άνθρωποι αντλούσαν δύναμη από τον ήλιο.

Οι άνθρωποι είναι ελάχιστα μικρότεροι σε σωματική διάπλαση σε σχέση με τους θεούς, αλλά όμοιοι μ' εκείνους. Οι ανώτατοι θεοί θεωρούνται αθάνατοι, ενώ οι κατώτεροι θνητοί. Θεοί και άνθρωποι χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα, ενώ χαίρονται με τις ίδιες χαρές και ομορφιές. Το πεπρωμένο τους καθορίζεται από τον ανώτατο θεό του ουρανού, τον Δία.

6.16 Ο Προμηθέας και ο ανταγωνισμός με τον βασιλιά των θεών Δία

Στην προσπάθεια του ανθρώπινου γένους για τελειοποίηση, ο Προμηθέας άρχισε ένα είδος αδελφικού ανταγωνισμού με τον Δία. Εκείνος βοήθησε στον διαχωρισμό του γένους από τους αθανάτους και στην τελειοποίηση τους πάνω στη γη.

Σχηματισμένο από χωμάτινους βώλους, το ανθρώπινο γένος χρειαζόταν μιαν άλλη βοήθεια, έτσι ώστε να τελειοποιηθεί και να μπορέσει να σταθεί στα πόδια του ως άνθρωπος. Σύμφωνα με τον μύθο, μολονότι το ανθρώπινο γένος διέθετε τη θεά μάνα Γη, είχε έλλειψη θηλυκής παρουσίας.

Με τον τρόπο αυτό αρχίζει φανερά μεταξύ του Προμηθέα και του Δία ένας ανταγωνισμός. Σ' αυτόν τον αγώνα ο Προμηθέας και ο αδελφός ¹¹⁸του, ο

¹¹⁸ «Μας διηγούνται ότι κάποτε υπήρξαν μόνο οι θεοί, και όχι θνητά όντα. Όταν ήρθε η ώρα να πάρουν και αυτά ζωή, οι θεοί τα έπλασαν μέσα από τη γη, από χώμα και φωτιά και από ό,τι ανακατεύεται με τα στοιχεία αυτά. Όταν έπειτα θέλησαν να τα φέρουν επάνω στο φως, διέταξαν τον Προμηθέα και τον αδελφό του να τα τελειοποιήσουν και να τους δώσουν ικανότητες που ταιριάζουν στο καθένα από αυτά. Ο Επιμηθέας ζήτησε από τον Προμηθέα να πραγματοποιήσει μόνος του τη διανομή αυτή, πράγμα που ωστόσο δεν έπραξε. Ο Επιμηθέας μοίρασε τότε όλες τις ικανότητες σε ζώα

Επιμηθέας νικήθηκαν. Τότε ο Προμηθέας βοήθησε τους νικημένους ανθρώπους με ένα θείο δώρο, τη φωτιά. Οι άνθρωποι γνώριζαν ότι τους είχαν στερήσει το στέγησαν οι θεοί τη Φωτιά. Το άλλο σημαντικό δώρο, δηλαδή η γυναίκα, αποδείχθηκε σύμφωνα με τον μύθο έργο κακό. Κάποιες διηγήσεις λένε ότι ήταν έργο του Προμηθέα, ενώ άλλες λένε ότι ήταν έργο των θεών.

6.17 Η γυναίκα σε ένα κουτί ονόματι Πανδώρα

Ο Ήφαιστος και η θεά Αθηνά ήθελαν από καιρό να πλάσουν μια πολύ όμορφη γυναίκα. Την έπλασαν και την ονόμασαν Πανδώρα, γιατί ήταν προικισμένη από όλους τους θεούς .

Ήταν σοφή, πολύ όμορφη και ερωτική. Ο Ερμής όμως ενστάλαξε μέσα στην καρδιά της το ψέμα. Ο Δίας την πρόσφερε ως σύζυγο στον Επιμηθέα. Ο Προμηθέας τον είχε ωστόσο προειδοποιήσει να μην δεχτεί κανένα δώρο από τους θεούς, όμως εκείνος αγνόησε τα λεγόμενά του και την παντρεύτηκε.

Έτσι, η Πανδώρα κατέβηκε στη γη. Εκεί ζούσαν οι άνθρωποι ευτυχισμένοι, χωρίς αρρώστιες και πόνους. Τα βάσανα ήταν γι' αυτούς ακόμη άγνωστα, γιατί όλα τα κακά βρίσκονταν κρυμμένα σε ένα κουτί. Την Πανδώρα διακατείχε τόσο μεγάλη περιέργεια, που έψαξε όλες τις γωνιές της γης και βρήκε το σφραγισμένο κουτί.

Ανοίγοντας το κουτί, ξεπετάχτηκαν από μέσα όλα τα δεινά και οι αρρώστιες. Με αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε η δυστυχία του ανθρώπου. Όταν η Πανδώρα έκλεισε ξανά το κουτί, το μόνο που είχε απομείνει μέσα ήταν το πνεύμα της ελπίδας. Από τότε οι άνθρωποι ελπίζουν σε μια καλύτερη ζωή.

6.18 Η ζωή των ανθρώπων και η μεγάλη πλημύρα

και ξέχασε τους θνητούς. Έτσι οι θνητοί έμειναν απροστάτευτοι, οπότε ο προνοητικός Προμηθεύς έκλεψε τη φωτιά από το εργαστήριο του Ήφαιστου και τη χάρισε στους ανθρώπους» Κ. Kerényi, Η Μυθολογία των Ελλήνων, σελ ,202 , εκδ. Εστία

Οι άνθρωποι ήταν πλέον στο στόχαστρο του βασιλιά των θεών Δία.

Έτσι, είχαν να αντιμετωπίσουν πολλές ταλαιπωρίες και έγιναν βίαιοι. Την εποχή που ονομάζουν εποχή του χαλκού, ζούσε ένα έντιμο ζευγάρι, ο Δευκαλίων και η Πύρρα. Η Πύρρα ήταν πασίγνωστη για τα κόκκινα μαλλιά της και ήταν κόρη του Επιμηθέα και της Πανδώρας.

Επιμένοντας ο Δίας να τιμωρήσει τους ανθρώπους για τις κακές τους πράξεις, αποφάσισε να τους αφανίσει όλους με μια μεγάλη πλημύρα. Οι μόνοι που θα επιζούσαν ήταν ο Δευκαλίων και η Πύρρα. Έτσι, ο Δίας τους ενημέρωσε για τα σχέδιά του και τους είπε να κατασκευάσουν ένα μεγάλο πλοίο, μέσα στο οποίο θα έμεναν. Έπειτα άρχισε η μεγάλη βροχή, που κράτησε εννέα μέρες και εννέα νύχτες. Στην πλημύρα πνίγηκαν όλα τα ζωντανά πλάσματα και το πλοίο προσάραξε στο Θεσσαλικό όρος.

Κάποια στιγμή εμφανίζεται στην Πύρρα και στον Δευκαλίωνα ο αγγελιοφόρος των θεών Ερμής, και τους ανακοινώνει ότι μπορούσαν να του ζητήσουν ό,τι επιθυμούσαν και αυτός θα το εκτελούσε αμέσως. Ο Δευκαλίων και η Πύρρα ένιωθαν πολύ μοναξιά και επιζητούσαν τη συντροφιά και άλλων ανθρώπων. Για τον λόγο αυτό τους ζήτησαν να έρθουν σε επαφή με άλλους ανθρώπους στην έρημη γη. Ο Ερμής τους προέτρεψε να πάρουν τα οστά της μάνας γης, δηλαδή τις πέτρες, και να τα ρίξουν πίσω από τους ώμους τους. Εκείνοι το έπραξαν με επιφύλαξη. Ωστόσο, από τις πέτρες της Πύρρας προήλθαν πάλι οι γυναίκες και από την πλευρά του Δευκαλίωνα προήλθαν πάλι οι άντρες. Οι δυο τους έκαναν παιδιά και οι απόγονοί τους, σύμφωνα, με τον μύθο, ήταν οι Δωρείς, οι Αιολείς και οι Ίωνες.

6.19 Ο Δίας ως πατέρας των θεών

Στην αρχή ο Δίας ήταν ο θεός της αστραπής και της γονιμότητας. Στη συνέχεια, με την ένωση των ελληνικών φύλων, τον ανακήρυξαν ανώτατο θεό του ουρανού και κυρίαρχο όλων των θεών και των ανθρώπων.

Η τάξη των ευγενών υποστήριζε ότι η καταγωγή τους είναι από τον Δία, ο οποίος ήταν προστάτης των συμφωνιών, του όρκου και της φιλοξενίας.

Κατείχε τις δυνάμεις του φωτός στον ουρανό και διέθετε γνώση για ό,τι συνέβαινε σε κάθε γωνιά του ουρανού, όπου κατοικούσαν οι θεοί, όπως επίσης και στη γη, που ζούσαν οι θνητοί. Μια από τις δυνάμεις που διέθετε μόνο ο Δίας είναι να καθορίζει τη μοίρα των ανθρώπων.

Στην είσοδο του ανακτόρου του είχαν τοποθετηθεί δυο πιθάρια. Το ένα περιέχει την καλή μοίρα και το άλλο την κακή. Για τον κάθε άνθρωπο τραβιούνται κλήροι από τα δυο πιθάρια, και έτσι κάποιοι άνθρωποι έχουν περισσότερη τύχη και κάποιοι άλλοι περισσότερη δυστυχία. Κανείς δεν είχε διέθετε τη δύναμη να κατηγορήσει τον Δία, επειδή δεν έδινε λόγο σε κανέναν.

Οι σκέψεις και οι νόμοι του βασιλιά των θεών Δία είναι αιώνιοι και απαραβίαστοι. Ο Δίας χαρίζει επίσης σοφία και γνώση στους θνητούς. Η σπηλιά που γεννήθηκε, στην Κρήτη, είναι χώρος λατρείας. Εκεί λατρεύονταν ως θεός της γονιμότητας. Τον χαρακτήριζε η άνεση και η ελεύθερη ζωή και για τον λόγο αυτό ζευγάρωνε¹¹⁹ με όποια θεά και θνητή ήθελε.

6.20 Ο Δίας και η σχέση του με την ιέρεια Ιώ

Ο Δίας είχε ερωτευτεί την Ιώ μια από τις ιέρειες της θεάς Ήρας. Πήγε μαζί με την νεαρή Ιώ στο μαντείο να ρωτήσει αν επιτρέπεται να ξαπλώσει μαζί του. Το μαντείο τη συμβούλεψε να το κάνει, οπότε ζευγάρωσε μαζί της. Ο Δίας όμως έπρεπε να προστατεύσει τη νεαρή από την εκδίκηση της θεάς Ήρας, έτσι την μεταμόρφωσε σε αγελάδα.

¹¹⁹ Βασισμένη σε αυτή την ιδιότητα του Δία οι ευγενείς και οι πολεμιστές διατηρούσαν σχέσεις με πολλές γυναίκες, ερωμένες και συζύγους. Οι άρχοντες της τάξης υποστήριζαν ότι κατάγονται από τον Δία καθώς και ότι είναι απόγονοι του ζευγαρώματος του Δία με θνητές γυναίκες (θεάνθρωποι), Marx, Helma το βιβλίο των Μύθων, Μτφ, Κοντή Μερούλα, εκδ. Κονιδάρη, 2001, Αθήνα σελ.111

Στη συνέχεια, για να κρύψει την ερωτική του περιπέτεια με την Ιώ, ορκίστηκε στην Ήρα ότι ποτέ του δεν έκανε κάτι με αγελάδα. Όμως η τύχη της Ιούς ήταν περιπτεϊώδης. Περιπλανιέται από την Ευρώπη ως την Ανατολή, περνώντας από τον Βόσπορο (το όνομα του οποίου σημαίνει «το πέρασμα της αγελάδας»).

Η Ιώ έφτασε στην Αίγυπτο, γέννησε έναν γιο, και η ίδια μεταμορφώθηκε σε αστερισμό. Ο απόγονος της, ο Έπαφος, έγινε μονάρχης της Λιβύης, της Συρίας και της Αιγύπτου και ο πρώτος βασιλιάς των Θηβών συγκαταλέγεται στους απογόνους του.

6.21 Η Ευρώπη και η σχέση του με τον Δία

Σύμφωνα με τον μύθο, η πριγκίπισσα της Συρίας, δηλαδή η Ευρώπη, είχε βγει μια μέρα για μπάνιο, γεμάτη χαρά και ξεγνοιασιά, παίζοντας στην ακρογιαλιά της¹²⁰ Τύρου με τις φίλες της. Εκεί την είδε ο βασιλιάς των θεών

¹²⁰ Α) Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005 Β) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005

Γ) Λεκατσάς Παναγής, *Έρωσ: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2003 Δ) Vernant Jean-Pierre. *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι.Γιόση-Αθήνα, Σμίλη, 2003 Ε) Bun Lucilla. *Μύθοι των Ελλήνων*, μετάφραση Αντ Ε) Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996 Η) Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ. Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998 Θ). Kerenyi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων*, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996 Ι) Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*-Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002, Κ) Buxton Richard. *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενά της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002

Δίας, ο οποίος ήταν πάντα ο πρώτος που έβλεπε τις όμορφες γυναίκες, και την ερωτεύτηκε.

Αυτή τη φορά ο Δίας κατάφερε να εμφανιστεί στην Ευρώπη υπό τη μορφή ταύρου και ξάπλωσε στα πόδια της. Εκείνη ανέβηκε στην ράχη του, κολύμπησε και έφτασε μέχρι την Κρήτη. Στην σκιά μιας πλατανιάς, κοντά σε μια πηγή, ζευγάρωσε μαζί της. Αναφέρεται ακόμη στον μύθο ότι αυτό το τόσο σημαντικό γεγονός είναι η αίτια που και τον χειμώνα τα φύλλα του δεντρού αυτού παραμένουν πράσινα.

Η Ευρώπη γέννησε τρεις γιους, τον Μίνωα, τον Σαρπηδόνα και τον Ραδάμανθυ. Η Ευρώπη εν συνεχεία παντρεύτηκε τον βασιλιά της Κρήτης και εκείνος υιοθέτησε τα παιδιά της, τα οποία είναι μισοί θεοί και μισοί άνθρωποι (θεάνθρωποι). Όταν έφυγε από τη ζωή η Ευρώπη μεταμορφώθηκε σε αστερισμό, και το όνομα της δόθηκε στις Δυτικές Χώρες, πέραν του Ιονίου πελάγους.

6.22 Η σχέση του Δία με τη Δανάη

Η Δανάη σύμφωνα με τον μύθο ήταν απόγονος του βασιλιά Δαναού και είχε παροτρύνει τις κόρες του να σκοτώσουν τους άντρες τους. Όταν Η Δανάη παντρεύτηκε τον Ακρίσιο εκείνος γνώριζε από κάποιον θείο του ότι ο πεθερός του είχε δώσει εντολή στις κόρες του να σκοτώσουν τους συζυγούς τους. Είχε την επιθυμία να αποκτήσει ένα γιο και όταν τον γέννησε, την όμορφη Δανάη την έκλεισε σε ένα υπόγειο δωμάτιο, οι τοίχοι του οποίου ήταν καλυμμένοι με χαλκό.

Ο πατέρας των θεών όταν αντιλήφθηκε την τύχη της Δανάης, μεταμορφώθηκε σε χρυσή βροχή και ζευγάρωσε μαζί της. Έτσι γεννήθηκε ο

Περσέας. Ο σύζυγος της ο Ακρίσιος έφτιαξε ένα ξύλινο κιβώτιο, έκλεισε μέσα τη Δανάη και τον γιο της και τους έριξε στη θάλασσα. Το κιβώτιο ξεβράστηκε στη Σέριφο, όπου και το μάζεψε ο ψαράς Δίκτυς και το μετέφερε στον αδερφό του, το βασιλιά Πολυδέκτη, σώζοντας έτσι τη ζωή μητέρας και γιου. Εκεί μεγάλωσε ο Περσέας, ο οποίος έμεινε στη μνήμη των ανθρώπων ως μεγάλος ήρωας. Ημίθεος, με αριστοκρατική καταγωγή, από το γένος γένος των Ηρακλειδών.

6.23 Η σχέση του Δία με τη Λήδα

Ο βασιλιάς της Αιτωλίας είχε μια πολύ όμορφη κόρη που ονομάζονταν Λήδα και η όποια κατέκτησε την καρδιά του Δία. Εκείνος την πλησίασε με μορφή κύκνου, ενώθηκε μαζί της και η Λήδα γέννησε δυο φορές δίδυμα, τον Πολυδεύκη, την Κλυταιμνήστρα, τον Κάστορα και την Ελένη.

Όμως η Ελένη θεωρούνταν κόρη του βασιλιά Τυνδάρεω, που επίσης είχε ζευγαρώσει με την όμορφη Λήδα την ίδια μέρα και δεν γνώριζε το μυστικό της. Μόνο η ίδια η Λήδα το γνώριζε.

6.24 Οι ήρωες Κάστωρ και Πολυδεύκης

Οι δυο τους, όπως προαναφέρθηκε, ήταν παιδιά της όμορφης Λήδας. Ο μύθος τους παρουσιάζει ως γενναίους και ανίκητους στην πάλη. Έλαβαν μέρος σε πολλές μάχες. Σε μια από αυτές, ο Κάστορας σκοτώθηκε και ανέβηκε στον ουρανό των θεών.

Ο αδελφός του ο Πολυδεύκης¹²¹ ανέβηκε στον ουρανό όταν απήγαγε μια νύφη. Ο Δίας του χάρισε την αθανασία, ενώ εκείνος είχε μια μεγάλη

¹²¹ Α) Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996 Β) Richerpin Jean, Ελληνική μυθολογία, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ. Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998 Γ) Kerenyi Carl. Η μυθολογία των Ελλήνων, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996 Ι) Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας, Αθήνα, Γρηγόρης

επιθυμία: να βρίσκεται κάθε μέρα με τον αγαπημένο του αδελφό Κάστορα. Ο Δίας εισάκουσε την επιθυμία του και μέρα παρά μέρα επέτρεπε να προσέρχονται οι δυο τους για φαΐ στο τραπέζι των θεών. Τελικά, μεταμορφώθηκαν στον αστερισμό των Διδυμών και στέλνουν από τον ουρανό το φως στους ναυτικούς. Θεωρούνται επίσης φορείς τύχης.

6.25 Η θεά Ήρα

Η Ήρα ήταν η κόρη του Κρόνου και της Ρέας και αδελφή του Δία.

Μεγάλωσε δίπλα στον θεό της θάλασσας Ωκεανό. Ο Δίας την ήθελε για σύζυγο, παρά το γεγονός ότι είχε αποκτήσει πολλές άλλες συντρόφους.

Σύμφωνα με τον μύθο, μια νύχτα του χειμώνα ο Δίας την πλησίασε υπό τη μορφή κούκου και εκείνη τον πήρε τρυφερά στην αγκαλιά της. Ο Δίας της αποκάλυψε ποιός και έκανε στη θεά πρόταση γάμου. Η Ήρα δέχτηκε με χαρά, με τον όρο να είναι η επίσημη σύζυγός του. Ο βασιλιάς των θεών συμφώνησε.

Στην εορτή του γάμου τους οι αγροί και το χορτάρι άρχισαν να βλασταίνουν και με τον τρόπο αυτό επωφελήθηκαν και οι θνητοί από την γόνιμη συνεύρεσή τους.

Μια παρόμοια τελετή πραγματοποιούσαν κάθε χρόνο τον Μάιο οι άνθρωποι, προς τιμήν της Ήρας. Ξεκινούσαν από τον ναό της έχοντας ετοιμάσει ένα νυφικό κρεβάτι, ως αναπαράσταση του γάμου της στην γη, καθώς πίστευαν ότι έτσι θα τους φέρει γονιμότητα.

Η Ήρα διέθετε τον εαυτό της ελεύθερα σε οποιόν την ποθούσε, καθώς στην πηγή της Ναυπλίας όπου λουζόταν αποκτούσε πάλι την παρθενιά της.

Όταν έτυχε όμως να παραπονεθεί για τις ερωτικές περιπέτειες του Δία, τη συμβούλεψαν να φτιάξει ένα άγαλμα με αντρική μορφή και να κοιμηθεί μαζί του. Ο Δίας τότε ζήλεψε και οι δυο τους ζευγάρωσαν ξανά.

Μ.Π,2002, Δ)Buxton Richard Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενά της, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη,University Studio Press, 2002

6.26 Η ζωή της θεάς Ήρας και του Δία

Στον κήπο των Εσπερίδων, δυτικά της μεγάλης θάλασσας, η Ήρα και ο Δίας γιόρτασαν τον γάμο τους. Τα χρυσά μήλα ήταν δώρο της μεγάλης θεάς Γαίας. Ο Δίας και η Ήρα απέκτησαν πολλά παιδιά: τον Άρη, την Ειλείθια, την Ήβη και τον Ήφαιστο. Η Ήρα επίσης ήταν προστάτιδα του γάμου. Παρακολουθούσε με ζήλια τις ερωτικές περιπέτειες του συζύγου της και καταδίωκε με άγριο τρόπο τα εξώγαμα παιδιά του.

Σύμφωνα με τον μύθο, διαγωνίστηκε στο Όρος Ίδη της Φρυγίας με την Αφροδίτη, θεά του έρωτα και της ομορφιάς, για το χρυσό μήλο. Ο Δίας είχε ορίσει τον βοσκό Πάρι για κριτή.

Η θεά Ήρα εκδικήθηκε εκείνους που προστάτευαν την θεά Αφροδίτη. Το ίδιο πράττουν και οι θνητές γυναίκες που έχουν καταγωγή από οικογένειες πολεμιστών.

Η θεά Ήρα συμβολίζεται συνήθως με το παγόني, το οποίο με τα εκατό μάτια που διαθέτει¹²² στα φτερά του βλέπει τα πάντα. Ο ιερός καρπός της ήταν το

122 Αξίζει να αναφέρουμε εδώ τη σημασία που έχει το Παγόني ως θείος δημιουργός των Κούρδων Ιζίντι (Ezedi), που συνδέονται με μια κοσμογονική σπουδαία παράδοση η οποία πιστεύει ότι «*Tawsi Melek, the “Peacock Angel” and “Peacock King,” is the most important deity of the Yezidis. But he is not just the possession of the Yezidis, he belongs to the entire world. The Yezidis believe that they possess the oldest religion on Earth, the primeval faith that features Tawsi Melek, and that all other traditions are related to them through the Peacock Angel. They contend that Tawsi Melek is the true creator and ruler of the universe, and therefore a part of all religious traditions. He does not, however, always manifest within these diverse traditions as a peacock. Tawsi Melek has taken on many other forms throughout time.*

The Yezidis do not believe that the Peacock Angel is the Supreme God. The Supreme God created him as an emanation at the beginning of time. He was brought into manifestation in order to give the invisible, transcendental Supreme God a vehicle with which to create and administer the universe. Tawsi Melek is thus a tangible, denser form of the infinite Supreme God. In order to assist Tawsi Melek in this important role, the Supreme Creator also created six other Great Angels, who were, like the Peacock Angel, emanations of the Supreme God and not separate from him. When recounting the creation of all Seven Great Angels, the Yezidis often summarize the emanation process as follows:

Tawsi Melek was the first to emerge from the Light of God in the form of a seven-rayed rainbow, which is a form he still today continues to manifest within to them (usually as a rainbow around the Sun). But the Yezidis also claim that Tawsi Melek and the six Great Angels are collectively the seven colors of the rainbow. Therefore, the six Great Angels were originally part of Tawsi Melek, the primal rainbow emanation, who bifurcated to become the rainbow's seven colors, which are collectively the Seven Great Angels. Of the seven colors produced from the primal rainbow, Tawsi Melek became associated with the color blue, because this is the color of the sky and the heavens, which is the source of all colors.

Tawsi Melek was, therefore, both the first form of the Supreme God and one of the Seven Great Angels, which is a cosmic heptad mentioned within many religious traditions. The Jews, Christians, Persian, Egyptians all have their seven angels and creators. In the Meshefê Re, the Yezidis "Black Book," there is one passage that describes the Seven Great Angels and associates their creation with the seven days of Creation. The text first states that the Supreme God first created a pearl containing the substance or substratum of the soon-to-be physical universe, ostensibly referring to the molten mass preceding the "Big Bang" championed by modern physics. The Yezidi text then maintains that for forty thousand years this pearl sat upon a primal bird, which is quite possibly an incipient form of Tawsi Melek before he divided into the Seven Great Angels. This pearl then exploded (or became dismantled) to become the physical universe. Then, states the Meshefê Re, came the seven days of creation:

"The first day which He (the Supreme God) created was Sunday. On that day He created an angel whose name was 'Azra'il. This is Melekê Taus, who is the greatest of all. On Monday He created the Angel Darda'il, who is Shaikh Hasan. On Tuesday He created the Angel Israfil, who is Shaikh Shams. On Wednesday He created the Angel Mika'il, who is Shaikh Abu Bakr. On Thursday He created the Angel Gibra'il, who is Sagad ad-Din. On Friday He created the Angel Shimna'il, who is Nasir ad-Din. On Saturday He created the Angel Nura'il, who is Yadin [Fakhr ad-Din]. And God made Melekê Taus the greatest of them."

Ever since their primal creation the Seven Great Angels have been associated with the day of the week they were created. Tawsi Melek's day is Sunday, etc.

Once the Seven Great Angels were created the Earth was produced by them out of the substratum of the original pearl. It remained barren and then suddenly entered a phase of intense continual shaking, perhaps coinciding with the violent earthquake and volcanic activity that was ubiquitous around the young Earth. In order to calm the planetary quaking, the Supreme God sent the Peacock Angel to Earth with orders to both sedate the Earth and endow it with multi-colored flora and fauna. As Tawsi Melek descended into the physical dimension his seven-colored rainbow self became manifest as a

magnificent bird of seven colors, the peacock. He then flew around the globe in order to bless every part of it, finally landing in the area of what is now Lalish, the Yezidis most sacred part of Earth located in northern Iraq. Here Tawsi Melek was able to calm the Earth while simultaneously covering it with his peacock colors.

With the Earth in a more placid phase of its evolution the Great Angels proceeded to their next creation, Adam. The first human was created by all the Seven Great Angels, each of whom endowed him with a physical sense to experience life. One gave him an ear, one a nose, one a mouth, etc. But the first human was a lifeless heap without a soul, so Tawsi Melek transmitted the breath of life into him. When Adam then rose to his feet, Tawsi Melek quickly swung him around so that he was facing the Sun while informing him that there was something much greater than he and that praying daily to the Sun as a form of the Supreme God would help him to remember this truth. Tawsi Melek then verbalized the prayers that Adam and his descendants around the globe were to repeat during their worship, and he spoke them in 72 languages since Adam and Eve were destined to have 72 sons and 72 daughters who would populate the 72 regions or countries of the Earth. The Peacock Angel then informed Adam that if he and his descendants remained steadfast in righteousness they would eventually see and know the Supreme God personally. In the meantime, Tawsi Melek would be their protector and teacher even while residing in another dimension.

Future Prophecy of the Peacock Angel

Yezidi prophecy maintains that Tawsi Melek will come back to Earth as a peacock or rainbow during a time of intense conflict, poverty, famine and distress on the Earth. He will then transmit some prayers to a holy man, probably a Faqir, who will then take them around the Earth and give them to representatives of all religions.

The Peacock Angel Today

The Yezidis believe that Tawsi Melek is every place in the universe at every moment. He is, therefore, always available for support and protection to anyone who sincerely calls upon him. His greatest worshippers, the Yezidis, call upon his assistance to help meet all their needs.

To those who call upon him with great devotion, Tawsi Melek may manifest in a variety forms, including a bright light, a rainbow, a boy, a young man, a snake, and, of course, a peacock. He also will appear on occasion so his worshippers can remain secure regarding his existence. One of his most recent appearances of this sort occurred following a skirmish between the Yezidis and Turkish Moslems, when Tawsi Melek decided to appear to not to a Yezidi, but to one of the Moslem Turks so that all people would believe in his existence. During his appearance, Tawsi Melek “bid the bewildered man to go and tell the people that a big war was brewing, but that no harm would come on the heads of his people, the Yezidis, who would emerge from the conflagration unscathed.”

Although he is the eternal ruler of Earth, during the Yezidis New Year Tawsi Melek designates one of the six Great Angels to represent him as ruler for the coming year, so there is always guidance and protection coming from all the Seven Great Angels.

Is the Peacock Angel the Devil?

The Peacock Angel has been falsely accused of being Satan or the Devil for hundreds of years by censuring Moslems. But their distortion of his true nature was not made popular until the 18th century, so it appears that during earlier times Moslems may have had an entirely different view of the Peacock Angel. Unfortunately, Tawsi Melek is currently stuck in today's world with the Devil banner.

It appears that the initial distortion regarding Tawsi Melek may have been generated by an Islamic defamation crusade against the Yezidis, initiated by the Moslem view that the Yezidis are not "People of the Book," meaning that there is no revealed scripture at the center of their religion. In truth, Meshefê Re, the Yezidis "Black Book," was written when Tawsi Melek first came to Earth and existed down to the time of a series of wars with the Turkish Moslems, when most of it was lost. The book was very thick with a black color, and embossed with red and gold.

The Moslems' slanderous misunderstanding of Tawsi Melek appears to have gained momentum when certain Moslem leaders took some small aspect or characteristic of the Peacock Angel and related it to their conception of Satan. For example, Tawsi Melek is recognized by the Yezidis to be king of the entire universe, including Earth, but over the centuries both Moslems and Christians have ascribed Luciferian connotations to the "King of the World." Moreover, the Yezidis belief that Tawsi Melek was the co-creator of the universe with the Supreme God could have inspired a dualistic Islamic philosopher to misconstrue him as an eternally separate and opposite spirit from God. Since God is eternally good, according to Islamic philosophy, this would automatically make Tawsi Melek the Evil One. Here is a list of allegations against Tawsi Melek that have been part of the Moslems' attempt to convince the world of his Satanic nature: The Moslems maintain that one of Tawsi Melek's names is Azazel, a name of Satan. **Truth:** The alternate name for Tawsi Melek they refer to is not Azazel, but Aziz, a name meaning "something precious."

The Yezidis honor the goat because it is Satan's (Tawsi Melek's) sacred animal.

Truth: The Yezidis honor the goat because, like the Hindus' cow, it sacrifices itself and supplies many of their needs. It gives them milk, wool, etc.

The Peacock Angel was in the Garden of Eden and because of his pride he refused God's order to bow to Adam. This show of pride caused the fall of Lucifer and established an eternal enmity between God and the Peacock Angel.

Truth: In the Yezidi tradition it is indeed stated that the Peacock Angel was present in the Garden of Eden. He failed to bow down to Adam because he was obeying God. The Yezidis claim that previous to the creation of Adam the Supreme God had informed all Seven Great Angels never bow down to any other entity other than Him.

The peacock is an evil bird.

Truth: *In the East the peacock is the symbol of the Son of God, the savior of humanity. The peacock reflects the beneficent, immortal nature of the Son of God by devouring snakes, the enemies of humanity. Through its innumerable “eyes,” the peacock also symbolizes the omniscient nature of the Son of God. Apparently the misunderstanding of the bird’s evil nature arose because it naturally reflects the androgyny of the Son of God, who was born from the universal male/female polarity, i.e., Spirit and matter, dark and light, etc. It is for this reason that the “androgynous” peacock is said to possess the beauty of an angel but the demonic cry of the Devil.*

The Yezidis are the People of the Caliph Yezid whose unpopular reign made him an enemy of both Shiite and Sunni Moslems.

Truth: *The Caliph Yezid was a Moslem who later became disenchanted with the Islamic teachings and converted to Yezidism. The name Yezidi has existed since the Yezidi people were first created.*

In addition to the above, Moslems could have easily been misled by the inaccurate anecdotes and propaganda regarding the Peacock Angel, some of which have been fabricated by other Moslems. A rumored Yezidi “Origin Myth,” for example, that alludes to a Yezidi shepherd finding an injured Peacock Angel in the form of a physical peacock and calling itself “the Spirit of Evil thrown out of heaven” is completely spurious and not associated with any authentic Yezidi texts or teachings.

The Peacock Angel in other Religions

The Yezidis maintain that Tawsi Melek is manifest in all religions, although not always in the form of a peacock. It is because of this that the various manifestations of Tawsi Melek are not grouped together as being his various masks. The following are just a few of the various manifestations of Tawsi Melek in religions worldwide:

Murugan/Skanda/Sanat Kumara of the Hindus

Al-Khadir, the “Green Man,” of the Moslems

King Melchizedek of the Jews

St. George of the Knights Templar

Enki of the Sumerians

Dionysus of the Greeks

Osiris of the Egyptians

Quetzlcoatl of the Mexicans

Masaw of the Hopi Indians

The Planetary Logos of Theosophy

The Peacock Angel and Gnosticism

In the Gnostic tradition (which the Yezidi religion is closely aligned with), Tawsi Melek is analogous to the first son of the Goddess Sophia, who in the process of creating and governing the universe divided herself into seven rays or “sons.” Her seven sons were coeval with and governed one of the seven

colors, tones, planets, etc. The first ray or son, who for the Yezidis was Tawsi Melek (the Ildabaoth of the Gnostics), became the leader of the other sons and the eventual ruler of the universe.

Through his manifestation as a snake, the Peacock Angel is also analogous with the Gnostics' understanding of the Serpent on the Tree in the Garden of Eden. As opposed to the Christian viewpoint, the Gnostics recognize the Serpent of Eden to be their primal instructor and savior. They claim that the Serpent was specially sent down from Heaven to the Garden of Eden by Sophia in order to help awaken Adam and Eve to their divine nature. According to the perspective of the gnostic yogis of India, the Serpent on the Tree is a metaphor for the inner serpent (known in the East as Kundalini) that coils around the Tree of Life, the human spine, and brings a seeker knowledge of his or her divine nature as it climbs up the tree and awakens the inner centers of gnostic wisdom, the chakras.

The Peacock Angel and the Sumerians

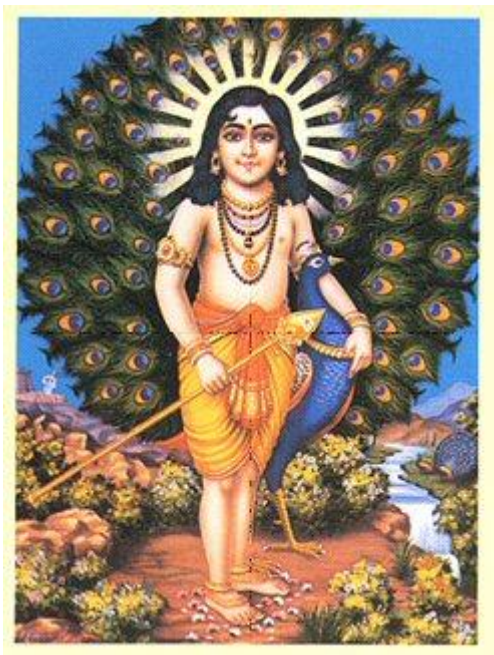
In the religion of Sumeria the Peacock Angel was manifest as Enki, the Lord of the Earth, who was also the Lord of Wisdom and the Serpent on the Tree of Dilman, the Sumerian Eden. The Sumerians may have adopted Enki from Yezidi emissaries from India who played a role in the fledgling Sumerian civilization. Or they may have received him from the gnostic sect of Mandeans who were also assimilated into Sumerian civilization after migrating from the East, specifically Sri Lanka, the island patronized by the Peacock Angel as the Hindu Murugan or Sanat Kumara.

The Peacock Angel in Hinduism

Since the Yezidis originated in India, the Hindus' manifestation of Tawsi Melek is naturally very close to the Peacock Angel of the Yezidis.

The Hindus know Tawsi Melek as Murugan, the legendary son of Shiva and Shakti. Among his numerous alternate titles are Skanda, Sanat Kumara, Kartikeya, and Subramaniya Swami. Like the Yezidis Tawsi Melek, the Hindu Murugan is the king of the universe and moves through his domain as a young boy astride a peacock, or simply as a peacock. Similar to the Peacock Angel, Murugan's sacred animals include not only the peacock but also the snake and the cock. The snake denotes that the essence of Murugan is pure energy (energy moves as a serpent spiral) and the cock denotes his affiliation as a solar deity. Murugan or Tawsi Melek are names for the cosmic energy that created the universe out of itself, as well as the savior who, like the cock, heralds the end of humanity's darkness.

Murugan's identity as one of seven angelic beings is manifest within some Hindu scriptures that refer to him as Sanat Kumara, the leader of the Seven Kumaras. These Kumaras are portrayed as brothers who assisted Sanat Kumara in the creation of the Earth and the enlightenment of humankind. According to the Puranas, the ancient legends of India, the Kumaras were the first to teach humanity the path to enlightenment.

The Hindu Murugan

Another heptad association with Murugan is the asterism of the Pleiades. One of Murugan's names is Karttikeya, which is derived from Krittika, a Hindu name for the Pleiades. According to legend, when Karttikeya was first born on Earth he possessed seven heads, one for each star of the Pleiades, but he lost one of them and so now he has six. Thus, more than simply reflecting the Pleiades, Murugan is the Pleiades.

In metaphysics it is believed that our Solar System rotates around the Pleiades, and that the asterism is a special point of creation for our local galaxy. High frequency energy from a more refined universe is channeled through the Pleiades, specifically the star Alcyone, which then encodes it with a specific shape and destiny it will assume in our three dimensional universe. Because of its unique function of feeding and nurturing our galaxy, the Maya referred to the Pleiades as the "teats of the rattlesnake." In agreement with many ancient cultures, the Maya maintained that the creator of the universe was a serpent, snake, or dragon which possessed a septenary nature. They therefore portrayed it with seven heads, tails, twists to its body, or teats (or all of the above). It was also represented as a rainbow (as it is among the Yezidis) or as a rainbow serpent (as it is among the Australian Aborigines) that encoded all energy with the seven colors, tones, etc. The Maya and others often referred to this septenary serpent as the Son of God who was born at the beginning of time from the union of the primal male/female principles manifesting as spiraling energy. From a geometrical perspective, this primal union created not only a spiral but a vesica pisces, the "eye" and "seed of life," which became the "flower of life" and then kept multiplying to become eyes manifest all throughout the universe. These vesica pisces eyes represent the omniscience of the primal creator, such as Tawsi Melek. They were colored either green, or blue-green, the middle color that reflected the union of the male/female principles. Thus, the combination of the blue-green color produced a Son of God in the form of an all-seeing blue-green dragon (the word dragon is derived from all-seeing), a dragon-peacock, or simply a

many-eyed peacock. He was the blue-green dragon creator of the Chinese and Quiche Maya, or he was the blue-green peacock of the Yezidis. But whatever his form, one of his principle homes was the seven stars Pleiades.

The Peacock Angel in Islam

The Peacock Angel is perceived differently by many different factions within Islam. Amongst the enlightened sects of Islamic Sufis, Tawsi Melek has been known as Al-Kadir, the “Green Man.” The Sufis’ Al-Khadir, who is currently worshipped in many corners of the world, has one of his premier temple sites at Kataragama in Sri Lanka right next to a temple of his Hindu counterpart, Murugan.

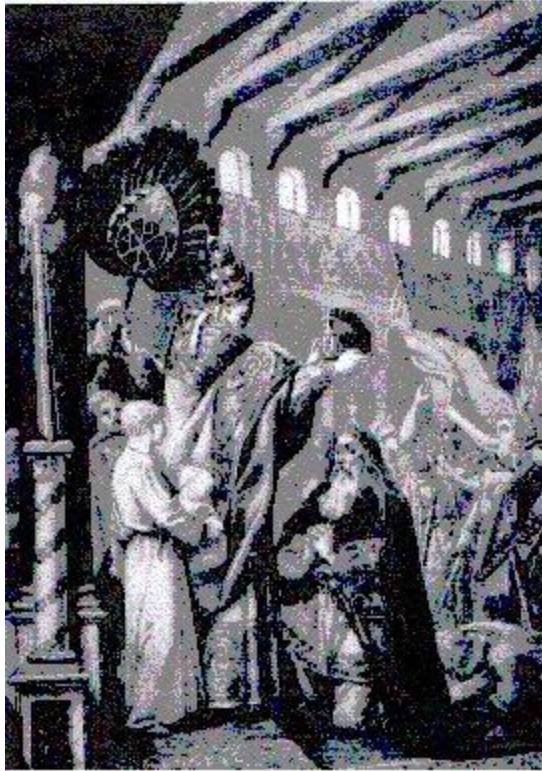
Like Tawsi Melek, Al-Kadir assisted in making the world green, and he can also lead a seeker to both enlightenment and immortality. The Sufis, who refer to him as “The Initiator,” are visited by Al-Kadir when they are ready to commit themselves completely to an intensive spiritual life. Al-Kadir then manifests as energy, a human figure, a ball of light, or another form in order to awaken that person’s inner spiritual flame.

Other factions of orthodox Moslems often recognize Tawsi Melek as their Satan (see above).

The Peacock Angel in Christianity

Since its inception, the Peacock Angel has been manifest in the Christian religion as the leader of the Seven Archangels, St. Michael, whose earthly reflection is St. George, which is a name for Al-Khadir (which is a Sufi for Tawsi Melek) The color ray associated with both Michael and Tawsi Melek is blue, and like Tawsi Melek’s Hindu manifestation of Kartikeya, the Commander of the Angelic Host, St. Michael serves a similar function in Christianity.

The symbol of the peacock has long been embraced within Christianity. The bird was the original symbol of the Catholic Church (the peacock denoted the many-eyed church) and it was an early symbol of Jesus, denoting the Christ’s resurrection and immortality. Because of these associations to the Christ peacocks were commonly portrayed in medieval paintings hovering around the baby Jesus’s crib. During the time Jesus walked the Earth, and also afterwards, the peacock alternated with the phoenix as the symbol of immortality in both Egypt and the Middle East. It is for this reason that the peacock was associated with the Christian St. Barbara even though she was the patron saint of Heliopolis, the ancient home of the phoenix.

The Pope's Peacock Standard on display at Charlemagne's Coronation

One of the great mysteries of Jesus and his Apostles is the story of St. Thomas and how he became transformed into a peacock in India. According to legend, after embarking upon his proselytizing mission in Chennai, the southern India headquarters of the Peacock Angel as the Hindu Murugan, St. Thomas quickly attracted the censure of the local priesthood who resolved to kill him. But when they went to locate St. Thomas the apostle had transformed himself into a peacock and was thus very hard to track down. When they did finally capture St. Thomas the apostle died as a peacock rather than a man. Speculation suggests that St. Thomas may have associated the peacock with his master Jesus and united with him at the completion of his life.

The Peacock Angel in Judaism

The Peacock Angel has manifested in Judaism as both the Prophet Elijah and as King Melchizedek. Each figure reflects some important aspect or function of Tawsi Melek. Many Moslems in the Middle East currently acknowledge Elijah to be a Jewish name for their Al-Kadir, the Green Man, which, as mentioned, is an epithet for the Yezidis' Tawsi Melek. Melchizedek, the "King of Righteousness," is also a common Islamic name for Al-Khadir, thus making it also a name for the Peacock Angel in his role as the King of the World. This link also extends into the name "Order of Melchizedek" which is a title for the spiritual tradition founded by Sanat Kumara, the Hindu manifestation of Tawsi Melek. Another name for the Order of Melchizedek is the "Great White Brotherhood," which Sanat Kumara is currently recognized to have been the founder of.

The Peacock Angel among the Maya

In the Maya tradition the Peacock Angel is known as the spirit of Quetzlcoatl, the “Plumed Serpent.” In the Quiche Maya cosmology found in the Popul Vuh there is a passage very similar to that found in Genesis (and no doubt has the same origin) which states that the Creator moved upon the face of the waters. In Genesis this creator is recognized to be the synthesis of a group of creator spirits (usually counted as seven) known as the Elohim. Similarly, in the Popul Voh the creator is a blue-green plumed serpent, or “Quetzlcoatl,” comprised of seven creator spirits. The plumed or feathered serpent of the Quiche Maya denotes the Son of God who was the union of the primal male (feathers) and female (serpent body) principles which united to produce the middle color of blue-green. This blue-green dragon is, in other cultures, a peacock rather than a dragon. Thus, the blue-green plumed serpent is the Quiche Maya representation of the Yezidis Peacock Angel.

In Maya tradition many enlightened teachers were historically known as Quetzlcoatl because they had evolved themselves to such an extent spiritually that they had become one with the Divine Mind, which the primal serpent was an embodiment of. In fact, the primal serpent was the first form assumed by Spirit during the process of creating the universe and embodied not only his Divine Mind but his infinite power. Then as he precipitated the universe from out of his own power he encoded it with the blueprints contained within his Divine Mind. Today, those enlightened masters in the Quetzlcoatl tradition often reveal their office by wearing a headdress of peacock feathers.

A Quiche Maya Leader

Masters with the insight and power and called dragons or serpent were not just found among the Maya, they were universal. In fact, during what could be called Earth’s “Dragon Age” most great civilizations were governed both spiritually and temporally by priests and priest kings calling themselves dragons or serpents. Lung Dragons ruled China, Serpent Nagas ruled India, Quetzlcoatl ruled Central America, Druid Adders ruled the British Isles, etc. These rulers had awakened the

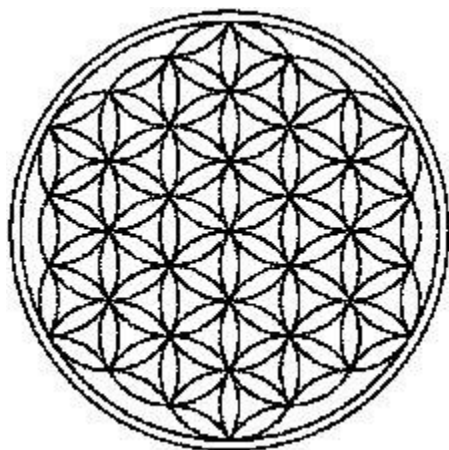
evolutionary serpent force at the base of the spine, which then climbed the inner Tree of Life (the spine) and united their minds with the Divine Mind. When this occurred, these masters also inherited an abundance of supernatural “serpent” power with which to govern their kingdoms.

The Peacock Angel in Greece & Egypt

The Peacock Angel was known in Greece and Egypt as Dionysus and Osiris respectively. According to the early Greek historians like Diodorus these figures were manifestations of the same entity in different civilizations.

Osiris, meaning the “Many-eyed,” was a legendary Egyptian king who reflected many of the attributes of the Peacock Angel. After encircling the globe astride a bull he ostensibly became, like Tawsi Melek, King of the World. Like the Peacock Angel, Osiris was also omniscient, or “Many-eyed,” and his eyes multiplied throughout the universe. The symbol of both Tawsi Melek and Osiris is the many-eyed Flower of Life. Osiris was also known in Egypt as the “green man,” and his green image could often be found in the Egyptian temples. Because of this association, Osiris was annually prayed to for the renewal of Egypt’s green vegetation.

The association between Dionysus and Tawsi Melek became conclusive during the conquest of Alexander the Great, when members of the conquerors’ army visited the temples of Murugan in Sri Lanka while exclaiming “We know this deity, he’s our Dionysus.” So sure were they of this truth that when the Greek Ptolemy created the first world map he labeled Murugan’s region in Sri Lanka the “Place of Bacchus,” or “Place of Dionysus.” Like his Hindu counterpart Murugan, Dionysus was the union of the universal male/female polarity (Zeus and Semele) and the chosen King of the World. Also reflecting both Murugan and Tawsi Melek, Dionysus was in some cosmologies designated the creator of the universe, and wherever his cult flourished he was represented as a snake or serpent, symbol of the life force that condensed to become the physical cosmos. Every year it was believed by the Greeks that Green Man Dionysus as the primal serpent power or life force would awaken from his slumber and their lands would become abundant again.

The Peacock Angel and Persia

The Persian Zoroastrian tradition is a close cousin to that of the Yezidis' and it is probable that they have a common origin in the East. Links between the Yezidis and Persians are manifold. They share many rites, including daily Sun worship, and the premier savior-deity of both traditions (Mithra and Tawsi Melek) is a solar god possessing the cock as a sacred animal and Sunday as his sacred day of the week. There is no question Tawsi Melek and his Hindu counterpart, Murugan, are counterparts of the Persian Mithra, whose name denotes "middle" and "harmony," thus denoting the balance and union of the universal polarity that brought both Murugan and the Peacock Angel into manifestation. Mithra's common name in Persia was Mihr, a title currently assumed by Tawsi Melek's premier representative on Earth, the Mir or Yezidi Prince, and an additional link between Mithra and Murugan can be gleaned from the name of Mithra's most sacred annual celebration, the Mihragan.

Dragon Peacock symbol of the Persian Sasanian Dynasty

Thus, the connection between Tawsi Melek and Mithra is undeniable, however the Peacock Angel's most salient Persian counterpart is the primal bird of paradise, the Simurgh, who possesses a dog or dragon head and a huge peacock tail. The Simurgh lives on Mount Elbourz, the primal sacred mountain at the center of the Earth that serves as an axis mundi uniting Heaven and Earth. Elbourz is, by the way, also said to be the worldly home of Mithra, so perhaps the Simurgh is one of his alternate forms.

The Simurgh was the patron of the lineage of Persian Kings, many of which lived in glorious castles in the Elbourz Mountains in northern Iran. This link was never more evident than during the early Sasanian Dynasty, when the Persian kings adopted the Simurgh as their royal symbol.

According to some Persian legends the Simurgh is, like Tawsi Melek, the Planetary Logos or collective consciousness of all creatures on Earth (see: The Peacock Angel and Theosophy). This truth is illustrated in an old Persian legend known as The Conference of the Birds, during which a flock of birds paid a visit to the Simurgh at his home on Mt. Elbourz. After having a private meeting with the Simurgh each of the birds spoke amongst themselves about their experience. Each shared that gazing at the Simurgh was like looking into a mirror. Each bird saw himself reflected back to him because the Simurgh is the union of them all.

Also reflecting the Peacock Angel, the Simurgh serves the function of the “Green Man,” albeit indirectly. The association can be deduced through the name Simurgh, which is a contraction Saena meregh, meaning the “Saena bird.” In Persian legend it was said that as the Saena bird the Simurgh lived upon the Saena Tree, the world tree, which flourished upon an island in the middle of a cosmic sea known as Lake Vourukasha. Occasionally the Saena bird would flap its wings and spread seeds all over the Earth. These seeds would sprout to become the green vegetation that covered the planet.

The Peacock Angel and Tibet

In Tibet the Peacock Angel appears to be manifest as Amitibha, the peacock-riding dhyani buddha who sits upon his Peacock Throne in the heaven of Sukhavati and occasionally takes a physical incarnation as the King of the World in legendary Shambhala, the land of immortals that flies the Peacock Flag. Shambhala, meaning the “Place of happiness,” is a place designed as eight territories or “petals” and recognized to be the heart chakra of planet Earth. In the center of the planetary heart chakra is the palace of the King of Shambhala, who thus functions as not only planetary monarch but soul of the world (just as the human soul resides within the human heart chakra). According to one legend, the Peacock Angel not only spread his colors around the globe but additionally merged his spirit with that of the Earth and became the world soul. Thus, his physical body is the Earth and his will is reflected in the actions of all creatures that live upon the face of the Earth.

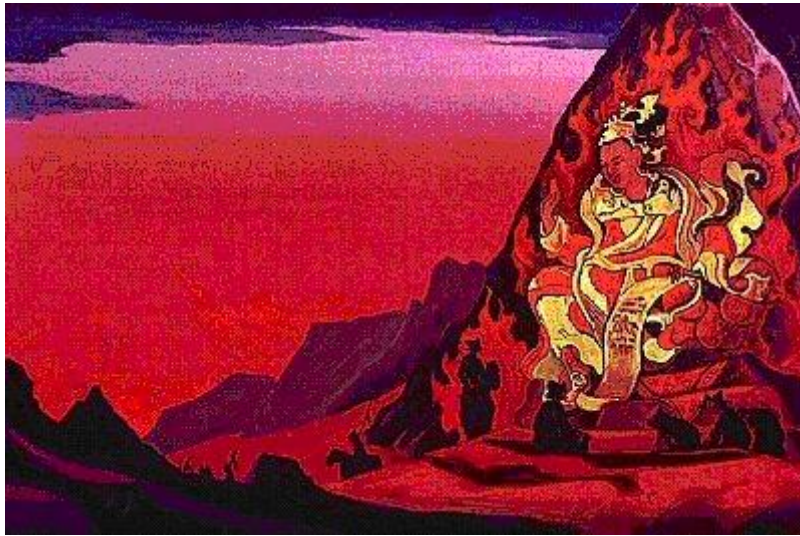

Amitabha on his "Peacock Throne"

The Peacock Angel and Theosophy

The Theosophists acquired deep insight into the legends and characteristics of the Peacock Angel when they were headquartered in Chennai in southern India, a place where the cult of Tawsi Melek as his Hindu counterpart Murugan greatly flourished. The leaders of the organization, such as Madam Helena Blavatsky, also received an abundance of information regarding the Peacock Angel from "Ascended Masters" who sponsored the Theosophical Society while dwelling physically in Tibet at Shigatse, which was a seat of the Peacock Angel in the East and connected by tunnels to Shambhala. Thus, information derived from the Theosophical Society in regards to Sanat Kumara or Tawsi Melek must naturally merit a certain credence not found in other sources.

Within the information received by Blavatsky (as well as by her early student Alice Bailey) Sanat Kumara was referred to as the King of the World, the World Guru, and as the soul of Earth, the "Planetary Logos," which is defined as the Earth's collective mind and will manifesting through the actions of all Earth's inhabitants, including all humans. It has been speculated that if there ever was an actual "fall" when the Peacock Angel or Sanat Kumara did indeed become Lucifer it must have occurred after he became the Planetary Logos. Following this union, Earth humans began to develop an intellect and ego, and development that in turn caused the collective consciousness of all humanity, Sanat Kumara, to also develop an ego. The result of this evolution was that both humans and the planetary soul "fell" from grace together. Since that time, the ego has been operating powerfully within all humans, and Sanat Kumara has been ruling the Earth as the egotistical and self-serving Lucifer.

Theosophist Nicholas Roerich's depiction of the King of the World

The Peacock Angel and the Hopis

The Hopis know the Peacock Angel as their Masaw, the King of the World during this era of the Fourth World. According to their tradition, Masaw, whom the Hopis address as the “Great Spirit,” was ruler of the Third World but then fell from grace because of his pride. He subsequently lost his position as planetary ruler but was then reinstated to that exalted office at the beginning of the Fourth World.

In the history of the Hopis it is said that they came from the East by “island hopping” across the Pacific. It appears that they may have acquired their knowledge of the Peacock Angel as Masaw during the earliest years of their existence in the East.

The Peacock Angel among the Knights Templar

The Knights Templar were initially introduced to the Peacock Angel as the Sufis’ Al-Kadir, the “Green One,” whom they came to know as St. George. The root of the name George is “geo,” denoting the Earth. Thus, George is the “Earth man.” Evidence of the connection between Al-Kadir and St. George is conspicuous in their mutual annual holiday, April 22nd. According to the Sufi Idries Shaw, the Order of St. Khadr was taken by knights to Great Britain where it evolved into the Order of St. George, also known as the Order of the Garter.

The Knights Templar may have also learned of the Peacock Angel directly from the Yezidis, some of whom were living in Syria near the Middle Eastern castles of the Templars. But there was one more plausible source of the Knights’ Peacock Angel wisdom. It is known that the Knights were initiated into a “Johannite” lineage of gnostic masters that had originated in the East, possibly with the Peacock Angel as Sanat Kumara, or one of his students. This lineage was taken west with the gnostic Mandeans, who merged with the Jewish Essenes to found the Nazarene sect, within which were born John the Baptist and Jesus. John the Baptist passed the succession of this lineage to Jesus, who in turn passed it

to John the Apostle and Mary Magdalene. From there it moved down a lineage of masters all named John until it was passed to the Knights Templar following the First Crusade.

The Peacock Angel in the Holy Grail Tradition

The Peacock Angel figures prominently in the Holy Grail legends as the primal Fisher King. This is most evident in Wolfram von Eschenbach's Parzival, where the seeker of the Holy Grail, Parzival, encounters the Fisher King Anfortas wearing a hat or crown of peacock feathers. Anfortas was the latest of a long line of Fisher Kings, each of whom reflected the Peacock Angel, the first and archetypal Fisher King, the primal Guardian and Embodiment of the Holy Grail. The power of the Holy Grail is the life force, the power wielded by the Fisher King. Through his life force power the Fisher King, who is thus a manifestation of the Green Man, would annually make his kingdom green with prolific vegetation.

The soul of the Peacock Angel was apparently passed down along the lineage of Fisher Kings, all of whom had a propensity for falling from grace due to pride. Each became self-serving with their supernatural power and wisdom, thus leading to a battle where they are cut down and left crippled. They lose their life force power and their kingdoms become barren. There was only one cure of their ailment: a passer by must ask them the question "Who does the Grail serve?" This question apparently triggers an awakening within the paralyzed Fisher King and a subsequent healing of both himself and his kingdom. Such a healing is the direct result of the revelation that the king had been using the power of the Holy Grail for his own purposes when it was really meant for all people/ πηγή. A) YezidiTruth.org B) Dr.Zorab, The Yezidi Kurds in the former USSR, Published from KurdisMedia.com Γ) International Journal of Kurdish Studies/Published in New York City by the Kurdish Library, this academic journal featured articles about Kurdish people and history.

ρόδι, καθώς συμβολίζει τον έρωτα και τη γονιμότητα. Οι άνθρωποι είχαν χτίσει πολλούς ναούς, ειδικά στην πόλη του Άργους, και τη λάτρευαν ως μεγάλη μητέρα και προστάτιδα θεά.

6.27 Η θεά Δήμητρα και η ζωή της

Η θεά Δήμητρα ήταν κόρη του Κρόνου και της Ρέας.

Συμφώνα με τον μύθο καθήκον της ήταν να προστατεύει τα σπαρμένα χωράφια και να φροντίζει την ανάπτυξη των σιτηρών. Με τον Ποσειδώνα ζευγάρωσε στην Αρκαδία, έχοντας τη μορφή φοράδας και εκείνος τη μορφή αλόγου.

Παιδιά τους ήταν ο Αρίων, ένα άλογο με φτερά και μαύρη χαιτή, και μία κόρη με το όνομα Κυρά.

Η Δήμητρα ερωτεύθηκε και τον Ιασίωνα και έκαναν έναν γιό, τον Πλούτο, που ήταν ο θεός της αφθονίας. Ο Δίας παρακολουθούσε από τον ουρανό τις ερωτικές της περιπέτειες και επειδή την ζήλευε, εξαπέστειλε έναν κεραυνό και σκότωσε τον Ιασίωνα.

Η ζήλια του Δία οφείλονταν στο γεγονός ότι η Δήμητρα ήταν ερωμένη του και είχαν μαζί μια κόρη, την Περσεφόνη. Η Περσεφόνη μεγάλωσε με την Αθηνά, την Άρτεμη και τις νύμφες.

Η Περσεφόνη δεν ήθελε να παντρευτεί, μέχρι που ερωτεύτηκε τον θείο της τον Άδη, ο οποίος την έκλεψε και την οδήγησε στον κάτω κόσμο.

Η θεά Δήμητρα, όταν αντιλήφθηκε την απουσία της, άρχισε να την ψάχνει απελπισμένα σε όλη τη γη. Δεν γνώριζε ότι αυτός που την έχει απαγάγει ήταν ο Άδης.

Κρατώντας δυο δαυλούς στο χέρι η Δήμητρα συναντά τελικά, τη δέκατη μέρα, τη θεά Εκάτη. Η Εκάτη είχε ακούσει τις κραυγές της Περσεφόνης, όμως δεν την είχε εντοπίσει και δεν γνώριζε ποιος φώναζε, διότι ήταν σκοτεινά. Για το περιστατικό γνώριζε λεπτομέρειες μονάχα ο θεός Ήλιος, που ήταν το μάτι του σύμπαντος.

Η θεά Δήμητρα φοβήθηκε πολύ όταν έμαθε πού βρίσκονταν η μοναδική της κόρη, γέμισε θλίψη και οργή. Σταμάτησε για τον λόγο αυτό να ασκεί τα καθήκοντά της στη γη, κι έτσι τα χωράφια ξεράθηκαν και οι στεριές μαράζωσαν. Η θεά μεταμορφώθηκε σε γριά και έφτασε μέχρι την Ελευσίνα. Εκεί συνάντησε μια γυναίκα, η οποία της πρόσφερε ζωμό. Η θεά ανέλαβε να μεγαλώσει τον γιο του βασιλιά Κελεού. Η γυναίκα του η βασίλισσα Μετάνειρα όμως, όταν την είδε μια νύχτα να κρατά το παιδί τους πάνω από την φωτιά, με σκοπό να το κάνει αθάνατο, έβαλε τις φωνές. Η Δήμητρα άφησε το παιδί να πέσει και αποκάλυψε την πραγματική της ταυτότητα.

Στην γη έμαθε τους θνητούς την καλλιέργεια της γης όμως, κάποια στιγμή, επέστρεψε πάλι στον ουρανό. Καθώς ήταν ακόμα διαταραγμένη η ισορροπία του κόσμου, ήταν πια καιρός να επέμβει ο Δίας. Έτσι διέταξε τον Άδη να επιστρέψει την Περσεφόνη στη γη, όμως ο Άδης εξήγησε στον Δία ότι αυτό είναι αδύνατον, καθώς η Περσεφόνη είχε φάει από τον καρπό του ροδιού.

Η Δήμητρα με την επιμονή της κατάφερε να κινητοποιήσει τον Δία, ώστε να κάνει μια συμφωνία με τον Άδη. Έτσι, το μισό της χρονιάς η Περσεφόνη βρίσκονταν πάλι με την μητέρα της στη γη, ενώ το άλλο μισό βρίσκονταν στον κάτω κόσμο με τον σύζυγο της. Από τότε τα χωράφια είχαν καρπούς μόνο όταν η Περσεφόνη βρισκόταν μαζί με την μητέρα της, ενώ τον άλλο μισό χρόνο η ανθοφορία της γης σταματούσε. Οι θνητοί εκτίμησαν την θεά Δήμητρα με τέτοιο τρόπο, ώστε ανέγειραν στη μνήμη της ναούς και κάθε χρόνο τελούσαν εορτές, στα μυστήρια της, για καλή σοδειά.

6.28 Ο Δίας και η θεά Περσεφόνη

Μια άλλη θεά που ερωτεύτηκε ο Δίας ήταν η θεά Περσεφόνη.

Ο βασιλιάς των θεών κατάφερε να την πλησιάσει με μορφή φιδιού και να ζευγαρώσει μαζί της. Έτσι απέκτησαν έναν γιο, τον Ζαγρέα, που ο Δίας

επιθυμούσε να τον κάνει βασιλιά των θνητών όμως οι Μοίρες, οι θεές του πεπρωμένου, τον εμπόδισαν.

Τότε ο Δίας δεν είχε άλλη επιλογή, παρά να αναθέσει το μέγαλωμά του στον Απόλλωνα και τους Κουρήτες. Η Ήρα όμως είχε υποπτευθεί για τη σχέση του Δία με την Περσεφόνη και έψαχνε το εξώγαμο του συζύγου της, οπότε αυτή τη φορά ο Δίας μεταμόρφωσε τον γιο του σε ταύρο.

Οι Τιτάνες¹²³ όμως έπιασαν τον ταύρο και τον σκότωσαν, αφήνοντας το μισό σώμα του ωμό, ενώ τα υπόλοιπα κομμάτια του τα έψησαν. Η καρδιά του όμως περίσσεψε. Ο Δίας την πήρε και την κάταπνε οπότε, με αυτόν τον τρόπο, όπως μας διηγείται ο μύθος, ο Ζαγρέας ξαναζωντάνεψε μέσα στο κορμί του θεού Δία.

Έτσι από τότε μετονομάστηκε σε Ίακχος. Η περιπέτεια της ζωής του εκτότε θεωρήθηκε σημαντική και αποτέλεσε στοιχείο για αναβίωση των τελετών στην Ελευσίνα ως ‘Κραυγή’ των πιστών. Οι άνθρωποι κατά συνέπεια πίστευαν ότι παίρνοντας μέρος στις τελετές θα γίνουν και αυτοί αθάνατοι.

6.29 Η θεά Λητώ και ο Δίας

Ο Δίας ερωτεύτηκε τη θεά Λητώ και ζευγάρωσαν. Η θεά Ήρα αντιλήφθηκε την απιστία του συζύγου της και άρχισε να κυνηγάει τη Λητώ σε ολόκληρη

¹²³ Α) Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996 Β) Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ. Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998 Γ) Kerényi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων*, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996 Δ) Α) Α) Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*, Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002, Δ) Buxton Richard *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενά της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002

τη γη. Η τελευταία, στην προσπάθειά της να σωθεί, κατέφυγε στο ξερονήσι Ορτυγία. Η Λητώ απέκτησε από τον Δία τον Απόλλωνα και την Άρτεμη. Αυτό το νησί το ονόμασε ο Δίας «Δήλο», δηλαδή φανερό. Όταν έφτασε η ώρα να γεννήσει η Λητώ, ιεροί κύκνοι σχημάτισαν για προστασία επτά κύκλους γύρω από το νησί.

Ο Δίας χάρισε στον γιο του Απόλλωνα τον χρυσό σκούφο και ένα άρμα που το έσερναν κύκνοι, μαζί με μια λύρα που έπαιζε μουσική.

Ο θεός Απόλλωνας ξεκίνησε ένα ταξίδι στην χώρα των Υπερβορείων, στην οποία οι κάτοικοι τον λάτρεψαν ως θεό προστάτη. Σύμφωνα με τον μύθο η ζωή των κατοίκων της χώρας αυτής ήταν γεμάτη ευτυχία. Οι ηλικιωμένοι, όταν φτάνανε στα γεράματα, έδιναν τέλος στη ζωή τους πέφτοντας μέσα στην θάλασσα, διότι πίστευαν ότι έτσι απαλλάσσουν τα παιδιά τους από τη στεναχώρια και τα βάρη.

Μετά από ένα χρόνο παραμονής, ο Απόλλωνας πήρε το δρόμο για τους Δελφούς, καθώς ο ερχομός του ζωντάνεψε τους αγρούς και τα άνθη.

Στους Δελφούς όμως ζούσε ο δράκος Πύθωνας, ο οποίος φύλαγε το μαντείο της θεάς Θέμιδας. Ο Απόλλωνας κατάφερε να σκοτώσει τον δράκο με τα βέλη που διέθετε και, για να εξιλεωθεί, καθιέρωσε τους πυθικούς αγώνες. Ο θεός Απόλλωνας λατρευόταν στους Δελφούς. Επίσης έκτισε έναν νέο ναό και έφερε ιερείς. Η Πυθία καθόταν σε έναν τρίποδα και έδινε χρησμούς στους θνητούς.

Κάποια στιγμή ο θεός Απόλλωνας πήγε στην Θεσσαλία με σκοπό την κάθαρση της ψυχής του από τον φόνο που διέπραξε. Στην επιστροφή συνάντησε στο ναό του τον Ηρακλή, ο οποίος διεκδικούσε τους ιερείς του. Ο αγώνας μεταξύ τους ήταν σκληρός, μέχρι που επενέβη ο Δίας με τους κεραυνούς του και τελικά το μαντείο παρέμεινε στους Δελφούς.

6.30 Τα καμώματα του θεού Απόλλωνα

Σύμφωνα με τον μύθο, ο θεός Απόλλωνας είχε πολλά χαρίσματα: ήταν νέος, πολύ όμορφος και γνώριζε την τέχνη της μουσικής. Αρχικά ήταν θεός-προστάτης των καρπών. Δώρισε την τέχνη της μουσικής στους ανθρώπους όταν υπήρξε βοσκός του βασιλιά Άδμητου. Επίσης ήταν πολύ ακριβής στην τοξοβολία, στην οποία δεν μπορούσε να τον ανταγωνιστεί κανείς. Ο Απόλλωνας υπήρξε προστάτης ζώων όπως ο λύκος, το ζαρκάδι, το ελάφι, ο κύκνος και ο γερανός. Στην θάλασσα επίσης προστάτευε το δελφίни, το οποίο έδωσε το όνομά του στο μαντείο των Δελφών, κατά μία εκδοχή.

Όμως, με την ομορφιά και την έφεση στις τέχνες που τον χαρακτήριζε, είχε και πολλές περιπέτειες. Ήταν ερωτευμένος με την νύμφη Δάφνη, η οποία ήταν κόρη του θεού των ποταμών. Εκείνη δεν ανταποκρίθηκε στον έρωτά του και πήρε τον δρόμο για τα βουνά. Όμως ο Απόλλωνας την παρακολούθησε, μέχρι που η Δάφνη ζήτησε από τον πατέρα της να τη σώσει μεταμορφώνοντάς την σε δέντρο. Έτσι μεταμορφώθηκε σε δάφνη, που από τότε θεωρείται το ιερό δέντρο του Απόλλωνα.

Ο θεός Απόλλωνας ήταν επίσης ερωτευμένος με την νύμφη Κυρήνη, με την οποία απέκτησε έναν γιο, τον ημίθεο Αριστεά ή Αρίσταιο. Σε συνέχεια των ερωτικών του περιπετειών¹²⁴, ζευγάρωσε και με πολλές μούσες, με τις οποίες απέκτησε και παιδιά. Από τη μούσα Ουρανία απέκτησε τον Λίνο και από την Καλλιόπη τον Ορφέα.

¹²⁴ Α) Marx, Helma, *το βιβλίο των μύθων, μετάφραση Μαρούλα Κόντη, εκδ. Κονιδари, Αθήνα, 2001*

Β) Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005 Γ) Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005

Δ) Λεκατσάς Παναγής, *Έρωτες: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2003 Ε) Vernant Jean-Pierre. *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι.Γιόση-Αθήνα, Σμίλη, 2003 Ζ) Bun Lucilla, *Μύθοι των Ελλήνων, μετάφραση*, Σακελλαρίου, Αθήνα, Παπαδήμας, 1996 Η) Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ, Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998

6.31 Ο γιος του Απόλλωνα Ασκληπιός

Ο θεός Απόλλωνας ερωτεύτηκε την πριγκίπισσα της Θεσσαλίας Κορωνίδα, η οποία, μετά από την συνεύρεσή τους, έμεινε έγκυος. Σύμφωνα με τον μύθο, ενημερώθηκε μια μέρα από μια κουρούνα ότι η Κορωνίδα είχε και έναν εραστή θνητό.

Ο Απόλλωνας αγανάκτησε τόσο με μια τέτοια προσβολή, που αποφάσισε να σκοτώσει την ερωμένη του. Την έκαψε πάνω σε ένα σωρό από ξύλα. Από το άψυχο κορμί της ανέσυρε τον ημίθεο γιο του, τον Ασκληπιό.

Ο Ασκληπιός μεγάλωσε κοντά στον κένταυρο Χείρωνα, ο οποίος του έμαθε όλα όσα γνώριζε για την τέχνη της ίασης. Ο Ασκληπιός ήταν εκείνος ακόμη που ανακάλυψε το μαγικό φίλτρο που έδινε στους νεκρούς για να επιστρέψουν στη ζωή.

Από τη θεά Αθηνά ο Ασκληπιός έλαβε το αίμα της Μέδουσας. Αν το αίμα της προερχόταν από την αριστερή φλέβα ήταν θανατηφόρο, ενώ από τη δεξιά πλευρά μπορούσε να αναστήσει τους νεκρούς. Με αυτόν τον τρόπο ο Ασκληπιός κατάφερε να σώσει παρά πολλούς θνητούς. Ο θεός του κάτω κόσμου παραπονέθηκε στο Δία για το γεγονός και ο βασιλιάς των θεών ασχολήθηκε με το θέμα. Φοβούμενος ο Δίας ότι θα χαλούσε η ισορροπία του κόσμου, σκότωσε τον Ασκληπιό με έναν κεραυνό.

6.32 Η Μάρπησσα και ο Απόλλωνας

Ένας από τους έρωτες του θεού Απόλλωνα ήταν και η Μάρπησσα, η οποία ήταν πριγκίπισσα από την Αιτωλία. Όμως ο πρίγκιπας Ίδας την πήρε με ένα φτερωτό αμαξάκι από κοντά του. Ο Απόλλωνας σύμφωνα με τον μύθο τους σταμάτησε και ήταν έτοιμος να κάνει πόλεμο μαζί τους, όμως για καλή τους τύχη εμφανίστηκε ο Δίας και έπεισε τη Μάρπησσα να διαλέξει τον άντρα που ήθελε.

Εκείνη προτίμησε τον Ίδα, φοβούμενη ότι θα την εγκατέλειπε ο θεός Απόλλωνας, αν κάποτε έχανε την ομορφιά της.

6.33 Η σχέση της Κασσάνδρας και του Απόλλωνα

Μια άλλη γυναίκα που κατάκτησε την καρδιά του Απόλλωνα ήταν η Κασσάνδρα, η οποία ήταν κόρη του βασιλιά Πριάμου της Τροίας. Ο θεός Απόλλωνας της υποσχέθηκε να την μυήσει στην τέχνη της προφητείας.

Η Κασσάνδρα, σύμφωνα με τον μύθο, όταν ένωθε πλέον ικανή και οπλισμένη με την τέχνη της προφητείας έπαψε να τον ακούει και τον αρνήθηκε ερωτικά. Ο θεός Απόλλωνα, όντας θυμωμένος, θέλησε να την τιμωρήσει. Επειδή όμως δεν ήταν δυνατόν να της στερήσει την τέχνη της προφητείας, της πήρε απλά τη δύναμη να μπορεί να πείθει το πλήθος. Έτσι η Κασσάνδρα δεν γινόταν πιστευτή από κανέναν. Ο Απόλλωνας ζευγάρωσε τελικά με την μητέρα της, τη βασίλισσα Εκάβη, με την οποία απέκτησε έναν γιο, τον Τρωίλο.

6.34 Η σχέση του θεού Απόλλωνα με τον Υάκινθο και τον Κυπάρισσο

Οι ερωτικές περιπέτειες του Απόλλωνα δεν σταμάτησαν μόνο στο θηλυκό γένος. Αγάπησε και δυο νεαρούς πρίγκιπες, τον Υάκινθο και τον Κυπάρισσο. Μια από τις μέρες που ο Απόλλωνας μάθαινε στον Υάκινθο δισκοβολία, ο δίσκος εξοστρακίστηκε και χτύπησε στο κεφάλι τον αγαπημένο του θεού, ο οποίος πέθανε.

Ο Απόλλωνας, για να τον κάνει αθάνατο, τον μεταμόρφωσε σε λουλούδι που πήρε το όνομα του. Ο Κυπάρισσος με τη σειρά του σκότωσε κατά λάθος ένα ελάφι και τον έπιασε μια απελπισία που ήθελε να αυτοκτονήσει. Όμως ο Απόλλωνας τον μεταμόρφωσε και εκείνον σε Κυπαρίσσι, το δέντρο του θρήνου. Με τον τρόπο αυτό πήρε τέλος η τραγική αγάπη του για τους δύο νέους.

6.35 Η θεά Άρτεμη

Η Άρτεμη ήταν η αδελφή του θεού Απόλλωνα και μητέρα τους ήταν η Λητώ. Η Άρτεμη είχε την ικανότητα να βοηθά τις γυναίκες να γεννάνε. Βοήθησε μάλιστα η ίδια, λίγο μετά τη γέννησή της¹²⁵, τη μητέρα της να γεννήσει τον αδερφό της Απόλλωνα. Έτσι λατρεύτηκε ως προστάτιδα των γυναικών στον τοκετό. Ως θεά κυνηγίου τριγυρνούσε στα δάση με τα άγρια ζώα. Ο Ωρίωνας, σε συνεργασία με τον Σκορπιό, ήθελε να την υποτάξει. Η θεά ωστόσο στην αντιπαράθεσή τους κατάφερε να σκοτώσει τον Ωρίωνα και ο Σκορπιός μεταμορφώθηκε σε αστερισμό.

Κάποια φορά που λουζόταν γυμνή σε μια πηγή, την είδε ο κυνηγός Ακταίωνα. Εκείνη, για να μην μαθευτεί το περιστατικό, τον μεταμόρφωσε σε ελάφι και τα σκυλιά της τον σκότωσαν. Η Άρτεμη θύμωνε όταν δεν της προσέφεραν αυτό που ήθελε και η εκδίκησή της ήταν θανατηφόρος. Έτσι έπραξε και με τον βασιλιά Οινέα, όταν ο τελευταίος της αρνήθηκε τους πρώτους καρπούς της σοδειάς της πόλης του. Η Άρτεμη έστειλε έναν καρπό που κατάστρεψε τα χωράφια.

6.36 Ο βασιλιάς Αγαμέμνωνας και η ύβρις του προς τη θεά Άρτεμη

Σε ένα ταξίδι με τον στόλο του, ο βασιλιάς Αγαμέμνωνας είχε ανάγκη από εφόδια. Έτσι, ο βασιλιάς στόχευσε ένα ελάφι και το σκότωσε. Ο Αγαμέμνωνας πάνω στο ενθουσιασμό του είπε τότε ότι ούτε η Άρτεμη μπορεί να στοχεύσει τόσο καλά.

Η θεά τον άκουσε και η φράση αυτή δεν της άρεσε. Έτσι, εμπόδισε τον ούριο άνεμο και ο στόλος του Αγαμέμνονα στάθηκε αδύνατον να

¹²⁵ Α) Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*, Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π,2002, Δ)Buxton Richard *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενά της*, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη,University Studio Press, 2002

αποπλεύσει από την Αυλίδα για την Τροία. Ο μόνος που αντιλήφθηκε το περιστατικό ήταν ο μάντης Κάλχας. Η προσβεβλημένη θεά θέλησε για θυσία την κόρη του βασιλιά, που εκείνη την ώρα βρίσκονταν στον βωμό, Την τελευταία στιγμή όμως η θεά τη λυπήθηκε και στην θέση της έστειλε για τη θυσία ένα ελάφι. Μετά οδήγησε την κόρη στην Ταυρίδα, όπου την έκανε ιέρειά της.

6.37 Η ευτυχισμένη μητέρα Νιόβη

Η Νιόβη είχε αποκτήσει επτά κόρες και επτά γιους. Στον ενθουσιασμό της ανέφερε ότι ήταν πιο ευτυχισμένη ακόμα και από τη θεά Λητούς καθώς η τελευταία είχε αποκτήσει μόνο δυο παιδιά.

Αυτή την κουβέντα την πήρανε πολύ βαριά τα παιδιά της Λητώ και σκότωσαν τα δικά της παιδιά.

Η Νιόβη από στενοχώρια της μεταμορφώθηκε σε βράχο, από τον οποίο ξεπήδησε αργότερα μια πηγή. Το νερό της πηγής, σύμφωνα με τον μύθο, ήταν από τα δικά της δάκρυα για την απώλεια των παιδιών της.

6.38 Οι Αμαζόνες και οι δραστηριότητες τους

Οι Αμαζόνες, σύμφωνα με τον μύθο, αποτελούσαν πολεμική και σκληρή κοινωνία. Στην Έφεσο υπήρχε ένας ναός της θεάς Άρτεμης, ο οποίος είχε ιδρυθεί από τις Αμαζόνες.

Οι Αμαζόνες ακρωτηρίαζαν¹²⁶ ή σκότωναν τα αρσενικά παιδιά τους. Ζευγάρωναν επίσης με άντρες από άλλες φυλές και δεν είχαν σταθερό τόπο για να διαμένουν. Με αυτό τον τρόπο διαίωνιζαν το γένος τους.

¹²⁶ Α)Marx, Helma, *το βιβλίο των μύθων, μετάφραση,Μαρούλα Κόντη,εδκ. Κονιδари,Αθήνα,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005 Γ)Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα,Καστανιώτη,2005

Έκαιγαν επίσης το δεξί στήθος των κοριτσιών τους, ώστε να κρατούν με καλύτερο τρόπο το τόξο και το δόρυ.

Οι Αμαζόνες πολέμησαν πολλές φορές κατά αντρών όπως ο Βελλεροφόντης, ο Ηρακλής, ο Θησέας και ο Αχιλλέας.

Οι Αμαζόνες πήραν επίσης μέρος στον πόλεμο της Τροίας. Για να βοηθήσουν τον Πρίαμο, έστειλαν μια ομάδα τους υπό τις εντολές της βασίλισσάς τους Πενθεσίλειας. Η ομάδα αυτή αποδεκατίστηκε μετά τον θάνατο της βασίλισσας από τον Αχιλλέα.

Η θεά Άρτεμη ήταν προστάτιδα των Αμαζόνων και των ζώων τους.

6.39 Θεός Ερμής

Ο Ερμής ήταν γιος του Δία και της Μαίας. Μια μέρα, όταν ήταν ακόμη στην κούνια, το έσκασε και έγινε βοσκός.

Από το κοπάδι του Απόλλωνα έκλεψε εκατό μοσχάρια και δώδεκα αγελάδες, την ώρα που εκείνος ερωτοτροπούσε με ένα νεαρό αγόρι. Έπειτα πήρε το καύκαλο μιας χελώνας, έδεσε επάνω του έντερα του μοσχαριού και έτσι κατάφερε να φτιάξει τη λύρα.

Μια άλλη ανακάλυψη του ήταν η σύριγγα, το δεύτερο μουσικό όργανο. Την πούλησε στον θεό Απόλλωνα και εκείνος, για αντάλλαγμα, του χάρισε τη χρυσή ράβδο. Οι μαγικές ράβδοι στο χώρο της ιατρικής από αυτό έχουν τις ρίζες τους . . . Από τη στιγμή που έγινε και αγγελιαφόρος των θεών, είχε πάντα μαζί του τη ράβδο, μεταφέροντας όλα τα μαντάτα σε αυτούς. Μια άλλη υποχρέωσή του ήταν να συνοδεύει τις ψυχές στον άλλο κόσμο. Ο Ερμής προσέφερε καλά στους ανθρώπους, αλλά όχι και πολύ σπουδαία γιατί, όπως και όποτε αυτός ήθελε, τους παραπλανούσε στην σκοτεινή νύχτα.

Δ) Λεκατσάς Παναγής, *Έρωτος: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση, Αθήνα,Καστανιώτη,2003 Ε) Vernant Jean-Pierre, *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι.Γιόση-Αθήνα,Σμίλη,2003 Ζ) Bun Lucilla, *Μύθοι των Ελλήνων, μετάφραση*, Σακελλαρίου, Αθήνα,Παπαδήμας,1996 Η)Richepin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ, Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998

6.40 Η θεά Αθηνά και οι δραστηριότητές της

Η θεά Αθηνά ήταν κόρη του θεού Δία και της Μήτιδος, την οποία ο Δίας είχε καταπιεί λόγω του ότι φοβόταν, από μια προφητεία που είχε ακούσει, ότι θα γεννήσει παιδιά που θα τον εκθρονίσουν. Για τον λόγο αυτό η θεά Αθηνά γεννήθηκε από το κεφάλι του πατέρα της. Γεννημένη με ασπίδα και θώρακα, ετοιμοπόλεμη, η θεά Αθηνά συμμετείχε στον πόλεμο της Τροίας. Ήταν επίσης προστάτιδα του Ηρακλή και του Οδυσσέα.

Η θεά Αθηνά ήταν εκείνη που εφεύρε το πολεμικό άρμα και τα πολεμικά πλοία. Όταν διαγωνίστηκε με τον θεό Ποσειδώνα για να δει ποιος θα κυριαρχήσει στην Αττική, φύτεψε μιαν ελιά, που αποτελεί από τότε σύμβολο της ειρήνης. Οι θνητοί αναζητούσαν να τους χαρίσει η θεά την ευτυχία, μέσω της σοφίας της.

6.41 Οι περιπέτειες της θεάς Αθηνάς

Ο θεός Ήφαιστος ήταν ερωτευμένος με τη θεά Αθηνά ¹²⁷ και την καταδίωκε, όμως εκείνη επιθυμούσε να διατηρήσει την παρθενιά της.

Κατάφερε να την πιάσει στην Ακρόπολη, ρίχνοντας το σπέρμα του στον μηρό της. Εκείνη αντέδρασε και πέταξε από πάνω της το σπέρμα στη γη και έτσι γονιμοποιήθηκε η γη και γεννήθηκε με αυτόν τον τρόπο ο Εριχθόνιος.

Η θεά τον μάζεψε, τον έβαλε σε ένα καλάθι και τον μεγάλωσε σαν δικό της παιδί. Κάποια μέρα, οι κόρες του βασιλιά της Αθήνας είδαν τι υπάρχει στο

¹²⁷ Α)Marx, Helma , το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001 Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005 Γ)Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας*-5^η έκδοση-Αθήνα,Καστανιώτη,2005 Δ) Λεκατσάς Παναγής, *Έρωτος: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφοκοδιονυσιακής θρησκείας*-2^η έκδοση, Αθήνα,Καστανιώτη,2003 Ε) Vernant Jean-Pierre, *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική*, μετάφραση Μ.Ι.Γιόση-Αθήνα,Σμίλη,2003 Ζ) Bun Lucilla, *Μύθοι των Ελλήνων, μετάφραση*, Σακελλαρίου, Αθήνα,Παπαδήμας,1996 Η)Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία*, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ, Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998

καλάθι, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη ενός παιδιού που το πρόσεχαν δυο φίδια. Από τον φόβο τους οι κόρες του βασιλιά έπεσαν από την Ακρόπολη στο κενό.

Μετά τα συμβάντα η Αθηνά μεγάλωσε τον γιο της στον δικό της ναό. Μεταγενέστερα ο γιός της έγινε ο πρώτος βασιλιάς των Αθηνών.

6.42 Συνεργασία Αθήνας και το Παλλάδιο

Η θεά Αθηνά είχε επενδύσει στη συνεργασία με την φίλη της Παλλάδα για την κατασκευή όπλων. Όμως η Παλλάδα τραυματίστηκε θανάσιμα.

Η θεά, προκειμένου να εξιλεωθεί για το θάνατο της φίλης της, έφτιαξε ένα ξύλινο άγαλμα της νεκρής φίλης που πήρε το όνομά της. Από τότε λέγονταν Παλλάδα Αθηνά. Το άγαλμα στήθηκε στον Όλυμπο, το ιερό βουνό των θεών.

Μια από τις μέρες που ο Δίας προσπαθούσε να ερωτοτροπήσει με την πριγκίπισσα Ηλέκτρα, το άγαλμα της Παλλάδας έπεσε από το βουνό στην πόλη της Τροίας. Οι άνθρωποι μέσα στη χαρά και την απελπισία τους έστησαν ξανά το άγαλμα και το προσκυνούσαν, μέχρι που κάποια στιγμή ο Οδυσσέας το πήρε από εκεί.

Με αυτόν τρόπο το ξόανο έφτασε στην Αρκαδία, και τελικά κατέληξε στην Ρώμη και στήθηκε ξανά στον ναό της θεάς Εστίας (Vesta). Έτσι, η μνήμη της φίλης της θεάς παρέμεινε ζωντανή.

6.43 Η Αράχνη

Η θεά Αθηνά, σύμφωνα με τον μύθο, υπήρξε και προστάτιδα της γυναικείας χειροτεχνίας, δηλαδή του γνεσίματος, του πλεξίματος και του κεντήματος. Η Αράχνη είχε καταγωγή από τη Λυδία και είχε ιδιαίτερο ταλέντο να υφαίνει.

Σε μια αναμέτρηση προκάλεσε τη θεά Αθηνά, το έργο της οποίας δεν έφτανε στη σχετική ποιότητα που είχε το έργο της Αράχνης.

Αποτέλεσμα αυτού του ανταγωνισμού ήταν η θεά Αθηνά να επιτεθεί από τη ζήλια της με σαίτα στην Αράχνη, να της σκίσει το έργο και εν συνεχεία να την μεταμορφώσει σε έντομο Αράχνη.

6.44 Η ζωή του Άδωνη

Ο βασιλιάς της Συρίας ζευγάρωσε χωρίς να το γνωρίζει με την κόρη του Μύρρα (Σμύρνα). Μόλις το συνειδητοποίησε, ήθελε να σκοτώσει την κόρη του. Οι θεοί την λυπήθηκαν τόσο, που τη μεταμόρφωσαν σε δέντρο. Έτσι, δέκα μήνες αργότερα, από τον κορμό του δέντρου γεννήθηκε ο πρίγκιπας Άδωνης.

Ο νέος πρίγκιπας¹²⁸ ήταν πολύ όμορφος και οι δυο θεές, η Περσεφόνη και η Αφροδίτη τον διεκδίκησαν με σκληρή αντιπαλότητα. Για τον λόγο αυτό, κλήθηκε ο βασιλιάς των θεών Δίας για να βρει μια λύση. Η λύση που βρήκε ο Δίας ήταν η εξής: ένα τρίτο της χρονιάς ο Άδωνης να το περνά με τη θεά Περσεφόνη, ένα τρίτο με τη θεά Αφροδίτη και τον υπόλοιπο καιρό να είναι ελεύθερος με όποια θέλει. Ο Άδωνης τότε επέλεξε την Αφροδίτη.

Τα δυο τρίτα της χρονιάς, που είναι με την Αφροδίτη, παρατηρείται καρποφορία στην φύση, ενώ το ένα τρίτο που ζει με την Περσεφόνη στον κάτω κόσμος η φύση σταματά την καρποφορία της. Σύμφωνα με τον μύθο, μια φορά που ο Άδωνης είχε βγει για κυνήγι χτυπήθηκε από έναν κάπρο. Μέσα στην απελπισία της η Αφροδίτη πήγε να τον βοηθήσει και τρυπήθηκε από ένα αγκάθι.

Από το αίμα του Άδωνη φύτρωσαν πολλές ανεμώνες. Οι γενναίες της Συρίας τελούσαν κάθε χρόνο, αρχές της άνοιξης, τη γιορτή του Άδωνη. Γιόρταζαν

¹²⁸ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

την επέτειο του θανάτου, του όμορφου πρίγκιπα, φροντίζοντας τους κήπους τους. Πίστευαν με αυτόν τον τρόπο ότι θα έχουν τύχη στον ερώτα.

6.45 Ο Αγχίσης και ο Αινείας

Η θεά Αφροδίτη, σύμφωνα με τον μύθο, ήταν ερωτευμένη με τον πρίγκιπα Αγχίση, τον γιο του βασιλιά της Τροίας. Ο νεαρός πρίγκιπας φύλαγε τα κοπάδια του πατέρα του και εκεί τον συνάντησε η θεά, στην οποία παρουσιάστηκε ως πρίγκιπας της Φρυγίας.

Μια μέρα, όταν πλέον έγιναν ζευγάρι, η θεά του αποκάλυψε ποια είναι και έτσιγέννησε έναν γιο, τον Αινεία, που η μοίρα του είχε προκαθοριστεί εξ αρχής.

Η θεά είχε απαγορέψει στον Αγχίση να μιλά και να διαδίδει τον έρωτά τους. Μια μέρα όμως, όταν είχε πει πολύ κρασί, ο πρίγκιπας Αγχίσης δεν κατάφερε να κρύψει άλλο το μυστικό τους και αφηγήθηκε την ιστορία τους. Ο Δίας τότε τον τιμώρησε, τυφλώνοντάς τον και αφήνοντάς τον χωλό από το ένα πόδι.

6.46 Ο βοσκός Πάρης και ο διαγωνισμός ομορφιάς

Σύμφωνα με τον μύθο, κάποια φορά που όλοι οι θεοί ήταν συγκεντρωμένοι, η θεά Έριδα τους έριξε ένα μήλο διαμηνύοντας ότι το μήλο είναι για την ομορφότερη θεά, χωρίς να αναφέρει ποια είναι αυτή.

Έτσι οι θεοί αποφάσισαν να οργανώσουν έναν διαγωνισμό ομορφιάς που τελικά έγινε στο ιερό βουνό Ίδη της Φρυγίας. Ο βοσκός Πάρης, γιος του βασιλιά του Πριάμου, ορίστηκε κριτής για τον συγκεκριμένο διαγωνισμό.

Η θεά Ήρα, η Αθηνά και η Αφροδίτη ήταν οι υποψήφιες για να κερδίσουν το μήλο. Κάθε μια, στην προσπάθεια της να κατακτήσει το βραβείο, προσέφεραν δώρα και χαρίσματα στον Πάρη για να κερδίσουν την εύνοιά

του. Η Ήρα του πρόσφερε το βασιλικό αξίωμα και η Αθηνά του υποσχέθηκε να τον κάνει ανίκητο απέναντι στους εχθρούς του. Η Αφροδίτη όμως του έταξε γάμο με την ωραία Ελένη, και έτσι ο βοσκός Πάρης αποφάσισε να πάρει την ωραία Ελένη και να χαρίσει το μήλο στη θεά της ομορφιάς.

Κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού όμως ξεσπά ο πόλεμος στην Τροία. Η Αφροδίτη ήταν η θεά που προστάτευε τον Πάρη και τον βασιλιά της Τροίας ενώ η θεά Αθηνά και η θεά Ήρα ήταν στο πλευρό των Ελλήνων.

Όταν οι Έλληνες κατέστρεψαν την Τροία, η Αφροδίτη βοήθησε να δραπετεύσουν ο Αινείας και ο Αγκίσης, οι οποίοι τελικά κατέληξαν στην Ιταλία και πήραν μέρος στην ίδρυση της Ρώμης.

6.47 Ο θεός του πολέμου Άρης

Ο Άρης ήταν γιος του θεού Δία και της Ήρας. Η θεά Αφροδίτη υπήρξε ερωμένη του, όμως εκείνος αγαπούσε την θεά Αρμονία. Τα παιδιά του ήταν οι Αμαζόνες¹²⁹, οι οποίες ήταν τρομερές στον πόλεμο.

Ο θεός Άρης πάντα συνόδευε τους πολεμιστές στις μάχες. Επίσης, στον πλευρό του πολεμούσαν οι δαίμονες του φόβου και του τρόμου.

Στον πόλεμο της Τροίας ο θεός Άρης λαβώθηκε και ο Δίας έδωσε εντολή να τον περιθάψουν στον Όλυμπο, καθώς είχε τραυματιστεί από τον Ηρακλή στον μηρό του.

Στον πόλεμο της Τροίας, όταν ο Ηρακλής σκότωσε την βασίλισσα των Αμαζόνων Πενθεσίλεια, ο θεός του πολέμου Άρης επιχείρησε να πάρει εκδίκηση. Ωστόσο ο Δίας τον εμπόδισε με τον κεραυνό του.

Στην Αθήνα, ο λόφος του Άρειου Πάγου φέρει το όνομα του Άρη, του θεού του πολέμου, καθώς ο θεός πέρασε από δίκη διότι σκότωσε κάποιον που είχε

¹²⁹ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση,Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

βιάσει την κόρη του. Το συμβούλιο των θεών αθώωσε τον Άρη και από τότε στον λόφο της Αθήνας δικάζει ο βασιλιάς την πόλη.

Ο θεός Άρης αγαπούσε πολλές θνητές γυναίκες και είχε αποκτήσει πολλά παιδιά μαζί τους. Ένας γνωστός γιος του ήταν ο βασιλιάς Οινόμαος, ο οποίος προσκάλεσε τους υποψηφίους γαμπρούς της κόρης του σε αρματοδρομία. Ο τελευταίος υποψήφιος όμως ήταν πολύ ερωτευμένος με την κόρη του και έτσι κατάφερε να βγάλει μια σφήνα από τη ρόδα του Οινόμαου και να σκοτώσει τον βασιλιά από το ποδοπάτημα των άγριων αλόγων του.

6.48 Ο θεός των θαλασσών Ποσειδώνας

Από την θεά Ρέα και τον Κρόνο γεννήθηκε επίσης ο Ποσειδώνας, ο οποίος ήταν κυρίαρχος των θαλασσών και όλων των ακτών. Παντρεύτηκε τη Θάλεια και μαζί της απέκτησε έξι γιους και μια κόρη. Η Κόρη του ήταν η Ροδή, η οποία λατρεύονταν ως προστάτιδα ενός όμορφου νησιού.

Ο Ποσειδώνας, σύμφωνα με τον μύθο, είχε την ικανότητα να κάνει τα βράχια και τα νησιά να τραντάζονται συθέμελα και τη γη να τρέμει.

Μπορούσε με μια κίνηση να κάνει τις πηγές να ξεπηδούν μέσα από την καρδιά της γης. Κρατώντας την τρίαινα ταξίδευε από θάλασσα σε θάλασσα και τα τέρατα των θαλασσών τραβούσαν το άρμα του. Τα τέρατα αυτά ήταν μισά άλογα και μισά φίδια. Στα ανάκτορά του ζούσαν Νεραΐδες, δελφίνια και θαλάσσιοι δαίμονες.

Μια φορά που η Ήρα είχε θυμώσει πολύ με τον Δία, τάχθηκε υπέρ της ο θεός Ποσειδώνας. Ο Δίας τότε τον τιμώρησε, κάνοντάς τον εργάτη στην αυλή ενός θνητού βασιλιά.

Κάποτε ο θεός Ποσειδώνας¹³⁰ ήταν τόσο στενοχωρημένος, ώστε έδωσε κατάρα να πέσει ξηρασία στην Αργολίδα. Στέρεψαν τότε όλες οι πηγές. Όμως όταν ερωτεύτηκε μια θνητή, την Αμυμώνη, πήρε την κατάρα του πίσω και απέκτησε έναν γιο ονόματι Ναύπλιο.

Τα άλλα του παιδιά ήταν οι κύκλωπες Πολύφημος, ο γίγαντας Χρυσοφόρας και το άγριο άλογο Πήγασος. Πολλοί βασιλείς ήταν απόγονοί του και γνωστές ερωμένες του ήταν η Θόωσα, η Λιβύη και η Μέδουσα.

6.49 Ο Άδης στο βασίλειό του στον κάτω κόσμο

Σύμφωνα με τον μύθο, ο κάτω κόσμος είναι το βασίλειο του Άδη, μια ελώδης περιοχή με πολλούς ποταμούς: τους ποταμούς του πόνου και των αναστεναγμών, της φωτιάς και της λήθης.

Στο ποτάμι της Στυγός έτρεχε δηλητηριασμένο νερό ήταν γιος της νύχτας ο Άδης. Σύμφωνα με τον μύθο, οι θεοί έπαιρναν νερό από αυτόν τον ποταμό όταν ήθελαν να δώσουν ιερό όρκο επάνω στον Όλυμπο.

Στην αρχή, όταν έφταναν οι ψυχές στον κάτω κόσμο, περνούσαν από ένα έλος επάνω σε ένα πλοίο που είχε καπετάνιο τον Χάροντα. Εκεί πλήρωναν έναν οβολό. Όταν μια ψυχή αδυνατούσε να πληρώσει τριγυρνούσε ασταμάτητα στην ακτή. Για τον λόγο αυτό οι άνθρωποι συνήθιζαν να βάζουν στους τάφους των νεκρών έναν οβολό. Αν δεν είχαν θαφτεί όπως όριζαν το έθιμα, δεν μπορούσαν να διαβούν το έλος.

Μετά από αυτήν τη μακρινή διαδρομή οι ψυχές περνούσαν από το δικαστήριο των νεκρών, όπου οι δικαστές ήταν τρεις. Εκείνοι που είχαν διαπράξει βαριά εγκλήματα εν ζωή πήγαιναν στη χώρα του Τάρταρου, ενώ οι ψυχές που είχαν πράξει το καλό πήγαιναν στα Ηλύσια πεδία, που ήταν

¹³⁰ Α)Marx, Helma, *το βιβλίο των μύθων, μετάφραση,Μαρούλα Κόντη, εκδ. Κονιδари, Αθήνα, 2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005*

λιβάδια γεμάτα λουλούδια. Εκεί ζούσαν μετά θάνατον με αργούς ρυθμούς, γεμάτοι ευτυχία.

6.50 Η μοίρα των καταραμένων

Ο Σίσυφος ήταν εκείνος που κατάφερε να αιχμαλωτίσει τον θεό Άδη για ένα διάστημα, για αυτό είχε διαταραχτεί η ισορροπία στον κόσμο και οι άνθρωποι δεν πέθαιναν. Με αυτόν τον τρόπο, όπως μας διηγείται ο μύθος, απέκτησε εχθρούς τον Δία και τον Άδη, που ήταν ο θεός του κάτω κόσμου. Γι' αυτό ο Σίσυφος καταδικάστηκε με την τιμωρία να ανεβάζει έναν βράχο σε ένα βουνό, αλλά κάθε φορά, πριν να φτάσει στον προορισμό του, ο βράχος κυλούσε πάλι κάτω, αφού είχε την κατάρα των θεών πάνω του.

Οι θεοί είχαν καταραστεί επίσης τον Τάνταλο, ο οποίος είχε καταπατήσει τους όρκους του. Έτσι, από το συμβούλιο των θεών αποφάσισαν να τον ρίξουν σε μια λίμνη, από την οποία δεν μπορούσε να πιει νερό, υποφέροντας έτσι από η δίψα.

Μπροστά του περνούσαν πολλές απολαύσεις της ζωής όμως δεν μπορούσε να τις φτάσει και οι πόνοι του ήταν αβάσταχτοι.

Ένας άλλος που τιμωρήθηκε από τους θεούς ήταν ο Ιξίων, ο οποίος είχε προσπαθήσει να βιάσει την θεά Ήρα. Τον τιμώρησαν να είναι δεμένος σε έναν φλγόμενο τροχό.

Επίσης, οι θεοί τιμώρησαν και τις πενήντα κόρες του Δαναού. Τις έριξαν στα Τάρταρα διότι είχαν σκοτώσει τους συζύγους τους κατά την πρώτη νύχτα του γάμου τους. Η τιμωρία τους ήταν να γεμίζουν με νερό ένα βαρέλι που δεν είχε πάτο.

Ο Κέρβερος ήταν ο τρομερός φύλακας-σκύλος του κάτω κόσμου. Το δέρμα του καλύπτονταν από φίδια, είχε τρία κεφάλια και τρεις ουρές και ήταν δεμένος με μια αλυσίδα, έτσι που καμία ψυχή δεν μπορούσε να διαφύγει

φύγει από τον κάτω κόσμο. Μόνο ο Ηρακλής κατάφερε να γυρίσει από τον κάτω κόσμο και ο Ορφέας που κατάφερε επίσης να μαγέψει με τα μαγευτικά του τραγούδια τον σκύλο της κόλασης, τον Κέρβερο.

6.51 Ο θεός Διόνυσος

Ο θεός Διόνυσος ήταν ημίθεος, γιος του Δία και της θνητής Σεμέλης. Διασώθηκε από τις φλόγες που έζωσαν το παλάτι του πατέρα της Σεμέλης.

Ο Δίας απελπισμένος, το μόνο που κατάφερε να κάνει ήταν να σώσει το έμβρυο από το άψυχο σώμα της, κρύβοντάς το στον μηρό του από την ζηλιάρα γυναίκα του Ήρα. Έτσι, όταν έφτασε η ώρα να γεννηθεί ο Διόνυσος¹³¹ ο Δίας τον άφησε στην Νύσσα, μια χώρα στην οποία ανακάλυψε τα κλήματα και το κρασί.

Η θεά Ήρα όμως τον μισούσε και τον οδήγησε στην τρέλα. Όμως η μεγάλη θεά Κυβέλη τον γιάτρεψε και τον απάλλαξε από την τρέλα. Επομένως σταθμός του Διόνυσου ήταν η Θράκη. Εκεί ο βασιλιάς ήταν ο Λυκούργος. Στην διαδρομή του θεού των απολαύσεων, τον Διόνυσο τον ακολουθουσών οι Μαινάδες¹³², γυναίκες, σε κατάσταση έκστασης.

Από όσα μας γνωρίζει ο μύθος, ο βασιλιάς Λυκούργος φυλάκισε τις Μαινάδες και Διόνυσος βρήκε καταφύγιο στην Θάλασσα. Στην συνέχεια οι

¹³¹ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εκδ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση-Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

¹³² Στο κορυφαίο έργο του πάνω στην Ελληνική μυθολογία ο Κ.ΚΕΡΕΝΥΙ μας παραθέτει με τα εξής «Στην λατρεία του Διόνυσου οι γυναίκες μέναν μεταξύ τους. Δεν επιτρέπονταν να παρευρίσκονται οι άντρες. Αυτές οι ίδιες αντιπροσώπευαν τις θεές που είχαν ενωθεί με τους θεούς. Όποιος τις κοίταζε από μακριά ,τις έβλεπε στις δυσδιάκριτες μορφές μιας «μανίας». Η μανία τούτη μπορεί να είναι ερωτική ή μανία οργής. Για αυτό το λόγο οι γυναίκες του Διόνυσου λέγονταν ‘μαινάδες’ και ο ίδιος ο θεός ‘μαινόμενος’ ή ‘μαινόλης’, ο οργισμένος με την πλατύτερη σημασία και όχι παράφρων.»Βλε. Η μυθολογία των Ελλήνων, σελ.244 , Αθήνα ,εκδ. Βιβλιοπωλείων της Εστίας ,2005

Μαινάδες δραπέτευσαν και εκδικήθηκαν τον Λυκούργο τρελαίνοντας τον. Στην επικράτεια του Λυκούργου είχαν ένα έθιμο έπρεπε να θυσιαστεί, τον εκτέλεσαν και τον κομμάτιασαν στα τέσσερα τον βασιλιά.

Κάποια στιγμή ο Διόνυσος έφτασε ως την Ινδία και έπειτα γύρισε ξανά στη χώρα των Ελλήνων. Διέσχισε τη χώρα θριαμβευτικά με ένα άρμα που το έσερναν πάνθηρες και συνοδευόταν από τους Σιληνούς και τις Μαινάδες, και ακόμη από τους δαίμονες της γονιμότητας, τους Σάτυρους και, τέλος, από τον ο θεό Πρίαπο, που σύμβολό του ήταν ο όρθιος φαλλός.

Στην Θήβα οι άνθρωποι τέλεσαν εορτή προς τιμήν του Βάκχου. Είχαν βυθιστεί σε μια μυστηριακή έκσταση, έτρεχαν προς τον Παρνασσό και βγάζοντας άναρθρες κραυγές.

Κάποια στιγμή που ο θεός Διόνυσος έφτασε με πλοίο στη Δήλο, οι πειρατές επιχείρησαν να τον πουλήσουν σκλάβο. Εκείνος όμως μεταμόρφωσε τα κουπιά των πειρατών σε φίδια και γέμισε το πλοίο τους με κισσό. Οι πειρατές έπεσαν στην θάλασσα και μεταμορφώθηκαν σε δελφίνια.

Ο Διόνυσος είχε καημό να συναντήσει την μάνα του. Έτσι, κατέβηκε στον κάτω κόσμο, την βρήκε και την έφερε πίσω. Η Σεμέλη από τότε πήρε άλλο όνομα. Κατά τη διάρκεια αυτής της επιστροφής παντρεύτηκε τη θνητή Αριάδνη.

6.52 Ο Διόνυσος και οι γυναίκες του

Στην παρέα του Διονύσου ανήκαν οι Σάτυροι, τα πνεύματα της γονιμότητας των αγρών. Ήταν μισοί ζώα και μισοί άνθρωποι και αυτό που τους χαρακτήριζε ήταν η συνεχής ετοιμότητά τους για αναπαραγωγή και ζευγάρωμα.

Τους άρεσαν οι νύμφες και για αυτό το λόγο τις κυνηγούσαν συνέχεια. Έτρωγαν πολύ και καιγόntonταν στον ήλιο ή χώνονταν μέσα σε δροσερές σπηλιές.

Ένας από τους Σάτυρους ήταν και ο Σειληνός, γιος του θεού Πάνα. Σύμφωνα με τον μύθο, είχε πολλά χαρίσματα. Κάποτε έφτασε στο ανάκτορο του βασιλιά Μίδα της Φρυγίας. Όταν ο Σειληνός αποκάλυψε τα μυστικά του στον Μίδα, εκείνος την ενδέκατη μέρα τον οδήγησε κοντά στον Διόνυσο. Ευχαριστημένος ο θεός του είπε ότι μπορούσε να ζητήσει οποιαδήποτε ανταμοιβή. Ο Μίδας ζήτησε να μετατρέπεται σε χρυσάφι ο,τιδήποτε άγγιζε.

Στην ακολουθία του Διονύσου ανήκε και μια άλλη ομάδα, οι Κένταυροι, οι οποίοι ήταν μισοί άλογα και μισοί άνθρωποι.

Ζούσαν στα βουνά και έτρωγαν ωμό κρέας, αρπάζοντας συχνά νεαρές γυναίκες. Ήρθαν έτσι σε σύγκρουση με την κοινωνία των ανθρώπων, καθώς κατάλαβαν ότι πρέπει να φύγουν μακριά από τα δίποδα αυτά, αφού εκείνοι ήταν οπλισμένα.

Δυο Κένταυροι, ο Χείρων και ο Φόλος, συμπεριφέρονταν με ήπιους τρόπους. Ήταν προστάτες του βασιλιά Πηλέα, πατέρα του ηρώα Αχιλλέα.

6.53 Ο ήρωας Ηρακλής και οι άθλοι του

Ο Ηρακλής ήταν ένας ημίθεος, γιος του Δία και της θνητής Αλκμήνης, όπως μας διηγείται ο μύθος. Η θεά Ήρα, επειδή τον μισούσε μετά τη γέννησή του, έστειλε δυο φίδια στην κούνια του να πνίξουν τον μικρό Ηρακλή. Όμως ο μικρός ήρωας ήταν τόσο δυνατός, που κατάφερε να αντιμετωπίσει τα φίδια με επιτυχία.

Μεγαλώνοντας έμαθε γραφή και μουσική. Συμπεριφερόταν όμως και με άγριους τρόπους, που τον ώθησαν να σκοτώσει τον δάσκαλο του. Έγινε επίσης βοσκός μαθαίνοντας, συγχρόνως τοξοβολία. Έτσι, κατάφερε να σκοτώσει και ένα πολύ επικίνδυνο λιοντάρι, που απειλούσε τα κοπάδια.

Ο βασιλιάς Θέσπιος συμπάθησε τον ηρώα και του έδωσε τις πενήντα του κόρες. Ο Ηρακλής ήταν τόσο εύρωστος που σε κάθε μια από τις συζύγους χάρισε ένα γιο. Ήταν οι πενήντα κόρες του Θέσπιου. Όσο ο Ηρακλής ξεκινούσε τον πόλεμο κατά της Θήβας, η θεά Ήρα συνέχισε να τον κυνηγά και τον έκανε να τρελαθεί. Συνέπεια αυτής της κατάστασης ήταν να σκοτώσει πέντε από τα παιδιά του.

Τιμωρήθηκε από το συμβούλιο των θεών να φέρει εις πέρας σε δώδεκα άθλους, για τον λόγο αυτό χρησιμοποίησε ένα ρόπαλο, το σπαθί του, ένα τόξο και τα βέλη του. Η θεά Αθηνά τον προστάτευε στις προσπάθειές του.

Από τα τέρατα που κυνήγησε, πρώτο ήταν το λιοντάρι της Νεμέας. Κατάφερε να το ρίξει σε μια σπηλιά και να το πνίξει με τα δυνατά του χέρια. Εν συνεχεία το έγδαρε και από το τομάρι του έφτιαξε μια ασπίδα και για το κεφάλι του ένα κράνος. Οι κάτοικοι της περιοχής οργάνωσαν αγώνες προς τιμήν του.

Στη συνέχεια πάλεψε με ένα τέρας που είχε εκατό κεφάλια, τη Λερναία Ύδρα. Όταν της έκοβε ένα κεφάλι, στη θέση του φύτρωνε ένα άλλο. Ο ήρωας αποφάσισε με ένα καμένο κλαδί να κάψει τις πληγές. Δεν ξαναφύτρωσαν τα κεφάλια κεφάλια της Λερναίας Ύδρας, ύστερα βούτηξε τα βέλη του στο αίμα και έγιναν δηλητηριώδη.

Στη συνέχεια της αποστολής του έφτασε στο βουνό Ερύμανθος, στο οποίο σκότωσε τον άγριο κάπρο που απειλούσε τη ζωή των ανθρώπων. Έπειτα, στην Οινόη, κυνήγησε και σκότωσε την αγελάδα που κατέστρεφε τις καλλιέργειες των γεωργών. Η συγκεκριμένη αγελάδα ήταν αφιερωμένη στην θεά Άρτεμη, ωστόσο ο ήρωας εκτελούσε θεϊκές διαταγές.

Μετά κυνήγησε τις Στυμφαλίδες Όρνιθες, που κατασπάραζαν τις σοδιές των γεωργών, και τις σκότωσε. Στην Ήλιδα καθάρισε τους στάβλους του βασιλιά Αυγεία. Η περιοχή είχε γίνει άγονη από τις πολλές κοπριές, ο Ηρακλής όμως έσκαψε δυο αυλάκια και με έστρεψε το νερό που έτρεχε σε αυτά καθάρισε την κοπριά των ζώων.

Στην Κρήτη δάμασε τον άγριο ταύρο του βασιλιά του Μίνωα και τον έφερε στην Αττική, ως δώρ στη θεά Ήρα. Εκείνη αρχικά τον αρνήθηκε, κατόπιν όμως δέχτηκε το άγριο ζώο, αφήνοντάς το ελεύθερο να απειλεί ανθρώπους. Το ζώο το σκότωσε τελικά ο ήρωας Θησέας.

Στην Θράκη ήρθε αντιμέτωπος με τα τέσσερα άγρια άλογα του βασιλιά Διομήδη που τρεφόντουσαν μόνο με ανθρώπινο κρέας. Ο Ηρακλής παρέδωσε τα άλογα στον Ευρυσθέα, ο οποίος τα ελευθέρωσε, αφού πρώτα τα αφιέρωσε στην Ήρα. Τα άλογα ανέβηκαν στον Όλυμπο και κατασπαράχθηκαν από άγρια θηρία.

Ένας άλλος σημαντικός άθλος ήταν να πάρει τη μαγική ζώνη της βασίλισσας των Αμαζόνων Ιπολύτης. Όταν τη ζήτησε από τη βασίλισσα η θεά Ήρα διαφώνησε, προκαλώντας πόλεμο με τις Αμαζόνες, στον οποίο σκοτώθηκε η βασίλισσά τους.

Εν συνεχεία ο ήρωας έπρεπε να φέρει τα βόδια ενός βασιλιά της δύσης στην χώρα των Ελλήνων. Στη διαδρομή συνάντησε ληστές, αλλά κατάφερε τελικά να φέρει τα ζώα. Τα προόριζε για τη θεά Ήρα, έτσι ώστε να κερδίσει την εύνοιά της.

Σε ένα επόμενο στάδιο, έπρεπε να κατέβει στον κάτω κόσμο και να δέσει τον τρομερό Κέρβερο. Τον έπιασε με τα δυνατά του χέρια και τον έφερε στον βασιλιά Ευρυσθέα. Ο βασιλιάς όμως φοβήθηκε τον τρομερό σκύλο και τον επέστρεψε στον κάτω κόσμο. Ο τελευταίος άθλος του ήταν να φέρει από τον περίφημο κήπο των Εσπερίδων τα χρυσά μήλα. Έπρεπε για τον λόγο αυτό να αντιμετωπίσει τον δράκο με τα εκατό κεφάλια και όλους τους εχθρούς που θα συναντούσε στον δρόμο του.

Όταν έφτασε στον Καύκασο απελευθέρωσε τον Προμηθέα από τα δεσμά του και εκείνος του είπε, για αντάλλαγμα ότι μόνο ο Άτλαντας μπορούσε να κόψει τα χρυσά μήλα. Όταν συνάντησε τον Άτλαντα, ο οποίος αρχικά αρνιόταν να παραδώσει τα μήλα, κατάφερε τελικά με τεχνάσματα και πονηριές να τον ξεγελάσει και να του πάρει τα μήλα. Έτσι, έφερε εις πέρας

όλους τους άθλους που έσωσαν τους ανθρώπους από τα δεινά του. Για τον λόγο αυτό οι άνθρωποι τον λάτρευαν ως σημαντικό φορέα πολιτισμού.

6.54 Η τύχη και το τέλος του Ηρακλή

Ο Ηρακλής είχε πάρει μέρος σε πολλές μάχες. Μετά από μια μεγάλη μάχη θέλησε να φτιάξει έναν βωμό προς τιμήν του Δία και για να του προσφέρει θυσία. Για τον λόγο αυτό ο ήρωας παρακάλεσε την ιέρεια Δηιάνειρα να του φέρει έναν καινούργιο χιτώνα¹³³ για την τελετή. Ο χιτώνας ήταν βουτηγμένος στο θανατηφόρο αίμα του Κενταύρου Νέσσου. Όταν τον φόρεσε, το δηλητήριο πέρασε στο κορμί του και εκείνος πάλεψε να τον βγάλει από πάνω του, όμως ήταν πια αργά. Η ιέρεια Δηιάνειρα, όταν κατάλαβε το κακό που είχε προκαλέσει, αυτοκτόνησε.

Ο ήρωας Ηρακλής γνώριζε ότι θα πεθάνει, αφού ήταν ημίθεος και, επομένως, θνητός. Ανέβηκε τότε στο βουνό Οίτη και μάζεψε έναν σωρό από ξύλα για να τον κάψουν πάνω σε αυτόν.

Έπειτα έδωσε εντολή σε έναν υπηρέτη του να ανάψει τη φωτιά. Την ώρα που καιγόταν άστραφταν οι κεραυνοί. Η ψυχή του ανέβηκε στα ουράνια και συμφιλιώθηκε με την θεά Ήρα, η οποία έγινε τελικά η θετή του μητέρα. Εκεί παντρεύτηκε τη θεά της αιώνιας νεότητας Ήβη, και έζησε νέος, αποτελώντας πρότυπο για τους ανθρώπους.

6.55 Ο Θησέας και τα κατορθώματα του

Ο Θησέας ήταν ένας πρίγκιπας που καταγόταν¹³⁴ από την Αττική. Είχε λάβει μέρος σε πολλές μάχες και έγινε γνωστός για τα κατορθώματά του. Όμως

¹³³ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση, Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

¹³⁴ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδари ,Αθήνα ,2001*

Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση, Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

την Αττική βάραινε μια μεγάλη στενοχώρια και κατάρα. Οι κάτοικοί της είχαν υποχρεωθεί να στέλνουν κάθε χρόνο επτά νέους και νέες παρθένες στον Μινώταυρο.

Ο Θησέας αποφάσισε να τους συνοδεύσει στην Κρήτη και μπήκε στον λαβύρινθο, εκεί που ήταν το τέρας. Η Αριάδνη του είχε δώσει έναν μίτο, έτσι ώστε να μην χαθεί. Όταν συνάντησε το τέρας, το σκότωσε με τα ίδια του τα χέρια και κατόπιν, με την βοήθεια του νήματος που είχε μαζί του, βρήκε ξανά τον δρόμο του προς την έξοδο.

Στο πλοίο της επιστροφής ήταν μαζί και τα νέα παιδιά που είχαν σωθεί από το τέρας, μαζί με την Αριάδνη. Στο ταξίδι ωστόσο έκαναν μία στάση στη Νάξο. Εκεί, στο όνειρο του Θησέα εμφανίστηκε ο θεός Διόνυσος και του είπε ότι έπρεπε να φύγουν από το νησί χωρίς την Αριάδνη, αφού ήταν γραφτό να μείνει εκεί και να γίνει γυναίκα του. Εκτός από τα ανωτέρω γεγονότα ο ήρωας είχε κλέψει και την Αντιόπη την Αμαζόνα η οποία έγινε αιτία να ξεσπάσει πόλεμος στην Αθήνα, τον οποίο ακολούθησε συμφωνία ειρήνης. Είχε επίσης πολεμήσει και κατά των Κενταύρων.

Τα βασιλικά δικαιώματα του Θησέα είχαν χαθεί, διότι έλειπε πολύ μεγάλο διάστημα από την πόλη. Όταν έφτασε στη Σκύρο, ο βασιλιάς αρχικά τον καλοδέχτηκε, όμως μετά τον σκότωσε και τον πέταξε στα βράχια. Αργότερα όμως ο φόνος αυτός αποκαλύφθηκε. Το μαντείο των Δελφών συμβούλευσε τους Αθηναίους να φέρουν τις στάχτες του Θησέα στην πόλη, όπου ο κόσμος τον αναγνώρισε ως άξιο ήρωα.

6.56 Ο αιιδός Ορφέας, η ζωή και το τέλος του

Ο Ορφεύς ήταν γιος του βασιλιά της Θράκης Οίαγρου και της Μούσας Καλλιόπης. Σύμφωνα με τον μύθο, μεγάλωσε στη Θράκη και έγινε βασιλιάς. Διέθετα πολλά χαρίσματα: ήταν μουσικός, ποιητής και τραγουδιστής.

Ο Ορφέας έπαιζε λύρα με τη μαγική του δύναμη. Η λύρα είχε εννέα χορδές, μια για κάθε μούσα. Όταν τραγουδούσε ηρεμούσαν τα άγρια θηρία και τα

φυτά, ενώ τα δέντρα υποκλίνονταν. Η ομορφιά των ήχων του ξεπερνούσε και αυτή των Σειρήνων. Πήρε μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία και στη Σαμοθράκη μυήθηκε στα Καβείρια μυστήρια. Είχε σύντροφο την Ευρυδίκη, η οποία ήταν κόρη του Απόλλωνα και μιας Δρυάδας. Όταν κυνηγήθηκε από έναν άντρα, αυτή διέφυγε, πέφτοντας ωστόσο πάνω σε ένα δηλητηριώδες φίδι, το οποίο την δάγκωσε και πέθανε. Η ψυχή της κατέβηκε στον κάτω κόσμο.

Απαρηγόρητος από τον χαμό της, ο Ορφέας προσπάθησε να τη βρει και παρακάλεσε τους θεούς να τον βοηθήσουν. Η Περσεφόνη και ο Άδης συμφώνησαν, με τον όρο ο Ορφέας, κατά την άνοδό τους στον πάνω κόσμο, να προπορεύεται της Ευρυδίκης και να μην κοιτάξει πίσω του. Ο Ορφέας όμως αθέτησε τον λόγο του, στρέφοντας το κεφάλι πίσω, και η Ευρυδίκη εξαφανίστηκε για δεύτερη φορά. Με αυτή την ενέργεια οι θεοί ανταπάντησαν στην αμφισβήτηση του λόγου τους, δίνοντας ένα μάθημα στους ανθρώπους.

Όταν ο Ορφέας επέστρεψε στη γη χωρίς την Ευρυδίκη, την σκεφτόταν συνέχεια και δεν ζευγάρωσε ξανά με καμία γυναίκα. Για τον λόγο αυτό οι γυναίκες της Θράκης τον σκότωσαν από ζήλια, τον κομματίασαν και τον πέταξαν σε ένα ποτάμι. Το κεφάλι μαζί με την λύρα του ξεβράστηκε στο νησί της Λέσβου, όπου οι κάτοικοι ανέγειραν έναν ιερό ναό.

6.57 Ο Έρωτας και η ψυχή

Η ψυχή ήταν πριγκίπισσα¹³⁵ και είχε δυο αδελφές. Εκείνη όμως ήταν η πιο όμορφη και από τις δύο. Με το πέρασμα του χρόνου η ψυχή δυσκολευόταν να βρει άντρα, και για τον λόγο αυτό ο πατέρας της ζήτησε την συμβουλή του μαντείου. Εκείνο τον συμβούλεψε να στολίσει την κόρη του σαν νύμφη

¹³⁵ Α)Marx, Helma , *το βιβλίο των μύθων , μετάφραση ,Μαρούλα Κόντη ,εδκ. Κονιδάρη ,Αθήνα ,2001*
Β)Lefkowitz Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων*, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα-1^η έκδοση, Αθήνα,Μεταίχμιο,2005

και να την αφήσει πάνω σε ένα ιερό βουνό. Την ψυχή ζήλεψε και η θεά Αφροδίτη, για αυτό έστειλε τον γιο της Έρωτα να ξυπνήσει μέσα της την αγάπη για έναν πολύ άσχημο άντρα.

Ο Έρωτας όμως ερωτεύτηκε την όμορφη ψυχή, όταν πήγε στο ιερό βουνό, όπου όλα τα άνθη ήταν ανθισμένα. Η ψυχή αποκοιμήθηκε και όταν ξύπνησε είδε μπροστά της ένα παλάτι στολισμένο με χρυσάφι. Όταν μπήκε μέσα είδε στο τραπέζι φαγητά, άκουσε τραγούδια και ύμνους, όμως δεν έβλεπε κανέναν άνθρωπο. Όταν ξάπλωσε, ο θεός Έρωτας μπήκε αθόρυβα στο κρεβάτι της και ενώθηκε μαζί της. Έτσι συνεχίστηκε η ζωή τους. Κάθε πρωί, ο έρωτας έφευγε πριν τον δει η Ψυχή και γυρνούσε τη νύχτα.

Η ψυχή ένιωθε μόνη της και ζήτησε από τις αδελφές της να έρθουν και να της κρατήσουν συντροφιά. Εκείνες έφτασαν, και όταν είδαν τι συμβαίνει ζήλεψαν πολύ. Της είπαν ότι ο βραδινός σύντροφός της είναι ένα τέρας. Παρά το γεγονός ότι ο Έρωτας της είχε πει να μην τον κοιτάξει ποτέ, εκείνη τον δεν υπάκουσε, άναψε τη λάμπα από περιέργεια και αντίκρισε έναν πανέμορφο νέο, με δυο φτερά. Ο Έρωτας της είπε ότι, από τη στιγμή που τον αντίκρισε, δεν μπορούσε να την επισκεφτεί ξανά.

Η Ψυχή έκλαιγε πικρά και τον έψαχνε παντού στη γη, αν και είχε ζητήσει βοήθεια από τη θεά Αφροδίτη, εκείνη δεν θέλησε να τη βοηθήσει. Ο θεός Έρωτας ήταν επίσης απελπισμένος, διότι αγαπούσε την Ψυχή. Κάποια στιγμή, όταν τη βρήκε βυθισμένη στον ύπνο, την ανέβασε μαζί του στον Όλυμπο και παρακάλεσε τον βασιλιά των θεών Δία να συναινέσει για να παντρευτούν.

Όταν ο Δίας συμφώνησε με το αίτημά του, ακόμη και η θεά Αφροδίτη συμφιλιώθηκε μαζί του. Ο Έρωτας και η ψυχή έζησαν έκτοτε ευτυχισμένοι και απέκτησαν μια κόρη, την Επιθυμία.

7. Κεφάλαιο έβδομο

Η Θεοκρατική εξουσία και η θέση της στο αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό: Η πηγή του μύθου του Προμηθέα

7.1 Αλλαγή και σύνθεση του Ησιόδου στον Αισχύλο: Οι αναφορές στο μύθο των παντοδύναμων νέων και παλαιών νικητών και νικημένων

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με την κυριαρχία, των πολιτικών συστημάτων στον ελλαδικό χώρο για τον οποίο υπάρχουν πλούσιες πηγές. Αυτές οι πηγές έχουν τις ρίζες τους στην λεγόμενη αρχαία γραμματεία και από εκεί προσπαθούμε να εντοπίσουμε αυτές τις ρίζες που συνετέλεσαν στην μετάβαση από το ένα πολιτικό κοινωνικό σύστημα στο άλλο.

Καταρχάς θα μας απασχόλησει ο Προμηθέας Δεσμώτης στην προγενέστερη πηγή, στον Ησίοδο.

Η αυθεντική πηγή αυτής μας γνωστοποιεί στοιχεία ζωντανά για την προ Αισχύλεια περίοδο στην οποία κυριαρχούν άλλα σημαντικά ζητήματα. Αυτά τα ζητήματα είτε είναι η σχέση παντοδύναμων μεταξύ τους είτε ή σχέση τους με τους θνητούς. Αυτές οι δυναμικές σχέσεις λειτουργίες αφού διαμορφώθηκαν στην συνέχεια με την λειτουργία τους επηρεάζουν το κοινωνικόπολιτικό γίνεσθαι. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε πως με τη σειρά τους μας οδηγούν σε κρυμμένες πλευρές εκείνης της μυθικής εποχής, συμβάλλοντας μ' αυτόν τον τρόπο στην αποκάλυψη κοινωνικο πολιτικών δρώμενων.

7.2 Η περιγραφή του Δία στη Θεογονία του Ησίοδου και στη τραγωδία Προμηθέας Δεσμώτης

Έτσι στην Θεογονία ο Ησίοδος μας δίνει τη δυνατότητα να δούμε πώς οικοδομείται¹³⁶ ο κόσμος και από την άλλη αυτός ο κόσμος πώς

¹³⁶ Οι ερευνητές των τελευταίων χρόνων μας κατευθύνουν με τις διαπιστώσεις τους πάνω στο έργο του 'Ησίοδου' με νέες και ενδιαφέρουσες αναγνώσεις, μας βοηθούν να αντιληφτούμε υπό ποιες επιρροές και παραδόσεις ενδεχόμενος να έχει γραφτεί. Ο Gustav Guterbock και Heinrich Otten έκαναν γνωστά δυο θρησκευτικά ποιήματα της κοντινής Ανατολής που φαίνεται να μας διαφωτίζουν πάνω στην προέλευση μερικών Ελληνικών μύθων. Πιο συγκεκριμένα έχουμε επίσης τον Lesky " *Οι Χετιτικά γραμμένες πινακίδες προέρχονται από τα πλούσια ευρήματα του ' Boghazkoi' με σφηνοειδή γραφή και χρονολογείται μεταξύ 1400- 1200. Διαφορές ιδιοτυπίες αυτών των διηγήσεων μαζί με άλλα φτωχά υπολείμματα δείχνουν ότι πίσω από τις Χετιτικές παραλλαγές υπάρχουν παλαιές Χουρριτικές που αφορούν τις ένδοξες μέρες του Χουρριτικού πολιτισμού γύρω στα μέσα της 2. Χιλιετίας. Και οι δυο μύθοι είναι δυνατόν να προσδιοριστούν στα χαρακτηριστικά τους, τον πρώτο τον ονομάζουμε μύθο για το βασίλειο του ουρανού καθώς διηγείται την διαδοχή των τεσσάρων θεοτήτων: Alalu-Anu-Kumarbi-και του θεού του καιρού, στον οποίο αναγνώρισαν με πειστικό τρόπο τον Χουρριτο-Χετιτικό θεό Teschub. Είναι ένας γνήσιος μύθος διαδοχής στον οποίο η αλλαγή της κυριαρχίας συντελείται με βίαιο τρόπο. Είναι αξιοσημείωτο να αναφέρουμε ότι η τύχη του Anu που συσχετίζεται με το Σουμεριακό An(=ουρανός), και ο τρόπος με τον οποίο γκρεμίζεται από το θρόνο του θυμίζει την ιστορία του Ουρανού από τον Κρόνο. Οι πήλινες πινακίδες διηγούνται πώς ο Anu φεύγει μπροστά στον Kumarbi. Ωστόσο αυτός τον αρπάζει από τα ποδιά ,του δαγκώνει τα γεννητικά μόρια και τα καταβροχθίζει. Για αυτό στην συνέχεια τον χτυπά η κατάρα του Anu, να γεννήσει τρεις φοβερούς θεούς που ένας από αυτούς, ο θεός του καιρού θα του αποσπά την κυριαρχία»*

Επίσης μια νέα ανακάλυψη σε ένα μέρος στην βόρεια Συρία δίνει την αναγκαία αφορμή ώστε να επικεντρωθούν στο έργο του Ερεννιο Φίλωνα για τον οποίο είχαν κάνει κακές αναφορές ότι αυτά τα οποία λέει δεν στηρίζονται πουθενά. Ο Ερεννιο Φίλωνα ήταν έναν, λόγιο της εποχής του Αδριανού, που έγραφε Ελληνικά και ανάμεσα σε όλα τα άλλα συνέγραψε μιάν Πανάρχαια διήγηση που όπως λένε οι έρευνες στηρίχτηκε σε έναν προγενέστερο έργο του Σαγχουινιάθωναμα που χρονολογείται σύμφωνα με τους ειδικούς πριν από τα Τρωικά. Αυτή η κοσμογονική περιγραφή βρίσκει τόπο και λόγο στο έργο του Ευσέβιος στην Ευαγγελική Προπαρασκευή, ο Ras Samara ανακαλυψε κείμενα για τη χρονική περίοδο 1400-1200, ημερομηνία η οποία συμπίπτει με τη συγγραφή του έργου του Σαγχουινιάθωνα. Το περιεχόμενο του όπως φαίνεται είναι καθαρά λατρευτικό-μυθικό και από την άλλη μας συνδέουν

εξελίσσεται στο πέρασμα του χρόνου. Αυτός ο κόσμος λειτουργεί με κάποιους κανόνες και κατατάξεις, και φαίνεται ότι και το ανθρώπινο γένος είναι υποχρεωμένο να ζει σ' αυτόν σύμφωνα με τους νόμους που τον διέπουν. Η κεντρική υπόθεση στην Θεογονία αρχίζει με την και **πολεμική σύρραξη**

με τις πληροφορίες του Φίλωνα λέει: οι Lesky «έχουμε να κάνουμε με έναν παλαιό μύθο διαδοχής από την κοντινή Ανατολή, που παρά το ότι περιλαμβάνει πολλά αυτοτελή χαρακτηριστικά, μένει στα γενικά πλαίσια αυτών των διηγήσεων» και συνεχίζει «Όλα αυτά σε συνδυασμό με την διήγηση του για τον Ουρανό, τον Κρόνο, τον Δία, δεν μας αφήνει καμία αμφιβολία ότι ο 'ΗΣΙΟΔΟΣ' βρίσκεται πάνω σε μια γραμμή πανάρχαιας παράδοσης στην οποία ανήκουν και τα Χετιτικά κείμενα». Και ακόμη υπογραμμίζεται έντονα από τον Lesky η ρίζα της καταγωγής του ποιητή' «Δεν πρέπει να λησμονήσουμε ότι ο πατέρας του Ησίοδου ήρθε στην Βοιωτία από τη Μικρασία». Βλπ. Α) Lesky, Albin, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, Εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη, 1990, Σελ. 153-154 Β) H. Otten, *Mythen vom Gotte Kumarbi*, D.a.k. d.Wiss, Berlin Instut.f. Orientf, 1950 Γ) C. H.Gordon, *Ugaritic Literature*, Rome 1949. K. MRAS, *Sanchuniathon*, Anz.Ost. Ak. Phil-hist. KI, 1952, 75 – Τα κείμενα του Ερέννιου Φίλωνα στα *F. Gr. Hist III, C 2*, 802-824

Δ) Clifford, Richard J, "Creation and Destruction: A Reappraisal of the Chaokampf Theory in the Old Testament", *Catholic Biblical Quarterly*, 2007.Ε) Day, John, *God's conflict with the dragon and the sea: echoes of a Canaanite myth in the Old Testament*, Cambridge Oriental Publications, 1985, Ζ) Hesiod, *Theogony*, in *The Homeric Hymns and Homerica with an English Translation by Hugh G. Evelyn-White*, Cambridge, MA., Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1914. Η) Rudman, Dominic, "The crucifixion as Chaokampf: A new reading of the passion narrative in the synoptic gospels = La crucifixion comme Chaokampf: une nouvelle lecture du récit de la Passion dans les évangiles synoptiques", *Biblica* 84, 2003, 102-107.Θ) Smith, William; *Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology*, London (1873). "Chaos" Ι) Wyatt, Nick, *Arms and the King: The Earliest Allusions to the Chaokampf Motif and their Implications for the Interpretation of the Ugaritic and Biblical Traditions* (1998), republished in *There's such divinity doth hedge a king: selected essays of Nicolas Wyatt on royal ideology in Ugaritic and Old Testament literature*, Society for Old Testament Study monographs, Ashgate Publishing, 2005, 151-190. Το κείμενο της 'Θεογονίας' επίσης στην αναφορά του για τη δημιουργία του κόσμου στο κεφάλαιο το Χάος μας δίνει καθαρά τα πιστεύω του Ησίοδου « πριν να καθορίζεται ως μια άτακτη αναστάτωση, « μιας εκπληκτικής αφαίρεσης που αυτό αρχίζει με τον Αριστοτέλη στα Φυσικά'(4,1.208b28) που θεωρούσε ότι το χάος ήταν ο Χώρος ενώ το εννοεί με τη Ν πρωταρχική διάσταση του σε Ανατολικές παραστάσεις του κόσμου, δηλαδή, ο 'Άβυσσος' που χάσκει (χάος: χαίνω)» Βλπ. Lesky, Albin, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, Εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη, 1990, Σελ. 156 Στα 'Παχλαβικά' που είναι η ρίζα της νεότερης Κουρδικής γλώσσας υπάρχει η λέξη 'khamoshi' που εκφράζει το σκοτάδι και τον άβυσσο και συγγενεύει με την αρχαία ελληνική λέξη χαίνω και Χάος.

μεταξύ των ενδιαφερομένων Κρόνου, Ουρανού, Δία, με πόλεμο και αναμέτρηση δυνάμεων ώστε να επικρατήσει ο δυνατότερος. Με τη πρώτη ανάγνωση δείχνει καθαρά πώς θεσμοί προέλευσης και συγγενείας μεταξύ τους δεν τους αποτρέπουν από τη βίαιη αντιπαράθεση, άλλα αυτό που δείχνει να έχει σημασία να είναι η εξουσία. Πρώτα είναι η σειρά του 'Κρόνου' που ανέρχεται στην εξουσία και τιμωρεί τον πατέρα του Ουρανό ευνουχίζοντάς τον. Ο 'Κρόνος' ως νέος κυρίαρχος του κόσμου, και η επιθυμία του για την διατήρηση της εξουσίας τον οδηγεί στο να καταβροχθίζει τα ίδια του τα παιδιά, κάτι που τον καθιστά ευάλωτο στο μέλλον.

Η σύντροφος του η Ρέα αποφασίζει να πάει να κρύψει το νεογέννητο που απέκτησε από τον Δία σε μια σπηλιά της Κρήτης ώστε να μεγαλώσει μακριά από το μίσος του πατέρα του. Ο πόλεμος της κυριαρχίας συνεχίζεται μέχρι που ο Δίας αυτή τη φορά με την βοήθεια¹³⁷ των Τιτάνων καταφέρνει να γίνει μελλοντικός κυρίαρχος του κόσμου για πάντα.

Έτσι διαμορφώνεται ο κόσμος κατά τη Θεογονία με το να είναι ο Δίας παντοδύναμος και πατέρας όλων¹³⁸, να γνωρίζει όλα όσα διαδραματίζονται, και βασιλιάς και πυρήνας ενός κόσμου που λαμβάνει την δύναμη του από εκείνον. Η δύναμη αυτή, θεωρείται επικρατέστερη όλων των άλλων. Αναφέρει ο Ησίοδος στα Έργα και Ημέραι ως: « Μούσες από την Πιέρια, σείς πού με τα τραγούδια σας δοξάστε, Έλατε, κράζτε τον Δία, υμνώντας τον

¹³⁷ A)Burket, Walter, *The Orientalizing Revolution: Near Eastern Influence on Greek Culture in the Early Archaic Age*, Harvard University Press, 1995 Σύμφωνα με τις πηγές ο 'Προμηθέας' ήταν Τιτάνας άλλα συνεργάστηκε με τον 'Δία' για την επικράτηση του ενώ μετά οι διαφορές τους κορυφώθηκαν πάνω στην διαχείριση των 'Θνητών' από τους θεούς έτσι αποφάσισε να κλέψει τη φωτιά και να την χαρίσει στους ανθρώπους. B) West, M.L., "Hesiod, Theogony, ed. with prolegomena and commentary", Oxford: Clarendon Press 1966 Γ) West, M.L., "*Hesiod, Works and Days, ed. with prolegomena and commentary*", Oxford: Clarendon Press 1978 Δ) Williamson, George S. *The Longing for Myth in Germany: Religion and Aesthetic Culture from Romanticism to Nietzsche*, Chicago, 2004

¹³⁸ Αυτό μας υπενθυμίζει τον τρόπο της περιγραφής στους στίχους στο έργο του 'Σαχνάμα Φερντουσί' (*Shahnameh Ferdusi*) Ησίοδος, Έργα και Ημέραι, Εκδ. Δαιδαλος- I. Ζαχαρόπουλος, Α.Ε. Αθήνα, 2003

πατέρα τον δικό σας, που απ'αυτόν πέρα για πέρα και οι θνητοί ή άσημοι είναι ή εξακουστοί, ή ονομαστοί ή άγνωστοι –όπως το θέλει ο μέγας Δίας.» (στίχοι 1-10) στους στίχους αυτούς ο Ησίοδος τον απογυμνώνει.

Η επικράτηση του Δία για πάντα στον ελλαδικό χώρο σύμφωνα με το έργο του Ησίοδου καθώς είναι παντελής, αποκαθίσταται ως Δεσπότης. Με άλλα λόγια αυτά τα χαρακτηριστικά διάγραφουν την ιδεολογική θεώρηση¹³⁹ του κόσμου, στον οποίο θεοί και άνθρωποι ζουν στον κόσμο αυτόν και είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν την τάξη του. « *Εύκολα αυτός δίνει δύναμη κι' εύκολα αυτός τον δυνατό συντρίβει, εύκολα ταπεινώνει τον μικρό και τον ασήμαντο τον μεγαλώνει.*»

Στην Αισχύλεια τραγωδία Προμηθέας Δεσμώτης τα όργανα της εξουσίας του 'Δία' είναι που κάνουν έντονα την παρουσία τους καθώς έχουν λάβει μια σκληρή εντολή που πρέπει να την εκτελούν όσο είναι δυνατόν καλύτερα. Έτσι το Κράτος και ο Ήφαιστος σε μια έρημο της Σκυθίας, στα πέρατα του κόσμου βρίσκονται ώστε να δέσουν τον 'Προμηθέα' για αιωνία τιμωρία. Ο 'Προμηθέας' προκάλεσε την οργή του 'Δία' κλέβοντας του τη φωτιά και δίνοντας την στους ανθρώπους όποτε τώρα δεν έχει παρά να υποστεί τις συνέπειες της πράξης του. Στον Αισχύλο, 'Προμηθέας Δεσμώτης' λέει ¹⁴⁰ χαρακτηριστικά το 'Κράτος'

«Φτάσαμε τέλος στην απόμακρη βίγλα της γης

Σε έρημους τόπους Σκυθικούς κι απάτητους

Ο,τι σου πρόσταξε ο πατέρας, 'Ήφαιστε' σύ,

Κοιτά να κάμεις και τον άνομον αυτόν

Σε ψηλούς βράχους απόκρημνους με ασάλινα

¹³⁹ Κάποιο μελετητές της Ελληνικής Θρησκείας και Μυθολογίας ψάχνοντας για τα ίχνη των κοινωνικών συνθηκών στην πρωτόγονη εποχή και τη σχέση των 'Δράκων' και 'Μαγισσών' που πιο πολύ παρουσιάζονται στην Ελληνική παράδοση ως 'Κύκλωπες' τον 'Θυέστη' και τον Τάνταλο'.

Όπως λέει χαρακτηριστικά ο M.P. Nilsson στο κλασικό του έργο πάνω στην 'Αρχαία Ελληνική Θρησκεία' «οι ανθρωποθυσίες αποτελούν μέρος της λατρείας του Δία στο Λυαίον όρος, ακόμη και κατά τους ιστορικούς χρόνους» Βλπ. A History of Greek Religion, Pab. Oxford University Press, 2nd ed.1949, Pag. 67-68

¹⁴⁰ Αισχύλος, 'Προμηθέας Δεσμώτης, ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ, εισαγωγή και σχόλια του Γ. Θεμέλη, Αθήνα, 1954, στίχους 5-10

*Κι ασύντροφια δεσμά ν' αλυσυσοδέσης.
Τ' άνθος σου χάρισε κλέβοντας στους θνητούς,
Τη φλόγα της πάντεχνης φωτιάς στους θνητούς,
Για να μάθεις να στέργη του ' Διός' την εξουσία
Και το φιλόανθρωπο τρόπο σου ν' αφήση» (στίχους 5-10)*

Η παρουσία του 'Δία' είναι απόλυτα ταυτισμένη με έναν από τους εκπροσώπους του που είναι το 'Κράτος'. Δεν δείχνει πουθενά να αμφιβάλλει για τις εντολές του καθώς είναι εκείνος που ζητά από τον συνεργάτη του τον 'Ήφαιστο' να κάνει όλα όσα πρέπει διότι πιστεύει ότι δεν υπάρχει καμία άλλη δύναμη πάνω¹⁴¹ από τη δύναμη του 'Δία' « όλα βαρειά, εκτός να εξουσιάζης τους θεούς

Ελεύθερος, κάνεις έξω απ' τον Δία»(στίχους 50)

Ο τρόμος της απόλυτης εξουσίας που απορρέει από τις δεσποτικές διαταγές του Ολυμπίου θεού των θεών, Δία, με τον εκφραστή του το Κράτος ώσπου να δένουν για τα καλά τον παραβάτη των νόμων, τον Προμηθέα, ενώ θα παραμείνει η βία και ο τρόμος. Λέει το Κράτος στον Προμηθέα' « και τ' άλλο τώρα κάρφωσε, να μάθη

Πώς ίσα με τον Δία, αν και σοφός, δεν βγαίνει' (στίχους 60)

7.3 Ο Προμηθέας στο άξονα της αντιπαλότητας και πολιτικού διχασμού με τη κυριαρχία του Δία

7.3.1 Η διήγηση του Ησίοδου: ο 'Δίας', ο Προμηθέας και το γένος του ανθρώπου στην ατελείωτη τιμωρία

¹⁴¹ Αισχύλος, 'Προμηθέας Δεσμώτης, ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ, εισαγωγή και σχόλια του Γ. Θεμέλη, Αθήνα, 1954, στίχους 50

Στον 'Ησίοδο' η δύναμη του Δία μας μεταφέρει μια τελεσίδικη απόφαση που το σημείο αναφοράς της βρίσκεται στην επικέντρωση όλων των δυνάμεων στο πρόσωπο του Δία, δηλαδή, ο Δίας είναι η απολυτή και απαραβίαστη δύναμη. Στην πρώτη φάση η δύναμη της φωτιάς που εκφράζει ένα κομμάτι του 'Δία' φαίνεται να είναι ενσωματωμένη με τον κεραυνό που κατέχει.

Με άλλα λόγια ο βασιλιάς των Ολύμπιων θεών είναι η γενέτειρα δύναμη της φωτιάς' η χρήση της οποίας γίνεται για επίδειξη της δύναμης του καθώς τιμωρεί και είναι πανταχού παρών ώστε να επαναφέρει την τάξη στο κόσμο.

Από την άλλη η κλοπή της 'Φωτιάς' στη Θεογονία, έργο του Βιωτού ποιητή, δείχνει την αντιπαλότητα μεταξύ των ισχυρών εκείνης της μυθικής εποχής. Ο 'Προμηθέας' δεν έχει δεχτεί τόσο, όσο επιθυμεί ο Δίας, αυτή τη μοιρασιά και τάξη μετά από τη βοήθεια που του προσέφερε ώστε να νικήσει τον πατέρα του τον Κρόνο.

Έτσι ξεκινά μια καθαρή αμφισβήτηση και αντιπαλότητα μεταξύ τους και κρύβει ο Προμηθέας τη φωτιά σε «καλάμι κούφιο χωρίς να το αντιληφτεί ο Δίας.» και την χαρίζει στους ανθρώπους παραβιάζοντας τους κανονισμούς και το πεπρωμένο που είχε προδιαγραφεί από τον βασιλιά του Όλύμπου για το ανθρώπινο γένος.

Η Έριδα, η θεά¹⁴² της φιλονικίας, φαίνεται να είναι εκείνη η οποία ελέγχει τη ζωή και την πορεία των ανθρώπων άλλα πάντα υπό την εποπτείας του Δία, « Ένα δεν είναι μοναχά είδος 'Εριδας' στον κόσμο, άλλα είναι δυο. Τη μίαν αυτός που θα τη νιώσει, δεν μπορεί να παρά να την παινέσει την άλλην όμως θα κατηγορήσει. Οι δυο καρδιές των είναι ολότελα διαφορετικές. Η μια μαύρο πόλεμο και τις διχόνιες ή καταραμένη συδαυλίζει κι' από τους θνητούς κανένας δεν την αγαπά, μα τωχει φέρει η ανάγκη, γιατί οι βουλές το θέλουν

¹⁴² Η Έριδα' από τα τέκνα της 'Νύχτας' Βλεπ. Α) Gantz, Timothy ,*Early Greek Myth: A Guide to Literary and Artistic Sources* . Johns Hopkins University Press, 1993 Β) Kerényi, Karl *The Heroes of the Greeks*, 1959—Reissue edition 1978 Γ) Ruck Carl, Staples Blaise Daniel (*The World of Classical Myth* . Carolina Academic Press, 1994, Δ) Woodward, Roger D, *The Cambridge Companion to Greek Mythology* , Cambridge ; New York: Cambridge University Press, 2007

των αθάνατων, που την σκληρή την 'Εριδα' τιμούνε. Όμως την άλλη, που τη μαύρη νύχτα πρώτη τη γέννησε, ο Δίας που από ψηλά ζυγοστατεί» Έργα και Ημέραι, Ησίοδος, στίχοι 10-14

Με αυτόν τον τρόπο η ζωή των ανθρώπων φαίνεται να είναι αναμειγμένη με το θέλημα των θεών, η ζωή των θνητών έχει μια βαθιά θρησκευτική αντίληψη, κατά του ποιητή.

Η μια πλευρά της Ερδίας φαίνεται να είναι κακή, αυτή η πλευρά της κάνει τη ζωή των θνητών μαύρη, ανυπόφορη και γεμάτη από συμφορές ενώ η καλή Έριδα εμπνέεται από την προσπάθεια τους τελικό θα τους ανταμείψει¹⁴³ με εργασία πάνω στη γη.

Ο Δίας παρουσιάζεται ως εκείνος που έχει κάνει την καλή 'Ερίδα' ενεργητική δύναμη ζωή και επιβίωσης μεταξύ των ανθρώπων.

« Ο Δίας που από ψηλά ζυγοστάτες και στον αιθέρα κατοικεί, μέσ' στα ριζώματα την έβαλε της γης, πολύ για τους ανθρώπους κάνοντας την συμφέρωτερη. Αυτή και τον λειψό στην δύναμη τον σπρώχνει να δουλέψη γιατί όποιος βλέπει να τον άλλον π' ακούγεται να βάνη τα δυνατά του να οργανώνη και να φυτεύη και να καλυτέρωση το βίος του»(Έργα και Ημέραι' στίχοι 15- 20)

143 Η εποχή, στην οποία ζει και την στηρίζει ιδεολογικά ο ποιητής, φαίνεται να ανήκει στην λεγόμενη παραδοσιακή κοινωνία, η οποία υπήρξε πρώτη οικονομική και κοινωνική επανάσταση στην ανθρωπότητα, φτάνοντας τον στην μόνιμη κατοικία και κοινωνική οργάνωση με συνέπεια να αναπτυχθεί ο πολιτισμός. Ξεκίνησε όπως λένε οι μελετητές στην κοιτίδα των πολιτισμών στην Μεσοποταμία ασκεί δύναμη στην νεότερη εποχή, ως μεγάλο γεγονός. Ο 'Μηδο- κουρδικός' πολιτισμός φαίνεται να έχει άμεση σχέση με την παραδοσιακή κοινωνία όπως μας επιβεβαιώνουν και τα αρχαιολογικά ευρήματα στην πόλη 'Καρκούκ που βρίσκεται στο Κουρδιστάν του Ιράκ. Α)Atlas de la Mésopotamie et du Proche-Orient ancien , Β)Benoit, Agnès; 2003. Art et archeology, les civilisations du Proche-Orient ancien, Manuels de l'Ecole du Louvre.

Στον 'Όλυμπο' βρίσκεται μια νέα τάξη πραγμάτων υπό την αρχηγία του Δία, που ορίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε η ρύθμιση όλων των πραγμάτων να φέρνει τη σφραγίδα του ως Παντοδύναμου και να μην υπενθυμίζει κάτι από την παλιά τάξη της εξουσίας.

Η εικόνα αυτή, έτσι όπως είχε οριστεί, εκφράζει τη θεία πρόνοια και το θεοκρατικό καθεστώς σε εκείνους τους καιρούς. Με άλλα λόγια στα παλαιότερα στάδια της κοινωνίας των ανθρώπων κυριαρχούν οι δυνάμεις και οι κανόνες των αθανάτων. Αυτή η σύγκρουση θνητών και αθανάτων και θέλημα των αθανάτων για την πορεία του ανθρώπινου αλλά γένους και η παραβίαση των κανόνων από τον Προμηθέα, αντιμετωπίζεται με τιμωρία και αέναη δυστυχία.

Η δράση αυτή θεωρείται αίτια πολιτικού διχασμού και αμφισβήτηση της εξουσίας του βασιλιά των θεών Δία. Έτσι η δράση του Προμηθέα διαδραματίζεται με απόλυτη μυστικότητα και χωρίς να το αντιληφθεί ο Δίας κλέβει τη φωτιά και την παραδίδει στους ανθρώπους. Η οργή του όμως για την πράξη αυτή είναι έντονη και στην συνέχεια έρχεται η τιμωρία αλλά όχι μόνο για τον Προμηθέα για το ανθρώπινο γένους που απέκτησε τη θεϊκή ουσία τη Φωτιά.

Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ησίοδος « *Ε, γιέ του Ιαπετού, που ο νούς σου κατεβάζει πιότερα παρά του κάθε ο νούς, γελάς που μου έχεις κλέψει τη φωτιά και έχεις το νού μου ξεγελάσει-μα για τη δική σου συμφορά τρανή και των ανθρώπων πίσω που θα γεννηθούν. Γιατί για το καλό που πήραν ένα κακό θα δώσω π'όλοι θα χαίρονται μέσα στα φυλλοκάρδια τους δική τους συμφορά αγαπώντας*» (στίχοι 50-55)

Η εποχή που μας μεταφέρει ο Ησίοδος μας πηγαίνει σε πιο αρχαϊκούς χρόνους της ζωής του ανθρώπου, με τις τάξεις των κυριάρχων θεών και των τυφλών ποταμών θνητών. Έτσι αποκτώντας τη Φωτιά μεταβιβάζεται από μια πρωτόγονη δουλεία σε μια αξιοπρεπή κατάσταση' **άλλα αυτή η καλή επιβίωση της ζωής και των απολαύσεων της θα αναμειγνύεται με το κακό και τη τιμωρία που τους στέλνει ο βασιλιάς των θεών ο Δίας για το καλό που τους χάρισε ο Προμηθέας.**

Ένα άλλο σημαντικό πρόσωπο στη διήγηση είναι ο Επιμηθέας ο οποίος είναι αδελφός του Προμηθέα, άλλα δεν τον χαρακτηρίζει καμία από τις αρετές του Προμηθέα και παρά το γεγονός που είχε προειδοποιηθεί από τον προνοητικό του αδελφό να μην δεχτεί δώρα από τους Ολυμπίους δέχτηκε με ενθουσιασμό την Πανδώρα και έτσι γεμίζει η ζωή του γέννους με θλιβερά πάθη ενώ το μόνο που απομένει είναι η Ελπίδα. Μας διηγείται ο Βοιωτός ποιητής όσον αφορά του Επιμηθέα « *Και μήτε πέρασε από το νού του Επιμηθέα πώς του είχε πει ο Προμηθέας να μην δεχτεί δώρο ποτέ από τους Ολύμπιους. Μ πίσω από το στολίζει σ'οποιον το έχει στείλει μήπως γένη κακό για τους ανθρώπους. Γιατί χωρίς ολότελα κακά τα γένη των ανθρώπων πρώτα ζούσαν στη γη δίχως τα μαύρα βάσανα και δίχως αρρώστιες*» (στίχοι 80-90)

Ο αρχέτυπος συμβολισμός της ζωής όπως φαίνεται μεταφράζεται και μεταφέρεται στο πρόσωπο της Πανδώρας, η οποία με την εντολή του Δία πλάστηκε από τον Ήφαιστο από χώμα και όλες οι διανάμεις του Ολύμπου της πρόσφεραν από ένα χάρισμα. Με αυτόν τον τρόπο μετονομάζεται σε Πανδώρα. Η Πανδώρα είναι η ίδια η ζωή με όλα τα καλά και τα άσχημα της. Είναι η ζωή που μονάχα η ελπίδα της δίνει αξία και νόημα. Με αυτόν τον τρόπο οι άνθρωποι συνεχίζουν πάντα για φωτεινότερες μέρες. « *αλλά η γυναίκα πήρε με τα χέρια και σήκωσε τα μέγα κούπωμα του πιθαριού. Και όλα τα σκόρπισε, θλιβερές για τους ανθρώπους έγνωιες έτσι ετοίμασε. Μοναχή η ελπίδα εκεί, μέσα στην άσπαστη φυλακή πέταξε από την πόρτα, γιατί εκείνη πρόφθασε του πιθαριού το κούπωμα να ξαναβάλη –πες έτσι ο Δίας το θέλησε*» (στίχοι 90-98)

7.3.2 Η θρησκευτική ευδαιμονία της εξουσίας του Δία στην Θεογονία

Η Θεογονία και από τα αποσπάσματα που έχουμε από τον Ησίοδο μας δίνει τη δυνατότητα να ερμηνεύσουμε τον κόσμο και τα κοσμογονικά

γεγονότα που διαδραματίστηκαν εκείνη την εποχή. Έτσι φαίνεται ότι τα πρόσωπα τα όποια έχουν κάποια σημασία για τον 'Δία', τον βασιλιά όλων των θεών πρόκειται να ανταμείφθούν στην νέα εποχή. Αυτά τα πρόσωπα και η πολιτική τους ικανοποίηση έχουν μακροπρόθεσμα επιτελική σημασία για την κυριαρχία του θεού.

Με άλλα λόγια ο λόγος για τον οποίο στρέφεται σε εκείνους φαίνεται να έχει καθαρά ιδεολογικό χαρακτήρα και όλοι όσοι ικανοποιούνται ή πρόκειται να επιτελέσουν κάποιο ρόλο, προέρχονται από το παλαιό γένος της κυριαρχίας, το οποίο στην συνέχεια μεταβαίνει στην νέα εποχή. Διηγείται ο Ησίοδος «ο Ολύμπιος στραποβόλος κάλεσε όλους τους θεούς στον μέγαν Όλυμπο κι είπε πώς όποιος από τους θεούς μ' αυτόν θα πολεμούσε τους Τιτάνες, κανένα γέρας δεν θα στερηθεί καθένας, είπε αυτός τ'αζίωμα και χωρίς τιμή απ'τον Κρόνο είχε μείνει, αυτός το αζίωμα και τιμή θα πάρει, καθώς πρέπει.

'Θεογονία' στίχοι 390-395

Ο Ησίοδος μας μεταφέρει όλες αυτές τις κοινωνικό-πολιτικές κινήσεις. Όλες αυτές οι συνεργασίες και κινήσεις όλες εμπεριέχουν ευδαιμονική ηθική. Στην μετά εξουσία εποχή του παλαιό γένος των κυριάρχων αποδεικνύει την αφοσίωση του στο πρόσωπο του νέο βασιλιά και θεού.

Έτσι αυτό μετρά ως κάτι καλό. Αυτό το καλό είναι καλλιεργημένο κομμάτι της πίστης στο πρόσωπο του θεού με διαχρονικό τρόπο. Αυτή η ηθική ευδαιμονία, έχει δυναμική και συντελεί συντελώντας στην συγκρότηση του θρησκευτικού καθεστώτος.

« Ήλθε λοιπόν η Στύγα πρώτη, η αθάνατη στον Όλυμπο μαζί με τα παιδιά της, καθώς ο ακριβός γονιός της τη συμβούλεψε. Ο Δίας την ετίμησε και περίσσια της έδωσε δώρα, και τα παιδιά της σε όλους τους καιρούς μαζί μ' αυτόν να μένουν. Και βεβαία σ' όλους ότι υποσχέθηκε, πέρα για πέρα τόκαμε κι αυτός υπέρτατος άρχοντας, βασιλεύει κι εξουσιάζει» 'Θεογονία' στίχοι 395-400

7.3.4 Η Αισχύλεια τραγωδία¹⁴⁴ ‘Προμηθέας Δεσμώτης: δράση του Προμηθέα και η αντίδραση του Δία

Για την προέλευση της τραγωδίας οι πηγές αναφέρουν ότι: « Tragedy (Ancient Greek: τραγωδία, *tragōidia*, "he-goat-song" is a form of drama based on human suffering that invokes in its audience an accompanying catharsis or pleasure in the viewing. While many cultures have developed forms that provoke this paradoxical response, the term *tragedy* often refers to a specific tradition of drama that has played a unique and important role historically in the self-definition of Western civilization. That tradition has been multiple and discontinuous, yet the term has often been used to invoke a powerful effect of cultural identity and historical continuity—"the Greeks and the Elizabethans, in one cultural form; Hellenes and Christians, in a common activity," as Raymond Williams puts it. From its obscure origins in the theaters of Athens 2,500 years ago, from which there survives only a fraction of the work of Aeschylus, Sophocles and Euripides, through its singular articulations in the works of Shakespeare, Lope de Vega, Racine, and Schiller, to the more recent naturalistic tragedy of Strindberg, Beckett's modernist meditations on death, loss and suffering, and Müller's postmodernist reworkings of the tragic canon, tragedy has remained an important site of cultural experimentation, negotiation, struggle, and change. A long line of philosophers—which includes Plato, Aristotle, Saint Augustine, Voltaire, Hume, Diderot, Hegel, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Freud, Benjamin, Camus, Lacan, and Deleuze—have analysed, speculated upon, and criticised the tragic form.^[6] In the wake of Aristotle's Poetics (335 BCE), tragedy has been used to make genre distinctions, whether at the scale of poetry in general (where the tragic divides against epic and lyric) or at the scale of the drama (where tragedy is opposed to comedy). In the modern era, tragedy has also been defined against drama, melodrama, the tragicomic, and epic theatre.

Origin

The word "tragedy" appears to have been used to describe different phenomena at different times. It derives from (Classical Greek τραγωδία), contracted from *trag(o)-aoidiā* = "goat song", which comes from *tragos* = "he-goat" and *aeidein* = "to sing" (cf. "ode"). Scholars suspect this may be traced to a time when a goat was either the prize in a competition of choral dancing or was that around which a chorus danced prior to the animal's ritual sacrifice. In another view on the etymology, Athenaeus of Naucratis (2nd–3rd century CE) says that the original form of the word was *trygodia* from *trygos* (grape harvest) and *ode* (song), because those events were first introduced during grape harvest.^[9]

Writing in 335 BCE (long after the Golden Age of 5th-century Athenian tragedy), Aristotle provides the earliest-surviving explanation for the origin of the dramatic art-form in his Poetics, in which he argues that tragedy developed from the improvisations of the leader of choral dithyrambs (hymns sung and danced in praise of Dionysos, the god of wine and fertility): Anyway, arising from an improvisatory beginning (both tragedy and comedy—tragedy from the leaders of the dithyramb, and comedy from the leaders of the phallic processions which even now continue as a custom in many of our cities), [tragedy] grew little by little, as [the poets] developed whatever [new part] of it had

appeared; and, passing through many changes, tragedy came to a halt, since it had attained its own nature. *Poetics IV, 1449a 10-15*

In the same work, Aristotle attempts to provide a scholastic definition of what tragedy is:

Tragedy is, then, an enactment of a deed that is important and complete, and of [a certain] magnitude, by means of language enriched [with ornaments], each used separately in the different parts [of the play]: it is enacted, not [merely] recited, and through pity and fear it effects relief (catharsis) to such [and similar] emotions. *Poetics, VI 1449b 2-3* There is some dissent to the dithyrambic origins of tragedy, mostly based on the differences between the shapes of their choruses and styles of dancing. A common descent from pre-Hellenic fertility and burial rites has been suggested. Nietzsche discussed the origins of Greek tragedy in his early book, *The Birth of Tragedy* (1872).

Performance of Greek tragedies

Mask of Dionysus. Greek, Myrina, 2nd century BCE. Athenian tragedy—the oldest surviving form of tragedy—is a type of dance-drama that formed an important part of the theatrical culture of the city-state.^[12] Having emerged sometime during the 6th century BCE, it flowered during the 5th century BCE (from the end of which it began to spread throughout the Greek world), and continued to be popular until the beginning of the Hellenistic period.^[13] No tragedies from the 6th century and only 32 of the more than a thousand that were performed in during the 5th century have survived.^[14] We have complete texts extant by Aeschylus, Sophocles, and Euripides. Athenian tragedies were performed in late March/early April at an annual state religious festival in honor of Dionysos. The presentations took the form of a contest between three playwrights, who presented their works on three successive days. Each playwright offered a tetralogy consisting of three tragedies and a concluding comic piece called a satyr play. The four plays sometimes featured linked stories. Only one complete trilogy of tragedies has survived, the *Oresteia* of Aeschylus. The Greek theatre was in the open air, on the side of a hill, and performances of a trilogy and satyr play probably lasted most of the day. Performances were apparently open to all citizens, including women, but evidence is scant. The theatre of Dionysus at Athens probably held around 12,000 people. All of the choral parts were sung (to the accompaniment of an aulos) and some of the actors' answers to the chorus were sung as well. The play as a whole was composed in various verse meters. All actors were male and wore masks. A Greek chorus danced as well as sang, though no one knows exactly what sorts of steps the chorus performed as it sang. Choral

songs in tragedy are often divided into three sections: strophe ("turning, circling"), antistrophe ("counter-turning, counter-circling") and epode ("after-song").

Many ancient Greek tragedians employed the *ekkyklêma* as a theatrical device, which was a platform hidden behind the scene that could be rolled out to display the aftermath of some event which had happened out of sight of the audience. This event was frequently a brutal murder of some sort, an act of violence which could not be effectively portrayed visually, but an action of which the other characters must see the effects in order for it to have meaning and emotional resonance. A prime example of the use of the *ekkyklêma* is after the murder of Agamemnon in the first play of Aeschylus' *Oresteia*, when the king's butchered body is wheeled out in a grand display for all to see. Variations on the *ekkyklêma* are used in tragedies and other forms to this day, as writers still find it a useful and often powerful device for showing the consequences of extreme human actions. Another such device was a crane, the *mechane*, which served to hoist a god or goddess on stage when they were supposed to arrive flying. This device gave origin to the phrase "deus ex machina" ("god out of a machine"), that is, the surprise intervention of an unforeseen external factor that changes the outcome of an event.

Roman tragedy

Roman and Byzantine theatre

Scene from the tragedy *Iphigenia in Tauris* by Euripides. Roman fresco in Pompeii.

Following the expansion of the Roman Republic (509–27 BCE) into several Greek territories between 270–240 BCE, Rome encountered Greek tragedy. From the later years of the republic and by means of the Roman Empire (27 BCE–476 CE), theatre spread west across Europe, around the Mediterranean and even reached England. While Greek tragedy continued to be performed throughout the Roman period, the year 240 BCE marks the beginning of regular Roman drama.^[19] Livius Andronicus began to write Roman tragedies, thus creating some of the first important works of Roman literature.^[20] Five years later, Gnaeus Naevius also began to write tragedies (though he was more appreciated for his comedies).^[20] No complete early Roman tragedy survives, though it was highly regarded in its day; historians know of three other early tragic playwrights—Quintus Ennius, Marcus Pacuvius and Lucius Accius. From the time of the empire, the tragedies of two playwrights survive—one is an unknown author, while the other is the Stoic philosopher Seneca.^[22] Nine of Seneca's tragedies survive, all of

which are *fabula crepidata* (tragedies adapted from Greek originals); his Phaedra, for example, was based on Euripides' Hippolytus. Historians do not know who wrote the only extant example of the *fabula praetexta* (tragedies based on Roman subjects), Octavia, but in former times it was mistakenly attributed to Seneca due to his appearance as a character in the tragedy. Seneca's tragedies rework those of all three of the Athenian tragic playwrights whose work has survived. Probably meant to be recited at elite gatherings, they differ from the Greek versions in their long declamatory, narrative accounts of action, their obtrusive moralizing, and their bombastic rhetoric. They dwell on detailed accounts of horrible deeds and contain long reflective soliloquies. Though the gods rarely appear in these plays, ghosts and witches abound. Senecan tragedies explore ideas of revenge, the occult, the supernatural, suicide, blood and gore. The Renaissance scholar Julius Caesar Scaliger (1484–1558), who knew both Latin and Greek, preferred Seneca to Euripides.

Renaissance tragedy

Further information: Renaissance tragedy

Influence of Greek and Roman tragedy. The classical Greek and Roman tragedy was largely forgotten in Western Europe from the Middle Ages to the beginning of 16th century, and theatre in this period was dominated by mystery plays, morality plays, farces and miracle plays. As early as 1503 however, original language versions of Sophocles, Seneca, and Euripides, as well as comedic writers such as Aristophanes, Terence and Plautus were all available in Europe and the next forty years would see humanists and poets translating and adapting their tragedies. In the 1540s, the European university setting (and especially, from 1553 on, the Jesuit colleges) became host to a Neo-Latin theatre (in Latin) written by scholars. The influence of Seneca was particularly strong in its humanist tragedy. His plays—with their ghosts, lyrical passages and rhetorical oratory—brought a concentration on rhetoric and language over dramatic action to many humanist tragedies. The most important sources for French tragic theatre in the Renaissance were the example of Seneca and the precepts of Horace and Aristotle (and contemporary commentaries by Julius Caesar Scaliger and Lodovico Castelvetro), although plots were taken from classical authors such as Plutarch, Suetonius, etc., from the Bible, from contemporary events and from short story collections (Italian, French and Spanish). The Greek tragic authors (Sophocles and Euripides) would become increasingly important as models by the middle of the 17th century. Important models were also supplied by the Spanish Golden Age playwrights Pedro Calderón de la Barca, Tirso de Molina and Lope de Vega, many of whose works were translated and adapted for the French stage.

Britain. See also: English Renaissance theatre, Shakespearean tragedy, Revenge play, and Domestic tragedy In the English language, the most famous and most successful tragedies are those of William Shakespeare and his Elizabethan contemporaries. Shakespeare's tragedies include:

Antony and Cleopatra

Coriolanus

Hamlet

Julius Caesar

King Lear

Macbeth

Othello

Romeo and Juliet

Timon of Athens

Titus Andronicus

A contemporary of Shakespeare, Christopher Marlowe, also wrote examples of tragedy in English, notably:

The Tragical History of Doctor Faustus

Tamburlaine

John Webster (1580?–1635?), also wrote famous plays of the genre:

The Duchess of Malfi

The White Devil

Opera as tragedy

Contemporary with Shakespeare, an entirely different approach to facilitating the rebirth of tragedy was taken in Italy. Jacopo Peri, in the preface to his *Euridice* refers to "the ancient Greeks and Romans (who in the opinion of many sang their staged tragedies throughout in representing them on stage)." In creating the new artistic genre of opera, he and his contemporaries were striving to recreate ancient tragedy. Some later operatic composers have also shared this aim. Richard Wagner's concept of *Gesamtkunstwerk* ("integrated work of art"), for example, was intended as a return to the ideal of Greek tragedy in which all the arts were blended in service of the drama.^[25] Nietzsche, in his *The Birth of Tragedy* (1872) was to support Wagner in his claims to be a successor of the ancient dramatists.

Neo-classical tragedy

French actor Talma as Nero in Racine's *Britannicus*.

For much of the 17th century, Pierre Corneille, who made his mark on the world of tragedy with plays like *Medée* (1635) and *Le Cid* (1636), was the most successful writer of French tragedies. Corneille's tragedies were strangely un-tragic (his first version of *Le Cid* was even listed as a tragicomedy), for they had happy endings. In his theoretical works on theatre, Corneille redefined both comedy and tragedy around the following suppositions: The stage—in both comedy and tragedy—should feature noble characters (this would eliminate many low-characters, typical of the farce, from Corneille's comedies). Noble characters should not be depicted as vile (reprehensible actions are generally due to non-noble characters in Corneille's plays). Tragedy deals with affairs of the state (wars, dynastic marriages); comedy deals with love. For a work to be tragic, it need not have a tragic ending.

Although Aristotle says that catharsis (purgation of emotion) should be the goal of tragedy, this is only an ideal. In conformity with the moral codes of the period, plays should not show evil being rewarded or nobility being degraded. Corneille continued to write plays through 1674 (mainly tragedies, but also something he called "heroic comedies") and many continued to be successes, although the "irregularities" of his theatrical methods were increasingly criticized (notably by François Hédelin, abbé d'Aubignac) and the success of Jean Racine from the late 1660s signaled the end of his

preeminence. Jean Racine's tragedies—inspired by Greek myths, Euripides, Sophocles and Seneca—condensed their plot into a tight set of passionate and duty-bound conflicts between a small group of noble characters, and concentrated on these characters' double-binds and the geometry of their unfulfilled desires and hatreds. Racine's poetic skill was in the representation of pathos and amorous passion (like Phèdre's love for her stepson) and his impact was such that emotional crisis would be the dominant mode of tragedy to the end of the century. Racine's two late plays ("Esther" and "Athalie") opened new doors to biblical subject matter and to the use of theatre in the education of young women. Racine also faced criticism for his irregularities: when his play, *Bérénice*, was criticised for not containing any deaths, Racine disputed the conventional view of tragedy.

For more on French tragedy of the 16th and 17th centuries, see French Renaissance literature and French literature of the 17th century.

Bourgeois tragedy. Further information: Bourgeois tragedy and Augustan drama

Bourgeois tragedy (German: *Bürgerliches Trauerspiel*) is a form that developed in 18th-century Europe. It was a fruit of the Enlightenment and the emergence of the bourgeois class and its ideals. It is characterized by the fact that its protagonists are ordinary citizens. The first true bourgeois tragedy was an English play, George Lillo's *The London Merchant; or, the History of George Barnwell*, which was first performed in 1731. Usually, Gotthold Ephraim Lessing's play *Miss Sara Sampson*, which was first produced in 1755, is said to be the earliest *Bürgerliches Trauerspiel* in Germany.

Modern development. In modernist literature, the definition of tragedy has become less precise. The most fundamental change has been the rejection of Aristotle's dictum that true tragedy can only depict those with power and high status. Arthur Miller's essay "Tragedy and the Common Man" (1949) argues that tragedy may also depict ordinary people in domestic surroundings. British playwright Howard Barker has argued strenuously for the rebirth of tragedy in the contemporary theatre, most notably in his volume *Arguments for a Theatre*. "You emerge from tragedy equipped against lies. After the musical, you're anybody's fool," he insists.

Theories of tragedy. Aristotle Further information: *Poetics* (Aristotle). The philosopher Aristotle said in his work *Poetics* that tragedy is characterized by seriousness and dignity and involving a great person who experiences a reversal of fortune (*Peripeteia*). Aristotle's definition can include a change of fortune from bad to good as in the *Eumenides*, but he says that the change from good to bad as in *Oedipus Rex* is preferable because this effects pity and fear within the spectators. Tragedy results in a catharsis (emotional cleansing) or healing for the audience through their experience of these emotions in response to the suffering of the characters in the drama. According to Aristotle, "the structure of the best tragedy should be not simple but complex and one that represents incidents arousing fear and pity—for that is peculiar to this form of art.". This reversal of fortune must be caused by the tragic hero's *hamartia*, which is often mistranslated as a character flaw, but is more correctly translated as a mistake (since the original Greek etymology traces back to *hamartanein*, a sporting term that refers to an archer or spear-thrower missing his target). According to Aristotle, "The change to bad fortune which he undergoes is not due to any moral defect or flaw, but a mistake of some kind." The reversal is the inevitable but unforeseen result of some action taken by the hero. It is also a misconception that this

reversal can be brought about by a higher power (e.g. the law, the gods, fate, or society), but if a character's downfall is brought about by an external cause, Aristotle describes this as a misadventure and not a tragedy. In addition, the tragic hero may achieve some revelation or recognition (anagnorisis--"knowing again" or "knowing back" or "knowing throughout") about human fate, destiny, and the will of the gods. Aristotle terms this sort of recognition "a change from ignorance to awareness of a bond of love or hate." In *Poetics*, Aristotle gave the following definition in ancient Greek of the word "tragedy" (τραγωδία):

Ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἠδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν. which means *Tragedy is an imitation of an action that is admirable, complete (composed of an introduction, a middle part and an ending), and possesses magnitude; in language made pleasurable, each of its species separated in different parts; performed by actors, not through narration; effecting through pity and fear the purification of such emotions.*

Common usage of tragedy refers to any story with a sad ending, whereas to be an Aristotelian tragedy the story must fit the set of requirements as laid out by *Poetics*. By this definition social drama cannot be tragic because the hero in it is a victim of circumstance and incidents which depend upon the society in which he lives and not upon the inner compulsions — psychological or religious — which determine his progress towards self-knowledge and death. Exactly what constitutes a "tragedy", however, is a frequently debated matter. G.W.F. Hegel, the German philosopher most famous for his dialectical approach to epistemology and history, also applied such a methodology to his theory of tragedy. In his essay "Hegel's Theory of Tragedy," A.C. Bradley first introduced the English-speaking world to Hegel's theory, which Bradley called the "tragic collision", and contrasted against the Aristotelian notions of the "tragic hero" and his or her "hamartia" in subsequent analyses of the Aeschylus' *Oresteia* trilogy and of Sophocles' *Antigone*. (Bradley, 114–156). Hegel himself, however, in his seminal "The Phenomenology of Spirit" argues for a more complicated theory of tragedy, with two complementary branches which, though driven by a single dialectical principle, differentiate Greek tragedy from that which follows Shakespeare. His later lectures formulate such a theory of tragedy as a conflict of ethical forces, represented by characters, in ancient Greek tragedy, but in Shakespearean tragedy the conflict is rendered as one of subject and object, of individual personality which must manifest self-destructive passions because only such passions are strong enough to defend the individual from a hostile and capricious external world: "The heroes of ancient classical tragedy encounter situations in which, if they firmly decide in favor of the one ethical pathos that alone suits their finished character, they must necessarily come into conflict with the equally [gleichberechtigt] justified ethical power that confronts them. Modern characters, on the other hand, stand in a wealth of more accidental circumstances, within which one could act this way or that, so that the conflict which is, though occasioned by external preconditions, still essentially grounded in the character. The new individuals, in their passions, obey their own nature...simply because they are what they are. Greek heroes also act in accordance with individuality, but in ancient tragedy such individuality is necessarily... a self-contained ethical pathos...In modern tragedy, however, the character in its peculiarity decides in accordance with

subjective desires...such that congruity of character with outward ethical aim no longer constitutes an essential basis of tragic beauty..." (Hegel, ed. Glockner, vol XIV pp567–8).

Hegel's comments on a particular play may better elucidate his theory: "Viewed externally, Hamlet's death may be seen to have been brought about accidentally ... but in Hamlet's soul, we understand that death has lurked from the beginning: the sandbank of finitude cannot suffice his sorrow and tenderness, such grief and nausea at all conditions of life ... we feel he is a man whom inner disgust has almost consumed well before death comes upon him from outside."(Hegel, ed. Glockner,XIV,p572)

Nietzsche: Apollonian and Dionysian

Nietzsche, another German philosopher, dedicated his first full-length book, *The Birth of Tragedy* (1872), to a discussion of the origins of Greek tragedy. He traced the evolution of tragedy from early rituals, through the joining of Apollonian and Dionysian forces, until its early "death" in the hands of Socrates. In opposition to Schopenhauer, Nietzsche viewed tragedy as the art form of sensual acceptance of the terrors of reality and rejoicing in these terrors in love of fate (*amor fati*), and therefore as the antithesis to the Socratic Method, or the belief in the power of reason to unveil any and all of the mysteries of existence. Ironically, Socrates was fond of quoting from tragedies.

Nietzsche in "What I Owe to the Ancients" in his *Twilight of the Idols* wrote: "The psychology of the orgiastic as an overflowing feeling of life and strength, where even pain still has the effect of a stimulus, gave me the key to the concept of tragic feeling, which had been misunderstood both by Aristotle and even more by modern pessimists. Tragedy is so far from being a proof of the pessimism (in Schopenhauer's sense) of the Greeks that it may, on the contrary, be considered a decisive rebuttal and counterexample. Saying Yes to life even in its strangest and most painful episodes, the will to life rejoicing in its own inexhaustible vitality even as it witnesses the destruction of its greatest heroes — that is what I called Dionysian, that is what I guessed to be the bridge to the psychology of the tragic poet. Not in order to be liberated from terror and pity, not in order to purge oneself of a dangerous affect by its vehement discharge — which is how Aristotle understood tragedy — but in order to celebrate oneself the eternal joy of becoming, beyond all terror and pity — that tragic joy included even joy in destruction."

Similar dramatic forms in world theatre

Ancient Indian drama. The writer Bharata Muni, in his work on dramatic theory *A Treatise on Theatre* (Sanskrit: *Nāṭyaśāstra*, , c. 200 BCE – 200 CE),^[33] identified several rasas (such as pity, anger, disgust and terror) in the emotional responses of audiences for the Sanskrit drama of ancient India. The text also suggests the notion of musical modes or jatis which are the origin of the notion of the modern melodic structures known as ragas. Their role in invoking emotions are emphasized; thus compositions emphasizing the notes *gandhara* or *rishabha* are said to provoke "sadness" or "pathos" (*karuna rasa*) whereas *rishabha* evokes heroism (*vira rasa*). Jatis are elaborated in greater detail in the text *Dattilam*, composed around the same time as the *Treatise*. The celebrated ancient Indian epic, *Mahabharata*, can also be related to tragedy in some ways. According to Hermann Oldenberg, the original epic once carried an immense "tragic force". It was common in Sanskrit drama to adapt episodes from the *Mahabharata* into dramatic form.

Μια άμεση και ωστόσο μοναδική πηγή έμπνευσης, της Αισχύλειας τραγωδίας, φαίνεται να είναι τα έργα του Ησιόδου. Η νοηματική σύλληψη του ρολού των προσώπων τον ωθεί να διατυπώνει στις μορφές τους αυτήν την μεταβίβαση από μια θεοκρατική εποχή σε μια τελείως διαφορετική εποχή. Εποχή η οποία θα έχει στο επίκεντρο της την αντίσταση ενός θεού, δηλαδή, τον Προμηθέα, απέναντι στην κεντρική κυριαρχία του Δία. Το εν λόγω δράμα μεταφέρει αυτήν την διαμάχη μεταξύ των δυο τους. Και έτσι συναντούνται οι θεατές με την πολιτική δραματική ιστορία, καθώς τονίζεται το στοιχείο αυτό καθαρά, επαναφέροντας το ζήτημα των αξιών. Το σκηνικό ξεκινά στην έρημο της Σκυθίας στα πέρατα του κόσμου με τα επιτελεία του 'Δία' να κάνουν έντονη την παρουσία τους. Έτσι το Κράτος και ο Ήφαιστος εκτελούν τις εντολές¹⁴⁵ του Δία να αλυσοδεθεί ο Προμηθέας που τόλμησε να αμφισβητήσει εκείνον και τα σχέδια του για τη λειτουργία του κόσμου.

« Κράτος : Φτάσαμε τέλος στην απόμακρη βίγλα της γης

Σ' έρημους τόπους Σκυθικούς κι απάτητούς

Ο,τι σου πρόσταξε ο πατέρας, Ήφαιστε σύ

Κοιτά να κάμης και τον ανομον αυτόν

Σε ψηλούς βράχους απόκρημνους με ασάλινα

Κι ασύντριφτα δεσμά ν'αλυσσιδέσης»

«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 1-5»

Ο πόλος στον οποίο θα στηριχτεί όλο το δράμα από την αρχή, αποδίδεται με την κλοπή της Φλόγας. Αυτή η πράξη θα θεωρηθεί μεγάλο αμάρτημα προς τιμωρία. Όποτε η έντονη ειρωνική έκφραση από μερούς του Κράτους μας προϊδεάζει πώς είναι αναγκαίο να τιμωρηθεί ο Προμηθέας, έτσι με αυτά τα λόγια Κράτος *«Τ' άνθος σου χάρισε κλέβοντας στους θνητούς,*

Τη φλόγα της πάντεχνης φωτιάς και πρέπει

Να τιμωρηθη για ένα τέτοιο κρίμα απ' τους θεούς

Για να μάθη να στέργη του Δια την εξουσία

¹⁴⁵ Albin Lesky, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1990, σελ.367 -370

Και το φιλόπρωπο τρόπο του ν' αφήση»

«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 5-10»

Ο υποκινητής της τιμωρίας είναι ο θεός του Ολυμπού, δηλαδή, ο Δίας. Αν και πουθενά στο έργο δεν φαίνεται να παρέμβαίνει και να μιλά απευθείας άλλα μόνο μέσω μεσών εκείνων που εκτελούν τις εντολές του φαίνεται, πως είναι παρών. Σε αυτό το γραφειοκρατικό σύστημα της εξουσίας εκτός του Κράτους συναντάμε και δυο άλλα πρόσωπα, τη Βία και τον Ήφαιστο. Η Βία περιγράφεται, ως βουβό πρόσωπο που ξεχειλίζει όλο το έργο από την παρουσία της.

Ο Ήφαιστος' από την αρχή της τραγωδίας του Αισχύλου εξέφρασε τις αμφιβολίες του για την τιμωρία του Προμηθέα από την άλλη όμως ως απεσταλμένος του Δία, που τον αποκαλεί «πατέρα», είναι υποχρεωμένος να συμμορφωθεί με τις διαταγές που έχει λάβει.

Ήφαιστος: *« Κράτος και Βία, για σας,*

Η προσταγή του Δία έχει τελειώσει, τίποτα

Συγγενή θεό σε παγερό φαράγγι να προσδέσω

Ανάγκη ωστόσο την καρδιά να σφίξω

Βαρύ το λόγο του πατέρα ν' αψηφάς»

«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 10-15»

Η συνομιλία του Κράτους και του Ήφαιστου δείχνουν πώς ο Προμηθέας είχε πρόβλημα με την εξουσία και τον τρόπο της διακυβέρνησης, οπότε η αρπάγη της Φωτιάς θα σταθεί ως σημείο αναφοράς ρήξη με την νέα τάξη των πραγμάτων. Το Κράτος που εκπροσωπεί τον Δία χαρακτηρίζει με σαφήνεια την πράξη του ως προδοσία και λέει χαρακτηριστικά' *« Και τώρα τι κάθεσαι μάταια και τον κλαις;*

Και δεν μισείς τον πιο θεομίσητο θεό,

Που πρόδωσε το καύχημα σου στους θνητούς; »

Με άλλα λόγια η πράξη αυτή τιμωρείται διότι ισοδυναμεί με την αρπάγη της εξουσίας των θεών και εφόσον που δεν μπορούν να σταματήσουν τις επιπτώσεις της δράσης του, το μόνο που μένει είναι να τιμωρηθεί.

Το σκηνικό της αποστολής και εντολής του Δία ολοκληρώνεται όταν το Κράτος λέει στον Προμηθέα Δεσμώτη ότι αν είχε θεϊκές ικανότητες όπως λένε δεν θα γίνονταν Δεσμώτης ειρηνεύοντας τον και προβάλλοντας έτσι την ολοκλήρωση της αποστολής που του ανέθεσε ο Δίας « *Καμάρωσε λοιπόν εδώ και των θεών τα τίμια*

Κλέβοντας δίνε τα στους θνητούς. Τι θα μπορούσαν

Για να σε ανακουφίσουν απ' τους πόνους σου οι θνητοί;

Όνομα απατηλό οι θεοί σου βγάλαν Προμηθέα

Σου χρειάζεται του ιδίου σένα προμηθέας, για ναβρη

Τρόπο απ' την απόχη αυτή να σ' απαλλάξω»

«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 80-85

Μετά από την απομάκρυνση των εκπρόσωπων του καθεστώτος του Δία, ο ίδιος ο Προμηθέας δείχνει να είναι αμήχανος στον έρημο της Σκυθίας έτσι ως πρώτη αντίδραση αρχίζει να μοιρολογεί για όλο αυτό που πρόκειται να βιώσει ως κάποτε ισχυρός και σοφός

« Ιδέστε με θεός εγώ τι πάσχω απ' τους θεούς»

«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 86

Στην συνέχεια όταν αποφορτίζεται από την οδυνηρή του μοίρα και επανακτάει τις πνευματικές του δυνάμεις μπορεί κανείς να συναντήσει τον πραγματικό Προμηθέα, εκείνος ο οποίος αμφισβήτησε τον δεσποτισμό του βασιλιά των θεών. Αυτό το όποιο επιδιώκει να προβάλλει με την επίμονη και θυσία του ο ήρωας μας φαίνεται να είναι η δίκαια κατανομή της εξουσίας σε αντιπαραβολή με τους προηγούμενους δυνάτους' « *Ωχ, ωχ, το τωρινό και το ερχόμενο*

Στενάζω πάθος, άραγε πότε

Των πόνων μου το τέρμα θ' ανατείλη
Και όμως τι λέω; Όλα τα μέλλοντα από πριν
Καθάρά τα γνωρίζω, κι ούτε θα μ' εύρη
Πάθημα ανέλπιστο, Ελαφρά πρέπει λοιπόν
Την φευγάτη μοίρα μου να υπομένω, γιατί ξέρω
Την αδυσώπητη δύναμη της ανάγκης»
«Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 98-105

Το σκεπτικό αυτό το ομολόγει από την αρχή ο ίδιος πια ως Δεσμώτης, δεσμώτης των αρχών και αξιών που έχει γίνεται εν δύναμη σημείο αναφορά για την Αθηναϊκή¹⁴⁶ Δημοκρατία και των θεοκρατικών καθεστώτων.

A) ¹⁴⁶ *Atlas de la Mésopotamie et du Proche-Orient ancien* ,
B) Benoit, Agnès, 2003. *Art et archeology, les civilisations du Proche-Orient ancien*, Manuels de l'Ecole du Louvre Γ) Habicht, Christian, *Athens from Alexander to Antony*, Havard 1997, Δ) Hansen M.H. 1987, *The Athenian Democracy in the age of Demosthenes*, Oxford Ε) Hignett, Charles, *A History of the Athenian Constitution*, Oxford, 1962, Manville B. And Josiah Ober 2003, Ζ) A company of citizens, what the world's first democracy teaches leaders about creating great organizations, Boston, Θ) Meier C. 1998, *Athens: a portrait of the city in its Golden Age* (translated by R. and R. Kimber), New York, Ober, Josiah 1989, Κ) Από όσα μας αναφέρουν οι πηγες οι πληροφορίες για την πόλη της 'Αθήνας' στην κλασική εποχή είναι πλούσες και μας δίνουν τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε εκείνη την περίοδο του Σόλωνα με τις μεταρρυθμίσεις του, που θεωρείται σημαντικότερη οδευει ουσιαστικά προς την Δημοκρατία. Πιο συγκεκριμένα ο 'Botsford and Robinson' στο κεφάλαιο Η Αθήνα και ο θρίαμβος της Δημοκρατίας γραφεί: « υπήρχαν δυο θεσμοί που σκοπό είχαν να εμποδίσουν την κανονική πρόοδο. Ένας ήταν η φατρία, που συνοδεύονταν στενά από τη θρησκεία, και η συμμετοχή σ' αυτήν ήταν απαραίτητη για να θεωρηθεί κανείς Αθηναίος πολίτης. Το επόμενο το αριστοκρατικό γένος, που το μόνο τους ενδιέφερε ήταν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ευγενών γαιοκτημόνων». Βλεπ. Α) Botsford and Robinson, *Αρχαία Ελληνική Ιστορία* , Μεταφ. Σωτηρίου .Ε. Τσιτσωνη, Εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα, 1979 Β). Andrews, *Greek Society* , Penguin, 1967 Γ)J. Blok and A. Lardinois (eds), *Solon of Athens: New Historical and Philological Approaches* , Leiden, Brill, 2006 Δ)Connor, *The New Politicians of Fifth-Century Athens* , Princeton, 1971 Ε) W. Connor et al. *Aspects of Athenian Democracy* , Copenhagen, Museum Tusulanam P., 1990 Ζ)M. Grant, *The Rise of the Greeks* . New York: Charles Scribner's Sons, 1988 Η)E. Harris, 'A New Solution to the Riddle of the Seisachtheia', in *The Development of the Polis in Archaic Greece* , eds. L. Mitchell and P. Rhodes, Routledge, 1997 Θ) K. Robb, *Literacy and Paideia in Ancient Greece* , Oxford Uni. Press, 1994

Ο ποιητής των Αθηνών ο Αισχύλος επαναφέρει τη σχετικότητα του ιστορικού χρόνου σε σχέση και με την του κλίμακα των αξιών. Τον δημιουργό Αισχύλος, ως παραστάτη και παραστατικό, των υπαρξιακών αναγκών και αξιών τον απασχολούσε πώς και με ποιους τρόπους αυτές δομούνται, διαμορφώνονται και αναπαράγονται.

Η σκηνή της τραγωδίας θα συνταιριάζει μ' αυτό που θα ονομάζαμε πεδίο κοινωνικό-πολιτικής ζωής αφενός που κάθε φορά αναβιώνει και αφετέρου παίζει τον ρόλο ενός συνδετικού κρίκου για τα δρώμενα του παρόντος και αποτελεί ώσμωση όλων των προβληματισμών και αναγκών του ανθρωπινού γένους για το μέλλον του.

Β ΜΕΡΟΣ:

8. Κεφάλαιο όγδοο

Παράλληλοι μύθοι: οι δυο ήρωες ως κοινή αντίδραση

8.1 Άρνηση στο θέσφατο και στην κατεστημένη τάξη, άρνηση της μοιρολατρίας και έξαρση του αγωνιστικού φρονήματος

Αρχίζουμε από την επαφή και την έντονη βιοματική πολιτική ζωή, που είχαν οι δυο δημιουργοί, δηλαδή, ο Αισχύλος και ο Πέρσης ποιητής Φερντούσι «Ferdwsi» την εποχή που έγραψαν αυτά τα έργα.

Η στάση των δημιουργών σε αυτές τις κρίσιμες ώρες της πολιτικής κοσμογονίας, τελεσφόρησε με την ανάδειξη του Προμηθέα Δεσμώτη και τον Καβέ Ασιγκάρ « Kave Asingar», αντίστοιχα. Η πολιτική και πολιτειακή βία στην οποία γίνεται αναφορά στα δυο κείμενα παραπέμπουν¹⁴⁷ τον θεατή ή το κοινό στα πάθη, που υπέστησαν από την δεσποτική εξουσία του βασιλιά των θεών Δία και του βασιλιά Ατζίντεχαγγ «Ajidehag» καθώς και τις ηρωικές τους πράξεις, ώσπου να οικοδομηθεί μια νέα εποχή.

Έτσι αναζητείται μαζί εποχή μακριά από την αρχή της βίας, ώστε να είναι δυνατόν μια πιο δίκαιη κρίση και μια πιο έγκυρη λύση στην μετά εποχή κακού, που υπήρξε κυρίαρχο στοιχείο της κοινωνίας τους.

Η κύρια πηγή έμπνευσης του Αισχύλου, όπως έχουμε αναλύσει και σε κάποια αλλά μέρη της έρευνας, φαίνεται να είναι ο Ησίοδος.

Η στάση των πρωταγωνιστών, κρίνεται ως σημαντικότερη καθώς μπόρεσε να επαναπροσδιορίσει και να καθορίσει σε βάθος χρόνου, μια νέα κοσμοθεωρία στην ελληνική σκέψη. Μέσα σ' ένα τέτοιο κοινωνικό πολιτικό

A) Fine, John Van Antwerp (*The ancient Greeks: a critical history* . Harvard University Press, 1983, B) Green, Peter *Diodorus Siculus – Greek history 480–431 BC: the alternative version (translated by Peter Green)* . University of Texas Press, (2006), Γ) Holland, Tom *Persian Fire: The First World Empire and the Battle for the West*. Abacus, 2006

περιβάλλον είναι που αναπτύσσεται και ακμάζει ο ελληνικός πολιτισμός της κλασικής εποχής.

8.2 Συγκρίνοντας το σχήμα της μοίρας στον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου και στον Καβέ Ασιγκάρ « Kave Asingar» στο Σαχναμα « Shahname»

A) Για να προσεγγίσουμε τη σημασία και το ρόλο της μοίρας στον Αισχύλο θα απευθυνθούμε στον προγενέστερο του, τον Ησίοδο, τον οποίο οι μελετητές¹⁴⁸ τον κατατάσσουν ως συνεχιστή της ποιητικής αντίληψης του κόσμου της Ανατολής.

Το μοιραίο, θεωρείται ένα κομβικό σημείο σύγκλισης δυνάμεων σε συγκεκριμένο τόπο και χώρο, ύστερα οι πρωταγωνιστές αποκτούν υπόσταση, ενώ έχει προηγηθεί το ‘ Χάος’, το οποίο δεν προσδιορίζεται και λέει, ο ποιητής Ησίοδος « πρώτα –πρώτα το Χάος έγινε, ύστερα η πλατύστηθη γη, το αιώνιο στερεό βάθρον όλων» στίχοι 115- 117, Θεογονία

Με άλλα λόγια έχουμε να κάνουμε με δυο πολύ σημαντικά ζητήματα περί αντίληψης της ζωής και κοινωνικής οργάνωσης. Το μοιραίο, ως ένα σταθερό ζήτημα και γεγονός, φαίνεται να είναι κοινό μεταξύ των θεών- αθάνατων και θνητών μέσω της ύπαρξης του Έρωτος. Λέει ο Ησίοδος « Μέσα στους αθανάτους ο πλέον ωραίος είναι, τα μέλη ξεκλειδώνει αυτούς και των θεών και των ανθρώπων όλων την ψυχή λυγάει μέσα στα στήθη τους και σβήνει την περίσκεψη απ’το νού τους» στίχοι 106- 120, Θεογονία

Η περιγραφή της παρουσίας του Έρωτα έχει ενδιαφέρον, ως γενεήσια δύναμη της ύπαρξης’ αποδεικνύει ότι το μοιραίο δεν ελέγχεται από θεούς, ενώ η μοίρα που έχει άμεση σύνδεση με την κυριαρχία και τη δύναμη τους,

¹⁴⁸ Λόγω της καταγωγής του πατέρα του, που ήρθε από την Μ. Ασία στην Βοιωτία. Βλπ. *Albin Lesky*, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, σελ.152-158, εκδ. Καρδαμίτσα, Θεσσαλονίκη, 1990

παρουσιάζεται ως γραμμή εξουσίας και καθορίζεται από τους αθάνατους του Ολύμπου. Στο έργο του ποιητή Ησίοδου η αντιπαλότητα και ο πόλεμος οδηγούν στην επικράτηση των δυνατών.

Ο Προμηθέας αντιλαμβάνεται αυτήν την αιώνια εξουσία των αθανάτων , που είναι εις βάρος των ανθρώπων, γι' αυτό δρα κατά αυτής της γραμμής που τροφοδοτεί την εξουσία, χαρίζοντάς τους τη θεϊκή ουσία, τη φωτιά, ώστε να επιβιώσουν. Ο ποιητής περιγράφει αυτό το σκηνικό έτσι « *ο αντρείος, ο γιος του Ιαπετού, τον εξαπάτησε, κλέβοντας μέσα σε κούφιο καλάμι της φλόγας της ακαμάτης τη μακρόφεγγη λάμψη*» στίχοι 560-565, Θεογονία

Η δράση του Προμηθέα δυσαρέστησε τον Δία βαθύτατα, αφού η θεία ουσία ήταν προνόμιο των αθανάτων , τώρα που είχε συμβεί η μοιρασιά της δύναμης και τους θνητούς αποφάσισε να τιμωρήσει αιωνίως τους ανθρώπους, ώστε να μην επαναπαύονται στην λάμψη και τη δύναμη της στο ίδιο επίπεδο με τους θεούς. « *Μα τούτη η πράξη δάγκωσε μεσ' στην ψυχή κατάβαθα τον Δία π' από ψηλά βροντάει και την καρδιά του μαύρισε η χολή καθώς ανάμεσα είδε τους ανθρώπους τη μακρόφεγγη της φλόγας λάμψη. Κι ευθύς, αντί για τη φωτιά, ένα κακό δημιούργησε για τους ανθρώπους προορισμένο*» στίχοι 565-570, Θεογονία

Το πνεύμα της δεσποτικής κυριαρχίας τιμώρησε τους θνητούς με κακουχίες για κάθε απόλαυση στην ζωή τους, ως απάντηση της μοίρας με οριζόντια γραμμή που καθορίζεται μόνο από τους αθάνατους ισχυρούς.

Με αυτόν τον τρόπο καλή πορεία και κακή πορεία έκτοτε είναι ανάμεικτη στην κοινωνική διαδρομή του ανθρώπου. Διαβάζουμε από τον Ησίοδο « *Ε, γυιέ του Ιαπετού, π'ο νους σου κατεβάζει πιότερα παρά του κάθε ο νούς, γελάς που μωχείς κλέψει τη φωτιά και έχεις το νού μου ξεγελάσει, -μα για τη δική σου συμφορά τρανή και των ανθρώπων πίσω που θα γεννηθούν. Γιατί για το καλό που πήραν της φωτιάς ένα κακό θα δώσω, π'ολοι θα χαίρονται μ'αυτό, μέσα στα φυλλοκάρδια τους τη δική τους συμφορά αγρυπνώντας*» στίχοι, 55-60, Έργα και Ημέραι

Η τιμωρία του ανθρωπίνου γένους και η καταδίωξη του, συμπεριλαμβάνει κακουχίες, οι οποίες προκαλούνται μέσω μιας γυναικείας παρουσίας, που είναι πλασμένη και σταλμένη από τους αθάνατους για τους θνητούς. Ο βασιλιάς των αθάνατων για τον έλεγχο της μοίρας τους προορίζει την Πανδώρα στην γη, μας διηγείται ο Ησίοδος « *Πρόσταξε τον ζακουστό τον Ηφαιστο, όσο*

μπορούσε πιο ταχιά, να σμίξει χώμα και νερό, να βάλει ανθρώπινη φωνή και δύναμη της ζωής και πλάσμα που να μοιάζει στην θεωρία στις αθάνατες θεές να κάνη κορμί ωραίο και λαχταριστό μιάς κοπελλιάς παρθένας. Την Αθηνά κατόπι να τις μάθη δουλειές, τον αργαλειό τον πολυζόμπλιαστο να υφαίνη. Την Αφροδίτη τη χρυσή στην κεφαλή τη χάρη να της περχύση, τον πόθο το μαρτυρικό κι όλες τις έννοιες που τα μέλη κόβουν...» στίχοι, 60-65, Έργα και Ημέραι

Με άλλα λόγια, η τραγική μοίρα του γένους του ανθρώπου, συνδέεται με την ύπαρξη του και έτσι από τη μέρα της γέννησης του, ξεκινά μια ζωή γεμάτη αγωνία και πάθη, καθώς η Πανδώρα, ως γυναίκα παρ' όλα της τα χαρίσματα παρουσιάζεται ως φορέας πόνου και αλλά ελπίδας. Αυτά τα στοιχεία είναι αισθητά στην διήγηση, που ταιριάζει με το βάθος της ύπαρξης του ανθρώπου, ως κοινωνικό- πολιτικού όντος. Ο Προμηθέας φιλόανθρωπος¹⁴⁹ από τα ανάκτορα της δεσποτικής εξουσίας των αθάνατων με την δράση του, προέβλεπε μια ισότιμη ζωή για το γένος των ανθρώπων. Η προσπάθεια αυτή θα εκτραπεί υπό την ισχύ των θεών στο πρόσωπο του αδελφού του, όπως μας διηγείται ο ποιητής, εφόσον την Πανδώρα την έπλασαν με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνουν την τιμωρία και στην τελική

¹⁴⁹ A) Boardman, John; et al, *The Oxford History of Greece & the Hellenistic World*, 2002, B) Brewer, David, *Greece: The Hidden Centuries, Turkish Rule from the Fall of Constantinople to Greek Independence*, 2010 Γ) Demand, Nancy H, *A History of Ancient Greece in Its Mediterranean Context*, 2006, Δ) Pomeroy, Sarah B, *A Brief History of Ancient Greece, Politics, Society and Culture*, 2009

φάση να είναι η δύναμη τους, σαν μια διαχωριστική γραμμή ισχύος, των δυνατών πάνω στους αδύναμους.

Ο Επιμηθέας, φαίνεται να εκπροσωπεί την πλευρά των ανθρωπίνων παθών, η κοινωνική ζωή του ανθρώπου χαρακτηρίζεται από το καλό και κακό. Η αναφορά του Ησίοδου είναι χαρακτηριστική «*Και μήτε πέρασε από το νού του Επιμηθέας πώς τουχε ο Προμηθέας πη να μην δεχτή ποτέ δώρο σταλμένο απ'τον Ολύμπιο Δία, μά πίσω να το στείλλη σ' όποιο τωστειλλε, μήπως γενή κακό για τους ανθρώπους. Το δέχτηκεν αυτός και μόνο όταν το κακό τον ήυρε το κατάλαβε. Γιατί χωρίς ολότελα κακά τα γένη των ανθρώπων ζούσαν στην γη ,δίχως τα μαύρα βάσανα και δίχως τις αρρώστιες τις πολύμοχτες που φέραν στους ανθρώπους*» στίχοι, 80-90, Έργα και Ημέραι

Η ιεραρχία της εκτέλεσης της εξουσίας έτσι ανήκει στους θεούς, αν και διαθέτει το γένος των ανθρώπων τη δύναμη της θείας ουσίας, τη φωτιά, αλλά είναι αναγκασμένοι να μοχθούν στην ζωή. Το κοινωνικό στοιχείο στην ύπαρξη των ανθρώπων φαίνεται να είναι η Ελπίδα, η οποία αποκτά σημαίνουσα θέση στην κοινωνική και πολιτική ζωή, αφού τους παρέχει τη δύναμη της επικοινωνίας με την γενικότερη ουσία του γίνεσθαι.

Λέει χαρακτηριστικά ο Ησίοδος «*Μονάχη η ελπίδα εκεί, μέσα στην άσπαστη φυλακή της, κάτου απ' τα χείλη απόμεινε του πιθαριού κι έξω δεν πέταξε απ'την πόρτα γιατί εκείνη πρόφθασε του πιθαριού το κούπωμα να ξαναβάλη – πές έτσι ο Δίας το θέλησεν, ο Δίας που κρατάει την καταγίδα και τα νέφη συμμαζεύει στον αιθέρα. Μ' από την άλλη αμέτρητες πίκρες ανάμεσα γυρούνε στους ανθρώπους. Γεμάτη από κακά είν' ή γή και θάλασσα γεμάτη. Οι αρρώστιες, άλλες τη μέρα κι άλλές τη νύχτια, ακάλεστες ζυγώνουν τους ανθρώπους, φέρνοντας στους θνητούς κάθε κακό –και σιωπηλές, γιατί ο βαθύβουλος ο Δίας τη μιλιά τους έχει πάρει. Έτσι απ' ο,τι ο Δίας μελέτησε, κανείς δεν είναι να τρόπος να ξεφύγη.*» στίχοι, 95-105, Έργα και Ημέραι

B) Η χρονική μεταβίβαση από τη Μυθική περίοδο στην Ιστορική περίοδο φαίνεται να είναι αρκετά αισθητή στον Αισχύλο. Έτσι στην τραγωδία δεν συναντάμε τον άμεσο διάλογο του Δία με τον Προμηθέα, σε αντίθεση με τα έργα του Ησίοδου, τη Θεογονία και 'Έργα και Ημέραι'. Η επομένη σημαντική διαφοροποίηση, που στηρίζει αυτή τη μεταβίβαση, είναι ο τρόπος τιμωρίας του φιλόανθρωπου Προμηθέα σε αντίθεση με την τιμωρία του γένους των ανθρώπων και όλα όσα αποκτούν με την λήψη της θείας ουσίας, που είναι η φωτιά κατά τον Ησίοδο.

Η τιμωρία του φιλόανθρωπου Προμηθέα παρουσιάζεται ως μια διαμάχη στην οποία ο δράστης, ο Προμηθέας με την κλοπή της φωτιάς, αποδυναμώνει το ρόλο των αθανάτων και ισχυρών και έτσι τιμωρείται ο ίδιος με τον πιο βάνανσο τρόπο, στα πέρατα του κόσμου, στον Καύκασο.

Τα πρόσωπα τα οποία εκπροσωπούν τον τύραννο Δία στην Αισχύλεια τραγωδία όπως φαίνεται είναι τα εξής: Το Κράτος, η Βία και ο Ήφαιστος. Το καθένα από τα προαναφερθέντα είναι με την σειρά τους ένα τμήμα μιας οργανωμένης διακυβέρνησης, την οποία δεν ενέκρινε, τόσο όσο έπρεπε, ο Προμηθέας Δεσμώτης, γι' αυτό αποφάσισε να έρθει σε ρήξη. Έτσι το Κράτος έχει την ευθύνη του συντονισμού και κάνει έντονη την παρουσία του από την αρχή της τραγωδίας του Αισχύλου. Τα λόγια του είναι χαρακτηριστικά : το ' Κράτος' « *Φτάσαμε τέλος στην απόμακρη βίγλα της γης Σε έρημους τόπους Σκυθικούς κι απάτητους.*

Ο,τι λοιπόν σου πρόσταξε ο πατέρας, Ήφαιστε σύ

Κοιτά να κάμης και τον άνομον αυτόν» Προμηθέας Δεσμώτης, στίχους 1-5

Με άλλα λόγια, η οριζόντια και κάθετη γραμμή της μοίρας, που συναντάμε στον Ησίοδο φαίνεται, να μην συνεχίζεται¹⁵⁰ από τη μια και από την άλλη,

¹⁵⁰ A tyrant, Greek τύραννος, *tyrannos* was originally one who illegally seized and controlled a governmental power in a polis. Tyrants were a group of individuals who took over many Greek poleis during the uprising of the middle classes in the sixth and seventh centuries BC, ousting the aristocratic governments. Plato and Aristotle define a tyrant as, "one who rules without law, looks to his own advantage rather than that of his subjects, and uses extreme and cruel tactics, against his own people as well as others", Βλπ. A) *Glad, B. Why Tyrants Go Too Far, Malignant Narcissism and Absolute Power, 2002,* B) *Oxford English Dictionary, 2nd edition* Γ) *Heubeck. Praegraeca 68 ff, Windekens*

ο Δίας στην προσπάθεια του να τιμωρεί τον Προμηθέα που του έκλεψε τη φωτιά βρίσκεται αντιμέτωπος με την αλήθεια που αναγγέλλει μια νέα εποχή.

Η νέα τάξη των πραγμάτων και οι συσχετισμοί δυνάμεων δείχνουν πώς στη νέα εποχή, η θεία ουσία, η φωτιά δεν υφίσταται ως προνόμιο των ισχυρών αθάνατων και η γραμμή της μοίρας ως δύναμη έλεγχου, της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, αλλά διασπάται.

Αυτό μας το λέει στην τραγωδία του ο Αισχύλος

« Μπορώ στα πάθη μου. Για να προσφέρω στους θνητούς,

Δώρα, ο δύσμοιρος, σε συμφορές έχω ζευχτή

Κλέβοντας μες σε νάρθηκα το σπέρμα της φωτιάς

Πουναι της κάθε τέχνης δάσκαλος»

Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι,106-110

Και συνεχίζει ο Προμηθέας

« Κι από όλους τους θεούς, που στην αυλή

Του Δία συχνάζουν

Για την πολλή αγάπη των ανθρώπων» Προμηθέας Δεσμώτης, στίχους 120-122.

Αυτή η οριζόντια και προκαθορισμένη σχέση θα λάβει τέλος με την ενέργεια του Προμηθέα Δεσμώτη. Το μήνυμα είναι ότι από τα ουράνια μέγαρα των θεών του Ολύμπου, δεν θα έρθουν πλέον όλες οι εντολές.

Ο άνθρωπος μαθαίνει να έχει ευθύνη για την μοίρα του και όλα όσα συσχετίζονται με την ζωή του. Και έτσι η ανθρώπινη βούληση αποκτά νόημα και περιεχόμενο¹⁵¹ κάτι που δεν φαίνεται να προϋπήρχε.

Με αυτό το στοιχείο λοιπόν εισάγεται μια καινοτομία στην πολιτική σκέψη, που είναι Ελληνικό εφεύρημα.

KZ 74, 123ff. see Hjalmar Frisk, Greek Etymological Dictionary , 1960, Further speculation is also found in Eric Partridge, Origins 1958 E)Forrest, George "Greece, the history of the Archaic period" in Boardman, John et al "The Oxford History of the Classical World", 1986,

¹⁵¹ Greek poleis during the uprising of the middle classes in the sixth and seventh centuries BC, ousting the aristocratic governments. Plato and Aristotle define a tyrant as, “ one who rules without law, looks to his own advantage rather than that of his subjects, and uses extreme and cruel tactics, against his own people as well as others” Βλπ. Α) Glad, Β. Why Tyrants Go Too Far, Malignant Narcissism and Absolute Power, 2000 Β) Oxford English Dictionary, 2nd, edition Γ) Heubeck. Praegraeca 68ff, Windekens KZ 74, 123ff, see Hjalmar Frisk, Greek Etymological Dictionary, 1960

8.3 Το σχήμα της μοίρας στον Καβέ Ασιγκάρ « Kave Asingar» στο Σαχναμα « Shahname»

Αυτό το οποίο προσεγγίσαμε ως γραμμή της μοίρας και πεπρωμένο στην Περσική σκέψη φαίνεται σε κάποια σημεία να έχει κοινά στοιχεία με το ποιητικό έργο του Ησίοδου. Σε μερικά σημεία επίσης, τίθενται θέματα παρόμοια, μεταξύ του έπους του Πέρση ποιητή ενώ συγκρίνοντας τα με την τραγωδία παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές.

Το έπος του Σαχναμα « Shahname», από την αρχή του έργου, μας ξεκαθαρίζει ένα σημαντικό ζήτημα, το ζήτημα της κυριαρχίας του κόσμου. Αυτός ο κόσμος διαθέτει κάποια χαρακτηριστικά και στα κύρια ζητήματα αυτά, φαίνεται να υπάρχουν κλειδιά για την προσέγγιση της Περσικής κοσμοθεωρίας, η οποία ανήκει σε ένα άλλο κοινωνικό-πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης.

«Ο Κιουμερθ (Kiomarh), ο πρώτος βασιλιάς των Περσών.

Μίλα αγρότη¹⁵² μίλα

Μίλα για τα μεγαλεία του κόσμου

«Ποιος άραγε ήταν εκείνος που ανέβηκε στον θρόνο;

Άραγε θυμάται κανείς το όνομα του πλέον;»

Η επιτακτική ανάγκη να μας αποκαλύψει ο ποιητής ποιος ανέβηκε στο θρόνο της εξουσίας εκφράζει το πεδίο της στενότητας στο χώρο της

¹⁵² Πολύ πιθανόν η αγροτική ενασχόληση στην εποχή του ποιητή Ferdousi θεωρούνταν ακόμη αρετή λόγω της παράδοσης της ζωροαστρικής διδασκαλίας σύμφωνα με την οποία θεωρούνταν πράξη αρετής να καλλιεργεί κάποιος τη γη και να φροντίζει ώστε να ανθίζει το περιβάλλον. Α) Lousi Morgan, *Socaiety In The Old Century, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran ,Center For The research Culture, B)Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992 , Tehran,Amir Kabir center for Publish Δ) P.Sykes ,A History Of The Persia,1930, London Γ)Malcom A.R, The Parthian ,London, 1967 E)Zonis Marvin, The Political Elite Of Iran,N.J 1971 , Princeton University Press*

κοινωνικό-πολιτικής ζωής, όπου μόνο το Αριστοκρατικό γένος πρωταγωνιστεί. Στην Περσική σκέψη οι βασιλείς, οι οποίοι ο ένας μετά από τον άλλον έχουν λόγο στην κυριαρχία του κόσμου, όπως μας περιγράφονται ως ξεχωριστοί και ευλογημένοι. Όλα όσα επιτελούν αποτελούν σημείο αναφοράς για τα καλά του κόσμου, ακόμη και η ύπαρξη τους, εν δυνάμει λειτουργεί ως υποστέγασμα του κόσμου και της γενικότερης ζωής.

Η γραμμή της μοίρας, φαίνεται σαν κάτι προκαθορισμένο από την ανώτερη αέναη δύναμη, μια πάλη μεταξύ του καλού πνεύματος(Ahoura Mazda) και του πνεύματος του κακού(Ahriman). Με άλλα λόγια, η κοινωνική και πολιτική λειτουργία των βασιλιάδων¹⁵³ καθορίζεται από αυτήν την αέναη δύναμη. Από την άλλη αυτοί οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι ονομάζονται Σάχης(Shah) και συνήθως όλη η εκλογική τους διαδικασία χαρακτηρίζεται από μια έντονη ασάφεια. Αυτή η ασάφεια, φαίνεται να είναι ουσιαστική, ώστε να χαρακτηρίζει έντονα το κοινωνικό –πολιτικό σύστημα των Περσών.

*«Ανεβαίνει στον θρόνο ο Κιουμερθ (Kiomarh) και τον ζηλεύει ο δαίμονας
Άραγε θυμάται ο γιος από τον πατέρα
να σου τα περιγράψει ένα προς ένα
ποιός ήταν ο μεγαλύτερος από τους μεγαλοπρεπείς;
Κάτι για αυτούς άραγε ξέρει ή θυμάται κανείς;
Ένας σοφός δάσκαλος μήπως;
Που να απαντά με λεπτομέρεια σε όλα
Ποιος ήταν ο πρώτος εκείνος που έφερε τον θρόνο και το στέμμα;*

¹⁵³ A)Burn, AR (1984). *Persia and the Greeks : the defence of the West, c. 546-478 BC* (2nd ed.). Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1984 B) Olmstead, Albert T, *History of the Persian Empire, Leiden: Brill, Achaemenid Period* , Σικάγο: University of Chicago Press, 1948 Γ) Vogelsang, WJ, *The rise and organisation of the Achaemenid Empire : the eastern Iranian evidence*,1992 Δ)Warner, Arthur G, *The Shahnama of Firdausi* , London, Kegan Paul, Trench, Trübner and Co, 1905 E)Wiesehöfer, Josef (1996). *Ancient Persia : from 550 BC to 650 AD* . Azizeh Azodi, trans. London: IB Tauris, 1996 Z)Wilber, Donald N, *Persepolis, the archaeology of Parsa, seat of the Persian kings* (Rev. ed.). Princeton, NJ, Darwin Press, 1989

*Ήταν ο μέγας Κιουμερθ που έγινε βασιλιά
Βασίλευε εκείνη την μέρα που ο ήλιος πηγαίνει στο ζώδιο του
κριού¹⁵⁴
Αναγεννάτε, λαμποκοπά όλος ο κόσμος
Τυχερή εκείνη η ανοιξιάτικη μέρα
που χαρίζει νέα ζωή και ζωντάνια
Πλέον βασιλιάς του κόσμου ήταν ο Κιουμερθ (Kiomarh)
Εχτιζε μέγαρα πολλά στα βουνά
που έγιναν πολύ γνωστά»*

Αυτή η ασάφεια των μυθικών χρόνων, έτσι όπως φαίνεται θα συνεχίσει την επιβίωση της στην κοινωνική και πολιτική χαρακτηρισολογία της Περσικής κοινωνίας. Έτσι η μοίρα, μας αποκαλύπτεται ως ένα δυναμικό στοιχείο, το οποίο έχει μεταβιβαστεί από τις αέναες δυνάμεις στους βασιλιάδες.

Εκείνοι με την σειρά τους ελέγχουν όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, ακόμη και το πεπρωμένο των ανθρώπων, με άλλα λόγια, η εκτέλεση της εξουσίας φαίνεται να διευκολύνεται στην πορεία, ώστε να λειτουργεί με απόλυτο τρόπο δίχως κανένα εμπόδιο.

Το εκλεγμένο αριστοκρατικό γένος των βασιλιάδων στο Σαχνάμα «Shahname» δεν χαρακτηρίζεται πουθενά ως αθάνατο. Οι βασιλιάδες έρχονται στην ζωή υπό μια αέναη δύναμη να επιτελούν τα καθήκοντα τους και κάποια μέρα πεθαίνουν, και στην θέση τους ανεβαίνει στο θρόνο ο επόμενος βασιλιάς.

Έτσι η γραμμή της μοίρας όλων στην Περσική σκέψη βρίσκεται υπό την καθοδήγηση των ανώτερων αόρατων δυνάμεων ακόμη και στους βασιλιάδες. Εάν τύχει να πράττουν κάτι που να μην είναι, όπως το ορίζει το καλό πνεύμα (Ahoura Mazda) αντιμετωπίζουν τιμωρία, ως να επανέρχεται εκ νέου η τάξη στο κόσμο, όπως Ο Τζαμσίνατ (Jmashid) αναφέρει χαρακτηριστικά ο ποιητής με σαφήνεια αυτό του παρακάτω στίχους⁷

¹⁵⁴ Τα μεγαλεία και η λάμψη ήταν χαρακτηριστικά της εορτής του Nawrouz. Σύμφωνα με τον μύθο, εκείνη τη μυθική μέρα ανέβηκε στον θρόνο ο πρώτος βασιλιάς ο Kiomarh.

«Ο Τζαμσίνατ (*Jmashid*) αγνοούσε τις εντολές του θεού κι έτσι λαμβάνει τέλος η χρυσή εποχή του Με στόμφο τόσο έντονο φώναζε:
Βλέπετε κανένα άλλον εκτός από μένα στον κόσμο
Σας έμαθα τη τέχνη και τη δημιουργία
Ακτινοβολεί ο θρόνος και το δικό μου πνεύμα
Από μένα προέκυψε σε σας χαρά, υγεία και αφθονία
Ακόμη σας έμαθα να ντύνεστε,
να χτίζετε μεγάλα και μικρά σπίτια
Η ψυχή και το σώμα σας υπάρχει χάρη σε μένα
Ελατέ είμαι εγώ θεός και καλό πνεύμα
Αποκαλέστε με παντοδύναμο δημιουργό
Αν καταλαβαίνετε και δεν είστε οπαδοί του σκότους του κακού πνεύματος
Αυτά από τον μεγαλομανή βασιλιά
Που δεν αντιλήφθηκε πως θα ήταν στη συνέχεια τα πράγματα
Το μυαλό του θόλωσε και δεν κατάφερε να βρει τον λόγο
Αιμορραγούσε και η αιτία ποια να ήταν και πώς να θεραπευθεί και που;
Μια τέτοια κατάληξη θα έχει οποίος ξεχάσει τι σημαίνει λειτούργημα και λειτουργία»
Με άλλα λόγια, η γραμμή της μοίρας και των ευγενών εκλεγμένων βασιλιάδων καθορίζεται από τις αόρατες ανώτερες δυνάμεις και έτσι η μοίρα στην τελική της μορφή¹⁵⁵ είναι προκαθορισμένη οι κύκλοι δεν συμβαίνουν.

¹⁵⁵ Συγκεκριμένα ο A. Burn αναφέρει τα εξής για τη θεογονία που έχει άμεση σχέση, συγκεκριμένα με τον παραδοσιακό τρόπο αφήγησης και γραφής των λαών της ‘ Καθ’ Ημάς Ανατολής’: « *The Theogony concerns the origins of the world (cosmogony) and of the gods (theogony), beginning with Chaos, Gaia, and Eros, and shows a special interest in genealogy. Embedded in Greek myth, there remain fragments of quite variant tales, hinting at the rich variety of myth that once existed, city by city; but Hesiod's retelling of the old stories became, according to the fifth-century historian Herodotus, the accepted version that linked all Hellenes. The creation myth in Hesiod has long been held to have Eastern influences, such as the Hittite Song of Kumarbi and the Babylonian Enuma Elis. This cultural crossover would have occurred in the eighth and ninth century Greek trading colonies such as Al Mina in North Syria. (For more discussion, read Robin Lane Fox's Travelling Heroes and Walcot's Hesiod and the Near East. Βλέπ Α) A. Burn, The Pelican History of Greece, 78 Β) Hesiod," Dictionary.com Unabridged. Random House, Inc. 5 April 2011 Γ) W. Allen, Tragedy and the Early Greek Philosophical Tradition, 72 Δ) Schlegel, Catherine M., and Henry Weinfield, translators, Theogony and Works and Days, Ann Arbor, Michigan, 2006*

Σε σύγκριση με την τραγωδία του Αισχύλου οι θεοί του Ολύμπου είναι αθάνατοι, δώδεκα θεοί και ο κάθε θεός ευθύνεται για κάτι παρά το γεγονός, ότι ένας είναι ο μέγας θεός, ο Δίας. Στο Σαχναμα «Shahname» ο κύριος μοχλός φαίνεται να είναι το αριστοκρατικό γένος ακόμη και η αντίδραση και η επανάσταση του Καβέ Ασιγκάρ «Kaveh Asingar» στην τυραννία του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) παρουσιάζεται σαν να αποσκοπεί στο να επαναφέρει την τάξη, μέσω ενός απογόνου από το αριστοκρατικό γένος των βασιλιάδων μόνον μπαίνει έτσι δίνει τέλος στο κακό.

*«Όλοι σας ελάτε μαζί μου, φτάνει πια
Όποιος είναι με τον Φερίντουν (Feridoun) είναι ενάντια του κακού βασιλιά
Δεν ξέρανε αυτόν τον ευγενή απόγονο
Όμως το όνομά του ακουγόταν παντού
Τους ουρανούς φωτισμένους είδε ο σιδεράς
Το θεώρησε ένα ξεχωριστό σημάδι
Είπε: ευλογημένο αυτό το φως στα ουράνια
Μας περιμένουν καλύτερες εποχές»*

Από την άλλη όμως σε σύγκριση με την αντίσταση του Προμηθέα ενάντια στην τυραννία των αθάνατων κυριάρχων του Ολύμπου, **βλέπουμε να επαναδιατυπώνεται η θέση όλων όσων πρωταγωνιστούν, με επίκεντρο τον άνθρωπο. Δίνοντας αξία στο ανθρώπινο γένος ακόμη, με κόστος τη τιμωρία του ίδιο του Προμηθέα, από την άρχουσα τάξη.**

*« Ποια ηχώ, ποιά μωρωδιά μ' αγγίζει αθώρητη,
Θεική, η ανθρωπινή, η δισυπόστατη
Στον βράχο τούτο τον απρόσιτο ποιος
Ήρθε τα πάθη μου να ίδη ή τι να θελή;
Δεσμώτης με βλέπετε τον όμοιο θεό
Του Δία τον εχθρό, τον μισητό,*

Κι απ' όλους τους θεούς, που στην αυλή

Του Δία συχνάζουν

Για την πολλή αγάπη των ανθρώπων» Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 115- 122

8.4 Οι δυο ήρωες: Καβέ Ασιγκάρ « Kaveh Asingar» και Προμηθέας Δεσμώτης: η κοινή τους αντίδραση στην καταπίεση και αδικία της κατεστημένης τάξης

8.4.1 Η αντίδραση του Καβέ κατά της αρχής του βασιλιά Ατζίντεχαγκ - Ajidehagg

Το πιο κεντρικό στοιχείο των δυο ηρώων φαίνεται να είναι η ανταρσία τους και η άρνηση τους στην Τυραννία του Ατζίντεχαγκ «Ajidehagg» και του βασιλιά των θεών Δία αντίστοιχα. **Οι δυο ήρωες με την σειρά τους απευθύνονται σε έναν πολιτισμό, σε ένα κοινωνικό πεδίο στο οποίο, η πράξη τους αξιολογείται.** Το κοινό που παρακολουθεί και ακούει τους στίχους από το έπος του Πέρση ποιητή σχηματίζει άποψη και στην συνέχεια είναι που ταυτίζεται απόλυτα με την κοσμοθεωρία αυτή καθεαυτή.

Με αυτόν τον τρόπο είναι που μέσα από τους στίχους του, προβαίνει στο να δικαιολογεί και τη στάση του Καβέ Ασιγκάρ « Kaveh Asingar» απέναντι σε όλη την καταπίεση, που βίωσε. Όλα αυτά σύμφωνα¹⁵⁶ με την Περσική κοσμοθεωρία, το κακό συμβαίνει ώστε να ωριμάσει η κοινωνία για την έλευση του καλού.

Με άλλα λόγια την απόλυτη υπομονή του ήρωα Καβέ Ασιγκάρ « Kaveh Asingar» απέναντι στην μοίρα και όλα όσα βιώνει ως τότε, θα την συνδέσει, ο ποιητής των Περσών με την ιδέα της προεργασίας για να ωριμάσουν οι

¹⁵⁶ A) Del Guidice, Marguerite, "Persia – Ancient soul of Iran", *National Geographic Magazine*, August 2008 B) Benjamin Walker , *Persian Pageant: A Cultural History of Iran*, Arya Press, Calcutta, 1950

συνθήκες της ανατροπής του κακού που οφείλονται στην καταπίεση του αιμοβόρου βασιλιά Ατζίντεχαγκ «Ajidehagg», έτσι μας αφηγείται το γεγονός ο ποιητής:

*«Φύγετε, να δω αυτόν τον παντοδύναμο βασιλιά
Αυτός που ζήτηγε δικαιοσύνη ήταν ένας σιδεράς
ονόματι Καβέ Ασινγκάρ «Kaveh Asingar»
απελπισμένα χτυπούσε το κεφάλι του
Που βρίσκεται ο βασιλιάς που κάθε φορά με γεμίζει θλίψη
Κάθε φορά δεν κλείνουν οι καινούριες πληγές σε μένα
Με μαχαίρι του πόνου κομματιάζεται η ψυχή μου και το σώμα
Ξέρεις πόσα παιδιά μου έχεις πάρει βασιλιά;
Δεκαοχτώ μου παλικαριά έγιναν τροφή των φιδιών σου»*

Το πρόσωπο του Καβέ Ασινγκάρ «Kaveh Asingar» και η αντίσταση του, ως πράξη φαίνεται να εκφράζει την γενικότερη αφηρημένη έννοια, η οποία πηγάζει από την παλαιά Ζωροαστρική¹⁵⁷ κοσμοθεωρία, δηλαδή, την πάλη μεταξύ του καλού πνεύματος Αχούρα Μάζντα «Ahoura Mazda» και του πνεύματος του κακού Αριμάν «Ahriman».

*«Πάλι όμως ήρθες σε μένα, ώστε να γευτώ την αδικία από εσένα
Μου έχεις πάρει το τελευταίο μου παλικάρι για φαΐ των φιδιών σου
Άφησέ το καθώς δεν περιγράφεται ο πόνος μου»*

¹⁵⁷ A) *Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish*, B) P. Sykes, *A History Of The Persia, 1930, London*, Γ) Malcom A.R, *The Parthian, London, 1967*, Δ) Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press*. Ζωροάστρας, Αβέστα, *Aban Iasht, kour dai (1) από το Aban Iasht :(21) Ο Firdousi, ποιητής – στοχαστής, κατάγεται από αυτήν την πόλη ανατολικά του Ιράν Βλ. Α) Rouhani Mohamad / Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ. 115-195, εκδ. Ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, Β) Ahmadi Ahmad / Ο Firdousi και το έργο του, σελ.40, Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004*
Α) Ravandi Morteza / *Κοινωνική ιστορία του Ιράν, εκδ. Τεχεράνης 1950, Β) Edmond Gilford / Ιστορία των Gaznavin, μετάφραση του Mouqadam, εκδ. Amir Kabir 1999*

Αλλά βλέπουμε από την άλλη πλευρά, πώς ακόμη και την ξαφνική αντίδραση του σιδερά Καβέ, η άρχουσα τάξη την εκλαμβάνει ως έναυσμα και ευκαιρία υπέρ της εξουσίας και για μια νέα νομιμοποίηση της.

Με άλλα λόγια το περιστατικό μας αποκαλύπτει, τις αυταρχικότερες δομές της εξουσίας στην Περσική σκέψη, μας διηγείται ο ποιητής το σκηνικό με τους παρακάτω στίχους'« *Οι σύμβουλοι προσπάθησαν να ηρεμήσουν τον σιδερά Καβε Ασιγκάρ (Kava Asenggar)*

*«Το παιδί σου θα το πάρεις μαζί σου, είπαν οι σύμβουλοι του βασιλιά
Όμως, ήρεμα, εντάξει όλα θα πάνε καλά»*

Με αυτόν τον τρόπο, όταν ο τύραννος βασιλιάς «Ατζίντεχαγκ «Ajidehagg» βλέπει πώς είναι αντιμέτωπος με τη στάση του Καβέ Ασιγκάρ και ως ανώτατο πρόσωπο του πολιτικού συστήματος δρα άμεσα και προσπαθεί να κατευθύνει τον Καβέ Ασιγκάρ.

Οπότε σε μια προσπάθεια ν' ανατρέψει κάθε κίνδυνο για τα συμφέροντα της εξουσίας του, τον παροτρύνει με αντάλλαγμα την υπογραφή μιας ανακοίνωση από το παιδί του. Η ανακοίνωση αυτή θα λειτουργήσει, ως ένα ντοκουμέντο για το γραφειοκρατικό σύστημα του βασιλιά, που εν δυνάμει μπορεί να δώσει έναυσμα στη εξουσία του, αφού θα αναφέρει ότι δικαιώθηκε από τον βασιλιά.

Αυτό το στοιχείο, μας εκφράζει και ένα άλλο λεπτό σημείο, ότι το δίκαιο και η δικαιοσύνη έχουν ατομικό χαρακτήρα, όχι συλλογικό. Σε αυτό το σημείο όμως διαφοροποιείται πλήρως με τον Ελληνικό πολιτισμό.

*«Αφήστε το παιδί του, όμως τον φώναξε ο βασιλιάς
Του είπε, άκουσε και εσύ κάτι αφού σε δικαίωσα τώρα
Έχεις χρέος να υπογράψεις αυτό το ανακοινωθέν»*

Ο ήρωας, ο Καβέ Ασιγκάρ όμως είναι πεπεισμένος ότι πρέπει να επαναφέρει την τάξη στο κόσμο μετά από όλα όσα βίωσε από τον κακό και αιμοβόρο βασιλιά Ατζίντεχαγκ «Ajidehagg». Έτσι καλεί τους πολίτες στην επανάσταση και ανατροπή.

«Όταν βγήκε από το συνεργείο του φώναξε:

Όλοι σας ελάτε μαζί μου, φτάνει πια

Όποιος είναι με τον Φερίντουν (Feridoun) είναι ενάντια του κακού βασιλιά»

Η θέση της δικαιοσύνης και η απόδοση της, για τον Πέρση ποιητή και όλη την Περσική σκέψη, φαίνεται να έχει και θρησκευτικό χαρακτήρα. Ο δομικός χαρακτήρας της θρησκευτικής αντίληψης, εντοπίζεται με το τέλος της κακής διακυβέρνησης, που θα πραγματοποιηθεί όταν βρεθεί ο καλός ηγεμόνας.

Η κατάθεση του ποιητή αποτυπώνει το συγκεκριμένο στοιχείο με τον ευγενή απόγονο Φερίντουν (Feridoun), στους παρακάτω στίχους:

«Δεν ξέρανε αυτόν τον ευγενή απόγονο

Όμως το όνομά του ακουγόταν παντού

Τους ουρανούς φωτισμένους είδε ο σιδεράς

Το θεώρησε ένα ξεχωριστό σημάδι

Είπε: ευλογημένο αυτό το φως στα ουράνια

Μας περιμένουν καλύτερες εποχές

Μέσα στο σκοτάδι υπάρχει φως

Ο κόσμος θα γεμίσει όνειρα, ελπίδα και φως

Ο Φερίντουν (Faraidoun) είδε ότι το τέλος του κακού βασιλιά

είχε φτάσει καθώς δεν θα ανατρεπόταν με κανέναν τρόπο»

Ο Φερίντουν (Faraidoun) με τον τρόπο που, παρουσιάζεται στην διάρκεια της διήγησης σε σχέση με τον κακό βασιλιά από τη μια και από την άλλη η πολιτική και οικογενειακή τους ιστορία καθίσταται εξ αρχής με ένα φυσικό δικαίωμα, δηλαδή να είναι η απόλυτη εναλλακτική πολιτική λύση μετά τον κακό βασιλιά.

Έτσι, ο εκλεκτός της μοίρας γι' αυτήν την ανατροπή, το μόνο που διαθέτει για την πολιτική του διαδρομή προέρχεται από μια οικογενειακή ιστορία. Αυτός ο τρόπος ανατροπής και το ξεκίνημα μιας νέας εποχής, μέσω του

Φερίντουν (Faraidoun) εκφράζει τη βαθιά Περσική σκέψη για την οργάνωση της εξουσίας.

Αυτή η διάθεση για κοινωνική και πολιτική αλλαγή προσωποποιείται στο όνομα του Φερίντουν (Faraidoun), του ευγενούς απογόνου για της εξουσία και την κοινωνίας?

«Όταν βγήκε από το συνεργείο του φώναζε

Όλοι σας ελάτε μαζί μου, φτάνει πια

Όποιος είναι με τον Φερίντουν (Feridoun) είναι ενάντια του κακού βασιλιά

Δεν ξέρανε αυτόν τον ευγενή απόγονο

Όμως το όνομά του ακουγόταν παντού»

Ο Φερίντουν (Faraidoun), ως πολιτικό πρόσωπο δείχνει να έχει στην αρχή μια αφηρημένη διάσταση, ώσπου οι συνθηκές να ωριμάσουν με άλλα λογία εκείνος αποκτά ξαφνική πολιτική υπόσταση. Ο παραδοσιακός αυτός τρόπος πολιτικής σκέψης φανερώνεται ακόμη πιο πολύ στο πρόσωπο του Φερίντουν (Faraidoun).

Σ' αυτή την περίπτωση το θείο στοιχείο, ως υποκινητής της πολιτικής διαδρομής, φαίνεται να αρχίζει ξαφνικά να συμμετέχει στις αποφάσεις της κοινωνίας.

Ο Φερίντουν (Faraidoun) προχωρά στην εξέγερση του πλήθους συγκέντρωση του κόσμου για την καταπολέμηση του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ «Ajidehagg». Αυτό το στοιχείο μας παραπέμπει σε ένα ιδιαίτερο τρόπο δομής της εξουσίας στην Ανατολή με επίκεντρο τον Περσικό κόσμο.

« Μας περιμένουν καλύτερες εποχές

Μέσα στο σκοτάδι υπάρχει φως

Ο κόσμος θα γεμίσει όνειρα, ελπίδα και φως

Ο Φερίντουν (Faraidoun) είδε ότι το τέλος του κακού βασιλιά

είχε φτάσει καθώς δεν θα ανατρεπόταν με κανέναν τρόπο»

Σύμφωνα με την Περσική σκέψη ο Φερίνουν (Faraidoun) θεωρείται εκλεγμένος από τις ανώτερες δυνάμεις. Με αυτή την ιδιότητα επιβάλλεται για να αποδώσει δικαιοσύνη. Το δίκαιο ως το μεγάλο ζήτημα, παρουσιάζεται¹⁵⁸ σε όλα τα επίπεδα του σαν μια προσωπική υπόθεση με επίκεντρο τον ίδιο τον ευγενή Φερίνουν (Faraidoun).

Με αυτόν τον τρόπο ολόκληρη η κοινωνία των Περσών αποκτά ιστό καθώς επικεντρώνεται στο πρόσωπο του ευγενή Φερίνουν (Faraidoun) και την οικογενειακή του περιπέτεια. Η διήγηση περί της περιπέτειας αυτής, δείχνει να είναι τόσο δυναμική, που υπερβαίνει όλα τα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα, καθώς στην πορεία αυτή η δικαιοσύνη μετατρέπεται σε οικογενειακή εκδίκηση,

«Προσκύνησε τον Ήλιο για να πάει να πάρει εκδίκηση

Είπε στη манά του:

Φεύγω για πόλεμο με το κακό

Εσύ να με ευλογείς και να προσεύχεσαι για μας»

¹⁵⁸ A) *Iranian History Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish*, B) P. Sykes, *A History Of The Persia, 1930, London*, Γ) Malcom A.R, *The Parthian, London, 1967*, Δ) Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran, N.J 1971, Princeton University Press* Ζωροάστρας, *Αβέστα, Aban Iasht, kour dai (1) από το Aban Iasht : (21) Ο Firdousi, ποιητής – στοχαστής, κατάγεται από αυτήν την πόλη ανατολικά του Ιράν* Βλ. A) Rouhani Mohamad / *Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ. 115-195, εκδ. Ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999*, B) Ahmadi Ahmad / *Ο Firdousi και το έργο του, σελ.40, Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004*

A) Ravandi Morteza / *Κοινωνική ιστορία του Ιράν, εκδ. Τεχεράνης 1950*, B) Edmond Gilford / *Ιστορία των Gaznavin, μετάφραση του Mouqadam, εκδ. Amir Kabir 1999*

A) *The History Of The Despotism In Iran, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations*, B) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar*, Γ) Feridoun Adamiat, *The Amir kabir And Iran, 1984, Tehran, Xarazmi Publish*, Δ) Eshpooler, *Brattled, The History Of The Moguls In Iran, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture*, E) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza, Ansafpoor, 1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish*, ΣΤ) Jovaini Jahangosha, *The History Of The Jhangosha, 1989, Tehran, Center for Book Publish*, Ζ) Nezamolmolk Xaje, *Siasatnama, 1980, Tehran*

8.4.2 Η αντίδραση του Προμηθέα κατά της αρχής του Δία

Στην Αισχύλεια τραγωδία από την αρχή του έργου ξεκαθαρίζεται η σύγκρουση του τιτάνα θεού¹⁵⁹ Προμηθέα με την απόλυτη εξουσία του βασιλιά των θεών του Ολύμπου, του Δία. Με άλλα λόγια, αυτομάτως

-
- ¹⁵⁹ Α) Σιέττος Γεώργιος Β, *Αρχαία ελληνικά μυστήρια: Καταγωγή, χρονολόγηση, τελετουργικά και δρώμενα*, έκδοση(1),Αθήνα, Πύρινος Κόσμος, 2002 Β) Lefkowitz , Mary, *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων* , μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα , έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005, Γ) Λεκατσάς Παναγής, *Διώνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας-5* έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2005, Δ)Μαγικά λόγια των από Ζωροάστρου Μάγων Ε)Γιώργος Βασιλείου-Μιχαήλ. *Αμάρτημα και τιμωρία-1^η* έκδοση-Αθήνα,Πατάκη,1998, Ζ) Μελάς Λέων, *Ο μικρός Πλούταρχος*, Αθήνα, Πελεκάνος,2004. Η) Marolles Michel de. *Ο ναός των Μουσών: Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα,Μίλητος,2004.* Θ) Σφυρόερα Σοφία Ν. *Η μυθολογία των Ελλήνων-Αθήνα,Ελληνικά Γράμματα,2003.* Ι) Χωρεάνθη Ελένη, *Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα,ΖαχαρόπουλοςΣ.Ι,2002.* Κ) Φαρούπος , Νίκος, *Ο κόσμος των φανταστικών όντων των αρχαίων Ελλήνων :Δαιμονικά, τέρατα, πλάσματα της νύχτας και χθόνιες θεότητες-Αθήνα,Κέδρος,2005.* Λ)Houtzager Guus, *Ελληνική Μυθολογία: μύθοι ,θεοί και ήρωες της αρχαίας Ελλάδας-Αθήνα,Καρακότσογλου,2004* Μ) Καλογεράκη ,Στέλλα, *ελληνική μυθολογία*, Αθήνα, Mediterraneo, Editions, 2004 Ν) Πέτρος Κράβινγκερ, *Περσικά και Ιρανικά μυστήρια*, Μιχαήλ Ψελλός Ξ)Κοκορέλη ,Αργυρώ, *Προμηθέας: Οι πρώτοι άνθρωποι*, Αθήνα,Πατάκη,1989 Ο)Φραγκούλης Αθανάσιος Κ. *Προμηθέας Δεσμώτης Γ Γυμνασίου*, Αθήνα Γ)Χρήστου Χρύσανθος, *Ο μύθος του Προμηθέα και ο ζωγραφικός διάκοσμος της Ακαδημίας Αθηνών*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών. Π)Αισχύλος, *Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου*, Αθήνα ,Σαβάλας,2003. Ρ)Ludlum Robert.*Επιχείρηση Προμηθέας, μετάφραση Πητ Κωνσταντέας*, Αθήνα , Bell/Χαρλένικ Ελλάς,2002 Ζ) Καλογεράκης Γεράσιμος, *Η διαθήκη του Προμηθέα: Για τη δημιουργία και τους Έλληνες-1^η* έκδοση-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Δίον Σ)Λαζογιώργος , Ελληνικός, Δημήτρης. *Οι αποκαλύψεις του Αισχύλου για την Ατλαντίδα: Ο αληθινός Προμηθέας -3^η* έκδοση-Αθήνα, Νέα Θέσις Τ)Ντούσκος Πέτρος Δ. *Γεωστρατηγική και σύγχρονος κόσμος: Ήφαιστος και Προμηθέας στον Καύκασο-1^η* έκδοση-Αθήνα,Gutenberg,2000 Υ)Δαμιανάκου Βούλα.*Ουίλιαμ Σαίξπηρ : Από τον Προμηθέα Δεσμώτη στον Άμλετ-1^η* έκδοση-Αθήνα, Επικαιρότητα Φ)Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου,μετάφραση Νίκος Μαραγκός-1^η έκδοση, Αθήνα, Σιδέρης Ι,1994 Ψ)Ζωγραφίδου, Δάγιου Ελένη, *Η λήτρωση του Προμηθέα*,Αθήνα,Ιδεοθέατρον.2001 Χ)Lallement Michel, *Ιστορία των κοινωνιολογικών ιδεών*, μετάφραση Μπάμπης Λυκούδης-1^η έκδοση , Αθήνα, Μεταίχμιο, 2004 Ω)Harrison Jane Ellen , *Μυθολογικές όψεις του πεπρωμένου: Προλεγόμενα στη μελέτη της ελληνικής θρησκείας*, μετάφραση Ελένη Παπαδοπούλου, Αθήνα, Ιάμβλιχος, 1996.

συναντάμε δυο κόσμους, ο κόσμος της κυριαρχίας και ο κόσμος των ανθρώπων, που είναι κυριαρχημένοι.

Οι απεσταλμένοι και οι εκπρόσωποι του Δία έχουν να τελέσουν ένα σημαντικό έργο και αυτό αφορά την τιμωρία του παραβάτη θεού Προμηθέα. Έτσι, σ' ένα απομακρυσμένο τόπο το Κράτος, η Βία και ο Ήφαιστος προετοιμάζονται ώστε να τιμωρήσουν τον ανυπάκουο Προμηθέα. Η έκθεση αυτής της δυναμικής εικόνας από το έργο έχει ως εξής:

‘Κράτος’ « Φτάσαμε τέλος στην απόμακρη βίγλα της γης

Σ’ έρημους τόπους Σκυθικούς κι απάτητους.

Ο, τι σου πρόσταξε ο πατέρας, Ήφαιστε σύ ,

Κοιτά να κάμης και τον άνομον αυτόν

Σε ψηλούς βράχους απόκρημνους με ατσάλινα

Κι ασύντριφτα δεσμά ν’αλυσσοδέσης

Τ’ άνθος σου χάρισε κλέβοντας στους θνητούς

Τη φλόγα τη πάντεχνης φωτιάς και πρέπει

Για να μάθη να στέργη του Διός την εξουσία

Και το φιλόανθρωπο τρόπο του ν’ αφήση»

πηγ. Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, απόδοση του Γ. Θεμέλη, στίχοι, 1-10

Η έκθεση αυτής της αντιπαράθεσης του Προμηθέα με τους θεούς του Ολύμπου από τον Αισχύλο μας παραπέμπει σε τρία επίπεδα του χρόνου, το παρόν χρονικό πλαίσιο όπου διαδραματίζονται τα πάντα στην αυλή των θεών του Ολύμπου, που ήδη μετατρέπεται σε παρελθόν αφού πια δεν μπορούν να αντιστρέψουν τη κατάσταση. Η φωτιά, ως σημείο αναφοράς χαράζει τα επίπεδα του χρόνου, προς το συμφέρον των ανθρώπων, ακούμε τη φωνή του Προμηθέα από τον τραγικό μας ποιητή

« Μπορώ στα πάθη μου. Για να προσφέρω στους θνητούς

Δώρα, ο δύσμοιρος, σε συμφορές έχω ζευκτή

Κλέβοντας μες σε νάρθηκα το σπέρμα της φωτιάς

Πουναι της κάθε τέχνης δάσκαλος

Και πόρεψη για τους θνητούς μεγάλη.

Για τέτοιο αμάρτημα τώρα πληρώνω

*Αλυσσοκαρφωμένος στον ζάγναντο ουρανό
Ποια ηχώ, ποια μυρωδιά μ' αγγίζει αθώρητη,
Θειϊκή, η ανθρωπινή, η δισυπόστατη
Στον βράχο τούτο τον απρόσιτο ποιος
Ήρθε τα πάθη μου να ίδη η τι να θέλη;
Δεσμώτη με βλέπετε τον όμοιο θεό,
Του Δία τον εχθρό, τον μισητό,
Κι από όλους θεούς, που στην αυλή του Δία συχνάζουν,
Για την πολλή αγάπη των ανθρώπων»
πηγ. Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, απόδοση του Γ. Θεμέλη, στίχοι, 106-123*

Με τη δράση του Προμηθέα δείχνει να μειώνεται η κυριαρχία των θεών του Ολύμπου. Γι' αυτό θα ακολουθήσει η τιμωρία του Προμηθέα που εκφράζει τον παρόντα ιστορικό χρόνο, ενώ τα πάθη, που θα βιώσει οδηγούν στο μελλοντικό χρόνο. Ενώ στο Περσικό έπος βλέπουμε μια σύνδεση όλων όσων διαδραματίζονται σε μια παραδοσιακή ταξική κοινωνία, η οποία απαρτίζεται από την τάξη των κυρίαρχων βασιλιάδων, των υπαλλήλων του συστήματος, και του απλού λαού. Οι βασιλιάδες περιγράφονται, ως δύναμη και ζωής και θανάτου επί των ανθρώπων.

Στην περίπτωση του ονομαζόμενου κακού βασιλιά, παίζει η βαθύτατη θρησκευτική αντίληψη περί πάλης των δυνάμεων καλού Αχούρα Μάζντα «Ahura Mazda» και του πνεύματος του κακού Αριμάν «Ahriman».

Στην Περσική σκέψη όμως, δεν φαίνεται να μειώνεται η κυριαρχία του εκλεγμένου γένους των βασιλιάδων μετά από τη δράση του Καβέ Ασινγκάρ «Kava Asenggar», αλλά να κάνει κύκλο εκ νέου.

Βρισκόμενος μπροστά σε ένα σύστημα ιδεών, ο σιδεράς Καβέ θα σταθεί ως συνδετικός κρίκος καθώς προσπαθεί να βρει δύναμη αντίστασης στην καταπίεση, ώστε να καθοδηγήσει όλες τις καλές δυνάμεις κατά των δυνάμεων του κακού, πάντα με γνώμονα ότι το καλό πρέπει να επικρατήσει.

9. Κεφάλαιο ένατο

Ο Καύκασος, ένας και μοναδικός τόπος

9.1 Οι χώροι, οι λόγοι, οι πρωταγωνιστές της τιμωρίας στα δυο έργα: Η τιμωρία του κακού βασιλιά και του φιλόανθρωπου Προμηθέα

Η αρχή της τιμωρίας με τον τρόπο που περιγράφεται στα δυο έργα, δηλαδή, στην τραγωδία Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου¹⁶⁰ και στον Καβέ Ασινγκάρ «Kave Asingar» από το έπος Σαχνάμα «Shahname» του Φίρντουσι¹⁶¹ «Ferdousi», μας παραπέμπει στην εξιστόρηση μιας έντονης σύγκρουσης δυνάμεων, σε διαφορετικά πολιτικά και κοινωνικά συστήματα. Έτσι στη τραγωδία Προμηθέας Δεσμώτης, τιμωρείται ο επαναστάτης θεός, ο φιλόανθρωπος Προμηθέας, ενώ στο έπος

¹⁶⁰ Suzanne, "Aeschylean Tragedy". A Companion to Greek Tragedy. 2006, Blackwell Αισχύλος, ήταν από την Ελευσίνα της Αττικής, και ο πρώτος από τους τρεις τραγικούς ποιητές συχνά περιγράφεται ως ο πατέρας της τραγωδίας, ζούσε ανάμεσα : 525/524 π.Χ. - γ 456/455 π.Χ. A) Said Publishing. .B) Smith, Helaine, Masterpieces of Classic Greek Drama, 2005, Greenwood .Γ) Smyth, Herbert Weir, Aeschylus, Cambridge, 1922, MA: Harvard University Press. Δ) Sommerstein, Alan H. Aeschylean Tragedy (2nd ed.) London, 2010, Duckworth. E) Greek Drama and Dramatists, London, 2002, Routledge Press Z) Spatz, Lois, Aeschylus. Boston, 1989 Twayne Publishers Press. H) Summers, David, Vision, Reflection, and Desire in Western Painting, 2007 University of North Carolina Press Θ) Sommerstein, Alan H. Aeschylean Tragedy (2nd ed.) Londo, 2010, Duckworth

¹⁶¹ Ο 'Φίρνουσι' «Ferdowsi» θεωρείται εθνικός Πέρσης ποιητής, ο οποίος επηρέαζε όσο λίγους την ιστορία και την λογοτεχνία των Περσών και όχι μόνο, με το έπος του Shahnameh που συμπεριλαμβάνει την Περσική παράδοση και κουλτούρα σε πολλά επίπεδα.

A) E.G. Browne. Literary History of Persia. (Four volumes, 2,256 pages, and twenty-five years in the writing 1998 B) Jan Rypka, History of Iranian Literature. Reidel Publishing Company, 1968 Γ) Shirzad Aghaee, Imazh-ha-ye mehr va mah dar Shahnama-ye Ferdousi, Sun and Moon in the Shahnama of Ferdousi, Spånga, Sweden, 1997 Δ) Shirzad Aghaee, Nam-e kasan va ja'i-ha dar Shahnama-ye Ferdousi (Personalities and Places in the Shahnama of Ferdousi, Nyköping, Sweden, 1993) H) Sandra Mackey, W. Scott Harrop, The Iranians: Persia, Islam and the soul of a nation, University of Michigan, 2008

του Σαχνάμα «Shahname» σε αντίθεση με το έργο του Αισχύλου, τελικά τιμωρείται ο κακός βασιλιάς. Οι πράξεις του λεγόμενου κακού βασιλιά και των θεών του Ολύμπου είχαν ως αποτέλεσμα μεγάλες κακουχίες στον κόσμο.

Οι ήρωες μας, ο καθένας με τη σειρά του εναντιώνεται στην επικρατούσα και ανελέητη εξουσία του τυράννου Δία και του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) αντίστοιχα. Η δράση τους, που αποτελείται από την άρνηση της καταπίεσης στοιχειοθετεί τους δυο ήρωες, τον Προμηθέα και τον Καβέ.

Η τραγωδία μεταφέρει την εικόνα της εξουσίας του πατέρα των θεών, Δία, αλλά ο Τιτάνας θεός και πρόην συνεργάτης του, ο Προμηθέας, δείχνει να διαφωνεί με τον τρόπο εκτέλεσης της, από τον νέο κυρίαρχο του κόσμου.

Οπότε δώρισε τη θεϊκή ουσία, τη φωτιά παίρνοντάς την, σε κούφιο καλάμι από τη αυλή¹⁶² των θεών του Ολύμπου, στο γένος των ανθρώπων. Για αυτήν την εχθρική πράξη ο Δίας τον τιμώρησε σκληρά στα¹⁶³ Τάρταρα σταυρωνοντάς τον.

¹⁶² In the most classic and well known version of Greek mythology, Cronus or Kronos (Ancient Greek: Κρόνος Κρόνος) was the leader and the youngest of the first generation of Titans, divine descendants of Gaia, the earth, and Uranus, the sky. He overthrew his father and ruled during the mythological Golden Age, until he was overthrown by his own son, Zeus and imprisoned in Tartarus. Cronus was usually depicted with a sickle or scythe, which was also the instrument he used to castrate and depose Uranus, his father. In Athens, on the twelfth day of the Attic month of Hekatombaion, a festival called Kronia was held in honour of Cronus to celebrate the harvest, suggesting that, as a result of his association with the virtuous Golden Age, Cronus continued to preside as a patron of harvest. Cronus was also identified in classical antiquity with the Roman deity Saturn. *A) Andrew Lang habitually called him Cronos, a form neither Greek nor Latin, as Robert Brown observed in Semitic Influence in Hellenic Mythology, 1898, 112-13. B) Hesiod, Theogony. 188ff. Γ) Fritz Graf, Thomas Marier, trans. Thomas Marier, Greek mythology: an introduction, 1996, p. 88.*

¹⁶³ In classic mythology, below Uranus (sky), Gaia (earth), and Pontus (sea) is Tartarus, or Tartaros (Greek: Τάρταρος, from τάρταρον "tartar encrusting the sides of casks"). It is a deep, gloomy place, a pit, or an abyss used as a dungeon of torment and suffering that resides beneath the underworld. In the Gorgias, Plato (c. 400 BC) wrote that souls were judged after death and those who received punishment were sent to Tartarus. Like other primal entities (such as the earth and time), Tartarus is also a primordial force or deity. Tartarus was used as a prison for the worst of villains, including Cronus and the other Titans who were thrown in by Zeus. Uranus also threw his own children into Tartarus because

he feared they might overthrow him. These mishaps included the "hundred-handed-ones", the "cyclops" and the "giants".

In Greek mythology, Tartarus is both a deity and a place in the underworld. In ancient Orphic sources and in the mystery schools, Tartarus is also the unbounded first-existing entity from which the Light and the cosmos are born. In the Greek poet Hesiod's *Theogony*, c. 700 BC, Tartarus was the third of the primordial deities, following after Chaos and Gaia (Earth), and preceding Eros.^[1] As for the place, Hesiod asserts that a bronze anvil falling from heaven would fall nine days before it reached the earth. The anvil would take nine more days to fall from earth to Tartarus.^[2] In *The Iliad* (c. 700 BC), Zeus asserts that Tartarus is "as far beneath Hades as heaven is high above the earth." While, according to Greek mythology, The Realm of Hades is the place of the dead, Tartarus also has a number of inhabitants. When Cronus came to power as the King of the Titans, he imprisoned the Cyclopes in Tartarus and set the monster Campe as its guard. Some myths also say he imprisoned the three Hecatonchires (giants with fifty different faces to show emotions and one hundred arms). Zeus killed Campe and released the Cyclopes and the Hecatonchires to aid in his conflict with the Titans. The gods of Olympus eventually defeated the Titans. Many but not all of the Titans were cast into Tartarus. Epimetheus, Metis, Prometheus, and most of the female Titans are examples of the Titans who were not banished to Tartarus. Cronus was imprisoned in Tartarus while Atlas was sentenced to hold the sky on his shoulders to prevent the sky and Earth from resuming their primordial embrace. Other gods could be sentenced to Tartarus as well. Apollo is a prime example, although Zeus freed him. In Tartarus, the Hecatonchires guarded prisoners. Later, when Zeus overcame the monster Typhon, the offspring of Tartarus and Gaia,^[3] he threw him into "wide Tartarus".^[4] Originally, *Tartarus* was used only to confine dangers to the gods of Olympus. In later mythologies, Tartarus became the place where the punishment fits the crime. For example: King Sisyphus was sent to Tartarus for killing guests and travelers to his castle in violation to his hospitality, seducing his niece, and reporting one of Zeus' sexual conquests by telling the river god Asopus of the whereabouts of his daughter Aegina (who had been taken away by Zeus). But regardless of the impropriety of Zeus' frequent conquests, Sisyphus overstepped his bounds by considering himself a peer of the gods who could rightfully report their indiscretions. When Zeus ordered Thanatos to chain up Sisyphus in Tartarus, Sisyphus tricked Thanatos by asking him how the chains worked and ended up chaining Thanatos; as a result there was no more death. This caused Ares to free Thanatos and turn Sisyphus over to him. Sometime later, Sisyphus had Persephone send him back to the surface to scold his wife for not burying him properly. Sisyphus was forcefully dragged back to Tartarus by Hermes when he refused to go back to the Underworld after that. In Tartarus, Sisyphus would be forced to roll a large boulder up a mountainside which when he almost reached the crest, rolled away from Sisyphus and rolled back down repeatedly. This represented the punishment of Sisyphus claiming that his cleverness surpassed that of Zeus, causing the god to make the boulder roll away from Sisyphus, binding Sisyphus to an eternity of frustration. King Tantalus was also in Tartarus after he cut up his son Pelops, boiled him, and served him as food when he was invited to dine with the gods. He also stole the ambrosia from the Gods and told his people its secrets. Another story mentioned that he held onto a golden dog forged by

Hephaestus and stolen by Tantalus' friend Pandareus. Tantalus held onto the golden dog for safekeeping and later denied to Pandareus that he had it. Tantalus's punishment for his actions (now a proverbial term for "temptation without satisfaction") was to stand in a pool of water beneath a fruit tree with low branches. Whenever he reached for the fruit, the branches raised his intended meal from his grasp. Whenever he bent down to get a drink, the water receded before he could get any. Over his head towered a threatening stone like that of Sisyphus. Ixion was the king of the Lapiths, the most ancient tribe of Thessaly. Ixion grew to hate his father-in-law and ended up pushing him onto a bed of coal and woods committing the first kin-related murder. The princes of other lands ordered that Ixion be denied of any sin-cleansing. Zeus took pity on Ixion and invited him to a meal on Olympus. But when Ixion saw Hera, he fell in love with her and did some under-the-table caressing until Zeus signaled him to stop. After finding a place for Ixion to sleep, Zeus created a cloud-clone of Hera named Nephele to test him to see how much he loved Hera. Ixion made love to her, which resulted in the birth of Centaurus, who mated with some Magnesians on Mount Pelion and thus engendered the race of Centaurs (who are called the Ixionidae from their descent). Zeus drove Ixion from Mount Olympus and then struck him with a thunderbolt. He was punished by being tied to a winged flaming wheel that was always spinning: first in the sky and then in Tartarus. Only when Orpheus came down to the Underworld to rescue Eurydice did it stop spinning because of the music Orpheus was playing. Ixion being strapped to the flaming wheel represented his burning lust. In some versions, the Danaides murdered their husbands and were punished in Tartarus by being forced to carry water in a jug to fill a bath which would thereby wash off their sins, but the jugs were actually sieves so the water always leaked out.^[5] The giant Tityos was slain by Apollo and Artemis after attempting to rape Leto on Hera's orders. As punishment, Tityos was stretched out in Tartarus and tortured by two vultures who fed on his liver. This punishment is extremely similar to that of the Titan Prometheus. King Salmoneus was also mentioned to have been imprisoned in Tartarus after passing himself off as Zeus, causing the real Zeus to smite him with a thunderbolt. According to Plato (c. 427 BC), Rhadamanthus, Aeacus and Minos were the judges of the dead and chose who went to Tartarus. Rhadamanthus judged Asian souls, Aeacus judged European souls and Minos was the deciding vote and judge of the Greek. Plato also proposes the concept that sinners were cast under the ground to be punished in accordance with their sins in the Myth of Er. Cronus, the ruler of the Titans, was thrown down into the pits of Tartarus by his children. There were a number of entrances to Tartarus in Greek mythology. One was in Aornum.^[6] In Roman mythology, Tartarus is the place where sinners are sent. Virgil describes it in the Aeneid as a gigantic place, surrounded by the flaming river Phlegethon and triple walls to prevent sinners from escaping from it. It is guarded by a hydra with fifty black gaping jaws, which sits at a screeching gate protected by columns of solid adamantine, a substance akin to diamond - so hard that nothing will cut through it. Inside, there is a castle with wide walls, and a tall iron turret. Tisiphone, one of the Erinyes who represents revenge, stands guard sleepless at the top of this turret lashing a whip. There is a pit inside which is said to extend down into the earth twice as far as the distance from the lands of the living to Olympus. At the bottom of this pit lie the Titans, the twin sons of Aloeus, and many other sinners. Still more sinners are contained inside Tartarus, with punishments similar to those of Greek

myth. Tartarus is only known in Hellenistic Jewish literature from the Greek text of 1 Enoch, dated to 400–200 BC. This states that God placed the archangel Uriel "in charge of the world and of Tartarus" (20:2). Tartarus is generally understood to be the place where 200 fallen Watchers (angels) are imprisoned.^[7] Tartarus also appears in sections of the Jewish Sibylline Oracles. E.g. Sib. Or. 4:186. In the New Testament, the noun *Tartarus* does not occur but *tartaroo* (ταρταρώω, "throw to Tartarus"), a shortened form of the classical Greek verb *kata-tartaroo* ("throw down to Tartarus"), does appear in 2 Peter 2:4. Liddell Scott provides other sources for the shortened form of this verb, including Acusilaus (5th century BC), Joannes Laurentius Lydus (4th century AD) and the Scholiast on Aeschylus, Eumenides, who cites Pindar relating how the earth tried to *tartaro* "cast down" Apollo after he overcame the Python.^[8] In classical texts, the longer form *kata-tartaroo* is often related to the throwing of the Titans down to Tartarus.^[9] The ESV is one of several English versions that gives the Greek reading Tartarus as a footnote: *For if God did not spare angels when they sinned, but cast them into hell [1] and committed them to chains [2] of gloomy darkness to be kept until the judgment;" Footnotes [1] 2:4 Greek Tartarus* Adam Clarke reasoned that Peter's use of language relating to the Titans was an indication that the ancient Greeks had heard of a Biblical punishment of fallen angels.^[10] Some Evangelical Christian commentaries distinguish Tartarus as a place for wicked angels and Gehenna as a place for wicked humans on the basis of this verse.^[11] Other Evangelical commentaries, in reconciling that some fallen angels are chained in Tartarus, yet some not, attempt to distinguish between one type of fallen angel and another.^[12]

^ Hesiod, *Theogony* 116–119.

^ Hesiod, *Theogony* 720–725.

^ Hesiod, *Theogony* 820–822.

^ Hesiod, *Theogony* 868.

^ The Danish government's third world aid agency's name was changed from DANAID to DANIDA in the last minute when this unfortunate connotation was discovered.

^ The Greek Myths (Volume 1) by Robert Graves (1990), page 112: "... He used the passage which opens at Aornum in Thesprotis and, on his arrival, not only charmed the ferryman Charon..."

Kelley Coblenz Bautch *A Study of the Geography of 1 Enoch 17–19: "no One Has Seen what I Have Seen"* p134

A. cast into Tartarus or hell, Acus.8 J., 2 Ep.Pet.2.4, Lyd.Mens.4.158 (Pass.), Sch.T II.14.296. Henry George Liddell. Robert Scott. *A Greek-English Lexicon*. revised and augmented throughout by. Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of. Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940.

Apollodorus of Athens, in Didymus' Scholia on Homer; Plutarch *Concerning rivers*

Clarke Commentary "The ancient Greeks appear to have received, by tradition, an account of the punishment of the 'fallen angels,' and of bad men after death; and their poets did, in conformity I presume with that account, make Tartarus the place where the giants who rebelled against Jupiter, and the souls of the wicked, were confined. 'Here,' saith Hesiod, *Theogon.*, lin. 720, 1, 'the rebellious Titans were bound in penal chains.'"

Η διήγηση του έπους του Σαχνάμα « Shahname» για τον Καβέ Ασινγκάρ « Kave Asingar» αφορά έναν απλό σιδερά που γεύεται αμέτρητη καταπίεση και κάποια στιγμή συνειδητοποιεί, πώς δεν είχε άλλες αντοχές, αγανακτεί και μετατρέπει την αγανάκτηση του σε επανάσταση κατά του τυράννου κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg).

Στο τέλος ο κακός βασιλιάς τιμωρείται με σταύρωση στο βουνό του Ντεμαβάντ, στον Καύκασο. Με άλλα λόγια βλέπουμε πώς ο κόσμος στα δυο κείμενα φαίνεται να είναι διαταραγμένος, για διαφορετικούς λόγους. Με αυτόν τον τρόπο το κεντρικό θέμα των δυο κειμένων **περιστρέφεται γύρω από την επαναφορά της τάξης, και κατ'αυτόν τον τρόπο τιμωρείται ο φιλάνθρωπος Προμηθέας και ο κακός βασιλιάς Ατζίντεχαγκ (Agidagagg).**

Τα ισχυρότερα πρόσωπα της πολιτικής ζωής των δυο κειμένων, ο Δίας και έπειτα ο νέος βασιλιάς Φερίντουν (Faraidoun) λαμβάνουν **μέτρα για αποκατάσταση της διαταραγμένης τάξης στον κόσμο και για εκείνους, που προκάλεσαν την συγκεκριμένη αντάρα.**

9.2 Οι πρωταγωνιστές της ανταρσίας στα δυο κείμενα

9.2.1 Οι πρωταγωνιστές του έπους του Σαχνάμα « Shahname»

Το έπος του Σαχνάμα « Shahname» του Φίρντουσι «Ferdousi» απεικονίζει μια οργανωμένη ταξική κοινωνία, στην οποία ο βασιλιάς, φαίνεται να είναι το επίκεντρο της εξουσίας και επιβίωσης των υπηκόων του.

Το έργο μιλά για τον κόσμο σε δυο επίπεδα, το πάνω επίπεδο και το κάτω επίπεδο. Αυτός ο αυτόματος διαχωρισμός συμπεριλαμβάνει τη γέννηση , την πτώση και την αναγέννηση με κάθετη¹⁶⁴ παραδοσιακή

¹⁶⁴ Ο Jon Kott στο περίφημο έργο του *Θεοφαγία* αναφέρει και λέει «η κάθετη διάρθρωση του κόσμου με το πάνω και κάτω που αποτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες, που έχουν συγκεκριμένο συμβολισμό, και προορισμό, είναι από τα οικουμενικότερα και ανθεκτικότερα στο χρόνο αρχέτυπα» βλπ.σελ.21

γραμμή. Όλοι οι βασιλείς που αναφέρει με τη σειρά ο ποιητής των Περσών, παρουσιάζουν χαρίσματα' κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας τους, επιβάλλεται να ευνοήσουν τη ζωή και τον κόσμο παραπέμποντας σε μια κοσμοθεωρία 'Χρυσής Εποχής'.

Στην κατανομή του κόσμου σε πάνω κόσμο και σε κάτω κόσμο υπογραμμίζεται, το κάτω μέρος ως ο κόσμος των ανθρώπων ενώ οι βασιλιάδες παρά το γεγονός που περιγράφονται ως Παντοδύναμοι, δεν φαίνεται να ανήκουν άμεσα στον πάνω κόσμο, αλλά ως μεσολαβητές του πάνω με το κάτω κόσμο. Με αυτόν τον τρόπο δεν συναντάμε πουθενά στην Περσική σκέψη, να θεωρούνται θεοί και αθάνατοι, αλλά φαίνεται να ¹⁶⁵ συσχετίζονται με τις θεϊκές δυνάμεις.

Με αυτή την σκέψη και κοσμοθεωρία οι βασιλείς διαθέτουν τα ανώτερα χαρίσματα, και τα κατώτερα πάθη με τα οποία μας παρουσιάζονται στο έργο Σαχνάμα «Shahname» του Φίρντουσι.

Μας γίνονται γνωστοί με λεπτομέρειες από τον ποιητή, οπότε κάποια στιγμή που ένας από το ευλογημένο βασιλικό κύκλο παρασύρεται από τα

¹⁶⁵ Σε αντίθεση με τους βασιλιάδες θεούς στον Ελληνικό πολιτισμό που θεωρούνται αθάνατοι, οι βασιλιάδες Πέρσες δεν φαίνεται να έχουν αυτή την ιδιότητα.

A) Gantz, Timothy (1993). *Early Greek Myth: A Guide to Literary and Artistic Sources*. Johns Hopkins University Press B) *Mythology*, Back Bay Books Kerényi, Karl, Reissue edition 1980 Γ) *The Gods of the Greeks* Thames & Hudson, 1951 Kerényi, Karl, 1959—Reissue edition 1978 *The Heroes of the Greeks*, Thames & Hudson Δ) Morford M.P.O., Lenardon L.J., *Classical Mythology*. Oxford University Press, 2006 E) Woodward, Roger D. *The Cambridge Companion to Greek Mythology*, Cambridge ; New York: Cambridge University Press, 2007

πάθη του, όπως ο κακός βασιλιάς¹⁶⁶ Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), επιβάλλεται να τιμωρηθεί, ώστε να επανέρχεται ο κόσμος εκ νέου σε αρμονία.

Η ταραχή και η αντάρα κατά των νόμων του θεού και της ζωής από τον βασιλιά, θεωρείται μεγάλο αμάρτημα έχει προκαλέσει τη αρμονία του πάνω κόσμου και του κάτω κόσμου, αφού εκείνος έχει τη θέση του ρυθμιστή του.

Με αυτόν τον τρόπο κάθε δυσλειτουργία του πολιτικού συστήματος, αντιμετωπίζεται με τιμωρία του προσώπου, το οποίο, έχει προκαλέσει καταστροφή τέτοιου μεγέθους.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον ακόμη πριν να αναλάβει τον κεντρικό ρόλο στην πολιτική και υπαρξιακή ζωή του τόπου ο λεγόμενος κακός βασιλιάς Ατζίντεχαγκ (Agidagagg). Κάποιες λεπτομέρειες που φαίνεται να έχουν άμεση σχέση με τη συγκεκριμένη εποχή και έτσι προετοιμάζεται ο κόσμος για τη διαδοχή του απόλυτου κακού από τη βασιλεία του Τζαμσίνατ (Jamashid).

Η εποχή του Τζαμσίνατ (Jamashid) χαρακτηρίζεται ως Χρυσή Εποχή με όλα όσα κατάφερε να οικοδομήσει και να προσφέρει.

Ο κόσμος γεμάτος από χαρά και ευτυχία, αλλά όλες αυτές οι δυνατότητες τον οδήγησαν σε μια άκρα αλαζονεία στην οποία αποκάλυψε¹⁶⁷ τον εαυτό του, Θεό.

¹⁶⁶ Βλ. Α) Sajady Allaedin /Ιστορία της Κουρδική λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh Β) Arbery, A.J., Legacy of Persia /oxford ,1963, C) Camerom, C.G/History of Early Iran, Chikago,1936, E) Levy ,R,P /The Epic of the kings ,Shahn-nam /London 1967 E)Masani R.P/The religion of the good life, London 1954. Ακόμη και οι ξένοι κατακτητές αυτό αναζητούσαν ώστε να νομιμοποιήσουν την παρουσία τους /Βλ. Α) The History Of The Despotism In Iran ,Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations, Β) History From Tabarestan, Ibn Esfandiar ,1940 ,Tehran ,The Bibliotheca Of The Xavar , Γ)Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran, 1984,Tehran ,Xarazmi Publish, Δ) Eshpooler ,Brattled, The History Of The Moguls In Iran , Translated buy Mir Aftab ,1988,Tehran , Center For The research Culture , E) The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza ,Ansafpoor ,1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish, ΣΤ) Jovaini Jahangosha ,The History Of The Jhangosha ,1989, Tehran, Center for Book Publish, Ζ) Nezamolmolk Xaje, Siasatnama,1980 , Tehran.

¹⁶⁷ Αυτό το στοιχείο έχει επιβιώσει ως τις μέρες μας σε διάφορες ονομασίες όπως η μεγάλη αμαρτία, ή 'Κοφίρ' η οποία λέει η παράδοση ότι τιμωρείται από τον ίδιο τον θεό.

Αυτή η βλέψη του βασιλιά Τζαμσίνιατ (Jamashid) στον πάνω κόσμο θεωρείται μεγάλο αμάρτημα και αντάρα κατά της αρμονίας του κόσμου για τον λόγο αυτό τιμωρήθηκε.

Λέει χαρακτηριστικά ο ποιητής για το γεγονός αυτό στους στίχους του: ‘
Χρυσή Εποχή’

«Ελάτε είμαι εγώ θεός και καλό πνεύμα
Αποκαλέστε με παντοδύναμο δημιουργό
Αν καταλαβαίνετε και δεν είστε οπαδοί του σκότους του κακού πνεύματος»

Με άλλα λόγια οι βασιλείς είναι εκλεγμένοι του θεού για το καλό στον κόσμο, αλλά όταν πρόκειται να πάρουν ή να νιώσουν ότι αντικαθιστούν τον θεό ή τον λησμονούν, αυτό χαρακτηρίζεται Ανταρσία εναντίον του Αχρουρα Μάζντα «Ahoura Mazda».

Τιμωρείται με ασαφείς κανόνες και νόμους και εφόσον δεν καθορίζονται¹⁶⁸ αυτοί οι νόμοι από την κοινωνία των ανθρώπων, αλλά υφίστανται ως προκαθορισμένοι στο πλαίσιο της Θείας βούλησης από αέναες ανώτερες δυνάμεις του Αχρουρα Μάζντα «Ahoura Mazda».

¹⁶⁸ Εδώ βλέπουμε τη δομή του θεοκρατικού καθεστώτος στην εξουσία και διακυβέρνηση των Περσών.
Βλ. Α) *The History Of The Despotism In Iran* ,Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations, Β) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar* ,1940 ,Tehran ,The Bibliotheca Of The Xavar , Γ) *Feridoun Adamiat, The Amir kabir And Iran*, 1984,Tehran ,Xarazmi Publish, Δ) *Eshpooler ,Brattled, The History Of The Moguls In Iran* , Translated buy Mir Aftab ,1988,Tehran , Center For The research Culture , Ε) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza ,Ansaffoor* ,1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish, ΣΤ) *Jovaini Jahangosha ,The History Of The Jhangosha* ,1989, Tehran, Center for Book Publish, Ζ) *Nezamolmolk Xaje, Siasatnama*,1980 , Tehran.

«Αυτά από τον μεγαλομανή βασιλιά

*Που δεν αντιλήφθηκε πως θα ήταν στη συνέχεια τα πράγματα
Το μυαλό του θόλωσε και δεν κατάφερε να βρει τον λόγο
Αιμορραγούσε και η αιτία ποια να ήταν και πώς να θεραπευθεί και που;
Μια τέτοια κατάληξη θα έχει οποίος ξεχάσει τι σημαίνει λειτούργημα και
λειτουργία»*

Με άλλα λόγια το βασιλικό σύστημα των Περσών παρουσιάζεται ως κατάλληλο και αρεστό σε όλα τα επίπεδα, ώσπου η κακουχία σπέρνεται στον κόσμο διά χειρός κάποιων προσώπων που βρίσκονται στην κορυφή της κυριαρχίας. Η χρονική μεσολάβηση της ανόδου του λεγόμενου κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και τιμωρία του βασιλιά Τζαμσίνατ (Jamashid) βρίσκονται σε άμεση σύνδεση μεταξύ τους.

Αυτή η μεσολάβηση που χαρακτηρίζεται από τόση κακουχία και καταπίεση θεωρείται κομμάτι της μοίρας που επιβάλλεται να την ζήσει ο κόσμος ως σημάδι της πάλης των δυνάμεων του καλού 'Αχρουρα Μάζντα' «Ahourra Mazda» και του πνεύματος του κακού Αχριμάν «Ahriman». Οπότε η ανταρσία εναντίον της ισορροπίας του κόσμου κορυφώνεται με την άνοδο του βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg).

Έτσι ο βασιλιάς Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) από τις περιγραφές φαίνεται να είναι ο παραβάτης όλων των κανόνων του κόσμου και ο απόλυτος κακός.

Η δυναμική παρουσία των κακών πράξεων του από την άλλη, φαίνεται να είναι αποδεκτός στην Περσική κοσμοθεωρία καθώς ο κόσμος θα μπει στην διαδικασία αναμονής ώσπου να επανέρχεται ξανά σε ισορροπία.

Η περιγραφή αυτής της κατάστασης από τον ποιητή Φέρνουςι «Ferdousi» είναι ως εξής: *«έναν απόγονο ονόματι Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)
σκληρό, κακό και αλαζόνα
Ζούσε μόνο για τον εαυτό του
Δέκα χιλιάδες άλογα λένε ότι είχε
Έτρεχε σαν τρελός χωρίς να λογαριάζει
η άσεβης δράση του τι θα επιφέρει
Ο Ιμπλίσ (Iblis) που ήταν γνωστός αρχηγός του κακού
η κακία του φρόντιζε να απλωθεί παντού»*

Η αφετηρία της κοινωνικής και πολιτικής ζωής στην Περσική σκέψη, όπως δείχνει δεν εμπεριέχει τη ρήξη με το παλαιό σύστημα, αλλά ρήξη με το

πρόσωπο. Τα πρόσωπα αλλάζουν στο Περσικό πολιτικό σύστημα, ενώ σε σύγκριση με την πράξη του Τιτάνα θεού Προμηθέα,¹⁶⁹ βλέπουμε πώς η ρήξη του με τους θεούς τονίζεται με τον πιο έντονο και χαρακτηριστικό τρόπο. Αυτή η βαθιά τομή, ρήξη με τα κορυφαία σημεία της εξουσίας στην Ελληνική σκέψη φαίνεται να είναι η νέα πολιτική διαδρομή, στην οποία πρωτοπορεί ο ελληνικός κόσμος.

Η περιγραφή για τον κακό βασιλιά δείχνει να έχει παραβιάσει τους κανόνες του αγαθού πνεύματος Αχρουρα Μάζντα «Ahoura Mazda» σε συνεργασία με το πνεύμα του κακού Αχριμάν «Ahriman». Όταν αντιστρέφονται οι κακιές δυνάμεις, έρχεται η τιμωρία στα πλαίσια του ίδιου μηχανισμού. Εν συνεχεία τιμωρείται από τον Φεριντούν (Feridoun), ο οποίος θα είναι ο επόμενος βασιλιάς που αποκαθιστά το καλό στον κόσμο επί της εποχής του.

Ο παραδοσιακός τρόπος να σκέπτεται, και να οργανώνει τη ζωή του ο άνθρωπος του Περσικού κόσμου, και το κεντρικό σημείο στο οποίο αντιλαμβάνεται την πολιτική και κοινωνική ζωή, αποτυπώνει ακριβώς αυτό ανάμεσα στους στίχους του ποιητή.

Όλα όσα μας αφηγείται, φαίνεται να αμφιταλαντεύονται ανάμεσα στον μύθο και στην πραγματικότητα, ενώ δείχνει να προέρχεται από τον απροσδιόριστο ιστορικό χρόνο του παρελθόντος.

*«Με δαιμονισμένες σκέψεις και λόγια
είπε ο Ιμπλις : Σε αγαπάω βασιλιά μου με όλη μου την καρδιά
Θα έδινα και την ψυχή μου για χάρη σου
Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης να φιλήσω θέλω τους ωμούς σου
Ο βασιλιάς το δέχτηκε με αφέλεια και τόση χαρά
Ο δαίμονας που ήταν κρυμμένος στη μορφή του μεγάλου μάγαιρα*

¹⁶⁹ Βλπ. Α) Saïd, Suzanne, "Aeschylean Tragedy". A Companion to Greek Tragedy . 2006, Blackwell Publishing. Β) Smith, Helaine, Masterpieces of Classic Greek Drama, 2005, Greenwood .Γ) Smyth, Herbert Weir, Aeschylus , Cambridge, 1922, MA: Harvard University Press . Δ) Sommerstein, Alan H. Aeschylean Tragedy (2nd ed.) London, 2010, Duckworth . Ε) Greek Drama and Dramatists, London, 2002, Routledge Press Ζ) Spatz, Lois, Aeschylus . Boston, 1989 Twayne Publishers Press. Η) Summers, David, Vision, Reflection, and Desire in Western Painting , 2007 University of North Carolina Press Θ) Sommerstein, Alan H. Aeschylean Tragedy (2nd ed.) Londo, 2010, Duckworth Ι) Kevin Robb, Literacy and Paideia in Ancient Greece , Ox.Uni.Press 1994; p128 Κ) J. Blok and A. Lardinois (eds), Solon of Athens: New Historical and Philological Approaches , Leiden, Brill, 2006 Λ) I. Morris, The Growth of City States in the First Millennium BC , Stanford, 2005 Μ) M. Grant, The Rise of the Greeks . New York: Charles Scribner's Sons, 1988 Ν) GR Stanton, Athenian Politics c. 800–500 BC: A Sourcebook , London, Routledge, 1990 Ξ) P. Rhodes, A History of the Greek City States , Berkeley, 1976

*έδωσε τα φιλιά του στους ώμους του βασιλιά
Έπειτα έγινε καπνός
Ο βασιλιάς έμεινε έκπληκτος από αυτό το γεγονός
Δυο μάυρες σκιές αντίκρισε με φωνές δίπλα από τα αυτιά του
Τρόμαξε πολύ, έπεσε με πόνο στο πάτωμα,
φώναζε οργισμένος για βοήθεια
Οι γιατροί του τον εξέτασαν, όμως φάρμακο δεν βρήκαν
Τι θα μπορούσε να απαλύνει τον πόνο του βασιλιά
για να μην τον βλέπουν εκείνα τα φίδια;»*

9.2.2 Η ανταρσία του Προμηθέα κατά της αρχής του Δία:

Η τραγωδία ως γέννημα της ‘Αθηναϊκής’ δημοκρατίας έρχεται να δέσει και να συνδυάσει τις αόρατες μορφές με το κοινό και την πολιτεία της. Εμπεριέχει τόση δύναμη, η οποία δεν προϋπήρξε. Η ανθρώπινη δύναμη φαίνεται να είναι γεγονός.

Έτσι η τραγωδία οικοδομεί έναν κόσμο με γερές βάσεις, διαφορετικό και δυναμικό στον οποίο για πρώτη φορά αποκτούν δύναμη και το ανθρώπινο γένος καρπορεύεται προς ένα ξεχωριστό πεπρωμένο.

Η τραγωδία φαίνεται να είναι η ουσία ενός νέου πολιτικού πολιτισμού. Ο νέος κόσμος που δημιουργεί και έχει τη δική του φωνή και λειτουργία.

Το Σαχνάμα «Shahname» σε σύγκριση με την τραγωδία προσπαθεί να καταγράψει την επιθυμία του Περσικού κόσμου για επαναφορά ενός πολιτικού κοινωνικού συστήματος που προϋπήρξε. Η κοσμοθεωρία και η σκέψη επιβάλλουν την επιστροφή.

Έτσι, η εξουσία των θεών παρά το γεγονός ότι υπήρξε αλλαγή ηγεσίας από τον Κρόνο στο Δία, αλλά η ουσία της εκτέλεσης της εξουσίας παρεμένει η ίδια και συνεχίζει να αντιστέκεται με όλη την επιρροή σε ενδεχόμενες δυνάμεις που προσπαθούσαν να την αποδυναμώσουν. Λοιπόν, απέναντι σε αυτή τη λογική θα βρεθεί ο Τιτάνας θεός Προμηθέας, ο οποίος υπήρξε δεξί χέρι του Δία για να επιβληθεί και να γίνει κυρίαρχος του κόσμου.

Αυτομάτως μιλώντας για τον Προμηθέα του ‘Αισχύλου, μας ξεκαθαρίζεται από το πρώτο σκηνικό του έργου, πως η υπόθεση αφορά ένα δεσποτικό θεοκρατικό καθεστώς.

Ο Προμηθέας λέει για το γεγονός αυτό τα εξής:

*« Σαν άρχισαν λοιπόν το μάλλωμα οι θεοί
Και η έχθρα ανάμεσα τους ξέσπασε, τον Κρόνο
Να εκθρονίσουν άλλοι γύρευαν, ο Δίας*

*Να βασιλεύση, κι άλλοι αντίθετα, ποτέ
Να μην εξουσιάζει στους θεούς ο Δίας ζητούσαν,
Το καλύτερο τότε ποθώντας τους Τιτάνες
Δεν μπόρεσα, τεκνά Ουρανού και Γης,
Καταφρονώντας τρόπους νόμισαν
Μα εμένα η μάνα Θέμιδα και Γη
Για τα μέλλοντα συχνά μουχε μιλήσει
Πώς τίποτα με βία και δύναμη δε θα γενή
Με δόλο, όσοι μπορέσουν, θα νικήσουν
Κι ενώ τους ταλεγα καθορά,
Καλύτερο λοιπόν μου φάνηκε να πάρω
Τη μητέρα μου και να σταθώ στο πλάι
Του Δία, πρόθυμα με προθυμία του
Κι η κρύπτη του Ταρτάρου η βαθυσκότεινη
Από δικά μου συμβουλή τον Κρόνο τον πανάρχαιο
Μαζί με τους συμμάχους τους σκεπάζει»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 198-221*

Η κυριαρχία των Παντοδύναμων και οι αλλαγές στην εξουσία εκείνη την εποχή φαίνεται να απασχολούσε έντονα τον τραγικό μας ποιητή Αισχύλο, σαν να βίωνε ακόμη τον φόβο και το ενδεχόμενο επιστροφής στους τυράννους.

Αυτό το συναντάμε με τη προβολή των πράξεων του Δία, μετά από την ανάληψη των καθηκόντων του, αγνοώντας τους αδύναμους, και ενισχύοντας το βαθύ κατεστημένο των θεών του Ολύμπου για προστασία της εξουσίας του.

*«Μα είναι αρρώστια αέναη των τυράννων,
Εμπιστοσύνη σε φίλους να μην έχουν
Και όσο γι' αυτό που με ρωτάτε,
Για ποια αίτια με βασανίζει, να σας πω
Στον πατρικό θρόνο ευθύς μόλις ανέβηκε,
Προνομία να ορίζη στον καθένα απ' τους θεούς»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 224-229*

Στο πρόσωπο του Τιτάνα θεού Προμηθέα, ευθέως θέτει αυτό το ζήτημα, υπογραμμίζοντας με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο την αναγκαιότητα και σταθερή διάθεση για αλλαγή δυνάμεων στον κόσμο.

Με άλλα λόγια, η τραγωδία του Προμηθέα μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολιτικό μανιφέστο των πολιτικών μελλούμενων, καθώς εν μέρει με σαφή τρόπο απαντά στην αναστολή της βίας στην εξουσία, υπέρ των ανθρώπων.

*«Άρχισε μοιράζοντας με τάξη στην αρχή
Μα για τους δυστυχούς θνητούς έγνοια καμιά
Δεν είχε, αλλ' αφανίζοντας όλο το γένος, άλλο,
Νέο να σπείρη σκόπευε. Κανείς
Δεν αντιδρούσε σ' όλα αυτά, μοναχά εγώ*

*Εγώ μονό πήρα την τόλμη και τους γλύτωσα
Να μην πάνε στον Άδη αφανισμένοι
Για τούτο με τα πάθη αυτά καταπονούμαι
Αβάσταχτα να τα βαστώ κι οικτρά να θωρης
Στον οίκτο μου για τους θνητούς κανένα οίκτο
Δεν βρήκα, μα μ'έχουν έτσι αλύπητα θροιάσει,
Θέαμα ελεεινό, ντροπή του Δία»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 229-240*

9.3 Η τιμωρία του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και η τιμωρία του φιλόανθρωπου Προμηθέα:

Το κεντρικό θέμα στα δυο έργα αφορά στον τρόπο της τιμωρίας, τον οποίον αντιμετωπίζουν με τη σειρά τους, ο κακός βασιλιάς Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και ο φιλόανθρωπος Προμηθέας. Με το θέμα των τιμωριών μπορούμε να πούμε, ότι συνοψίζεται το σύνολο των πολιτιστικών και πολιτικών αξιών που έχουν διαμορφώσει οι Πέρσες, οι Κούρδοι και οι Έλληνες.

9.3.1 Η τιμωρία του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)

Η αφήγηση του Πέρση ποιητή Φίρντουσι «Ferdousi» για τον κακό βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), όπως έχουμε αναφερθεί φαίνεται να προέρχεται¹⁷⁰

¹⁷⁰ Βλ. Α) *The History Of The Despotism In Iran*, Prof. Ahmad Miri, 2004, Tehran, Publish Center For The New Observations, Β) *History From Tabarestan, Ibn Esfandiar*, 1940, Tehran, The Bibliotheca Of The Xavar, Γ) *Feridoun Adamiyat, The Amir kabir And Iran*, 1984, Tehran, Xarazmi Publish, Δ) *Eshpooler, Brattled, The History Of The Moguls In Iran*, Translated buy Mir Aftab, 1988, Tehran, Center For The research Culture, Ε) *The Stretchers Of The Iranian Government From Islamic century Until Mogul War Golam Reza, Ansafpoor*, 1977, Tehran Amir Kabir Center for Publish, ΣΤ) *Jovaini Jahangosha, The History Of The Jhangosha*, 1989, Tehran, Center for Book Publish, Ζ) *Nezamolmolk Xaje, Siasatnama*, 1980, Tehran.

από τη Ζωροαστρική κοσμοθεωρία, στην οποία οι δυο δυνάμεις του Αχρούρα Μάζντα «Ahoura Mazda» βρίσκονται σε διαρκή πάλη, με το πνεύμα του κακού Αχριμάν «Ahriman».

Στη διαδρομή αυτή, όταν κάποια στιγμή το πνεύμα του κακού επιβληθεί και κυριαρχεί το απόλυτο κακό, τότε έχουμε να κάνουμε με αταξία, στον κόσμο. Οπότε η επαναφορά της τάξης καθίσταται δυνατή εκ νέου με τον ερχομό του αγαθού πνεύματος Αχρούρα Μάζντα «Ahoura Mazda» και τις δυνάμεις που το πρεσβεύουν.

Αυτό δεν φαίνεται να χαρακτηρίζει την Ελληνική κοσμοθεωρία, το 'Χάος' συνεχίζει να υπάρχει καθώς πιστεύεται ότι, ακόμη σε εποχές που φαινομενικά θεωρούνται ήρεμες υφίσταται. Έτσι σε αυτό το σημείο διαφοροποιείται με την Περσική σκέψη.

Με άλλα λόγια αυτός ο απόλυτος τρόπος, μαύρο και άσπρο στην Περσική σκέψη για να αντιμετωπιστούν τα δρώμενα συνεχίζει να επιβιώνει σε όλα τα επίπεδα της ζωής ως τις μέρες μας, εφόσον πηγάζει από βαθιές ρίζες, προερχόμενες από τα βάθη των αιώνων.

Μέρος αυτής της κοσμοθεωρίας και αντίληψης, φαίνεται να είναι ο απόλυτος κακός βασιλιάς. Καταφέρνει να γίνεται βασιλιάς και η εποχή του βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), περιγράφεται με τις πιο βίαιες και μαύρες πράξεις, όταν βρέθηκε στο τιμόνι της κυριαρχίας, εξοντώνοντας τον πατέρα του που περιγράφεται ως ένας γενναίος και ήρεμος βασιλιάς.

*«Εκείνη την εποχή ο Μαρντάς (Mardas) που ήταν γενναίος και ήρεμος
βασίλευε μετά από εκείνον τον τυφλωμένο βασιλιά
που οι πράξεις του επέφεραν κακοτυχίες πολλές
Φρόντιζε γίδια πολλά, άρμεγε με τόση γαλήνη εκεί πέρα
Όλη η καλοσύνη ήταν δική του, όμως από κακή του τύχη
είχε έναν απόγονο ονόματι Ατζίντεχαγκ (Agidagagg)»*

Στην συνέχεια υιοθετεί την απόλυτη βία, ως μέσον επικράτησης και επιβίωσης της τυραννίας του. Οπότε ανάμεσα στα πρώτα θύματα αυτής της παράνοιας του, συναντάμε τους νέους ανθρώπους, που σφάζονται για χάρη του. Η δικαιολογία, την οποία μας παρέχει γι' αυτό το τόσο τραγικό κοινωνικό γεγονός ο ποιητής, έχει πολύπλευρες πτυχές με αφετηρία τον μύθο, ο οποίος έχει ταυτιστεί απόλυτα με την πραγματικότητα.

Μια άλλη σημαντική πτυχή του μύθου μέχρι την πραγματική του διάσταση, φαίνεται να είναι το ζήτημα της καταγωγής¹⁷¹ του Κουρδικού λαού. Οι μάγισσες σφάζουν κάθε μέρα έναν από τους νέους και ελευθερώνουν έναν άλλον, που θα αποτελέσει το γεννήτορο του Κουρδικού λαού.

*«Με προσοχή όμως κάθε νύχτα άφηναν έναν νέο να διαφύγει
Αναγκαστικά τον άλλον θυσίαζαν
Ένα πρόβατο στη θέση του αλλού ανθρώπου έσφαζαν
Ανακάτευαν το μυαλό του μάρτυρα με το πρόβατο
Από εκείνους τους νέους που άφηναν
οι Κούρδοι έχουν καταγωγή πάνω στη γη»*

Ο μοναδικός τρόπος που ακολουθείται από τη διακυβέρνηση του κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) και των συνεργατών του είναι από τη απόλυτη βία.

Οι εικόνες που σχηματίζονται μπροστά μας με τη διήγηση του ποιητή¹⁷² για ανθρωποθυσία των νέων από όλες τις κοινωνικές τάξεις, στα φίδια του βασιλιά, προβάλλουν πτυχές αυτής της σκέψης. Συμπεριλαμβανομένης και τον πατέρα του Φεριντούν (Feridoun) που ήταν από το γένος των βασιλιάδων. Αυτή η απόλυτη βία κάποια στιγμή λαμβάνει τέλος με την ανάδειξη του απόλυτου καλού.

*«Από το Ιράνζαμιν (Iranzamin) ήταν ένας ενάρετος άντρας,
από εκείνους τους ευγενείς Κιάνηδες (Kianian) έχεις ρίζες»
Ο πατέρας σου ονομαζόταν Αμπτίν (Abtin),
απόγονος του Τεχμούρεθ (Tahmoureth) που λένε ότι δάμασε τους δαίμονες
Αφού ο καλός σου πατέρας έγινε φαΐ για εκείνα τα φίδια
Που είχαν φυτρώσει στους ώμους του βασιλιά»*

¹⁷¹ Την καταγωγή και το μύθο στην Κουρδική σκέψη και παράδοση θα αναλύσουμε στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας έρευνας.

¹⁷² Βλπ. «Shahname» του Φίρνουσι «Ferdousi» Το αρχαιότερο έργο που έχει γραφθεί, μετά από την κατάκτηση των Αράβων, στην περσική γλώσσα είναι το shahnameh Firdousi το οποίο αρχίζει να γράφεται γύρω στις 969 μ.Χ και ολοκληρώνεται, όπως λέει ο ποιητής Firdousi στο έργο του, μετά από 30 χρόνια. Ο Firdousi, σύμφωνα με τους ιστορικούς, γεννήθηκε το 319 / 379 h.shmsi στο Xorasān του σημερινού Ιράν και πέθανε το 403. Ανατράφηκε σε μια εύπορη οικογένεια καλλιεργητών της περιοχής του και απολάμβανε εκείνη την εποχή υψηλή παιδεία. Γνώριζε ελληνικά, αραβικά, παχλαβικά (αρχαία κουρδική γλώσσα) και περσικά / Βλ. α) Rouhani mohamad / Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ.115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, β) Ahmadi Ahmad / Ο Firdousi και το έργο του, σελ.40 Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004

Από την άλλη, το κομβικό σημείο στο οποίο έρχεται η αντίστροφη μέτρηση για την εξουσία του Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) φαίνεται να είναι η μέρα που θυσιάστηκε στο μαγειρείο του κακού βασιλιά, ώστε να θρέψει τα φίδια του.

Το γεγονός αυτό έρχεται και δένει με το ότι ο αγέννητος γιος του θυσιασμένου πατέρα του Φεριντούν (Feridoun) , πρόκειται να δώσει ένα τέλος σε όλο αυτό το κακό.

*«Όμως τον κακό βασιλιά τον ενημέρωσαν κάποιοι
ότι επρόκειτο να του αφαιρέσεις την εξουσία»
Αφού ενημερώθηκε για ένα τέτοιο ενδεχόμενο
η ζωή σου κινδύνευε γιέ μου
εγώ απελπισμένα έπρεπε να σε σώσω καμάρι μου»*

Η τύχη και ολοκλήρωση των μακρών σχεδίων της μοίρας¹⁷³ και τιμωρίας του κακού βασιλιά, τελικά πραγματοποιείται μέσω της μάνας του Φεριντούν (Feridoun), της Φαράνεκ (Faranek), η οποία φροντίζοντας να σώσει τον γιό της από τον αφανισμό και την απόλυτη βία των κρατούντων. Με άλλα λόγια, η καταγωγή του Φεριντούν (Feridoun), φέρει ένα ειδικό βάρος και αυτομάτως αναγγέλλει την νέα εποχή και το τέλος της απόλυτης βίας.

Ο Φεριντούν (Feridoun) έτσι αποκτά πολιτική υπόσταση και προχωρεί στην τιμωρία του κακού βασιλιά, ώστε να επανέλθει η τάξη στο κόσμο. Η πράξη της τιμωρίας προβάλλεται ως η καλύτερη επιλογή και η εποχή του Φεριντούν (Feridoun) και το καθεστώς του, ως το απόλυτο δίκαιο και καλό.

*«Ο κακός βασιλιάς σταυρώνεται στο Ντεμαβάντ (Damwand)
Τον έσερναν μέχρι που έφτασαν στο βουνό
Ερημιά επικρατούσε παντού
Ο αγγελιοφόρος του θεού είπε ακόμη στον νέο βασιλιά:
Να προσέχεις να μην εμφανιστούν γνωστοί μαζί σου,
ώστε να μην μαθευτεί και να τον δέσεις για τα καλά
Η τύχη του κακού βασιλιά ήταν τόσο ευάλωτη
Με κάθε γύρο που έκαναν οι αλυσίδες του
έβλεπες να σβήνονται τα ίχνη από την ύπαρξή του στη γη,
εκείνη τη γη που τη γέμισε με την κακία του,
με αίμα ανθρώπων και αδικίες πολλές
Τον έβαλε σε μια στενή γωνία στο βουνό*

¹⁷³ Βλπ. Α) Holland, Tom (2006) *Persian Fire: The First World Empire and the Battle for the West*. Doubleday Β) Boardman J, Bury JB, Cook SA, Adcock FA, Hammond NGL, Charlesworth MP, Lewis DM, Baynes NH, Ostwald M & Seltman CT (1988). *The Cambridge Ancient History*, vol. 5. Cambridge University Press.

Γ) Fehling, D. (1989). *Herodotus and His "Sources": Citation, Invention, and Narrative Art* (Translated by J.G. Howie). Francis Cairns.

*Έφερε εκείνα τα χοντρά καρφιά
Τον σταύρωσε και χτύπησε τα χεριά του επάνω στους λόφους
Από όπου έτρεχε αίμα από τον κακό, αιμοβόρο βασιλιά».*

Με αυτόν τον τρόπο τιμωρείται ο κακός βασιλιάς με σταύρωση στο βουνό Ντεμαβάντ (Damwand).

9.3.2 Η τιμωρία του φιλόανθρωπου Προμηθέα:

Πρώτα ο Προμηθέας¹⁷⁴ υπήρξε συνεργάτης του Δία, ώστε να επικρατήσει επί του τυράννου πατέρα του Κρόνου, αλλά στην ουσία, όπως διηγείται ο εξόριστος αντάρτης Τιτάνας θεός Προμηθέας ο Δίας συνέχισε τη διαδρομή των παλαιών δεσποτικών καθεστώτων, σαν τον πατέρα του.

Έτσι αποφασίζει ο Προμηθέας να χαρίσει μέσα στον Νάρθηκα τη φωτιά στους ανθρώπους, που ως τότε υπήρξε προνόμιο των θεών.

Ο Τιτάνας θεός Προμηθέας αναφέρεται στο γεγονός της τιμωρίας του ως εξής:

*« Μπορώ στα πάθη μου. Για να προσφέρω στους θνητούς
Δώρα, ο δύσμοιρος, σε συμφορές έχω ζευχτη
Κλέβοντας μες σε νάρθηκα το σπέρμα της φωτιάς
Πουναι της κάθε τέχνης δάσκαλος
Και πόρεψη για τους θνητούς μεγάλη
Για τέτοιο αμάρτημα τώρα πληρώνω»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 105-111*

Η πολιτική τιμωρία, την η οποία καλείται να αντιμετωπίσει ο Τιτάνας φιλόανθρωπος Προμηθέας με αφορμή την κλοπή της φωτιάς, με ξεκάθαρο τρόπο, έθεσε σε αμφισβήτηση την κυριαρχία των θεών.

Η πολιτική τιμωρία του Προμηθέα χαρακτηρίζει τη ροή του έργου του Αισχύλου, ενώ όλη η υπόθεση, μετατρέπεται σε πρώτη αντίσταση ενός μεγάλου αγωνιστή κατά της δεσποτικής αρχής. Έτσι ο αγωνιστής

¹⁷⁴ Α) Armour, Robert A, *Gods and Myths of Ancient Egypt*, American Univ. in Cairo Press, 2001
Β) Markos Giannoulis, *Die Moiren. Tradition und Wandel des Motivs der Schicksalsgöttinnen in der antiken und byzantinischen Kunst, Ergänzungsband zu Jahrbuch für Antike und Christentum, Kleine Reihe 6 (F. J. Dölger Institut)*. Aschendorff Verlag, Münster, 2010 Γ) Dougherty, Carol, *Prometheus*. Taylor & Francis, 2006

Προμηθέας, σαν πολιτικός κρατούμενος, τιμωρείται στον Καύκασο από τον βασιλιά των θεών Δία, μέσω των εκπροσώπων του, δηλαδή, του Κράτος, της Βίας και του και Ήφαιστου

« Κράτος

*Φτάσαμε τέλος στην απόμακρη βίγλα της γης
Σ' έρημους τόπους Σκυθικούς κι απάτητους
Ο,τι λοιπόν σου πρόσταξε ο πατέρας, Ήφαιστε σύ,
Κοίτα να κάμης και τον άνομον αυτόν
Σε ψηλούς βράχους απόκρημνους με ασάλινα
Κι ασύντριφτα δεσμά ν' αλυσσοδεσης
Τ' άνθος σου χώρισε κλέβοντας στους θνητούς
Τη φλόγα της πάντεχνης φωτιάς και πρέπει
Να τιμωρηθη για ένα τέτοιο κρίμα απ' τους θεούς
Για να μαθή να στέργη του Διός την εξουσία
Και το φιλόανθρωπο τρόπο του ν' άφησει.»*
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 5 -10

Από τα πρώτα σκηνικά παρουσιάζεται μια διαμάχη μεταξύ των εκπροσώπων της γραφειοκρατίας του Δία, δηλαδή, του Κράτος, της Βία και του Ήφαιστου. Ο Ήφαιστος αρνείται να συμμετάσχει στη διαδικασία σταύρωσης και τιμωρίας του αντάρτη 'Προμηθέα', αλλά αμέσως το Κράτος παίρνει καθαρές θέσεις επί του θέματος, υπενθυμίζει τις εντολές που έλαβαν από τον πατέρα, Δία.

Οι εκπρόσωποι του Δία χαρακτηρίζουν τον Προμηθέα προδότη και έτσι του επιβάλλουν εκείνες τις σκληρές τιμωρίες. Οπότε μαζί με αυτό, οι θεατές του έργου βιώνουν τον τρόπο των τυράννων του Ολύμπου με επικεφαλής τον Δία και τα πάθη τον εξόριστου βασανισμένου Τιτάνα θεού Προμηθέα.

« Ήφαιστος

*Κράτος και Βία, για σας
Η προσταγή του Δία έχει τελειώσει, τίποτα
Δε σας κρατεί μά εμένα η ψυχή μου δε βαστά με βία
Συγγενή θεό σε παγερό φαράγγι να προσδέσω»*
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 10-15

« Το 'Κράτος'
Και τώρα τι κάθεται μάταια και τον κλαις;

*Και δε μισείς τον πιο θεομίσητο θεό,
Που πρόδωσε τον καύχημα σου στους θνητούς;»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχους, 35-38*

Η τιμωρία του Προμηθέα στον Καύκασο με εντολή του Δία ικανοποιεί την βούληση των δεσποτικών θεών' που η δράση του Προμηθέα συνετέλεσε στη μοιρασιά¹⁷⁵ των δυνάμεων τους, υπέρ του γένους των ανθρώπων, που ως τότε δεν είχαν καμία δύναμη.

Έτσι έχουμε να αντιμετωπίσουμε δυο χρόνους, και δυο πολιτικά συστήματα εξουσίας. Από τη μια η προβολή και επικέντρωση στο χρόνο και τη ζωή του πολιτικού συστήματος του Δία στο παρόν, που ήδη έχει μετατραπεί σε παρελθόν και από την άλλη ο χρόνος που αρχίζει να μετρά μετά από τη δράση του Προμηθέα που προβάλλει τον μέλλοντα χρόνο και τη μοιρασιά των δυνάμεων.

Η δράση του Προμηθέα δεν αξιολογείται ως αταξία, αλλά ως ανταρσία που συνετέλεσε στην αλλαγή του κόσμου υπέρ των ανθρώπων. Εξαιτίας της κλαπής της φωτιάς έδωσε εντολή ο Δίας να τιμωρηθεί ο Προμηθέας στον Καύκασο, απευθύνοντας τον λόγο στο Κράτος ως εξής:

*«Καμάρωσε λοιπόν εδώ και των θεών τα τίμια
Κλέβοντας δίνε τα στους θνητούς. Τι θα μπορούσαν
Για να σ' ανακουφίσουν απ' τους πόνους σου οι θνητοί;
Όνομα απατηλό οι θεοί σου βγάλαν Προμηθέα
Σου χρειάζεται του ίδιου εσένα προμηθέας, για ναβρη
Τρόπο απ' την απόχη αυτή να σ' απαλλάξη.»
Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι, 80- 86*

¹⁷⁵ A)Burket, Walter, *The Orientalizing Revolution: Near Eastern Influence on Greek Culture in the Early Archaic Age*, Harvard University Press, 1995 Σύμφωνα με τις πηγές ο 'Προμηθέας' ήταν Τιτάνας άλλα συνεργάστηκε με τον 'Δία' για την επικράτηση του ενώ μετά οι διαφορές τους κορυφώθηκαν πάνω στην διαχείριση των 'Θνητών' από τους θεούς έτσι αποφάσιζε να κλέψει τη φωτιά και να την χαρίσει στους ανθρώπους. B) West, M.L., "Hesiod, Theogony, ed. with prolegomena and commentary", Oxford: Clarendon Press 1966 Γ) West, M.L., "*Hesiod, Works and Days, ed. with prolegomena and commentary*", Oxford: Clarendon Press 1978 Δ) Williamson, George S. *The Longing for Myth in Germany: Religion and Aesthetic Culture from Romanticism to Nietzsche* (Chicago, 2004).

Κατά την Περσική σκέψη η κοσμοθεωρία και η τιμωρία μετατρέπονται σε μηχανισμό που υπηρετεί τη εξουσία, ενώ η τιμωρία στην Ελληνική σκέψη, στο πρόσωπο του Προμηθέα προσπαθεί να οικοδομήσει έναν άλλο πολιτισμό, τον πολιτισμό του ηρωικού αγώνα στη συνείδηση των πολιτών.

*«Αυτή τη φορά ο κακός βασιλιάς κατάλαβε πια
πως έπεσε η κατάρα πάνω του
Ο νέος ηγεμόνας τον χτύπησε στο κεφάλι
Να σε αποτελειώσω θέλω, είπε
Όμως ο αγαθός θεός του έστειλε ένα μήνυμα να μην σκοτώσει εκείνον τον
κακό,
να τον δέσει στο Ντεμαβάντ (Damwand)
Έτσι η ιστορία του κακού παίρνει τέλος*

*Όταν βλέπεις κακία θα κάνεις το ανάποδο
Ο κόσμος έχει χαρά και ευτυχία
Χαιρετίζουν τον νέο ηγεμόνα.»*

9.4 Ο κακός βασιλιάς σταυρώνεται στο Ντεμαβάντ (Damwand)

Στο πρόσωπο του λεγόμενου κακού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg) συναντάμε τις διαστάσεις ενός συστήματος, που στην ιστορική του διαδρομή ανακυκλώνεται στα ίδια σημεία.

Έτσι δικαιολογείται η σύγχυση της συγκεκριμένης εξουσίας στην οποία αναπτύσσονται τα δυο άκρα που απαρτίζονται από ένα καλό και ένα κακό με αέναη πάλη, δίχως να επιτρέπουν να αναθούν άλλες απόψεις και αποχρώσεις. Τα θεοκρατικά καθεστώτα όπως έβαλαν τις δομές τους, συνεχίζουν την επιβίωση τους.

Στο έργο του Σαχνάμα «Shahname» επίκεντρο όλων των δυνάμεων και γεγονότων φαίνεται να είναι το Αριστοκρατικό γένος, το οποίο δεν αποκόπτεται από τους μύθους και τη μυθική¹⁷⁶ εποχή, αντιθέτως τροφοδοτείται από τα συγκεκριμένα στοιχεία.

Ο απλός λαός εκφράζεται στο πρόσωπο του ήρωα Καβέ «Kaveh», που πάλι έχει σκοπό να υπηρετεί το γένος των βασιλιάδων, ενώ στον Προμηθέα Δεσμώτη πρωταγωνιστούν οι θεοί και οι θνητοί διεκδικώντας μερίδιο στην κυριαρχία και τη μοίρα, από τους ισχυρούς.

*«Τον έσερναν μέχρι που έφτασαν στο βουνό
Ερημιά επικρατούσε παντού
Ο αγγελιοφόρος του θεού είπε ακόμη στον νέο βασιλιά:
Να προσέχεις να μην εμφανιστούν γνωστοί μαζί σου,
ώστε να μην μαθευτεί και να τον δέσεις για τα καλά*

*Η τύχη του κακού βασιλιά ήταν τόσο ευάλωτη
Με κάθε γύρο που έκαναν οι αλυσίδες του
έβλεπες να σβήνονται τα ίχνη από την ύπαρξή του στη γη,
εκείνη τη γη που τη γέμισε με την κακία του,
με αίμα ανθρώπων και αδικίες πολλές
Τον έβαλε σε μια στενή γωνία στο βουνό
Έφερε εκείνα τα χοντρά καρφιά
Τον σταύρωσε και χτύπησε τα χεριά του επάνω στους λόφους
Από όπου έτρεχε αίμα από τον κακό, αιμοβόρο βασιλιά»*

Στη Περσική σκέψη ο κακός βασιλιάς τιμωρείται, ενώ στην Αισχύλεια τραγωδία το επίκεντρο έχει η τιμωρία του Τιτάνα θεού Προμηθέα. Κάτι το οποίο φαίνεται να είναι πρωτότυπο.

¹⁷⁶ Pierre- Vernnant, Jean λέει χαρακτηριστικά για αυτό « στην περίπτωση της Ελλάδος, η διανοητική εξέλιξη από τον Ησίοδο ως τον Αριστοτέλη μας φάνηκε πώς ακολουθεί, ουσιαστικά δυο δρόμους: πρώτα –πρώτα , δημιουργείται μια ξεκάθαρη διάκριση ανάμεσα στον κόσμο της φύσης, τον κόσμο του ανθρώπου και τον κόσμο των ιερών δυνάμεων. Η μυθική φαντασία ανακατεύει πάντα, λίγο –πολύ, ή συσχετίζει, τους τρεις αυτούς διαφορετικούς χώρους, άλλοτε συγχέονταν τους, άλλοτε πηγαίνοντας από ένα επίπεδο σε ένα άλλο, άλλοτε αποκαθιστώντας ανάμεσα σε όλους αυτούς τους τομείς της πραγματικότητας ένα σύστημα αντιστοιχών» Βλπ. Pierre- Vernnant, Jean, Μύθος και σκέψη στην αρχαία Ελλάδα, Εκδ. ΟΛΚΟΣ, σελ,20

Ένας ξεκάθαρος πολιτικός λόγος και ένα πολιτικό¹⁷⁷ κοινωνικό πεδίο, κάτι που δεν βλέπουμε στον Περσικό κόσμο του Σαχνάμα «Shahname».

Η τιμωρία στη Περσική σκέψη, χαρακτηρίζεται ως κάτι προκαθορισμένο για τη μοίρα του κακού βασιλιά, ενώ στην Ελληνική σκέψη η τιμωρία, οι ανακατατάξεις αλλάζουν μορφές.

Η επιβολή τιμωρίας του Προμηθέα, για το καλό που έπραξε, αποδεικνύει την άμεση διαφοροποίηση της ελληνικής σκέψης από την Περσική όπου όλα ρυθμίζονται για έναν λόγο, για να υπηρετούν μια προκαθορισμένη ιδέα ολοκληρώνοντάς την.

¹⁷⁷ Ο Pierre- Vernnant πάλι σε σχέση με αυτό το σημαντικό σημείο αναφέρει τα εξής « αντιλαμβανόμαστε εδώ μια στροφή στην ιστορία των αρχαίων κοινωνιών. Με το πολίτευμα του Κλεισθένη, η πόλη γίνεται Δημοκρατία, πραγματώνεται με συνειδητό τρόπο. Η έννοια της ισονομίας ανάγεται σε μια μίαν εποχή, όπου δεν υπήρχε ακόμη καθαρός διαχωρισμός, ανάμεσα σε δημοκράτες και ολιγαρχικούς, που συμμαχούσαν τότε εναντίον στην εξουσία των τυράννων. Ένα χαρακτηριστικό γεγονός υπογραμμίζει αυτή την άνοδο του 'πολιτικού', που το αντιλαμβάνονται σαν τον τρόπο που ρυθμίζει την από κοινού άσκηση της ηγεμονίας. Την εποχή του Σόλωνα, οι πόλεις που βρίσκονταν σε κρίση έκαναν έκκληση σε ένα διαιτητή, σε έναν ξένο νομοθέτη που τον υπέδειχνε συχνά το μαντείο, ότι η πόλη λύνει τα προβλήματα της χάρη στην κανονική λειτουργία των θεσμών της, σεβόμενη τους νόμους και χάρη στον Κλεισθένη οι Έλληνες της κλασικής εποχής τοποθέτησαν και άσκησαν τη κοινωνική τους δραστηριότητα μετατρέποντας τον άνθρωπο σε πολίτη που αφιέρωνε το καλύτερο τον εαυτό του στο δημόσιο βίο» Βλπ. Pierre- Vernnant, Jean, Μύθος και σκέψη στην αρχαία Ελλάδα, Εκδ. ΟΛΚΟΣ, σελ. 220

Τ Μέρος :

10.Κεφάλαιο δέκατο

Ο μύθος του Καβέ και η τέχνη της πολιτικής

10.1 Οι πηγές του μύθου του Καβέ ‘Kaveh’ και ο χαρακτήρας του στον Κουρδικό λαό

Στο πρώτο επίπεδο του μυθικού κόσμου και μιλώντας για τον μυθικό ήρωα Καβέ, βλέπουμε πως ασκεί¹⁷⁸ με διαχρονικό τρόπο δύναμη ως τις μέρες μας. Μια από τις πηγές αυτής της πλούσιας παράδοσης κατατάσσεται στην προφορική παράδοση, και η επόμενη στο γραπτό λόγο. Η κάθε πηγή μας παραπέμπει σε ένα κόσμο, που στο σύνολο τους έχουν μια κοινή ρίζα και προέλευση. Αυτές οι δυο σπουδαίες πηγές με τη σειρά τους, μας αποκαλύπτουν τη φιλοσοφική θεώρηση του πολιτικο - κοινωνικού κόσμου όπου ανήκαν. Ο συγκεκριμένος μύθος, μας γίνεται χρήσιμο εργαλείο, ώστε να αποκρυσταλλωθούν κάποιες πτυχές σε σχέση με τον Κουρδικό κόσμο, που υπήρξαν άγνωστες ως σήμερα.

Στην διάρκεια της έρευνας, αναλύσαμε το περιεχόμενο των πρωτότυπων κειμένων τα οποία συσχετίζονται με το μύθο και την πολιτικοκοινωνική ζωή. Έτσι οδηγηθήκαμε σε εκείνα τα στοιχεία που θεωρούνται κοινά και σε μερικά άλλα των στοιχείων όπου γίνεται διαφοροποίηση.

¹⁷⁸ Βλπ, Α)Sajady Allaedin / Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh Β) Arbery ,A.J.,Legacy of Persia /oxford ,1963 Γ) Camerom,C.G/History of Early Iran ,Chikago,1936 Δ)Levy ,R,P /The Epic of the kings ,Shahn-nam /London 1967 Ε)Masani R.P/The religion of the good life ,London 1954

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζουμε αυτά που χαρακτηρίζουν τον Κουρδικό κόσμο, όπως και διαφοροποιήσεις του από τον Ελληνικό και Περσικό κόσμο.

10.2 Ο χαρακτήρας του ήρωα Καβέ και η σχέση του με τον Κουρδικό λαό

Αυτό το οποίο χαρακτηρίζει τον μυθικό μας ήρωα, τον Καβέ φαίνεται να είναι η φιλία και η αγάπη, που τρέφει για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης.

Ο ήρωας στην Κουρδική παράδοση παρουσιάζεται ως εκείνος, που επιμένει στη καταπολέμηση των κακών, που έχουν προκληθεί από τους ισχυρούς της εξουσίας. Ως πηγή δύναμης και κοινωνικής δράσης, εμπνέει και εμπνέεται από τον λαό. Για αυτό στην ιστορική του πορεία όχι δεν χάθηκε άλλα κατάφερε να επιβιώσει.

Με αλλά λόγια έχουμε τον ήρωα και τη διαδρομή του ήρωα από το εγώ, τον εαυτό του σε μια νέα ταυτότητα. Αυτή η νέα ταυτότητα έχει εμπλουτιστεί με τις εμπειρίες της ιστορίας του Κουρδικού λαού.

Μιλώντας για τον Καβέ, και την αγωνιστική του πορεία, βλέπουμε να αντέχει την ταλαιπωρία αλλά να συνεχίζει ως το τέλος, για το καλό της φυλής του. Όπως επιβάλλεται σε κάθε πραγματικό ήρωα, που μάχεται για να υπερασπιστεί την ιδεολογία του, πρέπει να πληρώσει κι ένα τίμημα, για την απόκτηση του στόχου του.

Στο έπος του Σαχναμέ¹⁷⁹, που υπήρξε πηγή για την έρευνα μας, διακρίνονται μαζί με τον μύθο του Καβέ δυο κόσμοι και ταυτόχρονα δυο κοσμοθεωρίες.

Έτσι οι κοσμοθεωρίες αυτές είτε συνειδητά, είτε ασυνείδητα λειτουργούν ως κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες, στη διαμόρφωση άποψης και νοοτροπίας των κοινωνιών αυτών καθαυτών, αναπαράγοντας και επηρεάζοντας την πολιτική σκέψη και τις δομές τους.

Η αναφορά του ποιητή, μας παρέχει τη δυνατότητα να μελετήσουμε τις διαστάσεις του μύθου του Καβέ, και την άμεση στενή σχέση του με τον Κουρδικό λαό. Οπότε έχουμε το μυθικό γεγονός της καταγωγής του Κουρδικού λαού.

Η αναφορά και ο λόγος του Πέρση ποιητή Φιρντουσί στο Σαχνάμε (Shahnameh) και η προβολή του μύθου, μας συνδέει άμεσα με την περιγραφή δύο κόσμων του Περσικού και του Κουρδικού κόσμου.

Έτσι ο Κουρδικός κόσμος φαίνεται να είναι γεγονός'

«δήλωσαν μάγειρες στην αυλή του βασιλιά

Με προσοχή όμως κάθε νύχτα αφήναν έναν νέο να διαφύγει

Αναγκαστικά τον άλλον θυσίαζαν

Ένα πρόβατο στη θέση του αλλού ανθρώπου έσφαζαν

Ανακάτευαν το μυαλό του μάρτυρα με το πρόβατο

Από εκείνους τους νέους που αφήναν

οι Κούρδοι έχουν καταγωγή πάνω στη γη»

¹⁷⁹ Το αρχαιότερο έργο που έχει γραφτεί μετά από την κατάκτηση των Αράβων στην περσική γλώσσα είναι το *shahnameh Firdousi* το οποίο αρχίζει να γράφεται γύρω στις 969 μ.Χ και ολοκληρώνεται, όπως λέει ο ποιητής *Firdousi* στο έργο του, μετά από 30 χρόνια. Ο *Firdousi*, σύμφωνα με τους ιστορικούς, γεννήθηκε το 319, 379 h.shmsi στο *Xorasan* του σημερινού Ιράν και πέθανε το 403. Ανατράφηκε σε μια εύπορη οικογένεια καλλιεργητών της περιοχής του και πήρε για εκείνη την εποχή υψηλή παιδεία. Γνώριζε ελληνικά, αραβικά, Παχλαβικά (αρχαία κουρδική γλώσσα) και περσικά. Βλ. α) *Rouhani mohamad*, *Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας*, σελ.115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου *Τεχεράνης* 1999, β) *Ahmadi Ahmad*, *Ο Firdousi και το έργο του*, σελ.40 *Tehran*, Εκδ. Πανεπιστημίου, 2004

Η αναφορά του Πέρση ποιητή Φιρντουσί είναι σύντομη, αλλά υπογραμμίζει την ιστορική σχέση των Κούρδων με τον συγκεκριμένο μύθο. Έτσι η αντίσταση φαίνεται να έχει νομοτελειακό χαρακτήρα με βάση τη σπουδαία αυτή αναφορά.

Ο μύθος του Καβλε αποκαθιστά τη δικαιοσύνη έναντι της δεσποτικής εξουσίας.

10.2.1 Ο χαρακτήρας του ήρωα Καβέ σε κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο στον Κουρδικό κόσμο :

Συναντάμε τη φιγούρα του Καβέ στον Κουρδικό κόσμο σε δυο πηγές, πρώτα στα προφορικά και λαϊκά ¹⁸⁰ αφηγήματα, αλλά και σε γραπτό λόγο. Στα λαϊκά αφηγήματα ο Καβέ, θεωρείται ένα κομμάτι του απλού λαού¹⁸¹,

¹⁸⁰ A) *Sajady, Alaedin, Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας, Bagdad, 1952, εκδ. Cori Zanyari Kurd, B) Jalili, Jalil, Professore, Vosstaniye Kurdov 1880 goda, The uprising of the Kurds in 1880), 132 pp., Nauka Publishers, Moscow, 1966 Γ) Zargotina Kurda (Kurdish Folklore), co-authored with Ordixané Celil, Vol. I, II, Nauka Publishers, Moscow, 1978. Δ) Jiyana Rewşenbiri û Siyasi ya Kurdan (Intellectual and Political Life of Kurds), 200 pp., Jina Nû Publishers, 1985. Ε) Celil, O., C. Celil & Z. Celil, *Kurdskie skazki, legendy i predaniia (Kurdish Fairy Tales and Legends)*, Nauka Publishers, Moscow, 1989 Ζ) *Zargotina Kurdên Sûriyê (Folklore of Kurds in Syria)*, co-authored with Ahmet Omer and Ordixané Celil, Jina Nû Publishers, Uppsala, Sweden, 1989, Η) *Dastanên Kurdî, coauthored with Ordixané Celil, 244 pp., Zêl Publishers, Istanbul, 1994 Θ) Autobiografiya Ebdurrişaq Bedirxan, 72 pp., Havîbûn Publishers, 1999 Ι) *Dîwaro tera dibê m bûkê tu guhdar be, 158 pp., Pêrî Publishers, Istanbul, 2000. Κ) *Sîyarûş Seyfulmuluk, 328 pp., Avesta Publishers, 2000 Λ) *Rûpelên Balkeş Ji Dîroka Gelê Kurd (Important Chapters in the History of Kurdish People), 195 pp. 2002. Μ) *Keşkûla Kurmancî : sedsalîyên X - XX, 311 pp., Vienna, 2004******

¹⁸¹ Αξίζει να παραθέτουμε αυτό που ξέχωσε ο G.Dumezile, στοιχεία που ανήκουν στους λαούς που γνωρίζουμε εμείς ως Ινδο –ευρωπαϊκών λαών, ότι η αρπάγη της φωτιάς εκφράζει τη σύγκρουση μεταξύ θεών και ανθρώπων εξηγεί τη δημιουργία των ανθρώπων με αλλά λόγια ενός διαχωρισμού μεταξύ τους που δεν είχε συμβεί ως τότε. Αυτό το περιφημο έργο με τίτλο ‘Η γιορτή της αθανασίας’ προσεγγίζει αυτό ακριβώς πώς η κλοπή της φωτιάς και της Αμβροσίας η οποία έχει άμεση σχέση με τη δημιουργία του ανθρώπου και κατά τη επέκταση με τις εξελίξεις της ζωής του στην πρώτη

προερχόμενος από την τάξη των τεχνιτών, που εξεγείρεται κατά της αρχής του δεσποτικού βασιλιά Ατζίντεχαγκ (Agidagagg), οργανώνοντας μια λαϊκή εξέγερση, νικώντας και οικοδομώντας ένα λαϊκό κράτος.

Σε κοινωνικό επίπεδο ο ήρωας Καβέ, θεωρείται ένας απλός πολίτης, εργαζόμενος, τον οποίον η εργασία του ως σιδερά τον καθιστά αναγκαίο πρόσωπο στο κοινωνικό του περιβάλλον. Με άλλα λόγια, ο Καβέ εν δυνάμει, κατέχει και διακατέχεται από μια τέχνη, η οποία θεωρείται απαραίτητη και ανώτατη των τεχνών. Έτσι το όνομα Καβέ φέρει και την εικόνα της φωτιάς.

Αυτή η δυναμικότητα, η οποία μεταφέρεται μέσω του προσώπου του Καβέ, εκφράζεται μεταφορικά ως σύνδεση του, με το συμβολισμό της φωτιάς, πολιτισμού και της προόδου. Οπότε η φωτιά από μόνη της χαρακτηρίζεται¹⁸² σταθερό στοιχείο του μύθου ενώ ο μυθικός ήρωας απελευθερώνει το γένος των ανθρώπων που ελπίζει σε πρόοδο και ευημερία.

10.2.2 Ο χαρακτήρας του ήρωα Καβέ σε πολιτικό επίπεδο στον Κουρδικό κόσμο:

Η πολιτική σημασία, που αποτυπώνει η θέση και η τάξη στην οποία ανήκει ο ήρωας Καβέ φαίνεται να μας είναι χρήσιμη ως τις μέρες, καθώς εμπνέει και εμπνέεται την κοινωνία του Κουρδιστάν.

παραδοσιακή κοινωνία στην Μεσοποταμία αλλά και σε άλλες κοινωνίες που ακολούθησαν αυτές τις εξελίξεις, καλλιεργώντας τη γη και δημιουργώντας τις κοινωνικές ανακατατάξεις.

¹⁸² Έχει σημασία να υπογραμμίσουμε και την άποψη των ερευνητών για το Προμηθέα που η φωτιά φαίνεται να είναι το σταθερό στοιχείο, στο οποίο βασίζεται ο μύθος. Α) Fine, John Van Antwerp (*The ancient Greeks: a critical history*, Harvard University Press, 1983, Β) Green, Peter *Diodorus Siculus – Greek history 480–431 BC: the alternative version (translated by Peter Green)*, University of Texas Press, (2006), Γ) Holland, Tom *Persian Fire: The First World Empire and the Battle for the West*. Abacus, 2006

Οπότε στην νεότερη ιστορία αναβιώνει ο ήρωας Καβέ ως εθνικός ήρωας που εκπροσωπεί την αντίσταση και αγωνιστικότητα του Κουρδικού λαού, για μια ζωή ελεύθερη από τα δεσποτικά καθεστώτα. οδεύοντας προς εκδημοκρατισμό του Κουρδικού¹⁸³ πολιτεύματος.

Ο ήρωας Καβέ συνδέει την ιστορική μνήμη των αρχαιοτάτων χρόνων, μέσω του συλλογικού αγώνα, με το σήμερα. Έτσι αναπαράγει εκ νέου την αντίσταση, την οποία αποτυπώνει ο ποιητής Ντίλνταρ¹⁸⁴ Dildar στο

¹⁸³ Το Κουρδικό Δημοκρατικό πολιτεύματος που δημιουργήθηκε στην πόλη 'Μαχάμπαντ' « Mahabad» στο Κουρδιστάν του Ιράν το 1946 κράτησε περίπου ένα χρόνο και οικοδομήθηκε με δομές του σύγχρονου κράτους. Το πολίτευμα του Μαχάμπαντ' « Mahabad» με επικεφαλής του ' Qazi' γνωστό σε πολίτες ως ' Πισβα' Pishewa ο οποίος υπήρξε μεγάλος ρήτορας νομικός και ένας και άκαίρος χαρακτήρας ανάμεσα στους Κούρδους που μαζί με ένα διανοομένων ισχυρών Κούρδων από την ευρύτερη περιοχή του Κουρδιστάν διεκδικήσαν, και έτσι πήρε υπόσταση το νεότερο Κουρδικό κράτος που κυρίως είχε υποδομές σαν τα Κράτη της πρώην σοβιετικής ένωσης.

Οι κεντρικοί στόχοι του Κουρδικού Κράτους αναφέρονται ως τα εξής: Α) Αυτονομία για τους Κούρδους στο ιρανικό κράτος Β) χρήση της κουρδικής γλώσσας ως μέσο εκπαίδευσης και της διοίκησης Γ) εκλογή του επαρχιακού συμβουλίου για το Κουρδιστάν για την εποπτεία του κράτους και κοινωνικά θέματα Δ) Ολοί οι κρατικοί αξιωματούχοι να είναι τοπικής προέλευσης Ε) ενότητα και η αδελφοσύνη με τους κατοίκους του Αζερμπαϊτζάν Ζ) Η δημιουργία ενός ενιαίου δικαίου τόσο για τους αγρότες και στους προύχοντες Α) *The Kurdish Republic of 1946*, William Eagleton, Jr, London: Oxford University Press, 1963 Β) **(German)** Moradi Golmorad: *Ein Jahr autonome Regierung in Kurdistan, die Mahabad-Republik 1946 - 1947 in: Geschichte der kurdischen Aufstandsbewegungen von der arabisch-islamischen Invasion bis zur Mahabad-Republik*, Bremen 1992, Γ) **(French)** M. Khoubrouy-Pak: *Une république éphémère au Kurdistan*, Paris u.a. 2002, Δ) Archie Roosevelt, Jr., "The Kurdish Republic of Mahabad", *Middle East Journal*, no. 1 July 1947, pp. 247–69 Ε) William Linn Westermann, "Kurdish Independence and Russian Expansion", *Foreign Affairs*, Vol. 24, 1945–1946, pp. 675–686 Ζ) Meiselas, Susan *Kurdistan In the Shadow of History*, Random House, 1997 Θ) McDowall, David *A Modern History of the Kurds*, I. B. Tauris, 1996 (Current revision at May 14, 2004 Ι) Yassin, Burhaneddin A., "A History of the Republic of Kurdistan", *The International Journal of Kurdish Studies*, 11, nos. 1-2 (1997): 115-240 Κ) Yassin, Burhaneddin A., *Vision or Reality: The Kurds in the Policy of the Great Powers, 1941-1947*, Lund University Press, Lund/Sweden, 1995, Lund University Press. Ou, Chartwell-Bratt Ltd.

¹⁸⁴ Yûnis Reuf (1918–1948) known as Dildar, was a Kurdish poet and political activist. He was born on February 20, 1918 in the town of Koi Sanjaq located in the Mosul Vilayet of the Ottoman Empire (present-day: in Arbil Governorate first he started school at Ranye After finishing high school in Kirkuk, he moved to Baghdad, where he studied Law. in 1945 he finished law school. He wrote Ey

περίφημο ποίημα του με τίτλο ‘ Αντίπαλος’, που μετέπειτα θεσμοθετείται ως Εθνικός Ύμνος του Κουρδικού λαού.

Ο Ντιλνταρ Dildar έχει αναδείξει όλα αυτά τα ιστορικά και μυθικά στοιχεία στο έργο του με σύνδεση και αναφορά, στη ζωή του λαού του και στις νεότερες εποχές και λέει:

« αντίπαλε ζει ο Κουρδικός λαός,
ζει ο λαός που έβαλε τα θεμέλια του κόσμου,

Reqîb (Kurdish national anthem) in 1938, when he was in prison. Dildar died young at the age of 31 with poisoning. However, he lived to see his poem "Ey Reqîb" adopted as the Kurdish national anthem. It was first played and sung in 1946 on the proclamation of a short-lived Kurdistan republic in Mahabad. A) Sajady, Alaedin, *Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας, Bagdad, 1952, εκδ. Cori Zanyari Kurd*, B) Jalili, Jalil, *Professore, Vosstaniye Kurdov 1880 goda ,The uprising of the Kurds in 1880*), 132 pp., Nauka Publishers, Moscow, 1966

Οι στίχοι του Κουρδικού Εθνικού ύμνου στα αγγλικά είναι:

*«They live and never shall we lower our flag
We are descendants of the red banner of the revolution
Look at our past, how bloody it is
Let no one say Kurds are dead, they are living
They live and never shall we lower our flag*

*The Kurdish youth rise bravely,
With their blood they colored the crown of life
Let no one say Kurds are dead, they are living
They live and never shall we lower our flag*

*We are the descendants of the Medes and Cyaxares
Kurdistan is our religion, our credo,
Let no one say Kurds are dead, they are living
They live and never shall we lower our flag*

*The Kurdish youth are ready, it is prepared,
To give their life as the supreme sacrifice
Let no one say Kurds are dead, they are living
They live and never shall we lower our flag»*

εμείς είμαστε από το γένος¹⁸⁵ των εξεγερμένων

δείτε το παρελθόν μας που γράφτηκε με αίμα»

Η μεταφορική έννοια ενός γνωστού γεγονότος με ένα άλλο γεγονός στον ποιητικό λόγο, φαίνεται να είναι μέρος της παραδοσιακής έκφρασης, έτσι ο Καβέ αναβιώνει με τον πιο τιμητικό τρόπο στη νέα κοινωνική του πορεία.

10.3 ο Καβέ ως στοιχείο της Ελπίδας

Μιλώντας για τον Καβέ, φαίνεται σαν να μιλάμε για ολόκληρη την ιστορία και κοσμοθεωρία, η οποία έχει αναπτυχθεί γύρω από την κουρδική κοινωνία. Μια κοινωνία, η οποία, δείχνει να βρίσκεται ακόμη στα δεσμά των δεσποτικών καθεστώτων¹⁸⁶ αλλά αντιστέκεται με τα μέσα που διαθέτει.

Οπότε ο Καβέ, ως πρόσωπο και ως συμβολισμός, φέρνει στοιχεία από τις ελπιδοφόρες εποχές¹⁸⁷, με την λαϊκή εξέγερση κατά του λεγομένου κακού βασιλιά, που είχε ως αποτέλεσμα την εδραίωση ενός λαϊκού κράτους.

Ο ήρωας Καβέ φαίνεται να είναι σημείο αναφοράς για τον κουρδικό λαό. Με αλλά λόγια, μέσω του αγώνα και της διαδρομής του, αναβιώνουν εκ νέου τα άγραφα ενός μακρινού παρελθόντος ως κομμάτι του κοινωνικό πολιτικού γίγνεσθαι, ως τις μέρες μας.

¹⁸⁵ Αξιοσημείωτο είναι να πούμε ότι η ακριβή αναφορά εδώ μας παραπέμπει στον ήρωα Καβέ και την μακρινή κάποτε εποχή του στο Κουρδιστάν. Βλπ. Α) *Sajady, Alaedin, Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας, Bagdad, 1952, εκδ. Cori Zanyari Kurd*

¹⁸⁶ Η αναφορά στα δεσποτικά καθεστώτα μας παραπέμπει στα κρατικά μορφώματα στα οποία διαμελίστηκε το Κουρδιστάν. Το Ιράν, η Τουρκία, το Ιράκ, και η Συρία.

¹⁸⁷ Α) *Sajady, Alaedin, Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας, Bagdad, 1952, εκδ. Cori Zanyari Kurd*, Β) *Jalili, Jalil, Professore, Vosstaniye Kurdiv 1880 goda, The uprising of the Kurds in 1880*, 132 pp., *Nauka Publishers, Moscow, 1966* Γ) *Zargotina Kurda (Kurdish Folklore), co-authored with Ordixané Celil, Vol. I, II, Nauka Publishers, Moscow, 1978.* Δ) *Jiyana Rewşenbiri û Siyasi ya Kurdan (Intellectual and Political Life of Kurds)*, 200 pp., *Jina Nû Publishers, 1985.* Ε) *Celil, O., C. Celil & Z.*

Με την πρώτη ιδιότητα του, δηλαδή, ως ήρωα φέρνει **μήνυμα αγωνιστικότητας, που συνετέλεσε στην πτώση της τυραννίας του Αζτιντεχάγκ, αναδεικνύοντας παράλληλα το τέλος όλων των τυραννικών καθεστώτων¹⁸⁸, στον Κουρδικό κόσμο.** Το άλλο σημαντικό κομμάτι του ήρωα Καβέ, αφορά το συμβολισμό του και τη σχέση του με τη φωτιά. Ο ήρωας, εμφανίζεται την πρώτη μέρα της ισημερίας, δηλαδή, το Νεβρούζ.

¹⁸⁸ Ο ήρωας Καβέ, φαίνεται να μην πληροί όλα τα στοιχεία εκείνα που κάνουν ένα πρόσωπο ήρωα. Στην πραγματικότητα ο ήρωας των Περσών που κεντρίζει τη προσοχή μας φαίνεται να είναι ο Φερίντουν, ο ευγενής απόγονος που κάποια στιγμή η μοίρα τον κάνει απαραίτητο πρόσωπο για τον κόσμο της Περσικής σκέψης. Είναι αξιοσημείωτο να πούμε επίσης ότι ο Καβέ δεν φαίνεται να έχει πλήρη ταύτιση με το στοιχείο της φωτιάς, επειδή στο έπος του ποιητή το πρόσωπο που ανακάλυψε ή έχει το συμβολισμό της φωτιάς ονομάζεται Χουσάνγκ (Hoshnag) που συγχρόνως εφευρίσκει τη θεϊκή ουσία. Βλπ. *Firdousi, shahnameh*,¹⁸⁸ Το αρχαιότερο έργο που έχει γραφτεί μετά από την κατάκτηση των Αράβων στην περσική γλώσσα είναι το shahnameh Firdousi το οποίο αρχίζει να γράφεται γύρω στις 969 μ.Χ και ολοκληρώνεται, όπως λέει ο ποιητής Firdousi στο έργο του, μετά από 30 χρόνια. Ο Firdousi, σύμφωνα με τους ιστορικούς, γεννήθηκε το 319 / 379 h.shmsi στο Xorasan του σημερινού Ιράν και πέθανε το 403. Ανατράφηκε σε μια εύπορη οικογένεια καλλιεργητών της περιοχής του και απολάμβανε εκείνη την εποχή υψηλή παιδεία. Γνώριζε ελληνικά, αραβικά, παχλαβικά (αρχαία κουρδική γλώσσα) και περσικά / Βλ. α) *Rouhani mohamad / Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας*, σελ.115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999, β) *Ahmadi Ahmad / Ο Firdousi και το έργο του*, σελ.40 *Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004*

Το κομμάτι του Πέμπτου από το έπος του shahnameh Firdousi Ο Χουσάνγκ (Hoshnag) εφευρίσκει τη φωτιά από την πέτρα και το σίδηρο επίσης και η εορτή του Σαντα (Sada) είναι δημιούργημά του

Ο Βασιλιάς, ο Χουσάνγκ (Hoshnag), με τις αρετές του προχωρά και εφευρίσκει μια ουσία από μια πέτρα

Μια μέρα πηγαίνει ο Χουσάνγκ (Hoshnag) για κυνήγι στα βουνά

Για μια στιγμή μαζί με την παρέα του βλέπει κάτι μαύρο να κινείται γοργά

Εντυπωσιάζεται από την απίστευτα γρήγορη κίνησή του

Παρατηρεί τα κόκκινά του ματιά

Από το στόμα του βγαίνει ένα μαύρο πράγμα

Ο έξυπνος Χουσάνγκ (Hoshnag) παίρνει μια πέτρα

Στοχεύει πάνω του αλλά το φίδι δεν παθαίνει τίποτα

Όμως, η πέτρα χτυπάει μιαν άλλη πέτρα και έτσι ανακαλύπτει τη φωτιά.

Η φωτιά, ως σημάδι του ανωτάτου αγαθού πνεύματος, Αχρούρα Μάζντα επανέρχεται και μετατρέπεται σε **σημείο αναφοράς για ελπίδα και αισιοδοξία στην κοινωνική και πολιτική ζωή.**

Με αλλά λόγια, όλες οι φωτεινές δυνάμεις συμμετέχουν κατά των σκοτεινών δυνάμεων¹⁸⁹ και η φωτιά ως ιερό στοιχείο, εκφράζει αυτήν την αιώνια ιερότητα, προερχόμενη από τα βάθη της ιστορίας.

Οπότε με αυτόν τον τρόπο παρατηρούμε τη συνέχεια της ιστορίας, και του μύθου στην πραγματική κοινωνική ζωή. **Από την άλλη λοιπόν όλα εκείνα τα στοιχεία, τα οποία κατάφεραν να επιβιώσουν, επανέρχονται διαμέσου των νέων αναγκών της κοινωνίας, ώστε να γεφυρώσουν το παρελθόν με το παρόν.**

Έτσι, υπό αυτές τις συνθήκες το αρχέτυπο στοιχείο της φωτιάς, και ο ηρωισμός του Καβέ μετατρέπεται σε πηγή έμπνευσης για τον κούρδο στοχαστή Πιρεμίρντ “Pîremîrd” και τον ύμνο του για το Νεβρούζ.

Στον ύμνο¹⁹⁰ αυτό κορυφώνεται η Ελπίδα, με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο, ως εξής⁷

¹⁸⁹ Αξιοσημείωτο είναι να πούμε η πάλη μεταξύ των δυνάμεων του κακού, δηλαδή, του Αχρίμαν με τις αγαθές και φωτεινές δυνάμεις του Αχούρα Μάζντα θεωρείται αέναη ενώ η φωτιά θεωρείται ιερό στοιχείο του ανωτάτου στοχασμού. Βλπ. A) Foltz, Richard, *Spirituality in the Land of the Noble: How Iran Shaped the World's Religions*, Oxford: Oneworld publications, 2004 B) Malandra, William W. "Zoroastrianism: Historical Review", *Encyclopaedia Iranica*, 2005, New York: iranicaonline.org Γ) Verlag, Chronik, *The Chronicle of World History*, 2008, United States: Konecky and Konecky Δ) *Saga of the Aryans, Historical novel on ancient Iranian migrations by Porus Homi Havewala*, 2010, Published Mumbai, India

¹⁹⁰ Tawfeq Mahmoud Hamza or Piramerd, (Pîremêrd in Kurdish), (1867–1950), was a Kurdish poet, writer, novelist and journalist. He was born in the Gwêje neighborhood of Sulaimaniya city in Iraq. In 1926, he became the editor of the Kurdish newspaper *Jîyan*. He is also credited for the establishment of the first private Kurdish school in Kurdistan called *Partukxane i Zanistî-Scientific School*. His works have been as follows: A) *Editing and Translation of Poems of Mawlawi Kurd from Hawrami dialect to Sorani*, 1935, B) *The Tragedy of Mam and Zin, Play*, 1935 (This book is different from the well-known work of Ahmad Khani) Γ) *The Story of the Twelve Knights of Mariwan*, 1935 Δ) *The Story of Mahmoud Agha Shiwakal*, 1942 E) *Galte û Gep, A collection of Kurdish Folklore*, 1947 Z)

« Σήμερα Νεβρούζ και νέα χρονιά
Αρχαίος εορτασμός των Κούρδων, καλώς να έλθει
Ήταν πόσα χρόνια το άνθος της ελπίδας μας μαραμένο
Όμως ήρθε ο καιρός μας,
Το αίμα των νέων έγινε άνθος της άνοιξης μας»

Ο στοχαστής με ξεκάθαρο τρόπο αποκαλεί το Νεβρούζ εθνική εορτή του κουρδικού λαού. Ενώ ολοί οι ήρωες υψώνουν το ανάστημα τους, ενάντια στην καταπίεση των δεσποτικών¹⁹¹ συστημάτων, εξ αιτίας των οποίων διαμελίστηκε το Κουρδιστάν. Έτσι γίνονται σύμβολα ενάντια στην καταπίεση.

Kemançejen, Translation of a novel from Turkish, 1942 H) Editing of the collection of poems of Mawlana Khalid Naqshbandi(The Kurdish sufi) Θ) Editing and Translation of Poems of Besarani from Hawrami dialect to I) Articles about Kurdish history, the history of Baban principality and Jaf tribes. K) Collection of Poems A) Encamî Pîyawî Bengkês (The fate of an addict), short story, Gelawêj Journal, 1941 M) Zoremilî Milşikanî le dûwaye (Aggression leads to defeat), short story, Gelawêj Journal, 1942 N) Felsefey Kîçe Kurdêk (The philosophy of a Kurdish girl), short story, Gelawêj Journal, 1942 Ξ) Xiramî, Kay kon, short story, Jîyan newspaper, no.483, 1936

¹⁹¹ Το Κουρδιστάν δεν έχει αποκτήσει ακόμη μια κρατική οντότητα, αλλά από την πολιτική γεωγραφία της περιοχής φαίνεται να είναι μια ευρύτατη περιοχή ανάμεσα στα κράτη της σημερινής Τουρκίας, Ιράν, Ιράκ, Συρίας με έναν πληθυσμό που υπολογίζεται να είναι πάνω από 45 εκατομμύρια. Το Κουρδιστάν τρεις φορές στην ιστορία υπέστη διαμελισμό. Πρώτη φορά κατά τη διάρκεια του πολέμου Τζαλντοραν(Chaldoran) μεταξύ της δυναστείας Σαφαβιε(Safavieh) της τότε Περσίας και τη δυναστεία των Οθωμανών το 1514, που είχε ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο κομμάτι του Κουρδιστάν να περάσει στα Οθωμανικά χερία. Οι δογματικές και θρησκευτικές διαφορές των δύο δυναστών που εξουσίαζαν στην περιοχή και ασκήσεις υπεροχής, δηλαδή, των Σιϊτών και Σαφαβιε(Safavieh) από τη μια και από την άλλη των Σουνιτών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για δεύτερη φορά συνετέλεσε στο διαμελισμό του Κουρδιστάν επί του Σαχ Ταχμασπ των Σαφαβιε(Safavieh) και τον Σουλτάν Σελίμ του Μέγα. Η συμφωνία που υπέγραψαν οι δυο πλευρές φέρνει την ονομασία Ζάχαμπ(Zahab) καθώς ξανά όρισε τα σύνορα του Κουρδιστάν το 1639. Στην νεότερη εποχή με την αποδυνάμωση και διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας οι δυο αποικιοκρατικές δυνάμεις, δηλαδή η Αγγλία, η Γαλλία μοίρασαν το Κουρδιστάν στα μάτρα των συμφερόντων τους στα νέα κράτη, Ιράκ, Συρία, Τουρκία. Πηγές στην Περσική γλώσσα' Βλπ. A) Bezroui, Mojtaba, Political situation in Kurdistan, Tehran, Publish, Nashreh Nu Fiker, 1999 B) Vaqaih Negar Kurdistanî, Ali Akbar, Hadiqieh, Nasriyeh,, Tehran, 1987 Γ) Sanandaji, Mirza Abullah, Amanolahi, Hadiqeh, Tazkareh, Tabriz Univercity, Leturature Colej, 1968

Ο ποιητής Πίρεμερντ αφουγκράζεται πέρα από το σύνηθες, και έτσι αγνοεί όλες τις καταστροφικές δυνάμεις, αφού γνωρίζει τη δύναμη και την τόλμη του λαού του.

Το τίμημα της ελευθερίας προβάλλεται με βαρύτατο κόστος, δηλαδή, στον αγώνα θυσιάζονται τους ζωές νέων ανθρώπων θυμίζοντας ότι στην ιστορία τους ο αγώνας δεν έλειψαν ποτέ.

Έτσι το Νεβρούζ και το αγωνιστικό φρόνημα, βρίσκουν σημεία σύνδεσης και ανυψώνουν το φρόνημα του κουρδικού λαού.

« Ήταν το Νεβρούζ που άναψε τέτοια φωτιά στις καρδιές μας

Οι νέοι με αγάπη πήγαιναν να αντιμετωπίσουν το θάνατο

Η μέρα εκείνη έφτασε

Και το αίμα των νέων μας φωτίζει τον ουρανό

Όχι στο κλάμα για εκείνους που θυσιάστηκαν ηρωικά

Δεν πεθαίνουν όσοι ζουν στις καρδιές των λαών τους»

Με αλλά λόγια, η ονομασία και η γιορτή του Νεβρούζ φαίνεται να είναι σημείο σύνδεσης και άμεσης σχέσης με ολόκληρη την ιστορική πορεία του κουρδικού λαού.

Ο ήρωας της γιορτινής μέρας Νεβρούζ, επικεντρώνεται στο πρόσωπο του Καβέ, αλλά συγχρόνως φαίνεται να εκφράζει τον κάθε πολίτη στο Κουρδιστάν. Με αυτό τον τρόπο τους εμπνέει ελπίδα, για ελευθερία και συγκρότηση του κουρδικού πολιτεύματος.

10.4 Ο επαναστάτης θεός Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου, και ο ήρωας Καβέ, σημεία σύνδεσης και διαφοροποίησης

Η προβολή της ανταρσίας του Προμηθέα κατά των θεών και η κυριαρχία του Δία, παρουσιάζεται ως μεγάλο πολιτικό και κοινωνικό¹⁹² γεγονός, διότι αφαίρεσε ο Προμηθέας **από τους θεούς τη θεϊκή ουσία, την φωτιά, την δώρισε για πρώτη φορά στους αδύναμους θνητούς.**

Για το γεγονός έτσι περιγράφει τον εαυτό του ο Προμηθέας

« Μπορώ στα πάθη μου. Για να προσφέρω στους θνητούς

Δώρα, ο δύσμοιρος, σε συμφορές έχω ζευχτή,

Κλέβοντας μέσ σέ νάρθηκα το σπέρμα της φωτιάς,

¹⁹² Η τραγωδία όπως λένε οι ειδικοί συσχετίζεται με την γέννηση της Αθηναϊκής Δημοκρατίας και εδραίωση της ως νέου πολιτικού συστήματος. Ο μεγάλος τραγικός ποιητής, Αισχύλος, έζησε τους Περσικούς πολέμους και έτσι όπως βίωσε τους κινδύνους για επαναφορά της Τυραννίας και ακόμη το ενδεχόμενο επικράτησης των Περσών. Η τραγωδία 'Προμηθέας Δεσμώτης' θεωρείται φωνή μιας εποχής και των αναγκών του ανθρώπου τις οποίες αντιλήφθηκε ο Αισχύλος ενώ τις ανέδειξε στα έργα του. Πηγή έμπνευσης του υπήρξε το προγενέστερο κείμενο του Βιωτού ποιητή, Ησίοδου που πράγματι υπάρχει μεγάλη κόντρα για το θέμα της κλοπή της φωτιάς μεταξύ του βασιλιά των θεών Δίας και τον φίλο του Τιτάνα αλλά ο Δίας δεν φαίνεται να προβαίνει σε τιμωρία του Προμηθέα αντιθέτως το τίμημα πληρώνεται από το γένους των ανθρώπων με τις συμφορές που τους στάλθηκαν από τους θεούς με την ονομασία Πανδώρα. Οπότε στο έργο του τραγικού μας ποιητή, Αισχύλου η προσθήκη τιμωρίας του Τιτάνα θεού Προμηθέα για την πράξη που έκανε εκλαμβάνεται ως μια ισχυρή απάντηση στην Ελίτ της εξουσίας υπέρ των πολιτών. Και όπως το υπογραμμίζει ο Jean-Pierre Vernant: *« η τραγωδία είναι η ίδια η πολιτεία που προβάλλεται στο θέατρο και μέσω των θεατών αποκτά τη νέα της ταυτότητα»* Βλπ. Α) Vernant, Jean-Pierre, *Μύθος και σκέψη στην αρχαία Ελλάδα II, Ζαχαρόπουλος-Δαίδαλος, 1989, Αθνα,σελ,13* Β) *Μύθος και σκέψη στην αρχαία Ελλάδα I, Ζαχαρόπουλος-Δαίδαλος, 1989* Γ) *Μύθος και θρησκεία στην αρχαία Ελλάδα, Σμίλη, 2000* Δ) *Μύθος και τραγωδία στην αρχαία Ελλάδα I, Ζαχαρόπουλος-Δαίδαλος, 1988* Ε) *Μύθος και τραγωδία στην αρχαία Ελλάδα II, Ζαχαρόπουλος-Δαίδαλος, 1988* Ζ) *Μύθος και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα, Μεταίχμιο, 2005* Η) *Μήτις - Η πολύτροπη νόηση στην αρχαία Ελλάδα, Ζαχαρόπουλος-Δαίδαλος, 1993* Θ) *Οι απαρχές της ελληνικής σκέψης, Καρδαμίτσας, 1994* Ι) *Ο Έλληνας άνθρωπος, Ελληνικά Γράμματα, 1996* Κ) *Αγαπάμε τα αρχαία ελληνικά, Ποταμός, 2002* Λ) *Ανάμεσα στο μύθο και την πολιτική, Σμίλη, 2003* Μ) *Η ελληνική σκέψη - Γνώση και μνήμη, Ελληνικά Γράμματα, 1993* Ν) Wiles, David, *Tragedy in Athens, Cambridge University Press, London, 1997* Ο) Manville B. and Josiah Ober, *A company of citizens : what the world's first democracy teaches leaders about creating great organizations Boston,2003* Ξ) Meier C , *Athens: a portrait of the city in its Golden Age (translated by R. and R. Kimber New York. Princeton,1998* Ο) Ober, Josiah and C. Hendrick, eds, *Demokratia: a conversation on democracies, ancient and modern,1996 Princeton* Π) Rhodes P.J.(ed) 2004, *Athenian democracy, Edinburgh,2004*

Πούναι της κάθε τέχνης δάσκαλος
Και πόρεψη για τους θνητούς μεγάλη.
Γιά τέτοιο αμάρτημα τώρα πληρώνω
Αλυσσοκαρφωμένος στον ζάγνατο ουρανό»

Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 105-115

Σε συνομιλία του με τον Χώρο και τον Ωκεανό, ο Προμηθέας, λέει πώς έμαθε στο γένος των ανθρώπων να σκέπτονται¹⁹³ κάτι για το οποίο πιο πριν είχαν άγνοια. Ενώ σε συγκριτικό επίπεδο, ένα τέτοιο στοιχείο δεν βλέπουμε να υπάρχει στον Περσικό κόσμο, υφίσταται μόνο ως ένα προνόμιο των ανώτερων τάξεων. Στον Κουρδικό και Περσικό κόσμο όμως, οι απλοί πολίτες διαθέτουν ‘Σοφία’.

« Μην το θαρρήτε ζιππασιά μου ή περιφάνεια
Πού σωπαίνω σπαράζω μέσα μου από έγνοια,
Βλέποντας του εαυτού μου την κατάντια
Ποιος άλλος από μένα τ’ αξιόματα
Στους νέους θεούς έχει ρυθμίσει;
Ας μην τα λέω. Τα ξερετε καλά
Τα πάθη μόνο ακούσατε των θνητών,
Που ενώ πριν ήταν όπως τα νήπια
Τους έκαμα νάχουνε νου και σκέψη»

Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 435-444

¹⁹³ Το να σκέπτονται οι πολίτες και να κρίνουν με σωστό τρόπο υπήρξε ένα από τα επιτεύγματα της λεγομένης ‘Χρυσής Εποχής’ στην Αθήνα καθώς υπήρξε άνθιση και ανάδειξη της συστατική φιλοσοφική σκέψη του κόσμου. Βλπ. Α) *Manville B. and Josiah Ober, A company of citizens : what the world's first democracy teaches leaders about creating great organizations* Boston,2003 Β) *Meier C , Athens: a portrait of the city in its Golden Age (translated by R. and R. Kimber New York. Princeton,1998 Γ) Ober, Josiah and C. Hendrick, eds, Demokratia: a conversation on democracies, ancient and modern,1996 Princeton Δ) Rhodes P.J.(ed) 2004, Athenian democracy, Edinburgh,2004*

Σε συγκριτικό επίπεδο, οι ήρωες του έπους του Σαχνάμε¹⁹⁴(Shahnameh) αποσκοπούν στο να αναδείξουν τους βασιλιάδες των Περσών, που έχουν ευγενική καταγωγή ενώ κάτι τέτοιο δεν βλέπουμε στον Ελληνικό κόσμο, αντιθέτως, ο Τιτάνας θεός παραβίασε τους κανόνες των θεών, δίνοντας μια δύναμη στους θνητούς που δεν προϋπήρχε, δηλαδή, τη βούληση και την προσπάθεια, ώστε να συμμετέχουν στην δημιουργία του πεπρωμένου τους.

Στον Περσικό κόσμο όμως, όλα όσα συμβαίνουν φαίνεται να είναι ένα κομμάτι της μοίρας των πραγμάτων τα πάντα λειτουργούν νομοτελειακά.

Ο Καβέ, υφίσταται και στον Περσικό κόσμο και ηρωικά αντιστέκεται, αλλά κάποια στιγμή μετατρέπεται σ' ένα πρόσωπο, το οποίο τελικά δεν έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και μπαίνει στο περιθώριο των κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών.

Η περσική αντίληψη, για την διαχείριση και λειτουργία του κράτους, παραπέμπει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στο γένος των λεγόμενων ευγενών¹⁹⁵,

¹⁹⁴ Το Σαχνάμε (Shahnameh) του Φίντουσι έχει χαρακτηριστεί από τον Ιμπιν Αλ Αθίρ, τον μεγάλο ιστορικός από την Μουσέλ που ζούσε το 12 αιώνα λέει ως το « το κοράνι των Περσών που αποτελείται από 60,000 στίχους που σαν τούτου το έργο δεν υπάρχει στην Αραβική γλώσσα και απίστευτα καλό γραμμένο ...» «المسخ» «ضياء الدين ابن اثير، «المثل السائر في ادب الكتائب والشاعر، الفردوسی فی نظم الكتاب المعروف بشاه نامه وهو ستون ألف بيت من الشعر يشتمل على تاريخ الفرس وهو قرآن القوم وقد أجمع در سرودن فردوسی». « ترجمه: چنان که (...فصحاؤهم على أنه ليس في لغتهم أفصح منه وهذا لا يوجد في اللغة العربية على اتساعها این ملت است و همه فصیحان قرآن کتاب معروف به شاهنامه کردهاست و این کتاب شصت هزار بیت است شامل تاریخ ایرانیان؛ و ابن الاثیر، ایشان بر این اند که در زبان ایشان، فصیحتر از آن نیست و این در زبان عرب یافت نمی شود؛ با همه گستردگی زبان Bλπ. A) التاريخ الباهر في الدولة الاتابكية بالموصل، تحقيق عبدالقادر احمد ظليمات، دارالكتب الحديثة، قاهره، بدون تاريخ، ص 78

Z. Ιμπιν Αθίρ, Αλ Μαθελ Αλ Σαερ Φι Αλντεμπ ν Αλκιτμπ ν Αλσιερ, Βιβλιοθήκη, Αλεξανδρείας, Αίγυπτος η πηγή έμπνευση του Πέρση στοχαστή όπως λένε οι πηγές ήταν οι διηγήσεις οι οποίες μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά και άρεσε πολύ στο κόσμο καθώς συμπεριλάμβανε λαϊκές διηγήσεις για ήρωες, συγκρούσεις διαφόρων και τους δοξασμένους βασιλίδες τους. Πηγές στα Περσικά: B) *Nezamo u Almolck, Khajeh, Persian thinking and continuing a tradition, Tababtabaei, Javad, Tabriz, 2009*

¹⁹⁵ A) E. W. West, *Sad Dar..* p. 50. Retrieved 8, Kessinger Publishing ,September , 2012 B) Kaveh the Blacksmith, Persian Hero", Iran Daily, March 15, 2011, Retrieved 2012-09-08. Γ) Cyril Glassé; Huston Smith, *The New Encyclopedia of Islam*, Rowman Altamira p. 219. Retrieved 8 September 2012

ως καταλληλότερων για να κυβερνήσουν. Τελικά όλη η ιστορία του Καβέ χρησίμευσε στον ποιητή για αυτήν την ιδέα, δηλαδή, να επαναφέρει τη διακυβέρνηση των ευγενών- βασιλιάδων στο έργο του.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, φαίνεται, ότι οι βασιλείς δεν τιμωρούνται αλλά απομακρύνονται, όπως συμβαίνει με την περίπτωση του ονομαζόμενου κακού βασιλιά.

«Ο νέος ηγεμόνας τον χτύπησε στο κεφάλι

Να σε αποτελειώσω θέλω, είπε

Όμως ο αγαθός θεός του έστειλε ένα μήνυμα να μην σκοτώσει εκείνον τον κακό,

να τον δέσει στο Ντεμαβάντ (Damwand)

Έτσι η ιστορία του κακού παίρνει τέλος

Όταν βλέπεις κακία θα κάνεις το ανάποδο

Ο κόσμος έχει χαρά και ευτυχία

Χαιρετίζουν τον νέο ηγεμόνα»

Ο ποιητής στο Σαχνάμε (Shahnameh) με την αυτοκρατορική σκέψη ενστερνίζεται μια ιστορία, η οποία, φέρνει κάποια κοινά στοιχεία με τον Καβέ στον Κουρδικό κόσμο αλλά με άλλη αντίληψη, δηλαδή, η ιστορία λέει πως τον πατέρα του τον έσφαξαν για χάρη του κακού βασιλιά. Οπότε η μάννα και το νεογέννητο ξεκινούν ένα ταξίδι μοίρας.

«Όμως μια ευλογημένη μέρα γεννήθηκε το φωτεινό πνεύμα,

ο Φεριντουν (Faraidoun), χαρά θεού παιδί

Κάθε μέρα που περνούσε

σαν τα λουλούδια του κήπου των θεών άνθιζε

Χαρά της μάνας και της γενέθλιας ημέρας

Τον κοίταζε ο ήλιος και καμάρωνε τον κόσμο

Εκείνον τον κόσμο που θα φρόντιζε να κυβερνά με χαρά και ευτυχία

*Ο Αμπτίν ήταν πατέρας του μικρού ευλογημένου πλάσματος
Μια μέρα κάποιοι άνθρωποι τον πήραν υπό τις διαταγές του βασιλιά
Τον πήραν και του πήραν το κεφάλι
Για εκείνα τα φίδια του βασιλιά
Έμεινε η νεαρή του γυναίκα η σοφή και τολμηρή μόνη
Ονομαζόταν Φαρανάκ (Faranak)
Όταν γεννήθηκε το ευλογημένο παιδί τους,
το πήρε και τρέχοντας στο δάσος,
εκεί που ήταν ο ναός του ιερού βοδιού
είπε: Αφήνω το παιδί το δικό μου και του ήρωα Αμπτίν (Abtin)
που όλες οι ρίζες του βρίσκονται σε ενάρετους άντρες
Μεγάλωσέ τον, ώστε να μεγαλώσει μακριά από εκείνον τον κακό βασιλιά»*

Η μοίρα και το μέλλον των πολιτικοκοινωνικών αλλαγών στον Περσικό κόσμο, έχουν λόγο συνύπαρξης, καθώς κάποια στιγμή καθορίζουν εκ νέου τα δρώμενα μέσω του ενάρετου ευγενή απόγονου 'Φερίνουν' "Firdoun".

Στον Κουρδικό κόσμο, ο διαχωρισμός των δυνάμεων σε ισχυρούς και αδύναμους, έχει ως συνεπεία την ασυδοσία του κακού βασιλιά Αζτιντεχάγκ.

Στον Κουρδικό κόσμο όμως δεν φαίνεται να υπάρχει πουθενά αναφορά στον ευγενή απόγονο Φερίνουν "Firdoun" άλλα δίνεται αξία στο πρόσωπο του Καβέ του σιδερά, δηλαδή, του απλού λαού, που γνωρίζει από θέματα δικαιοσύνης και συντελεί στην ίδρυση ¹⁹⁶ενός λαϊκού κράτους.

¹⁹⁶ Οι λαϊκές εξουσίες στην ευρύτερη περιοχή λέγονται σε εκείνες που κατά καιρούς υπήρξαν ενώ εν συνεχεία είτε έχουν διαλυθεί από εξωτερικούς παράγοντες είτε αποδυνάμωσής τους.

Βλ. Α) Abrahamian, Ervand, Iran between tow Revolutions, Princeton, Princeton University, 1982
Βλ. Β) Almond, Gabriel and Bingham Powell, Comparative Politics: A Developmental Approach, Boston, Little Brown, 1996 Βλ.γ) Zonis, Marvin, The political Elite of Iran, Princeton. N.J. Princeton University Press, 1971 Βλ.δ) Said A.Miri , History of Cultural Despotism of Iran, Iranian Ethnic bibliotheca, Tehran, 2003

Από τις ουσιαστικές διαφοροποιήσεις που μας παρουσιάζεται με το πρόσωπο του ήρωα Καβέ στον Περσικό και στον Κουρδικό κόσμο συσχετίζονται με την κοινωνική και πολιτική ζωή του ανθρώπου.

Στον Περσικό κόσμο αυτό που τίθεται, φαίνεται να είναι η διαχείριση της εξουσίας. Η δικαιοσύνη δεν παρουσιάζεται με κάποια σαφή εικόνα, καθώς φαίνεται να είναι συνυφασμένη με την αέναη πάλη των δυνάμεων καλού και κακού.

Από την άλλη, στην εκδοχή της στον Κουρδικό κόσμο, η αποκατάσταση της δικαιοσύνης προβάλλεται ως στόχος με τον ήρωα Καβέ, ενώ αξιολογείται όλη η δράση με την ίδρυση ενός λαϊκού κράτους υπό την επιτήρησή του.

Συγκρίνοντάς τον με τον Προμηθέα Δεσμώτη στον Ελληνικό κόσμο ανακαλύπτουμε πώς όλη η διχογνωμία τους επικεντρώνεται στην κακή διαχείριση της εξουσίας εις βάρος των ανθρώπων, πιο συγκεκριμένα λέει ο Προμηθέας τα εξής:

*« Δεσμώτη με βλέπετε τον άμοιρο θεό
Του Δια τον εχθρό, τον μισητό
Κι απ' όλους τους θεούς, πού στην αυλή
Του Δια συχνάζουν
Για την πολλή αγάπη των ανθρώπων»*

Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, στίχοι 119-123

Η γενναιότητα του ήρωα Καβέ στην εκδοχή του στον Κουρδικό κόσμο με την γενναιότητα και το θάρρος του Προμηθέα στον Ελληνικό κόσμο αντίστοιχα, έχουν κοινά στοιχεία, πρώτον στην απελευθέρωση του ανθρωπίνου γένους από τα δεινά της εξουσίας και δεύτερο γιατί τους χαρίζουν και θάρρος.

Στην περίπτωση του Προμηθέα θυσιάζει τον εαυτό του, αφού τιμωρείται από τους θεούς με σταύρωση στα Τάρταρα της Σκυθίας, για την γενναιότητά του απέναντι στους θεούς, ενώ ο Καβέ όπως φαίνεται κρατά τα κλασσικά μοτίβα της περιοχής Μεσοποταμίας, θυσιάζοντας τα παιδιά του, για τις ορέξεις του ονομαζόμενου κακού βασιλιά¹⁹⁷ Αζτιντεχάγκ τον οποίο στο τέλος τον τιμωρεί ο ήρωας Καβέ για όλα όσα έπραξε.

Η τιμωρία του Προμηθέα¹⁹⁸, πραγματοποιείται από τους εκπροσώπους της δεσποτικής εξουσίας του Δία, δηλαδή, το Κράτος, τη Βία και τον Ήφαιστο

¹⁹⁷ Αξιοσημείωτο να πούμε ότι σε κείμενα που αφορούν τον αρχαίο κόσμο ανάγονται ότι οι πηγές της Ελληνικής Μυθολογίας και Σκέψης βρίσκεται στην Μεσοποταμία, για την ακρίβεια ο Walter Burket στο περίφημο έργο του Ελληνική Μυθολογία και Τελετουργία διατυπώνει με ξεκάθαρο τρόπο τα εξής: « Το πρόβλημα ωστόσο μπορεί να λυθεί αν παραδεχτούμε ότι υπάρχουν περισσότερα από ένα επίπεδα δομών. Αν πάρουμε την ακολουθία που σωστά καθόρισε ο ίδιος ο Kirk μπορούμε να δούμε ότι ο Χετιτικός και ο ελληνικός μύθος συμπίπτουν. Οι ελληνικές προσθήκες, για την Αφροδίτη της Πάφου και την πέτρα στους Δελφούς- είναι : (1) ο Ουρανός κυβερνάει ως βασιλιάς (2) ο Κουμάρμπι/ Κρόνος ξεσηκώνεται εναντίον εκείνο του και τον ευνουχίζει. (3) Κουμάρμπι/ Κρόνος καταπίνει εκείνο που αποτελεί απειλή για αυτόν. (4) Ο Κουμάρμπι/ Κρόνος δεν μπορεί να κρατήσει εκείνος που κατάπιε. (5) Ο Κουμάρμπι/ Κρόνος νικιέται και εκτοπίζεται από τον θεό της καταιγίδας Δία. Έχουμε προφανώς να κάνουμε με έναν σουμεριακό διπλασιασμό του παραμυθιού πάλης, με τη χρησιμοποίηση ως ενδιάμεσου ενός κακόβουλου θεού, που τελικά εκθρονίζεται» Βλπ. Burket, Walter, *Ελληνική Μυθολογία και Τελετουργία Δομή και Ιστορία, Μετάφραση, Ήλεκτρα Ανδρεάδη, Αθήνα, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης Ελλάδος, 1997, σελ.48-49* Για την φιγούρα του κακού βασιλιά άπωσης φαίνεται να προϋπήρξε στην Μεσοποταμιάς και ακριβέστερα στην Βαβυλώνια σύμφωνα με το έπος του Γίλγαμές. Βλπ. Α) George, Andrew R., trans. & edit, *The Babylonian Gilgamesh Epic: Critical Edition and Cuneiform Texts.* England Oxford University Press, 2003 Β) Mitchell, Stephen, *Gilgamesh, A New English Version,* New York, Free Press, 2004 Γ) Damrosch, David, *The Buried Book, The Loss and Rediscovery of the Great Epic of Gilgamesh,* Henry Holt and Company, 2007

¹⁹⁸ Η τιμωρία ως ένα αρχέτυπο στοιχείο υπάρχει και στο προγενέστερο κείμενο του Αισχύλου, τον Ησίοδου που εδώ για τις καλές πράξεις προς τον άνθρωπο ξανά τιμωρείται το γένος των ανθρώπων με ένα παράξενο και ελκυστικό δώρο που την ονομάζουν Πανδώρα. Η Πανδώρα στάλθηκε με ένα κουτί στο χέρι στον αδελφό του Προμηθέα, τον Επιμηθέα ο οποίος υπήρξε απρόσεκτος, παρά τα όσα του είχε πει ο αδελφός του πήρε το δώρο και οι συμφορές γέμισαν τον κόσμο και για κάθε καλό που απολαμβάνουν μετέπειτα θα έχουν και ένα κακό, για να θυμούνται όπως λέει ο Ησίοδο στην Θεογονία

για την κλοπή της φωτιάς, από την αυλή των βασιλιάδων θεών. Με αυτόν τον τρόπο το γένος των ανθρώπων για πρώτη φορά, αποκτά μια δύναμη η οποία υπήρξε προνόμιο των θεών ως τότε.

Ενώ όπως αναφέρει ο Πέρσης ποιητής, για την κατάληξη του κακού βασιλιά Αζτιντεχάγκ δεν εμπεριέχονται αλλαγές στην δομή του κοινωνικού και πολιτικού συστήματος, αλλά στον τρόπο της διακυβέρνησης.

Στον κουρδικό κόσμο η τιμωρία του κακού βασιλιά εμπεριέχει και αλλαγή στις δομές της διακυβέρνησης, δηλαδή, ο εξεγερμένος λαός με επικεφαλής τον Καβέ έδωσε τέλος στους δεσποτικούς κυβερνήτες του. Έτσι ο Καβέ ίδρυσε ένα λαϊκό κράτος στο Κουρδιστάν.

Ως πραγματικός ήρωας, ο Καβέ διαφοροποιείται από τον συνονόματό του στην Περσική παράδοση, που τον παρουσιάζει ο Πέρσης ποιητής Φίρντουσί στο Σαχναμέ shahnameh. Αυτός ο οποίος γνωρίζουμε ως Καβέ να αναφέρει ο ποιητής, φαίνεται να είναι η δική του επινόηση για έναν ήρωα, κάτι το οποίο προϋπήρχε στην παράδοση.

Η αναφορά η οποία γίνεται στην Περσική σκέψη βρίσκεται σε άμεση επαφή με το αριστοκρατικό γένος και μια νέα μετάβαση στην εξουσία. Έτσι προβάλλει και το μείζον ιδεολογικό σημείο, στο οποίο διαφέρει από την Περσική κοσμοθεωρία, ενώ βλέπουμε πώς συγκλίνει ο 'Καβέ' των Κούρδων με τον μυθικό ήρωα των Ελλήνων και την ηρωική προσπάθεια του

: « Γιατί δεν είναι μοιραίο, του Δία κανείς το νού να ξεγελάση ή να ξεφύγη. Ο ίδιος ο καλόβολος, του Ιαπετού το τέκνο, ο Προμηθέας, την τρομερή δεν ξέφυγεν οργή του και τώρα, αν κι ήταν και σοφός, κάποιας ανάγκης τρομερός δεσμός τότε κρατάει» Βλπ. Α) Hesiod, *Works and Days*, ed. with *prolegomena and commentary*, Oxford, 1978

‘Προμηθέα Δεσμώτη’ κατά της αρχής του Δία¹⁹⁹, του βασιλιά των θεών.
Έτσι επιτυγχάνεται αλλαγή του πολιτικού γίγνεσθαι.

¹⁹⁹ Ο Δίας ή Ζευς στην Ελληνική μυθολογία είναι ο νεότερος γιος του Κρόνου εξού και το πατρωνυμικό **Κρονίδης** που αναφέρεται περισσότερο στην Οδύσσεια) και της Ρέας, εγγονός του Ουρανού και της Γαίας. Είναι η ύψιστη θεότητα του αρχαιοελληνικού πανθέου, καθώς και θεός του ουρανού και του κεραυνού θεός των θεών του Ολύμπου που κέρδισε στην τιτανομαχία όλους τους αντίπαλους του και έγινε βασιλιάς και κυρίαρχος όλων των για πάντα στον ‘Όλυμπο’. ^{Α)} Βλπ. Καρλ Κερένι, *Η Μυθολογία των Ελλήνων, Εστία, Αθήνα χ.χ.* Β) Ιωάννης Κακριδής, (επιμ.), *Ελληνική μυθολογία: οι θεοί, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1986* Γ) Schwabl, Hans, «Ζευς: Παρατηρήσεις για την ουσία και την ιστορία του Θεού» Μετάφρ. Ι. Ν. Καζάζης. *Επιστημονική επιτηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 1981*)

Επίλογος

Τα πολλαπλά κοινωνικό πολιτικά ζητήματα τα οποία απασχολούν κατά καιρούς τον κόσμο μας με επίκεντρο την Εγγύς Ανατολή, η συγγενική σχέση η οποία υπάρχει ανάμεσα στην Ελλάδα και τους λαούς της ευρύτερης περιοχής είτε λόγω της γεωγραφίας της είτε λόγω της ιστορίας της, με ώθησα σ'αυτην την έρευνα.

Οι Έλληνες και οι Πέρσες υπήρξαν αντιμαχόμενοι στην αρχαία εποχή, άλλα όλα όσα σήμερα γνωρίζουμε για τον Περσικό κοινωνικό και πολιτικό κόσμο παρουσιάζουν ελλειμματικά χαρακτηριστικά ως προς την κατανόηση των δόμων λειτουργίας τους. Στην ίδια γεωγραφική περιοχή έχουμε να κάνουμε και με έναν άλλον λαό, τον Κουρδικό, που ζει από αρχαιοτάτων χρόνους στην Καθ' Ημάς Ανατολή· ενώ θεωρείται γείτονας λαός με τον Ελληνικό κόσμο.

Τα χαρακτηριστικά του Κουρδικού ζητήματος και οι κοινωνικοπολιτικές δομές που το έκαναν να υιοθετήσει έναν ακατάπαυστο αγώνα για 'Δημοκρατία', με κορύφωση στην ίδρυση του πρώτου δημοκρατικού Κουρδικού κράτους στην πόλη Μάχαμπαντ²⁰⁰, απασχόλησε και θα απασχολήσει την διεθνή κοινότητα και κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα.

²⁰⁰ Η πόλη Mahabad είναι μια από τις αρχαίες κουρδικές πόλεις που βρίσκεται στο Κουρδιστάν του Ιράν η οποία φέρνει ιστορία της ως μια σπουδαία πόλη της Μηδικής αυτοκρατορίας. Το Κάστρο του Faqraqa ένα από τα περίφημα ευρήματα της που είναι το κοιμητηριού των αυτοκρατόρων έχει μεγάλη αξία για την παγκοσμία ιστορία. Ο Πτολεμαίος που είχε λάβει διακρίσεις από τη διοικητής στρατιωτική μονάδα από το 330 π.Χ 330 κατά την προέλαση του μακεδονικού στρατού στην Περσία υπήρξε και «Σωματοφύλαξ», του Αλεξάνδρου αναφέρει την πόλη Mahabad ως 'Darayas', που είναι ένα άλλο κάστρο της πόλης. Η πόλη σε διαφορετικές περιόδους της ιστορίας έχει υπάρξει κέντρο των πνευματικών ανθρώπων και το 1946 ιδρύθηκε ένα κουρδικό κράτος σε αυτήν την πόλη με συμμετοχή των κούρδων από όλες τις περιοχές του ευρύτερο Κουρδιστάν. Ο πρόεδρος Qazi Mohamad, γνωστή προσωπικότητα της Δημοκρατίας του Mahabad υπήρξε πρωτοπόρος σε όλα τα επίπεδα. Το σωματείο

Μετά από τον πρώτο πόλεμο των Ηνωμένων Πολιτειών²⁰¹ στον Αραβικό Κόλπο, γίνεται γόνιμο το έδαφος για τη Ντε Φάκτο αναγνώριση της κρατικής οντότητας του Κουρδικού λαού στο Ιράκ.

Στις "κοινωνικές δομές και διαφοροποιήσεις των μυθικών αναφορών του Προμηθέα Δεσμώτη, του Αισχύλου και του Καβέ από το *Shahnameh Firdousi*" προστέθηκαν και οι λεπτές πολιτιστικές και κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις που δομούν τον άνθρωπο, ως μονάδα της κοινωνίας, στον Περσικό κόσμο.

των γυναιών και πολλά άλλα που οικοδόμησε στην διάρκεια των 11 μηνών της Δημοκρατίας αυτής χαρακτηρίζεται ως καινοτόμα από πολλούς μελετητές σε όλη την μέση ανατολή ως σήμερα.

A) *Zabihi, Abdal Rahman, Qamusi zimanî Kurdî (Dictionary of Kurdish Language), Korî Zaniyarî Kurd Press, Baghdad Vol. I 1977, 244 pp. Vol. II 1979. 230 + 7 p (through letter b)* B) *Mukriyani, Giw, Ferhengî mehabad (Mahabad Dictionary), Kurdish-Arabic dictionary, Kurdistan Press, Hawlir (Arbil), 1961, 795 pp* Γ) *Sharafkandi, Abdurrahman (Hejar or Hajar), Henbane Borîne, Ferhengî Kurdî-Kurdî-Farsî (Kurdish-Kurdish-Persian Dictionary) Tehra, Soroush Press, 1991, 1032 pp* Δ) *Walter M. Ellis: Ptolemy of Egypt, London 1993* E) *Christian A. Caroli, Ptolemaios I. Soter - Herrscher zweier Kulturen, Konstanz 2007H*) *Waterfield, Robin, Dividing the Spoils, The War for Alexander the Great's Empire, hardback New York, Oxford University Press, 2011, pp. 273 pages*

²⁰¹ Ο Πόλεμος του Κόλπου (2 Αυγούστου 1990 - 28 Φεβρουαρίου 1991) ήταν πολεμική σύρραξη μεταξύ διεθνούς συμμαχίας από τουλάχιστον 31 κράτη υπό την καθοδήγηση των Η.Π.Α. και την εξουσιοδότηση του Ο.Η.Ε. κατά του Ιράκ, για την απελευθέρωση του Κουβέιτ. Ο πόλεμος αυτός είναι γνωστός και με ποικίλα άλλα ονόματα, ανάλογα με την πολιτική και ιστορική θέση διαφόρων ομάδων αναφοράς όπως: Πόλεμος του Κόλπου, Πόλεμος του Περσικού Κόλπου, Πόλεμος του Κόλπου 1990, Πρώτος Πόλεμος του Κόλπου, Δεύτερος Πόλεμος του Κόλπου (για το Ιράκ και το Ιράν), Απελευθέρωση του Κουβέιτ, Ο Πόλεμος για το Κουβέιτ, Η μητέρα όλων των Μαχών, Καταγίδα της Ερήμου, θεωρούμενα ως τα πιο γνωστά ονόματα. Ο Πόλεμος ξεκίνησε με την εισβολή του Ιράκ στις 2 Αυγούστου 1990, με την δικαιολογία ότι το Κουβέιτ κάνει γεωτρήσεις για πετρέλαιο υπό κλίση και έτσι «κλέβει» ιρακινό πετρέλαιο. Αμέσως μετά την εισβολή υποβλήθηκαν οικονομικές κυρώσεις από τον Ο.Η.Ε. και τελικώς οι εχθροπραξίες άρχισαν τον Ιανουάριο του 1991, οι οποίες και κατέληξαν στην ολοκληρωτική νίκη των συμμαχικών δυνάμεων. Βλπ. A) *Tucker, Spencer, The Encyclopedia of Middle East Wars, The United States in the Persian Gulf, Afghanistan, and Iraq Conflicts. ABC-Clio, 2010* B) *Austvik, Ole Gunnar, The War Over the Price of Oil, International Journal of Global Energy Issues, 1993*

Έτσι διαπιστώθηκε ότι ο εθνικός ποιητής του Περσικού λαού αξιοποίησε μια περίφημη μυθική ιστορία, όπως το Καβέ από τις προφορικές διηγήσεις που μετέφεραν κυρίως οι έμποροι εκείνης της εποχής δια μέσου του δρόμου του Μεταξιού²⁰², που περνούσε από την ιδιαίτερη πατρίδα του ποιητή.

Ο Καβέ, του Πέρση ποιητή, είναι αυτό που ο ίδιος καδημιούργησε. Ο Καβέ, στην Περσική αντίληψη, χρησίμευσε²⁰³ ώστε να επαναδομηθεί το

²⁰² Ως Δρόμος του Μεταξιού είναι γνωστό το δίκτυο των εμπορικών διαδρόμων μεταξύ της Κίνας και των κρατών που βρίσκονται στα δυτικά και στα νότια αυτής. Το δίκτυο αυτό απλωνόταν σε ολόκληρη την Ασιατική ήπειρο, με έναρξη την Κίνα και προορισμό την Ινδία, την Περσία και τις περιοχές της Μεσογείου, ενώ παράλληλα, μέσω του Ινδικού Ωκεανού, τα προϊόντα μεταφερόταν μέσω των θαλάσσιων διαδρομών προς την Ινδοκίνα, την Ινδία, την Αραβική χερσόνησο και τις χώρες της ανατολικής Αφρικής. Η ονομασία «Δρόμος του Μεταξιού» (στα γερμανικά: Seidenstraße) χρησιμοποιήθηκε επίσημα για πρώτη φορά από τον Γερμανό γεωγράφο Φερδινάνδο φον Ριντχόφεν, τον 19ο αιώνα. Το όνομα προέρχεται από ένα από τα πιο προσοδοφόρα προϊόντα που διακινούσε η Κίνα, το κινέζικο μετάξι, η εμπορική εκμετάλλευση του οποίου ξεκίνησε σε εντατική μορφή την περίοδο της Δυναστείας των Χαν, μετά τις εξερευνησεις του Τσανγκ Τσιάν. Μέσω του Δρόμου του μεταξιού διακινούνταν, εκτός από μετάξι, μπαχαρικά, γυαλί, πορσελάνη, πολύτιμοι λίθοι και πολλά άλλα προϊόντα. Μέσω αυτών των διαδρομών έφτασε στις δυτικές της Κίνας περιοχές η γνώση του χαρτιού και της πυρίτιδας. Η σημασία του Δρόμου του Μεταξιού εκτός από την εμπορική και οικονομική του πλευρά, έχει να κάνει και με την πολιτική επιρροή του όσο και την τεράστια πολιτιστική του σημασία. Κατά μήκος του Δρόμου αναπτύχθηκαν σημαντικοί πολιτισμοί, ενώ αποτέλεσε δίοδο για την εξάπλωση του Βουδισμού στην Κίνα και την Ιαπωνία και του Χριστιανισμού στις ανατολικές περιοχές. Η απότομη μείωση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Ανατολής και Δύσης που ακολούθησε την εγκατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας τον 15ο αιώνα, οδήγησε στην ανάγκη εύρεσης νέων διαδρομών, κάτι που τελικά οδήγησε στην ανακάλυψη του Νέου Κόσμου. Βλπ. Α) Waugh, Daniel, "Richthofen's "Silk Roads": Toward the Archaeology of a Concept, *The Silk Road. Volume 5, Number 1, Summer 2007* Β) Boulnois, Luce, *Silk Road: Monks, Warriors & Merchants, Hong Kong: Odyssey Books, 2005* Γ) Elisseff, Vadime, *The Silk Roads: Highways of Culture and Commerce. UNESCO Publishing / Berghahn Books, 2001*

²⁰³ Όπως πρωτοαναφέρθηκε στην αρχή της εργασίας ο μύθος του Καβέ και αρκετά κομμάτια του έπους Shahnameh Firdousi» πλάστηκε εκ νέου από τον ποιητή με τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν ο ίδιος τον κόσμο και τον λαό που εξέφρασε με τον ποιητικό του λόγο. Η προφορική ή λαϊκή λογοτεχνία ως τμήμα της προφορικής παράδοσης, περιέχει τις πλέον σύνθετες, ειδολογικά διακριτές, μορφές προφορικού λόγου. Στην προφορική λογοτεχνία έχουμε να κάνουμε με μία νέα παραλλαγή του ίδιου έργου, που διαρκώς αλλάζει από στόμα σε στόμα αλλά ο κεντρικός πυρήνας του παραμένει

αυτοκρατορικό σύστημα διακυβέρνησης, που έφερε όλα τα χαρακτηριστικά στοιχεία των αρχαϊκών δεσποτικών καθεστώτων. Ο αυτοκράτορας, ή ο βασιλιάς, έπρεπε με την εύνοια του θεού και σύμφωνα με την ιερατική τάξη να αναλάβει τα καθήκοντα του. Έτσι διαπιστώθηκε ότι ακόμη δεν κρίνεται τυχαίο το γεγονός ότι μετά από το 1979 στην Περσία αναλαμβάνουν την διακυβέρνηση της χώρας οι “Μουλάδες”, σύμφωνα με το Σιτικό δόγμα. Ο αυτοκράτορας μετατρέπεται σε ιερό εκπρόσωπο του Θεού πάνω στη γη, ως αποτέλεσμα και εξέλιξη της πολιτικοκοινωνικής πραγματικότητας των Περσών και ως κυρίαρχος

αμετάβλητος. Δεν προσπαθεί να επινοήσει νέα θέματα, δεν έχει προσωπικό ύφος. Για τον λόγο αυτόν, το έργο της λαϊκής παράδοσης αφενός εκφράζει τις κοινές αντιλήψεις και αφετέρου δεν τελειώνει μόλις φύγει από τα χέρια του δημιουργού του. Περνάει στη χρήση των πολλών, που το κατεργάζονται και το προσαρμόζουν ακόμα περισσότερο στο κοινό αίσθημα. Από την άλλη πλευρά, στα έργα της λόγιας παράδοσης οι γνώσεις, οι σκέψεις, τα συναισθήματα και τα έργα των ανθρώπων συχνά παραδίδονται με την υπογραφή και τη σφραγίδα μιας προσωπικότητας και αναγνωρίζουμε σε αυτά, εκτός από την πείρα, το ιδίωμα του συγκεκριμένου ατόμου που το δημιούργησε. Το έργο της λόγιας παράδοσης διαποτίζεται βέβαια από τις ιστορικές πραγματικότητες και τις καλλιτεχνικές τάσεις της εποχής και του τόπου, εκφράζει όμως τον τρόπο με τον οποίο βλέπει, συναισθάνεται και εξηγεί τον κόσμο ο δημιουργός του. Εκφράζει δηλαδή, τις ατομικές εμπειρίες του δημιουργού του. Η λαϊκή και η λόγια παράδοση συνδέονται καθώς παρατηρείται μια αδιάκοπη ανταλλαγή μεταξύ τους. Εκείνο που προσδιορίζει πότε υπερισχύει και πότε όχι ο λαϊκός πολιτισμός είναι η μορφή της κοινωνίας. Βλ. Α) Δαμιανού Δ, «Λαϊκή Φιλολογία» στο Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II, τ. Γ', ΕΑΠ, Εκδ. Οι Νεότεροι Χρόνοι, Πάτρα, 2002 Β) Καπλάνογλου Μ, Παραμύθι και αφήγηση στην Ελλάδα, μια παλιά τέχνη σε μια νέα εποχή, Το παράδειγμα των αφηγητών από τα νησιά του Αιγαίου και από τις προσφυγικές κοινότητες των Μικρασιατών Ελλήνων, Εκδ. Πατάκης, Αθίνα, 2002

²⁰³ Η ανατροπή του καθεστώτος του βασιλιά του Ιράν συμβαίνει το 1979 επίσημα με την ίδρυση του ισλαμικού καθεστώτος του Ιράν και επιβολή του νόμου σαρία με τον εκπρόσωπο του Αλλάχ Ruhollah Mostafavi Musavi Khomeini. Βλπ. Α) Kahlili, Reza, *A Time to Betray, The Astonishing Double Life of a CIA Agent Inside the Revolutionary Guards of Iran*, New York, simon and Schuster, 2010 Β) Charles Kurzman, *The Unthinkable Revolution*, Cambridge, MA & London, Harvard University Press, 2004 Γ) Nomani, Farhad & Sohrab Behdad, *Class and Labor in Iran, Did the Revolution Matter?* Syracuse University Press, 2006 Δ) Nafisi, Azar, *Reading Lolita in Tehran*, New York, Random House, 2003 Ε) *Riddle of the Islamic Revolution*, Mage Publishers, 2002 Δ) Habib Ladjevardi, *Memoirs of Shapour Bakhtiar*, Harvard University Press, 1996

και συνεχιστής της αυτοκρατορίας σε Ισλαμική μορφή, στη νεότερης ιστορίας.

Επίσης, διαπιστώθηκε πώς ο Περσικός κόσμος διαθέτει ένα δικό του πανίσχυρο μηχανισμό για διαχείριση της εξουσίας. Γι' αυτό ως σήμερα αδυνατεί να ενστερνιστεί κάθε ιδέα για δημοκρατία και δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης.

Το πρώτο δυνατό χαρακτηριστικό του Καβέ στον Κουρδικό κόσμο αφορά τον ηρωικό του χαρακτήρα. Αυτό το στοιχείο έχει τις ρίζες του στις παραδόσεις της Μεσοποταμίας, με τη δημιουργία της πρώτης αγροτικής κοινωνίας που συνετέλεσε στην δημιουργία και θεσμοθέτηση ενός πολιτικού συστήματος του βασιλικού συστήματος διακυβέρνησης.

Όποτε, με τη διερεύνηση τους στις «κοινωνικές δομές και διαφοροποιήσεις στις μυθικές αναφορές του Προμηθέα Δεσμώτη, του Αισχύλου και του Καβέ από το Shahnameh Firdousi», καταλήξαμε στη διαπίστωση γεγονός ότι οι εξελίξεις και οι διαφοροποιήσεις που λαμβάνει το βασιλικό σύστημα στον Κουρδικό λαό οικοδομεί παράλληλα και τον Κουρδικό κόσμο, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ισχυρή απαίτηση για λαϊκή δικαιοσύνη.

Αυτή η χαρακτηριστική λαϊκή δικαιοσύνη λειτούργησε ως δομή και γεφύρωση με δημοκρατικές ιδέες και φρονήματα, που τις ενστερνίστηκε στην νεότερη εποχή ο Κουρδικός κόσμος και τις συμερίζεται με τον Ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική κοσμοθεώρηση.

Επίσης, καταλήξαμε με την διερεύνηση μας πως ο Προμηθέας είναι ο ίδιος ο Καβέ Ασίνγκερ. **Ο Προμηθέας που περιγράφει ο Ησίοδος στα Έργα και Ημέραι, Θεογονία είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον κόσμο και την κοσμοθεωρία της Μεσοποταμίας.** Η διαμάχη των ισχυρών Θεών-βασιλιάδων και του Προμηθέα εκφράζεται με σαφήνεια στην Ελληνική μυθολογία.

Αυτή η διαμάχη, δυνατών και αδύναμων, απασχόλησε τους Έλληνες με τρόπο που επινόησαν την γελοιοποίηση ως μηχανισμό έλεγχου των Θεοτήτων τους. Έτσι οι Θεοί δεν αποκτούν τις δομές που τους θέλουν να είναι απόλυτοι στο χώρο και στον χρόνο, ενώ η θεοκρατία ως σύστημα διακυβέρνηση, υπήρξε ένα από τα στάδια εξέλιξης και με τη βάση στα μετέπειτα επιτεύγματα του Ελληνικού κόσμου· σε ένα από τα επόμενα στάδια της πολιτισμικής και ιστορικής τους εξέλιξης.

Ο Καβέ και ο Προμηθέας στους τρεις πολιτισμούς, αντιδρούν κατ' αρχήν ενάντιον των δεσποτικών ηγεμόνων της εποχής τους. Έτσι, οι τρεις τους αντιπροσωπεύουν την ελπίδα, με τη διάφορα πως στον Περσικό κόσμο αυτή η «Ελπίδα» εξασθενεί κάπου με την ανάδειξη του ευγενή απόγονου Φερίντουν και την οικογενειακή του ιστορία.

Ο Καβέ στον Κουρδικό κόσμο είναι το πρόσωπο της ελπίδας, που σβήνει κάθε φοβία των καταπιεσμένων στρωματάτων, η χαρακτηριστική φωτιά του Νεβρούζ, που αναβιώνει ο Κουρδικός λαός, είναι προς τιμή του μ'αυτόν τον ήρωμα ταυτίζεται.

Ο Προμηθέας, ως δυνατός ανάμεσα στους δυνατούς, αποσπά την απολυτή δύναμη των κυρίαρχων του Όλυμπου. Χαρίζει την ελπίδα και το εργαλείο της ζωής στο γένος των ανθρώπων, ενώ παράλληλα η ελπίδα, που κατοχυρώνει, σημαδεύει την ύπαρξη της πολιτικής ζωής. Η τραγωδία, ως είδος γραφής, ήταν βήμα για την Αθηναϊκή Δημοκρατία, καταφέροντας να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες με τις αξίες που έκτιζε. Έτσι αναδεικνύεται η νέα πολιτεία και το πολιτειακό σύστημα στα έργα του Αισχύλου, εκθέτοντας τις δυνάμεις του ανθρώπινου γένους ως πρόκληση του μέλλοντος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Διαμαντόπουλος, Αλέξης, Προμηθέας Δεσμώτης και Λυόμενος του Αισχύλου-2^η έκδοση-Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση, 1996,

2. Κοκορέλη Αργυρώ, Προμηθέας Οι πρώτοι άνθρωποι-Αθήνα, Πατάκη, 1989.

3. Σκουλάς Γεώργιος Ε, Κοινωνικές τάξεις και κράτος, Μορφές κράτους και πρακτικές κοινωνικών τάξεων στη νεώτερη Ευρώπη-Αθήνα, Παπαζήσης, 1996

4. Gurvitch Georges, Μελέτες για τις κοινωνικές τάξεις, Μετφ. Μ. Λυκούδη-3^η έκδοση, Αθήνα, Gutenberg, , 1994

5. Μύθοι ηρώων, Από τον Προμηθέα στον Έλβις Πρίσλει, Ρόμπερτ Α. Σίγκαλ-Αθήνα, Κέδρος, 2003

6. Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, Αισχύλου, Αθήνα, Σαβάλας, 2003

7. Ludlum Robert, Επιχείρηση Προμηθέας, μετάφραση Πητ Κωνσταντέας, Αθήνα, Bell/Χαρλένικ Ελλάς, 2002

8. Ντούσκος Πέτρος Δ. Γεωστρατηγική και σύγχρονος κόσμος: Ήφαιστος και Προμηθέας στον Καύκασο-1^η έκδοση, Αθήνα, Gutenberg, 2000

9. Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης, Αισχύλου, μετάφραση Νίκος Μαραγκός-1^η έκδοση, Αθήνα, Σιδέρης Ι, 1994

10. Ζωγραφίδου, Δάγιου, Ελένη, *Η λύτρωση του Προμηθέα*, Ιδεοθέατρον, Αθήνα, 2001
11. Lallement Michel, *Ιστορία των κοινωνιολογικών ιδεών*, μετάφραση Μπάμπης Λυκούδης-1^η έκδοση, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2004
12. Aron Raymond, *Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης*, Μοντεσκιέ, Κοντ, Μαρξ, Τοκβιλ, μετάφραση , Μπάμπης Λυκούδης-3^η έκδοση, Αθήνα, Γνώση, 1994
13. Bouthoul Gaston. *Η ιστορία της κοινωνιολογίας*, μετάφραση Ηλίας Γ. Παπαγεωργίου, Αθήνα, Δαιδαλος, 1989
14. Rohde Erwin, *Ψυχή : Η λατρεία των ψυχών και οι αντιλήψεις περί αθανασίας στους Αρχαίους Έλληνες*, μετάφραση Παυλογεωργάτου Κατερίνα, Αθήνα, Ιάμβλιχος, 1998
- Λεφάκης Θ.Ι , *Δόμνος, Μελέτη επί των Ελευσίνιων μυστηρίων και των μαντείου*, Αθήνα, Εκάτη, 1997
16. Καλλέργη Διδώ. *Τα αρχαία ελληνικά μυστήρια: Η πνευματική κληρονομιά των Αρχαίων Ελλήνων/Dido Kallergi*, μετάφραση
17. Κατερίνα Πρεβεζάνου, *Αθήνα-Ιδεοθέατρον*, 2001
- Vernant Jean-Pierre. *Μύθος και θρησκεία στην Αρχαία Ελλάδα*, μετάφραση Μ.Ι. Γιώση, Αθήνα, Σμίλλη, 2000
19. Τουτουτζή Ουρανία, *Τα μυστήρια των Ελλήνων, Μύθος και λόγος στην προχριστιανική Ελλάδα*, 1^η έκδοση, Αθήνα, Ελάτη, 2000
20. Κουρτίδης Κωνσταντίνος Γ. *Αρχαία ελληνικά μυστήρια: Ήτοι τα Καβείρια, Διονύσια, Ορφία και Ελευσίνια*, μετάφραση Ελένη Ζήτη, Αθήνα, Ιδεοθέατρον, 1998
21. Παχής Παναγιώτης, *Ήρωες Ευρετής, Γεωργία και πολιτισμός στον αρχαιοελληνικό κόσμο-Θεσσαλονίκη*, Βάνιας, 2003
22. Τσοπάνης Κωνσταντίνος, *Ορφισμός και χριστιανισμός*, Αθήνα, Ιάμβλιχος, 2003
23. Κωνσταντινίδης Κωνσταντίνος, *Τα αρχαία ελληνικά μυστήρια*, 1^η έκδοση-Αθήνα Νέα Θέσις, 2002
- Δρώμενα*, 1^η έκδοση-Αθήνα, Πύρινος Κόσμος, 2002

24. Lefkowitz Mary. *Θνητοί και αθάνατοι: Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα, 1^η έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005*
25. Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας, 5^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2005*
26. Λεκατσάς Παναγής, *Έρωτες: Ερμηνεία μιας μορφής της προϊστορικής και ορφικοδιονυσιακής θρησκείας-2^η έκδοση-Αθήνα, Καστανιώτη, 2003*
27. Vernant Jean-Pierre. *Ανάμεσα στον μύθο και την πολιτική, μετάφραση Μ.Ι. Γιώση, Αθήνα, Σμίλη, 2003*
28. Bun Lucilla. *Μύθοι των Ελλήνων, μετάφραση Αντ. Η. Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996*
- Richerpin Jean. *Ελληνική μυθολογία, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ, Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998*
30. Kerenyi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος, 1^η έκδοση-Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996*
31. Μαραγκάκης Εμμανουήλ, *Ν. Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας-Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002*
32. Buxton Richard, *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα: Η μυθολογία και τα συμφραζόμενά της, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος, 1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002*
33. Κοντογόνης Κωνσταντίνος, *Η ελληνική μυθολογία, Αποσυμβολισμοί μύθων και ετυμολογική ανάλυση, Θεσσαλονίκη, Δίον, 1996*
- Γιώργος Βασιλείου-Μιχαήλ, *Αμάρτημα και τιμωρία, 1^η έκδοση, Αθήνα, Πατάκη, 1998*
35. Μελάς Λέων, *Ο μικρός Πλούταρχος, Αθήνα, Πελεκάνος, 2004*
36. Marolles Michel de. *Ο ναός των Μουσών: Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα, Μίλητος, 2004*
- Σφυρόερα Σοφία Ν. *Η μυθολογία των Ελλήνων-Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003*
38. Χωρεάνθη Ελένη. *Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, Σ.Ι., 2002*
- Φαρούπος Νίκος, *Ο κόσμος των φανταστικών όντων των αρχαίων Ελλήνων: Δαιμονικά, τέρατα, πλάσματα της νύχτας και χθόνιες θεότητες, Αθήνα, Κέδρος, 2005*
40. Houtzager Guus, *Ελληνική Μυθολογία: μύθοι, θεοί και ήρωες της αρχαίας Ελλάδας, Αθήνα, Καρακώτσογλου, 2004*
- Καλογεράκη, Στέλλα, *Ελληνική μυθολογία, Αθήνα, Mediterraneo, Editions, 2004*
41. FERNAND SCHWARZ, *Η ΝΕΑ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ, Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη*
42. JEAN-PIERRE VERNANT, *ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ, σελ. 139-243 εκδ. 'ΟΛΚΟΣ'*
43. Helma Marx, *το βιβλίο των μύθων, μετάφραση Μαρούλα Κοντή, εκδ. Κονιδάρη, Αθήνα 2001*
44. Paul de Breuil, *ζωροαστρισμός, μετάφρ: Γ. Μαυρουδής, εκδ. Καρδαμίτσα, 1993*
45. Jacqueline de Romilly, *Αρχαία ελληνική γραμματολογία, μετάφρ. Θεώνη Χριστοπούλου - Μικρογιαννάκη, εκδ. Καρδαμίτσα, 1988*

46. Ομηρος, *Οδύσσεια και Ηλιάδας*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, 1956
47. Σιέττος Γεώργιος Β, *Αρχαία ελληνικά μυστήρια: Καταγωγή, χρονολόγηση, τελετουργικά και δράματα*, έκδοση(1), Αθήνα, Πύρινος Κόσμος, 2002
48. Lefkowitz, Mary, *Θνητοί και αθάνατοι, Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων και ο ρόλος τους στη ζωή των ανθρώπων, μετάφραση Αλεξάνδρα Μελίστα*, έκδοση-Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005,
49. Λεκατσάς Παναγής, *Διόνυσος: Καταγωγή και εξέλιξη της διονυσιακής θρησκείας-5* έκδοση, Αθήνα, Καστανιώτη, 2005, 50. Μαγικά λόγια των από Ζωροάστρου Μάγων
51. Γιώργος Βασιλείου-Μιχαήλ. *Αμάρτημα και τιμωρία-1^η έκδοση-Αθήνα, Πατάκη, 1998,*
52. Μελάς Λέων, *Ο μικρός Πλούταρχος*, Αθήνα, Πελεκάνος, 2004.
53. Marolles Michel de. *Ο ναός των Μουσών: Ελληνική Μυθολογία*, Αθήνα, Μίλητος, 2004.
54. Σφυρόερα Σοφία Ν.Η *μυθολογία των Ελλήνων-Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003.*
- 55) Χωρεάνθη Ελένη, *Ελληνική Μυθολογία-Αθήνα, Ζαχαρόπουλος Σ.Ι, 2002.*
56. Φαρούπος, Νίκος, *Ο κόσμος των φανταστικών όντων των αρχαίων Ελλήνων : Δαιμονικά, τέρατα, πλάσματα της νύχτας και χθόνιες θεότητες-Αθήνα, Κέδρος, 2005.*
57. Houtzager Guus, *Ελληνική Μυθολογία: μύθοι, θεοί και ήρωες της αρχαίας Ελλάδας-Αθήνα, Καρακώτσογλου, 2004*
58. Καλογεράκη, Στέλλα, *ελληνική μυθολογία*, Αθήνα, Mediterraneo, Editions, 2004
59. Πέτρος Κράβινγκερ, *Περσικά και Ιρανικά μυστήρια*, Μιχαήλ Ψελλός
60. Κοκορέλη, Αργυρώ, *Προμηθέας: Οι πρώτοι άνθρωποι*, Αθήνα, Πατάκη, 1989
- Ο)Φραγκούλης Αθανάσιος Κ. *Προμηθέας Δεσμώτης Γ Γυμνασίου*, Αθήνα Γ)Χρήστου Χρύσανθος, *Ο μύθος του Προμηθέα και ο ζωγραφικός διάκοσμος της Ακαδημίας Αθηνών*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών.
61. Αισχύλος, *Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου*, Αθήνα, Σαβάλας, 2003.
62. Ludlum Robert. *Επιχείρηση Προμηθέας*, μετάφραση Πητ Κωνσταντέας, Αθήνα, Bell/Χαρλένικ Ελλάς, 2002
63. Καλογεράκης Γεράσιμος, *Η διαθήκη του Προμηθέα: Για τη δημιουργία και τους Έλληνες-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Δίον*
64. Λαζογιώργος, Ελληνικός, Δημήτρης. *Οι αποκαλύψεις του Αισχύλου για την Ατλαντίδα: Ο αληθινός Προμηθέας -3^η έκδοση-Αθήνα, Νέα Θέσις*
65. Ντούσκος Πέτρος Δ. *Γεωστρατηγική και σύγχρονος κόσμος: Ήφαιστος και Προμηθέας στον Καύκασο-1^η έκδοση-Αθήνα, Gutenberg, 2000*
66. Δαμιανάκου Βούλα. Ουίλιαμ Σαίξπηρ : *Από τον Προμηθέα Δεσμώτη στον Άμλετ-1^η έκδοση-Αθήνα, Επικαιρότητα*
67. Αισχύλος, *Προμηθέας Δεσμώτης/Αισχύλου*, μετάφραση Νίκος Μαραγκός-1^η έκδοση, Αθήνα, Σιδέρης Ι, 1994
68. Ζωγραφίδου, Δάγιοι Ελένη, *Η λύτρωση του Προμηθέα*, Αθήνα, Ιδρυματικό Ίδρυμα, 2001
69. Lallement Michel, *Ιστορία των κοινωνιολογικών ιδεών*, μετάφραση Μπάμπης Λυκούδης-1^η έκδοση, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2004
70. Harrison Jane Ellen, *Μυθολογικές όψεις του πεπρωμένου: Προλεγόμενα στη μελέτη της ελληνικής θρησκείας*, μετάφραση Ελένη Παπαδοπούλου, Αθήνα, Ιάμβλιχος, 1996.

71.) Κοντογόνης Κωνσταντίνος, *Η ελληνική μυθολογία: Αποσυμβολισμοί μύθων και ετυμολογική ανάλυση*, Θεσσαλονίκη, Δίον, 1996
72. Ησίοδος, *Θεογονία, Έργα και Ημέραι* Αθήνα, εκδ. Ι. Ζαχαρόπουλος
73. *Η μυθολογία των Ελλήνων*, Αθήνα, εκδ. Βιβλιοπωλείων της Εστίας, 2005
74. Σακελλαρίου-Αθήνα, Παπαδήμας, 1996
75. Richerpin Jean, *Ελληνική μυθολογία, μετάφραση Θεόφιλος Πασχ. Αναστασίου-1^η έκδοση-Αθήνα, Παπαμάρκου, 1998*
76. Kerényi Carl. *Η μυθολογία των Ελλήνων, μετάφραση Δημήτρης Σταθόπουλος-1^η έκδοση Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1996*
77. Μαραγκάκης Εμμανουήλ Ν. *Επίτομη εγκυκλοπαίδεια της ελληνικής μυθολογίας*, Αθήνα, Γρηγόρης Μ.Π., 2002,
78. Buxton Richard *Όψεις του φαντασιακού στην αρχαία Ελλάδα, Η μυθολογία και τα συμφοραζόμενά της, μετάφραση Τάσος Τυφλόπουλος-1^η έκδοση-Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2002*
79. Δαμιανού Δ, «*Λαϊκή Φιλολογία*» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II*, τ. Γ', ΕΑΠ, Εκδ. Οι Νεότεροι Χρόνοι, Πάτρα, 2002
80. Καπλάνογλου Μ, *Παραμύθι και αφήγηση στην Ελλάδα, μια παλιά τέχνη σε μια νέα εποχή, Το παράδειγμα των αφηγητών από τα νησιά του Αιγαίου και από τις προσφυγικές κοινότητες των Μικρασιατών Ελλήνων*, Εκδ. Πατάκης, Αθήνα, 2002
81. Καρλ Κερένι, *Η Μυθολογία των Ελλήνων*, Εστία, Αθήνα χ.χ.
82. Ιωάννης Κακριδής, επιμ.), *Ελληνική μυθολογία, οι θεοί*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1986
83. Schwabl, Hans, «*Ζεϋς, Παρατηρήσεις για την ουσία και την ιστορία του Θεού*» Μετάφρ. Ι. Ν. Καζάζης, *Επιστημονική επιτηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, 1981
- Γ.Κοντογιώργης, *Το ελληνικό κοσμοσύστημα. τ.Α. Η κρατοκεντρική περίοδος της πόλης*, Σιδέρης, Αθήνα, 2006

ΠΕΡΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ο σοφός φωτισμένος Φιρντουσί/Dr. Mehboud Shafiqi, Εκδόσεις Εθνικών Θησαυρών, Τεχεράνη, 1970
2. Dr. Reza Zadeh Shefiqi/Ο πολιτισμός του Shahnameh, Εκδόσεις Εθνικών Θησαυρών, Τεχεράνη, 1970
3. Shahnameh Φιρντουσί ένας θησαυρός στο οικουμενικό πολιτισμό, Κέντρο Ιρανικών ερευνών/Asker Ali Rejeb Zade M. mnnewerzade, Τατζικιστάν, 1994
4. Dr Ali Dewani/Χίλια χρόνια ο σοφός τους, Εκδόσεις Amir Kebir, Τεχεράνη, 1982
5. Dr. Menouchehr Mortezevi, *Shahname και ο Φιρντουσί*, Κέντρο επιστημονικών και πολιτισμικών ερευνών, Τεχεράνη, 1989
6. Σαχναμολογία, 1^ο Διεθνές συνέδριο πάνω στον Shahnameh, Ινστιτούτο Φιρντουσί, 1977
7. Dr. Qademali Serami, *Από το άρωμα του λουλουδιού έως την αγαθότητα/Οι δομές των μύθων του Shahnameh*, Εκδόσεις Ιουνέσκο, Τεχεράνη, 1988. (Με την φροντίδα του Υπ. Πολιτισμού και ανώτατων εκπαιδευτικών, ερευνητικών ιδρυμάτων)
8. Ο Κάβα και ο Ατζιντεχάγκ/ Dr. Behdad, Εκδόσεις Jihan, καλοκαίρι 1995.
9. Hassan Pirnia, *Η αρχαία ιστορία του Ιράν*, Εκδόσεις Donia, Τεχεράνη, 1982
10. Dr. Golamreza Asafroz, *Κοινωνιολογία της ιστορίας από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι τους Σασανίδες*, Εκδόσεις Andishe, 1974, (10 τόμοι)
11. Η εξέλιξη του πολιτισμού στο αρχαίο Ιράν, Dr. Asadu Allahe Bijen, Εκδόσεις Sina, 1970
12. Μεγάλο λεξικό του Shahname, Dr. Mehmoud Zenjani, Εκδόσεις Atai, Τεχεράνη, 2000
13. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση στο Ατούς, Εκδόσεις Seroush, 1970.
14. Ο Φιρντουσί, ο Θεός της ομιλίας, Dr. Igtai, Εκδόσεις Υπ. Πολιτισμού, 1975

15. Η ζωή και ο θάνατος των ηρώων στο *Shahnameh*, Dr. M.Ishami Nedoushen
16. Η προέλευση των αρχαίων θρησκειών στην αρχαία Περσία, Dr. Abull Azim Rezai, Τεχεράνη, 1989.
17. Οι μύθοι των Ελλήνων και Ρωμαίων. Dr. Kris Kopfer, Εκδόσεις Danish, Τεχεράνη, 1972
18. Ιράν από την αρχαία εποχή μέχρι το Ισλάμ, Grishmen/Μετάφραση, Εκδόσεις Ketab, Τεχεράνη, 1975.
19. Η Αρχαία Περσία, Dr. Jaleh Amouzegar.
20. Ο Ατζιντεχάγκ με τα φίδια, *Sehid Sirjani*, Εκδόσεις Behmen.
21. Οι δομές και οι λειτουργίες στο *Shahnameh*, Μετάφραση, Kort hainrish Hainzen, Εκδόσεις Ερευνών
22. 22 έρευνες πάνω στο *Shahnameh*, Dr. Restegar, Εκδόσεις Newid, Shiraz 1989
23. Ο πνευματικός Λεβέντης, *Shahrox Meskaib*, Εκδόσεις Riam, 1994.
24. Η αναπαραγωγή του πολιτισμού, Dr. Mali Riahi, Κέντρο Εθνικών Ερευνών, 1992.
25. Ευλογία στο Σάχναμε, Dr. Mouhamad Siaqi, Εκδόσεις Moudebir, Τεχεράνη, 1992
26. Ιστορία της σκέψης και η επανάσταση στην αρχαία Περσία, δομές και λειτουργίες, Εταιρεία των μεταφραστών και συγγραφέων, Τεχεράνη, 1979
27. Ο πολιτισμός και η γλώσσα των Ιρανών στην Ινδία, *Ibn Betoute*, 7 τόμοι, Τεχεράνη, 1992
28. Ιρανών και Ελλήνων στην αρχαία εποχή, Dr. M Ali Islami Nedoushen, Εκδόσεις Sehame, 1999
29. Οι οικογένειες των Ιρανών που κυβερνούσαν στην αρχαία εποχή. Dr. Mitra Mihr Abadi, Εκδόσεις Feteh, 1993
30. Το έπος στην αρχαιότητα μέχρι το 400 μ.Χ, Dr. Sefa, Εκδόσεις Firdousi, 1994
31. Οι Κρανίδες, Dr. Sefa, Artour Kristian Sin, Εκδόσεις Του Βιβλίου.
32. Οι μύθοι και οι σκέψεις, Dr. Tefezouli, Εκδόσεις Κέντρο Πολιτισμικών ερευνών, 1973
33. Ιστορία και ο πολιτισμός του Ιράν, Dr. Mouhamad M. Mlaieri, Εκδόσεις Τους 7 τόμους
34. Dr. Azizi, Μελέτες και έρευνες πάνω στο Νεβρούζ, Ιστορία και μυθολογία εως τη θρησκεία, Εκδόσεις Newid Mihr, Δυτική Γερμανία, 1998
35. Ο πολιτισμός και οι μύθοι των Ιρανών, Dr. Derwishian, Reza Xandan, Εκδόσεις Ketab, Τεχεράνη, 2001
36. Ιστορία των ιρανικών μύθων, Dr. J. Amozegar, Κέντρο Ερευνών και ανθρωπιστικών μελετών, 1994
37. Σάχναμε και ιστορική κοινωνιολογία, prof. Hertsfeld, μετάφραση 1970
38. Ο μύθος και ο πολιτισμός των ιρανών στην πεχλαβική γλώσσα, Dr. Afifi, Εκδόσεις Τους, 1995
39. Ο Ατζιντεχάγκ, Askani Avishen, Εκδόσεις Nigah, 1988
40. Κοινωνία και πολιτισμός, Dr. Xanleri, Εκδόσεις Τους, 1986
41. Rouhani Mohamad, Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ. 115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999,
- 42) Ahmadi Ahmad, Ο Firdousi και το έργο του, σελ. 40 Tehran / εκδ. Πανεπιστημίου 2004
43. Ιστορία του Baihaqi, επεξήγηση του ποιήματος του Abouhaisam,
44. A) Ravandi Morteza / Κοινωνική ιστορία του Ιράν, εκδ. Τεχεράνης 1950,
45. B) Edmond Gilford / Ιστορία των Gaznavin, μετάφραση του Mouqadam, εκδ. Amir Kabir 1999
46. Βλ. Jahangir Orshidari, an Encyclopedia of Zoroastrianism, published center 1999 Tehran
47. A) Louskaia Piglloo, Η ιστορία του Ιράν από την αρχαιότητα μέχρι τον 18^ο αιώνα, μετάφραση Keshaverz Krim, Tehran, 1953
48. Dr. Xaliqi Hossei, Βήμα βήμα με τη νεότερη ιστορία, εκδ. Πανεπιστημίου Obsalla Swede, 1995
49. Sarkhosh Curtis Vesta, Persian Myths, translated by Moxabir Abass 1992 Tehran, εκδ. Markaz

50. Dr.Bahar Mehrdad ,Μια νέα ερευνα στην Μηδική μυθολογία Tehran ,εκδ.Agah
51. Marx Helma το βιβλίο των μύθων, εκδ Κονιδαρη, Αθήνα 2000, σελ Kavasji Edalji Kanga ,An Avesta Dictionary ,Bombay ,1909
52. Pul de Breuil ,ο Ζωροαστρισμός Καρδαμίτσα, Αθήνα 2003 ,Μετφ. Γ .Μουρούζη
53. Yarshater ,E/Iranian national history/ by Cambridge university 1989
54. Ibn Xaldoun /History translate bay Gonabady Tehran 1974
55. Professor Pour Dawoud /Avesta Morvarid Center for publish /Tehran 1955
56. Adi kendi Samouel /The first man and women in the Persian mythology /translate bay Badrei Feridoon /Tehran 2002 publish bay university
57. A) Rouhani Mohama, Ιστορία της περσικής λογοτεχνίας, σελ.115-195 εκδ. ερευνητικού κέντρου Τεχεράνης 1999,
58. Ahmadi Ahmad, Ο Firdousi και το έργο του, σελ.40 Tehran, εκδ. Πανεπιστημίου 2004
59. HANAFI, Ravandi Morteza / Κοινωνική ιστορία του Ιράν, εκδ. Τεχεράνης 1950,
60. Edmond Gilford / Ιστορία των Gaznavin, μετάφραση του Mouqadam, εκδ.Amir Kabir 1999
61. Louskaia Piglloo, Η ιστορία του Ιράν από την αρχαιότητα μέχρι τον 18^ο αιώνα, μετάφραση Keshaverz Krim, Tehran, 1953
62. Dianakof , Median Empire, Moscow translate from Russians keshawerz Mohamad Tehran 1968.
63. Ferdousi, Shahname , (6 T)Moscow, εκδ. University publish 1960.
- 64.
- 65.
- 66.

ΚΟΥΡΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dr. Maoloud ibrahim Hassan, γυρεύοντας την αθανασία , Arras publish for Kurdish culture, 2000 Howler
2. Dr.Nabaz Jamal, Research of the Kurdish mythology, 1985 Stockholm/Kurdish Academic for culture
3. Dr.Hajar Moykrian, Kurdish history and language, 1979, Moscow Center For Kurdish Culture.
4. Dr.Bahar Mehrdad , Μια νέα ερευνα στην Μηδική μυθολογία Tehran , εκδ.Agah
5. Mardox Baba, History Of The Kurdistan, Iran
6. Mastora Ardalani ,Ardalani History, 1825 ,Stockholm ,Dr. Abdurrahman Qasemlo, Kurd And Kurdistan , University of The Prague
7. Sharaf xan Bedlisi, Sharafnama , 1925 ,Tehran Γ)Mestafa Nawshirwan , Kurd And Ajam Political History Kurdistan, Kurdistan Center Strategically researchers, 2005, Sulaimania
8. Dr. Maoloud Ibrahim Hassan / Γυρεύοντας την αθανασία, Howler 2000, εκδ.Arras publish for Kurdish culture ,
9. Dr. Nabaz Jamal/ Research of the Kurdish Mythology 1985 Stockholm , /Kurdish Academic for culture,
10. Sajady Allaedin /Ιστορία της Κουρδικής λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh, Δ) Arbery ,A.J.,Legacy of Persia /oxford ,1963,

11. Camerom, C.G./History of Early Iran ,Chikago,1936
12. Sajady Allaedin /Ιστορία της Κουρδική λογοτεχνίας /1955 Solaimanieh
13. Zabihî, Abdal Rahman, Qamusi zimani Kurdî, Dictionary of Kurdish Language, Korî Zaniyarî Kurd Press, Baghdad Vol. I 1977, 244 pp. Vol. II 1979. 230 + 7 p (through letter b)
14. Mukriyani, Giw, Ferhengî mehabad (Mahabad Dictionary), Kurdish-Arabic dictionary, Kurdistan Press, Hawlir (Arbil), 1961, 795 pp
15. Sharafkandi, Abdurrahman (Hejar or Hajar), Henbane Borîne, Ferhengî Kurdî-Kurdî-Farsî (Kurdish-Kurdish-Persian Dictionary) Tehra, Soroush Press, 1991, 1032 pp Δ) Walter M. Ellis: Ptolemy of Egypt, London 1993
16. Christian A. Caroli, Ptolemaios I. Soter - Herrscher zweier Kulturen, Konstanz 2007 Waterfield, Robin, Dividing the Spoils, The War for Alexander the Great's Empire, hardback New York, Oxford University Press, 2011, pp. 273 pages

ΑΡΑΒΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Οι σκέψεις των πνευμάτων, Ibn Reste, Εκδόσεις Al Azir, Bagdad, 1950
2. Οι χώρες/Ababekr M. Ishaq Hemedam.
3. Οι τάξεις, οι διαφορές και το γένος, Aboul Hassan Mesoud

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Greek myths, Graves Robert, G Braziller, New York, 2 τόμοι, 1957
2. The glory of Hera, Greek mythology and the Greek family, Slater Philip E, Princeton University Press
3. Mythologiques, Harper and Row, New York, 4 τόμοι
4. Themis, A study of the Social Origins of Greek Religio, Cleveland, World Publishing
5. The Ganges in myth and History. Darian Steven G, University Press of Hawaii, 1978
6. Zoroaster's Influence of Greek Thought by Rushi Afnan, New York 16, 1995
7. Tradition of the magic Zoroastrianism in Greek Latin literature, Albert de Jong Leiden, New York, Koln, 1997
8. Abercrombie, N., S. Hill and B. S. Turner (2000), 'Social structure' in The Penguin Dictionary of Sociology, 4th edition, London, Penguin, pp. 326–327

9. Archer, M.S. 1995. *Realist Social Theory: The Morphogenetic Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Blau, P. M. (editor) (1975). *Approaches to the Study of Social Structure*, New York: The Free Press A Division of Macmillan Publishing Co, Inc.
11. Burns, T. R. and H. Flam (1987) *The Shaping of Social Organization Social Rule System Theory with Applications* London, Sage
12. Calhoun, Craig (2002), *Dictionary of the Social Sciences*, Article *Social Structure*, Oxford University Press
13. Crothers, Charles, *Social Structure*, London, Routledge, 1996
14. Flam, H, and M, Carson, *Rule System Theory, 2008 Applications and Explorations* Peter Lang Publishers, Berlin, New York, 2008
15. Jary, D, and J. Jary (editors). (1991). 'Social structure', in *The Harper Collins Dictionary of Sociology*, New York, Harper Collins
16. Lopez, J. and J. Scott, *Social Structure*, Buckingham and Philadelphia: Open University Press, 2000
17. Murdock, George (1949). *Social Structure*. New York: MacMillan, 1949
18. Porpora, D. V, *The Concept of Social Structure*, New York, Westport and London, Greenwood Press, 1988
19. Wallerstein, I, *World, Systems Analysis, An Introduction*. Durham/London, Duke University Press, 2004
20. Abolqasem Ferdowsi, Dick Davis trans. (2006), *Shahnameh: The Persian Book of Kings* ISBN 0-670-03485-1, modern English translation, current standard. See also
21. Clinton, Jerome W. (translator) *The Tragedy of Sohrab and Rostam: From the Persian National Epic, the Shahname of Abdol-Qasem Ferdowsi* 2nd ed. (University of Washington Press, 1996) (abridged selection)
22. Clinton, Jerome W. (translator) *In the Dragon's Claws: The Story of Rostam and Esfandiyar from the Persian Book of Kings* (Mage Publication, 1999)
23. -Davis, Dick, (translator) *Stories from the Shahnameh of Ferdowsi*
24. Vol. 1, *The Lion and the Throne*, (Mage Publications, 1998)
25. Vol. 2, *Fathers and Sons*, (Mage Publications, 1998)
26. Vol. 3, *Sunset of Empire*, (Mage Publications, 2003)
27. Davis, Dick, (translator), *The Legend of Seyavash*, (Penguin, 2001) (abridged)
28. Levy, Reuben (translator), *The Epic of the Kings: Shah-Nama, the National Epic of Persia*, (Mazda Publications, 1996) (abridged prose version)
29. Warner, Arthur and Edmond Warner, (translators) *The Shahnama of Firdausi*, 9 vols. (London: Keegan Paul, 1905-1925 (complete English verse translation)
30. *SHĀHNĀMEH; THE HERO TALES OF ANCIENT IRAN*
31. *Shahnameh*, English translation by Helen Zimmern.
32. *Shahnameh*. Helen Zimmern translation.
33. *Shahnameh*, Arthur and Edmond Warner translation.
34. - New Translation of 'Persian Book of Kings' - March, 2006 from NPR, and "The Epic of Iran" - April, 2006, from the New York Times. Also, on 14 May 2006, Washington Post Pulitzer Prize winning book critic Michael Dirda reviewed Dick Davis's translation "Shahnameh: The Persian Book of Kings" "This marvelous translation of an ancient Persian classic brings these stories alive for a new audience.". The illustrated three-volume slipcase edition of this translation is
35. Christentum; Oceanside, *The Rosicrucian Fellowship; Internetausgabe*, CA, 92049, USA *The Illustrated Bartsch*, founding ed, Walter L. Strauss. General ed, John T. Spike New York, NY, Abaris Books, 1978
36. Lousi Morgan, *Society In The Old Century*, Translated buy, Mohsen Salasi, Tehran, Center For The research Culture
37. *Iranian History* Cambridge University, Translated buy Anosha Hassan, 1992, Tehran, Amir Kabir center for Publish

38. P.Sykes ,*A History Of The Persia*,1930, London
39. Malcom A.R, *The Parthian* ,London, 1967
40. Zonis Marvin, *The Political Elite Of Iran*,N.J 1971 , Princeton University Press
41. Lousi Morgan, *Socaiety In The Old Century*, Translated buy Mohsen Salasi, Tehran, Center For The research Culture
42. Dr.Zorab, *The Yezidi Kurds in the former USSR*, Published from KurdisMedia.com
43. *International Journal of Kurdish Studies*/Published in New York City by the Kurdish Library, this academic journal featured articles about Kurdish people and history
44. West, M.L., "*Hesiod, Theogony*, ed. with prolegomena and commentary", Oxford, Clarendon Press 1966
45. West, M.L., "*Hesiod, Works and Days*, ed. with prolegomena and commentary", Oxford, Clarendon Press 1978
46. Williamson, George S. *The Longing for Myth in Germany, Religion and Aesthetic Culture from Romanticism to Nietzsche*, Chicago, 2004
47. Gantz, Timothy ,*Early Greek Myth, A Guide to Literary and Artistic Sources* . Johns Hopkins University Press,1993
48. Kerenyi, Karl *The Heroes of the Greeks*, 1959, Reissue edition 1978
49. Ruck Carl, Staples Blaise Daniel, *The World of Classical Myth*, Carolina Academic Press, 1994
50. Woodward, Roger D, *The Cambridge Companion to Greek Mythology* , Cambridge , New York, Cambridge University Press, 2007
51. *Atlas de la Mésopotamie et du Proche-Orient ancien* ,
52.)Benoit, Agnès; 2003. *Art et archeology, les civilisations du Proche-Orient ancient*, Manuels de l'Ecole du Louvre
- 53.
54. Habicht, Christian, *Athens from Alexander to Antony*, Havard 1997,
55. Hansen M.H. 1987, *The Athenian Democracy in the age of Demosthenes*, Oxford
56. Hignett, Charles, *A History of the Athenian Constitution*, Oxford, 1962, Manville B. And Josiah Ober 2003,
57. *A company of citizens, what the world's first democracy teaches leaders about creating great organizations*, Boston,
58. Meier C. 1998, *Athens: a portrait of the city in its Golden Age* (translated by R. and R. Kimber), New York , Ober, Josiah 1989, *Mass and Elite in Democratic Athens, Rhetoric, Ideology and the Power of the People*, Princeton
59. Fine, John Van Antwerp, *The ancient Greeks: a critical history* , Harvard University Press, 1983, B) Green, Peter *Diodorus Siculus, Greek history 480–431 BC: the alternative version* (translated by Peter Green, University of Texas Press, 2006
60. Holland, Tom *Persian Fire: The First World Empire and the Battle for the West* Abacus, 2006
61. Boardman, John; et al, *The Oxford History of Greece & the Hellenistic World*, 2002,
62. Brewer, David, *Greece: The Hidden Centuries, Turkish Rule from the Fall of Constantinople to Greek Independence*, 2010
63. Demand, Nancy H, *A History of Ancient Greece in Its Mediterranean Context* , 2006,
64. Pomeroy, Sarah B, *A Brief History of Ancient Greece: Politics, Society and Culture*, 2009
65. Glad, B. *Why Tyrants Go Too Far, Malignant Narcissism and Absolute Power*, 2002,
66. *Oxford English Dictionary*, 2nd edition

67. Heubeck. *Praegraeca* 68 ff, Windekens *KZ* 74, 123ff, see Hjalmar Frisk, *Greek Etymological Dictionary* , 1960, Further speculation is also found in Eric Partridge, *Origins* 1958
68. Forrest, George "Greece, the history of the Archaic period" in Boardman, John et al "The Oxford History of the Classical World", 1986,
69. Burn, *The Pelican History of Greece*, 78
70. Hesiod," *Dictionary.com Unabridged. Random House, Inc.* 5 April 2011, W. Allen, *Tragedy and the Early Greek Philosophical Tradition*, 72
71. Schlegel, Catherine M., and Henry Weinfield, translators, *Theogony and Works and Days*, Ann Arbor, Michigan, 2006
72. Kahlili, Reza, *A Time to Betray, The Astonishing Double Life of a CIA Agent Inside the Revolutionary Guards of Iran*, New York, simon and Schuster, 2010
73. Charles Kurzman, *The Unthinkable Revolution*, Cambridge, MA & London, Harvard University Press, 2004
74. Nomani, Farhad & Sohrab Behdad, *Class and Labor in Iran, Did the Revolution Matter?* Syracuse University Press, 2006
75. Nafisi, Azar, *Reading Lolita in Tehran*, New York, Random House, 2003
76. *Riddle of the Islamic Revolution*, Mage Publishers, 2002
77. Habib Ladjevardi , *Memoirs of Shapour Bakhtiar*, Harvard University Press, 1996
78. Kahlili, Reza, *A Time to Betray, The Astonishing Double Life of a CIA Agent Inside the Revolutionary Guards of Iran*, New York, simon and Schuster, 2010
79. Charles Kurzman, *The Unthinkable Revolution*, Cambridge, MA & London, Harvard University Press, 2004
80. Nomani, Farhad & Sohrab Behdad, *Class and Labor in Iran, Did the Revolution Matter?* Syracuse University Press, 2006
81. Nafisi, Azar, *Reading Lolita in Tehran*, New York, Random House, 2003 E) *Riddle of the Islamic Revolution*, Mage Publishers, 2002
82. Habib Ladjevardi , *Memoirs of Shapour Bakhtiar*, Harvard University Press, 1996
83. Tucker, Spencer, *The Encyclopedia of Middle East Wars, The United States in the Persian Gulf, Afghanistan, and Iraq Conflicts.* ABC-Clio, 2010
84. Austvik, Ole Gunnar, *The War Over the Price of Oil*, International Journal of Global Energy Issues, 1993
85. George, Andrew R., trans. & edit, *The Babylonian Gilgamesh Epic, Critical Edition and Cuneiform Texts*, England Oxford University Press, 2003
86. Mitchell, Stephen, *Gilgamesh, A New English Version*, New York, Free Press, 2004
87. Damrosch, David, *The Buried Book, The Loss and Rediscovery of the Great Epic of Gilgamesh*, Henry Holt and Company, 2007
88. Abrahamian, Ervand, *Iran between tow Revolutions*, Princeton, Princeton University, 1982
89. Almond, Gabriel and Bingham Powell, *Comparative Politics, A Developmental Approach*, Boston, Litte Brown, 1996
90. Zonis, Marvin, *The political Elite of Iran*, Princeton. N.J. Princeton University Press, 1971
91. Said A.Miri , *History of Cultural Despotism of Iran*, Iranian Ethnic bibliotheca, Tehran, 2003
92. Foltz, Richard, *Spirituality in the Land of the Nobl, How Iran Shaped the World's Religions*, Oxford: Oneworld publications, 2004
93. Malandra, William W. "Zoroastrianism, Historical Review, *Encyclopaedia Iranica*, 2005, New York: iranicaonline.org
94. Verlag, Chronik, *The Chronicle of World History*, 2008, United States: Konecky and Konecky
95. *Saga of the Aryans, Historical novel on ancient Iranian migrations by Porus Homi Havewala*, 2010, Published Mumbai, India
96. *A History of the Republic of Kurdistan, The International Journal of Kurdish Studies*, 11, nos. 1-2 1997, 115-240 Yassin, Burhaneddin
97. *A Vision or Reality: The Kurds in the Policy of the Great Powers, 1941-1947*, Lund University Press, Lund/Sweden, 1995, Lund University Press. Ou, Chartwell-Bratt

